

6
23 N
37

Imprimatur.

Septemb. 9. 1686.

JO. BATTELY R[mo] in Christo Patri ac D.D. *WILHELMO*, Archiep. *Cant.* à Sacris.

V. Cl.

JOHANNIS PEARSONII,
S. T. P.

CESTRIENSIS nuper Episcopi,

OPERA
POSTHUMA

Chronologica, &c.

VIZ.

DE SERIE ET SUCCESSIONE
Primorum ROMÆ Episcoporum
DISSERTATIONES DUÆ:

Quibus præfiguntur

ANNALES PAULINI,
ET
Lectiones in Acta Apostolorum.

SINGULA

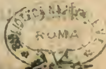
Prælo tradidit, edenda curavit & Dissertationis novis Additionibus auxit H. DODWELLUS, A.M. *Dublinienfis*:

Cujus etiam accessit
De eàdem Successione usque ad Annales Cl. Cestriensis *Cyprianicos*,
DISSERTATIO SINGULARIS.

LONDINI,
Typis *S. Roycroft*, LL. Oriental. Typographi Regis; Impensis *R. Clavell* & *B. Tooke*, in Cœmeterio D. *Pauli*, MDCLXXXVIII.

Reverendissimo in Christo

PATRI AC DOMINO

Domino

WILHELMO,

Divinâ Providentiâ

Archiepiscopo *Cantuariensi*,

TOTIUS

Angliæ Primati & Metropolitano.

Q*UOD res ipsa magnopere suadet, & officii mei ratio postulat, id certe egomet absque piaculo missum facere non potui. Quem enim magis aut* Pearsoniani *nominis decus & gloria, aut etiam* Chronologicæ *hæ reliquiæ*

liquiæ quàm Reverendiſſimum CANTUARIENSEM noſtrum, hodie vindicem ac patronum agnoſcant? Nam in ea Eccleſiæ tempora incidimus, in quibus obſequium amicos, veritas odium parit. *Hæc ergo ipſa jamdiu à* Petri *cathedra depulſa ad Sedem Tuam Archiepiſcopalem confugit: Cumque totus in ea ſis ad Eccleſiæ commune bonum & animarum ſalutem, quid mirum ſi tantis laboribus par ſuccreſcat invidia? Adeo dura rei Chriſtianæ pars ac fortuna, tam iniqua etiam veritatis præ erroris ſorte conditio, ut vel inaudita antehac venerandam Antiquitatem impune mentiantur, & Fides ipſa* Sanctis ſemel tradita *audiat hæretica. Hem quo redacta eſt cœleſtis illa veræ Religionis forma, quàm miſere recto Dei cultui ſuperſtitioſa vanitas illuſit! Eſt genus hominum, qui lucem ipſam & veritatem Evangelii aſpernantur, qui larvata & ficta omnia in pretio habent, qui relictis veteris Eccle-*

ſiæ

ſiæ monumentis adulterinas merces paſſim venditant; in rebus ſacris quam fluxa fides, in digerendis Eccleſiæ Annalibus quanta confuſio! Multi tamen exorti ſunt viri boni, quos hæc ætas in Eccleſiæ Dei commodum tulit, qui omnes ingenii & eruditionis copias iſtorum conatibus feliciter oppoſuere; inter quos prima acie merito ſtetit, dum vixit, Clariſſimus PEARSONIUS, infulati ordinis decus & ornamentum, cujus hæc Chronologia Pontificia, *Imperfecta quidem illa, ſed ab amiciſſimo* Dodwello *jam tandem ſuis numeris abſoluta, ſub auſpiciis optimis prodit in lucem. In clientelam ergo Tuam & fidem, Reverendiſſime Pater, etiam magni CESTRIENSIS fama ſe commendat, dum judicio Tuo omnia facile permittit; tam ſacro munita præſidio à Sæculi malignitate labem non metuit; cumque Vir idem, cujus ſuprà memini,* Pearſonianæ *famæ ſtudioſiſſimus Illuſtriſ-*

ſimi

ſimi *ASAPHENSIS* *nomen in ſubſidium* ſuis *ſuccenturiaverit*, *certe nil aliud ſibi voluit, quam ut Opus* integrum *duplici hoc clypeo utrimque tectum procedat in publicum. Deus Opt. Max.*Utrumque *ſervet incolumem in Eccleſiæ* Anglicanæ *commodum & felicitatem, & in rei literariæ literatorúmque beneficium maximum. Ita ex animo precatur ac vovet*

Paternitati Tuæ

devotiſſimus,

JOANNES THANE.

INDEX RERUM.

ANNALES PAULINI, à pag. 1. ad p. 25.

Lectiones in Acta Apostolorum.

DIS-

DISSERTATIO PRIMA,

DE

Successione primorum Romæ Episcoporum in genere.

III. *E*

XI. AD-

CAP. XIII.

CAP. XIV.

DIS-

DISSERTATIO POSTERIOR
DE
Annis priorum Romæ Episcoporum sigillatim, ex vetustis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis, & receptâ Arabum Chronologiâ rectius disponendis.

CAP. I.

CAP. II.

CAP. III.

CAP. IV.

 torqueant

CAP. V.

ADDITIO *H.D.*

CAP.. VI.

ADDITIO *H.D.*

6. *Quis*

CAP. VII.

CAP. VIII.

ADDITIO H.D.

CAP. IX.

CAP. X.

CAP. XVI.

CAP. XVII.

CAP. XVIII.

CAP. XIX.

II. *Acta*

CAP. XX.

CAP. XXI.

CAP. XXII.

HEN-

HENRICI DODWELLI DISSERTATIO SINGULARIS DE Pontificum Romanorum primæva Succeſſione.

CAP. I.

De hujus Diſſertationis Conſilio.

CAP. II.

Noſtra in Euſebii *mente indagandâ, ſubſidia.*

CAP. III.

Euſebiana Pontificum Romanorum diſpoſitio ad finem Xyſti.

mente

CAP. IV.

Fasti Coss. pro secundi tertiique *Cycli intervallis, ex* Prosperi *mente, constituti.*

CAP. V.

Successio Romanæ Ecclesiæ Eusebiana *à* Xysto *ad finem* Fabiani.

 vera

CAP. VI.

Successio Sedis Alexandrinæ.

CAP. VII.

Occidentalium Catalogorum fontes.

CAP. VIII.

Tempora S. Petri, Lini & Anencleti.

CAP. IX.

Successio reliqua ad Fabianum *pro* Latinorum *Catalogis.*

CAP. X.

Romanorum Pontificum rationes *Eutychianæ*.

CAP. XI.

Romana *ad* Clementem *usque Successio.*

CAP. XII.

Successio ab Euaresto ad Hyginum.

CAP. XIII.

Tempus Aniceti.

CAP. XIV.

Tempora Soteris & Eleutheri.

CAP

CAP. XV.

Successio reliqua à Victore *ad* Fabium.

E R-

E R R A T A.

Annales Paulini, &c.

PAg.6.lin.2. quâ —Agabum, p.12.l.21.Senatus-Consulto, p.14.l.1. Algasiam, p.23.l.9. Doronæus, l.11. Theodoreto, p.32.l.11. suspiciebant, p.41.l.2. παρεφύλαττον, l.10. Principes, p.48.§.1.sanatorum, p.51.l.10.alia, p.54.l.15.*μελλόντων* l.20. *μυστικὸν*, p.55.l.8. Diaconissas, l.ult.insulta, p.60.l.7.loquebatur, p.66.l.7.Chrismatis, p.70.l.18 ille.

Dissertationes Duæ,&c.

Pag.11.Marg.l.6.Antiocheno,l.7.*add.*qui, p.19.l.1.CCXXXVI.p.20.l.19.*νομοθετ*. p.23.l.11. natura, p.36.l.25.*εἰς*,p.38.l.26.hauserant,p.42.l.23.ἀλάστορος, p.51.l.7.*ἀπεῖχον*,p.66.l.5. Alexandri M. p.77. l.penult.III.12 ? ult.statueret,p.78.l.1.post summâ *add.*festinatione,p.80.l.10.Αὔγουστος,p.100.l.14. temporibus,p.148.l.7.Natalem,p.221.l.14. לצים, p.252.l.3.Xi.

Dissertatio Singularis,&c.

Epist.Ded.p.2.l.8.perducta, p.3.l.11.senserit, p.4.l. ult.sententiarum, p.5.l.10. lapsemur, p.20.l.18.IX. p.24.l.5.*del.*ipsum,p.41.l.13.quos,p.42.l.14.plerique cum,p.47.l.ult.quadriennii, p.50.l.2.Augusti 42.p.54. l.31.ser——p.59.l.penult.uni,p.69.l.25.Pax,p.84.post 237 *leg.*Max.& Balb.p.109 l.pen.Neronis——— solidum.p.114.l.9.quà,p.122.ult.cujusque, p.129.l.12.post Chron.*add.*Eusebiani,p.130.l.16.Vero,p.132. l.20.Cos. p.142.l.20.post Mart. *add.* legerat, p.143.l.15.*pro* mensibus *leg.*annis, p.162.l.5.*διαδοχάς*, antepen.ni, p.166.l.14.LXXXI. p.169.l.32. *pro* Aniceti *leg.* Soteris, p.170.l.13.collegerit, p.171.l.6. pro Anacleto *leg.*Aniceto, l.22.Philumena,penult.pro fat.*leg.*fac.p.173.l.19.egregiè; p.174.l.17.Scribunt, p.181.l.2.*διήγητος*.

A N-

ANNALES PAULINI.

ANNI Æræ vulgaris	Tiberii ab Aug. 19.

HOC Anno Domini labente, *Tiberii* 21, Hierosolymis gravis orta est Persecutio per summum Sacerdotem & Synedrium: In quâ primò S. Stephanus lapidatus est, VII. Diaconorum primus; & cum effunderetur sanguis ejus, Saulus adhuc juvenis astabat & consentiebat, *Act.* XXII. 20. Philippus autem, VII. Diaconorum secundus, abiit in Samariam, & communes mensæ Discipulorum disturbatæ sunt: & haud pauci ex discipulis ab Hierosolymis & ex Judæâ abierunt. XXXIV. 20 21

Priori Anno exeunte, & hoc A.D. ineunte, Persecutio ingravescit; & Saulus, à Synedrio potestate concessâ, supra modum persequebatur Ecclesiam & expugnabat illam, fideles frequenter per Synagogas cædens, Sanctorum plurimos vinciens, & in carcerem trudens, &, cùm interficerentur, deferens sententiam: Unde se meritò agnoscit tunc fuisse βλάσφημον, καὶ διώκτην, καὶ ὑβριστήν, 1 *Tim.* I. 13. Cum jam fideles omnes præter Apostolos, Hierosolymis relictis, dispersi essent, & per varias urbes & provincias Verbum Dei prædicassent; *Saulus amplius insaniens in eos persequebatur usque in exteras civitates*, Act. XXVI. 11: & *adhuc spirans minarum & cædis in Discipulos, à Principe Sacerdotum petiit Epistolas in Damascum ad* XXXV. 21 22

Tiberii. 22 — Æ. æ vulg. XXXV. *Synagogas, ut siquos invenisset hujus viæ viros ac mulieres vinctos perduceret in Jerusalem*, Act. IX. 1, 2. & *habens potestatem alligandi omnes qui invocabant nomen Christi*, Act. IX. 14.

Cùm autem appropinquaret Damasco, Jesus ipse ei apparuit, eumque ad fidem miraculosè convertit: & Damascum petens ab Anania baptizatus est, à discipulo discipulus. Statim autem *non acquievit carni & sanguini*; non ab Anania aut alio aliquo discipulo Damasceno Verbum Dei didicit; *Neque venit Hierosolyma ad antecessores suos Apostolos*, sed abiit in Arabiam, *Galat.* I. 16, 17. Ubi nemo Verbum Dei prædicaverat.

22 — XXXVI. Saulus in Arabiâ moratur, ubi per revelationem accepit plenam à Deo notitiam Evangelii, ad quod prædicandum immediatè vocatus est.

23 — Interea Herodis Tetrarchæ exercitus ab Areta Arabiæ Rege [ὁ πετραῖος βασιλεὺς, Jos. lib. 18. c. 7.] profligatus, internecione funditùs perit. Aretæ Ethnarcha Damascum præsidio tenet.

XXXVII. Saulus ex Arabiâ redit Damascum, satis in officio per revelationem instructus; & *fuit cum discipulis per dies aliquot, & continuò ingressus in Synagogis prædicabat Jesum*, Act. IX. 19, 20. *Stupebant* interim *omnes, qui eum audiebant:* Ipse *autem multo magis convalescebat & confundebat Judæos.*

Caii 1 à Martii 16.

Circa finem autem hujus anni, *cùm implerentur dies multi, consilium fecerunt in unum Judæi, ut eum interficerent*, Act. IX. 23. Non enim tunc eam autoritatem habebant in Damasco quam habebant cùm Saulus primò venit Damascum.

Quare insidias ei tantummodò sternebant, quæ Saulo notæ fuere; unde coacti sunt ab Ethnarchâ Arabiæ petere, ut eum in eorum gratiam interficeret: qui inde cupiebat eum *comprehendere*, 2 Cor. XI. 32.

Judæi

Judæi igitur observant portas Civitatis, ut Ethnarchæ Saulum interficiendum tradant; *Discipuli* Æræ vulg. XXXVIII. Caii 1
autem accipientes eum nocte, per murum demiserunt, submittentes in sportâ, Act. IX. 25.

Saulus ita Damasco elapsus, *post tres annos venit* 2
Hierosolyma, ut viseret Petrum (qui jam ante illuc redierat cum Joanne, postquam fideles à Philippo baptizatos confirmaverant, & in reditu multis Samaritanorum pagis prædicaverant) *Galat.* I. 18. Quod tempus nullam aliam Epocham habere potuit quàm à Conversione Sauli, ut patet ex scopo Apostoli per totam eam Epistolam ad Galatas, & ex ipso contextu à versiculo 11. usque ad 18.

Saulus verò *cum venisset Jerusalem*, circa finem anni, *tentabat se jungere discipulis, & omnes timebant eum, non credentes quod esset discipulus*, Act. IX. 26. Donec *Barnabas eum duxit ad Apostolos* (Petrum scilicet & Jacobum) *Act.* IX. 27. *& permansit apud Petrum dies quindecim*, Galat. I. 18. Cumque jam Saulus *fiducialiter agens* loqueretur & disputaret cum Hellenistis, *illi quærebant occidere eum: quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Cæsaream & dimiserunt Tarsum*, Act. IX. 31, 32.

Erat tum *in Ecclesiis* pax per totam Judæam Galilæam & Samariam, & S. Petrus transivit universos, *Act.* IX. 31, 32. in Judæâ scilicet Galilæâ & Samariâ, fideles.

Hoc Anno Saulus Tarsum delatus, *ignotus facie* XXXIX.
Ecclesiis Judææ, evangelizavit fidem in Ciliciâ, quam aliquando expugnabat, Gal. I. 22, 23. Ignotum autem 2
tunc, cum in Ciliciâ & Syriâ esset, Ecclesiis Judææ 3 1
se fuisse dixit, ne Galatæ putarent Ipsum ab aliquo Christi discipulo doctrinam Evangelii accepisse.

Saulus prædicat in Syriâ, neque tamen adiit Anti- XL.
ochiam, quia illic discipuli non pauci fuere, à quibus 5
quicquam discere noluit.

Caii 4 Æræ vulg. XL. Petrus postquam baptizaverat Cornelium & permanserat ibi diebus aliquot, ascendit Hierosolyma: Et cum illuc venisset, *disceptabant adversus eum qui erant ex circumcisione*, Act. XI.2. Cum autem omnia de baptismo Cornelii exposuisset, *tacuerunt & glorificaverunt Deum*, ver.18.

4 XLI. Saulus adhuc prædicat in Syriâ.

Claudii 1 à Jan.24. Patefacto jam Gentibus fidei ostio, Cyprii & Cyrenenses quidam Antiochiæ Græcis Christum prædicaverunt; & magnus eorum numerus conversus est ad Dominum.

Pervenit etiam *Sermo ad aures Ecclesiæ, quæ erat Hierosolymis super magno numero Græcorum*, qui ope Cypriorum & Cyrenæorum quorundam *conversi sunt ad Dominum*, Act. XI.21,22.

Miserunt ergo Barnabam usque ad Antiochiam.

XLII. Saulus redit Tarsum, postquam multa passus erat
2 in Syriâ & Ciliciâ per triennium.

Barnabas, *cùm venisset Antiochiam & vidisset gratiam Dei, gavisus est, & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino, & ejus operâ apposita est multa turba Domino*, ver.24

Cùm tanta messis quotidie cresceret, & Barnabas cooperario indigeret, quæsivit Paulum Tarsi (quem ad Apostolos antè duxerat & ab iis probatum noverat, & disputantem cum Hellenistis Hierosolymis audiverat) quem cum invenisset perduxit Antiochiam, *ver.25.*

XLIII. Saulus & Barnabas *annum totum conversati sunt in* Ecclesiâ Antiochenâ, & *docuerunt turbam multam;*
3 *ita ut cognominarentur primum Antiochiæ discipuli CHRISTIANI*, ver.26.

In his autem diebus supervenerunt ab Hierosolymis Prophetæ Antiochiam, ver. 27. *& surgens unus ex eis, nomine Agabus, significabat per Spiritum* prophetiæ (nondum enim ulla fames in partibus Orientis orta erat)

erat) *famem magnam futuram in universo orbe Terrarum, quæ facta est*, præcipuè in Judæâ, *sub Claudio Cæsare*, ver.28. Ær.vulg. XLIII. Claudii 3.

Discipuli autem, prout quis habebat, proposuerunt in ministerium mittere habitantibus in Judæâ fratribus, ver.29.

Cùm adhuc pax fuisset in Ecclesiâ per Judæam, XLIV. 4.
misit Herodes Agrippa *manus, ut affligeret quosdam de Ecclesiâ*, Act. XII. 1. *Occidit autem Jacobum*, ver. 2. & *diebus azymorum Petrum conjecit in carcerem* (circa initium Aprilis.) Petrus autem, carcere divinitùs patefacto, petiit domum Mariæ, ubi plures discipuli congregati sunt; quibus cum declarasset quomodo ab Angelo liberatus est, & eos jussisset ut eadem Jacobo & fratribus renunciarent, abiit, &c. De Anno quo Herodes occidit Jacobum, & Petrum in carcerem conjecit, latiùs differendum est; volunt enim ex Pontificiis plerique id factum esse An. Dom. XLI. ut illo tempore ostendant Petrum, *cùm abiit in alium locum*, Romam petiisse, &c. Sed hoc primo statuitur contra fidem Historiæ Judaicæ, *Jos.*XIX.4,5. secundo contra fidem Historiæ Sacræ, *abiit in alium locum*, ver.17. & *Herodes descendens è Judæâ in Cæsaream ibi commoratus est*, ver.19.

Post brevem hanc persecutionem Hierosolymis ortam, Antiocheni secundum *propositum suum* (Act. XI. 29.) collectis jam factis; subsidium miserunt ad Seniores, qui Hierosolymis manserant *per manus Barnabæ & Sauli*, ver.30. Et quidem peropportunè, jam enim fames in Judæâ oriri cœpit, magna quidem illa & diuturna.

Nam Herode Agrippa mortuo, in ejus regnum, in Provinciam redactum, Claudius Procuratorem Cuspium Fadum misit. Ille autem & Successor ejus, Tiberius Alexander, Provinciam administrabant fermè per quadriennium; quorum tempore magnam famem.

Claudii 4 . *Ær.vulg.* XLIV. mem in Judæâ extitiſſe, narrat Joſephus, lib. XX. c.3. quâ reſpexiſſe Agatum teſtatur Euſebius, l.2.c.11.

Cùm Barnabas & Saulus ſubſidium *in manus Seniorum* Hieroſolymis tradidiſſent, nullo Apoſtolo tunc viſo quæ cauſa fuit, quòd Apoſtolus ipſe hujus adventûs non meminit in Epiſtolâ ad Galatas, Antiochiam redierunt, *aſſumpto Joanne, qui cognominatus eſt Marcus*, Act. XII. 25. qui eos ſecutus eſſe videtur, quia aberat Petrus.

Dum ibi Prophetæ & Doctores miniſtrarent Domino, Saulus & Barnabas ſegregati ab illis ſunt *in opus ad quod aſſumpſit eos Spiritus Sanct.* Act. XIII. 2.

Et tum, opinor, Saulus raptus eſt in tertium cœlum, poſt quod tempus Anno XIV. ſcripſit ſecundam ad Corinthios Epiſtolam, XII.2.

Barnabas & Saulus miſſi à Spiritu S. abierunt Seleuciam, & navigaverunt in Cyprum, *Act.* XIII. 4. & pervenerunt Salamina.

5. XLV. Cùm Saulus & Barnabas *veniſſent Salaminam, prædicabant Verbum Dei in Synagogis Judæorum, habentes Joannem in miniſterio*, ver. 5. Et *cùm perambulaſſent univerſam Inſulam* (prædicantes ſine dubio in Synagogis Judæorum, quæ in Cypro plurimæ fuerunt) *uſque ad Paphum.* (Eſt autem Cyprus Inſula inter ampliſſimas numerata.) Et dum in urbe Papho prædicabant, quæ à Salamine, totâ fermè Inſulæ longitudine erat diſſita, Sergius Paulus Cypri Procoſ. Verbum Dei audire cupiebat, eoſque accerſivit: Et cum obſtaret Elymas, Saulus (*qui & Paulus*) eum cœcitate percuſſit, unde Procoſ. ad fidem converſus eſt.

Poſtea Paulus cum ſuis navigavit Papho, & Pergam urbem Pamphyliæ venit; ubi eum deſerit Joannes, & revertitur Hieroſolyma; fortè enim audiverat jam non tantum Herodem mortuum fuiſſe, ſed Petrum è latebris prodiiſſe & Hieroſolymis liberè

verſatum

versatum esse. Paulus autem & Barnabas ex Pamphyliâ profecti sunt in Pisidiam. Ær.vulg. Claudii

In Pisidiâ diu prædicant (præsertim Antiochiæ) donec Verbum Dei disseminaretur per universam regionem, *Act.* XIII.49. XLVI. 6.

Pisidiâ pulsi, veniunt in Lycaoniam, ubi adeunt Iconium, in quâ urbe multo tempore demorati sunt, XIV.3.

Iconio pulsi, confugerunt ad civitates, Lystram & Derben, & universam in circuitu regionem, XIV. 6. Et illic evangelizantes erant, *ver.*7.

Lystris per Antiochenos & Iconienses ejecti adeunt Derben, ubi evangelizabant, & discipulos multos faciebant, *ver.*21.

Derbe revertuntur Lystram & Iconium & Antiochiam Pisidiæ, *confirmantes animos discipulorum, exhortantesque ut permanerent in fide.* Et *constituerunt illis per singulas Ecclesias Presbyteros,* XIV.22,23. XLVII. 7.

Inde pertranseunt Pisidiam & veniunt in Pamphyliam.

Postquam Pergæ rursus prædicassent, petunt Attaliam, & inde navigantes redeunt Antiochiam Syriæ, ubi itineris sui rationem Ecclesiæ reddunt.

Paulus & Barnabas Antiochiæ non modicum tempus morati sunt cum Discipulis, *ver.*28. XLVIII. 8.

Tum verò descendentes de Judæâ quidam docebant fratres, Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari, *Act.* XV.1.

Hinc orta est *Seditio* & *quæstio*, sive disceptatio *non parva*, sive benè longa, inter Paulum, assistente Barnabâ, & illos Judaizantes.

Antiocheni autem Quæstionem hanc determinare non valentes, *statuerunt, ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex illis, ad Apostolos & Presbyteros in Jerusalem, super hâc quæstione,* ver.2.

Hoc

Claudii 8. Ær. vulg. XLVIII. Hoc Anno ineunte venit in Provinciam Cumanus Judææ Procurator; & Felix Samariæ; si fides Tacito; sed sine jure gladii, ut patet ex Historiâ Josephi.

9. XLIX. Paulus & Barnabas *deducti ab Ecclesiâ* Antiochenâ per Syriam, *pertransibant Phœnicen & Samariam*; & per Ecclesias ibi constitutas enarrabant Conversionem Gentium, Ipsorum operâ in minori Asiâ factam. Et Christiani earum Ecclesiarum quæ in Phœniciâ & per Samariam constitutæ sunt, magno gaudio affecti sunt.

Tandem veniunt Hierosolyma, ubi *suscepti sunt ab Ecclesiâ & ab Apostolis & Senioribus*; *nuntiantes* Apostolis & Senioribus, *quanta Deus fecisset per illos*, sive quam magnus numerus Ipsorum operâ, tum ex Judæis, tum ex Gentibus in Cypro & in Asiâ, conversus est.

Surrexerunt autem etiam Hierosolymis quidam ex Pharisæis Christiani, qui docebant Circumcisionem esse necessariam ad salutem.

Concilium Hierosolymitanum

ANNO XIV. à Conversione S. Pauli congregatum. Hunc enim ipsum adventum suum narrat Apostolus ad *Galat.* cap. II. 1, 2. & tempus ipsum determinatè exprimit. Ubi Grotius scribendum vult 4. is tamen agnoscit hunc ejus adventum ad Concilium. Quod autem Apostolus ad Epocham Conversionis suæ referat annos, quos ibi numerat, manifestum est ex ipso scopo Capitis I, & II. Vocat se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, Cap. I. 1. docet Evangelium suum non esse secundum hominem, neque se illud ab homine accepisse aut didicisse, sed per revelationem Jesu Christi, *ver.* 11, 12.

Hoc

Hoc verò Galatis demonstrat ex conversatione suâ illis non incognitâ; cujus pars prima fuit professio strictissima Judaicæ religionis secundum Pharisæos, quæ desiit in acerrimâ persecutione Christianorum: Tum demùm pergit & ostendit, quomodo Deus revelavit ei filium suum, & quod tum *continuò non acquievit carni & sanguini*, sive non contulit cum homine quopiam, à quo Evangelii doctrinam discere potuit, neque venit Hierosolymam ad Antecessores suos Apostolos, à quibus pleniùs mentem Domini discere potuit, *sed abiit in Arabiam*, ubi per revelationem Evangelium accepit; & reversus est Damascum, ubi Verbum Dei prædicavit & confudit Judæos: *Deinde post tres annos rediit* (Damasco scilicet) *Hierosolyma, ut viseret Petrum.* Ex quibus omnibus clarè patet, hujus triennii Epocham à Conversione Pauli peti debere. Idem dicendum est de Epochâ annorum 14. *Deinde post annos* 14. *rursus ascendi Hierosolyma.* Idem enim horum verborum scopus, eadem annorum Epocha. Vox enim ἔπειτα, (*deinde*) non conjungit hæc verba cum illis de triennio, quasi à fine illius triennii initium sumerent: aliud enim ἔπειτα inter hæc & illa intercedit. Cap. I. 21. ubi narrare incipit, quomodo versatus est in Syriâ & Ciliciâ, neque annos, quibus illic tunc erat in iis regionibus, enumerat. Nulla igitur hîc Chronologica connexio cogitari potest: Sed Apostolus eundem scopum persequens, *deinde*, inquit, & *rursus*; sed neque *deinde* respicit moram ejus in Syriâ & Ciliciâ, neque hoc *rursus* secundum ejus Hierosolyma adventum: Nam secundò Hierosolyma venerat cum subsidio, appetente fame; & quidem cum Barnaba, sed non assumpto Tito: Sed quia neminem tunc Apostolorum vidit, adventum illum omisit, utpote ad præsentem scopum minimè pertinentem.

Ær. vulg. XLIX. Claudii 9.

Claudii 9 Ær. vulg. XLIX. Post decretum Concilii, & Epistolam à Concilio scriptam, Paulus & Barnabas cum Juda & Sila, viris primariis, veniunt Antiochiam, & Ecclesiæ Antiochenæ reddiderunt Epistolam ab Apostolis acceptam.

Judas etiam & Silas, cum essent Prophetæ, verbo plurimo confirmabant fratres.

Judas autem rediit Hierosolyma, Silas permansit Antiochiæ.

Interim venit etiam Petrus Antiochiam, & aliquandiu cum Gentibus ad fidem conversis edebat.

10. L. Cùm autem quidam à Jacobo venirent, Petrus subtrahebat & segregabat se; unde Paulus eum reprehendit.

Hoc tempore reprehensionem illam factam esse inde intelligo, quia Paulus indicat se fuisse Antiochiæ tunc cum Petrus illuc venit: Petrus autem non adiit Antiochiam ullo tempore, quo in eâ urbe Paulus fuit ante Concilium Hierosolymitanum: Et præterea dissensus inter Paulum & Barnabam, qui Petro familiarissimus erat, hinc ortum traxisse videtur.

Et ipse, assumpto Sila, qui interfuit Concilio Hierosolymitano, perambulavit Syriam & Ciliciam, confirmans fratres, tradensque iis dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis, XV. 41. XVI. 4.

Pervenit autem in Derben & Lystram, ubi Timotheum discipulum inveniens, circumcidit, & secum abduxit, XVI. 1.

11. LI. Dein peragrat Phrygiam & Galatiam, & per Mysiam venit Troadem, ubi se illi comitem adjunxisse indicat Lucas, XVI. 10. Qui antea etiam Antiochiæ cum Paulo fuit, & jam cum Troade assecutus est; ut colligere licet ex *Act.* XI. 28. Ubi Codex Cantabr. habet συνεστραμμένων δὲ ἡμῶν· ab Anno igitur 43. per Octennium discipulus fuerat Antiochiæ.

Troade

Troade transit in Macedoniam. Ær. vulg. Claudii
Moratur Philippis. LI. 11.

Inde itinere facto per Amphipolin & Apolloniam, venit Thessalonicam, ubi diu prædicat.

Inde missus est Beræam, ubi aliquandiu moratur. LII. 12.

Interim Judæi hoc Anno ineunte à Claudio Româ pulsi sunt. Anni hujus expulsionis solus Orosius disertè meminit, Lib. VII. c. 4. his verbis——*Anno ejusdem Claudii nono expulsos per Claudium urbe Judæos Josephus refert:* Sed hæc apertè falsa sunt: Nihil enim Josephus de anno nono Claudii, imò nihil omnino de expulsione Judæorum, circa hunc temporis tractum refert; neque ullius Judæorum tumultûs ad eum annum meminit Tacitus.

Sed Josephum nominat Orosius, ut conjungat hanc historiam cum tumultu quem refert Eusebius ex Josepho.

Præterea Orosius Prochronismi manifesti reus hîc tenetur, ejusque Prochronismi causa satis aperta est. Dixerat enim *Anno Claudii quinto inter Theram & Therasiam, Insula emicuit*; quæ habuit ex Eusebii Chronico: At constat hoc contigisse Anno Claudii VI. jam exeunte.

Pergit Orosius——*Anno ejus* VII. *sub Procuratore Judææ Cumano Hierosolymis seditio in diebus azymorum exorta est.* Quæ etiam ex Eusebii Chronico habuit; sed & ea vera non sunt: Non enim VII. Claudii Anno, Cumanus, sub quo ait seditionem illam extitisse, sed Tiberius Alexander Procurator Judææ fuit: Neque Cumanus Procurator fuit ante mortem Herodis regis Chalcidis; qui Anno Claudii VIII. obiit: Interesse igitur Paschati, Cumanus tanquam Procurator non potuit, ante annum Claudii IX. Sed nec eo Anno seditio à Josepho memorata contigit, sed Anno Claudii XI, quo tempore Qua-

Claudii 12. Ær. vulg. LII. dratum scimus Syriæ fuisse Præsidem: Et cùm Romæ cognita est, nulla illius Romanos cura tangebat, cum ad solos Judæos calamitas illa pertinebat: Sed quæ illa paulo post sequuta sunt, Romanos maximè tangebant. Nam eo anno Stephanum Cæsaris servum latrones aggressi, omnes ejus sarcinas diripuerunt, & tandem milites Romani cæsi sunt: Hæc commemorat non tantùm Josephus, sed & Tacitus, lib.XII.c.54. *Cumanus & Felix, gliscente pernicie, cùm arma militum interjecissent; cæsi milites sunt; arsissetque bello Provincia, ni Quadratus Syriæ rector subvenisset.* Et præterea notat Tacitus hunc tumultum post illum sub Caio proximum fuisse, ideoque sub Claudio primum.

Claudius, *causis rebellionis auditis*, ineunte Anno regni sui XII. Judæos Urbe expulit; eodem, opinor, tempore, quo *de Mathematicis Italiâ pellendis factum Senatus-Consultum atrox & irritum*, ut ait Tacitus, lib.XII.c.52.

Expulsio autem Judæorum ex Urbe non fuit ex Senatus-Consultu, sed tantum ex Edicto Claudii; unde Tacitus illius expulsionis nusquam meminit.

S. Paulus Beræâ missus est Athenas, unde statim mittit Timotheum, ut visat Thessalonicenses, 1 *Thess.* III. 1. ubi diu moratur. Athenis venit Corinthum: Et *inveniens quendam Judæum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui NUPER venerat ab Italiâ, & Priscillam uxorem ejus, eò quod præcepisset Claudius discedere omnes Judæos à Româ, accessit ad eos*, Act.XVIII.1,2. *Nuper* sanè, προσφάτως, quia hoc ipso Anno ineunte Edictum Claudii prodierat.

Post reditum Timothei ex Macedoniâ scribit priorem ad Thessalonicenses Epistolam, 1 *Thess.* III. 1, & 6.

Hoc

Æ.r.vulg. LII. Claudii 12.

Hoc tempore, ut videtur, Paulus multa de Christianis Romanis audierat, & ex eo valdè concupivit Romam videre, Deum sæpe precatus ut aliquando illuc mitteretur, Ep. ad *Rom.* Cap.I.9,13. & Cap.XV. 22,23.

LIII. 13.

Cùm Cumanus jam condemnatus esset, Felix à Claudio Procurator Judææ rursus factus est; quam cum jure gladii provinciam unà cum Samariâ & Galilæa administraret.

S.Paulus Corinthi coram Gallione Achaiæ Proconsule sistitur. Erat hic Gallio frater senior Annæi Senecæ; unde colligi potest, hoc tempus idoneum fuisse, quo Procos. fieret. Tota Senecarum familia Claudio maximè infensa fuit, quod Annæum gravi, & diuturno exilio mulctasset: à quo tandem liberatus est Anno Claudii IX. Pompeio & Vertrahio Coss. ut tradit Tacitus, lib.XII. c.8. Et statim factus est Senator, *Sueton.* in *Nerone* cap. 7. Eique Domitius ab Agrippinâ traditur instituendus. Anno Claudii X. Domitius in familiam Claudii & nomen Neronis transit. Antistio & Suilio Coss. *Tacit.* XII. cap.26. Annæus cùm semper observasset Gallionem honorum maximè cupidum esse, curavit ut ille Cos. suffectus esset Anno, ut videtur, XI. & statim Procos. fieret Anno Claudii XII. exeunte: Junio & Haterio Coss. & quidem Achaiæ. Sic enim interpretor Senecam, Ep.104. *Istud mihi in ore erat Domini mei Gallionis, qui cum in Achaia febrem habere cœpisset, protenus navem ascendit, clamitans, Non corporis esse sed loci morbum.* Fratrem enim majorem, postquam Consul & Proconsul fuisset, Dominum appellavit.

S. Paulus à Gallione dimissus permansit Corinthi dies multos: ubi scribit secundam ad Thessalonicenses Epistolam, Imperante adhuc Claudio: Quod observandum, ne concludamus, ——*qui nunc tenet,* fuisse

Claudii 13 Ær. vulg. LIII. fuisse Neronem, 2 *Thess.* II, 7. Ut *Hieron.* ad *Aglasiam*, p. 1267. E.

14 LIV. Initio hujus anni, postquam Corinthi per annum & dimidium prædicasset, navigat Ephesum, & relictis in eâ urbe Aquilâ & Priscillâ, post paucos dies inde profectus est Cæsaream, unde ascendit & salutavit Ecclesiam & descendit Antiochiam, *Act.* XVIII. 22.

Quo temporis tractu venit Apollos Ephesum, & à Priscillâ & Aquilâ melius edoctus, inde profectus est Corinthum.

Paulus autem Antiochiâ transiit per Galatiam & Phrygiam, & cum Apollos esset Corinthi, venit Ephesum, *Act.* XIX. 1.

Ubi discipulos quosdam baptizavit.

Inde prædicavit in Synagogâ per tres menses.

Neronis 1. Claudio Imp. defuncto III. Id. Octob. Nero succedit.

LV. Primo Neronis anno, Claudius Felix à Nerone donatus est Præfecturâ, quam sub Claudio obtinuerat, demptis aliquot tantùm Urbibus, Abilâ & Juliade, Tarichæâ & Tiberiade, quas regno Agrippæ addidit Nero: Εἰς δὲ λοιπὴν Ἰουδαίαν Φήλικα κατέστησεν ἐπίτροπον, Joseph. de bell. Jud. lib. 2. cap. 22. Et Felix qui tempus Præfecturæ suæ sub Claudio in obtinendâ uxore Drusillâ fœminarum pulcherrimâ consumpserat, administrandæ Provinciæ jam diligenter incumbit: ac primò Principem latronum Eleazarum, qui per XX. annos provinciam vexaverat (ab illo, opinor, tempore, quo Samaritanos in apertum bellum prorumpentes Pilatus profligavit, & multis occisis, reliquos in fugam vertit, A.D. XXXV) captum in vinculis Romam misit, & magnam latronum multitudinem cruci suffixit, atque ita totam regionem pacavit. Hoc primum κατόρθωμα sub Nerone, ut disertè tradit Josephus, lib. XX. cap. 6, 7.

Paulus

Paulus disserit in Scholâ Tyranni per biennium. Ær. vulg. Neronis
S. Petrus venit Corinthum, cùm ibi esset Apollos, LV. 2.
ut patet ex Epistolâ Clementis.

Ex eo tempore, quò pacata regio est, sicarii in LVI.
Urbe orti sunt, contra quos Felix nihil fecit.

Sed Jonathanem (qui unus ἐκ τῶν ἀρχιερέων fuit) nimis liberè eum reprehendentem à sicariis occidi curavit. Et post eum multi à sicariis illis Hierosolymis occisi sunt, Festis præcipuè diebus.

Paulus disserit in Scholâ Tyranni. 3.

Seductores quidam fanatici populum sub prætextu LVII.
religionis in desertum congregabant, promittentes Deum eis ostensurum signa libertatis. Hos Felix (quos tanquam semina defectionis esse putabat) armis oppressit.

Paulus substitit in Asiâ.

Unde præmisit Timotheum cum Erasto in Macedoniam.

Apollos cum aliis fratribus Corintho venit ad Paulum, per quos Corinthii miserunt Epistolam.

Scribit primam ad Corinthios Epistolam, cum Sosthene, respondens Epistolæ Corinthiorum.

Scribit Epistolam ad Galatas.

Per Demetrium Ephesò pellitur.

Asiam relinquens, postquam per triennium fermè totum ibi laborasset,

Venit Troadem. Inde transit in Macedoniam.

Inde scribit secundam ad Corinthios Epistolam.

Ex Macedoniâ proficiscitur in Græciam.

Paulus Corintho scribit Epistolam ad Romanos.

Felix Ægyptium Magum cum suis ad montem LVIII. 4.
Oliveti profligavit.

Paulus redit ex Græciâ in Macedoniam.

Per

Neronis 4 Ær.vulg. LVIII. Per dies azymorum manet Philippis.

Venit Hierosolyma cum Collectis post Pentecosten, mense Junio: Ubi tumultu concitato, morte eum eripiens, Tribunus quærit—— *Nonne Tu es Ægyptius, qui ante hos dies tumultum concitasti & eduxisti in desertum 4000 virorum sicariorum?*

Ægyptius enim ille, sociis oppressis, salutem sibi fugâ quæsierat, Jos. XX. 6. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο.

Ad Synedrium adductus cum Ananiâ (Nebedæi filio) qui adhuc fuit Pontifex, orationem habuit, *Act.* XXIII.

Coram Felice Cæsareæ accusatur: Respondens autem ait—— *Ex multis annis te esse judicem genti huic sciens bono animo pro me satisfaciam,* XXIV. 10. Hi autem anni multi erant 5. cum dimidio, ex quo Judaicæ genti judex impositus est à Claudio: Unde longam sub eo pacem & πολλὰ κατορθώματα illi genti facta agnoscit Tertullus, quæ sigillatim commemoravimus ex Josepho.

S. Paulus in vinculis Cæsareæ detinetur.

Coram Drusillâ iterum auditur.

Magi quidam & Latrones Judæos ad libertatem hortantur, mortem illis minitantes, qui parerent Romano Imperio: & hoc bellum indies ingravescebat, Jos. bell. Jud. l. 2. c. 22.

5. LIX. Paulus detinetur Cæsareæ in liberâ custodiâ, Felice sperante, quod pecunia daretur à Paulo: *Propter quod & frequenter accersens eum loquebatur cum eo.*

Dum Magi & Seductores Populum per regionem contra Romanorum Imperium sollicitant, inter Syros & Judæos gravis orta est seditio Cæsareæ, quam armis comprimere conatus est Felix, multique à militibus cæsi sunt, sed interventu Nobiliorum Judæorum milites continuit. *Josephus.*

Felix

Felix, manente adhuc ſeditione inter Syros & Judæos, Nobiles utriuſque partis electos miſit ad Neronem de jure diſceptaturos. *Joſephus* de *bell. Jud.* l.2.c.22. Ær. vulg. LX. Neronis 6

Quinetiam Sacerdotes quoſdam ob levem quandam culpam vinctos Romam miſit. *Joſ.* in *Vit.*

Tum verò *Feſtus* ſucceſſor *Felici* datus eſt. *Joſ.*

Felix autem *biennio expleto* (ex quo Paulus accuſatus eſt) *accepit ſucceſſorem Porcium Feſtum; volens autem gratiam præſtare Judæis, reliquit Paulum vinctum,* Act.XXIV.27.

Primores Judæorum poſt deceſſum Felicis Romam profecti ſunt eum accuſaturi; dediſſetque omnino pœnas, niſi Nero eum donaſſet precibus Pallantis, quem tum maximè in pretio habuit. *Joſeph.* l.XX.c.7.

Hinc colligunt Viri docti non diu ab initio Imperii Neronis Felicem Romæ accuſatum, precibus Pallantis donatum, quia Pallas Neroni in pretio non erat diu poſt Imperium ejus: vel ſecundo igitur, vel tertio, vel quarto Imperii ejus Anno Feſtum Felici ſucceſſiſſe volunt. Mihi verò id, quod huic ſententiæ contrarium eſt, vel inde colligendum videtur; nempe Neronem non-niſi diu poſt initium Imperii ſui Pallantem in pretio habuiſſe. Nam ipſo ſtatim initio Imperii Neronis, tædium ſui moverat Pallas. *Tacit.* XIII. 2. Secundo Imperii anno ineunte, à curâ rerum demotus eſt, cap. 14. Tertio ineunte, læſæ Majeſtatis reus fit, & cùm abſolutus eſſet, Innocentia ejus grata non erat, cap.23. Quarto Imperii anno Nero Poppææ amore capitur, Agrippina contemnitur, tanquam ad hbita Pallantis provoluta. Quinto, Agrippina ipſâ occiditur, & ſic odii Pallantis apud Neronem, poſtquam potentiâ exutus eſt, unica cauſâ ſublata eſt. Poſt Agrippinæ cædem nulla Pallantis apud Neronem offenſio memoratur.

Neronis 6. Ær. vulg. LX. ratur. Nono tandem Imperii Anno veneno tollitur nullius criminis reus, nullius novæ apud Neronem offensionis (non enim ille, sed Doryphorus nuptiis Poppææ adversatus est;) sed ex arbitrio *Tigellini*, ac tantummodo quod immensam pecuniam longâ senectâ detineret. *Tacit.* XIV. 65. Qualis fuit paulo ante accusatio Senecæ, tanquam ingentes & privatum modum evectas opes adhuc augeret. *Tacit.* XIV. 52. Quidni igitur VI. Neronis Anno jam exeunte, tantâ Pallas apud eum gratiâ floreret, ut fratrem suum, quem Nero ipse Procuratorem fecerat, à paucis Judæis accusatum liberaret?

Cùm Festus venit in provinciam, Cæsareâ tertio die Hierosolyma attigit; ubi Judæi Paulum accusant. Festus se eos auditurum promittit, postquam Cæsaream regressus est post dies X. Die XI. à Festo auditus Cæsarem appellat. Et cum dies aliquot transiissent, venit Agrippa Cæsaream, *Act.* XXV. Et cum plures dies ibi commoraretur, Paulus coram Agrippâ producitur: Et dimissus tunc fuisset, si non appellasset Cæsarem, *Act.* XXVI. 32.

7. S. Paulus postea missus est Romam, & post dies multos ejectus est, in Melitam Insulam.

7. LXI. S. Paulus postquam per tres menses Melitæ hyemasset per Syracusas, Rhegium & Puteolos, Romam venit, mense Februario, Neronis VII.

Cum Romam venerunt reliqui in vinculis à Centurione traditi sunt τῷ στρατοπεδάρχῃ, Præfecto Prætorio, qui tunc unus erat, scilicet Burrhus. Anno enim sequenti Burrhus mortuus est, & duo facti sunt Præfecti Prætorio. Vincti quidem ex provinciis ad Præfectos Prætorii mitti solebant. *Trajan.* ad *Plin.* ep. 65. Paulo autem permissum manere sibimet cum custodiente se milite, *Act.* XXVIII. 16.

Sicariis

Sicariis Judæam ac præcipuè Hierosolyma infe- Ær. vulg. LXI. Neronis 7.
stantibus, Impostor quidam salutem promisit omnibus, qui ipsum sequi vellent in Desertum; Festus autem militaribus copiis eos omnes oppressit. *Jos.* XX. 7.

Interim Agrippa ædificat domum valdè amplam in Regiâ propè porticum, unde perspexit quæ circa Templum facta sunt.

Ob hoc Primores Hierosolymitani erexerunt altum 8.
parietem, qui non tantùm Regii triclinii, sed etiam occidentalis Porticûs (ubi Romani festis diebus stationes habebant) prospectum arcebat. Hoc ægrè ferebat Agrippa & præcipuè Festus, qui imperavit Judæis, ut parietem diruerent.

Judæi autem à Festo impetrabant, ut legati de eâ re ad Neronem mitterentur.

Hoc Anno ineunte Legati X. primores cum Pon- LXII. 8.
tifice Ismaele, & Chelcia ærarii custode ad Imperatorem mittuntur.

Interim Nero Anno VIII. Imperii sui exturbat Octaviam, & Poppæam uxorem ducit, *Tacit.* XIV. 60. 12 die post divortium Octaviæ; *Sueton.* c. 35.

Legati Judæorum Romam veniunt, iisque Nero permisit, ut paries staret, Poppææ jam uxori suæ gratificatus. *Jos.* XX. 7.

Poppæa X. Primores redire permisit. Ismaelem autem & Chelciam obsides detinuit.

Quod quamprimum intellexit Agrippa, loco Ismaelis Josephum Cabi constituit Pontificem. *Jos. ibid.*

Festus moritur in provinciâ, mense Aprili, Agrippa loco Josephi Ananum Pontificem creat.

Festo successor datus est Albinus à Nerone.

Interim Ananus Concilium Judicum constituit, & Jacobum fratrem Jesu Christi, aliosque, quasi Impietatis reos, lapidandos tradit.

Neronis 8. *Ær. vulg.* LXII. Agrippa Anani loco substituit Jesum Damnæi.

Tunc Albinus venit Hierosolyma sub initio Augusti, post tres menses à morte Festi (quibus Ananus Sacerdotio functus est) & statim omnem curam adhibuit, ut pacarit provinciam, interfectis multis sicariis. *Jos.* XX. 8.

Adfuit ille Albinus Festo Scenopegiæ, quo scribam Eleazari vivum ceperunt sicarii.

Ad idem Festum venit Jesus quidam filius Anani, quadriennio ante bellum, & clamavit——*Væ, Væ Jerusalem!*

Hoc tempore S. Pauli vincula celebria facta sunt in toto Prætorio, *Philip.* I. 13. & nonnulli ex familiâ Cæsaris Christiani facti sunt.

9. Jesus Anani ductus ad Albinum plagis usque ad ossa laceratur, & ad singulos ictus idem vociferabat: Idque per annos septem & menses quinque faciebat, donec in ipsâ obsidione lapis tormento emissus eum peremit.

Paulus, cum jam facilè perspiceret se esse propediem vinculis liberandum scripsit IV. Epistolas:

Ad Philippenses,
Ad Ephesios,
Ad Colossenses,
Ad Philemonem.
} In quibus ad eos se venturum scribit, & ut hospitium sibi paretur, petit.

9. LXIII. Cumque jam per biennium in domo conductâ Verbum Dei liberè prædicasset, Româ exiit & in Italiam propriè dictam secessit, ubi expectans Timotheum scripsit Epistolam ad *Hebræos.*

Adveniente Timotheo ex Italiâ profectus est in
10. Hispaniam quo iturum se dixerat in Epistolâ ad Romanos: Et certè eam regionem vidit, quam Clemens Romanus ejus itinera commemorans appellat τὸ τέρμα τῆς δύσεως. Chrysost. Orat. 7. in S. Paulum

Tom.

Æra vulg. LXIII. *Neronis* 10

Tom.VIII. p. 59. Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἵσταται, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱσπανίας ἔδραμε.

Theodoret. in *Philip.* I. 25. Καὶ ἡ τῶν πράξεων δὲ ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἱστορία, ὡς δύο ἔτη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ῥώμῃ διήγαγε καθ' ἑαυτὸν ἐν ἰδίῳ μισθώματι· ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὰς Σπανίας ἀπελθὼν, καὶ τοῖς κἀκείνοις προσενεγκὼν Εὐαγγέλιον ἐπανῆλθε, καὶ τότε τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη.

Albinus Procurator omni rapinæ genere Provinciam vexat. *Jos.* de *bell. Jud.* l.2.c.13.

Paulus navigat in Cretam.

Paulus postquam in Cretâ Verbum Dei aliquandiu prædicasset, & Ecclesias constituisset, Titum Episcopum ejus loci ordinavit, eumque ibi reliquit, ut quæ ipse non fecerat, ille super-disponeret & ordinaret, constitueretque per civitates Presbyteros secundum Apostoli διαταξεις, *Tit.*I.5. LXIV. 10

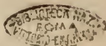
Paulus è Cretâ cum Timotheo in Judæam navigat, *Hebr.*XIII.23.

Hoc Anno Romæ execrabilis illa Persecutio Christianorum orta est.

Nero Albino Florum successorem dat.

Josephus post annum ætatis XXVI. Romam navigat, ut Sacerdotes quosdam sibi familiares, quos Felix vinctos Romam miserat, liberaret. Romam autem illos miserat Felix ineunte Anno LX. cum jam annum ageret Josephus XXIII; & inter eum, & hos Sacerdotes familiaritas intercesserat per fermè quadriennium: Unde duratio Felicis in officio Procuratoris optimè confirmatur. Nam si sub initio Imperii Neronis, ut volunt, hi Sacerdotes à Felice missi fuissent, familiares Josephi dici non poterant. Tunc enim ipse vix expleverat annum ætatis XVIII.

&

Neronis 10. Ær.vulg. LXIV. & tunc in deserto vixit cùm Bano quodam, quocum ibi versatus est ab anno ætatis suæ XVI. per triennium.

Paulus è Judæâ in Asiam venit. Ubi Timotheus Ephesum venit. Ipse autem Colossenses visit, quos antè nunquam viderat, & apud quos permanere statuerat, ut patet ex Ep. ad Philemonem, cum Appliâ dilectâ, & Archippo commilitone suo peculiariter scriptâ; quâ illum sic alloquitur, *Para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis*, ver.22.

11. Florus venit in provinciam, cujus Præfecturæ Anno secundo Bellum cœpit.

Paulus jam profecturus in Macedoniam jubet Timotheum permanere Ephesi, 1 *Tim.* I. 3. Nam cùm antea ter tantummodò profectus est in Macedoniam, in nullâ ex tribus profectionibus illis jussit Timotheum Ephesi permanere.

Non primâ; tunc enim Timotheum secum assumpsit: Non secundâ, nam ante eam profectionem Timotheum præmiserat in Macedoniam. Non tertiâ, tunc enim habuit eum in itinere comitem.

Mox priusquam Asiam relinquit, excommunicat Hymenæum & Philetum.

Josephus operâ Poppææ Sacerdotes vinculis liberat.

11. LXV. Paulus profectus in Macedoniam apud Philippenses moratur, *Philip.*I.25,26. & II.24.

Josephus à Poppæâ multis muneribus donatus redit in Judæam, ubi videt omnia sub Floro ad bellum tendentia.

Paulus scribit primam ad Timotheum Epistolam.

Paulus scribit Epistolam ad Titum, cùm secum haberet Arteman & Tychicum.

Chrysost.

Chrysost. in Procem. Δοκοῦσι δέ μοι χρόνοι εἶναι μέσοι τινὲς, καὶ ἐν ἀδείᾳ Παῦλος ὢν γράφει ταῦτα, οὐδὲν γὰρ περὶ πειρασμοῦ φησι. Quam ἄδειαν Theophylactus etiam agnoscit, indeque colligit hanc Epistolam scriptam esse ante illam ad Timotheum, nempe secundam. Æræ vulg. LXV. Neronis 11.

Paulus hyemat Nicopoli in Epiro, non in Macedonia, ut subscriptio, aut in Thraciâ, ut Chrysostomus & Theodoretus, quod rectè observavit Donnæus, p.544. quem tamen rejicit Hen. Savilius minus rectè assentiens Chrysostomo & Theodereto, *Utpote de re sibi compertâ, & urbe vicinâ loquentibus*: At Chrysostomus eas Homilias habuit Antiochiæ, quæ longè à Thraciâ dissita est, non Constantinopoli, ut rectè observavit Halesius. 12.

Paulus Nicopoli petit Corinthum. LXVI

Et cùm Corintho decessit, ibi reliquit Erastum, 2 *Tim.* IV. 20. Sic enim ibi monet Timotheum ——*Erastus mansit Corinthi*. Quæ monitio scribi non potuit ad Timotheum in prioribus vinculis: Quorsum enim cum tunc moneret, Erastum Corinthi mansisse, qui cum ipso Paulo fuit eo tempore, quo Corinthi mansisse Erastus præsupponitur.

In Judæâ Bellum cœpit Anno Neronis XII. Flori II. mense Maio.

Nero proficiscitur in Achaiam.

Exercitus Cestii in Judæâ funditur. 13.

Paulus venit Troadem, ubi reliquit penulam, libros & membranas apud Carpum, cujus alibi mentio non fit. Ineptum autem est vel cogitare Paulum hæc antea Troade reliquisse, cùm tot secum haberet comites, & Collectas Hierosolyma perferendas, & navem ubique conduceret.

Paulus

Neronis 13. *Ær. vulg.* LXVI. Paulus venit Miletum, ubi reliquit Trophimum ægrotantem, ut monet Timotheum, 2 *Tim.* IV. 20. Quod spectare non potest tempus illud, quo Mileti fuit, antequam Romam missus est: Tunc enim Trophimus unà cum Paulo Hierosolyma venit, *Act.* XXI. 29.

LXVII. Paulus, cùm per biennium & amplius Persecutio Romæ antea cessasset, & jam Nero in Græciâ esset, Romam petit. Sed Romæ invenit alterum Neronem.

Et quoniam priora ejus vincula in Prætorio celebria erant ante primam Persecutionem; ideò cùm reliquis Christianis notior esset, in carcerem conjicitur & arctâ custodiâ tenetur; non ut antea in domo conductâ omnibus notâ: Unde Onesiphorus non-nisi postquam *sollicitè quæsivisset, invenit eum,* 2 Tim. I. 17.

Paulus Romæ è carcere in discrimen vitæ vocatur ab altero Nerone, & Apologiam habet sive *defensionem suam,* vel *sui,* quod in prioribus vinculis factum non est; ubi habuit tantùm *defensionem & confirmationem Evangelii,* adversus Judæos scilicet.

In quâ defensione tantum erat, & Pauli, & suorum periculum, ut omnes sui eum desererent, & nemo illi adesset, 2 *Tim.* IV. 16. sed ereptus est ex ore *Leonis,* 17. nempe *Helii Cæsareani,* cui omnes in urbe & Italiâ, Nero Græciam petens ut dedititios tradiderat, factâ ei potestate bona proscribendi, in exilium mittendi, & plebeios, & equites Senatoresque occidendi etiam inconsulto Nerone —— οὕτω μὲν δὴ τότε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ δύο αὐτοκράτορσιν ἅμα ἐδούλευσε, Νέρωνι καὶ Ἡλίῳ, ut observat Dio. lib. LXIII. p. 720.

Tunc *illi Alexander ærarius multa mala ostendit, & vehementer obstitit sermonibus ejus,* ver. 14, 15.

S. Paulus

S.Paulus post hanc Defensionem scribit secundam Ær. vulg. LXVII. Neronis 11.
ad Timotheum Epistolam, & quidem Romæ, I. 17. & in vinculis Cap. I.8. & II. 9. posterioribus scilicet: Nam Timotheus ipse Paulo Romæ aderat in prioribus; & cum eo scripserat Epistolas, in quibus Apostolus significavit se brevi vinculis liberatum iri. In hâc autem idem significat Timotheo, *se jam delibari, & tempus resolutionis suæ instare*, Cap. IV. 6. Et *liberabit me*, inquit, *Dominus* (non à vinculis) sed *ab omni opere malo, & salvum faciet in regnum suum cæleste*, ver. 18.

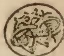
Helius festinat in Græciam, ut Neronem reducat 14.
in Italiam, quo VII. die perveniens Imperatorem terruit, exposità gravi Conspiratione in urbe factâ.

Unde Nero in ipsâ hyeme Græciâ provectus venit LXVIII.
in Italiam, mense Januario, ut videtur.

Nero manet in Italiâ, necdum Romam venit.

Neapoli in Campaniâ, motum Galliarum, qui paucis post Kalendas Martias diebus cœperat, *audivit die ipso quo matrem occiderat,* circiter Martii 21. *adeóque lentè & securè tulit, ut per* 8. *continuos dies non rescriberet cuiquam, non mandaret quid aut præciperet: urgentibus dein aliis super alios nunciis Romam prætrepidus rediit* sub initio Aprilis, *credensque expeditionem necessariam Coss. ante tempus privavit honore, atque in utriusque locum solus iniit Consulatum.* Sueton. cap. 43.

S.Paulus (cum Petro) ultimo Neronis Anno Martyrium facit. Factum autem id est sub Præfectis in urbe, ut testatur Clemens Romanus, absente scilicet Nerone, Februarii die 22.

De mense & die testis est *Sylvius* in Calendario, VIII: *Kal. Martias. Depositio S. Petri & Pauli.*

Nero seipsum occidit Junii IX.

QVi Historiam Ecclesiasticam nuper accuratè scripsisse putantur in primordiis Ecclesiæ secuti sunt Scriptores Veteres, aut Veterum nomina ementitos: quorum si historiæ non sint incertæ, temporum tamen ratio sanè incertissima est.

Quinetiam vetera Martyrologia de die Natali Martyrum pertinaciter sequuntur, & Annalium fidem ad eum anni diem suspendunt; cum certum sit Sanctorum plerorumque memoriam non ex certa diei quo mortui sunt scientia, sed ab aliis causis sæpe notatam esse.

Quo autem anno Æræ vulgaris prima post mortem Christi Pentecoste celebrata est, cognitu maximè necessarium est, præsertim ad annos Apostolorum constituendos.

Petavius autem de industria hujus anni certitudinem labefactare conatus est. * * * *

LEC-

LECTIONES

IN

ACTA APOSTOLORUM.

LECTIO I.

I. *Cœpit Ecclesia post Christi verba S.* Matt. 16.18. *ante* Act. 2.47. II. *Ab Epochâ Pentecostes.* III. *Tempora Christi admodum incerta.* IV. *Passus sub Pilato, teste Tacito.* V. *Annus Passionis per Imperatorem, & Coss. designandus.* VI. *Annus ille designatur.* Ὑπερῷον, *Antiquissima Apostolorum Ecclesia.* VII. Ὑπερῷα, *Cœnacula, loca sacris usibus destinata.* VIII. *Judæorum ex omni gente Proselyti Hierosolymis Festi occasione convenerant.* IX. *S. Petrus omnium Apostolorum nomine concionatur.* X. *Coaluerunt conversi in Ecclesiam, primò, recipiendo Baptismum.* XI. *Secundò, perseverando in Doctrinâ Apostolorum.* XII. *Tertiò, perseverando in fractione Panis, i. e. Eucharistici.* XIII. *Quarto, perseverando in Orationibus.*

 XIV. *Re-*

XIV. *Recapitulatio.* XV. *Temporaria duo: primò, Signa.* XVI. *Secundò, Bonorum communitas.* XVII. . . . . . XVIII. *Ecclesia Hierosolymitana prima omnium, & mater.*

An. Period. Julianæ 4746
Christi 33
Tiberii 19/20

I. DUM sæpe mecum reputarem, Auditores optimi, quid potissimum vobis prælegendum proponerem; tandem operæ pretium esse duxi statum Ecclesiæ Christianæ ab ipsa Origine explicare: Cujus cognitionem ad finiendas in Theologia controversias maximè necessariam esse semper putavi. Ecclesiam autem intelligo eo plane sensu quo Christus locutus est, cùm Apostolo suo dixit, *Matth.* 16. 18. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ubi de re adhuc futurâ loquitur; ut S. Lucas de præteritâ, *Act.* 2. 47. *Dominus autem addebat quotidie Ecclesiæ qui salvi fierent.* Inter illud igitur tempus, quo ista Petro locutus est Christus, & quo populus Ecclesiæ additus est, ipsa Ecclesia de qua loquitur constituta est. Quo sensu S. *Hieron.* Ep.103. *Actus Apostolorum nudam quidem sonare videntur Historiam, & nascentis Ecclesiæ infantiam texere.* Et *Tertullianus* de præscript. hæret. cap. 22. *Probantibus Actis Apostolorum descensum Spiritûs Sancti; Quam Scripturam qui non recipiunt, nec Spiritûs Sancti esse possunt: Qui necdum Spiritum possint agnoscere discentibus missum, sed nec Ecclesiam defendere, qui quando & quibus in cunabulis institutum est hoc corpus probare non habent.*

II. Hujus Ecclesiæ secundùm Christi prædictionem promissionémque congregatæ Epocha omnino statuenda in die Pentecostes, quæ Christi crucifixionem, resurrectionem, & ascensionem proximè secuta est. Unde eo libentiùs incipio, quòd Viri ex nostris eruditi Historiam Ecclesiasticam magno conatu aggressi in ipso limine hæserint; & in vita Christi explicanda, tum propter rerum copiam, tum ob difficultatem, tantummodo se exercuerint.

III. Quis

III. Quis autem ille annus fuerit quo dies iste Pentecostes contigit, ex Sacra Scriptura liquidò constare non puto; neque alius quispiam Character relictus est qui eum certò & determinatè signet. Nativitatem Christi sub regno Herodis contigisse scimus: quot annos ipse vixerit certò non scitur: Et eo quidem tempore natum scimus quo à Cyrenio in Judæa census actus est: quis autem annus ille fuerit Annales non docent. A vero igitur natali salvatoris certa & indubitata Epocha duci non potest. Joannem decimo quinto Tiberii anno Baptistæ munus inchoasse certum est; sed quamdiu illud exercuit antequam Christus ab eo baptizatus est; quàm citò Christus post baptismum Evangelium prædicaverit; quot Paschata à Baptismo ante mortem ejus celebrata sint; nondum exploratò constat. Judæi Rabbinici hîc omnia miserè confuderunt, &, ut opinor, ex industria. Josephus licet Joannis & Christi mentionem fecerit, eorum tamen annos non attingit. Vetustissimi Patres nihil de annis Christi explorati tradiderunt, apud quos sententia de unius anni prædicatione, quæ apertè falsa est, nimis citò orta, diu prævalebat.

IV. Sub Pontio Pilato constat Christum crucifixum esse, & quidem, teste Corn. Tacito, sub Tiberio Imperatore Romano. Ita enim ille Annalium decimo quinto, de iis *quos vulgus Christianos nominabat: Autor nominis ejus Christus, qui Tiberio imperitante per procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus est.* Pilati autem res gestas in Judæa breviter perstringit Josephus, neque ejus tempora distinguit.

V. Vulgaris nunc Æra Christi obtinet, sive à Dionysio, sive à Beda nostrate profecta, secundùm quam hunc ipsum annum, quem nunc agimus, omnes numerant 1672. Cujus annus primus Periodi Julianæ annus 4714, Romanæ Indictionis 4, Lunaris Cycli 2, Cycli Solaris 10. Sed eam veram non esse (quod ad nativitatem Christi spectat) pro certo habendum: Cum ad regnum Herodis, sub quo natum

natum esse Christum extra controversiam est, aut ad triginta annos ante decimum quintum Tiberii minimè pertingat. Utcunque autem se habeat, cum Passionem Christi certissimè antevertat, satis est ad certitudinem Historiæ Ecclesiasticæ si aliquis in ea Æra annus notari possit, quo dies iste Pentecostes, quo Ecclesia orta est, contigisse dicatur. Inde enim ad nos postea vera rerum gestarum series deducetur. Quod quidem eò pleniùs satisfaciet, si Romanorum Imperatorum, sub quibus omnia in primitiva Ecclesia gesta sunt, & Consulum anni simul indicentur. Nam & Eusebius annos Imperatorum, tum in Historia, tum in Canone consignavit: & Fasti consulares à Romanis fere scriptoribus observati sunt: & secundùm Consules vetustissima Concilia Sessiones suas notabant.

VI. Statuo igitur, tanquam veritati maximè consonum, cum Chronico Alexandrino, Christum passum esse decimo nono anno Tiberii, Æræ Christi vulgaris trigesimo tertio, Periodi Julianæ 4746. Procuratoris officio in Judæa fungente Pontio Pilato, Coss. Servio Sulpitio Galba, Lucio Cornelio Sylla. Hoc igitur anno mensis Maii secundùm Romanos * vicesimo quarto, centum & viginti homines Hierosolymis congregati promissionem Christi jamjam explendam expectabant. *Et cum complerentur dies Pentecostes*, *Act*.2.1. Cum quinquagesimus dies à resurrectione Christi illucesceret, *Erant omnes pariter*, 120. sc. ut plerique interpretantur, vel certe omnes Apostoli, ut in Codicibus aliquibus legitur, Πάντες οἱ Ἀπόστολοι, *in eodem loco*. Locum autem eum ὑπερῷον fuisse credibile est; Cœnaculum illud, cujus meminit S. Lucas 1.13. ubi suo tempore tradit S. Cyrillus Hierosolymitanus extitisse τὴν ἀνωτέραν τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίαν, Catechef. 16. quam ab Apostolis fundatam, eo quod ibi Spiritum Sanctum acceperint, narrat Beda, de Locis Sanctis. Et quidem antiquissima, licèt ab Apostolis ipsis minimè fundata, ibi Ecclesia videtur esse constituta.

* Pro calculis Usserii, qui passum dicit Aprilis tertio, ascendisse Maii decimo quarto. Assentiuntur Usserio Langius, & Labbæus.

Nam,

Nam, ut narrat Epiphanius, lib. de Pond. cum Adrianus Imperator Hierosolyma adiret, invenit urbem totam funditùs eversam, & Templum Dei dirutum, παρεκτὸς ὀλίγων οἰκημάτων, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας μικρᾶς οὔσης quam ibi collocatam asserit, ubi discipuli reversi, cum Salvator ascendit à monte Oliveti, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον. Ἐκεῖ γὰρ ᾠκοδόμητο τουτέστιν ἐν τῷ μέρει Σιών. Nicephorus etiam tradit, Helenam Constantini matrem amplissimum in Sione Templum erexisse; in cujus postico domum circumclusit, ubi facta est ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος κάθοδος ἐν τῷ ὑπερῴῳ. Lib. 8. c. 30.

VII. Erant autem privata illa ὑπερῷα loca à Judæis semper sacris usibus destinata, saltem ex quo Daniel Propheta ascendisse in Cœnaculum ad orandum diceretur: Καὶ αἱ θυρίδες ἀνεῳγμέναι αὐτῷ ἐν τοῖς ὑπερῴοις κατέναντι Ἱερουσαλήμ· ut & Sara filia Raguelis dicitur descendisse ἐκ τοῦ ὑπερῴου, ubi oraverat. Unde Judæi sapientes suos appellabant בני עליה *filios Cœnaculi.* In eo celebrabant Pascha Marci 14. 15. *Et ipse vobis demonstrabit* ἀνώγαιον, *Cœnaculum grande stratum.* In eo corpora mortuorum lavata prius reponebant, ut de Dorcade legimus *Act.* 9. 37. *Quam cum lavissent, posuerunt eam in Cœnaculo.* Unde & Petrum venientem dicuntur adduxisse *in Cœnaculum.* Quare Apostoli ab Ascensione Domini reversi Hierosolyma, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον· ubi *erant perseverantes unanimiter in oratione & supplicatione,* Act. 1. 13.

VIII. Cum autem eo loci essent, *Factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis Spiritûs vehementis, & replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, seditque super singulos eorum, & repleti sunt Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.* Hoc Pentecostes miraculum planè novum Hierosolymitanos

tanos statim convocavit: *Erant autem in Hierusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est.* Primo, quod dies Pentecostes. Secundo, propter opinionem de adventu Messiæ. Nam licèt exteri non obligarentur ad apparendum coram Domino, tamen quamplurimæ dispersiones jam ante sæpius vigilanti Dei providentia factæ fuerant; quæ ad sonum Evangelii excipiendum, & in ultimas terras derivandum erant opportunæ. Omnes autem Judæi, quacunque regione aut terrarum ora dispersi, Hierosolyma tanquam patriæ suæ metropolin suscipiebant. Ut Philo in Flaccum: *Judæos una regio non capit propter hominum multitudinem. Quam ob rem plurimas ac fortunatissimas urbes in Europæ Asiæque provinciis ac Insulis incolunt, pro Metropoli habentes sanctam Civitem in qua Templum altissimo Deo sacratum est.* Et Agrippa in Epistola ad Caium Imperatorem: *Pro sancta verò Civitate hæc efferre convenit. Hæc quidem mea est Patria, metropolis autem non unius regionis Judææ, sed & plurimarum, propter Colonias quas diversis temporibus emisit, vel propiùs in finitimas vel longiùs dissitas*; quas enumerat, & longè quidem plures, quàm quæ in Actibus Apostolorum numerantur. In his Coloniis nati Judæi non pauci, præsertim religiosi, sedes Hierosolymis fixas habebant. Unde S. Lucæ, κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· ut Agrippæ, Πόλεις μυρίαι καθ' ἕκαστον κλίμα τῆς οἰκουμένης ἱδρυνθεῖσαι, & οἱ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἰουδαῖοι. Præter eos autem qui Hierosolymis habitabant, erant tunc temporis etiam οἱ ἐπιδημοῦντες tum proselyti advenæ qui Hierosolyma pro variis negotiis sæpe commeabant, festis maximè diebus, qualis erat inprimis hic dies Pentecostes.

IX. Hi igitur tum Judæi, tum proselyti, in variis regionibus nati atque educati, variis linguis sive dialectis, secundùm varietatem Nationum in quibus orti sunt, utebantur.

bantur. Cum autem convenissent, audito rumore de miraculoso Spiritûs in Apostolos illapsu planè in admirationem rapti atque confusi sunt: *Quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes*, Act. 2. 6. Dum autem ex illis alii dubitabant, alii irridebant, *Stans Petrus cum undecim levavit vocem, & locutus est eis.* Quid autem est, *cum undecim?* inquit S. Chrysostomus, Κοινὴν προεβάλλοντο φωνὴν, καὶ πάντων αὐτὸς ἦν τὸ στόμα· παρειστήκεισαν δὲ οἱ ἕνδεκα μαρτυροῦντες τοῖς λεγομένοις. *Communem vocem emittebant, & omnium ille os fuit: Astabant autem undecim, testimonium dictis perhibentes.* Petrus igitur, gravissima concione habita, calumnias refellit, prædictionem explicat de Christo & Resurrectione ejus, & Ascensione, & illapsu Spiritûs disserit: Ad resipiscentiam & baptismum Judæos vocat, & tria auditorum millia ad agnitionem *Veritatis* convertit.

X. Quid hi Judæi ad fidem Christianam Apostolica prædicatione conversi fecerint, quomodo in Ecclesiam recepti, & in ea versati sint, imprimis spectandum: *Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt*, Act. 2. 41. Ita S. Petrus, *Primus in Christi baptismo reseravit adytum Cælestis regni*, ut loquitur *Tertul.* de *Pudicitia*, cap. 21. Ita expressum Christi mandatum hoc die primò expletum est ab Apostolis: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* Neque aliter adhuc ea verba de docendis omnibus gentibus intellexisse videntur Apostoli, quàm de Judæis omnium gentium. Hi autem tunc per Baptismum recipiebantur in Ecclesiam Christi, neque alio modo unquam recipi potuerunt, aut Christiani fieri, quicquid in contrarium nuper deliravit Socinus.

XI. Secundo, *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum*, Act. 2. 48. Et quidem ὁμοθυμαδὸν, ut MSS. nonnulla, & Chrysostomus: hoc est, Apostoli quotidie eos post baptismum susceptum cognitione Christi imbuebant,

& præcepta ejus ipsis inculcabant, secundùm alteram mandati partem à Christo Apostolis injuncti. Matth.28.20. *Docentes eos omnia quæcunque mandavi vobis.* Quorum doctrinæ omnes qui jam conversi sunt summo consensu adhærebant, quem *consanguinitatem Doctrinæ* appellat Tertullianus.

XII. Tertio, *perseverabant etiam in Communione fractionis panis*, sive τῇ κοινωνίᾳ, ϗ τῇ κλάσει τῦ ἄρτυ, *in Communicatione & fractione panis*; i. e. Syro interprete, *fractione Eucharistiæ.* Neque enim tantùm bonorum communicationem & communem convictum hîc intelligi, sed etiam Cœnæ Domini participationem, voluerunt Veteres, S. Chrysost. hom.27. in prim. ad Corinth. Ubi Eucharistiam S. Paulus κοινωνίαν appellat; Οὐκ ἤκυσας πῶς, ϗ οἱ τρισχίλιοι οἱ τῆς κοινωνίας ἀπολαύοντες διὰ παντὸς ἦσαν προσκαρτερῦντες τῇ προσευχῇ, ϗ τῇ διδασκαλίᾳ; Dixerat S. Paulus Ep. ad Corinth. Cœnam Domini esse κοινωνίαν, & fractionem panis in eâ simul commemoravit. Τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν ὐχὶ κοινωνία τῦ σώματος τῦ Χριςῦ ἐςιν; S. Lucas Comes S. Pauli, eodem modo hæc verba usurpasse videtur; ut & postea S. Ignatius, Epist. ad Ephesios: Ἕνα ἄρτον κλῶντες, ὅς ἐςιν φάρμακον ἀθανασίας. Neque aliter S. Lucas à veteribus intellectus est. in Evangelio, cap.24. v.35.. Καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τῦ ἄρτυ. Sic etiam Act. 20. 7. ——συνηγμένων τῶν μαθητῶν τῦ κλάσαι ἄρτον—— Nam licèt fractio panis possit victum communem tantùm significare, tamen cum in Cœnâ Domini panis signanter frangi dicatur; cum in vetustissimis Ecclesiis quotidie Eucharistiam celebrare moris esset; cum ex oblationibus à populo factis sumi solerent panis & vinum ad eum usum sacrum: Dubitari vix potest, quin hic ter mille homines in quotidiana Communione & fractione panis Cœnam Domini celebraverint.

XIII. Quarto,

XIII. Quarto, *erant perseverantes in Orationibus*, publicis nempe atque communibus, in ipso cœtu ab Apostolis etiam factis. Sub lege Mosis nullum de precibus conceptum videtur mandatum: pii tamen sæpius in Templo orabant, Joannes etiam baptista discipulos suos docuit orare. Unde unus ex discipulis Christo aliquando dixit: *Domine, doce nos orare, sicut docuit & Joannes discipulos suos.* Unde Christus ipse orationem eam protulit, quam dominicam vocamus. Apostoli igitur, quibus Spiritus S. omnia in memoriam revocavit quæcunque antea Christus illis revelaverat, & ea oratione usi sunt, & etiam alias usurpabant, à quibus vetustissimæ precum formulæ in omnibus Ecclesiis penè eædem derivatæ sunt.

XIV. Hæc nobis forma quasi atque imago primæ Ecclesiæ ab Apostolis congregatæ, formatæ, gubernatæ. Fide semel Apostolico Sermoni habitâ per baptismum in Ecclesiam admittebantur. In Ecclesiam admissi, cœtus publicos frequentabant, in cœtu publico doctrinæ Apostolorum sedulò attendebant, qui eos viam Domini perfectiùs docebant; simul etiam convictum sumebant, & Eucharistiæ participes fiebant; publicis denique & communibus orationibus in eodem cœtu factis, Deum colebant, atque ita Ecclesiis omnibus usque ad consummationem sæculi exemplum præbebant.

XV. Reliqua quæ magis temporaria fuere, & istius temporis statui maximè convenientia, duo hæc sunt. Primum Apostolos spectat, qui informabant & gubernabant Ecclesiam. *Multa quoque prodigia, & signa per Apostolos in Jerusalem fiebant.* Hæc enim eorum doctrinam cœlitùs patefactam esse planè demonstrabant. Non tantùm Christum post mortem resurrexisse, & in Cœlum ascendisse hoc modo ostendebant, cum non sua virtute aut pietate, sed in fide nominis ejus hæc omnia se perpetrasse professi sint: Sed & palàm faciebant, Deum omnino velle ut omnes homines illis crederent quos potentiâ tam manifeste divinâ armarit.

 XVI. Se-

XVI. Secundum spectat populum ad fidem conversum: *Omnes etiam qui credebant erant pariter, & habebant omnia communia; possessiones & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.* Ea erat religionis quam amplexi sunt natura, ut ex æternæ vitæ spe hujus sæculi bona omnia facile contemnerent; ea temporum conditio, ut stabilem rerum propriarum possessionem sperare vix possent; ea denique omnium eandem fidem amplexorum cura; ut quisque aliorum necessitatibus inservire, & communi Ecclesiæ bono studere necessarium sibi esse putarent. *Hæc erat,* inquit Chrysost. *Angelica politia, hoc protulit primum germen nascens Ecclesia.*

XVII. Ita illi perseverabant *collaudantes Deum, & habentes gratiam apud omnem populum.* . . . .
. . . .

XVIII. Hæc erat indubitata Hierosolymitanæ Ecclesiæ prærogativa, quòd fuerit omnium sine controversia prima. Antiochena sese efferebat, quòd à Sancto Petro fundata sit, & Romana multo magis. Cum liquidò constet, Ecclesiam Hierosolymitanam non tantùm Romana, sed & Antiochena reliquisque omnibus antiquiorem esse, & à S. Petro primò fundatam, imò ab omnibus Apostolis simul. Rectè S. Cyrillus Ep. Hierosolymitanus, Catech. 16. Πάντων παρ' ἡμῖν ἐστι τὰ ἀξιώματα. Apud Hierosolymitanos omnes prærogativæ. Sed & *in Hierusalem primùm fundata Ecclesia totius orbis Ecclesias seminavit.* Et pulchre, non dixit in Sion, & in Hierusalem erit, & manebit Verbum, & Lex Domini, sed *egredietur*; ut de illo fonte omnes nationes doctrinâ Dei significet irrigandas. Hanc igitur *matrem omnium Ecclesiarum* appellat Concilium Constantinopolitanum, Epistola Synodica ad Episcopos Romæ congregatos; Τῆς δέ γε μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν

τῆς

τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν αἰδεσιμώτατον, καὶ θεοφιλέστατον Κύριλλον ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν. Hanc igitur *matrem Christiani nominis* vocavit Justinus Imperator, Epistola ad Hormisdam: *Ad colligendas & adunandas ubique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam præcipuè; cui tantum omnes favorem impendunt, quasi matri Christiani nominis, ut nemo audeat ab eâ sese discernere.* Et Hieron. Ep. 17. *Totum mysterium nostrum istius provinciæ urbisque vernaculum est.* Quicquid igitur aliæ Ecclesiæ pro Primatu obtendant, prima & mater omnium Ecclesiarum Hierosolymitana fuit.

LECT.

L E C T. II.

I. *SS. Petrus & Joannes præcipui Apostoli.* II. *Horæ Orationis apud Judæos receptæ.* III. *Incertum, an illas observârint primi Sæculi Christiani.* IV. *Primi earum apud Christianos meminerunt Tertullianus & Cyprianus.* V. *Quinque Millia conversi, ut intelligendi.* VI. *Præsidium in arce Antoniâ. Quinam Annas, Caiphas, Joannes, Alexander.* VII. *Hi Apostolorum Judices.* VIII. *Sequuntur gesta Anni Tiberii* XIX. *post Aug.* 19. IX. *Bonorum communium distributio penes Apostolos.* X. *De Barnabâ, & ejus Epistolâ.* XI. *De morte Ananiæ & Sapphiræ. Defenditur S. Petrus adversùs Porphyrium.* XII. *De umbrâ S. Petri. Argutatio Baronii pro Imaginibus.* XIII. *Ejusdem alia similis argutatio pro potestate Pontificis Romani.* XIV. *Romanensium artes in novitatum suarum Antiquitate astruendâ.* XV. *Rerum dogmatumque Origines in Ecclesiasticâ Historiâ observandæ.*

An. Period. Juliaſæ 4746
Christi 33
Tiberii 20

I. CUM prima Ecclesiæ membra suprà jam tria hominum millia Hierosolymis omnia ex præscripto Apostolorum peragerent; cum multa prodigia & signa per Apostolos fierent; unum præcipuè memorabile fuit. Petrus & Joannes, magnum par, *ascendebant in Templum ad horam orationis nonam.* Petrus qui maximè diligebat

diligebat Christum,& Joannes quem præcipuè diligebat Christus,qui ad parandum ultimum Pascha à Christo simul missi sunt, *Luc.*22. 8. qui Christum comprehensum & ligatum in aulam Pontificis secuti sunt, *Jo.* 18. 15. qui ad Sepulchrum Christi simul perrexerunt, *Jo.* 20. 3. quos in Samariam postea reliqui Apostoli miserunt: Hi, inquam, duo simul ascendebant ad Templum. Ita πανταχοῦ φαίνονται οὗτοι πολλὴν ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. ut observat S. Chrysostomus.

II. Ascenderunt autem ad Templum, *ad horam orationis nonam.* Quamvis Moses preces nullas disertè in lege præscripserit, tamen pii inter Judæos preces fundebant, eo præsertim tempore quo Sacrificia oblata sunt. Juge sacrificium matutinum, & vespertinum fuit. Vespertinum post horam nonam incipiebat, & ab illa incipiebant preces. Apostoli igitur ad eam horam Templum adibant, ut locum & tempus à Judæis observatum ipsi etiam in orationibus observarent.

III. Hinc arcessunt statarum in Ecclesiasticis Orationibus horarum, quas Canonicas vocant, exordium. Et quidem tres volunt ab ipsis Apostolis initio observatas, & Ecclesiæ commendatas esse. Sed hæc traditio non adeò firma est. Apostoli Hierosolymis ad Templum accedebant, & Orationum horas Judæis consuetas illic observabant. Christiani primitivi Apostolis alibi quàm Hierosolymis viventibus, & iisdem etiam defunctis, simul eodem loci congregabantur. Sed horas easdem semper observâsse non leguntur. Ut S. Paulus monet Hebræos ne deserant ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, *collectionem*, sive *congregationem* sui, nullâ horarum mentione factâ. S. Barnabas, *Non separatim debetis seducere vos, tanquam justificati; sed in unum convenientes inquirite, quid communiter dilectis conveniat & prosit.* S. Ignatius, Ep. ad Magnesianos, Ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχὴ, μία δέησις· πάντες οὖν ὡς ἐπὶ ναὸν συν-

τρέχετε

τρέχετε Θεῷ, ὡς ἐπὶ ἐν συναγωγείοι. Eodem tempore obſervavit Plinius, Chriſtianos ſuæ provinciæ *ſtato die ante lucem convenire, carmenque Chriſto quaſi Deo dicere ſecum invicem.* Diem iſtum ſtatum non diu poſtea Juſtinus Martyr teſtatus eſt eſſe diem ſolis.

IV. Primus qui horarum meminit eſt Tertullianus, & quidem jam adultus Montaniſta, cum contra Eccleſiam acriter diſputaret, & Catholicos ſtationes ad nonam finire doceret: Quod ab hâc re alienum. Poſt Tertullianum S. Cyprianus meminit horarum tertiæ, ſextæ, nonæ: Sed à Daniele hæc arceſſit, nonam ab Apoſtolis obſervatam non commemorat. Poſtea qui Monaſticis maximè inſtitutis adhærebant, omnia Scripturæ loca adducebant, ut horas Orationum quamplurimas ſtatuerent; ut S. Baſilius, Hieronymus, Caſſianus, & Autor homiliæ de Virginitate ſub nomine Athanaſii.

V. Hora igitur nona cum Veſpertinum Sacrificium pararetur, & pii ex Judæis orationibus operam darent, Petrus & Joannes ſimul Templum adierunt. Cum vir qui erat claudus ex utero matris ſuæ bajulabatur, quem ponebant quotidie ad portam Templi quæ dicitur Specioſa. Hic cum omnibus notus eſſet, S. Petrus eum ſtatim ſanavit. Cum ille teneret Petrum & Joannem, cucurrit omnis populus ad eos in porticum quæ appellatur Solomonis, ſtupentes. Petrus autem liberrima oratione circumſtantes Judæos perſtringens, docet claudum hunc ſanatum eſſe per fidem in Chriſtum eum quem illi crucifixerant. *Multique eorum qui audierunt Verbum crediderunt, & factus eſt numerus virorum quaſi quinque millia*, aut cum ter millibus qui priori concione converſi, ut nonnulli opinantur, aut etiam præter eos, ut alii ſentiunt.

VI. Loquentibus autem illis, ad populum, ſupervenerunt Sacerdotes, & Magiſtratus Templi, & Sadducæi. In arce enim Antonia Templo adjuncta, καθῆστο ἀεὶ τάγμα Ῥωμαίων. Milites

Milites illi Romani τὸν δῆμον ὡς μή τι νεωτερισθείη παραφύλαττον, ut testatur *Josephus*, *Bell. Jud.* l.5. c.15. Horum militum præfectus confluente populo statim accessit, cavens ne seditio oriretur. Adjunxerunt se illi Sacerdotes, ægrè ferentes quòd Petrus & Joannes, privati Judæi, populum docerent. Accesserunt & Sadducæi omnium maximè commoti, quòd annunciarent Apostoli in Jesu resurrectionem mortuorum, quam illi prorsus negabant. Injecerunt igitur in eos manus, & posuerunt eos in custodiam in crastinum. *Tum autem congregati sunt Principes eorum, & Seniores, & Scribæ in Jerusalem: Et Annas Princeps Sacerdotum & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot aderant è genere sacerdotali.* Tanti enim hæc putabantur, ut proximo die Synedrium cogeretur. Hujus Synedrii majestas describitur, non tantùm eorum, qui Synedrium complebant dignitate notatâ, quòd constaret ex principibus populi, Senioribus, Scribis, omnibusq; qui essent ex genere Pontificio; sed nominatis etiam viris inter eos præcipuis. Hujus igitur Synedrii Præses erat Annas, sive Ananus, qui ipse antea Summum Pontificatum administraverat; sed à Valerio Grato Romano Judææ Præside dejectus, maximam tamen inter Judæos autoritatem obtinebat, & Synedrii Princeps fuit, quem נשיא *Nasi*, vel ראש *Rosh* vocabant. Huic adjungitur Caiphas, qui per septem jam annos officio summo Sacerdotii gaudebat. Quod postquam pro arbitrio Præsidum transferri ea dignitas soleret, nemini præter eum contigit, qui alibi diceretur Pontifex ejus anni; non quòd illo tantùm anno Pontifex fuerit; sed quod aliqui ante eum, & post eum plures in unum tantùm annum Pontifices creati sint. Huic tertio loco adjungitur Joannes, Annæ, ut creditur, filius. Quartus autem est Alexander, ut videtur, Lysimachus, Philonis Judæi scriptoris celeberrimi frater. Josephus Antiq. l.18. c.10. Φίλων ὁ προεστὼς τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ Ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν.

De fratre ejus Hieronymus in Catalogo: *Philo Judæus, natione Alexandrinus, de genere Sacerdotum*. Fuit igitur Alexander de genere Sacerdotum, & quidem Judæorum ditissimus: Scil. Procurator fuerat Antoniæ matris Claudii Imperatoris, ut testatur Josephus Antiq. lib. 19. cap. 4. Et Templi Hierosolymitani novem portis argentum & aurum infudit, ut Josephus quinto Ἁλώσεως, cap. 14. Non Tiberius Pater ejus, ut falsò tradit Baronius, sed ipse Pater alterius Tiberii.

VII. Hi igitur in magno Synedrio congregati, & in Semicirculari forma considentes, Petrum & Joannem in medio statuerunt, interrogantes quâ virtute aut quo nomine hæc fecerint? Cum Petrus respondisset, Nomine Jesu Christi hoc factum fuisse, additis minis eos dimiserunt.

VIII. Hæc mihi gesta videntur decimo nono Tiberii anno, intra tres menses à die Pentecostes; tum verò incepit annus Tiberii vicesimus, ipso decimo nono mensis Augusti; eo enim die obierat Augustus; referentibus Dione atque Suetonio. Reliqua per quatuor menses gesta ad vicesimum Tiberii; sed eundem tricesimum tertium Æræ Christi vulgaris annum pertinent.

IX. Erant quidem tum Hierosolymis duo genera Judæorum; quorum hi οἱ πιστεύοντες dicebantur, qui nempe in Christum ab Apostolis prædicatum credebant, *Act.* 2. 44. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, Cap. 5. 14. Μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, Cap. 15. 5. Τινὲς τῶν ἐξ αἱρέσεως τ. Φαρισαίων πεπιστευκότες, Cap. 21. 20. Vides, frater, quot sint millia Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων. Neque alio nomine tunc temporis à Judæis reliquis distinguebantur: *Erat autem horum multitudinis*, sc. τ. πιστευσάντων, *cor & anima una. Nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat.* Nec tamen omnia ita habebant communia, quasi quisque qui vellet re alterius frueretur; sed in commune Ecclesiæ bonum omnia administrabantur:

Idque

Idque ex arbitrio sive judicio Apostolorum, quibus gubernandæ Ecclesiæ potestas fuerat concredita: *Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes adferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum.* Ut sc. in eorum potestate esset omnia ad communem fidelium sustentationem disponere. Quod & ab iis factum est: *Dividebantur enim singulis prout cuique opus erat.* Unde etiam factum, ut postea Episcopis, tanquam Apostolorum successoribus, bona Ecclesiæ concrederentur. Hieronymus Ep. 8. *in Actis Apostolorum: Quando Domini nostri adhuc calebat cruor, & fervebat recens in credentibus fides, vendebant omnes possessiones suas, & pretia eorum ad Apostolorum deferebant pedes, ut ostenderent pecunias esse calcandas: dabaturque singulis, prout cuique opus erat.*

X. Hujus rei duo exempla maximè insignia à S. Luca referuntur. Primum: Joseph autem qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatum, Filius Consolationis, Levites, Cyprius genere, cum haberet agrum vendidit eum, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum. Judæus igitur hic ex Judæis parentibus ortus, & quidem ex Tribu Levi, non autem in Judæa, sed in Insulâ Cypro natus; primò *Joseph*, sive ut aliqua exemplaria habent, *Joses*, à parentibus nominatus, postea ab Apostolis ipsis cognominatus est Βαρνάβας, hoc est, interpretante ipso Luca, υἱὸς παρακλήσεως. S. Hieron. de Nom. Hebr. *Barnabas, filius Prophetæ, vel filius venientis, aut, ut plerique putant, Filius consolationis.* Ita ille, omnes Etymologias proferens; ut בר vel נבי *Propheta*, vel à ביא *venire*, vel à ניח *consolari*, ut à Syro Interprete redditur ברא דבויאא *Filius consolationis.* Quando hic Josephus primùm fidem Christi amplexus, non docent Sacræ Literæ. Veteres autem eum unum ex LXXII. Discipulis fuisse tradunt. Clem. Alexandrinus Strom. lib. 2. Οὐ μοὶ δεῖ πλειόνων λόγων παρατιθεμένῳ μάρτυν τὸν ἀποστολικὸν

Βαρνάβαν· ὁ δὲ τῶν ἑβδομήκοντα ἦν, καὶ συνεργὸς τοῦ Παύλου. Quod & in septimo Hypotyposeωn, primo eum tradidisse testatur Eusebius, Hist. Eccles. l. 2. c. 1. unde & ipse l. 1. c. 12. Τῶν δὲ ἑβδομήκοντα μαθητῶν κατάλογος μὲν οὐδεὶς οὐδαμῆ φέρεται· λέγεταί γε μὴν εἷς αὐτῶν Βαρνάβας γεγονέναι. Sub hujus nomine extat Epistola tum Græcè tum Latinè ex MSS. eruta; Sed neque Græca neque Latina integra sunt. Latina ex Codice Corbeiensi transcripsit Menardus; quibus Græca à Turriano ante descripta adjunxit, & annotationibus illustravit. Græca ex tribus MSS. Isaacus Vossius paulo integriora reddidit. Apparet autem hanc Epistolam eandem esse quam Veteres in manibus habuerunt. Multa enim ex illâ citant Clem. Alexandrinus, Origenes, & Autor Constit. Apostolicarum. Eusebius eam inter Apocrypha numerat; Nicephorus, inter eas Scripturas quæ ἀντιλέγονται. S. Hieron. in Catalogo: *Barnabas Cyprius, qui & Joseph Levites, cum Paulo gentium Apostolo, unam ad ædificationem Ecclesiæ pertinentem Epistolam composuit, quæ inter Apocryphas Scripturas legitur.* Et rursus, in cap. 43. Ezekiel. *Vitulum autem qui pro nobis immolatus est, & multa Scripturarum loca, & præcipuè Barnabæ Epistola, quæ habetur inter Scripturas Apochryphas, nominat.* Nemo certè fuit qui hanc Epistolam Barnabæ non tribuerit, neque in eâ quidquam apparet quod eam ætatem non ferat.

XI. Præclarum sanè primum hoc Barnabæ exemplum; quod sequitur infelicius est. Vir enim quidam, nomine Ananias, cum Sapphira uxore sua vendidit agrum. Et fraudavit de pretio agri, consciâ uxore suâ, & adferens partem quandam, ad pedes Apostolorum posuit. Sed dum Petrus fraudem eorum detegit, & quòd contra Spiritum Sanctum peccaverint ostendit, solo ejus verbo & increpatione statim exanimati sunt, & à fidelibus sepulti. Crudelem in hâc pœnâ S. Petrum fuisse clamabat Porphyrius, unde Veteres sæpe eum excusant. S. Hieron. Ep. 8.

Apostolus

Apostolus Petrus nequaquam imprecatur iis mortem, ut stultus Porphyrius calumniatur; sed Dei judicium prophetico Spiritu annunciat, ut pœna duorum hominum sit doctrina multorum. Ita S. Augustin. contr. Parmenianum, l. 3. c. 1; Cassian. & Isidor. Pelusiota, & ante ipsam Porphyrii objectionem Origenes Comment in Matthæum.

XII. Hoc severitatis exemplum secutus est populi timor. Et adhuc per manus Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe. Ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis & grabatis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum. Qui hinc antiquitatem cultûs imaginum arcessunt, ostendunt quantâ argumentorum penuriâ laborant. Baronius autem in Annalibus Ecclesiasticis, ita disputat: *Quid insuper umbra Petri, nisi imago expressa corporis Petri? Certè quidem non aliunde quàm ex ejusmodi imaginibus umbra formatis picturam duxisse originem ferunt; ut ex his videas imaginum pium cultum in umbra Petri à Deo primitùs in primori illa Ecclesia tot tantisque miraculis esse divinitùs consecratum.*

XIII. Secundò, Baronius ex eodem miraculo deducit doctrinam de potestate Pontificis Romani. *Cum,* inquit, *eandem Deus virtutem umbræ Petri indiderit, quam & corpori Petri; illud certè typicè expressum esse videtur, tantam à Deo Principi Apostolorum gratiarum copiam esse collatam, ut eadem dona Petri personæ concessa sic in umbram transtulerit, ut eadem in successoribus, qui referunt personam Petri, feliciter propagare voluerit: Nimirùm ut quamvis non omnes æquè Sancti ac Petrus, sed ex ipsis aliqui moribus essent futuri dissimiles; tamen quia ejusdem gererent personam Petri, eandem etiam retinuerint à Deo illi traditam potestatem; scirentque omnes respublicæ Petri in honore habendos esse, qui umbram saltem Petri hac ex parte referrent.* Quæ tanquam egregia in breviarium suum transcripsit Franc. Longus.

XIV. Contendunt quidem Pontificii omnia Dogmata quæ nunc tuentur esse per traditionem ab ipsis temporibus Apostolicis derivata. Mirum hoc nobis videtur, qui multorum origines in sequioribus Sæculis observamus. Sed habent illi Annales Ecclesiasticos Illustrissimi Cardinalis Baronii, in quibus omnium ferè natales antiquissimi perhibentur. Duplici autem artificio ille utitur, quo summam rebus novitiis antiquitatem & venerationem conciliet. Primò, autoritatem eorum scriptorum affert, qui sub antiquissimorum nominibus suorum temporum doctrinas evulgant. Quales sunt inprimis Constitutionum Apostolicarum consarcinator, qui post quinque Sæcula suæ ætatis Dogmata, & ritus quasi ab Apostolis ipsis præscriptos tradit. Qualia sunt Clementina ferè omnia, quæ tanquam ab Apostolorum comite profecta exosculatur. Talia sub Dionysii Areopagitæ nomine quarto demum Sæculo concepta, & publicata sunt. Tales Epistolæ sub nominibus primorum Romæ Pontificum post septem Sæcula conscripta. Tales Epistolæ aliquot S. Ignatio falsò attributæ, & interpolationes verarum Epistolarum quinto vel sexto Sæculo conscriptæ. Ex his & similibus scriptis tanquam veris & indubitatis, omnium temporum ritus, & dogmata proponit tanquam verè Apostolica. Secundò, cum quædam sint adeo seris temporibus in Ecclesiam introducta, ut ne quidem impostoribus illis suâ ætate cognita fuerint; ex ipsa Scripturâ eruere conatur. Qualis inprimis est doctrina illa de pio imaginum cultu, de quo in fictitiis etiam illis libris quos nominavimus, altum silentium. Hunc igitur cultum ex Actis Apostolorum deducit, & quidem ab umbra Petri.

XV. Ita summa in totam Ecclesiam Catholicam Romani Pontificis Potestas tam acriter à Græcis semper negata, ab eâdem umbrâ Petri deducitur, & quidem diù antequam Petrus Romæ fuit; cujus jurisdictionis dum Romæ esset; nullum monumentum relictum est; imò antequam Romæ Christi nomen auditum est. Hæc igitur aliaque hujusmodi

in

in Annalibus Ecclesiasticis sparsa facile deteguntur; & fraudes eorum qui ementitâ vetustate superbiunt, nullo negotio propalantur. Et hæc quidem maxima historiæ Ecclesiasticæ utilitas, ut vera origo cujusque opinionis notetur: ut non tantùm hæreseon & schismatum, sed etiam Dogmatum & rituum in Ecclesia ipsa ortus observetur. Aliquot anni erant sub quibus Apostoli ipsi putabant, solos Judæos in Ecclesiam recipiendos esse; notum est tempus quo primùm gentes admittebant: Quærebatur primo etiam inter ipsos, an Gentiles conversi circumcidi deberent: Scimus & tempus quo Circumcisio rejecta est. Omnes primò Christiani à solis Apostolis gubernabantur, illi postea præfectos unicuique Ecclesiæ præstituerunt, quales duraturi erant ad consummationem Sæculi. Primò, fideles à Judæis non distinguebantur, postea Antiochiæ primùm Christiani appellati. Quibus igitur gradibus aucta & perfecta est Ecclesia Dei, quando sana primùm verba introducta, quo tempore & modo regimen Ecclesiasticum constitutum est, quæ primò dogmata fidelibus inculcabantur, quomodo Catholici pullulantibus hæresibus se opposuerunt; hæc, inquam, historici Ecclesiastici est sine partium studio palam facere, & ex indubitatis Ecclesiæ monumentis ordine depromere: quo nihil ad sedandas in Theologia Controversias potest esse efficacius.

LECT.

LECT. III.

I. *Fueritne Gamaliel Christianus?* II. *De Theodâ S. Lucæ cum Josepho conciliandi variæ Eruditorum sententiæ.* III. *Hinc gesta Anni Ær. vulg.* 34. IV. *De Actis Pilati.* V. *Hellenistæ quinam.* VI. *Diaconatûs Officium sacrum.* VII. *Hoc tempore ab Apostolis institutum.* VIII. *Nulla tamen erant illis temporibus, quod vult Baronius, Diaconis inferiora Ministeria.*

An. Period. Julianæ 4746
Christi 34
Tiberii 20/21

I. CUM fama multorum hominum ab Apostolis Sanctorum Hierosolymis ad finitimas regiones pervenisset, concurrebat etiam multitudo vicinarum Civitatum Jerusalem, adferentes ægros & vexatos à Spiritibus immundis, qui curabantur omnes. Princeps autem Sacerdotum, & cum eo Sadducæi posuerunt Apostolos in custodia publica. Noctu Angelus carcere eos liberavit, qui ejus jussu diluculò in Templo prædicavit. Facto Synedrio, Apostolos in carcere frustra quærunt; in Templo perorantes apprehendunt, & statuunt in Concilio. Mandata sua repetunt: Sanctus Petrus & Apostoli mandatum Dei præferunt. Denique Gamaliel salubre consilium dat, ut dimittantur Apostoli, & expectetur exitus. Docent hîc veterum aliqui Gamalielem fuisse animo Christianum, qualis Nicodemus fuit. Et quidem Autor Recognitionum sub Clementis Romani nomine, lib. 1. cap. 65. ita Petrum loquentem introducit: *Quod cum vidisset Gamaliel princeps Populi, qui latenter frater noster erat in fide, sed consilio nostro inter eos erat.* Ac si tam vafri tunc essent Apostoli, ut

ut discipulum in Synedrio alerent. Et tamen hoc tam certum esse credit Baronius, ut à Christianis apud Stephanum Martyrem sepultus sit Gamaliel. Scilicet, quod quatuor penè post Sæcula corpus Gamalielis cum corpore Stephani simul inventum est. Mihi quidem videtur Gamalielem pertinacissimum Pharisæum, ideo consilium dedisse ut dimitterentur Apostoli, quod Sadducæi eos accusarent, quodque ipsi tam strenuè resurrectionem tuerentur.

II. In Oratione Gamalielis maxima occurrit, quod historiam & Chronologiam spectat, controversia. *Ante hos*, inquit, *dies exstitit Theodas*, & *post hunc extitit Judas Galilæus in diebus descriptionis.* Et Theodam quidem quendam exortum esse testatur Josephus; sed sub Fado Procuratore Judææ, & duodecim annis post hanc Gamalielis Orationem in Synedrio habitam. Respondent Viri docti, ut autoritatem S. Lucæ tueantur, Josephum aut mentitum aut hallucinatum esse, & Theodam illum diu ante Fadum turbas concitâsse. Alii verò putant duos fuisse Theodas, unum à Gamaliele, alium ei similem à Josepho nominatum: alii denique putant, unum tantum Theodam, & eum quidem qui à Josepho describitur, extitisse: S. autem Lucam hic κατ᾽ πρόληψιν locutum esse narrationem illam quasi ex sua persona interserentem; eo quòd præsenti argumento aptissime congruebat. Quod quidem difficultatem facile solvit, si admittatur; sed ægrè, opinor, admittitur.

III. Atque hæc gesta videntur posteriore parte tricesimi tertii anni Æræ vulgaris Christi, priore vigesimi Tiberii, sequitur annus trigesimus quartus incipiens à Calendis Januarii, quo Coss. creati sunt Paulus Fabius Persicus vel Priscus, Lucius Vitellius Nepos, teste Tacito. [am. & Diod.]

IV. Hujus anni initio referenda maximè videntur quæ de Pontio Pilato, non ex Scriptura, sed ex Ecclesiæ vetustis scriptoribus perhibentur. Ut enim actus Senatûs, & acta diurna populi Romani conficiebantur; sic & in Provinciis Romanis idem à Præsidibus & Cæsarum procuratoribus factum est: Qui ad Imperatores sæpissimè de rebus alicujus momenti Epistolas scripserunt, ut passim observare est in historiis Romanis. Unde Euseb. hist. l.2.c.2. Παλαιοῦ κεκρατηκότος ἔθους τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ παρὰ σφίσι καινοτομούμενα, τῷ τὴν βασίλειον ἀρχὴν ἐπικρατοῦντι σημαίνειν. Pontius igitur Pilatus, & acta conficienda curâsse, & Epistolam de Christo ad Tiberium misisse fertur. De Actis clarè loquitur Justinus Martyr in Apologia quam ad Imperatorem Romanum scripsit: ad illa enim appellat; Καὶ ταῦτα ὅτι γέγονε δύνασθε μαθεῖν ἐκ τῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου γενομένων ἄκτων. De Actis aut Epistola Tertullianus, Apologet. cap. 21. *Ea omnia super Christo Pilatus, & ipse jam pro sua conscientia Christianus Cæsari tunc Tiberio nunciavit.* Et rursus Justinus eâdem Apologiâ: Ὅτι δὲ ταῦτα ἐποίησεν, ἐκ τῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου γενομένων αὐτῷ μαθεῖν δύνασθε. Ubi pro αὐτῷ legendum esse ἄκτων rectè monuit Isaacus Casaubonus. Et Eusebius: Τὰ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας ἤδη καθ᾽ ὅλης Παλαιστίνης βεβοημένα Πιλάτος βασιλεῖ Τιβερίῳ κοινοῦται. Epistolam ipsam Pilati Hegesippus (scriptor, ut videtur, quarti aut quinti Sæculi) in Anacephalæosi sua repræsentat. Sed sine dubio commentitia est. Acta etiam falsa, & fictitia à male feriatis Christianis aut potius hæreticis conficta sunt; qualia ostentabant Quartadecimani. De quibus Epiphan. hæresi 50. Ἀπὸ τῶν ἄκτων δῆθεν Πιλάτου αὐχοῦσι τὴν ἀκρίβειαν εὑρηκέναι· ἐν οἷς ἐμφέρεται τῇ πρὸ ὀκτὼ Καλανδῶν Ἀπριλ-

λίων

λίαν τὸν σωτῆρα πεπονθέναι. Et in homilia octava in Pascha, Sancto Chrysostomo adscriptâ: Τὰ γὰρ ὑπομνήματα τὰ ἐπὶ Πιλάτου πραχθέντα, καὶ τὴν προθεσμίαν περιέχει τοῦ Πάσχα. Ἱστορεῖται γοῦν ὅτι τῇ πρὸ ὀκτὼ Καλανδῶν Ἀπριλλίων ἔπαθεν ὁ σωτήρ. Codices autem Actorum sua ætate variâsse observat Epiphanius: Ἔτι δὲ εὕρομεν ἀντίγραφα ἐκ τῶν (pro ἐκ τῶν scribendum videtur ἄκτων) Πιλάτου, ἐν οἷς σημαίνει πρὸ δεκαπέντε Καλανδῶν Ἀπριλλίων τὸ πάθος γεγενῆσθαι. Sed & præter hæc fuerunt etiam alii Pilati acta à Romanis ipsis Christianæ religionis inimicis conficta, plena impietatis adversùs Christum, quæ ex mandato Maximini Tyranni publicè tum in agris tum in Civitatibus proponebantur, & à Ludi-magistris pueris discenda tradebantur, ut tradit Euseb. lib. 9. cap. 5. Quorum falsitatem ex Consulatu Tiberii detexit Eusebius, l. 1. c. 9. Sed non vi argumenti quod ipse protulit. His tamen Romani utebantur sub Diocletiano & Maximino, ad Christianos à Martyrio revocandos, ut testantur verba Maximini in passione SS. Tarachi, Probi, & Andronici: *Iniquissime, non scis quem invocas, Christum hominem quendam factum; sub custodia Pontii Pilati positum, cujus acta reposita sunt.* Omnino igitur credendum est aliqua fuisse Pilati acta, ipsius autoritate confecta, & ad Tiberium transmissa; quæ pro libitu tum Hæretici tum Gentiles interpolabant, cum vera non apparerent. Quis autem exitus hujus relationis ad Tiberium fuerit, postea suo loco dicendum est.

V. Interim crescente Hierosolymis fidelium numero, & crescentibus etiam opibus, quæ curâ Apostolorum cuique distribuebantur, *factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod despicerentur in quotidiano ministerio viduæ eorum.* Græci hi qui opponuntur Hebræis, non Ἕλληνες, sed Ἑλληνισταὶ, vocantur à Luca: Ἐγένετο γογγυσμὸς

τῶν ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους. Et quidem ἕλληνας eos non fuisse, h. e. Gentiles certum est. Nondum enim tales adhuc in Ecclesiam admissi sunt. Cum autem soli Judæi, Gentiles autem nulli, adhuc admitterentur, maxima hujus distinctionis difficultas oritur, quomodo ex Judæis aliqui dicerentur Ἑβραῖοι, alii autem Ἑλληνισταὶ· & quænam hæc inter eos differentia esset ex qua ortum est murmur. Præsertim cum multa extet hujus distinctionis apud veteres memoria. Sunt qui putant omnes Judæos, extra Judæam habitantes, vulgo vocatos olim Hellenistas, eos autem qui Hierosolyma & Palæstinam incolerent, Hebræos & Hebraistas; acsi hæc distinctio differentiam generis indicaret. Sed hæc ferri non possunt. Est enim ἑλληνίζειν, *Græcè loqui*, unde ἑλληνιστὴς, *qui Græcâ linguâ utitur*, & ἑλληνιστὶ, *Græcé*. Ita Judæi omnes extra Palæstinam orti non utebantur Græca lingua, sed ejus gentis Sermone, in qua nati sunt; ut apparet ex miraculo die Pentecostes facto. Et Judæi Hierosolymis aut in Palæstina nati non multi Græcam linguam usurpabant. Sanctus Paulus, Tarso oriundus, & in Græcis peritus, vocat se tamen Ἑβραῖον, & quidem ἐξ Ἑβραίων *. Sic & Hebræi Alexandriæ vel Antiochiæ nati appellabantur Ἰουδαῖοι Ἀλεξανδρεῖς, vel Ἀντιοχεῖς. Hic autem Ἑλληνισταὶ opponuntur Ἑβραίοις, & alibi apud S. Lucam opponuntur Ἰουδαίοις. Neque igitur Hebræi, neque Judæi erant, h. e. genere †; non Hebræi ex Hebræis, non Judæi ex Judæis; sed Judæi tantum Religione, i. e. Proselyti. Cùm autem duplex esset Proselytorum genus, hi quidem, quorum hîc mentio facta est, non erant simpliciter οἱ σεβόμενοι sive Proselyti portæ, sed potiùs circumcisi sive Proselyti Justitiæ. Hi enim προσήλυτοι portæ nondum in Ecclesiam recepti sunt, ut patet ex Cornelii exemplo. Hi igitur Proselyti, cùm antequam circumciderentur, Ἕλληνες, sive Gentiles fuerint,

* Vide Joseph. l. 624. c. 1.

† Joseph. γένει Ἑβραῖος, 657. c. 12.

rint, etsi jam Religione facti Judæi, & totius Legis impletionem in se suscipientes, tamen à Judæis seu Hebræis, stirpe & genere ab Abrahamo deducto superbientibus inferiori loco habebantur. Unde neglectus viduarum, & ex eo neglectu murmur, seu γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν.

VI. Cum autem hoc murmur jam ortum esse perciperent Apostoli, *convocantes multitudinem Discipulorum*, quæ jam ad non pauca millia excreverat, *dixerunt*, *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei*, & *ministrare mensis. Considerate ergo, Fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Sp. Sancto, quos constituamus super hoc opere.* Et elegerunt Stephanum virum plenum fide & Sp. Sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenan, & Nicolaum Proselytum Antiochenum. Ex quorum Græcis nominibus apparet Hellenistarum in hâc electione rationem præcipuam habitam fuisse, inter quos & Nicolaus disertè appellatur προσήλυτος Ἀντιοχεύς. Non quod omnes Hellenistæ essent, sed quòd Judæi qui cum Græcis versabantur, nomina sibi Græca adsciscere solerent, ut ex Josepho passim constat. Hos autem constituerunt ante conspectum Apostolorum, & (Apostoli scilicet) imposuerunt eis manus. Ita ordo quidam in Ecclesiâ singularis jam tum impositione manuum institutus est. Actus quidem, ad quem instituti sunt, nihil aliud est quàm διακονεῖν τραπέζαις, & constituti sunt ἐπὶ ταύτης τῆς χρείας, quæ consistebat ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ. Officium tamen non fuit merè civile aut œconomicum, sed sacrum etiam, sive Ecclesiasticum. Mensæ enim Discipulorum tunc temporis communes & sacræ etiam fuere: hoc est, in communi convictu Sacramentum Eucharistiæ celebrabant. Clarum autem est hos viros septem ad sacrum officium fuisse electos atque ordinatos. Eligebantur enim non alii viri quàm qui erant pleni Spiritu Sancto & sapientiâ; ordinabantur autem per manum

manuum Apostolicarum impositionem non aliter quàm Presbyteri, aut etiam Episcopi, & ii qui præter duodecim Apostoli dicebantur. Quin & Stephanus paulò post prædicavit Evangelium, & Philippus catechizavit, & baptizavit Eunuchum. Qui quidem ἀπὸ τοῦ διακονεῖν dicti sunt ab omnibus postea διάκονοι, de quibus sæpe in Epistolis Apostolicis legimus, quorum officium nullibi quàm in hoc loco legitur institutum. Ut autem hi septem viri Apostolis adjuncti sunt in procurando ministerio quotidiano, ita in Primitivâ Ecclesiâ Diaconi semper Episcopis Apostolorum Successoribus adjuncti sunt. Clemens Romanus in Epistolâ ad Corinthos, de Apostolis loquens, Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Hermæ Pastor Visione secundâ, Lapides quadrati & albi sunt Apostoli, & Episcopi, & Doctores, & Ministri, hoc est, διάκονοι. S. Ignatius Epistolâ salutat τοὺς συνδούλους μου διακόνους. Eorum officium describit in Epist. ad Trallianos, Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν· οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶ διάκονοι ἀλλ' ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται. S. Polycarpus Ep. ad Philippenses, Ὁμοίως διάκονοι ἄμεμπτοι κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης, ὡς Θεοῦ ἐν Χριστῷ διάκονοι, καὶ οὐκ ἀνθρώπων. . . . . . πορευόμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου ὃς ἐγένετο διάκονος πάντων.

VII. Dubitare igitur non oportet quin hoc ipso tempore ab Apostolis institutus sit Ordo sacer Diaconatûs, & hæc munera Officii sui in initio nascentis Ecclesiæ præstiterint Diaconi.

VIII. Sed

VIII. Sed quod addit Baronius, "Diaconos non omnia "Ministeria Ecclesiastica per se obiisse, sed alios complures "habuisse ordine sub se positos Ministros, ex his quæ idem "S. Ignatius scribit ad Antiochenos, satis exploratum habetur, dum ait, *Saluto sacros Diaconos*; Et paulo post, "*Saluto Hypodiaconos, Lectores, Cantores, Janitores,* "*Laborantes, Exorcistas, Confessores. Saluto custodes* "*sacrorum vestibulorum Diaconissas*; Antiquitatem plane larvatam redolet. De horum enim plurimis altum in primævis temporibus silentium. Et Epistola illa sub Ignatii nomine ad Antiochenos scripta, 400 post S. Martyris obitum annis conficta est. Et quæ Baronius ad explicandum hunc Impostorem commentatur alieno plane loco insulta sunt.

LECT. IV.

I. *Verbum Domini crescebat.* II. *S. Jacobus Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfectus.* III. *Is frater Domini, & Justus cognominatus est.* IV. *Non alius ab Apostolo filio Alphæi.* V. *Singulari quâdam inter Apostolos Autoritate præditus.* VI. *Adhuc Synagogis intersunt Apostoli.* VII. *Libertini Judæi quinam.* VIII. *Martyrium S. Stephani, quæque de eo observat Baronius.* IX. *Refutantur.* X. *Sauli Persecutio.* XI. *Cur, reliquis fugatis, soli Hierosolymis remanserint Apostoli, Veterum Traditio.* XII. *Fabulosa multa de hac Persecutione prætermittuntur.* XIII. *Quos in locos concesserint Discipuli hac occasione dispersi.* XIV. *De relatione Pilati ad Tiberium refutatur Tanaquillus Faber.* XV. *Cur Deus decretum Senatûs de Christi Divinitate impedierit.*

I. CUM septem Diaconi à Discipulis electi, & ab Apostolis ordinati essent, Apostoli autem Orationi & Ministerio verbi instarent; Verbum Domini crescebat, & multiplicabatur numerus Discipulorum in Ierusalem valde: multa enim turba Sacerdotum obediebat fidei.

II. Hôc autem anno, i.e. Passioni Domini proximo, in Chronico Eusebii legimus, *Ecclesiæ Hierosolymitanæ primus Episcopus ab Apostolis Ordinatur Jacobus frater Domini.* Hæc Eusebius ex conjecturâ, ut opinor, aut ex traditione non

non admodum certâ, quod ad tempus attinet. Cum autem nullus temporis certus character existat, huic anno non incommodè assignari potest.

III. Multa de hoc Jacobo variè disputantur. Nos ea quæ certiora videntur ex vetustissimis monumentis eruemus. Primò appellatur hoc loco ab Eusebio frater Domini, ab aliis postea ἀδελφόθεος, atque eo charactere ab initio descriptum eum fuisse constat ex Josepho, qui ipsi Synchronus fuit. Antiq. lib.20. cap.18. de Anano Pontifice ita loquitur, Καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτοῦ. Hegesippus lib. 5. Commentariorum, Διαδέχεται δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀποστόλων ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, Ἰάκωβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων δίκαιος, ἀπὸ τῶν τοῦ Κυρίου χρόνων μέχρι καὶ ἡμῶν. Tradit Hegesippus, & quidem primus, eundem Jacobum qui frater Domini fuit, appellatum etiam constanter fuisse Jacobum Justum. Nam quòd Origenes asserat, Josephum testari Hierosolyma eversa esse κατ᾽ ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα ἀπέκτειναν, non ita intelligendum est, quasi Josephus eum appellâsset Jacobum Justum, aut justitiam ejus prædicâsset. Hoc enim in libris Josephi non extat. Post Hegesippum Clemens Alexandrinus, Hypotyp.l.6. tres Apostolos Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι. Eusebius; Τοῦτον δὲ οὖν αὐτὸν Ἰάκωβον, ὃν καὶ δίκαιον ἐπίκλην οἱ πάλαι δι᾽ ἀρετῆς ἐκάλουν προτερήματα, πρῶτον ἱστοροῦσι τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγχειρισθῆναι θρόνον. *Hunc Jacobum, qui ob eximiam virtutem Justus ab antiquis cognominatus est, Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum primum accepisse perhibent.* Idem igitur Jacobus fuit, qui nunc frater Domini, nunc Jacobus Justus cognominatus est.

IV. Quis autem hic Jacobus Justus frater Domini fuerit, utrum unus ex Apostolis, an à duodecim distinctus, postea in Ecclesiâ quæsitum est. Quantum ego quidem observare possum, sententia illa quæ statuit Jacobum Hierosolymorum Episcopum non fuisse unum ex Apostolis è fictitiis scriptis Clementi attributis profecta est. Nam apud consarcinatorem Constitutionum Apostolicarum de industriâ ab Apostolis sæpe distinguitur; neque aliter in Libris Recognitionum eidem Clementi ascriptis repræsentatur. At Eusebius l.2. Hist.c.1. postquam quid veteres de illo dixerant recitâsset, statim addit, Δύο δὲ γεγόνασιν Ἰάκωβοι, εἷς ὁ δίκαιος, ὁ κατὰ τοῦ πτερυγίου βληθεὶς, καὶ ὑπὸ κναφέως ξύλῳ πληγεὶς εἰς θάνατον· ἕτερος δὲ ὁ καρατομηθείς. Cum duos tantùm memorat, quorum unus capite truncatus sit, qui fuit sine controversiâ Apostolus filius Zebedæi, videtur innuere alterum etiam fuisse Apostolum, cum omnes sciant Jacobum Alphæi Apostolum fuisse. Tum verò locum S. Pauli adjungit, qui huic sententiæ maximè favere videtur: Αὐτοῦ δὲ δικαίου, καὶ ὁ Παῦλος μνημονεύει γράφων· ἕτερον δὲ τῶν Ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου.

V. Utcunque sit, sive Jacobus ille Justus frater Domini fuerit unus ex Apostolis, scilicet Jacobus Alphæi, (quod maximè probabile est) sive Christo affinis, sed à duodecim diversus; pleno omnium consensu traditum est, eum ab Apostolis vel ab ipso Domino constitutum fuisse Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopum: & quæ in Actis de eo commemorantur clarè ostendunt singularem quandam in rebus ad eam Ecclesiam pertinentibus Autoritatem inter Apostolos exercuisse, ut suo loco videbimus.

VI. Interea Hierosolymis Stephanus, *plenus gratiâ & fortitudine*, faciebat prodigia & signa magna in populo. Et jam videntur discipuli non tantùm ad Templum horis

horis Sacrificiorum & Precum acceſſiſſe, & κατ᾽ οἶκον congregati, ſed etiam Synagogis interfuiſſe.

VII. Surrexerunt enim quidam de Synagogâ, quæ dicitur Libertinorum, & Cyrenenſium, & Alexandrinorum, & eorum qui erant à Ciliciâ & Aſiâ, diſputantes cum Stephano. Synagoga autem hæc erat Judæorum exterorum, id eſt, in aliis regionibus natorum, ſed Hieroſolymis tunc habitantium qui omnes hîc patriâ denominantur. Inter autem variarum gentium nomina primò recenſentur *Libertini*, quod gentis nomen non eſt. Cum tamen Libertini ne Græca quidem vox ſit, ſed Latina, ſatis indicat gentem ex quâ illi Hieroſolyma confluxerant, ſcilicet Romanam; ſed & ſimul exprimit eorum Judæorum conditionem Chryſoſtomus: Λιβερτῖνοι δὲ, οἱ Ῥωμαίων ἀπελεύθεροι οὕτω καλοῦνται. Imò ἀπελεύθεροι liberti ſunt libertini à libertis orti. In alias regiones Philo Judæos narrat colonias ſuas deduxiſſe, non item in Italiam. Qui illic patriam Religionem colebant erant ex Judæis orti, qui captivi ducti ſunt, & primò ſervi facti, mox liberti. Ita de Imperio Auguſti loquitur Philo, in Legatione ad Caium, Πῶς οὖν ἀπεδέχετο τὴν πέραν τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ μεγάλην τῆς Ῥώμης ἀποτομὴν, ἣν οὐκ ἠγνόει κατεχομένην καὶ οἰκουμένην πρὸς Ἰουδαίων. Ῥωμαῖοι δὲ ἦσαν οἱ πλείους ἀπελευθερωθέντες· αἰχμάλωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἠλευθερώθησαν, οὐδὲν τῶν πατρίων παραχαράξαι βιασθέντες. Horum progenies erant Judæi Libertini. Quamvis etiam ante ea tempora erant tales Libertini Judæi in Imperio Romano, qualis erat Q. Cæcilius Niger, Verris Quæſtor in Siciliâ, ut refert Plutarchus in vitâ Ciceronis. Cyrenenſes (ut Jaſon ille Cyrenæus è cujus Scriptis ſecundus Liber Maccabæorum excerptus eſt, 2 Macc. 2. 24. & Simon Cyrenæus qui Chriſti crucem tulit, Matt. 27. 32. & Lucius Act. 13. 1.) Judæi erant ex illis

 nati

nati quos Ptolemæus Lagi in Cyrenen transtulit, & Alexandrini ex iis quos idem in Alexandriâ collocavit. Jos. l. 2. contra Appionem p.1063.

VIII. Cum igitur Romani & Cyrenenses, & Alexandrini, & Cilices, & Asiani Judæi cum Discipulis, & præsertim Stephano Diacono disputarent, non potuerunt resistere, Sapientiæ & Spiritui quo loquabatur. Quare eum sistunt coram Synedrio, &, subornatis testibus, de blasphemiâ & solutione Legis accusant. Stephanus autem concione perquam egregiâ habitâ eos magis irritavit. Exclamantes autem magnâ voce continuerunt aures suas, tanquam blasphemiæ plena verba protulisset, & impetum fecerunt unanimiter in eum, & ejicientes eum extra civitatem lapidabant. Testes autem juxta legem Deuteronomii primos in eum lapides jacturi pallia sua ad pedes juvenis cujusdam Sauli deposuerunt, qui cum cædi Martyris consentiret, ea custodiebat. Curaverunt autem Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum. Ante hæc quidem verba refert Lucas Persecutionem ortam esse, & omnes suisse dispersos per regiones Judææ & Samariæ præter Apostolos. Id ex eâ causâ factum fuisse observat Baronius, quòd non eâ die quâ necatus est sepulturæ traditus sit, id prohibentibus Judæis, sed postea cum ea quam refert facta est persecutio in Ecclesiâ. Quorsùm, quæso, hæc observatio?

Primò, ut Traditionem quandam miram sane introducat quâ die ac nocte Stephani corpus jacuit projectum, & insepultum, ac postea vehiculo Gamalielis portatum est in Caphargamalam, 20 milliaribus ab Hierosolymis distantem, ubi planctus fiebat diebus 70. Nescivit hæc S. Lucas quæ de cœlo revelata sunt post plures quàm 300 annos. Scilicet,

Secundò, ut hinc traheret exemplum omnis funebris pompæ quæ postea in Ecclesiâ usurpata est.

Tertiò,

Tertiò, ut notet hanc fuisse Apostolicam Traditionem, ut cadavera mortuorum remanerent dierum duorum vel trium spatio insepulta, ut sacræ hymnodiæ cantarentur, & preces fierent pro defunctis, & crederetur Ignis Purgatorius.

Qui sic sacram paginam interpretantur, qui sic Annales Ecclesiasticos scribunt, qui sic Traditiones à primævâ Antiquitate deducunt; nescio quid sit quod Apostolicum efficere non possint. Hoc autem in Baronio magis mirandum qui sui instituti profitetur esse Doctrinam ex Traditione, non Traditionem ex Doctrinâ deducere.

IX. Simpliciter dicit S. Lucas, *Συνεκόμισαν τὸν Στέφανον, ἄνδρες εὐλαβεῖς, Religiosi quidam viri Stephani corpus* jam exnimatum *simul portabant*, scilicet ad sepulchrum. Et multò cordatior est Cardinalis Cajetani observatio. "Et hinc "apparet non incœpisse solennitates Martyrum in illâ pri-"mitivâ Ecclesiâ: Non enim dedicaverunt Martyrium "Stephani, sed fecerunt planctum magnum, curantes "corpus illius Hebræo more. Sed nec illa cura corporis Hebræo more ullum fundamentum hîc habet, ad quam omnes sepeliendi ritus à Judæis in funerum pompâ usurpatos reducere conantur nonnulli; sed tantummodo veteris Latini Interpretis versioni innititur, qui Συνεκόμισαν transtulit, curaverunt, quod nihil aliud sonat quàm comportârunt.

X. Gravis autem eâ die Persecutio orta est. Erat enim quidam nomine Saulus ex Synagogâ Cilicum, qui cum Stephano disputabant, eumque ad Synedrium traxerunt, ex Tarso in Ciliciâ oriundus, Sectâ Pharisæus, Gamalielis discipulus, juvenis, ad cujus pedes testes, Stephanum lapidibus petituri, posuerunt vestimenta sua, quique cædi Martyris consentiens fuit. Hic autem ultra modum sæviens, existimans adversùs nomen Jesu Nazareni debere se multa contraria agere, extra modum persequebatur & vastabat Ecclesiam per domos intrans, & trahens viros

ac mulieres in custodiam, & ut ipse coram Festo & Agrippâ professus, *multos sanctorum in carceribus inclusit, à principibus Sacerdotum potestate acceptâ, & cum occiderentur, detulit sententiam.* Adeo autem gravis erat Persecutio in Ecclesiâ quæ erat Hierosolymis, ut omnes dispersi sint per regiones Judææ & Samariæ præter Apostolos.

XI. Mirum cuipiam fortasse videatur omnes Discipulos, sæviente Persecutione, dispersos esse; Apostolos autem omnes & solos Hierosolymis mansisse. Ratio ex contextu nulla assignatur, ex Historiâ hæc una huc applicari posse videtur. Apollonius, Autor secundi Sæculi, qui contra Montani hæresin scripsit, in illo Opere mandatum Apostolis datum tradidit, Euseb. Hist. l. 5. c. 18. Ἔτι δὲ ὡς ἐκ παραδόσεως τὸν Σωτῆρα φησι προστεταχέναι τοῖς αὐτοῦ Ἀποστόλοις ἐπὶ δώδεκα ἔτεσι μὴ χωρισθῆναι τῆς Ἰερουσαλήμ. Eadem traditio continebatur in Petri Prædicatione, libro quidem Apocrypho, sed valdè antiquo. Ex eo enim Clemens Alexandrinus, Strom. l.6. refert Dominum dixisse Apostolis, Ἐὰν μὲν οὖν τις θελήσῃ τοῦ Ἰσραὴλ μετανοήσας διὰ τοῦ ὀνόματός μου πιστεύειν ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀφεθήσονται αὐτῷ αἱ ἁμαρτίαι. Μετὰ δώδεκα ἔτη ἐξέλθετε εἰς τὸν κόσμον, μή τις εἴπῃ, οὐκ ἠκούσαμεν. *Si quis igitur ex Israele pænitentiâ ductus per nomen meum in Deum velit credere, remittentur ei peccata. Post duodecim annos egredimini in mundum, ne quis dicat, non audivimus.* Hæc pravâ interpunctione in editis laborant, quæ sensum hactenus obscuravit. Jam autem, si hæc vera sint, si Christus mandatum dederit Apostolis ut per duodecim annos Hierosolymis remanerent; mirum non erit, cum omnes Discipuli metu gravissimæ Persecutionis se subduxissent, Apostolos omnes Hierosolymis mansisse, mandati memores, & protectione Divinâ fretos.

XII. Multa

XII. Multa posterioribus Sæculis excogitata sunt, & huic dispersioni ascripta, dum quælibet fere Ecclesia pro antiquitate certaret; quæ omnia aut apertè falsa, aut adeo incerta sunt, ut locum in Historiâ Ecclesiasticâ nullum omnino mereantur. Quæ certa sunt, trademus.

XIII. Jam verò qui dispersi erant, pertransibant Evangelizantes verbum Dei, non tantùm per regiones Judææ & Samariæ Hierosolymis finitimas, sed etiam usque ad Damascum Syriæ Metropolim. Inter quos erat Ananias, Discipulus, Act. 9. 10. vir secundùm Legem religiosus, & testimonium habens ab omnibus ibi habitantibus Judæis, Act. 22. 12. Alii usque Phœnicen, & Cyprum, & Antiochiam perambularunt, cum dispersi essent à tribulatione quæ facta fuerat sub Stephano, Act. 11. 19. Credibile est etiam Discipulorum aliquos Romam tunc pervenisse, atque inter eos Andronicum & Juniam, Sauli cognatos, nobiles in Apostolis, quos ante se fuisse in Christo testatur S. Paulus, Rom. 16. 7. Atque hæc fere sunt quæ de istâ dispersione nobis cognita sunt.

XIV. Hìc jam consideranda veniunt quæ de exitu relationis Pilati ad Tiberium tradita sunt. Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum ut inter Cætera Sacra reciperetur, inquit Eusebius in Chronico. S. Chrysostom. Hom. 27. in 2 Cor. Σύγκλητος Ῥωμαίων ταύτην εἶχε τὴν ἀξίαν χειροτονεῖν, καὶ ἐγκρίνειν Θεούς. Ὅταν οὖν τὰ κατὰ Χριστὸν ἀπηγγέλη πάντα, ἔπεμψεν ὁ τοῦ ἔθνους ἄρχων πυνθανόμενος εἰ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ αὐτὸν χειροτονῆσαι Θεόν. Idem postea tradiderunt Orosius, Cedrenus, Gregorius Turonensis, Nicephorus. Illud autem præcipuè quærendum, quis primus hujus Traditionis Autor sit. Quod ab Eusebio diligenter notatum est. Primus scilicet nos hæc docuit Tertullianus, rerum Romanarum peritissimus, cujus hæc verba sunt Apologet. cap. 5. *Tiberius ergo, cujus tempore nomen Christianum in Sæculum intravit, annunciata sibi ex Syriâ Palæstinâ quæ illic*

illic veritatem istius Divinitatis revelârant detulit ad Senatum cum prærogativâ sententiæ suæ. Senatus quia non in se probaverat, respuit. Hæc ab omnibus tanquam vera ex Tertulliani testimonio accepta sunt. Sed Tanaquillus Faber, Ep 12. lib. 2. non recipit, levissimis Objectionibus autoritatem tanti viri elevans. Primò enim quærit unde Tertullianus ipse id habuit. Et Respondet, Ex illis Pilati Actis hauserat, quorum sæpenumerò Veteres meminerunt. Prorsùs absurdè. Acta Pilati tantùm ea continebant quæ in Palestinâ gesta sunt. Tertullianus narrat quid à Tiberio, quid à Senatu, Romæ factum sit; ex Actis igitur Pilati in Judæa conscriptis hæc haurire non potuit. Acta autem erant diurna Senatûs, ex quibus Tertullianum hæc hausisse ut probari, ita negari, non potest. Secundò, non putat Tiberium, Religioni minimè addictum, de Christo tantopere curâsse, ut de illo retulerit ad Senatum. Sed nimis hoc dilutum est, cum referat Suetonius, sub Tiberio neque tam parvum quidquam neque tam magnum publici privatique negotii fuisse, de quo non ad P. C. referetur. Tertiò, *Hem! Respuit Senatus quod Tiberio placuit?* Qui sic rejicit hoc testimonium nec Tiberium, nec Senatum, nec Tertullianum, intellexit. Id Tiberii ingenium fuit, ut Senatus ex Relatione ad ipsum factâ, etiam addito suffragio suo, quid ipse voluerit, minimè intelligeret. *Quædam,* inquit Suetonius, *adversùs sententiam suam decerni ne questus quidem est. Senatus,* inquit Tertullianus, *quia in se non probaverat, respuit.* Ubi optima facti ratio redditur. Senatus antea Tiberio Divinitatem obtulerat, quam ille sibi oblatam respuit. Templa, Flamines, Sacerdotes, decerni sibi prohibuit, etiam statuas atque imagines, nisi permittente se poni; permisitque eâ solâ conditione ne inter simulacra Deorum, sed inter ornamenta ædium ponerentur, ut refert Suetonius. Quia igitur Divinitatem in se non probaverat Tiberius, sed oblatam rejecerat, tutissimum putabat Senatus alium neminem in Deos suos referre, ne cum Tiberio majorem efficere viderentur.

Quartò,

Quartò, Negat tantum in aulam rumorem de Christo deferri potuisse, Tiberio vivente, quia nomen Christianum postea apud Antiochiam ortum. At hic non agitur de nomine discipulorum Christi; sed de Christo ipso, cujus Opera, mors, Resurrectio & Ascensio, & à Pilato cognosci, & credi potuerunt, & Tiberio illius ministerio innotescere. Imò non potuit Pilatus officii sui rationem tantopere negligere, ut tantæ rei in suâ Provinciâ gestæ notitiam Imperatori non impertiretur. Denique, cum rem ipsam incredibilem reddere nullo modo possit, Tertulliani ipsius autoritatem elevarè conatur, aitque eum in iis Scriptoribus eligendis quibus uteretur non semper diligentem spectatorem fuisse, dum interim ipse maximè indiligens Tertulliani spectator fuit. Longam enim ῥῆσιν ex tertio adv. Marcion. l. transcribit, & Ethnicos quosdam Scriptores illic reperisse se putat, ubi nullus Scriptor nominatur, aut innuitur; sed tantùm recens fama à militibus qui in Orientali expeditione proximè, i. e. nuperrimè fuerunt, in Africam allata.

XV. Nihil igitur est quod in hac Historiâ refelli possit. Et cum Tertullianus adeo gravis, adeo antiquus Autor, adeo rerum Romanarum peritus fuerit, tutius multò est istam Tiberii ad Senatum de Divinitate Christi relationem amplecti. Non passus autem est Deus ut Divinitas filii sui decreto Senatûs sanciretur, Ὅτι μηδὲ τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικρίσεως, καὶ συστάσεως ἡ σωτήριος τοῦ θείου κηρύγματος ἐδεῖτο διδασκαλία, ut Eusebius: Τοῦτο δὲ ᾠκονομεῖτο, καὶ ἀκόντων αὐτῶν ὥστε μὴ ἐξ ἀνθρωπίνης ψήφου τὴν θεότητα ἀνακηρυχθῆναι τοῦ Χριστοῦ, μηδὲ ἕνα τῶν πολλῶν αὐτὸν εἶναι νομισθῆναι τῶν ὑπ' ἐκείνων χειροτονηθέντων, ut Chrysostomus.

LECT. V.

I. *Convertuntur à S. Philippo Diacono Samaritani.* II. *Simon ab eo victus.* III. *Ad Samariam mittuntur ex Hierosolymis Apostoli.* IV. *Qui Spiritum S. jam baptizatis conferunt.* V. *Ab Apostolis nimirum solis conferendum, & Apostolorum successoribus Episcopis.* VI. *Impositionis manuum & Crismatis usus in Confirmatione.* VII. *Impositio manuum antiquior.* VIII. *Ludi decennales an. Tiberii vicesimo certus Coss. character.* IX. *Hæresis Simonianæ ortus.* X. *Gaza deserta.* XI. *Candace hoc in loco vix eadem esse potuit cujus meminit Strabo.* XII. *De loco ubi baptizatus est Eunuchus.* XIII. *Æthiopas convertit.* XIV. *Raptus Philippi.* XV. Ἡ ὁδὸς, *quid.* XVI. *Sauli conversio.* XVII. *A conversione quid fecerit.* XVIII. *Secessit in Arabiam Desertam.*

An. Period. Julianæ 4746
Christi 34
Tiberii 21

I. INter eos qui Samariam adierunt, erat Philippus, ex septem Diaconis unus, atque etiam Evangelista (Act. 21. 8.) Hic in urbem ipsam Samariæ descendens prædicabat illis Christum. Attendebat autem populus iis quæ prædicavit. Ad confirmationem etiam Doctrinæ multa miracula edidit. *Spiritus enim immundi ex multis qui iis tenebantur clamantes voce magnâ exibant: multi autem Paralytici & claudi sanabantur. Unde factum est gaudium magnum in illâ civitate, & baptizabantur multi, tum viri, tum mulieres.*

II. Vir

II. Vir autem quidam erat inter eos, nomine Simon, maximè obſervandus, quem Juſtinus Martyr, & ipſe genere Samarita, vocat, Apol. ſecundâ, Σίμωνά τινα Σαμαρέα τὸν ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν. Γίττα autem Stephano Urbs Paleſtinæ. Epiphanius, Ἀπὸ Γιτθῶν δὲ ὁρμᾶτο τῆς πόλεως τῆς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, νυνὶ δὲ κώμης ὑπαρχούσης, ut & ætate Juſtini. Antequam autem Philippus Samariam adiret, erat in eâ civitate artes Magicas exercens, & gentem Samaritanam obſtupefaciens, dicens ſe eſſe μέγαν τινα. Adeo ut omnes illi auſcultarent, dicerentque, *Hic eſt virtus Dei quæ vocatur magna.* Sed cum videret Samaritanos, & doctrinâ Philippi, & miraculis ad fidem converſos; tum Simon & ipſe credidit, & cum baptizatus eſſet, adhærebat Philippo. Videns etiam ſigna & virtutes maximas fieri, ſtupens admirabatur. Ita qui populo Samaritano antea ſtuporem ſuis nefariis artibus injecerat, victus ſermonibus & miraculis Philippi non minori ſtupore ipſe affectus eſt.

III. Cum hæc in Urbe Samariâ gererentur, quæ unius diei itinere ab Hieroſolymis diſtabat, Apoſtoli qui erant Hieroſolymis ſtatim audierunt, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei. Apoſtoli igitur, quibus cura & poteſtas in Eccleſiâ ſumma à Chriſto concredita eſt, ex ſuo corpore duos elegerunt, Petrum & Joannem, eoſque ad Samaritanos miſerunt.

IV. Qui cum ad Samaritanos veniſſent, percepiſſentque Spiritum Sanctum nondum in illos veniſſe, quippe quòd baptizati tantùm erant in nomine Domini Jeſu; oraverunt pro ipſis ut acciperent Spiritum Sanctum. Et poſtquam oràſſent, imponebant manus ſuper eos, & eum quem Apoſtoli petiverant acceperunt Spiritum Sanctum. Duo Apoſtoli baptizatis Samaritanis præſtiterunt. Primò orabant, & dein manus ipſis imponebant; illis autem ita

orantibus, & manus imponentibus baptizatis Deus Spiritum Sanctum infudit.

V. Et hîc quidem à Veteribus observatum est, Philippum Diaconum & Evangelistam, licet multa miracula ediderit, non tamen potuisse Spiritum Sanctum conferre, aut manus baptizatis in eum finem imponere: solos Apostolos id præstare aut potuisse, aut sane debuisse. Ita Chrysostomus in locum. Epiphanius, Ὁ Φίλιππος διάκονος ὢν οὐκ εἶχεν ἐξουσίαν τῆς χειροθεσίας τοῦ δι' αὐτῆς διδόναι πνεῦμα ἅγιον. Hæres. 21. Simon. Unde etiam collegerunt hanc officii partem postea in Ecclesiâ ad solos Episcopos Apostolorum successores spectâsse. S. Cyprianus Ep. 73. ad Jubaianum, de his Samaritanis: *Et ideirco quia legitimum, & Ecclesiasticum baptismum consecuti fuerant, baptizari eos ultrà non oportebat; sed tantummodò quod deerat id à Petro & Joanne factum est, ut, oratione pro eis habitâ, & manu impositâ invocaretur & infunderetur super eos Spiritus Sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesiâ baptizantur Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem ac manûs impositionem Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur.* Idem Cyprianus Ep. 74. *Non per manûs impositionem quis nascitur quando accipit Spiritum Sanctum, sed in Baptismo, ut Spiritum natus accipiat.* Ursinus, sive quis alius Scriptor Africanus, post Cypriani tempora, libro de Baptismo Hæreticorum: *Nam cum per manûs impositionem Episcopi datur unicuique credenti Spiritus Sanctus, sicut Apostoli Samaritanis post Philippi baptisma manum eis imponendo fecerunt, & hac ratione Spiritum Sanctum in eos contulerunt: Quod ut fieri posset ipsi pro eis oraverunt.* S. Hieronymus: *An nescis etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus Sanctus? Exigis ubi scriptum sit? In Actibus Apostolorum.* S. Augustinus de Trin. l. 15. c. 26. *Orabant quippe ut veniret in eos quibus manum imponebant, non ipsi eum*

eum dabant. Quem morem in suis Præpositis etiam nunc servat Ecclesia.

VI. Hinc certè profectus est ritus Confirmationis in Ecclesiâ nostrâ retentus, & invitis Presbyteranis soli Episcoporum functioni reservatus, qui semper & ubique Episcopis tantùm antiquo jure competebat. Idque facilè probari potest; si hoc tantummodò observetur; Chrisma statim post Apostolorum tempora in Confirmatione, seu simul cum manuum impositione adhibitum esse, unde hic ritus Confirmationis aliquando sub Chrismatis, aliquando sub Impositionis manuum nomine innotesceret. Unde Græci Chrismationi magis addicti, de quâ in Sacris Literis, quod ad hanc rem pertinet, nihil legimus, Impositionem manuum paulatim neglexerunt. Sed illius Chrismatis confectionem Archiepiscopis aut Patriarchis reservabant, usum autem jam confecti, & Episcopis & Presbyteris permittebant. Latini verò primò obsignationem, sive unctionem frontis in Baptismo Presbyteris permittebant, sed Impositionem manuum soli Episcopo reservabant.

VII. Nimis longùm esset de hisce rebus accuratam disputationem instituere: Illud unum observatu dignum, originem Confirmationis ab Impositione manuum profectam esse, ex Chrismatione superadditâ. Ecclesiam in varias partes distractam fuisse, omnes Episcopo in hâc re præcipuas partes tribuisse, Ecclesiam Anglicanam solis Episcopis potestatem Confirmandi tribuere, & solam manuum Impositionem in Confirmatione usurpare.

VIII. Romæ vicesimo Tiberii anno jam exeunte, L. Vitellius, & Fabius Priscus, Consules, ludos decennales celebraverunt, tanquam ei ut Augusto tunc Imperium prorogarent, Dio l. 58. p. 636. Vicesimus igitur Tiberii annus sub his Consulibus desiit, & vicesimus primus incepit. Nam ut loquitur Dio, l. 54 pag. 526. b. de Augusto, Πρῶτον μὲν αὐτὸς πέντε τῆς προστασίας ἔτη, ἐπειδήπερ ὁ δεκέτης χρόνος ἐξήκων ἦν, προσέθετο. Et l. 55. p. 551. E.

Μετὰ

Μετὰ δὲ δὴ ταῦτα, τιμὴν ἡγεμονίας, καίτοι ἀφιεὶς, ὡς ἔλεγεν ἐπειδὴ τὰ δέκα ἔτη τὰ δεύτερα ἐξεληλύθει, ἄκων δῆθεν αὖ ὑπέστη. Cum igitur hi Consules à Tiberio statim pœnâ affecti sint, cum ludi peragerentur, certissimus hic eorum Consulatûs character est.

IX. Cum autem Simon Samaritanus, & baptizatus, & Philippo adhærens, vidisset quòd per Impositionem manûs Apostolorum daretur Spiritus Sanctus, quem mixi effectus, quos in Philippi Discipulis non viderat, secuti sunt, obtulit Apostolis pecuniam, non ut ipse Spiritum Sanctum ab iis acciperet, sed ut darent illi potestatem ut cuicunque ipse imponeret manus Spiritum Sanctum acciperent. S. Petrus non tantùm pecuniam rejecit, sed & pronunciavit ei neque partem neque sortem in eo negotio esse. Adhortatus tamen eum est ut ad obtinendam remissionem resipisceret. Ille ab Apostolis petit, ut pro ipso Dominum precarentur. Quid autem Apostoli, aut quid Simon illa fecerit ulteriùs in Actis non explicatur. Constat autem Simonem hunc ab Apostolis ex Ecclesiâ ejectum, & primæ, & pessimæ Hæreseos autorem extitisse. Ille enim ad Magicas artes quibus antea pollebat conversus, & doctrinâ Christi leviter imbutus, seipsum pro Christo venditabat, & Hæreticorum omnium princeps extitit. Qui tantùm Magicis artibus invaluit, & doctrinæ suæ novitate oculos hominum perstrinxit, ut quamplurimos à fide Christiana ad sua placita seduxerit. Nam Justinus Martyr, post annos centum, ipse patriâ Samaritanus, ita testatur, Καὶ σχεδὸν μὲν πάντες Σαμαρεῖς, ὀλίγοι δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, ὡς τὸν πρῶτον Θεὸν ἐκεῖνον ὁμολογοῦντες προσκυνοῦσι. Ut autem ille erat πάσης αἱρέσεως ἀρχηγὸς, ita ὅτι ποτ' ἂν εἴη ἢ ἐπινοηθείη παντὸς αἰσχροῦ μιαρώτερον, τοῦτο πᾶν ὑπερηκόντισεν ἡ τῶνδε μυσαρωτάτη αἵρεσις. *Nihil tam impurum aut esse, aut excogitari unquam possit, quod flagitiosissima illorum Secta longo intervallo non superet.* De

hac

hac autem Hæresi quæ primùm Apostolica; mox & sequentia tempora contaminavit, sæpiùs, ut se offeret occasio, dicendum erit distinctiùs atque copiosiùs.

Interea Petrus & Joannes, ejecto Simone, & confirmatis Samariæ civitatis Discipulis, per reliquos Samariæ vicos & pagos transibant, & Evangelium prædicabant.

X. Cum autem Philippus, redeuntibus Apostolis, adhuc Samariæ consisteret, Angelus Domini ita eum allocutus est, *Surge, & vade contra meridianum*, seu potiùs, *versùs meridiem, ad viam quæ descendit ab Ierusalem in Gazam, hæc est deserta.* Mira hæc Angeli directio non docet in quem finem iter susciperet, non nominat locum ad quem iret: sed tantùm viam quæ satis longa erat. Urbem quidem nominat ad quam ea via deduceret, Gazam scilicet desertam. Signanter autem desertam, quam paulo ante hæc Strabo etiam desertam vocaverat, l. 16. Εἶθ' ὁ τῶν Γαζαίων λιμὴν πλησίον, ὑπέρκειται δὲ ἡ πόλις ἐν ἑπτὰ σταδίοις, ἔνδοξός ποτε γενομένη, κατεσπασμένη δὲ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ μένουσα ἔρημος. Fuit enim & florentissima civitas, sed ab Alexandro Magno primùm vastata, dein etiam ab Alexandro Jannæo, desertæ nomen habuit. Unde Hieronymus in Locis Hebraicis; *Quæritur autem quomodo in quodam Prophetâ dicatur, Gaza futura tumulum sempiternum. Quod solvitur ita, Antiquæ Civitatis locum vix fundamentorum præbere vestigia; hanc autem quæ nunc cernitur in alio loco pro illâ quæ corruit ædificatam.* Hæc de suo Hieronymus, non ex Eusebio qui dixerat, Μένει δὲ εἰσέτι ἐπίσημος πόλις τῆς Παλαιστίνης.

XI. In viâ autem ab Hierosolymis ad Gazam ducente, Ecce vir Æthiops Eunuchus potens, seu dynastes, Candaces Reginæ Æthiopiæ qui erat super omnes gazas ejus. Καὶ γὰρ γυναῖκες ἐκράτουν τὸ παλαιὸν, ut observat Chry-

Chrysostomus. Et ante eum Eusebius: Κατὰ τι πάτριον ἔθος ὑπὸ γυναικὸς τοῦ ἔθνους εἰσέτι νῦν βασιλευομένου. Et quidem in Æthiopiâ Reginæ hoc præcipuè nomine gaudebant. Plinius Hist. l. 6. c. 29. de Meroe: Regnare fœminam Candacen, quod nomen multis jam annis ad Reginas transiit. Et Strabo 23 annis ante Æram Christianam, 57 ante hunc Eunuchi adventum, Τούτων δὲ ἦσαν καὶ οἱ τῆς βασιλίσσης στρατηγοὶ τῆς Κανδάκης ἣ καθ' ἡμᾶς ἦρξε τῶν Αἰθιόπων ἀνδρικὴ τις γυνὴ, l. 17. Et Νάπατα tradit fuisse τὸ βασίλειον Κανδάκης. Dio Τανάπην vocat. Napata autem, tradente Stephano, Civitas Libyes juxta Æthiopiam, quam Neronis exploratores à Meroe distantem prodiderunt CCCLX. M. ut testatur Plinius. Hæc igitur eadem esse vix potuit Candace quæ cum Augusto pacem iniit, sed certè quæ ei proxima Æthiopiæ Regina. Æthiopiæ, scilicet Ægypto conterminæ: In Meroe igitur Æthiopiæ Ægypto conterminæ regnabat Candace, cujus gazis præerat Eunuchus quidam Æthiops, qui Religionis causâ Hierosolyma, ut fieri solebat, pervenerat. Ab urbe autem reversus Gazam tendebat, ut inde Ægyptum ab Ægypto Meroen peteret.

XII. Occurrit huic Philippus in curru suo Isaiam legenti, locumque de agno occiso exposuit, & evangelizavit ei Jesum; ipsum, profitentem se credere filium Dei esse Jesum Christum, baptizavit. Unde Hieronymus Ep. 103. *O mira doctoris virtus! Eâdem horâ credit Eunuchus, baptizatur, & fidelis & sanctus factus est, ac de Discipulo Magister, plus in deserto fonte Ecclesiæ quàm in aurato Synagogæ templo reperit.* Fontem autem in quo baptizatus est, tradunt fuisse prope Bethsurun. Ita certè Eusebius περὶ τόπων. Καὶ ἔστι νῦν κώμη Βεθσοὺρ ἀπὸ Αἰλίας εἰς Χεβρὼν ἐν εἴκοσι σημείοις, ἔνθα καὶ πηγὴ ἀπὸ ὄρους ἐξιοῦσα δείκνυται ἐν ᾗ λέγεται ὁ Εὐνοῦχος Κανδάκης βεβαπτίσθαι ὑπὸ Φιλίππου. Hoc est, Interprete S. Hieronymo; *Et est*

hodie

hodie Bethsoron vicus euntibus nobis ab Æliâ Chebron in vicesimo lapide; juxta quem fons ad radices montis ebulliens ab eâdem à quâ gignitur sorbetur humo. Et Apostolorum Acta referunt Eunuchum Candaces Reginæ in hoc esse baptizatum à Philippo. Ubi duo notanda sunt, primò Hieronymum addidisse, *ab eâdem in quâ gignitur sorbetur humo,* quod ipse ex suâ notitiâ addere potuit; Secundò *Apostolorum Acta* hoc *referre*, quod nec Eusebius dixit, nec in Actis reperitur. Atque ita Eunuchus Discipulus Christi jam factus ibat viam suam gaudens, nempe in Æthiopiam profectus est, Religione Christi imbutus, & tantâ felicitate exultans.

XIII. Et quidem Veterum nonnulli tradiderunt eum non tantùm Discipulum, sed & Doctorem & Apostolum evasisse, adeoque per totam Æthiopiam Evangelium prædicâsse. Primò Irenæus, ut solet, prudenter, l. 3. c. 12. *Ipse Eunuchus credens, & statim postulans baptizari, dicebat, Credo filium Dei esse Jesum. Qui missus est in regiones Æthiopiæ prædicaturus quod & ipse crediderat.* Hunc etiam, inquit Eusebius, πρῶτον κατέχει λόγος ἐπὶ τὴν πάτριον παλινοστήσαντα γῆν εὐαγγελίσασθαι τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, καὶ τὴν ζωοποιὸν εἰς ἀνθρώπους τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίαν. S. Hieronymus in Isai. cap. 53. *Eunuchus Apostolus genti Æthiopum missus est.* Sed quid Eunuchus Æthiopibus prædicaverit, omnino ignoratur: nam post tria Sæcula nulla in Æthiopiâ Christianæ Religionis vestigia inventa sunt.

XIV. Eunucho ab aquis redeunte Spiritus Domini rapuit Philippum, inventusque est in Azoto: unde pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret Cæsaream.

k XV. Interea

XV. Interea Saulus etiam Damasci aliquos ad fidem conversos fuisse audiverat, inter quos Ananias fuit: *Et adhuc spirans minarum & cædis in Discipulos Domini accessit ad principem Sacerdotum. Et petiit ab eo Epistolas in Damascum ad Synagogas, ut siquos invenisset hujus viæ viros ac mulieres vinctos perduceret. Hujus*, inquam, *viæ*, ut loquitur vetus Interpres; ut Beza, *hujus Sectæ*. Sed Græcè tantùm τῆς ὁδοῦ ὄντας. Nam qui Christo credebant, antequam Christiani appellarentur Antiochiæ, variis nominibus describebantur, ut nunc οἱ πιστεύοντες, nunc οἱ μαθηταὶ, ita etiam aliquando οἱ τῆς ὁδοῦ. Doctrinam enim Christi appellabant viam Domini, ut *Act.* 18. 26 Ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδὸν, atque etiam simpliciter viam, ut *Act.*19.9. Κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους. 28. ejusdem Capitis, Ἐγένετο τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. Denique ita ipse S.Paulus locutus est, Cap.22. ver. 4. Ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου.

Quærit, in Margine, *Cestriensis*, An potiùs Sauli conversio ad annum sequentem pertineret, *Jan.25.* propter Martyrologia? Sed hanc sententiam sequitur in *Annalibus Paulinis.*

XVI. Cum autem Saulus hâc autoritate armatus Damascum pergeret, subito de cœlo fulgore circumfusus præstrictus est, & voce etiam auditâ jussus est Damascum proficisci: Gloriâ autem lucis circumfusæ occæcatus, & à suis manuductus venit Damascum, ibique per triduum [mansit] cæcus & jejunans. Tum verò Ananias ad eum à Domino missus, visum illicò restituit, eumque baptizavit. Itaque factus est ex Persecutore Apostolus, hoc est, Testis apud omnes homines eorum quæ vidit & audivit. Hic enim erat officii Apostolici peculiaris character, ut iis quæ ipsi viderant atque audiverant de Christo testimonium perhiberent, tanquam & oculati, & auriti.

XVII. Quid Damasci Saulo jamjam converso à Domino revelatum sit, in Actis minimè legimus: sed ex iis quæ ipse in Epistolâ ad Galatas, de Apostolatu suo agens, immediatè

post

post conversionem se fecisse testatur, apparet: fecit enim sine dubio id quod à Domino ei tum præscriptum est. Hoc autem erat ut non conferret cum carne & sanguine, hoc est, cum homine ullo; neque rediret Hierosolyma ad eos qui ante ipsum fuerunt Apostoli, sed in Arabiam potiùs, ubi Evangelii scientiam acciperet, non ab homine edoctus, sed ex revelatione Jesu Christi.

XVIII. Secessit itaque Saulus in Arabiam aliquantisper, hoc est, in loca Damasco proxima, quæ Arabiæ deserta vocabantur.

Imprimatur.

Sept. 9.
1686.

JO. BATTELY.

DE SERIE ET SUCCESSIONE PRIMORUM ROMÆ EPISCOPORUM

DISSERTATIONES DUÆ:

PRIOR,

De origine, veritate, & utilitate, hujus Successionis: Et de incertitudine temporum quæ prioribus Romæ Episcopis, vel à Græcis, vel à Latinis, assignata sunt.

POSTERIOR,

De Annis eorundem Episcoporum sigillatim, ex vetustis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis, & receptâ Arabum Chronologiâ rectiùs disponendis.

A *Johanne Pearsonio*, Cestriensi nuper Episcopo.

Lacunas novis Additionibus supplevit Henr. Dodwellus, *A.M. Dublinienfis.*

LONDINI,

Typis *S.Roycroft*, LL. Orientalium Typographi Regis; & Impensis *R.Clavell*, & *B.Tooke*, in Cœmeterio Divi *Pauli*, MDCLXXXVII.

DISSERTATIO PRIMA,

DE

Succeſſione primorum Romæ Epiſcoporum in genere.

CAP. I.

I. *Vera ſeries Pontificum Romanorum ſuis temporum terminis rectè diſpoſita ad intelligendam Hiſtoriam Eccleſiaſticam perquam neceſſaria eſt.* II. *Chronologi Pontificii qui lucem majorem expectabant, aut profeſſi ſunt, nihil in ea re effecerunt.* III. *Proteſtantium Chronologi, eam partem Chronologiæ aut penitus omiſerunt, aut confusè tradiderunt.* IV. *Solus Heinſchenius eam partem cum curâ tradidit, nihil tamen certi attulit.* V. *Nobis igitur alia tentanda eſt via.*

I. SERIES Pontificum Romanorum ſuis temporum terminis ritè digeſta ad intelligendam Hiſtoriam Eccleſiaſticam plurimùm valet. Eadem verò, præſertim ubi alii characteres temporis deſiderantur, haud rectè diſpoſita, miram confuſionem ut pariat neceſſe eſt; cùm Religio Chriſtiana tam citò Romæ radices egerit, & ab Urbe rerum dominâ in alias regiones penetraverit.

Per

Per priora autem Ecclesiæ sæcula ii temporum characteres à Scriptoribus Ecclesiasticis minimè usurpati sunt, quos posteriores adhibuerunt; quales sunt anni à Christo nato, Consules Romani, Imperatorum, similésque. Antiquissimi quidem Scriptores Christiani nunc fortasse Imperatorem, nunc Romanum Pontificem obiter nominant; sed plerumque sine anno Imperii, semper autem sine anno Pontificatûs: & quod maximè dolendum, non invenimus ab eodem antiquo Autore, & Pontificem, & Imperatorem, simul & in eadem re, nominatum. Quoniam verò Imperatorum tempora satis certò nobis aliunde innotescunt, ubi eorum nomina proferuntur; si anni etiam addantur, satis certi reddimur; & si non addantur (aliquâ circumstantiâ rectè observatâ) multum aberrare non possumus, cum prioris Imperatoris exitum, & sequentis initium, satis certò cognoverimus. At ubi Pontifex tantummodo indigitatur, cùm Romæ Episcoporum tempora ab initio aut cognita aut agnita hactenus non fuerint, neque decessoris obitus, neque successoris ordinatio, satis nobis innotescat, gravis error in Annalibus facilè admitti potest, quoties res gestæ ad eorum Pontificatus rediguntur; plurimósque hujusmodi errores & inveteratos adhuc in Historiâ Ecclesiasticâ retineri ego quidem existimo.

Belg.Rom.l.6. c.3. II. *Romana*, inquit Bucherius, *Ecclesia licèt continuam texat Pastorum suorum seriem, lucem tamen in eorum prioribus majorem se requirere* non dissimulat. Unde hanc lucem ea Ecclesia quærat, nescio; certè nullam hactenus obtinuit; neque ipse, qui hoc fassus est, quamvis temporum examinator cætera diligentissimus, ullam affundere conatus est. Dionysius Petavius, Vir sanè doctus, & in rebus Chronologicis maximè versatus, in Animadversionibus ad Epiphanium Hæresi xxviii. castigatam horum Pontificum seriem, & ad veros annos redactam se dedisse profitetur: sed eam seriem ad veros annos minimè castigavit, unum aut alterum annum in Ærâ Christianâ correxit, adeóque nihil effecit; dum eorum tempora sigillatim perscrutari

plus

plus molestiæ quam utilitatis habere putavit, aut potiùs, ut se excusaret, putare voluit. Imò Chronologi ex eâ Ecclesiâ nuperi, ut Labbæus & Acciolius, dum maximè insudârunt ut anni vulgares Christi, Imperatorum anni,& Consules, rectè sibi invicem responderent; de annis Pontificum illorum ordini respondentibus minimè soliciti fuerunt, aut leviter tantùm eam partem attigerunt. Una nobis cogitantibus hujus discriminis ratio succurrere solebat; quòd scilicet, si veri primorum Pontificum anni eruerentur, autoritas omnium ferè Ecclesiasticarum Tabularum (ut loquuntur) & Martyrologiorum (quod ad duo priora secula pertinet) prorsus convelleretur.

III. Sed neque Josephus Scaliger neque Calvisius, uterque Emendator Temporum, quicquam hîc tentavit, etiamsi eâ ratione minimè ducti sint. Nam Scaliger in Canonum Isagogicorum Lib. 2. hunc titulum habet, Episcopi *Urbis Romæ, Antiochiæ, Alexandriæ, Ierosolymorum, Constantinopoleos*; & præterea nihil. In Animadversionibus autem ad Eusebii Chronicon, aut parùm aut potiùs nihil de annis Pontificum scripsit. Calvisius nullâ curâ eosdem disponit, sed nunc ex Damaso, nunc ex Eusebio, nunc ex Onuphrio, nonnunquam ex Baronio, ad annos diversos collocat, suam sententiam nunquam interponit. Adeò ut si Episcoporum Romanorum tempora spectemus, hoc Calvisii opus Scaligeri encomium minimè mereatur. Hæc igitur Chronologiæ pars aut obiter tantùm & leviter tacta, aut penitus neglecta, mihi videtur necessariò ventilanda, enucleatè pensitanda, & ad origines Ecclesiasticas eruendas corrigenda atque penitus reformanda. Nam, ut rectè ab Ill. Cardinale observatum est, *Si in ordine & tempore primorum Romanorum Pontificum quempiam errare contigerit, in multos alios errores ferri omninò cogetur.*

IV. Sed postquam hæc aliaque quamplurima à nobis scripta sunt, & ad finem quem mihi præstitueram producta, Vir eruditissimus Heinschenius edidit Diatribam Præliminarem in Catalogos veteres Romanorum Pontificum, ad

Acta

Acta Sanctorum Aprilis. Illâ Diatribâ, quæ tandem ad manus meas pervenit, totam de hac Chronologiæ parte doctrinam accuratè & copiosè explicat; quæ ante ab eo in Tomo primo dicta fuerant, cùm antiquitatis succum nondum imbiberat, revocat & amota esse vult; quæ nunc edoctus melius magísque exercitatus edit, sola eorum loco substituenda decernit. In quibus cum sæpissimè errores Baronii rectè castigat, ita tamen Tabulas Romanas omnes defendit, etiam ubi vitiosissimæ sunt, & earum discrepantias tam miris modis conciliare conatur, ut post ejus magnam diligentiam ad veritatem eruendam, aut parum, aut nihil, adhuc peractum esse videatur. Nobis igitur ea provincia, quam non paucis abhinc annis in nos receperamus, etiamnum integra relicta esse videbatur, neque magna Viri doctissimi industria proposito nostro viam præclusit, sed potiùs animum addidit, & desiderium illius lucis consequendæ accendit, quam Ecclesia Romana per Bucherium quæsivit, per Heinschenium non invenit. *Placuit*, inquit Papebrochius, *hæc opera circa Romanos Pontifices in Aprili, & profuit multis.* Mihi certè nondum placuit, multo minus profuit. Et credo equidem Autori ipsi minus jam placere, cùm profiteatur se habere paratam prælo ante tres Tomos Junii dividendam universam Pontificiam Chronologiam, quam studiosiùs elaborans alia multa cognovit. Nam quòd se putet ex diebus obitûs posse initium cujusque Pontificatûs eruere, hoc est, ex incertioribus certiora producere, & duos parietes eadem fideliâ dealbare: nihil unquam maximo conatu & solertissimâ indagine efficiet aut extundet, quod cuipiam veritatis cupido satisfaciat; licet ei in hoc negotio Blondellus diu ante in Præfatione & Apologiâ viam straverit. Nam cùm Martyrologium, quod Romanum dicitur, post Librum Pontificalem scriptum sit, ex diebus obitûs in illo Martyrologio descriptis nihil autoritatis Ordinationibus in Pontificali descriptis accedet.

V. Quare adhuc diligentiæ nostræ qualicunque locus relictus est; alia nobis via tentanda, & ab illa cui hacte-

nus

nus viri docti institerunt planè diversa. Neque enim tot viros eruditos falli potuisse putandum est, si eam methodum prosecuti essent,quæ veritatem ostendere poterat, aut eos autores in consilium adhibuissent, qui ipsos ad lucem aliquam perspiciendam dirigere atque deducere valuerant. Sed cum illi tantummodo ad Catalogos & Chronica priorum temporum nimis incerta, & sibi ipsis plerumque contraria respicerent tanquam omnium oculis exposita; & interim Historiam eorundem temporum tanquam minimè ad annos supputandos, aut necessariam,aut utilem prætermitterent atque negligerent, nihil ex antiquitate certius colligere potuerunt quam quod Autores, quos ante oculos habuere, quosque pro judicio quisque suo tanquam veraciores sequutus est, ipsis exhibebant. Primo igitur loco illorum Catalogorum, Gestorum, Chronicorum, autoritas examinanda, discutienda, & ubi opus est refellenda esse videtur, ex quibus nulla hactenus veritatis certitudo,quamvis & diligenter, & à multis quæsita,emicuit,& ex quibus, ut arbitror, qualitercunque evolvendis, terendis atque retractandis nulla unquam emicabit aut extorquebitur. Quæ examinatio in antecessum visa est mihi in hoc Opere prorsus necessaria, tum ut rationem reddam æquis Lectoribus sanè probabilem, quare hactenus ea tempora viris perspicacissimis minùs intellecta fuerint (quod nudè propositum aut affirmatum ægrè fidem habiturum apud plerosque facilè prævideo) & simul ostendam quàm necessarium sit aliam viam experiri,& in eum finem nostra proponere, si forte illa prioribus & veriora,& clariora,& denique firmiora judicari debeant.

CAP. II.

I. Duo Romanorum Pontificum hactenùs recepti Catalogi veteres erronei. II. Græcus prior Euſebii. Refellitur Valeſius. Quindecim primorum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Epiſcoporum nuda nomina, non item tempora, in Archivis Eccleſiaſticis conſervata reperit Euſebius. III. Sed & recentiorum Hadriano ejuſdem Urbis Epiſcoporum tempora admodum incerta. IV. Horum tamen Epiſcoporum nonnullorum tempora, nullo prorſus Autore, deſignavit Euſebius. V. Male itaque ex Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Succeſſione collegit Valeſius, tempora primorum Epiſcoporum in Eccleſiæ Primævæ monumentis fuiſſe conſervata. In reliquarum Sedium primariarum Succeſſionibus conſervata fuiſſe veriſimilius eſt, non tamen ita certum ut omnem prorſus excludat dubitandi rationem.

I. DUO ſuperſunt Romanorum Pontificum veteres Catalogi annis uniuſcujuſque Pontificatûs conſignati, ſed non parùm diverſi, quorum unus à Græcis, alter à Latinis prodiit. Et quidem Viri docti, aut hunc, aut illum paſſim ſequuntur; alterum enim eorum ſatis probant, nec de alio aliquo hactenus cogitarunt: Unde nunc huic, nunc illi adhærentes, veritatem aſſequi minimè potuerunt. Ego verò, quod ad duo priora ferè ſpectat ſæcula, neutrum probandum, utrumque à veritate longè alienum, & à Ducis autoritate removendum ſentio; quod tum ad minuendam maximorum virorum in hoc negotio exiſtimationem (quam in aliis maximam eſſe debere libenter profiteor) tum ad tol-

tollendum totius Operis noſtri præjudicium omnino neceſſarium eſſe judico: quodque niſi præſtitero, & apertis rationibus evicero, aut nullum, aut minimum ex induſtriâ noſtrâ emolumentum ſperare potero.

II. Ut ab antiquiori, Euſebiano ſcilicet, quo Epiſcoporum quatuor Sedium præcipuarum Succeſſiones diſtinctè proponuntur, incipiam: meritò nobis conſideranda ſunt, quæ Vir undequaque doctiſſimus Henricus Valeſius obſervavit: Ille autem ad Cap. 12. lib. 5. Hiſtoriæ Euſebii hæc habet; *Nobiles Eccleſiæ, & præſertim quæ ab Apoſtolis inſtitutæ fuerant, Epiſcoporum ſuorum ſucceſſionem in Archivis reconditam diligentiſſimè ſervabant; eorum nomina & diem obitûs ex diptychis perſcribentes. Hujuſmodi libros accuratè excuſſerat Euſebius noſter, ſicuti ex hoc loco apparet, qui præcipuarum Sedium Epiſcopos non aliunde quàm ex hujuſmodi Tabulis digeſſit.* Utinam Vir doctiſſimus hæc aliunde de Archivis Eccleſiarum, & ſucceſſionibus Epiſcoporum reconditis, & de die obitûs in diptychis ſcripto docuiſſet, & Euſebium ſua ex hujuſmodi tabulis digeſſiſſe probaſſet; nam quod ex hoc loco apparere ait, mihi minimè probatur. Docet hoc loco Euſebius Narciſſum poſt obſidionem Judæorum ſub Hadriano decimum quintum ſucceſſionis locum tenuiſſe, eorum quindecim ex gentibus primum fuiſſe Marcum. Μεθ' ὃν ἐπισκοπεῦσαι Κασσιανὸν αἱ τῶν αὐτόθι διαδοχαὶ περιέχουσι, καὶ μετὰ τοῦτον, Πούβλιον, εἶτα Μάξιμον, καὶ ἐπὶ τούτοις Ἰουλιανόν. Quæ verba ſic tranſtulit Valeſius, *Poſt quem Epiſcopatu functum eſſe Caſſianum, deinde Publium, poſtea Maximum, ac deinceps Julianum, Epiſcoporum ſeries, quæ in Archivis illius Eccleſiæ ſervantur, oſtendunt.* Habemus igitur Archiva illius Eccleſiæ, & ſucceſſiones in illis conſervatas, ſi Latina Valeſii ſpectemus; ſed in Græcis nihil horum. Apud Euſebium ſimpliciter poſitæ αἱ τῶν αὐτόθι διαδοχαὶ id non docent. Optimus ſui interpres Euſebius, l. 4. c. 5. τῶν γε μὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων τοὺς χρόνους γραφῇ σωζομένους οὐδαμῶς εὗρον.

Eorum autem Episcoporum tempora, qui Hierosolymis præfuerunt, Scripto conservata, (quæ verba in Versione Valesii malè omittuntur) *nusquam reperi.* Τοσοῦτον δὲ ἐξ ἐγγράφων παρείληφα, ὡς μέχρι τῆς κατ᾽ Ἀδριανὸν Ἰουδαίων πολιορκίας, πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν αὐτόθι γεγόνασιν ἐπισκόπων διαδοχαί. *Illud tantum ex scriptis accepi, ad illam usque obsessionem Judæorum, quæ imperante Hadriano contigit, quindecim numero Episcoporum ibidem successiones fuisse.* Ecce quindecim Episcoporum αὐτόθι διαδοχὰς scriptas sanè, sed à nescio quo; & in eo scripto numerum quidem, & nomina conservata, sed præterea nihil. Eorum enim tempora sive annos, aut obitus, nullibi reperit scripto conservatos Eusebius. Idem Eusebius ipse etiam docet Demonstrationis Evangelicæ Lib. 3. cap. 5. Καὶ ἡ ἱστορία κατέχει, ὡς καὶ μεγίστη τις ἦν ἐκκλησία ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀπὸ Ἰουδαίων συγκροτουμένη μέχρι τῶν χρόνων τῆς κατ᾽ Ἀδριανὸν πολιορκίας. Λέγονται γοῦν οἱ πρῶτοι κατὰ διαδοχὴν προστάντες αὐτόθι ἐπίσκοποι Ἰουδαῖοι γεγονέναι, ὧν καὶ ὀνόματα παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις μνημονεύονται. *Historia etiam continet maximam quandam Christi Ecclesiam Hierosolymis fuisse ex Judæis conflatam usque ad Hadriani obsidionem. Unde Episcopi primi qui per successionem ibi præfuerunt, Judæi fuisse dicuntur, quorum etiam nomina ab incolis etiamnum memorantur.* Quindecim igitur primorum Episcoporum Hierosolymæ nomina apud Christianos provinciæ illius remanserunt, & præterea nihil.

III. Quindecim autem Episcoporum, qui post illam Adriani obsessionem Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuerunt, crederes ex ipsius verbis Eusebium majorem notitiam habuisse; sed ipse de iis etiam nihil aliud quàm numerum & nomina in Historiâ profert. Imo nec in Chronico eorum tempora distinguit; sed potius, cum ad Narcissum Episcoporum tricesimum quartum pervenit, hæc vel ipse, vel Hieronymus addidit: *Tantis apud Hierosolymam constitutis Episco-*

Episcopis non potuimus discernere tempora singulorum, eò quòd in præsentem diem Episcopatûs eorum anni minimè servarentur. Ætate igitur Eusebii, sub initio quarti sæculi, nulla erat annorum distinctio scripto aliquo conservata, quæ tempora 33 priorum Episcoporum, qui Hierosolymis præsidebant, distingueret. Fateor Epiphanium Hæresi LXVI. Episcoporum Hierosolymitanorum tempora promisisse; ubi autem Catalogum texit, nullius annos singulatim affert, paucorum exitus ad annos Imperatorum deducit, Jacobum tradit passum sub Nerone, Symeonem sub Trajano, Joannem deducit ad undevicesimum Trajani, Justum ad decimum nonum Hadriani. Unde apparet, ne quidem ætate Epiphanii, annos priorum Hierosolymitanorum Episcoporum vulgo cognitos fuisse. Indiculus quidem Nicephoro tributus post ætatem Epiphanii scriptus suos annos cuique adjungit, ut etiam Eutychius, sed unde eos habuerint, nescitur.

IV. Illud potius observandum fuit, Eusebium aliquando certum annum assignare, etiam ubi nullum scripto aliquo assignatum viderat. Ipse enim fatetur quindecim prioribus Hierosolymorum Episcopis annos assignatos reperiri minimè potuisse, & tamen Symeonis Cleopæ Martyrio decimum Trajani annum attribuit. Nullâ autoritate, sed tantummodo, ut obitum ejus ad persecutionem eam reduceret, quâ S. Ignatius passus est, ut putabat. Didicerat enim ab Hegesippo Symeonem imperante Trajano crucifixum esse; quod Epiphanius sic expressit, Συμεὼν ἐπὶ Τραϊανοῦ ἐσταυρώθη, *Symeon sub Trajano crucifixus est.* Quodque potius ad initium imperii ejus referri debuit, ut autor Indiculi Nicephoro tributi nos docet; qui quinque Episcopis Symeoni proximè succedentibus octodecim annos assignat, quorum ultimus ad decimum nonum Trajani annum vixit, referente Epiphanio. Justo etiam Symeonis successori quatuor annos tribuit Eusebius ad annum Trajani XIV. his verbis in Chrônico, *Post Justum Ecclesiæ Hierosolymitanæ Episcopatum quartus suscipit Zacchæus.* Hæc ille, nemine præeunte;

sicque

ſicque undecim reliquis ex circumciſione Epiſcopis vix viginti quatuor annos reliquit.

V. Ex hoc certè loco, unde obſervationem ſuam hauſit Valeſius, concludi non poteſt primis Eccleſiæ temporibus memoriam Epiſcoporum in Archivis conſervatam, aut dies obitûs eorundem in diptycha fuiſſe relatos, aut etiam tempora & annos poſteritati tranſmiſſos, ſi aut Euſebii hiſtoriam, aut etiam Latinorum Catalogos conſideremus. Neque opus eſt ut de Diptychorum ratione & antiquitate hîc diſſeramus, cùm eorum uſus nullus in Eccleſiâ illis temporibus, quæ nos tractamus, mentio nulla appareat. Illud quidem ſuſpicari quis poteſt, Euſebium habuiſſe Catalogos reliquarum Eccleſiarum nobiliſſimarum præter Hieroſolymitanam, cum uniuſcujuſque Epiſcopi annis ſcripto conſignatis, & cum ſucceſſionibus ab initio ad ſuam ætatem derivatis, certos & illibatos. Sed hæc mera eſt conjectura, & in eo tantum fundari poteſt, quòd Euſebius teſtetur ſe non habuiſſe tales Catalogos ab initio de Epiſcopis Hieroſolymitanis, de aliis autem nobiliſſimis Eccleſiis idem non teſtetur. Sed hanc conjecturam vaniſſimam eſſe, quod ad Eccleſiam Romanam attinet, de quâ nunc agitur, copiosè probabimus; poſtquam de antiquiſſimis Succeſſionibus, earumque naturâ, vi & origine diſputavimus, eaque adduximus, quæ ſunt ad hanc Chronologiæ partem prorſus neceſſaria. Interim hanc inanem conjecturam eſſe, & hanc conſequentiam minime admittendam eſſe patet; quia nec in reliquis Eccleſiarum illuſtrium, Antiochenæ nempe & Alexandrinæ, Succeſſionibus certa ratio temporum ab Euſebio obſervatur. Quod uno & altero exemplo breviter oſtendam. In Chronico hæc ad annum Marci Antonini nonum legimus, *Antiochiæ* VI. *Epiſcopus ordinatur Theophilus.* Et rurſus ad annum Marci decimumſeptimum, *Antiochiæ* VII. *Epiſcopus conſtituitur Maximinus.* Agnovit Euſebius hujus Theophili *plurima ingenii opera* ſuâ ætate extitiſſe, & inter illa ad Autolycum tria Volumina: ex iſtis autem ſatis conſtat hanc Epiſcoporum Chro-

Chronotaxin esse erroneam. Nam Theophilus ad Autolycum post mortem Marci sub imperio Commodi scripsit. Libro enim tertio annos Imperatorum Romanorum affert ex Chrysero, Nomenclatore, Marci liberto, quem ait omnes descripsisse usque ad Domini sui obitum. Post obitum Marci scripsit Chryseros, post Chryserum Theophilus, sed ante mortem Commodi, cujus annos ipse non addit.

* * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

Hucusque Pater Eruditissimus. Reliqua, per otium subjuncturus, non absolvit tamen. Sunt mihi fateor suspecta quæ de hoc Theophilo *tradit. Alius enim videtur qui scripsit ad* Autolycum, *ab eo qui* sextum *ab Apostolis in sede* Antiochenâ *locum tenuerit. Scripti illius ad* Autolycum *tempus verba, ni fallor, illa designant:* Præterea *Christianos* qui verum Deum venerantur, hactenus sunt persecuti, nec adhuc hodie persequi cessant, τὸ καθ' ἡμέραν διώκουσι. *Et paucis interpositis:* τοὺς δὲ σπεύδοντας πρὸς ἀρετὴν, καὶ ἀσκοῦντας βίον ὅσιον, οὓς μὲν ἐλιθοβόλησαν, οὓς δὲ ἐθανάτωσαν, καὶ ἕως τοῦ ΔΕΥΡΟ ὠμαῖς αἰκισμοῖς περιβάλλουσι. *E vocibus illis* καθ' ἡμέραν, & ἕως τοῦ δεῦρο *facilè colligimus, Persecutione etiamnum vigente, nostrum hæc scripsisse* Theophilum. *Nec verò aliam illam quàm* Severi *fuisse Persecutionem illud Argumento est, quòd vim ejus* σπεύδοντες πρὸς ἀρετὴν *præcipuè sustinuerint,* Proselyti *nimirum. Illarum enim, non aliorum, illam* Severi *fuisse Persecutionem alibi probavimus. Nec antiquiorem aliquam Persecutionem legimus, quæ in illos præcipuè sævierit. Et verò* Antiochiæ *illam* Severi *Persecutionem cœpisse manifestum est, ut proinde illam aptè respicere potuerit* Theophilus, *licèt ipse non Episcopus,* Antiochenus *tamen. Idem indicare videntur, & verba illa,* ἀσκοῦντας βίον ὅσιον. *Nempe Philosophicam illam* ἄσκησιν *denotat, quo nomine celebres erant eâ ipsâ Persecutione* Origenes, *ejusque Discipuli Martyres.*

Alius erat *Theophilus* qui Libros scripsit *ad Autolycum*, ab Episcopo *Antiocheno* cognomine *sexto* loco successit ab Apostolis

Vid. Diss. II. ad *Iren.* § 44.

L. III. ad *Autolyc.* fin.

Diss. *Cypr.* XI.

Euseb. H. E. VI. 3, 4.

Martyres Philosophi, *quos proinde habuerit ob oculos* Theophilus. *Hos enim ipsos præ aliis impetebat eadem illa Persecutio. Sic post Annum Ær. vulg.* CCIII *scripserit illa* Theophilus. *Nec enim ad* Theophili, *sed* Chryserotis *tempora referenda sunt, quæ ad finem usque* Marci *descripsit è* Chryserote Theophilus. *Atqui eâ ipsâ Persecutione sedem* Antiochenam *adeptus est* Asclepiades *tertius ab Antiocheno* Episcopo *successor. Successit enim* Theophilo Maximinus, Maximino Serapion, Serapioni *ille tandem* Asclepiades. *Hæc ex Epistolâ* Alexandri *discimus, qui Christum in vinculis eodem tempore confessus est. Fallitur itaque* Eusebius *qui duos hosce* Theophilos Antiochenos *in unum confuderit, aliisque demum recentioribus plerisque in errore præiverit. Nec tamen propterea sedis* Antiochenæ *adversùs Autorem nostrum Archiva* Chronologica *defenderim. Numeros profectò annorum quibus sedem illam Episcopi singuli tenuerint, nullos in* Historiâ *exhibet* Eusebius, *cum tamen aliorum tempora magis explorata idem exhibeat accuratissimé. Sed ne quidem in* Chronico, *si unum excipias* Erota *proximum* Theophilo *decessorem, cui annos tribuit* XXIV. *Nec cum anno* Imperatoris *eorum initia conjungit, nisi forte ubi alterius sedis anni ad certum essent Imperatoris annum referendi, quasi verò eodem tempore sedes iniissent diversarum Sedium Episcopi. Quare meritò suspecta erit eorum dispositio in* Chronico, *seu ab ipso fuerit* Eusebio, *seu à recentioribus* Eusebii descriptoribus. *De sede verò* Alexandrinâ *Viro maximo adeo facilè assentire non possum. Quæ enim de illius Sedis Episcopis designat* tempora, *sunt illa invicem, & cum aliorum Autorum Catalogis plerunque consentientissima. Interim satis aptè facit ad Autoris nostri consilium, quòd vel ex illis, quæ producta sunt, exemplis constet, certum in* Chronico *locum multis esse assignatum, quorum tamen testes nullos proferre potuerit in* Historiâ, *secundis licèt post Chronicum curis elaboratâ. Quæ tamen an ad Sedis Romanæ successionem referenda sint, infrà meliùs videbimus.*

Ap. Euseb. H. E. VI. 11.

CAP.

C A P. III.

I. *Ab Episcoporum Successione Argumentari solebant secundi tertiique Seculi Patres adversùs sui temporis Hæreticos.* II. *Item quarti Seculi & quinti.* III. *Qui tamen ubi Successionis illius Catalogos referunt, temporis nullam faciunt mentionem.*

I. ERant quidem Successiones Episcoporum in Apostolicis Ecclesiis à Veteribus observatæ,& ad Catholicæ doctrinæ traditionem adversùs Hæreticorum deliria comprobandam usurpatæ; ex quibus Argumentum à Patribus confectum est irrefragabile, cui Hæretici directè nunquam respondere ausi sunt. Primus omnium, quos novimus, S. *Irenæus* Successiones eas asseruit, & contra Hæreticos usurpavit, Lib. 3.c.3. *Habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt in Ecclesiis, & Successores eorum usque ad nos.* Et lib. 4. c. 63. Γνῶσις ἀληθὴς ἡ τῶν Ἀποστόλων διδαχὴ, καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς ἐκκλησίας σύστημα κατὰ παντὸς τοῦ κόσμου, *& character corporis Christi secundum successiones Episcoporum, quibus illi eam, quæ in unoquoque loco est, Ecclesiam tradiderunt, quæ pervenit usque ad nos.* Non aliter Tertullianus, qui Irenæum sequi amat, de Præscriptionibus Cap. 32. *Edant ergò origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit autorem & antecessorem: Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum à Joanne collocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem. Perinde utique & cæteræ exhibent,*

exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Origenes Præf. in lib. περὶ Ἀρχῶν: *Servetur verò Ecclesiastica prædicatio per successionis ordinem ab Apostolis tradita, usque ad præsens in Ecclesiâ permanens.* S.Cyprianus Ep. ad Lapsos: *Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit.* Et hic est ille *ordo Episcoporum ad originem recensus,* de quo Tertullianus contra Marcionem l.4. c.5. Firmilianus in Epistola ad Cyprianum, *Potestas ergò peccatorum remittendorum Apostolis data, & Ecclesiis, quas illi à Christo missi constituerunt, & Episcopis, qui eis ordinatione vicariâ successerunt.* Hæc Patres secundi tertiique sæculi.

II. Eadem testantur Patres quarti, quintique sæculi. S.Epiphanius Hæresi LXXIX. de Jacobo fratre Domini agens, Ἐξ ὧνπερ ἐπισκόπου, καὶ τῶν προειρημένων Ἀποστόλων κατεστάθησαν διαδοχαὶ ἐπισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων ἐν οἴκῳ Θεοῦ. *A quo Episcopo, & prædictis Apostolis successiones Episcoporum & Presbyterorum in domo Dei constitutæ sunt.* Ut & Hæres. XLI. meminit, Τῆς τε περὶ Ἰάκωβον, καὶ Πέτρον, καὶ Παῦλον Ἀποστόλων διαδοχῆς. *Successionis Jacobi, & Petri, ac Pauli Apostolorum.* Sic postea contra Donatistas disputatum est. Optatus Libro secundo, cum de Cathedra Petri disseruisset, & successionis tabulam usque ad Damasum, aut Siricium descripsisset, his verbis Donatistas in arenam provocat, *Vestræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare.* Erat quidem tunc Macrobius in urbe Donatistarum Episcopus, sed ejus ordinem ad originem recensens Optatus, brevem hanc tantummodo Successionem dare potuit. Primus Donatistarum Episcopus in Urbe Victor Garbiensis, cui successit Bonifacius Ballitanus, Bonifacio Encolpius, Encolpio Macrobius. Et Victor illorum primus *erat*, inquit, *illic filius sine patre, tyro sine principe, discipulus sine magistro, sequens sine antecedente.* Addit quidem postea Macrobio successorem Lucianum,

cianum, Luciano Claudianum. Quod obiter notandum esse putavi, utpote necessarium ad verum tempus scriptionis,& editionis illius Operis eruendum. S. Augustinus in Psalmo contra partem Donati: *Numerate Sacerdotes ab ipsâ Petri Sede, & in ordine eorum Patrum quis cui successit, videte.* Idem lib. contra Epistolam Manichæi, cap. 6. *Tenet ab ipsâ Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum.* Idem Ep. 42. *Videtis certè multos præcisos à radice Christianæ societatis, quæ per sedes Apostolorum & successiones Episcoporum certâ per orbem propagatione diffunditur, de solâ figurâ originis sub Christiano nomine quasi arescentia gloriari, quas hæreses & schismata nominamus.* Autor Libri Quæstionum utriusque Testamenti, c. 110. *Nam & ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & usque ad hoc tempus per traducem succedentium Episcoporum servatum perturbant, & ordinem sibi sine origine vendicantes, hoc est, corpus sine capite profitentes.* S. Fulgentius lib. de Trinitate, cap. 1. laudat fidem, *quæ usque nunc per successorum seriem in Cathedra Petri Apostoli Romæ vel Antiochiæ, in Cathedra Marci Evangelistæ in Alexandriâ, in Cathedra Joannis Evangelistæ Ephesi, in Cathedra Jacobi Hierosolymæ, ab ipsorum Episcopis prædicatur.* Hæc successio adeò celebris fuit, ut ipsi Episcopi qui in Ecclesiâ succedebant, Apostolorum *Successio* dicerentur. Sic intelligo Vincentium Lirinensem cap. 9. *Sed ne longum fiat, unum aliquid ab Apostolicâ potissimùm sede sumemus, ut omnes luce clariùs videant, beatorum Apostolorum beata Successio, quanta vi semper, quanto studio, quanta contentione defenderit susceptæ semel religionis integritatem.* Neque aliter intelligendus est Ruffinus Hist. Ecclesiasticæ lib. XI. ubi de Basilio & Gregorio agens hæc habet; *Solis divinæ Scripturæ voluminibus operam dabant, eorumque intelligentiam non ex propriâ præsumptione, sed ex Majorum scriptis & autoritate sequebantur, quos & ipsos ex Apostolicâ successione intelligendi regulam suscepisse constabat.*

III. In his Successionibus habemus Ordinem perpetuâ serie continuatum,& præterea nihil. Talem nobis exhibet Tabulam Irenæus, lib. 3. cap. 3. qualem etiam alii postea; ut Epiphanius, Optatus, Augustinus, in quibus nomina tantùm Episcoporum, & numerus & ordo repræsentantur; de distinctis eorum temporibus, de die ordinationis, aut obitûs nulla fit mentio. Pseudo-Tertullianus de Successione Romanâ loquens Lib. 5. videri potest Episcoporum tempora & annos indigitâsse, dum ait,

Majorum natu cum nomine tempora, lustri
Tempora servavi, sceleris cui paruit autor
Ignotus.——————

Lego enim *servavi*, non *servati*, ut libri editi præferunt. Sed ille tantùm ad ea respicit, quæ Lib. 3. scripserat de Successione, ubi dixerat Marcionem sub Aniceto Romam venisse, & per *lustrum* nihil aliud voluit quàm spatium temporis, quo quisque Episcopus sedit, quod nullibi definivit; ut cùm ait,

Sextus Alexander Sixto commendat ovile,
Post expleta sui quì lustri tempora tradit.
Telesphoro——————

CAP.

C A P. IV.

I. *In primis Episcoporum Catalogis nulli memorantur dies emortuales. Serior illa* depositio Episcoporum *Bucheriana.* II. *Recepta de primis Romæ Episcopis plerisque Martyribus sententia erronea est.* III. *Notarios colligendis Martyrum gestis primus instituit Fabianus.* IV. *Nec ultra Fabiani memoriam surgunt gesta Ecclesiasticis monumentis inserta.* V. Depositionis *tam* Episcoporum, *quàm* Martyrum *Bucherianæ tempus eruitur.*

I. ILlud certe ulteriori consideratione dignum est, quod Valesius tradidit de diebus obitûs Episcoporum in Ecclesiæ diptychis quasi ab initio conservatis, unde Successiones apud Eusebium magni faciendas putat. Nam si dies illi ab initio conservati, & illis, qui Successiones tradiderint, cogniti fuissent, magna lux Historiæ & Chronologiæ Ecclesiasticæ inde affulsisset. Sed ut de Diptychorum primorum ætate hic nihil dicam, nemo qui ante Eusebium scripsit, de die obitûs alicujus Episcopi in Ecclesiâ Romanâ, de quâ nunc agimus, quicquam tradidit. In illâ Successione, quam primus memorat Irenæus, ordo tantummodo Episcoporum per seriem quandam sive sequelam continuatus, observabatur; ut apud ipsum Irenæum legimus, lib.3. cap.3. Τῇ ἀυτῇ τάξει, ϗ τῇ ἀυτῇ διαδοχῇ. Ita legendum, non διδαχῇ, secundum Eusebii codices. Vetus Interpres, *Hac ordinatione, & successione.* Ut apud Epiphanium, Ἡ τ̃ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπων διαδοχὴ ταύτlω ἔχει ἀκολȣθίαν. *Successio Romæ Episcoporum hanc habet seriem.*

Nondum

Nondum autem horum Episcoporum, quorum nomina & numerus, & ordo in successionibus repræsentabantur, tempora & anni, nondum dies ordinationis, aut obitûs singulorum ullo modo innotuisse noscuntur. Neque verò Eusebius diem obitûs cujuspiam Episcopi Romani commemorat. Extat quidem apud eum S. Polycarpi dies obitûs, quia maximè illustris inter Martyres fuit, cujúsque Martyrium ab illâ Ecclesiâ, cui præfuit, conscriptum est. Reliqua Martyria eo modo edita in unum volumen ab eo hinc inde collecta periêre. In libro de Martyribus Palæstinæ, qui sub Dioclesiano passi sunt, dies plerumque exprimitur, sed inter eos vix unus Episcopus memoratur. Certè in aliquibus Ecclesiis Episcopi diu Martyres non fuêre; & *ex quo Carthagini Episcoporum ordo memoratur, nunquam aliquis, quamvis ex bonis Sacerdotibus, ad Passionem (ante Cyprianum) venisse memoratur,* ut tradit Pontius. De die quidem obitûs Episcoporum habemus aliquam memoriam in Ecclesiâ Romanâ, de quâ agimus, in Opusculo apud Bucherium edito, quæ *Depositio Episcoporum* indigitatur. Sed quod ad disquisitionem nostram pertinet, nimis hæc sera sunt. Nam nullus ibi Episcopus ante Lucium nominatur, qui sub Gallo & Volusiano mortuus est An. Dom. CCLIII. ut reliquorum, eorum saltem qui Martyres non erant, dies obitûs ætate Liberii Pontificis minimè consignati fuisse videantur, nequidem Telesphori, qui gloriosissimè Martyrium fecit.

Iren. verba l. 3. adv. Hæres. c. 3.

II. Si credamus Martyrologio Romano, & Breviariis, & Libro Pontificum, priores omnes Romæ Episcopi Martyrium subiêre; eosque magna ex parte vitam Martyrio finiisse in confesso est, inquit Blondellus, qui contra Successionem Episcopalem in Ecclesiâ Hierosolymitanâ disputans etiam addit, *Primos Romanæ Ecclesiæ Præsules, quos dira seculi furentis rabies, vitâ pro Christo profusâ, exegit, ad paucos nonnunquam menses præfuisse nihil mirum.* Sed inter primos illos Præsules Anterus sanè primus fuit, cujus Pontificatus mensibus numeratur, qui decessit Anno Dom. CCXXX;

CCXXX; secundus autem Xystus, qui passus est An. Dom. CCLVIII. Et si vetustissimos scriptores consulamus, non inveniemus Martyrem inter eos Præsules ante Telesphorum, nec post eum ante Pontianum. Alia hujusmodi rerum apud Veteres ratio habetur. Verba quidem Onuphrii in Annotationibus ad Platinæ Hyginum hæc sunt: *A S. Petro usque ad Telesphorum omnes Pontifices ob Christi confessionem capitis pœnas dedisse*, Damasus autor est: quæ tamen ita intelligenda sunt, non quasi ista scripserit Damasus, quæ nuspiam scripta leguntur; sed quòd Onuphrius ipse ex libro Pontificali observasset singulos Pontifices usque ad Telesphorum Martyres dictos fuisse. Quæ tamen observatio non adeò certa est, ut statim recipi debeat. Nam in vulgatis Codicibus istius libri Cleto Martyrium non tribuitur, & ista verba *Martyrio coronatur* à Labbeo in margine adduntur, ut opinor, ex Anastasio. De Anacleto ibidem traditur eum *sepultum esse in pace*, Martyrium subiisse non traditur. Alexander, ut idem inquit, *Martyrio coronatur.* Sed ea verba cum sequentibus absunt à C. H. ut Labbeus testatur. Et nullius hæc ponderis sunt ex Pontificali desumta, cùm in secundo Catalogo, libro Pontificali antiquiore, nec Anacletus nec Euaristus, Martyrium subiisse memoratur.

III. Neque hoc mirum cuiquam videri debet: Nam, ut ego quidem puto, ante tempora Fabiani Episcopi Romani nulla talium rerum publica & constans consignatio Romæ habita est. De eo Pontifice in Vetustissimo Catalogo legimus, *Hic regiones divisit Diaconibus:* & in secundo Catalogo, *Hic regiones divisit Diaconibus, & fecit sex vel septem Subdiaconos, qui septem Notariis imminerent, ut gesta Martyrum fideliter colligerent.* Et in Pontificali, *Hic regiones divisit Diaconibus, & fecit septem Subdiaconos, qui septem Notariis imminerent, ut gesta Martyrum in integro colligerent.* Et Pseudo-Isidorus Epistolâ Fabiani primâ: *Septem ergò Diaconos in urbe Româ per septem regiones civitatis, (sicut à Patribus accepimus) habemus.* Et paulo post,

post, *Denique septem similiter Subdiaconos ordinavimus, qui septem Notariis imminerent, & gesta Martyrum veraciter in integro colligerent, nobisque rimanda manifestarent.* Ita ille ex Gestis Pontificalibus; sed hæc vera fuisse de Fabiano ego quidem credo, nam Cornelius, qui Fabiano successit, notat sub suo Pontificatu Romæ fuisse cum septem Diaconis, septem Subdiaconos, apud Euseb. Hist. lib. 6. cap. 43. & non multo post Fabiani mortem, idem ut fieret, præcepit S. Cyprianus in Ecclesiâ Carthaginensi, Ep. 37. vel potiùs aliquid amplius: Nam de Confessoribus loquens, qui fortè in carcere morerentur, *Denique*, inquit, *& dies eorum, quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus.* Morem enim eum memorias Martyrum celebrandi tunc, & antea in usu fuisse idem indicat Ep. 34. & idem ante eum Tertullianus, & post eum Pontius. Et Gregorius Thaumaturgus, Cypriano synchronus post Decii persecutionem, Προσθήκην ἐποιεῖτο τοῖς ἁπανταχοῦ λαοῖς τῆς περὶ τὸ θεῖον σπουδῆς, τὰς ὑπὲρ τῶν ἐνηθληκότων τῇ πίστει Πανηγύρεις νομοθετήσας. Καὶ διαλαβόντες ἄλλος ἀλλαχῆ τῶν Μαρτύρων τὰ σώματα, κατὰ τὴν ἐτήσιον τοῦ ἐνιαυσιαίου κύκλου περίοδον, συνιόντες ἠγάλλοντο, τῇ τιμῇ τῶν Μαρτύρων πανηγυρίζοντες. *Additamentum faciebat ubique studii erga Deum, Martyrum Panegyres lege sanciens. Et alio in alium locum Martyrum corpora deducente, per annui Circuli ambitum congregati lætabantur, in honorem Martyrum solennes conventus celebrantes.* Quod tanquam magnæ sapientiæ Thaumaturgi argumentum laudat Gregorius Nyssenus in ejus vitâ.

IV. Quòd autem idem tribuit libri Pontificalis Auctor Clementi, temporibus Galbæ & Vespasiani, omnem fidem superat; & miror Baronium Martyrolog. Rom. c. 8. asserere potuisse Protonotarios initio nascentis Ecclesiæ sub Clemente Romano Pontifice res gestas Martyrum locupletiùs & diligentiùs scripsisse, quàm ipse scripsit Eusebius; atque

à

à temporibus S. Clementis Martyrologium Romanum originem deducere, & initium auſpicari. Dies obitûs Calliſti, & Pontiani in Depoſitione Martyrum, ut & Anteri in Vetuſtiſſimo Catalogo, memorantur; ſed hi facilè à Notariis Fabiani ex recenti memoriâ conſignari potuerunt. Teleſphorus autem quem glorioſè Martyrium ſubiiſſe teſtatur Irenæus, quoniam pluſquam integro ſeculo Fabianum præceſſit, in Depoſitione Martyrum non memoratur. Ego planè ſentio Fabianum Pontificem, qui ſub Imperio Maximini poſt relegationem Pontiani, & mortem Anteri, Prædeceſſorum ſuorum ordinatus eſt, ſtatim poſt Perſecutionem eam, quæ breviſſima fuit, pacatiſſimo tempore Regiones diviſiſſe Diaconis, & Subdiaconos inſtituiſſe, & multas fabricas per cœmeteria fieri juſſiſſe, & ſimul inſtituiſſe, ut geſta Martyrum colligerentur circa An. Dom. CCXXXVI. Nec enim mihi placet moroſa illa Rigaltii, Eccleſiaſticis Viris ſæpiùs iniquioris, obſervatio; qui Subdiaconos primum inſtitutos fuiſſe ait ex ſuperbiâ & inertiâ Paſtorum Eccleſiæ. Utcunque ſit, Succeſſiones iſtæ circa medium ſecundi Seculi primò literis conſignatæ diſtinctionem temporum & annorum præ ſe non ferebant.

V. Hæc de initio Epiſcopatûs Fabiani ſententia noſtra, & de publicâ dierum obitûs in Eccleſiâ Romanâ obſervatione, ne quis eam ex arbitrio noſtro nos poſuiſſe, aut ex ſolâ interpretatione locorum hactenus adductorum hauſtam propoſuiſſe ſentiat, particulariùs explicanda, illuſtranda, & ſic fortiùs probanda eſt. A tempore Perſecutionis Maximinianæ dies obitûs Romæ Epiſcoporum, qui Martyrium ſubiere, ſine dubio publicâ curâ conſignati ſunt; & proinde in Eccleſiæ Romanæ Archivis conſervati, ut dies obitûs Pontiani, qui ſub eâ Perſecutione primò *diſcinctus* eſt; & Anteri, qui eodem Anno, quo ordinationem ſuam Fabianus accepit, & quidem paulo antè, Martyrio coronatus eſt. Ex his Eccleſiæ Archivis, quòd præcipuè Romanos Epiſcopos ſpectat, confecta eſt *Depoſitio Martyrum* apud Bucherium extans; quæ circa annum Æræ Verb. Pontifical.

 vulgaris

vulgaris CCCLX. scripta esse videtur. Sed & eâdem operâ, Episcoporum qui Romæ decesserunt, etiamsi cruentam mortem non subierant, dies obitûs postea consignati sunt, & conservati. Eam *Depositionem Episcoporum*, ut nunc extat, sub Julii Episcopatu primò collectam, sub Liberio perfectam esse, sive ultimam manum accepisse sentio. Ratio distinguendi, tempora collectionis, & perfectionis in eâdem *Depositione*, hæc mihi satis idonea, imò perquam necessaria videtur. Dies enim *Depositionis* non dispositi sunt secundum seriem successionis Episcoporum qui deponebantur; sed secundum ordinem mensium quibus quisque obiit, incipiendo à Januario, & in Decembri desinendo. Inter quos cùm Marcus, qui decessor Julii fuit, memoretur secundum ordinem mensis quo obiit, Octobri scilicet, illa collectio fieri non potuit ante Episcopatum successoris ejus Julii. Rursus cùm Julii, qui post omnes Præsul fuit, Depositio extra & infra ordinem mensium posita sit; & post Decembris mentionem pridie Idus Aprilis facta esse memoretur, vel inde constat priorem *Depositionis* partem cum Decembri finientem, sub Julio collectam fuisse, & hanc unicam additionem post Julii mortem sub Liberio accessisse. Harum *Depositionum*, sive *Martyrum*, sive *Episcoporum* Romæ, nec vola, nec vestigium ante Episcopatum Pontiani, sive Persecutionem Maximinianam, extat: & quod maximè sententiam nostram confirmat, Autor antiquissimi Catalogi Pontificum Romanorum* à Pontiano & Antero incipiens, dies obitûs succedentium Episcoporum plerumque annotat, nullum diem emortualem cuiquam ante Pontianum assignat.

CAP.

CAP. V.

I. *Hæreticis (sub Seculi secundi initium) Traditionis Apostolicæ Successionem venditantibus, inde facta est Catholicis occasio, ut & ipsi Successorum in Ecclesiis, præsertim Apostolicis, tabulas conficerent.* II. *Istiusmodi tabulas primus collegit Hegesippus, cujus vera, adversus Valesium, lectio defenditur.* III. *Item adversùs Halloixium.* IV. *Vera loci interpretatio ulteriùs confirmatur.* V. *Etiam ex Hieronymo.*

I. HArum Successionum naturam multo penitius cognosceretur, si eorum originem reperire possemus; verisimile enim non est apud Ecclesias celeberrimas in Archivis Tabulas aliquas conservatas esse, in quibus nomina Episcoporum scriberentur; neque puto eum Ecclesiarum statum ab initio fuisse, ut de talibus, aut rebus, aut scriptis, aut Reconditoriis cogitarent. Multo probabilius mihi videtur, tales Tabulas confectas esse, postquam Ecclesiæ videbantur necessariæ. Vetustiores enim Hæretici dogmatibus suis ab ipso initio secundi Sæculi patrocinium ex eo quærebant, quòd illa ab Apostolorum discipulis didicerant: Ut Basilides Glauciam Petri interpretem, Magistrum suum fuisse gloriatus est: Et Valentinus professus est se audivisse quendam nomine Theodadi, discipulum S. Pauli. Quare Catholici hoc argumento levi & imbecillo pressi, ad certos & indubitatos Apostolorum successores provocabant; adeoque Tabulas in Ecclesiis præsertim Apostolicis conficiendas curabant: Certi autoritatem ab Episcopis per Apostolos constitutis, eorumque successoribus indubitatâ serie continuatis petitam maximè

valituram esse contra prætextum unius, aut alterius hominis obscuri, qui fortè Apostolorum aliquem aliquando audiverat.

II. Hujusmodi Episcoporum successionis in Apostolicis Ecclesiis Tabularum, aut ego fallor, aut Hegesippus primus, vel inter primos autor vel editor fuit, & quidem circa medium secundi Sæculi: sic enim ille de seipso loquitur apud Eusebium, l. 4. c. 22. Γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου. Henricus quidem Savilius ad oram sui Codicis pro διαδοχὴν scripsit διατριβὴν, quam emendationem necessariam putans Valesius sic Græca transtulit, *Romam verò cùm venissem, mansi ibi apud Anicetum.* Quæ quidem Versio si proba sit, hanc nostram conjecturam de Hegesippo funditus evertit; sed est nimis manifestò detorta: nam μέχρις Ἀνικήτου, *apud Anicetum,* nunquam sonat: Ἄχρι & μέχρι Græcè aliud significat: Hesyc. Μέχρι, ἕως πρός. Suidas, Ἄχρι, ἀντὶ τοῦ μέχρι, ἕως. Lex. Græco-lat. Μέχρι νῦν, *usque adhuc,* & Μέχρι τούτου, *usque eò.* Lex. Cyrilli, Μέχρι δεῦρο, μέχρι ὧδε, ἕως τοῦ νῦν. Quare μέχρι Ἀνικήτου non magis sonat *apud Anicetum,* in verbis Hegesippi, quàm μέχρι Ῥώμης, *apud Romam,* paulo ante in verbis Eusebii. Quàm absurdum enim esset, si quis illa Eusebiana de Hegesippo ἐπιδημίαν στειλάμενος μέχρι Ῥώμης, sic interpretari vellet, *cùm apud Romam, vel Romæ, proficisceretur?* Vidit hoc Vir perspicacissimus, ideoque in Annotationibus, quibus Versionem suam aut corrigere, aut emollire solet, tradit Hegesippum tantùm dixisse, *Se Romæ mansisse usque ad Pontificatum Aniceti:* Quod ut aliquo modo tueretur, addidit, *Romam ergò venerat Hegesippus sub extrema Pii tempora*, sine ulla autoritate, aut verisimilitudine; & contra expressam sententiam Eusebii, & Hieronymi, qui eum non sub Pio, sed sub Aniceto Romam venisse disertè tradunt.

tradunt. Cùm igitur illa Marginis obſervatio in hos errores tantum Virum deduxerit, cùm MSS. Codices, quibus uſus erat, nihil tale ipſi ſuggeſſerint; cùm Robertus Stephanus in vetuſtis Codicibus nullam hîc lectionis varietatem animadverterit; cùm Ruffinus, qui ei prævivit, tam abſurdè locum tranſtulerit, (*Cum autem veniſſem Romam, permanſi ibi donec Aniceto Soter, & Soteri ſucceſſit Eleutherus*) aliud aliquid his verbis ſignificari ſentio.

III. Certè Halloixii effrænis licentia in hoc loco corrumpendo minimè ferenda eſt, qui primò ſuppoſuit hunc locum valdè corruptum eſſe in Græcis Exemplaribus, partim ex dictionum tranſpoſitione, partim etiam ex commutatione; quo ſuppoſito non tantùm διαδοχὴν in διατριβὴν, nemine præeunte, convertit; ſed & pro μέχρις Ἀνικήτου legit παρὰ Ἀνικήτῳ, quòd paulo inferius extra locum ſuum ex vitio, vel librariorum, vel typographorum poſitum fuiſſe putat. Et rurſus pro καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτὴρ, extrita Particula καὶ, ſubſtituit μέχρι Ἀνίκητον διαδέχεται Σωτὴρ, ſicque interpretatur, *donec Aniceto ſucceſſit Soter*; quaſi μέχρι Ἀνίκητον διαδέχεται benè Græca eſſent, aut eum ſenſum funderent; qui denique hæc à ſeipſo peſſimè excogitata pro ipſis Hegeſippi verbis edidit, adeóque ſententiam ſuam à ſe confictam pro Hegeſippianâ dedit.

IV. Ego veterem lectionem in hoc Hegeſippi loco minimè ſolicitandam, ſed omnino retinendam puto; cujus ex loci integri inſpectione ratio ſtatim conſtabit. Sic igitur Hegeſippus, Γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν Ἐλεύθερος, καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτὴρ, μεθ' ὃν Ἐλεύθερος· ἐν ἑκάστῃ δὲ διαδοχῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οὕτως ἔχει, ὡς ὁ νόμος κηρύττει, καὶ οἱ προφῆται, καὶ ὁ Κύριος. *Romæ verò cum eſſem, ſucceſſionem compoſui uſque ad Anicetum, cujus Diaconus erat Eleutherus,*

therus, & Aniceto successit Soter, post quem Eleutherus: In omni autem Successione, & in omni civitate res ita se habet, ut Lex prædicat, & Prophetæ, & Dominus. Mihi hæc clarissima videntur: Hegesippus longum iter instituit Romam usque, multas civitates adiit, multis Episcopis se adjunxit; Corinthi cùm esset, de origine ejus Ecclesiæ quæsivit, de Epistola S. Clementis certiorem se fecit; illam Ecclesiam ab eo tempore in rectâ fide permansisse usque ad Primum tunc Episcopi locum ibidem tenentem, observavit. Romam inde adiit, ibique successionis Tabulam confecit usque ad Anicetum, sub cujus Pontificatu Romam venit, ut Eusebius testatur l. 4. c. 11. obiterque postea, cùm Commentarios scriberet sub Eleuthero, è quibus hæc verba transcripta sunt, monuit Aniceto successisse Soterem, Soteri Eleutherum, qui Aniceti Diaconus erat eo tempore, quo Romæ fuit, addiditque, ἐν ἑκάστῃ δὲ διαδοχῇ, *in omni verò successione*, & in unaquaque civitate rectam fidem conservatam esse. Quæ cùm sint ad nostram interpretationem confirmandam inprimis comparata, Halloixius illa ἐν ἑκάστῃ διαδοχῇ, in Hegesippi verbis recitandis penitùs omisit. Hanc autem veterem lectionem & interpretationem nostram, quâ διαδοχὴν ἐποιησάμην, *Successionem composui*, vel Successionis Tabulam confeci redditum est, non alio argumento rejicit Halloixius, quàm quòd non sit *usitatissima locutio*. Cui facilè respondetur ex Hieronymo, qui modum loquendi ab Hegesippo in Historia usurpatúm observavit. Ille enim in Catalogo de illo veteri Scriptore, *Quinque libros composuit sermone simplici, ut quorum vitam sectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem.*

V. Hæc prima mihi videtur Episcoporum Romæ Successionis observatio, quæ postea maximi usûs fuit adversùs Hæreticorum deliria, ab Irenæo primò in eum finem, ab aliis postea sæpius usurpata. Nam, ut refert Hieronymus, *Hegesippus vicinus Apostolicorum temporum, omnes à passione Domini*

Domini usque ad suum ætatem Ecclesiasticorum actuum texens historias, multaque ad utilitatem legentium pertinentia hinc inde congregans, quinque libros composuit. Quòd si Successiones Episcoporum ante ejus ætatem factæ extitissent, quorsum ille in unaquâque civitate diligenter quæreret, qui Episcopi ab initio præfuerint? quorsum Successionis Tabulam Romæ conficeret usque ad Anicetum pertingentem, tamdiu antequam Historiam scripsit?

CAP. VI.

I. *Fundarintne Ecclesiam Romanam Petrus & Paulus?* II. *Affirmant Irenæus, Epiphanius, Eusebius.* III. *Apostolos Ecclesiæ Romanæ non Fundatores modo, verum etiam Episcopos, statuit Epiphanius.* IV. *A S. Petro solo Romanæ Ecclesiæ Successionem arcessunt Caius Græcus, & Latini Autores plerique.* V. *E Scripturâ probari nequit, seu Romæ fuisse S. Petrum, seu è contra.*

I. MAnet adhuc alia Quæstio non de autore Tabulæ, sed de ipsius Successionis origine; an scilicet primus Romæ Episcopus aliquem ex Apostolis habuerit autorem & antecessorem: Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt, ut loquitur Tertullianus. Quæ quidem Quæstio ideo hîc ventilanda est, ut inde perspicere possimus, an ea Successio vere fuerit Apostolica, adeóque digna, pro qua tantopere contendere debuerint antiqui Patres, & nos etiamnum debeamùs. Quamvis enim hac ætate de hac Apostolicâ Successione instituta Differ-

Dissertatio quæstio dici possit, in primitivâ tamen Ecclesiâ nunquam pro quæstione, sed pro verâ, & indubitatâ veritate habebatur.

II. Nam Irenæus, à quo hanc Romanæ Successionis Tabulam primò accepimus, originem ejus clarè à duobus Apostolis, SS. Petro & Paulo arcessit. Sic enim ille, Θεμελιώσαντες οὖν, καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν. *Fundantes igitur, & instruentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ tradiderunt*, ut habet Vetus Interpres lib. 3. cap. 3. Quinam autem hi Apostoli fuerint, idem paulo ante indicat, dum dicit se non omnium Ecclesiarum Successiones enumerare velle; sed unius tantum, *Maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ.* Ita Romanæ Ecclesiæ Successionem enarrat Epiphanius, Hær. XXVII. Ἐν Ῥώμῃ γὰρ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι, εἶτα Λῖνος. *Romæ enim fuêre primi Petrus & Paulus, iidem Apostoli & Episcopi, deinde Linus.* Et paulo post, Ὅμως ἡ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπων διαδοχὴ ταύτην ἔχει τὴν ἀκολουθίαν, Πέτρος καὶ Παῦλος, Λῖνος, Κλῆτος. *Attamen Romanorum Episcoporum successio hanc habet seriem; Petrus & Paulus, Linus, Cletus.* Sic Irenæus dicit Hyginum Romæ nonum locum Episcopatûs per successionem ab Apostolis habuisse. Sic Eusebius, l. 3. c. 21. Ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαίων εἰσέτι Κλήμης ἡγεῖτο, τρίτον καὶ αὐτὸς ἐπέχων τῶν τῇδε μετὰ Παῦλόν τε καὶ Πέτρον ἐπισκοπευσάντων βαθμόν. Et rursus, lib. 4. cap. 1. Ἐν τούτῳ καὶ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ Ῥώμης ὄγδοον ἔτος ἀποπληρώσαντος Εὐαρέστου, πέμπτην ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου κατάγων διαδοχὴν, τὴν ἐπισκοπὴν ἀπολαμβάνει. *Eodem tempore, cùm Euaristus annos octo exegisset, Romæ Episcopatum suscepit Alexander, quintum à Petro & Paulo*

Paulo Succeſſionis obtinens locum. Ita Græci Irenæus, Euſebius, Epiphanius originem Succeſſionis ab utroque Apoſtolo deducunt.

III. Eodem ſenſu in Hæreſi Cerdonianorum Epiphanius ait, Hyginum poſt Jacobum, Petrum ac Paulum Apoſtolos, nonum Epiſcopalis Succeſſionis locum tenuiſſe. Quomodo ex hoc loco eundem ſenſum Epiphanii exſculpſerit, quem Euſebio affixerat, non video. Vult Valeſius Euſebium S. Paulum fundatorem cum Petro Eccleſiæ Romanæ, ſed non Epiſcopum ſtatuiſſe: An hoc dicit Epiphanius? Imò ſi Valeſio credamus, ſic enim ille, *Siquis ex hoc loco contenderet Jacobum fuiſſe Epiſcopum Urbis Romæ unà cum Petro, is profectò ridiculus haberetur: idem quoque putandum eſt de Paulo.* Sed non minus ridiculus eſſet, qui ex eodem Epiphanii loco colligeret Jacobum fuiſſe Eccleſiæ Romanæ fundatorem. Illud certè voluit Epiphanius, & Jacobum, & Petrum, & Paulum Epiſcopos fuiſſe, Petrum & Paulum Romæ, Jacobum Hieroſolymis. Hoc ex pluribus Epiphanii locis manifeſtum erit. Primo Hæreſ. LXXI. ubi Apoſtolos enumerat σὺν Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου, καὶ πρώτῳ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, *cum Jacobo fratre Domini, & primo Hieroſolymorum Epiſcopo.* Ἐξ οὗ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν προειρημένων Ἀποστόλων καθεστάθησαν διαδοχαὶ ἐπισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων, ἐν οἴκῳ Θεοῦ. *Ex quo Epiſcopo, & prædictis Apoſtolis Succeſſiones Epiſcoporum, & Presbyterorum, in domo Dei conſtitutæ ſunt.* Succeſſio ſcilicet Hieroſolymitana ab Epiſcopo Jacobo, Romana à Petro & Paulo, Apoſtolis & Epiſcopis. Sic enim ipſe loquitur, Ἐν Ῥώμῃ γὰρ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι, εἶτα Λῖνος, εἶτα Κλῆτος. *Romæ enim fuêre primi Petrus & Paulus, iidem Apoſtoli & Epiſcopi, dein Linus, dein Cletus.* Ubi apertè docet Paulum non minus quàm Petrum, & Apoſtolum, & Epiſcopum fuiſſe, & à Paulo non minus quàm à Petro ſucceſſionem Epiſcoporum Romanorum deducit.

deducit. In Hæresi quidem LXXI. Jacobum Episcopum tantùm nominat, quia putavit eum à duobus Apostolis distinctum, adeoque Apostolum non fuisse; Petrum autem & Paulum tum Apostolos, tum Episcopos fuisse dixit, ut ab illis Successionem Episcoporum derivaret. Verum est igitur, quod diximus, veteres Græcos Patres Petrum & Paulum pro Episcopis Ecclesiæ Romanæ habuisse.

IV. Caius quidem Græcè scripsit contra Artemonem, & solum Petrum nominavit, à quo Successio derivata est; sed erat ille Ecclesiæ Romanæ Presbyter, ut Veteres testantur. Latini verò Patres S. Paulum hîc non nominant, sed à solius Petri ordinatione successionis originem petunt. Ut Tertullianus de Præscriptione, cap. 32. *Hoc enim modo Ecclesia Polycarpum ab Joanne conlocatum refert; sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem.* Hujus Successionis à S. Petro sæpius meminit S. Cyprianus; in Ep. LV. *Cùm Fabiani locus, id est, cùm locus Petri & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret:* Alibiq; sæpius, ut in secundâ Dissertatione ostendemus. Idem docebat Cypriano synchronus, Papa Stephanus, ut patet ex Epistolâ Firmiliani, in quâ de eo in hunc modum loquitur: *Qui sic de Episcopatûs sui loco gloriatur, & Successionem Petri tenere contendit.* Ac rursus, *Qui per successionem Cathedram Petri habere se prædicat.* Hoc voluit vetustissimi Catalogi Autor in Proœmio: *Post ascensum Christi beatissimus Petrus Episcopatum suscepit. Ex quo tempore per successionem dispositum, quis Episcopus, & quot annis præfuit, vel quo imperante.* Mox Optatus, lib. 2. *Ergo Cathedra unica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus; cui successit Linus.* Et Libro primo, *Nec Cæcilianus recessit à Cathedra Petri, vel Cypriani, sed Majorinus.* Hieronymus in Catalogo, *Clemens quartus post Petrum Romæ Episcopus.* Et rursus, *Quamvis plerique Latinorum secundum post Petrum Apostolum putent fuisse Clementem.* Sulpitius de Imperio Neronis agens: *Eo tempore divina apud Urbem religio invaluerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo, postquam ab injusto*

Præsulis

Præsulis (aut Præsidis) judicio appellaverat, Romam deducto. Auctor Quæstionum utriusque Testamenti, cap. 110. *Nam & ordinem ab Apostolo Petro cæptum, & usque ad hoc tempus per traducem succedentium Episcoporum servatum perturbant.* Idem docet Augustinus, Epist. CLXV. ad Generosum, *Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti, Dominus ait,* Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam? Idem ipse alibi, & Fulgentius, locis capite tertio citatis, aliique complures.

V. Et quidem S. Paulum Romæ fuisse, eique Ecclesiæ præfuisse, ex Actis Apostolorum constat, ut à nemine negari possit. Sed non defuerunt viri docti hoc, & priori Sæculo, qui apertè negarent S. Petrum Romæ Cathedram posuisse, aut quenquam illic ordinasse, aut in ea urbe unquam fuisse. Cùm enim in Actis Apostolorum adventus Romam hujus Apostoli nullo modo indicatur, & aliqua etiam aliunde afferuntur, quæ tali adventui contradicere videantur, Petrum unquam Romæ fuisse negare non verentur. Hæc autem in hoc negotio prætereunda esse non putavi; sed potius quod ad Historiam & Chronologiam pertinet, quas in hoc Opere conjungo, examinanda; neque aliter judicium nostrum interponendum esse sentio. Largior equidem ex S. Scripturâ probari minimè posse S. Petrum unquam Romam vidisse; quod videtur etiam Hieronymus nobis largiri, dum in Commentario ad cap. 2. Epistolæ ad Galatas ait, *Denique primum Episcopum Antiochenæ Ecclesiæ Petrum fuisse accepimus, & Romam exinde translatum, quod Lucas penitus omisit.* Neque mirum. Nam nec Titi S. Pauli comitis usquam meminit Lucas, cujus Apostolus ipse toties meminit in Epistolis. Sed dum hoc largior, ex eadem Scripturâ probari posse eum Romæ nunquam fuisse non puto. Hic igitur fidem historiæ, licet non divinæ, & rationem ex circumstantiis ab ultima antiquitate depromptis innixam locum habere

posse sentio. Quod ad tempora & annos, quos Sedi ejus Antiochenæ & Romanæ vulgo tribuunt, puto eos S. Scripturæ refragari, nec ullo Veteris Ecclesiæ testimonio satis idoneo niti, ideoque eam partem Chronologiæ penitus rejiciendam esse facilè impræsentiarum concedo, & mox probabo.

CAP. VII.

I. S. Petrum Romæ fuisse probatur II. *ex Ignatio, Papiâ, vetustissimo* κηρύγματος Πέτρου *Autore,* III. *è Dionysio Corinthio,* IV. *ex Irenæo, Caio, Clemente Alexandrino, Tertulliano, Origene, Cypriano, Lactantio, Eusebio, Athanasio, Epiphanio, Juliano Apostatâ, Augustino, Palladio.* V. *Mirum itaque reperiri potuisse qui Petrum Romæ unquam fuisse negarent.*

I. PRimò igitur ea ex scriptis antiquissimorum Patrum adducenda sunt, quæ Apostolum Petrum Romæ fuisse aut disertè asserunt, aut apertè satis indicant; quæque ex ætate, quâ scripta sunt, & circumstantiis, quibus vestiuntur, aut singulatim, aut conjunctim ad eam rem demonstrandam optimè comparata esse videantur.

II. S. Ignatius Epistola ad Romanos, Οὐχ ὡς Πέτρος καὶ Παῦλος ὑμῖν διατάσσομαι· ἐκεῖνοι Ἀπόστολοι, ἐγὼ κατάκριτος· ἐκεῖνοι ἐλεύθεροι, ἐγὼ μέχρι νῦν δοῦλος. Vetus Interpres; *Non ut Petrus & Paulus præcipio vobis: Illi Apostoli, ego condemnatus; illi liberi, ego usque nunc servus.* Quid enim ex his verbis ad Romanos scriptis apertius, quàm sanctissimum Martyrem in ea sententia

fuisse,

fuisse, quòd Petrus non minus quàm Paulus Romæ Evangelium prædicaverit & passus sit? Certè S. Chrysostomus hunc locum respexisse videtur, cùm de Româ ait, Διὰ τοῦτο καὶ Πέτρος καὶ Παῦλος, καὶ μετ' ἐκείνους οὗτος ἐκεῖ πάντες ἐτύθησαν. *Propterea Petrus & Paulus, & post eos hic* (Ignatius) *illic* [Romæ] *omnes passi sunt.* Post S. Ignatium Papias Episcopus Hierapolitanus, Ἰωάννου ἀκουστὴς, Πολυκάρπου ἑταῖρος, ἀρχαῖος ἀνὴρ, *Joannis auditor, Polycarpi autem contubernalis, vetus homo,* (ut testatur Irenæus, l. 5. c. 33.) qui Vir adeo antiquus eodem tempore vixit, quo ista scripsit Ignatius, idem de Petro testari videtur apud Eusebium, l.2. c.15. Ibi enim testimonium ejus sententiæ Clementis adjungitur de Evangelio Marci Romæ scripto, & à S. Petro Romæ approbato. Idem etiam Papias tradidit Petri Epistolam primam Romæ scriptam fuisse, & Babylonem in eâ Epistolâ nominatam significasse Urbem Romanam. Erat ille quidem mediocri ingenio præditus, & hæresi Millenariorum infectus, traditioni maximè adhærebat. At illa duo ab eo prodire, & ab aliis tam avidè recipi, & probari non potuerunt, si eo tempore traditio ubique recepta non fuisset, Petrum Romæ aliquando fuisse. An ille, cum Apostolorum discipulis diu multumque versatus, hæc excogitasset, si illi novissent Petrum Romæ nunquam fuisse; imò si non ab illis accepisset, Petrum Romæ fuisse? An ille, qui in Proœmio librorum suorum testatur se solitum fuisse ex Apostolorum discipulis diligenter quærere, τί Ἀνδρέας, ἢ τί Πέτρος εἶπεν, *quid Andreas, quid Petrus dixerit*, quid alii Apostoli, quid eorum discipuli, qui tunc in vivis erant, Aristion & Presbyter Joannes, ignorare potuit, ubi Petrus fuerit, cujus dicta ab ipsius discipulis acceperat? Hæc mihi videntur præsentiam Petri in Urbe Romanâ validissimè stabilire. Circa tractum temporis quo vixit Papias non longè post initium secundi Sæculi editum fuisse, puto Κήρυγμα Πέτρου, *Prædicationem*

Petri,

Petri, quia sub finem ejusdem Sæculi Clemens Alexandrinus tanquam scriptum vetus, librum eum sæpè citat, & Stromat. lib. 6. multa ex isto Opere transcribit & explicat. At in illo tractatu disertè asserebatur Petrum & Paulum simul Romæ prædicasse: ita interpretor verba Lactantii, lib. 4. cap. 21. *Sed & futura aperuit iis omnia, quæ Petrus & Paulus Romæ prædicaverunt. Et ea Prædicatio in memoriam scripta permansit; in qua cum multa alia mira, tum etiam hoc futurum esse dixerunt, ut post breve tempus immitteret Deus regem, qui expugnaret Judæos, & civitates eorum solo æquaret, ipsos autem fame sitique confectos obsideret, &c.* Quisquis igitur libri illius Apocryphi autor fuit, certè antiquus, ostendit vetustissimam illam sententiam, Petrum Romæ prædicasse, eâ ætate obtinuisse, quâ ipse scripsit: scripsit autem ante Heracleonem; nam Origenes in Joannem, p. 211. quædam τοῦ Ἡρακλέωνος τὰ ῥητὰ ἀπὸ τοῦ ἐπιγεγραμμένου Πέτρου κηρύγματος παραλαμ-
Iren. l. 2. c. 4. βανόμενα fuisse testatur. Erat autem Heracleon, ab Irenæo obiter memoratus, Successor Colarbasi, teste Epiphanio, Hæresi XXXVI. & Magister Cerdonis, qui sub Hadriano hæreticus extitit.

III. Post Papiam, & autorem Prædicationis Petri, Dionysius Corinthiorum Episcopus, extra controversiam Catholicus, in Epistolâ ad Romanos sub Sotere Papâ circa annum CLXIV. scriptâ, de S. Petro & Paulo, Καὶ γὰρ ἄμφω, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Κόρινθον φυτεύσαντες ἡμᾶς ὁμοίως ἐδίδαξαν, ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁμόσε διδάξαντες ἐμαρτύρησαν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν. Insigne hoc testimonium est, & omni exceptione majus. Non defuerunt tamen viri docti, qui illud falsi convincere conarentur. Hoc primò innuebat Josephus Scaliger, *Post illum Dionysium nemo, quod sciam, inquit, scripsit eodem tempore Petrum cum Paulo Corinthi, & in Italia docuisse. Et nemo ei concedit, nisi qui Actis Apostolorum contraria sentire velit.* Sed decepit magnum Scaligerum

ligerum verſio Ruffini, quem hîc ſecutus eſt. *Ambo etiam ſimul adventantes, & in noſtrâ Corinthiorum Eccleſiâ docuerunt, & per omnem Italiam atque in hac Urbe ſimul docentes, etiam Martyrio pariter uno eodemque tempore coronati ſunt.* Poſt eum Vir eruditus adhuc planiùs, *Falſus eſt non uno modo Dionyſius.* Scilicet primò, quia dixit Petrum & Paulum ambos ſimul egiſſe Corinthi; ſecundò, quia tradidit ambos in Italiam ſimul profectos eſſe. Eundem ſequitur errorem verſio Valeſii, qui ita tranſtulit, *Ambo enim illi in urbem noſtram Corinthum ingreſſi, ſparſo Evangelicæ doctrinæ ſemine, nos inſtituerunt, & in Italiam ſimul profecti, cùm eos ſimiliter inſtituiſſent, eodem tempore Martyrium pertulerunt.* Sed ut hunc ſenſum ex verbis Dionyſii, exculperet Valeſius; primò in priori membro hujus ſententiæ contra omnes Euſebii Codices, & editos, & ſcriptos ex ſolo Syncello pro φυτεύσαντες legit φοιτήσαντες, & eandem vocem φοιτήσαντες in poſteriori membro ſententiæ ſupplendam docet. Vocem autem *ſimul* in Verſione unde habuerit neſcio; niſi fortè à Ruffino; nam vox ὁμοίως aliud ſignificat, quam in priori membro omiſit, in poſteriori extra locum ſuum poſuit. Et quidem φοιτήσαντες pro φυτεύσαντες perperam omninò, & contra apertam Dionyſii mentem ſcribendum eſſe voluit. Nam hæc ſententia quaſi ratio priori ſubjicitur, ut particula γὰρ clarè ſignificat. Prior autem ſententia hæc eſt, Ταῦτα καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς τοσαύτης νουθεσίας, τὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου φυτείαν γενηθεῖσαν Ῥωμαίων τε καὶ Κορινθίων συνεκεράσατε. Quam etiam ſic male reddidit Valeſius, *Ita & vos tantâ admonitione veſtrâ ſementem, quæ Petri ac Pauli ſatione ſuccreverat, Romanos ſcilicet & Corinthios, commiſcuiſtis.* Ex hoc tamen loco ſatis clare apparet τὸ φυτεύσαντες in poſteriori ſententiâ ad φυτείαν in priori referendum eſſe, idque ὁμοίως, *ſimiliter*, bis poſitum ſatis innuit. Ut hæc omnia rectius intelligantur, integrum Dionyſii fragmentum ſimpliciter tranſ-

ferendum

ferendum cenſui. *Ita & vos ex tanta admonitione plantationem Romanorum & Corinthiorum à Petro & Paulo factam commiſcuiſtis. Ambo enim in Urbe noſtrâ Corintho plantantes nos ſimiliter docuerunt, ſimiliter autem & in Italia audacter docentes circa idem tempus Martyrium paſſi ſunt.* Τὸ φυτεύειν enim in Evangelii prædicatione Apoſtolorum erat, ut S. Paulus de ſeipſo dixit, ἐγὼ ἐφύτευσα, & φυτείαν, φυτεύειν, phraſis eſt Scripturaria, & utrumque hîc de Apoſtolis dicitur, & quidem propriè tanquam de præcipuis Eccleſiæ doctoribus. At qui τὸ φοιτᾷν Apoſtolis tribueret, eos non doctores, ſed diſcipulos efficeret. Nam φοιτᾷν Græcè eſt *crebrò*, ſed *frequenter itare*; non ad docendum, ſed ad diſcendum. Unde & φοιτηταὶ non ſunt doctores, ſed diſcipuli, & συμφοιτηταὶ, condiſcipuli. Qui igitur Petrum & Paulum nobis ſimul φοιτήσαντας deſcribunt, maximos Apoſtolos Corinthiorum & Romanorum diſcipulos faciunt. Ut cum Marcus Antoninus Imperator Sexti Philoſophi ſtudioſus fuit, θαμίζων αὐτῷ, καὶ φοιτῶν ἐπὶ θύρας, *ipſum frequentans, & ad ejus fores ventitans*, Lucius exclamavit, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηράσκων ἤδη, δέλτον ἐξαψάμενος ἐς διδασκάλου φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες. *Proh Jupiter, Romanorum Imperator jam ſeneſcens, arrepta tabellâ ad Ludimagiſtri ædes itat, ut pueri*, ita ſcribit Philoſtratus in vitâ Sexti. Planè ut Agathias, lib. 2. Τύπτει μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι, ὑπὸ δὲ εἰς γραμματικοῦ, ὁμόσε, φοιτήσαντες· vel γραμματιστοῦ, ut legebat Suidas. Quinetiam Valeſius ὁμόσε, aut malè tranſtulit, aut penitus omiſit. Ὁμόσε enim non magis hîc *ſimul*, quàm ὁμοίως ſignificat: ὁμόσε διδάξαντες aliquid aliud ſignificat, nempe coram hoſtibus, & cominùs pugnantes doctrinam Chriſti prædicabant. Quod non indicat eos ſimul, & eodem tempore prædicaſſe: Nam Græcè ὁμόσε ἰέναι dicitur etiam unus, ſive perſona ſingularis, ut

Plato

Plato in Euthyphrone, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν δεῖ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε ἰέναι· & Hyperides Oratione contra Athenogenem, ἀλλὰ ὁμόσε βούλομαι τῷ λόγῳ τούτῳ ἐλθεῖν; quem locum exponens Harpocration notat ὁμόσε ἐλθεῖν idem esse quod συμβαλέσθαι, *cum hoste confligere*, aitque metaphoricè dictum esse, Λέγεται δὲ ἐκ μεταφορᾶς ὁμόσε ταῖς λόγχαις ἰέναι, ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐναντίας εἰς τὸ αὐτὸ ἔρχεσθαι, καὶ μὴ στρέφεσθαι, μηδὲ φεύγειν. *Dicitur autem ex metaphorâ, cum ipsis hastis congredi, pro ex adverso in idem venire, & non regredi, neque fugere.* Sic igitur Apostoli Petrus & Paulus, sive simul, sive separatim, sive iisdem, sive diversis temporibus in Italiâ Evangelii hostibus obviam ibant; cumque iis cominus congressi sunt, & ex adverso stantes, nec unquam retrocedentes, aut fugientes, sed intrepidè & immobiliter perstantes, circa idem tempus passi sunt. Sic ὁμόσε exponit Suidas, ἐξ ἐναντίας, σφοδρῶς, θρασέως. Nihil igitur huic Dionysii testimonio objici potest, quod non facilè refellitur. Nam si S. Petrus fuerit Corinthi, quis cum etiam Romæ aliquando fuisse negabit? At certissimum est Petrum non minùs quàm Paulum Corinthi fuisse, & quidem antequam S. Paulus primam Epistolam dedit ad Corinthios. Ita enim Apostolus loquitur, 1 Cor. 1. 12. ἕκαστος ὑμῶν λέγει, ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλὼ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. Unde colligitur non minus Cepham & Apollo, quàm Paulum Corinthi fuisse, antequam ista scribebantur. Et quoniam nonnulli negant Cepham illum esse Petrum Apostolum, omnino observandum est istud esse merum effugium; cum S. Paulus sæpe Petrum Cephæ nomine indigitet in hac Epistolâ, Petrum autem in eadem non nominet. Et in Epistola ad Galatas licet Petrum nominet, eundem tamen disertè Cepham appellat, cap. 2. 9. Et in Codice Alexandrino, aliisque MSS. cùm v. 11. tum 14. non Πέτρος, sed Κηφᾶς habetur. Atque ita Veteres legisse

 certum

certum est, quoniam inde Controversia orta est an Apostolus, an unus ex LXX. discipulis fuerit, cui Paulus Antiochiæ restitit; nam si Πέτρος in utroque isto versiculo, non Κηφᾶς scriptus extitisset, ea controversia oriri nunquam potuisset. Ut autem antiquas versiones prætermittam, certè Clemens Romanus satis benè novit, quis ille Cephas fuerit, cujus eo loco meminit S. Paulus. Ille autem in Epistolâ ad eosdem Corinthios ait, Ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου, τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου ἔγραψεν; ἐπ᾽ ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ, καὶ Ἀπολλώ. Et paulo post subjungit, παρεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις μεμαρτυρημένοις, καὶ ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ᾽ αὐτοῖς. *Propendebatis enim in Apostolos testimonio celebres, & virum ab illis probatum.* Quibus verbis clarè distinguit Paulum & Cepham duos Apostolos ab Apollo, non quidem Apostolo, sed tantùm viro ab Apostolis probato, & quidem ab illis ipsis Apostolis Petro & Paulo. Nam à quo præter Paulum Apostolo probatus fuit Apollos, nisi à Petro? aut ubi à Petro probatus erat, si non Corinthi? Mirum enim est illud Grotii Glossema, *Alii ergo Corinthi, ab Apollo instituti post Pauli abitum, alii ab ipso Paulo, alii qui è Judæa venerant à Petro.* Quare enim è Judæa venisse dicuntur, qui Petro adhærebant Corinthi? Nullos fuisse Corinthi Christianos constat, antequam Paulus illis prædicavit. Nullos tunc etiam agnoscit, qui ab Hierosolymis, vel ante se, vel postea doctrinam Evangelii hauserat, ut apparet ex illis verbis, *An à vobis verbum Dei processit?* XIV.36. Unde hoc didicit, ex quâ Scripturâ, ex quâ Historiâ? Clemens ansam huic interpretationi nullam præbuit, Ἐπ᾽ ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν, περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ τε [ita MS.] καὶ Ἀπολλώ, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιῆσθαι· *Reverâ Spiritualiter ad vos scripsit, & de seipso, & tum de Cepha, tum de Apollo; propterea quòd etiam tum vos inclinationes feceratis.* Non obscurè

enim.

enim indicat, ad perſonas Apoſtolorum inclinationes illas ſeu propenſiones à ſingulis partibus tunc temporis factas eſſe, quod & ex oppoſitione poſterioris ſchiſmatis intelligere datur. Νυνὶ δὲ κατανοήσατε τίνες ὑμᾶς διέστρεψαν. *Nunc verò conſiderate qui ſint qui vos perverterint.* In priore Schiſmate ipſi ſe ſeparabant inclinando ſive propendendo ad Apoſtolum aliquem, aut virum quem ab Apoſtolis probatum fuiſſe noverunt. In hoc autem Schiſmate viri illi quos ſecuti ſunt, Apoſtolorum ſimiles nullo modo erant. Quis ex his verbis veniſſe aliquos Eccleſiæ Corinthiacæ ad quam ſcripſit S. Paulus, è Judæa, qui Petro nunquam Corinthi apparenti ſe adjungebant, aut adjunxerant, colligere poteſt? Si quis objiciat Chriſtum nunquam Corinthi fuiſſe, ac tamen ejus nominis mentionem fieri, ſimiliter & Petri mentionem factam eſſe, licet & ille nunquam ibi fuerit; facilis & expedita reſponſio eſt. In Epiſtolâ quidem Pauli mentio fit Chriſti, ſed non in verbis hujus Clementis, nec apud Paulum cap. 3. 22. Sed nec τῆς προσκλίσεως meminit Paulus, quam urget Clemens, & Schiſmaticos priores malè adhæſiſſe Petro, non minùs quàm Paulo & Apollo ægre fert; illoſque eo tantum nomine excuſari, quòd tantis viris, quamvis Schiſmaticè adhæſerint, poſſe oſtendit. Fuit igitur S. Petrus Apoſtolus Corinthi, non minus quàm S. Paulus aut Apollos, antequam primam ad Corinthios Epiſtolam S. Paulus ſcripſit, & quidem eodem tempore quo Apollos ibi fuit; cùm eum & à Cepha, & à Paulo, probatum eſſe dicat Clemens, & Corinthios Petro non minus, quàm Paulo & Apollo adhæſiſſe. Quare procul omni dubio verè ſcripſit Dionyſius, Corinthiorum Epiſcopus, Petrum aliquando fuiſſe Corinthi; quídni etiam verè ſcripſerit eundem Romam adiiſſe, ibique paſſum eſſe?

IV. Poſt Dionyſium Irenæus, Polycarpi, & Papiæ, Hieronymo teſte, in Aſiâ diſcipulus, Pothini in Galliâ Presbyter, & tandem Lugduni Epiſcopus, cui cum Ro-

manâ Ecclesiâ multum commercii fuit, circa An. Dom. CLXXX. idem testatus est, locis à me sæpius adductis & adducendis, ad quos Lectorem remitto. Haud diu post Caius Vir Catholicus, sub Zephyrino Romæ in Dialogo adversus Proclum Montanistam scripto, utrumque Apostolum & Ecclesiam Romanam fundasse, & in eâ urbe passum esse his verbis apud Eusebium, lib.2.cap.25. testatur. Ἐγὼ δὲ τὰ τρόπαια τῶν Ἀποστόλων ἔχω δεῖξαι· ἐὰν γὰρ θελήσῃς ἀπελθεῖν ἐπὶ τὸν Βατικανὸν, ἢ ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν Ὠστίαν, εὑρήσεις τὰ τρόπαια τῶν ταύτην ἱδρυσαμένων τὴν ἐκκλησίαν. *Ego verò Apostolorum tropæa possum ostendere. Nam si in Vaticanum, aut ad viam Ostiensem pergere libet, occurrent tibi tropæa eorum, qui Ecclesiam hanc fundaverunt.* Circa idem tempus Clemens in libro aliquo Ὑποτυπώσεων hæc tradidit de Evangelio Marci, Τοῦ Πέτρου δημοσίᾳ ἐν Ῥώμῃ κηρύξαντος τὸν λόγον, καὶ πνεύματι τὸ εὐαγγέλιον ἐξειπόντος, τοὺς παρόντας πολλοὺς ὄντας παρακαλέσαι τὸν Μάρκον, ὡς ἂν ἀκολουθήσαντα αὐτῷ πόῤῥωθεν καὶ μεμνημένον λεχθέντων, ἀναγράψαι τὰ εἰρημένα· ποιήσαντα δὲ τὸ εὐαγγέλιον μεταδοῦναι τοῖς δεομένοις αὐτοῦ. Ὅπερ ἐπιγνόντα τὸν Πέτρον προτρεπτικῶς μήτε κωλῦσαι, μήτε προτρέψασθαι. *Cùm Petrus in Urbe Româ verbum Dei publicè prædicasset, & Spiritu Sancto afflatus Evangelium promulgasset, multi qui aderant Marcum cohortati sunt, utpote qui Petrum jamdudum sectatus fuisset, & dicta ejus memoriâ teneret, ut quæ ab Apostolo prædicata erant, conscriberet. Marcus igitur Evangelium composuit, iisque qui illud ab ipso rogabant, impertiit. Quod cùm Petrus comperisset, nec prohibuit omninò rem fieri, nec ut fieret incitavit.* Post hunc statim Tertullianus, tum Catholicus, tum Montanista idem asseruit. Præscriptionis cap. 36. de Româ loquens, *Ista quàm felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt! Ubi Petrus passioni Dominicæ adæquatur; ubi Paulus Joannis exitu coronatur.* Scorpiaces cap. 15.

Vitas

Vitas Cæſarum legimus, orientem fidem Romæ primus Nero cruentavit. Tunc Petrus ab altero cingitur cum cruci aſtringitur. Adverſus Marcionem, lib. 4. cap. 5. *Videamus quid etiam Romani de proximo ſonent, quibus Evangelium & Petrus & Paulus ſanguine quoque ſuo ſignatum reliquerunt.* Idem Lib. de Baptiſmo: *Nec quidquam refert inter eos, quos Joannes in Jordane, & Petrus in Tiberi tinxit.* Poſt Tertullianum Origenes lib. 3. Expoſitionum in Geneſin de S. Petro. Ὃς καὶ ἐπὶ τέλει ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, οὕτως αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖν, Euſeb. l. 3. c. 1. Poſt Origenem S. Cyprianus Cathedræ Petri ſæpè meminit. Poſt Cyprianum Lactantius, lib. de Perſecutione, *Cumque jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit.* Et de Nerone paulo poſt, *Petrum cruci affixit, & Paulum* [gladio] *interfecit.* Ac ne quis dubitet an liber iſte tam ſerò repertus, & à doctiſſimo Baluzio tam feliciter editus, ipſius Lactantii opus fuerit, idem lib. 4. Inſtitutionum, cap. 21; *Diſcipuli verò* [Chriſti] *per provincias diſperſi fundamenta Eccleſiæ ubique poſuerunt, ... ſed & futura aperuit* [Deus] *illis omnia, quæ Petrus & Paulus Romæ prædicaverunt, &c.* Et paulo poſt, *Itaque poſt illorum obitum, cùm eos Nero interemiſſet, Judæorum gentem & nomen Veſpaſianus extinxit, fecitque omnia quæ illi futura prædixerant.* Poſt Lactantium Euſebius multis Antiquorum teſtimoniis fulcitus, de Nerone agens lib. 2. cap. 25. hæc habet, Ταύτῃ γοῦν οὗτος Θεομάχος, ἐν τοῖς μάλιστα πρῶτος ἀνακηρυχθεὶς, ἐπὶ τὰς κατὰ τῶν Ἀποστόλων ἐπήρθη σφαγάς. Παῦλος δὴ οὖν ἐπ᾽ αὐτῆς Ῥώμης τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, καὶ Πέτρος ὡσαύτως ἀνασκολοπισθῆναι κατ᾽ αὐτὸν ἱστοροῦνται. Καὶ πιστοῦταί γε τὴν ἱστορίαν ἡ Πέτρου καὶ Παύλου εἰς δεῦρο κρατήσασα ἐπὶ τῶν αὐτόθι κοιμητηρίων πρόσρησις. Quæ optimè Muſculus ſic tranſtulit: *Hic itaque hoſtis Dei, quâ in re primus declaratus eſt, ad necem Apoſtolorum uſque elevabatur. Quapropter & Paulus ab eo Romæ*

Romæ capite truncatus , & Petrus palo affixus scribuntur. Et historiæ huic fidem facit, quòd illic cœmeteria habentur, in quibus Petri & Pauli nuncupatio ad hunc usque diem obtinet. Post Eusebium idem testantur Athanasius & Epiphanius , & post eos plurimi , quorum testimonia non opus est adjicere. Addam autem impiam illam Juliani Apostatæ conjecturam de Joanne apud Cyrillum , lib. 10. Ἀκούσαι δὲ, οἶμαι, καὶ τὰ μνήματα Πέτρου καὶ Παύλου, λάθρα μὲν ἀκούσαι δὲ ὅμως αὐτὰ θεραπευόμενα, πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν. Certè Julianus putavit monumenta Petri & Pauli Romæ in veneratione clanculum habita fuisse, antequam Joannes scripsit Evangelium. Locum non explico propter impietatem sub eo latentem ; sed eum potius optimâ S. Augustini sententiâ ad eandem rem, licet non ad idem spectante compensabo, qui Epistolâ 42. obsservavit, *Imperii nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulcrum piscatoris Petri, summisso diademate, supplicare.* Et concludo, postquam alium etiam locum paucis adhuc cognitum adduxerim ex Palladio , qui in Hypomnematico de Brachmanibus , quod edidit Vir Cl. Bissæus noster , agens de ætate Epicteti , de qua viri docti dubitarunt, hæc habet , Ἀῤῥιανοῦ μέντοι τοῦ μαθητοῦ Φιλοσόφου καὶ δούλου γεγενημένου, διʼ εὐφυΐαν δὲ φύσεως εἰς Φιλοσοφίαν ἐλάσαντος ἐν τοῖς χρόνοις Νέρωνος τοῦ βασιλέως, τοῦ κολάσαντος τοὺς ἀοιδίμους Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον. *Arriani nempe discipuli illius Philosophi qui natus servus fuerat, ob naturæ verò præstantiam ad Philosophiam aspiravit tempore Neronis Imperatoris, qui illustres Apostolos Petrum & Paulum trucidavit.*

V. Cùm tanto consensu ab initio ferè traditum sit S. Petrum Romæ Evangelium prædicasse, & ibidem passum esse; cúmque nemo unquam dixerit, vel Petrum, vel Paulum alibi Martyrio coronatum esse ; cum denique Christus ipse satis apertè significet Petrum crucifigendum fore : tutò satis huic historiæ fidem adhiberi posse existimo.

Quis enim credet tantum Apoſtolum tam obſcurè mori potuiſſe, ut nemo unquam loci illius, quo mortuus eſt, meminerit? Quis credet, cùm aliæ regiones ſuum Apoſtolum ſibi vindicarent, quòd nulla urbs, nulla regio, nulla Eccleſia dixerit ſe cruore Petri nobilitatam eſſe? Cúmque Chriſtus ipſe tantâ cum aſſeveratione, *Amen, Amen, dico tibi,* dixerit Petro, *cùm ſenueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò non vis*; & diu poſt mortem ejus ſcripſerit S. Joannes Apoſtolus Chriſtum iis verbis ſignificaſſe ποίῳ θανάτῳ, id eſt, *quo genere mortis* glorificaturus eſſet Deum; quis unquam putabit Chriſtianorum neminem quo genere mortis paſſus ſit noviſſe, omneſque potiùs quomodo Deum glorificavit, ignoraſſe; aut ſaltem Deum ſuâ providentiâ poſteris notum eſſe noluiſſe? Duobus tamen his poſterioribus Sæculis non defuerunt viri docti, qui cùm viderent Pontificiæ poteſtatis nimios aſſertores hâc ſucceſſione maximè gloriari, primò de ipsâ ſucceſſione dubitarent, mox etiam diſertè negarent Petrum Romæ unquam fuiſſe.

CAP.

C A P. VIII.

I. *Non ita Judæos propriam sibi Provinciam sortitus est Petrus, quin potuerit etiam Gentes, oblatâ occasione, convertere.* II. *Et tamen Romæ multi, illis etiam temporibus, fuere Judæi.* III. *Petrum è Babylone Epistolam scripsisse conceditur.* IV. *Babylon Assyria eo tempore deserta.* V. *Non tunc Babylon illa sedes erat Imperii, sed paulo ante Seleucia; Petro verò prædicante, Ctesiphon.* VI. *Sed nec fuit illa Judæorum incolentium multitudine illo tempore celebris.* VII. *De Babylone potiùs Ægyptiacâ intelligendus in Epistolâ S. Petrus.* VIII. *Meliùs ad hanc Babylonem referenda erunt, quæ per totam illam Epistolam scripsit S. Apostolus.* IX. *Refellitur Argumentum Salmasii è Clemente Romano.* X. *Ejusdem sententia mortem S. Petri decimo Claudii Anno statuentis, etiam refellitur.*

I. CLaudius Salmasius magno animo hujus causæ Patrocinium suscepit, & in secunda parte de Primatu Papæ se Petrum Romæ nunquam fuisse probaturum pollicitus est, quam tamen nunquam edidit. Interim in Apparatu ait, *Præcipuum huic rei probandæ argumentum afferetur, quod est invictissimum.* Fundamentum ponit hujus invictissimi argumenti in versibus 7, 8, 9. Capitis secundi Epistolæ ad Galatas, ibi enim affirmat Paulus Apostolatum circumcisionis Petro concreditum fuisse. Sed non consuluit Hieronymi explicationem sanè observandam,

Occulta

Occulta hîc oritur quæstio; Quid igitur Petrus si invenisset ex gentibus, non eos adducebat ad fidem? aut Paulus si ex circumcisione aliquos reperisset, non eos ad Christi baptismum provocabat? Quæ ita solvetur, ut dicamus principale singulis in Judæos & Gentes fuisse mandatum, ut qui defendebant legem, haberent quem sequerentur; qui legi gratiam præferebant, non deesset eis doctor & prævius. In commune verò hoc eos habuisse propositi, ut Christo ex cunctis gentibus Ecclesiam congregarent. Legimus enim & à S. Petro Gentilem baptizatum fuisse Cornelium, & à Paulo in Synagoga Judæorum Christum sæpissimè prædicatum. Ubi clarè distinguitur inter mandatum singulis datum, & commune. Prius quidem singulare ab hominibus, Apostolis nempe, datum est; posterius autem, sive commune, ab ipso Deo utrique impositum est: ut scilicet uterque, sive ex Judæis, sive ex Gentibus Christo discipulos faceret. Cùm Paulus & Barnabas verbum Dei prædicarent in Pisidia, à Judæis Antiochiæ rejecti, dixerunt necesse fuisse, ut illis primò verbum nunciarent. Et statim Iconii ita prævalebant in Synagogâ; ut *& Judæorum & Græcorum multi crederent*, Act. 14. 1. S. Paulus cum primùm venit Corinthum, Act. 18. 4. *disputabat in Synagoga per omne Sabbatum interponens nomen Domini Jesu, suadebatque Judæis & Græcis:* nec nisi *contradicentibus eis* [Judæis] *& blasphemantibus dixit ad eos, Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes vadam.* Quando complures Judæi Romæ ad eum venerunt, annon tunc Judæis *exponebat testificans regnum Dei, suadensque iis de Jesu ex lege Moysi & Prophetis à mane usque ad vesperam? Et quidam credebant iis quæ dicebantur.* Quod licuit Paulo post partitionem officii ex consensu factam, non licuit Petro post eandem, quod ad Gentes spectabat? An illi plus concreditum est ad salutem Judæorum, quàm huic ad salutem Gentium, post conversionem Cornelii? Cùm ipse Petrus in Concilio Apostolorum dixerit, *Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Evangelii & credere.*

 II. Quod

II. Quod ſi concedere oporteret hoc verum eſſe, Petrum nempe ad ſolos Judæos miſſum eſſe, an ideo Romam perveniſſe eum prorſus negandum eſt? An Romæ aut nulli, aut tam pauci fuerunt Judæi vivente & prædicante Petro, ut eos ad fidem Chriſtianam convertere operæ pretium non duxerit? Sub initio Eccleſiæ Chriſtianæ Libertinorum Synagoga Hieroſolymis fuit, conflata ſine dubio ex iis Judæis, ab iiſque nomen adepta qui Româ ad Metropolin Judæorum Religionis ergô convenire ſolebant. Hi trans Tiberim ſub Auguſto ſuas habuere Proſeuchas, ſuam Synagogam Hieroſolymis, ad quam urbem etiam tunc Judæi Româ collectas primitiarum nomine, & victimas mittere ſolebant. Unde cum fortè poſt mortem Herodis Legati quinquaginta Romam miſſi ſunt, Συνίσταντο δὲ αὐτοῖς τῶν ἐπὶ Ῥώμης Ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους, *adjunxerunt ſe illis ex Judæis Urbis Romanæ plures quàm octies mille*, ut tradit Joſephus, lib. 17. cap. 12. Hæc Judæorum ſub Auguſto Romæ conditio fuit. Nam Philo Judæus in Legatione ad Caium teſtatur Auguſtum magnam Urbis partem trans Tiberim à Judæis teneri paſſum eſſe, qui libertini generis erant. Sub Tiberii principatu, circa annum ejus Imperii ſextum, *factum eſt Patrum conſultum, ut quatuor millia libertini generis eâ ſuperſtitione infecta, queis idonea ætas, in inſulam Sardiniam veherentur.* Sed nec ille numerus omnes Judæos idoneæ ætatis continuiſſe cenſendus eſt; addit enim Tacitus, *Cæteri excederent Italiâ, niſi certam ante diem profanos ritus exuiſſent*; idemque docet Suetonius; & Joſephus eandem rem pertractans tradit Conſules delectu habito 4000 miſiſſe in Sardiniam. Neque Judæi qui tunc Româ pellebantur, diu extorres permanſere, ſed intra paucos annos reverſi ſunt. Nam quamprimum Sejanus ad Imperium aſpiravit, ambitioni & ſceleri ſuo neceſſarium putavit conficta de Judæis Urbem incolentibus crimina ad Tiberium deferre, ut gentem è medio tolleret: & poſt Sejani interitum Tiberius Judæis maximè

benevolus

benevolus fuit. Unde illa ad Caium infensissimum Judæorum hostem Agrippæ in præsentissimo mortis periculo constituti præclara peroratio, Προσκαλοῦσι τοῖς νόμοις αὐτοκράτορες πρὸς αὐτοκράτορα, σεβαστοὶ πρὸς σέβαστον, πάπποι καὶ πρόγονοι πρὸς ἔκγονον, *Deprecantur pro legibus nostris Imperatores apud Imperatorem, Augusti apud Augustum, avi proavique apud nepotem.* Quid à Caio contra Judæos Romæ habitantes factum sit, non lego. Quicquid sit, numerum Judæorum in Urbe sub initio Imperii Claudiani haud contemnendum fuisse constat. Nam Dio, libro IX. de primis Claudii institutis agens hæc disertè scribit, Τούς τε Ἰουδαίους πλεονάσαντας αὖθις, ὥστε χαλεπῶς ἂν ἄνευ ταραχῆς, ὑπὸ τοῦ ὄχλου σφῶν τῆς πόλεως εἰρχθῆναι, οὐκ ἐξήλασε μὲν, τῷ δὲ πατρίῳ νόμῳ βίῳ χρωμένους ἐκέλευσε μὴ συναθροίζεσθαι, *Quum Judæi adeo iterum Romæ frequentes essent, ut difficulter sine tumultu propter multitudinem urbe possent arceri; non ejecit quidem eos, patriis tamen legibus vitam tolerantes vetuit convenire.* Neque mirum, cum Claudius Judæis maximè faveret, nec eos ante annum Imperii duodecimum Româ expulit, ut alibi ostendimus, quicquid Orosius anno nono ex Josephi testimonio, quod nullum est, factum esse dixit. Post hoc Edictum Claudii, aut ipso superstite (quod verisimillimum est) aut Nerone principatum mox obtinente Judæi Romam reversi sunt, ibique sub Imperio Neroniano satis securè habitabant. Quod satis ostendunt illa Persii Sat. 5.

Herodis venere dies, unctâque fenestrâ
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ, &c.

Unde S. Paulus Romam missus complures Judæorum primores congregasse dictus est. Ex quibus clarè patet argumentum Salmasii, nec à partitione officii Apostolici, nec à paucitate Judæorum inter Romanos invictum esse.

III. Etiamsi verò hæc per se sumpta nihil probare videantur,

antur, ſi tamen comparatè ſumantur, maximam inde vim habere putantur. Fuerint Romæ aliquot Judæi, at Babylone multò plures erant, & inde Apoſtolo circumciſionis plenior meſſis expectanda fuit. Inde ſatis rotundè Salmaſius, *ab Antiochiâ*, inquit, *non Romam venit, ſed Babylonem, externi Imperii ſedem, & longiſſimè à Româ diſſitam, quoniam ibi penè regnabant Judæi, & αἰχμαλωτάρχην ſuum habuêre, à qua urbe nunquam receſſit, poſtquam eam ingreſſus eſt*. Ut huic novo argumento & maximè ſpecioſo diligenter reſpondeam; primò, libens concedo S. Petrum Antiochiam profectum eſſe, antequam Romam venit; tum quòd Veteres omnes idem tradiderunt, tum quòd hodierni Pontificii hoc non negant. Et ſi ex Antiquorum monumentis poſſit probari eundem Apoſtolum, cùm ab Antiochiâ primò receſſit, non Romam, ſed Babylonem externi Imperii ſedem veniſſe, idque ab eo factum eſſe, quoniam ibi penè regnabant Judæi; & præcipuè ſi probari ulteriùs poſſit ab ea Urbe nunquam receſſiſſe Petrum, poſtquam eam ingreſſus eſt; quod ad me attinet, Salmaſii ſententiam amplecti paratus ſum. Sed quis unquam docuit Petrum extra Romani Imperii fines iter inſtituiſſe? Quis tradidit Babylonem eo temporis tractu fuiſſe *externi Imperii ſedem?* Quis in illâ Imperii ſede penè regnaſſe Judæos, & αἰχμαλωτάρχην ſuum habuiſſe prodidit? Quis denique unquam aſſeruit Petrum, poſtquam Babylonem profectus eſt, ab eâ Urbe nunquam receſſiſſe? Quibus Annalibus, quo hiſtoriæ monumento hæc prodita ſunt? Quis ullo modo hæc omnia, vel horum aliquid ſignificavit? Ipſe ſcilicet Petrus, ſi Salmaſio credamus. *Nam*, inquit, *cùm ſcripſit Epiſtolam ad diſperſionem Judæorum, Babylone fuit*. Fortaſſe. Non enim nego S. Petrum tunc Babylone fuiſſe, cum illa verba ſcripſit, *Salutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone electa*. Quippe neutiquam mihi placet figurata illa interpretatio, quæ docet Romam ſub nomine Babylonis intelligi debere. Quamvis minimè concedam *non alio argumento*

hanc

hanc invaluisse opinionem Veterum, Petrum Romæ fuisse. Nam antequam ea interpretatio nata est, communis omnium sententia fuisse videtur, Petrum tum Romam venisse, tum ibidem passum esse: & ex illâ communi sententiâ primùm orta, dein corroborata est figurata illa interpretatio, quæ mihi minus placet. Fuerit igitur Petrus Babylone, cum Epistolam ad dispersionem Judæorum scripsit. Sed non una Babylon tunc temporis extitit. Imò potius illa Babylon apud Parthos vix tunc Urbs fuit.

IV. Strabo lib. 16. enumeratis causis haud paucis ob quas ingens illa Urbs à pristinâ amplitudine defecit; tandem qualis illa fuit suo tempore his verbis describit. Ἡ μὲν (Σελεύκεια) γέγονε Βαβυλῶνος μείζων, ἡ δὲ ἔρημος ἡ πολλή· ὥστ' ἐπ' αὐτῆς μὴ ἂν ὀκνῆσαί τινα εἰπεῖν ὅπερ ἔφη τις τῶν κωμικῶν ἐπὶ Μεγαλοπολιτῶν τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ, Ἐρημία μεγάλη 'στὶν ἡ μεγάλη πόλις. (Seleucia) *major Babylone est, illa magnâ ex parte deserta; ut intrepidè de eâ usurpari possit, quod de Megalopoli Arcadiæ magnâ Urbe quidam dixit Comicus, Est magna solitudo nunc Megalopolis.* Plinius, qui sub Vespasiano vel Tito scripsit, Hist.Nat. l.6. c.26. hæc habet de Babylone; *Cæterò in solitudinem rediit exhaustâ vicinitate Seleuciæ ob id conditæ à Nicatore.* Inter tempora Strabonis & Plinii contendit Salmasius Petrum profectum esse Babylonem, externi Imperii Sedem, quam Historici tradunt fuisse tunc desertam: Imò & Ipse idem fatetur —*de Primatu Papæ*, p.221. *Atqui Babylon longè ante Seleuciam defecit, & in solitudinem rediit, cùm Plinius scribat suâ ætate desolatam & exhaustam vicinitate Seleuciæ.* At Petrus non ignoravit judicia Dei aut mentem Prophetarum: Illi autem Dei nomine prædicaverant Babylonem urbem desolatam fore, eaque disertè prædixerant, *per quæ omnia vastitatis & solitudinis signa monstrabantur*, ut loquitur Hieronymus: sic enim Esaiæ 13. 19,20. *Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclyta in superbiâ Chaldæorum; sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrham: non habitabitur,* *usque*

usque in finem, & non fundabitur usque in generatione & generationem. An Urbem illam S. Petrus adire maximè concupivit, quam Prophetarum Vaticinio & justo Dei judicio percussam esse novit?

V. Sed erat illa tunc *externi Imperii Sedes, in quâ penè regnabant Judæi.* Rapuit igitur illuc Apostolum Circumcisionis, & loci majestas & dignitas Judæorum, qui tantâ illic autoritate & potestate gaudebant. Præclara hæc Observatio si modò vera sit: sed est falsissima. Ipse Hieronymus prophetiam Esaiæ impletam fuisse ait; quòd pro Babylone *Seleuciam & Ctesiphontem urbes Persarum inclytas fecerunt.* Et Theodoretus adhuc magìs expressè—Ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον μὴ κατοικηθήσεσθαι, ἀντὶ τοῦ, οὐκέτι βασιλέων οἰκητήριον ἔσται. *Verùm illud,* In tempus sempiternum non habitabitur, *pro eo positum est,* Non amplius Regum erit habitaculum. Paulatim igitur defecit Babylon, à Regibus primò, dein à populo deserta; sic Seleuciam sub Macedonibus, & sub Parthis Ctesiphontem Imperii sedem fuisse novimus. Quoniam autem Ctesiphontem eo ipso tempore, quo Antiochiæ sedit Apostolus, externi Imperii Sedem fuisse putamus; id hîc opportunè demonstrandum est. Josephus de rebus Judaicis in Oriente circa Caii Imperatoris tempora scribens, vocat Ctesiphontem *Regiam tunc Urbem,* ut posteà ostendemus. Plinius Josepho synchronus l. 6. c. 26. *Invicem ad hanc* (Seleuciam) *exhauriendam, Ctesiphontem juxta tertium ab eâ lapidem in Chalonitide condidêre Parthi, quod nunc est caput regni.* Tacitus Annalium l. 6. agens de Tiridate in regnum Parthicum sub extremis Tiberii inducendo, *Mox consultans* (inquit) *quonam die solennia regni capesseret; atque interim Ctesiphon Sedes Imperii petita.* Ut ante Artabanus victo Vonone, & Seleuciam cum paucis equitibus petente, Ctesiphontem se contulit, ubi Rex Parthorum declaratus est, Josephus Antiq. l. 18. c. 3. Postea Trajanus, qui expugnatâ Nisibi & Batnis Parthicus dictus est, referente Dione, non Babylone, sed post Babylonem

receprâ

receptâ Ctesiphonte, αὐτοκράτωρ ἐπωνομάσθη, *Imperator appellatus est*, καὶ ἐπίκλησιν τὸ Παρθικοῦ ἐβεβαιώσατο, *& cognomen Parthici confirmavit.* Et cùm postea regem dare Parthis voluit, Parthos cum Romanis Ctesiphonte convocavit, & Parthamaspaten Parthis regem dedit. Et Herodianus lib. 3. de Severi exercitu scribens, προσώκελλε ταῖς Παρθυαίων ὄχθαις, αἳ μὴ πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπεῖχον τῆς εἰς Κτησιφῶντα ἀφόδου· ἔνθα ἦν τὰ βασίλεια τοῦ Παρθυαίου, καὶ αὐτὸς διέτριβεν εἰρήνην ἄγων. *Appulit ad ripas Parthorum, quæ non procul aberant Ctesiphonte, quâ in Urbe Sedes erat Parthorum Regis, & ipse habitabat pacem agitans:* & paulò post, Κατ' ὀλίγον τι προϊὼν ἐπέστη Κτησιφῶντι, ἔνθ' ἦν ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀρτάβανος· *& paulatim usque ad Ctesiphontem perrexit, quâ in civitate magnus Rex Artabanus commorabatur.* Ammianus Marcellinus l. 23. c. 3. *Ctesiphon, quam Vardanes priscis temporibus instituit, postea que Rex Pacorus Incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco indito nomine, Persidis effecit specimen summum.* Ex omni itaque historia liquidò constat, ætate S. Petri Babylonem non fuisse externi, nempe Parthici, Imperii Sedem. Erant tunc quidem duo Imperia, sive, ut loquitur Josephus, δύο μέγισται ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαι, quorum unius Roma, alterius, non Babylon, sed Ctesiphon caput fuit.

VI. At, inquies, si non propter dignitatem, propter multitudinem tamen Judæorum Apostolus circumcisionis Babylonem Romæ prætulit. Sed nec ex hac parte vis ulla huic argumento accedit. Nullus enim dubito quin plures Judæi eâ tempestate Romæ quàm Babylone vixerint. Phraates quidem Parthorum Rex Hyrcanum vinculis solutum ἐν Βαβυλῶνι κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. Erat igitur tunc temporis πλῆθος Ἰουδαίων Babylone. Sed non videtur major numerus eâ voce denotari, quàm sub voce ὄχλου, apud Dionem superius laudatum,

datum, quando Judæi Romæ ἐπλεόνασαν. Sed & hoc præcipuè notandum est illud à Phraate factum septuaginta & amplius annis contigisse, antequam S. Petrus vidit Antiochiam; ex quo tempore numerus Judæorum cum potestate in Babyloniâ valdè diminutus est. Nam sub extremis Imperatoris Caii, Γίνεται δὲ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ἰουδαίους συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἥττων ἐλάσσων φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσος οὐχ ἱστορημένος πρότερον. Vetus Interpres, *Contigit etiam per idem tempus Judæis illis qui in Mesopotamiâ & Babyloniâ habitabant, valde magna calamitas; ubi quoque multa cædes accidit, quanta nunquam ante refertur in historiâ.* Hanc Judæorum cladem omnium quæ unquam Judæis contigerant maximam fusè & accuratè persequitur Josephus; quæ à nobis diligenter observata, & breviter explicata Judæorum in Babyloniâ statum iis temporibus proximéque secutis clarè ostendit. Primò tradit Josephus duas fuisse urbes, unam in Babylonia intra Euphratem Nearda dictam, alteram illi oppositam transeuphratensem, cui Nisibis nomen fuit: Τότε δίδραχμον [Ἰουδαῖοι] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα· ἐχρῶντο δὲ ὥσπερ ταμιείῳ ταῖς δὲ ταῖς πόλεσιν. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ᾗ καιρός. *Illic Judæi tum didrachmum Deo pendi ab unoquoque solitum, aliaque omnia Anathemata reponebant; quippe utebantur illis urbibus tanquam ærario, & inde illa Hierosolyma mittebantur, ubi opportunitas se obtulit.* Ex quo Josephi loco alter Philonis in Legatione ad Caium optimè explicatur, ubi de Petronio agit ante ultimam hanc cladem dubitante, an imaginem Caii Templo Hierosolymitano inferret: Ἐφόβουν δὲ αὐτὸν, inquit, καὶ αἱ πέραν Εὐφράτου δυνάμεις· ᾔδει γὰρ Βαβυλῶνα, καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν σατραπειῶν ὑπὸ Ἰουδαίων κατεχομένας. *Terrebant enim*

cum

eum etiam copiæ Transeuphratenses; quippe qui sciret Babylonem, & multas alias satrapias à Judæis teneri; hoc autem eum novisse ait, Καθ' ἕκαστον γὰρ ἐνιαυτὸν ἱεροπομποὶ στέλλονται χρυσὸν καὶ ἄργυρον πλεῖστον κομίζοντες εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἀθροισθέντα ἐκ τῶν ἀπαρχῶν, *Nam quotannis sacri legati mittunt auri & argenti plurimum ex primitiis collectum in Templum ferentes.* Hos viderat Petronius per Syriam transeuntes, ex quibus numerum Judæorum Transeuphratensium colligebat. Cæterùm ex Josepho constat etiam ante ultimam cladem non in urbe Babylone has primitias aut collectas, aut conservatas, sed in aliis Satrapiis, Neardis scilicet & Nisibi urbibus tutò collocatas fuisse, atque ex illis civitatibus Hierosolyma missas. Ex his Judæis erant Asinæus & Anilæus fratres patriâ Neardenses, qui quasi malè habiti ad arma confugiunt, & collecto juvenum non contemnendo numero, castellisque positis, etiam Satrapam Babyloniæ profligarunt. Unde Artabanus, Parthorum Rex, eorum audaciam fortitudinemque impendio admiratus, illos sibi devincire cupiebat: commisit itaque Asinæo regionem Babylonicam, ut eam à latrociniis illæsam custodiret; qui per quindecim annos magnâ felicitate auctoritateque inter Babylonios gavisus est: donec Anilæus Parthorum ducis uxore ablatâ, & Asinæo fratre veneno sublato, & Mithridate Parthorum nobilissimo indignè habito, tam malè in conflictu se gessit, ut è suis multæ myriades ceciderint; etiam paulo post Anilæus ipse cum multis ipsi adhuc adhærentibus occisus est. Post interitum tam multarum myriadum & ipsius Anilæi, qui cùm viveret & floreret, quasi frænum erat odio Babyloniorum adversus Judæos, Babylonii contra Judæos insurgunt; Judæi autem nec Babyloniis amplius resistere, nec eorum cohabitationem ferre valentes, Seleuciam migrant, ubi per quinquennium securè habitabant: sexto autem post priorem cladem anno, Syris & Græcis Seleuciæ cum Babyloniis conspirantibus, supra quinquaginta Judæorum millia occisa sunt.

Reliqui, qui ægrè evaserant, Ctesiphontem regiam tunc urbem fugâ venerunt, tutò se illic ex majestate & reverentiâ Imperii habitaturos rati, sed frustra; nam qui illic habitabant Judæi, terrore Babyloniorum & Seleucensium perculsi sunt; unde factum est ut plerique Nearda & Nisibin se receperint. Omnesque tunc earum partium Judæi non Babylone, sed, quantum ex Josepho colligere possumus, vel Ctesiphonte, vel Neardis, vel Nisibi habitabant. Unde Agrippa sub initio belli Judaici, in præclara apud Josephum oratione, Judæos etiam trans Euphratem nullos nominare potuit præter eos, qui in Adiabenorum regione sub Parthorum Imperio habitabant. Et postea Trajanus, cùm Judæi in Ægypto & Cyrenaica rebellarent, Lusio Quieto in mandatis dedit, ut Judæos in Mesopotamia solos, de quibus ante diximus, opprimeret, ne quid simile etiam illic tentarent. Ipse autem Imperator Babylonem petens nihil illic memoriâ dignum vidit. Quorsum igitur S. Petrus Antiochiam relinqueret, in qua urbe plurimi Judæi erant nondum ad Christi fidem conversi? Quorsum Imperio Romano in æternum valediceret (in quo quamplurimæ Judæorum coloniæ erant ubique dispersæ) ut externum Imperium peteret, & Babylonem Assyriacam pergeret; in quâ urbe, toties desertâ & Prophetarum fulmine percussâ, vel pauci, vel nulli Judæi tunc temporis habitabant?

VII. Sed Babylone tunc fuit Petrus, quando scripsit Epistolam ad dispersionem Judæorum; tota enim argumenti vis tandem ad illam literalem expositionem resolvitur. Verùm & illa, his quæ ante diximus consideratis, statim evanescit. Explodatur figurata, admittatur literalis expositio; non opus erit ut in Assyriam nos conferamus, si nudo urbis nomini standum esse arbitremur: alia enim erat urbs Babylonis nomine insignita, eaque Judææ multo vicinior, à Babyloniis post dira Prophetarum vaticinia Ptolemæorum permissu condita & habitata. Stephanus voce

Βαβυλὼν,

Βαβυλὼν, ἔστι δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πόλις, *Est autem & in Ægypto urbs* [Babylon.] De hac Babylone loquitur Strabo lib.17. tanquam de urbe & satis amplâ & munitâ, postquam Heliopolitin & Latopolitin præfecturas descripserat. Ἀναπλεύσαντι δ' ἐστὶ Βαβυλὼν φρούριον ἐρυμνὸν, ἀποστάντων ἐνταῦθα (*l.* ἐνταυθοῖ) Βαβυλωνίων τινῶν, εἶτα διαπραξαμένων ἐνταῦθα κατοικίαν παρὰ τῶν Βασιλέων. *Ulterius sursum naviganti est Babylon castellum naturâ munitum, à Babyloniis quibusdam conditum: qui huc secedentes eo in loco habitationem à regibus impetrarunt.* Tempore autem Strabonis sub Imperio Tiberii una ex tribus legionibus, quæ Ægyptum custodiebant, ibi collocata est, ut ipse narrat. De hac Babylone Ptolemæus in descriptione Ægypti: Ἐν μεθορίῳ Ἀραβίας καὶ Ἀφροδιτοπόλεως Βαβυλὼν, Ἡλιούπολις, Ἡρώων πόλις, δι' ἧς καὶ Βαβυλῶνος πόλεως Τραϊανὸς ποταμὸς ῥεῖ. *In confinio Arabiæ & Aphroditopoleos Babylon, Heliopolis, Heroopolis, per quam & urbem Babylonem Trajanus fluvius decurrit.* Hæc est illa Babylon de qua loquitur Hieronymus in vitâ Hilarionis, cujus verba huc afferenda putavi, quòd situm Urbis in Ægypto aliquo modo describant, & distantiam à Pelusio. *Quinto igitur die venit Pelusium* (Hilarion) *visitatisque fratribus qui in vicina eremo erant, & in loco qui dicitur Lychnos, morabantur, perrexit post triduum ad Castrum Theubatum, ut videret Dracontium Episcopum & Confessorem, qui ibi exulabat; quo incredibiliter consolato tanti viri præsentiâ, post aliud triduum multo Babylonem labore pervenit, ut videret Philonem Episcopum & ipsum Confessorem.* Unde etiam colligere possumus Philonem hujus urbis fuisse Episcopum, ut postea in Concilio Chalcedonensi inter Episcopos mentio fit Κῦρος Βαβυλῶνος, qui tum Ephesinæ, tum Chalcedonensi Synodo interfuit; & in Subscriptionibus ad Concilium Constantinopolitanum à Lambecio editis, Φῶτος ἐπί-

Σκόπελος Βαβυλῶνος ὑπέγραψα. *Photius Episcopus Babylonis subscripsi.* Si in hac urbe Ægyptiacâ S. Petrum scripsisse quis dixerit Epistolam primam, literalis expositio satis constabit, neque ullo argumento refelli poterit, nisi quis ad figuratam locutionem à Patribus haud paucis probatam confugerit. Nomen enim urbis propriè sumptum, ut sumi debere contendit Salmasius, me haud renuente, non minus huic urbi Ægyptiacæ sub Imperio Romano, quàm alteri Assyriacæ sub Imperio externo competit.

VIII. Quinetiam præterea & argumentum totius Epistolæ Petri in qua Babylonis mentio fit, & nonnulla quæ ex eadem particulatim deduci possunt, Babylonem illam longissimè à Judæa sitam potiùs aspernantur, & huic propinquiori melius conveniunt. Scribit enim præcipuè ad Judæos, qui Christianam fidem receperant in Ponto, Galatiâ, Cappadociâ, Asiâ & Bithyniâ (ut easdem ferè colonias simul recenset Philo, εἰς δὲ τὰς πόῤῥω διῳκισμένας Παμφυλίαν, Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τῆς Ἀσίας ἄχει Βιθυνίας, καὶ τῶν τοῦ Πόντου μυχῶν) ex iis scilicet coloniis, quas Judæi diversis temporibus emiserant, ulteriores autem, non vicinas in Ægypto, Phœnice, & utrâque Syriâ, in quibus ipse jam prædicaverat. Ad eos autem scripsisse videtur, quos nec viderat prius, nec postea videre constituerat. Certè in totâ hâc Epistolâ nusquam innuit se iis, ad quos scribit, Evangelium prædicasse, vel oculis eosdem usurpasse; neque unquam promittit se eos postea visurum. Nullo modo enim admittenda mihi videtur historia, quam refert in Apostoli vitâ Hieronymus, *Post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, & prædicationem dispersionis eorum qui de Circumcisione crediderant, in Ponto, Galatiâ, Cappadociâ, Asiâ & Bithyniâ, secundo Claudii anno ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit*; idque non tantùm quia hæc facta narrat tam maturè ante secundum Claudii annum, sed etiam quia prædicasse Petrum in illis regionibus affirmat, quas eum nemo vidisse unquam docuit, præter Epiphanium

Hæresi

Hæresi XXVII. Πέτρος δὲ πολλάκις Πόντον τε καὶ Βιθυνίαν ἐπεσκέψατο. *Petrus autem Pontum & Bithyniam sæpe invisit.* Ex hoc solo fundamento Salmasius in Apparatu sic disputat. *Ergo Petrus Babylonem rectà concesserit, non Romam, postquam dispersioni Judæorum per illas provincias consistentium Evangelium prædicavit.* Sanè si Apostolus ille circumcisionis Babylonem non venit, nisi postquam Judæis per illas provincias prædicaverat, Babylone nunquam fuit. Idem mihi firmare videntur duo comites S. Petri Silvanus & Marcus, per quorum unum misit Epistolam, & alterius nomine eos salutavit ad quos scripsit. Erat autem Silvanus unus ex iis, quos Petrus cum Concilio Hierosolymitano miserat ad docendum quid in illo Concilio constitutum est. Erat porrò S. Pauli individuus comes per provincias illas Asiaticas prædicantis, eique per aliquot annos adhæsit. Neque enim mihi unquam placuit illa observatio Hieronymi Ep. ad Damasum 143. *Sciendum Silam collegam Pauli lingua Hebræa, Apostolum dici, qui cum eo nonnullas Epistolas scripsit: Et vitiosè Silvanus legitur pro Sila, cùm Silvanum in Apostolorum Actis non legamus.* Nunc autem eum cum Petro Babylone invenimus, & per eum Epistola missa est, quia fuerat ferè illis, ad quos scripta est, notissimus. Quinetiam Marcus, cujus nomine eos salutat, Hierosolymis Paulum & Barnabam Antiochiam usque secutus est, & per eas provincias, donec in Pamphyliâ eam reliquerat; adeoque eorum plurimis notus fuerat. Cyprum autem cum Barnaba navigans, abnuente ejus consortium Paulo, ut par est credere, Antiochiam ad Petrum reversus est; unde nunc ei in Ægyptiacâ urbe meritò adjunctum fuisse credimus. Atque inde ratio non mala petitur, cur Marcus post mortem Petri & Pauli Evangelium scripserit, ut Irenæus Lib.III. cap.1. refert, & Alexandriæ Cathedram posuerit, ut omnes testantur: nempe quia illi noverunt eum in Ægypto Petri comitem fuisse. Salmasius ipse sæpe fatetur Petrum Alexandriæ fuisse; si ab Antiochiâ Baby-

lonem

lonem profectus est, erat illa Babylon Ægyptiaca, aliter Petrus Alexandriam nunquam vidisset. *Certum est*, inquit Salmasius, *Petrum urbes illas, Alexandriam nempe & Babylonem, adiisse, &* ἀποστολῆς *suæ munus in Judæis, qui in illis civitatibus maximâ & abundantissimâ multitudine effervescebant, ad fidem convertendis exercuisse.* At hujus rei certitudo aliunde oriri non potest, quàm ex nostrâ sententiâ, quæ statuit Babylonem, cujus mentio nuspiam nisi in Epistolâ Petri habetur, urbem Ægyptiacam fuisse. Cumque rursus ait, *si Romæ fuit Petrus, post Alexandriam, Antiochiam & Babylonem, hanc urbem inviserit necesse est*; Libens hoc concedo; nam post Alexandriam & Antiochiam & Babylonem invisit Petrus Corinthum, quam inter colonias Judæorum per Europam dispersas numerat Philo; & postea profectus est in Italiam; non eo tempore quo Judæi à Claudio exacti sunt, sed sub Imperio Neronis. Denique in quacunque urbe Petrus Epistolam scripsit, quæ vocatur prima, probari inde non potest eum Romæ nunquam fuisse; si Romæ, imò vel si alibi secundam scripserit, 2 Pet. 3. 1. *Hanc ecce vobis, Charissimi, secundam scribo Epistolam*; hæc autem paulo ante mortem scripta, & quidem talem, qualem Christus prædixit, 1. 14. *Certus quòd velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi.* Hoc certè extremâ Petri senectute, quam etiam prædixerat Christus, scriptum fuisse certum est, cùm in eadem Epistolâ omnes Epistolæ Pauli laudentur, 2 *Pet.* 3. 16. *Sicut & in omnibus Epistolis loquens*; *Anno*, inquit Salmasius, *Claudii duodecimo, altero ante primum Neronis anno Antiochiæ erat Paulus, & eodem venit Petrus.* Eo autem anno Paulus nullam Epistolam scripserat, & multis annis post eum hæc secunda Petri Epistola scripta sit necesse est, quâ omnes Pauli Epistolæ memorantur. Ac præcipuè illa ad Hebræos, quam disertè Salmasius à Paulo negat fuisse scriptam. Sic enim Petrus ad Hebræos scribens, cap. 3. v. 15. *Et Domini nostri longanimitatem salutem arbitremini*; *sicut & charissi-*

mus

mus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis. Quæ ſignanter dicta ſunt. Nam S. Paulus ad Hebræos, c.9. v.28. *Chriſtus ſecundò apparebit expectantibus ſe in ſalutem.* Noverat itaque S. Petrus Pauli Epiſtolas, noverat eas ab indoctis & inſtabilibus fuiſſe depravatas. Quæ omnia cognoſcere non potuit Petrus, ſi ab Antiochiâ Babylonem Aſſyriacam profectus ſit, atque inde pedem nunquam tulerit, ibique multo maturius ante mortem Pauli paſſus ſit, ſecundum Salmaſii ſententiam. Fateor equidem eum ſecundam Petri Epiſtolam prorsùs rejicere, ideoque hæc ad eos tantum ſcribo, qui cum Eccleſiâ Dei eam recipiunt. Negat etiam Epiſtolam ad Hebræos à Paulo ſcriptam eſſe, additque; *Qui Paulo tribuunt, ideo nomen ſuum ſuppreſſiſſe eum volunt, quia Hebræis ſcripta eſt.* Sed & hæc de Veteribus obſervatio, quam ad ſuam hypotheſin trahit Salmaſius, abſolutè vera non eſt. Nam antiquiſſimus eorum, qui de hac re ſcripſere, erat Senior ille, quiſquis fuerit, quem laudavit in Hypotypoſibus Clemens. Ille autem hanc rationem reddidit, Ἐπεὶ ὁ Κύριος Ἀπόστολος ὢν τοῦ Παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς Ἑβραίους, διὰ μετριότητα ὁ Παῦλος ὡς ἂν εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν Ἑβραίων Ἀπόστολον διά τε τὴν πρὸς τὸν Κύριον τιμὴν, διά τε τὸ ἐκ περιουσίας καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐπιστέλλειν ἐθνῶν κήρυκα ὄντα καὶ Ἀπόστολον. *Quandoquidem Dominus omnipotentis Dei Apoſtolus ad Hebræos miſſus fuerat, præ modeſtiâ Paulus utpote ad Gentes miſſus Hebræorum Apoſtolum ſe minimè inſcribit, tum ob ſuam erga Dominum reverentiam, tum quòd ex abundanti ad Hebræos ſcriberet, cùm Gentium præco & Apoſtolus eſſet.* Ecce rationem reddit quare S. Paulus, cùm Epiſtolam hanc ad Hebræos ſcripſit, nomen ſuum præfigere noluit; nempe ob reverentiam quam erga Chriſtum habuit, qui à Deo Apoſtolus ad Hebræos miſſus eſt. Sed vel ille unicus verſiculus cap. 13. 23. *Cognoſcite fratrem noſtrum Timotheum dimiſſum: cum quo, ſi celeriùs venerit, videbo vos,* ſatis mihi probat eam Epiſtolam à S. Paulo ſcriptam eſſe.

Neque

Neque enim Barnabæ, neque Clementi, neque Lucæ ea verba tribui possunt, tanquam ob eorum aliquo de Timotheo scripta. Cui si adjunxeris testimonium ex secundâ Petri Epistolâ à nobis jam allatum; non video quomodo quisquam negare possit, eam Epistolam esse Pauli, nisi putet de eâ re semper dubitandum esse, de quâ quispiam aliquando dubitaverit.

IX. Cùm nos nubem testium antiquissimorum ad probandum Romæ aliquando fuisse Petrum, adduximus; Salmasius eos omnes rejiciens unico videtur esse contentus, eoque maximè idoneo, Clemente scilicet Romano; qui si testetur Petrum Romæ nunquam fuisse, dirimitur illicò hæc controversia, & Salmasio cum suo Clemente manus dandæ. Mira quidem res est, si ita se habeat. Patricius Junius noster, qui Clementis Epistolam magno cum labore transtulit, Latinè vertit, Notisque illustravit, hujusmodi nihil animadvertit; imò dubium non esse, quin Romæ Petrus passus sit, apertè professus est. Quamvis hæc Epistola nobis non nisi nuper innotuit, primis tamen Ecclesiæ temporibus notissima fuit, etiam illis omnibus perspecta, qui Petrum Romæ fuisse crediderunt. An verisimile est Patres secundi Seculi doctissimos à Papia viro non magni judicii decipi potuisse, qui Clementi Romano summam in omnibus auctoritatem tribuebant? An cùm hæc Epistola in Ecclesiâ Corinthiacâ sæpissimè lecta esset, Dionysius Corinthi Episcopus ea tradidisset, quæ attulimus, si Clementis testimonio contraria fuissent? Sed verba Clementis audiamus, Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν τοὺς ἀγαθοὺς Ἀποστόλους. Πέτρος διὰ ζῆλον ἄδικον, οὐχ ἕνα οὐδὲ δύο, ἀλλὰ πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους, καὶ οὕτω μαρτυρήσας ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. *Ponamus nobis ante oculos bonos Apostolos; propter æmulationem iniquam Petrus non unum aut alterum, sed plures labores sustulit, atque ita Martyrium passus in debitum gloriæ locum migravit.* Primò, hæc verba Clementis nullo modo probant Petrum Romæ nunquam fuisse. Secundò,

nec

nec illud probant, Petrum Romæ paſſum non eſſe. Atſi Petrus Romæ paſſus eſt, inquit, id ignorare non potuit Clemens; Fateor. At Clemens, inquit, ignoraſſe videtur; nam ſi ſcîſſet, expreſſiſſet: neque debuiſſet obiter tantùm & ſimpliciter dixiſſe, ὅτι ἐμαρτύρησε. Sed Clemens nullo modo coactus eſt exprimere, quo loco Petrus paſſus ſit, nulla occaſio ei oblata eſt de loco paſſionis diſſerendi: diſſerit enim de peſſimis zeli & invidiæ effectibus, quibus tunc peccatis maximè obnoxii erant Corinthii; hortatur eos ad patientiam, quæ maximè in eo Eccleſiæ ſtatu erat neceſſaria: revocat illis in memoriam quanta mala omni ævo zelus & invidia orbi intulerant; & quòd qui nuper etiam Eccleſiæ columnæ erant, propter zelum & invidiam ad mortem uſque acerbam perſecutionem paſſi ſunt: quod oſtendit exemplo Petri & Pauli: neque meminit loci in quo paſſus eſt Petrus, quia neque ad zelum aut invidiam inimicorum, neque ad patientiam Apoſtoli pertinebat. At *non debuit*, inquit, *ita diſtinctè de utriuſque morte & ſupplicio trádere*, ut & urbem in quâ paſſus eſt Paulus,& Tyrannum ſub quo paſſus eſt, expreſſerit; de Petro autem neutrum dixerit; quod dicere debuit, ſi Petrus in eadem urbe & ſub eodem tyranno paſſus fuiſſet. Sed nec hoc verum eſt, Clementem expreſsè dixiſſe Paulum aut Romæ, aut ſub Nerone paſſum eſſe: dixit quidem de Paulo, Ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθὼν, καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου. *Ad Occidentis terminos* (ſive fines) *veniens, & ſub Imperatoribus martyrium ſubiens ſic è mundo migravit.* Ego certè in his verbis, neque Romam, neque Neronem expreſſum video. Quis enim unquam dixit Romam fuiſſe terminos, aut fines Occidentis? quæ quidem Occidentis pars fuit, ſed neque terminus, neque finis. Ut Velleius Paterculus *ultimum Hiſpaniæ tractum, extremum noſtri orbis* (id eſt, Occidentis) *terminum* appellat. Et Plinius l. 2. Ep. 3. *Gaditanum quendam* refert *Titi Livii nomine gloriaque commotum ad viſendum eum*

I *ab*

ab ultimo terrarum orbe venisse. Unde illa Hieronymi, Ep.103. *Ad T. Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem de ultimis Hispaniæ Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus; & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxerat.* Alia mens fuit Clementis, qui dum labores & peregrinationes Pauli persequitur, eum ab Oriente per Asiam longis iteratisque peragrationibus in Occidentem, variasque ejus partes, ut Illyricum, Italiam, & fortasse Hispaniam usque pervenisse docet. Sic apud Philostratum Apollonius Tyaneus, cum Nero edixisset, Μηδένα ἐμφιλοσοφεῖν τῇ Ῥώμῃ, τρέπεται ἐπὶ τὰ ἑσπέρια τῆς γῆς, l. 4. c. ult. & l. 5. c. 1. Τὰ δὲ Γάδειρα κεῖται μὲ κατὰ τὸ τῆς Εὐρώπης τέρμα. Quòd si Romam disertè non expresserit, Neronem certè multo minus delineavit; dicit enim Paulum ἐπὶ τῶν Ἡγουμένων, hoc est, ut illi volunt, *sub Imperatoribus, sub Nerone nimirum* explicante Salmasio. Nero quidem Imperator, sed Imperatores non fuit; multo minus Ἡγούμενοι; neque enim Ἡγούμενοι, *Imperatores* dicti sunt; sed qui sub Imperatore in Provinciis præsertim, Præsidum loca sub variis nominibus obtinebant. Fateor Paulum Romam venisse, fateor eum Romæ sub Nerone passum esse; at neque Urbem, neque Imperatorem exprimere voluit Clemens, quia utrumque Corinthiis fuit notissimum. Ἐπὶ Ἡγουμένων autem cùm dixit de passione Pauli, Præfectos sine dubio intellexit, ut de Martyribus loqui solebant Veteres. Tertullianus de Coronâ, *& reus ad Præfectos.* Neque hæc vox tantùm in Provinciis solennis fuit, sed etiam Romæ; ut patet ex Ep. S. Cypriani ad Successum. *Sed & huic persecutioni quotidiè insistunt Præfecti in Urbe*, Romanâ scilicet, *ut siqui sibi oblati fuerint, animadvertantur, & bona eorum fisco vindicentur.* Tales erant Romæ, ultimo Neronis anno, duo Præfecti Prætorio Tigillinus & Sabinus, & cum summa potestate Helius. Denique manifestum est nihil hic à Clemente de Urbe, vel de-

de Imperatore disertè & expressim dictum esse, quia à Romanis ad Corinthios scripsit, qui hæc omnia non minus quàm ipse, noverunt; imò Clemens mentionem loci non fecit, non quia ipse ignorabat, sed quia illi cognoverunt. Nam si ignorasset quo in loco, quâ in regione, aut quâ in orbis parte, mortuus est Petrus, quomodo asserere potuit eum Martyrio coronatum fuisse? Quî enim scire potuit, quo genere mortis affectus est, qui locum ubi vivere desiit, penitus ignorabat? Quî novit eum ex zelo & invidia ad mortem usque acerbam deductum fuisse, si nesciret in quo populo versabatur tunc cùm excessit è vitâ? Proculdubio hæc loci omissio non ex ignorantiâ cujuspiam, aut scriptoris alterius, sed ex certissimâ omnium, ad quos spectabat hæc Epistola, tum Romanorum, tum Corinthiorum, aliorumque fidelium cognitione & exploratâ scientiâ, quæ ulteriorem expositionem minimè requirebat. Ac tandem argumentum hoc negativum ex Clemente productum, non eorum sed nostrum est. Clemens optimè novit, & ubi, & quomodo passus est S. Petrus. Idem etiam benè noverunt tum Romani, tum Corinthii, aliter eos eâ de re certiores fecisset Clemens.

X. Quæ edisserit Salmasius de tempore, quo Romam venisse dicitur Petrus, partim à nobis valdè probantur; sed cùm inde confici posse putat Petrum Romæ nunquam fuisse, fugit eum ratio. Sub Claudio nondum eum Romam pervenisse sentio; sub Nerone verò non venisse, nihil probat. *Anno*, inquit, *Neronis sexto vinctus Romam adductus est Paulus*; *Petrum tunc Romæ non fuisse plusquam certum est*; Fortasse. At per Neronis quinquennium Petrum Romæ fuisse quid vetat? Mors scilicet. *Nam è vivis jam multo ante abierat Petrus, quàm Paulus Romam venit.* Quàm multo, quæso, ante? *Undecim*, inquit, *circiter annos*; *anno Claudii decimo.* Hæc si vera sint, quorsum ulteriùs disputamus? qui quadriennio, vel triennio ante Imperium Neronis mortuus est, sub Nerone Romæ non fuit. Sed unde hæc de decimo Claudii anno? Salmasius ipse antè

 dixerat

dixerat duodecimo Claudii anno Paulum fuisse Antiochiæ, illucque venisse Petrum. Certè Romæ nunquam fuit Petrus; sed neque Antiochiæ sic fuisset, neque Babylone, si decimo Claudii anno mortuus est. Ex Eutychio hæc omnia. At Eutychius disertè tradit Petrum Romæ fuisse, & prius Patriarcham Antiochiæ statuisse, *& profectus est,* inquit, *deinde Petrus Romam, quod anno regni Caii Cæsaris secundo contigit.* Ibi etiam passum eum esse sine dubio credidit. De tempore autem ab Eusebio dissentit, aitque rursum, *Occisus autem est Petrus sub annum vicesimum secundum post Dominum nostrum Christum.* At hoc factum esse non decimo Claudii anno, sed sub Nerone tradidit Eutychius; Verba ejus sunt paulo ante, *Prehensum verò Petrum Nero Cæsar Cruci affigit.* Manifestò enim sequitur Eutychius traditionem illam quæ XXV. annos Pontificatui Petri tribuebat, quamvis non tot annis Romæ præfuerit: & ab illis triennium Eutychius decerpsit, quia Christum credidit triennio seriùs passum esse quàm illi tradebant. Nam verba ejus etiam sunt, *Tum post quadraginta dies in cælum ascendit annos habens triginta tres:* quem notavit XV. Tiberii annos natum esse XXX. Eutychii igitur anni XXII. prorsus conspirant cum aliorum annis XXV. quorum sententia accuratè expressa cernitur in vetustissimo Catalogo, de quâ sententiâ, & illius errore manifesto postea latiùs differendum erit. Interim hactenus adductum est, quod probet Petrum sub Nerone ante Pauli adventum Romæ non fuisse. Largior equidem per illud biennium, quo Paulus Romæ prædicasse ex Actis ostenditur, Petrum in eadem Urbe non fuisse. Unde autem post illud biennium Petrum Romam non venisse probatur? Nempe Salmasius ait Paulum Romæ septem annos vixisse, & tum ibi Martyrium passum esse. Quamvis hæc nova sint, & ut alibi ostendimus in Tractatu de ultimo S.Pauli quadriennio, vel quinquennio, apertè falsa; tamen his etiam positis & concessis, nihil hujusmodi inde probatur. Ideo enim tantum Petrum Romæ non fuisse toto illo biennio conceditur,

quia

quia eo tempore nec Lucas Petri meminit, nec Paulus in Epiſtolis eo temporis tractu ſcriptis; inter quas non numerandæ ſunt Epiſtolæ ad Theſſalonicenſes, & ad Galatas. Sed poſt illud biennium nihil ſuadet Petrum Romæ non fuiſſe, ſi modo Paulus inde unquam exierit; imò ſi ibidem permanſiſſe Paulum uſque ad Martyrium ſuum concederetur, nihil omnino probat Petrum, aut eo tempore, aut paulo antè, ibidem non fuiſſe. De his alibi diſputaturus contra vulgarem Romanorum ſententiam, eamque fortioribus argumentis refutaturus, hîc tantummodo ſententiam noſtram expromere ſtatui, & quidem verbis Theodori Bezæ, accurati admodum ſcriptoris, qui ad illa verba S. Petri, *Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta*, hæc annotat, *Quod traditum eſt de viginti quinque illis annis, quibus Petrus Romæ ſederit, partim ex Pauli Epiſtolis Româ ſcriptis probabiliter refellitur, partim etiam neceſſariis argumentis demonſtratur ex temporum ſupputatione; etiamſi Romam illum veniſſe ibique pro Chriſti nomine trucidatum fuiſſe, non invitus concedam.* Atque inde tandem concludo nullam Succeſſioni Apoſtolicæ, aut ejus autoritati, qualis ab antiquiſſimis Patribus contra Hæreticos aſſerta eſt, injuriam ex incertiſſimis, imò falſiſſimis de S. Petro aſſertionibus fieri debere.

CAP.

CAP. IX.

I. *Salmasii nullos Apostolorum in Ecclesiis Successores concedentis sententia proponitur.* II. *Successoris vox de Successoribus partiariis usurpata. In Alexandri III. Successione* διάδοχοι, ἐπίγονοι, ἀπόγονοι, *quo pacto invicem distinguendi.* III. *Proinde quòd in partem ditionis Apostolicæ successerint Episcopi, nihil tamen obstat quo minùs dici possint Apostolorum Successores.* IV. *Etiam ante mortem S. Pauli singuli Presbyteriis Episcopi præfecti sunt.* V. *Primam ad Timotheum Epistolam è Macedoniâ datam, antequam Romam veniret Apostolus, malè statuit Salmasius. Triplex memoratur Apostoli in Actis profectio in Macedoniam, quarum nullâ scribi hæc potuit Epistola.* VI. *Malè rursus Epistolam ad Titum profectioni Macedonicæ assignat in Actis memoratæ.* VII. *Non affirmat Clemens Romanus Paulum, postquam Romam ingressus est, pedem inde postea nunquam extulisse.* VIII. *Bis Romæ Paulum fuisse probatur.* IX. *Inter binos illos Romam adventus impositi erant Presbyteriis viri singulares Episcopi.* X. *Idem probatur de secundo Temporum Apostolicorum intervallo, à Martyrio S. Pauli ad obitum S. Joannis.* XI. *Idem de tertio Intervallo*

vallo probatur ab obitu S. Joannis usque ad tempora Victoris. XII. * * Additio.

I. HUjus in Ecclesiâ Romanâ Successionis aliarumque in aliis Apostolicis Ecclesiis Tabulæ, apud antiquissimos Patres magni semper habitæ sunt; ex illis disputabant contra Hæreticos & Schismaticos: neque hi aut illi quicquam habebant, quod huic argumento ullâ verisimilitudine opponi posset. Patet hoc ex locis Patrum tertio Capite adductis, ut plura addere necesse non sit. Alia autem hujus Successionis utilitas fuit, quòd eodem argumento vera & indubitata Ordinis Episcopalis antiquitas, & primordialis forma regiminis duraturi ab ipsis Apostolis derivata simul demonstraretur. Iidem enim, qui doctrinam his Successionibus traditam, & receptam pro verâ habuerunt, simul etiam docuerunt hos Episcopos in suis Ecclesiis fuisse Apostolorum in officio Successores. Hoc autem est, quod Novatores malè habet; & nè hæc consequentia admittatur, nullam in primis duobus Sæculis Ecclesiæ Successionem fuisse asserunt, idque contra expressa eorum Patrum verba qui secundo Sæculo vixere. *Nulli Episcopi succedere potuerunt Apostolis. Nulli Episcopi succedere potuerunt illis Episcopis, qui ab Apostolis ordinati sunt.* Sic Salmasius in Apparatu. Unde sequitur eos antiquos Patres qui secundo Sæculo vixere, omnesque qui illos sequuti sunt, non modò falsas Successiones nobis tradidisse, sed & impossibiles. Quid sit διαδοχὴ, qui appellandi διάδοχοι, optimè noverunt viri illi magni, Hegesippus, Irenæus, Tertullianus, qui secundo Sæculo vixere. *Ipse Hieronymus*, inquit Salmasius, *aliquando errore isto communi abreptus deprehenditur, successionum Episcopalium ab Apostolorum tempore repetendarum.* An communis sententia Patrum fuit communis error? Habuerunt illi ante oculos Successiones regum, & Successorum nomina consignata. Notissimæ tunc erant διαδοχαὶ præcipuorum Philosophorum, & διαδόχων

tum

tum loca, tum nomina. An ſoli Patres ignorabant, quibus nomina διαδόχων competebant? An adeò ignari rerum erant, ut tam notum vocabulum iſtis tribuerent, qui illud ferre nullo modo potuerunt? An qui ſub initio Sæculi ſecundi, vel ante medium vixere, quales Epiſcopos Sæculum primum jam affectum viderit, prorſus neſciebant? An Hieronymus neſcivit quomodo de Apoſtolis & Epiſcopis loquendum ſit, qui in Epiſtola ad Evagrium ſcripta, toties à Salmaſio laudatâ, hæc tam rotundè protulit: *Ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti, ejuſdem eſt & Sacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit. Cæterùm omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.*

II. Quòd nulli Epiſcopi ſuccedere potuerint Apoſtolis, unico argumento probare nititur ex diſparitate Apoſtolorum & Epiſcoporum petito. Unuſquiſque Apoſtolorum habuit illimitatam Juriſdictionem, Epiſcoporum unuſquiſque limitatam: Nulli igitur Apoſtolo ſuccedere potuit Epiſcopus, quia tantùm partem illius Curæ & Juriſdictionis ſortitus eſt. Hujus argumenti vis nulla eſt; nam vox Succeſſionis, ubi pars tantùm poteſtatis, ſive Juriſdictionis alicui contigit, ſemper uſurpata & legitima habita eſt. Juſtinus lib. 19. cap. 1. *Mago Carthaginienſium Imperator die fungitur, relictis duobus filiis, Haſdrubale & Hamilcare, qui per veſtigia paternæ virtutis decurrentes, ſicut generi ſic & magnitudini patris ſucceſſerunt.* Sub Imperatore Claudio loco duorum unicus Præfectus Prætorio conſtitutus eſt Burrhus Afranius. Sub Nerone Burrho mortuo duo Præfecti Prætorio conſtituti ſunt, ut unius Succeſſores. Ita loquitur Tacitus, Annalium l. 14. c. 51. *Civitati grande deſiderium ejus manſit per memoriam virtutis, & Succeſſorum alterius ſegnem innocentiam, alterius flagrantiſſima flagitia & adulteria.* Sic Herodes Româ redux poſt

recon-

reconciliationem filiorum ab Augusto factam tantum Cæsaris beneficium coram populo Hierosolymitano, astantibus tribus filiis, agnoscit. Ὁ μὲν γὰρ Κύριον ἐμὲ τῆς ἀρχῆς καὶ διαιτητὴν τῆς διαδόχου κατέστησεν, *Ille enim me regni Dominum & Successoris judicem constituit.* Ἐγὼ δὲ τούσδε τοὺς τρεῖς παῖδας ἀποδείκνυμι βασιλέας, *Ego autem hosce tres filios reges designo,* Ipsius scilicet in regno Successores. Τῷ μὲν γὰρ Ἡλικία, τοῖς δὲ εὐγένεια τὴν διαδοχὴν προξενεῖ, *Huic enim,* Antipatro, *ætas*; *illis*, Alexandro & Aristobulo, *nobilitas generis Successionem conciliat.* Hos igitur tres filios suos Successores sibi publicè designavit Herodes, eósque regni sui hæredes partiarios constituit, quod proximis verbis apertè significat. Τό γε μὴν μέγεθος τῆς βασιλείας ἀρκεῖ καὶ πλείοσιν, *Magnitudo enim regni etiam pluribus sufficit.* Hæc Josephus de Bello lib. 1. cap. 17. Mortuus est Alexander magnus in maximo Imperio. Non interruptum est illius Imperium, sed per Successiones continuatum est, sive ut loquitur Livius, *Maximum in terris Macedonum regnum nomenque inde morte Alexandri distractum est in multa regna*, quasi *minutalia regna*, ut loquitur Tertullianus. Josephus lib. XI. cap. ult. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς διαδόχους ἐμερίσθη. Vetus Interpres, *Post obitum autem Alexandri Imperium quidem ejus inter Successores est divisum.* Agathias l. 2. de Imperio Persarum translato in Macedonicum ab Alexandro, Οὕτω γὰρ ἦν μεγαλουργὸς ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἀμαχώτατος, ὡς ἐπειδὴ αὐτὸν καὶ ἀποβιῶναι ξυνέβη, ὅμως τοὺς ἐκείνου διαδόχους, Μακεδόνας γε ὄντας, κατασχεῖν ἐπὶ πλεῖστον τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ὀθνείας, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἀφικέσθαι. *Ita enim erat rerum gestarum magnitudine eximiè clarus, belloque insuperabilis, ut etiam posteaquam eum è vivis excedere contigit, Successores tamen ipsius, Macedones quum*

eſſent, alienam exteramque regionem quàm diutiſſimè in poteſtate retinuerint, & ad ſummam potentiam evaſerint. Qui hæc regna obtinuerunt, Διάδοχοι Græcis dicebantur, Succeſſores nempè Alexandri, non in toto Imperio, ſed in parte unicuique aſſignatâ. Τῆς βασιλείας ὑιοὺς διαδόχους οὐκ ἐχούσης, ut loquitur Diodorus Siculus. De qua re ita loquitur Euſebius de vita Conſtantini, lib. I. cap. 7. Αὐτίκα δὲ ἡ βασιλεία κατελείπετο τῶν θεραπόντων ἑκάστου μοῖράν τινα περισπῶντος καὶ ἁρπάζοντος ἑαυτῷ. Idque adeò paſſim apud Græcos obtinuit, ut οἱ διάδοχοι ſimpliciter dicti, ſine adjecto, regni Alexandri partiarios peculiariter ſignificent; ſic apud Joſephum lib. 12. cap. I. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος. *Teſtis eſt orationi huic Agatharchides Cnidius, Succeſſorum Alexandri geſta conſcribens.* Sic apud Suidam, Ἑκαταῖος Ἀβδηρίτης γέγονεν ἐπὶ τῶν διαδόχων. Et, Νύμφις Ἡρακλεώτης περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων καὶ ἐπιγόνων. Horum locorum primo ætas Hecatæi ſatis innoteſcit ex eo quod ſub Succeſſoribus vixerit; id autem intelligendum eſt de iis regibus qui Alexandro proximè ſucceſſerunt: Aliter ejus ætas prorſus remaneret incerta, quod ad ſcripta attinet. Erat autem ille cum Alexandro ipſo nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus eſt, ut teſtatur Joſephus lib. I. contra Apionem. Secundò pariter Nymphis ſcripſiſſe intelligendus eſt de iis regibus, qui Alexandro proximè ſucceſſerunt, & de eorum liberis: id enim vox ἐπίγονοι ſignificat; filios ſcilicet Succeſſorum, non Succeſſores, ut Scaliger, neque Poſteros, ut Voſſius, qui ἐπιγόνοις τοῖς ἐπὶ Θήβας oppoſuit ἐπιγόνους Ἀλεξάνδρου à ſe inventos; Græcorum enim nemo ita locutus eſt. Nam ut apud Apollodorum leguntur οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες κληθέντες ἐπίγονοι,

(Unde

(Unde apparet ἐπιγόνους dictos, qui filii erant septem Ducum, qui apud Thebarum portas occisi sunt: de quibus scripta est à Sophocle Tragœdia Ἐπίγονοι dicta, ut ante ab Æschylo Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις:) Ita etiam Ἐπίγονοι dicti sunt primorum Alexandri Successorum filii, ut Hieronymus etiam scripsit περὶ τῶν Διαδόχων, teste Josepho, & περὶ τῶν ἐπιγόνων, teste Dionysio Halicarnassensi; utpote qui tum Διαδόχων, tum ἐπιγόνων ætate vixit. Qui autem ἐπιγόνοις succedebant, non ἐπίγονοι, sed ἀπόγονοι dicebantur, ut testatur Josephus, Antiq. lib. 1. cap. 17. de Antiocho Epiphane loquens, Μακεδόνες δὲ αὐτὴν Ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. Quod cùm non intelligeret Vetus Interpres, ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων, *ab uno priscorum* reddidit. Ibi enim certè ἀπόγονοι pro posteris Successorum Alexandri positi sunt. Ut post Hierosolymorum excidium Eleazarus Sicariorum coryphæus, eidem Josepho dicitur ἀπόγονος Ἰούδα τοῦ πείσαντος Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγους μὴ ποιεῖσθαι τὰς ἀπογραφὰς, ὅτε Κυρήνιος τιμητὴς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπέμφθη. De Bell. lib. 7. cap. 30. Ut Nicolaus Damascenus Philippum Octavii Vitricum, in Excerptis de Institutione Cæsaris, Τῶν τοῦ Μακεδόνα Φίλιππον (vel Φιλίππων) κεχειρωμένων ἀπόγονον vocat. Et idem Damascenus de Adado Syriæ Rege, Τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου. *Mortuo autem Adado posteri ejus per decem generationes regnabant, unoquoque nomen hoc assumente.* Ita habemus primò τοὺς Διαδόχους, partiarios regni, Alexandri Successores; secundò ἐπιγόνους, eorum Successorum filios; tertiò ἀπογόνους, eorundem Successorum posteros. Quare notio Successorum partiariorum non tantùm possibilis est, sed etiam nonnunquam necessaria. Unde apparet quàm falsum sit illud Salmasii effatum,

Pluralitas non ſuccedit unitati: neque expoſitio Salmaſiana hujus effati abſurditatem tollit, cùm addit, *præcipuè diſpar & inferior.* Nam illi qui Alexandro ſucceſſerunt, cùm plures eſſent, diſpares etiam erant & Alexandro inferiores. Et ratio Salmaſii non eſt, ut ipſi videbatur, *validiſſima & inexpugnabilis.* Cum Nero omine ſiniſtro perterritus, & de Imperio retinendo ſolicitus complures ſubito interficere vellet, cum hoc ſapientiſſimo dicto, Dione referente, Seneca compeſcuit, Ὅσους ἂν ἀποσφάξῃς, οὐ δύνασαι τὸν διάδοχόν σου ἀποκτεῖναι· *Licet quamplurimos trucidaveris, non potes Succeſſorem tuum occidere.* Apoſtoli ipſi, quamvis ſummâ autoritate cœlitus donati, & poteſtate vitæ ac necis, ubi opus erat, uſi,tamen Succeſſores ſuos nec voluerunt, nec potuerunt è medio tollere. Et Salmaſius,qui nimis ſerò fatali unius argumenti ictu eos omnes de ſtatu ſuo deturbare conatus eſt, & fruſtra & infeliciter hoc efficere tentavit.

III. Cùm autem plures unius Succeſſores dici legitimè poſſint, ut ex antedictis patet; cur in hac unâ re nomen Succeſſionis admitti non poſſit, haud video. Quamvis maximum ſit diſcrimen urbis & orbis, maxima differentia Apoſtoli fundatoris, & Epiſcoporum ab ipſo creatorum; tamen ubi alicui Epiſcopo ſingulari Eccleſiæ in urbe aliqua conſtitutæ regimen, cum autoritate & poteſtate ſupra omnes Presbyteros ante creatos, & in poſterum creandos, ab ipſo Apoſtolo concreditum & demandatum eſt, ille Epiſcopus iſtius Apoſtoli in eâ Eccleſiâ ſucceſſor jure nominari poterit. Apoſtoli enim cùm fundarent aliquam in urbe alicujus Provinciæ Eccleſiam, in eaque Presbyteros conſtituerent, ſummam Eccleſiarum curam & regimen ſibi ſolis reſervabant, quamdiu ipſis viſum eſt. Sic nobis deſcribuntur Paulus & Barnabas primò regiones peragrantes, & Evangelizantes, & Diſcipulos facientes; & cum reverſi ſunt, Presbyteros fratribus ordinantes in unaquaque Eccleſiâ, *Act.* XIV. 21, 22, 23. Aliquot annis poſtea *dixit Paulus ad Barnabam, Revertentes viſitemus fratres per univerſas,*

versas civitates in quibus prædicavimus verbum Domini, quomodo se habeant, Act. XV. 36. Et Paulus cum Sila *perambulavit Syriam & Ciliciam confirmans Ecclesias*, v.41. Hoc ordine primò constitutæ sunt Ecclesiæ per diversas Provincias. Apostoli autem cùm maximè ad utilitatem Ecclesiæ pertinere videbant, ut alius aliquis illis Presbyteris imponeretur, vel propter absentiam nimis diuturnam, vel mortem appropinquantem, singulares Episcopos constituerunt, & Ecclesiis à se fundatis præposuerunt, qui sic ab illis præpositi, durante vitâ, autoritate sibi ab Apostolo suo demandatâ in sua quisque Ecclesia potiebantur. Et ideo propter Ecclesiam ab Apostolo primò fundatam, & ab eodem Apostolo alicui Episcopo concreditam, ille cui concredita est, meritò Apostoli Successor ab omnibus postea appellatus est. Tales autem Episcopos singulares ab ipsis Apostolis suâ vice in Ecclesiis præpositos fuisse mox apertè ostendemus; adeoque hoc argumentum Salmasio eripiemus, qui asserit Episcopos non videri debere Apostolis ipsis successisse, *Cùm illi*, ut ait, *nullum unquam talem Episcopum creaverint, qui summam in singulis Ecclesiis supra Presbyteros dignitatem & potestatem haberet.* Nam cùm altera pars argumenti huic conjuncta, *Nullos*, scilicet, *Episcopos succedere potuisse illis Episcopis qui ab Apostolis ordinati sunt*, ad convellendam Successionem ab antiquis Patribus traditam multo majoris ponderis esse videatur: cúmque hujus effati unica ratio assignetur, quia sub Apostolis unicus tantùm ordo in Ecclesiis constitutus est, unde concludunt nullum Episcopum quales nunc sunt, ulli Episcopo ab Apostolis succedere potuisse: cùm denique multa de hac re in tumultuario opere à Salmasio congerantur, & sæpiuscule repetantur, ut distinguat & latè disterminet Episcopos postea ab Ecclesiâ introductos, ab iis qui ab Apostolis ordinati, & ab iis qui post Apostolos diu continuati sunt in Ecclesia; nos distinctius & apertius de temporibus necessariò disputandum, & de re tota simul differendum esse duximus.

IV. Ac

IV. Ac primò omnem hanc quæstionem in eo verti concedamus, *Utrum per totam omnium Apostolorum vitam, quamdiu vel ultimus ex his Ecclesiam rexit, Episcopi iidémque Presbyteri plures Ecclesiis particularibus præpositi fuerint*, an verò in aliquibus Ecclesiis unus aliquis omnibus Presbyteris in eadem Ecclesia superimpositus fuerit, *viventibus adhuc Apostolis, aut pluribus, aut uno saltem eorum qui longissimè vitam ultra cæteros produxerit*. Quæstione in hunc modum constitutâ, ut distinctiùs & clariùs sententia nostra proponatur, & validiùs probetur, duo intervalla temporum Apostolicorum separatim considerabimus, primum ante passionem S. Pauli, secundum ante obitum S. Joannis: Et in utroque temporum intervallo Episcopos speciales & singulares in civitatibus, & Ecclesiis aliquibus particularibus omni Presbyterio in iisdem Ecclesiis cum potestate superimpositos ab ipsis Apostolis fuisse demonstrabimus. Quod ad primum intervallum attinet, secundum legem à Salmasio impositam, ex sola S. Scriptura disputabimus. Quippe ex ipsis S. Pauli Epistolis id quod à nostris asseritur liquido constat, nempe in particularibus Ecclesiis singulares aliquos & speciales, ut loquitur Salmasius, viros præpositos fuisse omnibus Presbyteris inter se æqualibus, cum Jurisdictione supra illos Presbyteros priùs ordinatos; illosque singulares & speciales viros ab ipso Apostolo Paulo, iis Presbyteris quos ipse pari cum potestate instituerat, cum majore & exorti potestate superimpositos fuisse. Ad hoc autem comprobandum nituntur nostri præcipue autoritate Epistolæ ad Titum, & primæ ad Timotheum. Quod cum facile perspiceret Salmasius, & hæc disputatio tota in temporum tractu posita videretur, tempora Epistolis à S. Paulo scriptis assignanda ita confundere conatus est, ut exinde nihil certi colligi posset. Epistolam ad Timotheum primam, & alteram ad Titum scriptas fuisse statuit diu antequam Paulus Romam vidit; Paulum Româ nunquam pedem tulisse, sed in ea Urbe per integros septem annos constitisse vult usque ad Martyrium.

Ex

Ex quibus nonnulla ipse primùm commentus est, reliqua ab aliis perperam posita ad institutum suum traxit. Nam primò ex Macedoniâ scriptam vult primam ad Timotheum; & *Epistola ad Titum*, inquit, *scripta est circa idem ferme tempus quo prima ad Timotheum, cum in Macedoniam rediisset ex Achaia,& in transitu Cretam adiisset.* Ita quidem alii.

V. Nos autem diu postea scriptam fuisse primam ad Timotheum Epistolam asserimus, & tam mature scribi potuisse pernegamus. Verba quidem S. Pauli sunt 1 Tim.I.3. *Sicut rogavi te permanere Ephesi cum irem in Macedoniam,* quæ sibi favere putant illius sententiæ autores. Ego verò ex iisdem verbis demonstro, neque illo tempore, neque quovis alio in Actibus denotato Paulum rogasse Timotheum ut Ephesi permaneret, aut ad illum scripsisse hanc Epistolam, in qua hæc verba continentur. Rectè Theodorus Beza, *Ter omnino vidit Macedoniam Paulus, ut ex historiæ filo apparet. Quamvis enim non omnia perscripserit Lucas, ita tamen contextam historiam esse apparet, ut non plures profectiones in Macedoniam possint constitui.* Ad nullam autem harum trium profectionum referri ullo modo possunt illa quæ produximus verba, sive Paulum sive Timotheum, sive Ephesum sive Macedoniam spectemus. S.Paulus primò incidit in Timotheum jam discipulum Lystris, eumque circumcidit,& secum abduxit priusquam ipse Macedoniam viderat. Et cum pervenisset Troadem, in somniis monitus profectus est in Macedoniam, Act.XVI.9,10. In hac prima profectione non rogavit Timotheum Paulus ut Ephesi permaneret; ipsum enim secum habuit quamdiu in Macedonia ea vice moratus est, neque verò aut Paulus aut Timotheus Ephesi fuisse ante illud tempus perhibetur. Secunda Apostoli profectio ab Epheso & Troade facta est, cum post tumultum Ephesi excitatum, *valedixit discipulis, & profectus est, ut iret in Macedoniam,* Act.XX.1. cujus profectionis ipse mentionem facit 1 Cor. XV.5. & 2 Cor.II.12. Sed nec in hac secundâ profectione Timotheum rogavit Paulus ut Ephesi permaneret, cum enim

enim illuc jam præmiserat, *Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timotheum & Erastum, ipse remansit ad tempus in Asiâ*, Act.XIX.22. Dedit etiam tunc Timotheo in mandatis, ut peracto in Macedonia negotio perveniret ad Corinthum, 1 Cor. IV. 17. Præterea dum Apostolus remansit ad tempus in Asiâ, scripsit primam ad Corinthios Epistolam, eo ipso tempore quo Timotheus erat adhuc in Macedoniâ, in qua eum Corinthiis commendat his verbis, *Si autem venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos, opus enim Domini operatur, sicut & ego.* Et quoniam Apostolus ipse, mutato pro re natâ consilio, non primò Corinthum, deinde in Macedoniam, sed primò in Macedoniam, dein Corinthum proficisci statuerat; in ipsâ Macedonia Timotheum Corintho venientem recepit. Neque diu post ex Macedonia scribit secundam ad Corinthios Epistolam, 2 Cor. VII. 5. VIII. 1. IX. 2. simul cum Timotheo, 2 Cor.I. 1. Dein ex Macedoniâ Timotheus secutus est Paulum in Achaiam, eique in Achaiâ comes fuit, cùm scripsit Epistolam ad Romanos, Rom XVI. 21. & Achaiam simul cum Paulo reliquit. Nihil igitur certius aut exploratius ea observatione esse potest, quæ asserit in secundâ profectione in Macedoniam Paulum non rogasse Timotheum ut permaneret Ephesi. Tertia Apostoli profectio non ab Epheso aut ex Asiâ, sed ex Achaia, eaque improvisa & subitanea fuit, propter metum insidiarum quæ factæ sunt tendentibus Hierosolyma. Cùm autem institueret tertiam hanc profectionem, seu potiùs reditum in Macedoniam, *habuit* enim *consilium ut reverteretur per Macedoniam*, Act. XX. 3. non rogavit Timotheum ut permaneret Ephesi. Tunc enim totus erat in collectis tuto Hierosolyma transferendis, & tunc Timotheus eum secutus est, utpote unus eorum quorum curæ concreditæ sunt collectæ, qui cum *præcessissent, Paulum reliquosque præstolabantur Troade*, & Paulus venit ad eos Troadem, unde simul profecti sunt Hierosolyma, ubi invenimus Trophimum nominatim qui Asianus fuit, & cum Timotheo profectus

fectus esse dicitur in Asiam, nec in itinere toto aut annis proximè sequentibus, vel excogitari potest tempus aliquod quo scribi potuit illa Epistola, quæ celerem adventum Pauli ad Timotheum Ephesi permanentem pollicetur. *Hæc tibi scribo sperans me ad te venire citò*, 1 Tim.III.14. Et, *Dum venio attende Doctrinæ*, IV. 13. Quamobrem pro certo haberi debet, nullâ ex his tribus profectionibus Paulum rogasse Timotheum ut Ephesi permaneret, ac pariter certum est circa illa tempora non fuisse scriptam primam ad Timotheum Epistolam. Unde clarè sequitur necessariò statuendum esse, Paulum quartò in Macedoniam profectum esse, antequam Epistolam scripsit ad Timotheum. Illa autem quarta profectio institui non potuit nisi post biennalem ejus Romæ custodiam.

VI. *Epistola ad Titum scripta est*, inquit, *cùm in Macedoniam rediisset ex Achaiâ Paulus*, & *in transitu Cretam adiisset.* Ecce iterum Macedoniam toties vexatam, & nunc etiam productam, ad probandam Epistolæ ad Titum epocham, in qua ne nomen quidem istius regionis extat. Parum hoc est, vult etiam Apostolum cum ex Achaia rediit in Macedoniam, in transitu Cretam adiisse. Quis hæc ferre potest, qui Acta Apostolorum & Epistolam ad Titum legit? Erant tunc temporis Paulo sociisque suis concreditæ collectæ * ex Achaiâ; erant tunc illi ex Achaia † navigaturo in Syriam paratæ insidiæ, quare redire statuit in Asiam per Macedoniam. An hæc cogitans Paulus navigare voluit in Cretam? & sic in manus insidiatorum se dare? An voluit in Creta Evangelium prædicando tempus terere, cùm summâ || festinatione Hierosolyma adire contenderet? Si daremus Apostolum in Cretam navigasse, & Titum tunc temporis in eâ insulâ reliquisse, quod nullo modo concedendum est, an cùm è Creta rediisset in Macedoniam, ex ea regione ad Titum scriberet, *Cùm mise o ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim, ibi enim statui hyemare*, III. 12. Quomodo enim tunc statuere Nicopoli hyemare, cùm jam hyeme finitâ, Philippis

* 1 Cor.XVI.1, 2,4,5. Act.XXIV.17.
† Act.XX.3.
|| Act.XX.16.

Paſcha celebraret, & ſummâ Hieroſolyma adire contenderet, ut ibi Pentecoſten celebraret, & præterea exinde Romam videre maximè concupiverit? Quomodo de mittendo Artema, quem nondum comitem Pauli fuiſſe legimus, aut etiam de Tychico cogitavit, qui legationis illius pars fuit, & quem Romæ poſtea comitem Apoſtoli fuiſſe legimus? Quorſum eo tempore *Zenam juriſperitum*, de quo nihil in Actibus legitur, accerſeret? Quorſum Apollo, quem certè Paulus nondum Cretæ reliquerat? Hæc certè conſiſtere non poſſunt. Sed nec alii multo melius hanc rem explicant. Nam Baronius, qui anno ſuperiori Apoſtolum Cretam petiiſſe dicit, primò navigationem excogitavit ex Macedonia per Ægeum mare uſque ad Cretam, de qua ſilet Scriptura; deinde Paulum vult Cretæ reliquiſſe Titum, cùm Titus eo tempore quo Apoſtolus profectus eſt ex Macedoniâ in Achaiam, in Pauli contubernio non fuit, utpote ab ipſo præmiſſus ad Corinthios, ut collectas curaret in adventum ſuum paratas eſſe, 2 Cor. VIII. 6, 16, 17. Scriptam etiam è Græcia vult Epiſtolam, in qua Titum ut Nicopolim quam citiſſime ſe conferret admonuit, ubi hyemare ſtatuit; cùm eo tempore in Achaia per tres tantummodo menſes ſubſtiterit, qui omnes hyberni erant, ut ex hiſtoria patet. Ludovicus Capellus cùm has opiniones minimè ferendas eſſe perſpiceret, aliam ſententiam commentus eſt, his objectionibus minimè obnoxiam, ſed à veritate maximè alienam. Paulum ſcilicet in ſecundâ peregrinatione per Aſiam, quæ poſt Concilium Hieroſolymitanum facta eſt, navigaſſe Cretam, atque iſtic annuntiato Evangelio Titum reliquiſſe, ut ea quæ deeſſent corrigeret, atque mox ex Creta veniſſe Derben & Lyſtram. Nam quis credet Paulum ex Cilicia in Cretam navigaſſe tam longè diſſitam, ut in Lycaoniam perveniret, quæ erat Ciliciæ contermina; quis inquam ſine autore hæc admittet, præſertim cum in MS. Cantabrigienſi talis fiat connexio, Διελθὼν δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα κατήντησεν εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν, *Cùm has regiones* (Syriam

&

& Ciliciam) *pertransisset, pervenit Derben & Lystram*, Act. XVI. 1.? Imò quis ei concedet Titum, quem tunc Cretæ relictum esse statuit, in eâ peregrinatione Pauli comitem fuisse? Dicit quidem Capellus non semel, Paulum assumtis Silâ & Tito Syriam & Ciliciam peragrasse, & citat etiam pro hac sententia Act. XV. 40. ubi hæc tantum legimus, *Paulus verò electo Sila profectus est.* Nimis igitur suo ingenio indulsit, cùm, invito S. Luca, & novam navigationem Apostolo extra ordinem assignavit, & alium ei comitem sine autore adjunxit. Revera non est scripta Epistola ad Titum aut ex Achaia, aut ex Macedonia, aut ab Epheso, aut aliunde tam maturè ac illi volunt, neque S. Paulus vidit Cretam ante biennalem Romæ custodiam. Post illam igitur Romam reliquit, in Cretam navigavit, ubi Titum reliquit, & ad eum postea non procul à Nicopoli scripsit.

VII. Sed quoniam hæc magni momenti sunt, videndum porro unde probet Salmasius suam sententiam quam contra omnes tam veteres quàm modernos tueri conatur. Pro eo duo dicit, Primum, *Quod autem quibusdam placet Paulum post illud biennium, Lucæ memoratum, iterum ejus rei petitâ veniâ in Græciam profectum esse, & anno post Romam reversum, id quam verum sit nescio, nec multùm refert.* Satis hæc astutè. Novit enim plurimos aliter sensisse, ab aliquibus septem, ab aliis plures annos post biennium Lucæ memoratum, Paulo ante Martyrium tribuisse. Sed Jacobi Capelli sententiam retulit, quæ utrum vera an falsa sit non multum referre ait, adhuc tamen nihil probat. Secundo propiùs ad rem ipsam accedit, *Ex Clemente potiùs liceat affirmare, ex quo Romam ingressus est primùm, nunquam postea inde pedem extulisse.* Certè si hoc à Clemente Romano dictum est, licebit Salmasio, imo decebit omnes idem affirmare. Sed verba Clementis de Paulo, quæ ad hoc negotium spectantia adducit, hæc tantum sunt, Ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθὼν καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων,

ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου· quæ sic interpretatur, *Ad Occidentis finem veniens & sub Imperatoribus Martyrium passus ita migravit è mundo.* Et tum inquit, *Aperte innuit non inde decessisse, sed ibi Martyrium passum esse sub Nerone.* Quid scripsit Clemens video; quid innuit vidit Salmasius, non ego. Davus sum non Oedipus. Certè non *innuit apertè* Paulum Roma nunquam discessisse. Imò quis ista ex hoc loco potest exculpere, in quo neque Roma, neque Nero nominatur; neque Καῖσαρ, neque Αὐτοκράτωρ, neque Αὔγουστος, neque Βασιλεύς, quibus nominibus uti solebant scriptores Græci, indigitatur? ex quo Paulum, vel Romam, vel Neronem vidisse unquam nullo modo probari potest? Quis crederet Virum impendio doctum ex talibus præmissis conclusionem tam enormem deducere potuisse? Hæc sanè consequentia tam infirma omnibus necessariò apparet, ut plura addere sit in Lectoris patientiam nimium peccare.

VIII. Quamvis ea quæ jam diximus sufficere videantur, adhuc tamen apertiùs & extra omnem controversiam ex Epistola secunda ad Timotheum probatur Apostolum Paulum bis Romam venisse, & in ea Urbe haud diu ante mortem secunda vincula & severiora passum esse. Nam Apostolus eam Epistolam scripsit, ut ex ipsa patet, Romæ, I. 17. & quidem in vinculis quorum ipse mentionem facit I. 8. II. 9. Scripsit autem eam ad Timotheum tunc absentem desiderans eum videre, I 9. Hæc autem vincula multum à prioribus differebant, & in his Apostoli conditio maximè dispar fuit. Nam in prioribus vinculis prædicavit in conducto suo *cum omni fiducia sine prohibitione.* Notissima tunc fuit Pauli domus, in qua per biennium habitavit, & *recepit omnes ingredientes ad eum,* Act. XXVIII. 30, 31. In secundis vinculis alia statim rerum facies fuit. Tunc enim Onesiphorus, inquit, *cùm Romam venisset, solicitè me quæsivit & invenit,* I. 17. An opus erat ut Onesiphorus σπουδαιότερον, & cum tanto studio ac solicitudine quæreret Paulum,

Paulum, & ex tam sedulâ inquisitione inveniret, si Apostolus aut in eadem domo, aut cum eadem libertate, & non in arctâ & abditâ custodiâ prædicasset? De prioribus vinculis ad Philippenses scribit, ea *manifesta fuisse in prætorio & in cæteris omnibus; ut plures è fratribus in Domino confidentes in vinculis meis, abundantiùs auderent sine timore verbum Dei loqui.* In postèrioribus autem omnes cum comites & ζυνεργοὶ præter unum dereliquerunt, & in alias regiones transierunt, IV. 10. imò, inquit, *in primâ mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis imputetur*, IV. 16. Magnum certè discrimen inter biennalem Pauli custodiam Lucæ memoratam, & hanc quam Apostolus in hac Epistola describit; neque hujus disparitatis ulla ratio excogitari posse videtur, quàm quòd prior ante incendium quod prædiis Tigillini Æmilianis proruperit, posterior postea, neutra sub ipso incendio. Præterea magna hic apparet personarum mutatio, dum ad Timotheum absentem scribitur Epistola hæc, qui in biennali custodiâ Paulo aderat, & cum eo simul tres Epistolas scripsit ad Philippenses, ad Colossenses, & ad Philemonem; neque tamen quisquam adhuc Timotheum aut Troade, aut Mileti, aut Hierosolymis, aut Cæsareæ relictum, aut Paulo comitem Romam usque non fuisse conatus est ostendere. Cùm hanc Paulus scripsit Epistolam, Demas eum reliquerat, & quidem cum hoc pessimo charactere, *diligens hoc sæculum*, qui in priori custodiâ fidus Apostolo comes fuit, & inter ejus ζυνεργὺς salutavit Philemonem. Marcus etiam in secundis vinculis Româ aberat, ideoque Paulus monet Timotheum ut secum Romam afferat, IV. 14. Ille autem in prioribus vinculis Apostolo adhæsit, & Philemonem salutavit, 24. Tychicus non, ut alii, reliquerat Paulum, sed ab eo missus fuerat Ephesum, cujus missionis Timotheum certiorem facit, IV. 12. quem bene noverat Timotheus & Paulo in biennali custodia & sibi adfuisse, & tunc Ephesum etiam missum fuisse cùm scripta est Epistola:

stola ad Ephesios, VI. 21. & ad Colossenses, IV. 7. Alia igitur & à priori diversa hæc missio fuit. Denique in hac secunda Epistola habet nonnulla Paulus, quæ nisi postquam Roma elapsus fuerat, atque etiam plures provincias & regiones peragraverat, scribi nullo modo ad Timotheum potuerunt. *Erastus*, inquit, *remansit Corinthi*, IV. 20. Quorsum hoc memorasset Timotheo, qui ipsi *aderat cum Corinthum* ante prima vincula proximè reliquit? Post illa igitur Apostolus Corinthi fuit, & postquam Corinthum iterum reliquerat & Romam venit, ubi hæc scripta sunt. Similiter, inquit, *Trophimum reliqui infirmum Mileti.* At cum in itinere Hierosolymitano erat proximè ante prima vincula, non reliquit Trophimum Mileti vel sanum vel ægrotum, sed secum duxit Hierosolyma. Ibi enim Judæi *viderunt Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem æstimaverunt quoniam in Templum introduxisset Paulus*, Act. XXI. 29. Fuit igitur Mileti Paulus postquam Româ elapsus est. Idem etiam de Troade affirmandum, ubi *reliquit penulam apud Carpum cum libris & membranis.* Ex his & ex iis quæ ante diximus, constat S. Paulum prioribus vinculis solutum Roma exiisse, multas provincias peragrasse, Corinthi, Mileti, Troade fuisse, Nicopoli hyemasse, in Asiam & Macedoniam profectum esse, & in Insula Creta prædicasse, & denique Romam reversum esse.

IX. In hac ultima peregrinatione Pauli dicimus eum viros singulares sive speciales Presbyteriis à seipso constitutis superimposuisse cum autoritate atq; potestate, quam Episcopi horum specialium Successores sibi vendicabant. Nam Timotheus Presbyteris Ephesinis, quocunque nomine censeantur, superimpositus est, ut eam Ecclesiam totam regeret, & Presbyteris ejusdem omnibus cum autoritate sibi demandata præesset, eosque ubi opus erat corriperet, aliosque Presbyteros insuper, quos necessarios putavit dignosque repperit, ipse ordinaret. Acceperat Timotheus gratiam Dei per impositionem manuum Pauli, qua instructus ad illud officium

officium rite perficiendum aptus & idoneus extiterat. Accepit etiam ab Apostolo admonitiones & præcepta per Epistolam, in qua omnes officii illius partes satis explicatæ, & earundem administratio ipsi demandantur. Quod ad rem præsentem attinet, accepit Timotheus ab Apostolo autoritatem exercendi censuras in tota Ecclesia Ephesina, *Peccantes coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant*, V. 2. Eademque autoritas speciatim ad Presbyteros in officio continendos extendebatur. Quæ eo nobis evidentior est, quòd cum certa limitatione proponitur, & quasi discriminatur, *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus vel tribus testibus*, V. 19. Idem etiam de potestate Sacros ordines conferendi observandum est; quæ ideo magis fit conspicua, quia cum cautione traditur, *Manus citò nemini imposueris; neque communicaveris peccatis alienis*, V. 22. Quæ de Timotheo & Epheso, de Tito & Creta dicenda sunt. Apostolus enim circa idem tempus scripsit ad Titum Epistolam, cujus statim initio de potestate Sacros ordines conferendi sic eum alloquitur, *Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui*, I. 5. Eidem Tito plenam Jurisdictionem impertitur veram doctrinam cum summâ autoritate promulgandi, *Hæc loquere & exhortare, hæc argue cum summo Imperio; nemo te contemnat*, II. 15. falsis doctoribus silentium imponendi, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, *quorum oportet ora obturare*, I. 11. ac denique Hæreticos excommunicandi, *Hæreticum hominem* post unam & secundam *correptionem devita*, III. 10. Hæc de Timotheo & Tito clara sunt; sed de aliis idem affirmare secundum legem Salmasii non possumus; non quòd alios etiam alibi paulo ante Apostolorum mortem Presbyteriis superimpositos fuisse non credamus, sed quod Sacrâ historiâ eorum temporum defecti sumus. Neque verò fuit hæc mutatio regiminis ab Apostolis primò instituti, quam adeò incredibilem esse vult Salmasius, sed tantùm ejusdem regiminis adimpletio, quâ

Ecclesiæ

Ecclesia ab Apostolo primum fundata, & ministris sub Apostolo administrata, addito tandem singulari & speciali viro, membris suis jam completa, & numeris omnibus absoluta evaderet, itáque post Apostolorum mortem eâdem formâ & eodem vigore per ordinationis continuationem usque ad finem Sæculi permaneret.

X. Secundo temporum Apostolicorum intervallo, à Martyrio S. Pauli ad obitum S. Joannis, quod triginta circiter annorum fuit, nullæ Sacræ literæ exaratæ esse creduntur, nisi quæ ab ipso Joanne scriptæ extant. Ex eo tamen idem facilè demonstratur. S. Joannes in Apocalypsi scribit ad septem Angelos septem Ecclesiarum in Asiâ. Nominat Urbes septem in quibus illæ Ecclesiæ constitutæ sunt. Vidit Christum in medio septem Candelabrorum, dextrâ tenentem septem Stellas. Didicit ab eo harum rerum mysterium, scilicet septem Stellas esse Angelos septem Ecclesiarum, & septem Candelabra septem Ecclesias. Unde unumquemque Angelum uniuscujusque Ecclesiæ separatim alloquitur, & unicuique sua bona, aut mala opera imputat. Hos Angelos Ecclesiarum dicimus fuisse viros singulares & speciales earum Ecclesiarum rectores; quorum unusquisque suam Ecclesiam per aliquot jam annos rexerat, antequam Joanni Revelatio facta est. Presbyterium certè neque quia Seniorum est, neque quia Senatus est, neque propter ætatem, neque propter numerum Angelus uspiam dicebatur. Ἀστέρες sunt non Asterismi illi Ecclesiarum Angeli: & quidem tales quales eorum Successores, qui μεγάλα στοιχεῖα appellabantur; non *magna Elementa*, sed *magna Lumina*.

XI. De tertio autem intervallo sententia Salmasii hæc est: *Politia quæ æquales omnes habuit Episcopos sive Presbyteros, duravit usque ad tempora Antoninorum, vel usque ad Victorem,* hoc est per annos minimùm LXXX. *Tunc quasi decreto facto per totum orbem ea consuetudo immutata est.* Ita scilicet interpretatur Hieronymum. Sed mens Hieronymi

nymi meliùs ex ipso discitur, & rei veritas certiùs ex antiquissimis Patribus, & indubitatis historiæ monumentis colligitur, firmiterque concluditur ante Victoris, imò ante Imperii secundi Antonini tempora, singulares & speciales viros ubique Ecclesias Dei rexisse. Sub Victore status Ecclesiæ ubique diffusæ adeo manifestus est, ut ad illa usque tempora Presbyteria cum summa potestate deducere summæ sit dementiæ: sed & ex ejusdem Pontificis historiâ compertum est, diu antè illius Pontificatûs tempora in eadem regiminis formâ Ecclesias constitutas floruisse qua tunc florebant. Nam Polycrates septem consobrinos suos Episcopos fuisse, ipsum autem octavum testatur. Erat tunc Irenæus Lugduni Episcopus, sed successor Pothini, sub quo etiam Presbyter fuerat. Inter cæteras erant etiam literæ Episcoporum Ponti, quorum Palma utpote antiquissimus primo loco positus est. Erat enim ille Amastrianorum Episcopus, ad quos scribens sub Sotere Dionysius Corinthius eum eorum Episcopum nominatim appellavit. Idem enim regimen ubique tunc floruit, cum Dionysius ille Catholicas ad Ecclesias scripsit Epistolas, in quibus nominatim non tantum Palmæ meminit, sed & Philippi Gortynensium, & Pinyti Cnossiorum, & Quadrati Atheniensium, & Soteris Romanorum Episcopi. Ante Dionysium cum peregrinatus est Hegesippus, qui sub Aniceto Romam venit sub Imperio primi Antonini, Corinthi Episcopus Primus fuit, teste ipso Hegesippo, qui etiam scribit se, cum Romam proficisceretur, quamplurimos Episcopos adiisse.

XII. Locus Hieronymi, quem pro fundo habent novatores, jam explicandus est.

* * * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

1. * *Id sibi voluit Hieronymus*, antequam studia in Religione fierent, communi Presbyterorum consilio Ecclesias *fuisse* gubernatas; *ea verò* studia *cum* Diaboli instinctu *eve-*

* In Epist. ad Tit. cap. 1. *Hieronymus* Episcopos Presbyteris ab ipsis usque *Apostolorum* temporibus præfectos existimavit.

 nirent,

nirent, ita tandem toto Orbe *fuisse* decretum, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & Schismatum initia tollerentur. *Quæ certè non de temporibus* Victoris, *sed de* primis *partium studiis, de ipsis illis quorum meminit in priori ad* Corinthios *Epistolâ S.* Paulus, *omnino sunt intelligenda. Occursum ait ipsis Schismatum* INITIIS, *cum tamen multa in Ecclesia Schismata* Victoris *tempora præcesserint, non modo illud de quo agimus* Corinthiorum *sub S.* Paulo. *sed & aliud brevi consecutum de quo scripsit ad eosdem* Corinthios *S.* Clemens, *sed alia illa* Hæreticorum *sub* Trajano, Hadriano, *utroque* Antonino, *è latebris prodeuntium, inimicitiamque jam manifestam profitentium, ne jam* Schismata *illa memorem quorum occasione scripsit* Ignatius, *quæ esset pro suspectis habiturus forte* Salmasius, *ne & alia illa quæ cavenda monet* Barnabas *atque* Justinus. *Malè* Schismatum Initia *sublata dixisset* Hieronymus, *si tanti Schismatum progressus fuissent impunè neglecti. Sed verò* Paulinos *illos Schismaticos disertissimè feriunt verba ipsa* Hieronymi. *De illis enim loquitur Schismaticis qui dicerent,* Ego sum Pauli, Ego Apollo, Ego autem Cephæ. *De illis* (*inquam*) *qui quos* baptizaverant suos esse putarent, non Christi. *Non* Phraseologiam *modò* Paulinam *imitatus est, ut existimat* Blondellus, *sed* causam *ipsam* illorum *Schismaticorum designavit, verbis, quibus potuit, expressissimis. Nec enim alios legimus recentiores illis temporibus* Schismaticos, *qui Schismati suo* Baptismi *vel prætextum obtenderent. Nullos certè quos ob oculos habere potuerit* Hieronymus. *Sed nec ullum profert Testimonium* Hieronymus *Apostolicis illis temporibus recentius ad confirmandam illam, quam obtendit, Presbyterorum Episcoporumque* ἰσοτιμίαν. *Fateor equidem è* recentioribus *priori illâ ad* Corinthios *Epistolis illum Testimonia produxisse. Recentiores enim erant quam dedit ad* Philippenses, *& quam ad* Titum *scripsit Apostolus. Nullum tamen adduxit quod prius illud superârit intervallum* Martyrii Paulini. *Nec verò paucorum erat annorum, quam per* totum orbem *obtinuisse*

credidit

credidit Hieronymus, *Regiminis Ecclesiastici mutatio*, Corinthiaci *Schismatis occasione oriunda. Nec Paulinarum Epistolarum Chronologiam callebant Veteres, ut quod fuerit reverà recentius, id illos etiam recentius existimâsse fuerit necesse. Ne quidem unum scio qui multis à Christo nato Sæculis vixerit qui vel* uni *Epistolæ certum* annum *assignârit, nedum ut* singulis *assignare ausus fuerit. Felicioribus recentiorum inventis, si Deo grati esse velimus, hæc debemus omnia. Proinde nihil est unde colligant Adversarii aliter sensisse* Hieronymum, *quam sensit Autor noster de* præfectis, *primo etiam intervallo illo quod S.* Pauli *Martyrium præcesserat,* Episcopis. *Quin potius idem sensisse oportuit si sibi saltem constare velint* Hieronymum. *Semper enim ille Episcopos agnoscit Apostolorum* Successores, *non certè agniturus si tanto ab Apostolorum excessu intervallo Præfecturam ab Episcopis arreptam credidisset. Semper ille receptos Successionis* Catalogos *sine ullâ hæsitatione sequitur, qui tamen Catalogi non alios complectebantur quàm* singulares *Presbyterorum Præfectos. Semper eodem ab Apostolis loco Episcopos* numerat *quo in illis Catalogis numeratos repererat, ut proinde* primos *Catalogorum decessores ab ipsis numerârit* Apostolis. *Sic ille in* Chronicis, *sic in* Scriptoribus Ecclesiasticis, *sic & in aliis locis, quotiescunque daretur occasio. Nec verò alia illis temporibus* Autoritas *esse potuit quæ singulis in* toto Orbe *Presbyteriis Episcopos* imponeret *præterquam Apostolorum, cum non aliæ ex aliarum nutu penderent Ecclesiæ, sed verò essent singulæ, pro suâ quæque ditione, absolutissimæ, ab eo certè longissimæ ut in unam de re adiaphorâ sententiam, & quidem brevi tempore, conspirarent. Estque id omnino observatu dignissimum,* Ecclesiæ *illi* consuetudini *cui* exortem *tribuit Episcoporum in Presbyteros potestatem,* dispositionem, *non* Apostolicam, *sed* Dominicam *opponi ab* Hieronymo. *Ut proinde* consuetudo *illa, ut non manârit à* Domino, *potuerit tamen ab* Apostolis *manare, pro sententiâ* Hieronymi. *Unde etiam* Augustinum *intelligimus, aliosque recentiores qui tam* Augustinum, *quàm ipsum etiam sequuntur* Vid. supr.

Hieronymum, *quoties* consuetudini Ecclesiæ *illam assignant Episcoporum eminentiam, nihil esse proinde quod obstet quo minùs eadem consuetudo* Apostolis *autoribus rectè etiam potuerit assignari. Aliud est de quo agit Pseud-*Ambrosius *cum ait* prospexisse concilium, ut non ordo, sed meritum, crearet Episcopum, *nec vulgò hactenus intellectum. Non agit ille de* potestate *Episcopi designati, sed de* modo *designationis alio atque alio.* Potestatem *ille* Episcopi *utroque modo designati prorsus eandem agnoscit; modum tamen designationis novatum asserit, ut cum antea quo quisque* ordine *fuerat in Presbyteratum admissus, eodem porro ad Episcopatum aspirârit, constitutum deinde sit ut meliùs de Ecclesiâ meriti aliis quibusvis præponerentur, etiam priùs ordinatis. Et cum ait, de hoc prospexisse* concilium, *non* cœtum *aliquem Ecclesiasticum intellexit qui in unum fuerit* locum *coactus; sed* Episcopos Provinciales *in suâ quosque* Provinciâ, *seu in unum* locum *convenissent, seu minus. Hæc enim* Provincialium Episcoporum *Collegia* Concilia *appellari alibi monuimus. Nec verò necesse est ut moneamus pro Canonibus* Nicænis, & *pro moribus illius, quâ scripsit Pseud-*Ambrosius, *ætatis* singulorum *suæ Provinciæ* Episcoporum *constitutionem ad Provincialium Episcoporum* Collegia *universa spectâsse, qui perinde potuerant in designationis modo morem alium introducere. Nihil tamen illud obstat quo minùs verum sit quod impræsentiarum agitamus, ab* Apostolorum *usque temporibus Episcoporum in Presbyteria* Præfecturas, *iisdemque* approbantibus *Apostolis, descendisse, saltem pro sententiâ* Hieronymi. *Tantum abest ut verum esse potuerit quod voluit* Salmasius, *à* Victoris *tandem* Antoninorumve *temporibus illas esse Præfecturas arcessendas.*

Non faciunt ad *Salmasii* causam seu *Polycarpus* seu *Epiphanius* seu etiam *Irenæus.*

2. *Sed verò videamus quibus tandem Testimoniis sententiam adeo paradoxam colligat* Salmasius. *Nempe* Polycarpus *duorum meminit in Ecclesiâ duntaxat ordinum. Nec verò meminit interea* Salmasius *quis fuerit ipse* Polycarpus, *non unus certè è* plebe *Presbyterii* Smyrnæi, *qui* suo, *non* Ecclesiæ, *ne quidem* Presbyterii *solius, nomine totam illam concepit.*

cepit Epistolam. Non meminit præterea Collectionis Ignatianarum *Epistolarum* Eusebianæ, *in quâ tanta illa Episcopalis* ὑπεροχὴ *verbis plenissimis asseritur, testem in eâdem Epistolâ eundem illum esse* Polycarpum. *Ne repetamus interim illa* Diss.Cypr.X. *quibus alibi probavimus, nihil prorsus ad eorum causam facere id genus* διχοτομίας. *Retulit eódem illa* Epiphanii *quibus ostendit quid cum Ecclesiæ Romanæ* Presbyteris *disputârit* Marcion *ut in illius Ecclesiæ Communionem irreperet. Nec vidit interim*, Hygino *mortuo*, & *sede adeo* vacante, *Romam appulisse* Marcionem. *Sed nec vidit ipsam Sedis illius* Vid.Diss.III. ad Iren. προεδρίαν *à* Marcione *expetitam, ut verbis satis manifestis prodit* Epiphanius. *Unde illud præterea colligimus, toto illo tempore quo hæc disputavit cum* Presbyteris *Marcion, neminem illis fuisse* πρόεδρον, *ut proinde* Episcopum *communi* Presbyterii *nomine complecti non posset* Epiphanius. *Mitto interim, siquis* Episcopus *fuisset*, & *quidem talis qualem posteros fingit introduxisse* Salmasius, *plenario in Presbyteros jure*, & αὐθεντίᾳ *legibus absolutissimâ; adhuc tamen* Presbyteri *vocem ita hoc in loco usurpâsse* Epiphanium *ut etiam illum, nullo tamen ejus imminuto jure, complecti posset* Episcopum. *Quamvis non* excludat *Presbyteros etiam* Officio, *quod tamen ad vim* vocis *attinebat*, Ætatis *potiorem habuit quàm* Officii *rationem. Illos enim intellexit* Presbyteros *qui Traditionis* Apostolicæ *testes per* ætatem *esse possent*, Πρεσβύτας ἔτι περιόντας, καὶ ἀπὸ τῶν μαθητῶν [καὶ] τῶν Ἀποστόλων ὁρμωμένους. *Sic enim locum illum interpolandum esse alibi ostendimus.* Senex *itaque* Episcopus *qui aut* Apostolos *ipsos aut* primarios Discipulos αὐτόπτας *audiverat, utcunque dispar à Plebeiis Presbyteris* officio, *hâc tamen* vocis *significatione rectè potuit* Πρεσβύτερος *aut* Senior *appellari. Eódem spectant* & Irenæi *illa quæ adduxit* Salmasius. Anicetum *scilicet*, Pium, Hyginum, Telesphorum, & Xystum *Presbyteros* Græcè *in Epistolâ ad* Victorem *appellavit*, & *rectè quidem*, Irenæus. *Erant enim illi* Victore *reverâ* seniores, *fontesque*

fontesque Traditionis Apostolicæ *propiùs attigerant, nimirum habitâ, quâ vixerant,* Ætatis *ratione. Conferuntur autem illi, non cum sui quisque* Seculi *Presbyteris, sed cum* Victore, *ut proinde, siqua inde sequeretur* Officiorum *paritas, non esset illa tamen cum* Presbyteris, *sed cum* Victore, *conferenda.*

Pii I. Victorisq; Epistolæ commentitiæ.

3. *Hæc è* genuinis *Ecclesiæ monumentis. Addit deinde* Salmasius *loca similia è* Pii Victorisque *Scriptis commentitiis. Ita nimirum hypothesibus subserviunt Viri alioqui doctissimi, ut qui in* alienis *à causâ suâ testibus sunt censores oculatissimi, iidem, siqua offerantur* Presbyteratui *faventia, tum demum lippiant, vel potius omnino cæcutiant. Quasi verò ulla sit ratio cur fidem* his *Epistolis adjungant qui* Ignatianis *denegant atque refragantur. Nec tamen illæ ullis* veterum *Testimoniis* comprobatæ, *sed ne quidem* commemoratæ. *Nullus meminit earum Scriptor indubiæ fidei* coævus. *Nullus* vitarum Pontificalium *Catalogus. Nulli* Epistolarum Pontificalium *Collectores, non* Dionysius Exiguus, *ne quidem Pseudo*-Isidorus. *Sed nec* recentiores *Isidoro* Canonum Decretaliumque *compilatores. Nullus meminit* Eusebius, *nullus* Eusebii *in* Latinis *Ecclesiæ Scriptoribus suppletor* Hieronymus, *nullus Hieronymi* continuator, *non* Gennadius, *non* Isidorus, *non* Honorius. *Sed nec alius quispiam paucis, quibus prodierint, Seculis antiquis. Sed* ætatem, *inquies,* res *ipsa loquitur, ut nullis sit proinde opus externis Testimoniis. Hoc certè dictu* necessarium *est siquis velit Scriptores* nuper *natos, atque aliunde* suspectos, *omnique* Veterum *Testimonio* destitutos, *defendere. Sed verò tantum abest ut in hâc, quam agimus, causâ verum sit, ut sit contrà falsissimum. Ætatem* recentiorem *satis prodit Impostoris in rebus Ecclesiæ paulo antiquioribus* imperitia. *Urbem Viennensem* Senatoriam *appellat in utrâque Epistolâ Pseudo*-Pius, *quod quo jure fecerit plane nescio. Urbem* CP. Romanæ parem *faciunt Patres* Chalcedonenses, *quòd ut* Roma, *sic &* Constantinopolis, Senatum *haberet.* Parem Viennensem, *aut aliam quamlibet Imperii* Romani *urbem, nemo* Veterum *affirmat.*

Conc. Chalc. Can. 28.

affirmat. Et quidem in Coloniis *non* Senatum, *sed* Decuriones *atque* Duumviros *præfuisse Veteres Inscriptiones manifestum faciunt.* Eleutherum *Aniceti* Diaconum *fuisse verus Autor testatur* Hegesippus, *quem hic sub* Pio Aniceti *decessore* Presbyterum *facit Impostor. Sed nec* tempora *conveniunt.* Attalum *cujus meminit Pseudo*-Pius, *eundem illum existimat* Baronius *qui postea sub* Marco *Christum sit confessus, quâ etiam Persecutione passum* Justum *ipsum, cui has Epistolas inscripsit Impostor, tradit* Ado. *Reliqua* Trajani *referunt potiùs ætatem, quàm* Marci. *Sub* Trajano Verum *Apostolorum Discipulum, primum Viennensem Episcopum, proximum tamen* Justi *decessorem, passum volunt Fabulatores. Sub eodem* Trajano *res novas molitum in Asiâ* Cerinthum *seu* Ebionem *testatur* Epiphanius. *Nec sane* post *Trajanum superesse potuit, quem,* S. Joanne *etiamnum* superstite, *ruina domûs oppresserit.* Trajani *præcipuè temporibus conveniunt* Presbyteri *illi quos* ab Apostolis educatos *ad sua usque tempora tradit pervenisse Pseudo*-Pius. *Iisdem* Trajani *temporibus* Timotheus & Marcus, & Hermas, *si forte eousque pertigerint. Quæ tamen omnia, veluti* nova, *Justo suo narrat iste* Pius. *Nec verò melioris sunt notæ quæ superiori demum Seculo è* Floriacensi *Bibliothecâ editæ sunt Epistolæ* Victoris, *quàm sint istæ* Pii *è* Viennensium *Archivo depromptæ. Sunt & hæ* Veterum *suffragiis similiter destitutæ, nec meliùs agunt personam* Victoris *quàm egerint illæ* Pii. *Veteribus incogniti sunt* Episcopi *illi Viennenses,* Desiderius, Dionysius, Paracodas, *cum tamen* Desiderius, *si fuisset* à Presbyteris qui Apostolos in carne vidissent, eruditus, *tam notum eo ipso nomine fuisse oportuerit, quàm fuerit* Irenæus. *Quòd verò dicit iste* Victor, *à SS.* Petro & Paulo *institutum suum illum morem* Paschatis *die* Dominico *celebrandi*, recentiorum *illa placitis ad amussim conveniunt, non certè* Victoris. *Fateor equidem adversùs* Scotos Britannosque *eâ ipsâ Argumentatione usos nostros* Anglos. *Fateor inde vulgò sic sensisse recentiores. Nec tamen sequitur ita Argumentaturum ipsum fuisse* Victorem, *aut* coævum

Hegesip. ap. *Eusеb.* H.E. IV. 22.

coævum *aliquem* Victori *Scriptorem.* Traditionem *duntaxat* majorum *Polycarpo* Apostolorum Traditionem *objicienti opposuerat paulo anteà* Anicetus. *Nec verò* majores *illos ultra* Xystum *deducere potuit* Irenæus. *Tantum aberat ut Traditionem* Apostolicam *obtenderent, qui etiam à* Victore *sentirent. Ne dicam interim è versione* vulgatâ *Scripturæ loca illum deprompsisse planum, non è receptis* illius ætatis *versionibus.*

Nihil tamen testantur illæ quod faciat ad causam *Salmasii.*

4. *Sed fac demum* veras *esse, quas suppostitias probavimus, Epistolas; nihil tamen illæ dicunt de quo glorietur tantopere* Salmasius. Presbyteros *appellat Pseudo*-Pius *illos qui* ab Apostolis educati *ad se usque pervenissent.* Presbyteros *Pseudo*-Victor *illos qui* Apostolos in carne viderant. *Ecquis est quin videat de* senioribus *Traditionis* Apostolicæ *testibus intelligendum esse illum utrumque falsarium? Perversè autem è secundâ ad* Justum *Epistolâ colligit* Salmasius *Episcopum non esse* majorem *Presbyteris, cùm id tantùm dicat larvatus iste* Pius Justo *suo,* Presbyteri & Diaconi non ut majorem, sed ut ministrum Christi, te observent. *Quibus verbis non* negat *ille* Justum, *saltem* Diaconis *esse* majorem, *quod ne quidem negaturum puto, si expendisset, ipsum fore* Salmasium. Diaconos *enim* alio *censeri* ordine *agnoscit, ipsisque* Presbyteris *inferiores. Et tamen eâdem prorsus, quâ de* Presbyteris *formâ præceperat, præcepit de* Diaconis, *ne & illi* Justum *ut* majorem *observarent. Id ergo personatus ille voluit Impostor quod voluit* Dominus, *ut qui* majori *esset inter Discipulos* loco, *is se* omnium servum *demissione animi atque humilitate præstaret; quod voluit* Apostolus *cum* heros *monet ne sibi etiam* herum *esse obliviscerentur* in cœlis; *cum* servis *præcipit quæ* heris *suis obsequia præstarent, ea itidem ad* cœlestem herum *officia esse deferenda; quod ipse (inquam) voluit* Ignatius (*quem tamen* nimium *credidit in Episcopalis juris assertione* Salmasius) *cum in* visibili Episcopo invisibilem *tamen atque* Archetypum *docet esse colendum; cum* Polycarpi *fastum, nequis forte oriretur, ita reprimit, ne se tam*

ἐπίσκοπον

ἐπίσκοπον *præstaret, quàm potiùs* ἐπισκοπούμενον, & supremo *illi* Episcopo *obnoxium. Nec alium tamen* Discipulum *alio negavit* majorem, *sed supposuit potiùs* Dominus, *nec* servo *certè* herum Apostolus, *nec proculdubiò* plebeiis *Christianis* Episcopum Ignatius *Epistolicus. Id unum est quod in commentitiis illis* Pii Victorisque *Epistolis fortasse miremur, quòd* ætatem *testium Traditionum Apostolicarum* Græcâ *mallent* Presbyterorum, *quæ Æquivocationi erat obnoxia, quàm* Latinâ Seniorum *voce designare. Non tamen deerant illius* vocis, *in eâdem illâ causâ, etiam apud* Latinos *exempla, quæ habere potuit ob oculos quicunque ista confinxit.* Presbyteros *enim* seniores *illos appellaverat* Latinus *Interpres* Irenæi, Presbyteros *Eusebianæ Historiæ antiquissima versio* Rufini.

Jura quædam singularia *primariis Presbyteris* non potuit negare *Salmasius.*

5. *Ita nimirum è* singularium Præsidum *Epistolis probat tamen* Salmasius *nullos fuisse* Præsides singulares, *duplici nimirum illâ fretus vocum homonymiâ; Aliâ quâ duplicem* Episcoporum Presbyterorum*que Ordinem, unicâ tamen simplicique* Presbyterorum *voce contineri arbitratus est; aliâ quâ ipse hallucinatus est, nec à voce* officii *distinxit vocem* ætatis. *Concedit interim non obstare* vocis *illam homonymiam quo minùs fuerint uni* Presbytero *jura quædam* singularia, *nec illi cum Collegis in communi Presbyterio communia. Hæc enim retulit quòd* singularium *duntaxat* Presbyterorum *ratio in Successionis* Catalogis *haberetur. Nec potuit negare* Victoris *decessores, qui quidem invicem* Irenæi *memoriâ successissent, fuerintque illi propterea notissimi, ita* singulares *saltem fuisse* Presbyteros: *Nec potuit negare talem fuisse* Presbyterum Hyginum *cujus meminerat, in loco ipso quem produxerat,* Epiphanius. *Sed nec ipsos illos, quorum Testimonia adduxit,* singulares *potuit negare fuisse* Presbyteros, *tam* Polycarpum *ipsum, quàm* Irenæum Pothini *in singulari Presbyteratu successorem, quàm denique ipsum illum* Pium *atque* Victorem. *Ut proinde non potuerit Vir Doctissimus sententiam illis adeò alienam affingere, siqua illi fuisset cura Consequentiarum. Cur igitur dubitat eorundem* Catalogorum

in Apoſtolos *Succeſſionis origines veracitatem agnoſcere? Nec enim aliud habet Argumentum quàm ipſam illam* vocum *homonymiam, quæ ſi hoc, de quo agimus, Sæculo non obſtet quo minùs fuerint* Presbyteriorum *ſinguli* Præſides, *cur, quæſo, obſtabit in Sæculo* Apoſtolico? *Sin obſtet, cur* paritatem *illam Presbyterorum* Apoſtolicam *deſcendiſſe credit uſque ad* Victorem? *Obſervaverat* Clementem *non* ſuo, *ſed Eccleſiæ* Romanæ *nomine Epiſtolam inſcripſiſſe quam dedit ad* Corinthios. *Alienum ergo crediderit neceſſe eſt à more* Apoſtolico *morem illum recentiorum Epiſtolas* ſingularium *hominum nominibus inſcribendi. Nec tamen vidit morem illum ab Apoſtolis alienum ſecutos ipſos illos, quos adduxit, ſervati moris Apoſtolici teſtes uſque ad* Victorem. *Sic certè Epiſtolas inſcripſêre* Polycarpus, Irenæus, & Pius *quoque*, Victórque Salmaſianus. *Sic certè quos paulo ſuperiùs adduxit Doctiſſimus* Ceſtrienſis.

Veterum nemo credidit quod credidêre *Salmaſius* & *Blondellus*, paritatem illam (quam volunt) *Presbyterorum* ad tempora Apoſtolicis *recentiora* deſcendiſſe.

6. *Sed verò quicquid ſentiant recentiores* Salmaſius & Blondellus, *neminem certè habent ex Antiquis Autorem qui* imparitatem *Presbyterorum adeo* recentem *ſtatuat, aut ab* Apoſtolorum *tempore tam* longe *remotam, ne quidem ex illis quos exiſtimant Presbyteranæ paritatis aſſertores. Vel unum nominent è* Veteribus *qui de* Catalogis *illis ab ipſis uſque Apoſtolis arceſſendis unquam dubitârit. Quare* imparitatem *illam ab ipſis uſque* Apoſtolorum *temporibus deduxerint neceſſe eſt, in eo duntaxat ab aliis diverſum ſentientes, quòd non* primis *illam aſſignent, ſed* poſtremis *Apoſtolorum temporibus. Illorum certè nemo* teſtimonia *adduxit de paritate Presbyterorum Apoſtolis* recentiora. *Illorum nemo de novando jam recepto Eccleſiæ Regimine cogitavit, ſi unum exceperis* Aerium. *Id innuunt recentioribus temporibus fuiſſe novatum, quòd quem honorem Apoſtolici* primario, *pro* ordinis *ratione quo in Presbyterium fuiſſet allectus*, Preſbytero *conceſſerant, eundem recentiores univerſi Presbyterii* Præſidi *concederent, ſub nomine tamen* Epiſcopi, *nec* ordinis *habitâ, ſed ſolius* meriti, *ratione. Id præterea, ut è ſuo corpore delectum præfecerint* ipſi *proximi ab Apoſtolorum ætate* Preſby-

Presbyteri; *eundem recentiori more præfecerint collecti è viciniâ* Episcopi. *Huc spectant illa quæ tradunt hâc de causâ* Hieronymus & *Pseud*-Ambrosius, *eorumque reliqui exscriptores, in eo tamen à* Salmasio *diversissimi, quòd &* Potestatem *illam* primarii Presbyteri *jam constituti eandem faciant quæ postea fuerit* Episcopi, *illamque ab ipsis* Apostolorum *temporibus arcessant.* Potestatem *eandem* Hieronymus *ipse videtur agnoscere, cum ait, pro more vetustissimo Presbyteros* ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominâsse, quomodo (*inquit*) si Exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent. *Certè* Imperatoris *ab* Exercitu *jam* constituti *in ipsum etiam* Exercitum *Potestas erat, pro Imperii legibus, absolutissima, ut monuit* Exercitum *Imperator ipse* Valentinianus. *Proinde ritum illum* Episcopi à Presbyteris *designandi, ad Potestatem* Episcopalem *minuendam trahere non potuit* Hieronymus, *qui ita designatum Episcopum* IN EXCELSIORI GRADU COLLOCATUM *fuisse verbis disertissimis agnoscit. Et verò à S.* Marco *ipso hunc morem repetit Episcopos deligendi, ne temerè illi excidisse putemus quòd in eâdem illâ quam tantoperè venditant Epistolâ* Episcopos omnes Apostolorum *faciat* Successores. *Tantum abest ut* Apologiam *suam scripserit pro* Hieronymi *sententiâ* Blondellus. *In eo tamen hallucinatum existimo ipsum* Hieronymum, *quòd Successionem illam* primarii Presbyteri *paritatis Argumentum faciat, non quidem illius quæ more illo, de quo loquitur, etiamnum vigente, obtinuerit, sed quam primis credidit* Apostolorum *obtinuisse temporibus. Illud quidem fateor Antiquorum moribus fuisse receptum, ut quoties* parium *alioqui* singulari *tamen alicui collegæ honor aliquis esset deferendus,* ætatis *ratio præcipuè esset habenda. Sed morem illum Veterum, quis demum fuerit, in* primario Presbytero *subrogando, non intellexit, ut existimo, Pseud*-Ambrosius *atque* Hieronymus. Primitias *in* Episcopos *ab Apostolis ipsis fuisse delectos testem habemus Apostolicorum* Temporum *certissimum* Clementem Roma-

Ep. ad Evagr.

N 2 num.

num. Primitiarum *verò ordinem non à* primis, *sed secundis* Baptismi *Natalibus repetendum censuerunt. Illos omnium* sanctissimos *habitos*. donisque *etiam* Supernaturalibus *instructissimos, alibi ostendimus*; *& quò quisque fidem Christi* prior *accepisset, eò etiam* sanctiorem *fuisse*, donisque *locupletiorem. Ad* Miracula *certè superioritatem illam retulit verbis disertissimis apud* Amalarium Ambrosius. *Unde consentaneum est ne reliqua etiam* Dona *Supernaturalia excludantur, ad quorum*

Diss.II. ad Iren. φανέρωσιν *spectabant illa* Miracula. *Ita factum ut quousque* Primitiæ *illæ in Ecclesia superessent, non alii essent* πρωτοκαθεδρίας *æmuli digniores, nec, pro* meriti *ratione, alium fuisse ordinem in* Episcoporum *electione observandum. Sed verò ubi tandem defecissent illæ Ecclesiarum* Primitiæ, *defecit etiam* ratio *cur* primi *quique cæteris* digniores *haberentur*, *& eò quisque* ordine *dignior quò fuerat in* loco *superior. Jam enim donis* naturalibus *relicti*, supernaturalia, *pro* Dei *gratiâ*, & suo *cujusque studio, consecuti sunt, non certè pro* loci, *quem fuerat quisque sortitus, ordine. Ita factum ut verum deinde fuerit*

Pseud-Ambros. in Ep. ad Ephes. IV. *quod ait Pseud-*Ambrosius, *seu potiùs* Hilarius Sardus, *ut* cœperint sequentes Presbyteri indigni inveniri ad Primatus tenendos: *utque ita* immutata *fuerit* ratio, prospiciente Concilio, ut non Ordo, sed Meritum, crearet Episcopum, multorum Sacerdotum judicio constitutum, ne indignus temerè usurparet, & esset multis scandalum. *Nunquam itaque* senioritas *ea quicquam valuit ad Ecclesiæ munia capessenda, quæ* pares *alioqui supponeret, aut quæ* paritatis *esse posset proinde* Argumentum; *sed ea tantummodo quæ prævia rum dispositionum* imparitati, *pro illius Ævi saltem esset disciplinâ, conjuncta*; *quæque ad loci* imparitatem *esset idonea. Et post tempora tandem* Hadriani, *ratio illa immutata est*, & *à cujusque loci* Presbyteriis *ad* Episcopos Provinciales *translata est* Episcopi *designatio. Eò enim usque alibi probavimus illas pertigisse* Primitias. *Quod non ita tamen intelligi cupio, quasi universis in locis crederem illam tunc cœpisse mutationem; sed quòd eo tandem circiter tempore cœpta sensim deinde*

inde in orbe universo fuerit recepta. Seriùs in Urbe Alexandrinâ *obtinuisse, nec ante* Heraclæ *aut* Dionysii *Pontificatus, tertio demum Sæculo, tradit* Hieronymus. *Nihil tamen prorsus attinebat illa novatio ad* Potestatem Episcopalem. *Nec verò quicquam affert* Salmasius *quo probet* diversam *Episcopi utrolibet modo constituti* Potestatem. *Nudam urget ille* vocum *homonymiam, quam tamen alibi* nullam *Sæculo secundo fuisse docuit Autor noster Eruditissimus. Siqui enim* Vindic. P. II. *unquam Episcopi* Presbyteri *dicti sint, non tamen* Officii, *sed* Ætatis *ratione ita appellatos ostendit. Sed verò nullos unquam secundi Ordinis Presbyteros observavit idem, eodem illo Sæculo secundo,* Episcoporum *appellatione fuisse insignitos.*

7. *Ut tamen verè ita* senserit Hieronymus, *ut vult illum* Multa sunt in *sensisse* Salmasius, *non propterea tamen, quod sensit ille,* *Hieronymi Ratiociniis* infirverum *esse concedimus. Sunt enim in ejusdem* Ratiociniis missima. *multa* falsissima. *Imprimis, quòd institutos crediderit ab ipso* Dominô *Presbyteros, quos tamen ab* Apostolis, & *quidem multis à Domini Passione annis, alibi institutos ostendimus. Deinde quòd è* nominum *confusione colligat nullam* Resp. ad Grot. *fuisse* officiorum, *sub iisdem licèt nominibus, disparitatem. Quasi verò ea omnia* singulis *fuerint concessa Presbyteris quæ* Primario, *seu* Presbyterum *illum appellare malis, seu potiùs* Episcopum. *Hanc etiam sequelam nos, quàm sit infirma,* Diss. Cypr. X. *alibi ostendimus. Nec verò illam vel probare conatur* Hieronymus. *Tum deinde quòd hanc* Ecclesiæ consuetudinem, *quam quidem ille Ecclesiæ* Apostolicæ *intellexit*, Dominicæ dispositioni *opponat, quasi nempe* majori minorem. *At quæ* Deo revelante *præceperunt* Apostoli, *ea certum est ipsum præcepisse* Dominum. *Nec verò ullum legimus* Domini *de* Presbyteris *præceptum nisi* mediantibus Apostolis. *Ita tam* Dominicæ dispositioni *tribuenda erat recentior illa* Ecclesiæ consuetudo *de præfectis Presbyteriorum Episcopis quàm & prior illa, siqua unquam fuisset, Presbyterorum omnium paritas, utraque nimirum à* Domino, *non quidem* immediatè, *sed* mediantibus *duntaxat* Apostolis. *Denique & illud infirmum est, quòd* priorem *Ecclesiæ etiam* Apostolicæ

praxim.

praxim poſteriori præponendam cenſuerit. Non obſervaverat nimirum ille omnem Eccleſiæ Diſciplinam paulatim *fuiſſe ab Apoſtolis introductam, non alios* illis *quàm* Judæis *aliquandiu fuiſſe conventus, nec alio uſos proinde* Regimine; *cum ſeceſſio contigiſſet à* Judæorum *Synagogis, tum demum proprios ſibi* Chriſtianos *conſtituiſſe* Presbyteros; *illis deinde conſtitutis, invaluiſſe tamen etiamnum illam* Spiritualium Prophetarumque *licentiam quorum tam multa in Epiſtolâ ad* Corinthios *primâ reprehendit Apoſtolus, nec* facile *illos, nec* brevi tempore, *in ordinem fuiſſe redactos; tot tandem gradibus* conſtituto firmatoque *Regimine, tandem fuiſſe opportunum ut manum illi* ultimam *imponerent. Quare, quòd ad* Regiminis *cauſam attinet, quò quæque ſunt in Sæculo Apoſtolico* antiquiora, *eò* minùs *ad uſum poſterorum accommodata fuiſſe neceſſe eſt, ut proinde à* poſtremis *Apoſtolorum decretis procedat viceverſâ omnium firmiſſima Argumentatio. Ita cauſâ cadent undiquaque Adverſarii, ut nec cum* illis *ſenſerit, nec de eo valde laborandum ſit* quid *ſenſerit,* Hieronymus.

CAP.

CAP. X.

I. *Pontificum Romanorum Successiones descripsit, ante Eusebium Anonymus qui scripsit sub Severo.* II. *Eusebius in temporibus Pontificum Romanorum disponendis nullum habuit Autorem.* III. *Multis id exemplis evincitur. De temporibus Xysti.* IV. *Dionysium Romanum cum Dionysio Alexandrino aliquot annis sedem tenuisse necesse est.* V. *Diu etiam ante Synodum illam Antiochenam quæ Samosatenum deposuit.* VI. *Successit Romæ Dionysius Gallieni sexto, Antiochiæ Paulus ejusdem Gallieni octavo.* VII. *Synodus Antiochena in Paulum Samosatenum unica. Ea anno Gallieni undecimo primùm congregata est, duodecimo Dionysium Alexandrinum invitavit, decimo tertio Gallieni, Christi* CCLXVI. *deposito Paulo Domnum suffecit.* VIII. *Dionysius Romanus mortuus A.D.*CCLXIX. *Defenditur tempus Synodi Antiochenæ ab Autore designatum.* IX. *Eusebii in reliquorum ad Caium usque succedentium Pontificum temporibus errores.* X. *Non fuit alius à Marcellino Marcellus Romanæ Urbis Episcopus.* XI. * * Additio.

I. POstquam de Successionibus Episcoporum, earumque vi & naturâ, atque utrâque origine sententiam nostram explicuimus, & earundem autoritatem ex mente Sanctorum

Sanctorum Patrum vindicavimus; tempus est ut ad ipsarum Catalogos cum suis temporibus cuique Episcopo assignatis, quæ hactenus obtinuerunt, perveniamus. Ac primò ad eum Romanæ Successionis Catalogum, qui ab Eusebio omnium primo cum certis annorum intervallis traditus est. Quippe ab antiquiori incepturum me promisi ipso secundi Capitis initio; cujus promissi memor, post tot interposita non inutilia, uti spero, capita, ad pensum Chronologicum me accingo, & ad Eusebium tanquam primum examini nostro subjiciendum progredior. Non quòd Eusebius revera primus sit qui tempora Pontificum Romanorum descripsit, sed quòd inter scriptores qui nunc extant primatum teneat. Erat enim quidam Anonymus, qui sub extremis Alexandri Imperatoris tempore floruit, Africano coævus, quique circa An. D. CCXXXVI. libellum scripsit, de divisionibus & generationibus Gentium, cui inseruerat Episcoporum Romanorum Successionem, cum annis quibus unusquisque sedit; ut patet ex Indiculo illius Operis Præfationi præmisso, in Nova Bibliotheca MSS. librorum à Labbeo editâ, cujus hoc ultimum lemma fuit, *Nomina Episcoporum Romæ, & quis quot annis præfuit.* Sed hoc ipsum Opusculum desideratur, & fortasse ideo à Librariis omissum est, quòd ab Eusebiano Chronico, cui adhærebant, magnopere discrepabat.

II. Inter ea, quæ Eusebio in Historiâ Ecclesiasticâ tradere propositum fuit, primum ac præcipuum locum tenebant hæ Episcoporum Successiones. In hujus operis argumento τὰς τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων διαδοχὰς primo loco proponit, & in fine Libri septimi concludit τὴν τῶν διαδοχῶν ὑπόθεσιν, *Successorum argumentum.* Sint igitur istæ Successiones Episcoporum quæ in Historiâ & Chronico Eusebii recensentur, maximi faciendæ, utpote omnium vetustissimæ ac certissimæ, ut fert Valesii sententia; certè cùm eorum tempora Chronologicè disponit Eusebius, anni eorum pro certissimis haberi non debent. Constat enim Eusebium non

ex Archivis Ecclesiæ Romanæ Pontificum tempora hausisse, nec ex aliquo alio scripto, quod ullam certitudinem temporum præ se ferret; nam alios in Chronico prius scripto, alios postea in Historiâ Episcopis Romanis annos sæpè tribuit; &, ut nunc de prioribus Episcopis nihil dicam, de quibus in secundâ Dissertatione singulatim & copiosè disputabimus, aut de iis etiam de quibus in Annalibus Cyprianicis disseruimus; in posterioribus quoque & suæ ætati proximis, quæ prioribus notiora fuerunt, manifestò lapsus est, etiam tum cùm Depositio Episcoporum Romæ erat conservata. Quòd si appareat Eusebium in temporibus eorum, qui suæ ætati propiores erant, referendis nullum certum Indiculum habuisse, quem sequeretur; nemo, opinor, contendet ei certa magis & explorata fuisse priorum Pontificum tempora à suis longè remotiora; quod satis est ad secundam Dissertationem nostram ab omni temeritatis notâ vindicandam, cùm à sententiâ tanti viri & de Ecclesiâ optimè meriti sæpius cogar recedere.

III. In Chronico Eusebii ad annum Valeriani primum vel secundum hæc legimus: *Romanæ Ecclesiæ Episcopatum tenet* XXIII. *Xystus annis* VIII. Et ad Gallieni decimum vel undecimum: *Alexandrinæ Ecclesiæ* XXIV. *Episcopus ordinatur Maximus.* Ad ejusdem undecimum vel duodecimum: *Romanæ Ecclesiæ vicesimus quartus Episcopus constituitur Dionysius annis* IX. *vel* XII. Et rursus sub initio Imperii Probi: *Romanæ Ecclesiæ Episcopatum suscipit* XXV. *Felix.* Duobus igitur Romanis Episcopis Xysto & Dionysio simul sumptis annos tribuit supra viginti. Qui quidem immanis Parachronismus est. Ac ne forte error in Editionem Chronici irrepsisse videatur, idem etiam haud minor, sed potiùs major apparet in Historiâ. Illic enim l.7. c.27. Pontificatui Xysti tribuit annos undecim. Neque mirum; Nam quem ordinatum esse docuit sub initio Valeriani Chronicon, eundem sub Gallo ordinatum esse narrat Historia. Primo igitur ingens error ubique committitur in Pontificatu Xysti, sive initium sive finem ejus

O spectes.

ſpectes. Nam ſi ſub Gallo ordinatus eſt Xyſtus, ſucceſſit Lucio, & Stephanus Papa nunquam fuit; ſi ſub primo vel ſecundo Gallieni, error adhuc manet, qui & alium in Chronico ſibi adjunxit. Nam inde in eo legimus ad annum Valeriani ſecundum: *Cyprianus Carthaginienſis Epiſcopus Martyrio coronatur.* Qui manifeſtus eſt aliquot annorum Prochroniſmus: Si Cyprianus vel proximo, vel eodem anno quo ordinatus eſt Xyſtus, Martyrium ſubiit, quod verum eſt; initium Xyſti multo maturius quàm oportuit ab Euſebio ponitur. Unde conſtat eum non habuiſſe certum aliquem Romanorum Epiſcoporum Catalogum; quod ad annos Cornelii, Lucii, Stephani, & Xyſti pertinet. Sed majorem multo ἀνιστορησίαν exhibet finis Pontificatûs Xyſti, quàm initium. Poſt Xyſti Martyrium ſanè glorioſum, Dionyſius Romanus Presbyter ordinatus eſt Epiſcopus. At hunc ordinatum eſſe anno poſtquam Maximus in locum Dionyſii Alexandrini ordinatus fuerat, ſtatuit Chronicon, ut diximus. Quo errore nihil poteſt eſſe apertius. Multa enim in Hiſtoriâ tum apud alios, tum apud ipſum Euſebium inter Dionyſium Alexandrinum, & hunc Dionyſium Romanum, Xyſti jam Succeſſorem conſtitutum negotia tranſacta memorantur. Non igitur vixit Xyſtus poſt mortem Dionyſii Alexandrini, neq; Dionyſius Romanus, anno poſt ordinationem Maximi, Epiſcopatum ſuſcepit.

IV. Euſebius quidem in Hiſtoriâ videtur Chronicon ſuum aliquatenus correxiſſe, dum tradit Dionyſium Romanum duodecimo Gallieni anno ordinatum, Alexandrinum eodem anno mortuum eſſe. Sed nec unius anni ſpacio comprehendi poſſunt ea, quæ Dionyſius Alexandrinus cum cognomine Romæ Epiſcopo commercia habuiſſe noſcitur. Inter Dionyſii Alexandrini opera ab Hieronymo in Catalogo recenſentur, *Quatuor libri ad Dionyſium Romanæ Urbis Epiſcopum*; quos recenſet etiam Euſebius lib. 7. cap. 26. tacito *Epiſcopi* vocabulo, quod tamen ſubintelligendum eſſe docet nos S. Athanaſius: quod ita intelligo, ut

unus

unus ad Dionysium Romanæ Urbis adhuc Presbyterum, tres reliqui ad eundem jam Episcopum scripti fuerint. Hi quatuor Libri, sive Epistolæ, ad Dionysium Romanum Episcopum, non ab Autore jamjam morituro scripti sunt. At Alexandrinus ille invitatus ad Synodum Antiochenam se per Epistolam excusavit propter senectutem & infirmitatem corporis. Unde Hieronymus de eo in Catalogo; *Sed adversus Paulum Samosatenum, ante paucos dies quàm moreretur, insignis ejus fertur Epistola.* Neque verò unius anni erat istud negotium, quod ab eo extorsit quatuor illos, vel ad minimum tres, libros ad Episcopum Romanum scriptos, ut ex illâ historiâ constat, quæ ab Athanasio tum in Libro de Synodis, tum De sententiâ Dionysii narratur, & à Baronio & Binio perperàm explicatur. Binius ad autoritatem Pontificis omnia trahens, inquit, *Pontifex, Episcoporum conventu indicto, Dionysium Alexandrinum ad Concilium citat*, quæ citatio nunquam facta est: Præterea, *quid sentiat scripto profiteri mandat*, quod mandatum etiam pariter falsum est. Baronius ex Athanasio Dionysium Alexandrinum scripsisse Librum de duplici Hæresi, quod factum est à Dionysio Romano; scribit etiam Dionysium Alexandrinum postulavisse à Romano Præsule, ut objecta sibi indicaret; quod apertè falsum est. Sed Baronius, ut solet, deceptus est malâ Athanasii Versione, quam qui edidit, Græca non intellexit, pravâ lectione seductus. Vox enim illa δηλῶσαι, quæ etiamnum apud Athanasium in libro De sententiâ Dionysii legitur, corrupta est, & legendum δηλώσας. Nuda historia hæc est.

V. Cùm Dionysius Alexandrinus ad supprimendam Sabellii hæresin in Pentapoli grassantem scripsisset Epistolam ad Ammonium & Euphranorem, in qua multa congesserat de humanâ naturâ Christi, de divinâ nihil dixerat; ipsi Catholici Pentapolitani, qui à Sabellii doctrinâ satis abhorrebant, incônsulto Dionysio suo, Romam profecti ad Dionysium illius Urbis Episcopum, & de suo Dionysio

conquesti sunt, eumque accusarunt, quòd diceret Filium ποίημα, *Opus* vel *factu ram* esse, eumque Patri consubstantialem non agnosceret. Romanus Episcopus, his auditis, Synodum Romæ convocat, quæ rem compertam indignè tulit; & sententiam suam tum contra Sabellium, tum contra omnes, qui Verbum Dei dicerent κτίσμα καὶ ποίημα, protulit. De quo argumento scripsit Dionysius Romanus, & sententiam Synodi per literas Dionysio Alexandrino communicat, & significat, quæ illi objecta à fratribus suis Ægyptiis fuerant. Statim igitur de his ab Episcopo Romano Dionysio certior factus, ad eum scripsit Epistolam sub titulo ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας, *refutationis* accusatorum, & *apologiæ* pro Epistolà suà. Quibus Epistolis obtinuit ut fides ejus pro Orthodoxà haberetur. Hæc fieri nullo modo potuerunt, ut nempe fratres ex Pentapoli primò cognoscerent Dionysium Romæ fuisse Episcopum, & ad eum ascenderent & Episcopum suum accusarent, & Romanus Episcopus Synodum Episcoporum convocaret, ejusque sententiam exploraret, eamque Alexandrino Episcopo patefaceret, & tres Epistolas tanti momenti, tamque prolixas, ut Excerpta & Observationes Athanasii demonstrant, extorqueret; unde Alexandrini Antistitis fides etiam approbaretur, adeo ut postea ab Episcopis Orientalibus invitaretur ad Synodum Antiochenam. Quod factum non fuisset, nisi omnibus jamdiu notum esset fidem ejus de divinà Christi naturà sanam & pro Orthodoxà habitam fuisse. Perperam igitur Baronius ex Athanasio colligit utrumque Dionysium contra Pauli impietates insurrexisse An. Dom. CCLXV. & multo adhuc pejus Petavius ex eodem statuit An. Dom. CCLXX. à Dionysio Papa Synodum super Pauli hæresi celebratam esse.

VI. Et quidem diu ante illam Synodum hæc transacta fuisse disertè testatur Athanasius, cujus hæc verba sunt libro de Synodis, Διονύσιοι γὰρ δύο γεγόνασι ἔμπροσθεν πολὺ

πολὺ τῶν ἑβδομήκοντα τῶν καθελόντων τὸν Σαμοσατέα, τούτων ὁ μὲν τῆς Ῥώμης, ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἦν ἐπίσκοπος. *Duo enim Dionysii diu ante eos Septuaginta fuêre, qui Samosatensem sustulerant, quorum alter Romæ, alter Alexandriæ Præsul erat.* Non breve igitur temporis spacium inter Synodum Romanam à Dionysio Romano coactam in causâ Dionysii Alexandrini, & Synodum Antiochenam in causâ Samosateni, cujus initio mortuus est Dionysius Alexandrinus, intercessit. Quod annos Xysto tributos ab Eusebio clarè refutat. Ille enim in Chronico Dionysium Romæ primò Gallieni XI. Episcopum statuit, in Historiâ potiùs XII. At in eodem Chronico ad annum Gallieni XIII. *Paulus Samosatenus à cunctorum prædicatione desciscens, Artemonis hæresin suscitavit. In cujus locum Antiochenæ Ecclesiæ* XVI. *ordinatur Episcopus Domnus.* Jam si Domnus Pauli loco constitutus est XIII. vel XIV. anno Gallieni, diu ante eos LXX. Episcopos Orientales non potuit esse Dionysius Romæ Episcopus, nisi Eusebii Chronologia penitus rejiciatur, & ad certissimam de Martyrio Xysti historiam redeamus. Et hujus quidem erroris correctio ex ipso Eusebio rectè colligi posse videtur. Nam in Historiâ, in quâ maximè rerum gestarum connexionem complectitur, lib. 7. cap.27. hæc habet, Ξύστον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ἕνδεκα προστάντα διαδέχεται τῷ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ὁμώνυμος Διονύσιος. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Δημητριανοῦ κατ' Ἀντιόχειαν τὸν βίον μεταλλάξαντος, τὴν ἐπισκοπὴν Παῦλος ὁ ἐκ Σαμοσάτων παραλαμβάνει. *Cùm igitur Xystus undecim annis Ecclesiæ Romanæ præfuisset, in ejus locum successit Dionysius, Alexandrino illi cognominis. Sub idem tempus defuncto Antiochiæ Demetriano, Paulus Samosatenus Episcopatum suscepit*; hoc est, circa idem tempus, quo Xysto successit Dionysius Romæ, Paulus Demetriano successit Antiochiæ. At Paulus Demetriano successit Gallieni septimo, ut refert ipse Eusebius in Chronico. Vel igitur eo anno, vel priori potiùs, ordinatus est Romæ

Romæ Dionysius. Sublatus est Xystus Gallieni quinto exeunte, sub Persecutione Valeriani; sublatus est Demetrianus Gallieni sexto, sub eodem Valeriano; Gallieni sexto substituitur Dionysius Romæ, Paulus Antiochiæ octavo.

VII. Cum Xysti Pontificatui tot annos malè tribuisset Eusebius, etiam quod necessariò sequebatur, Dionysii Pontificatum justo longiùs extendit; novem scilicet à XII. Gallieni annos Dionysio tribuit aut duodecim: neque ei successisse Felicem tradit nisi post mortem Aureliani Imperatoris. Unde natus error maximè vulgaris de duobus Conciliis Antiochensibus, & de condemnatione Pauli non ante primum Aureliani annum factâ, aut secundum, quam factam esse, sedente adhuc Romæ Dionysio, constat. Si enim Felix non successit Dionysio ante mortem Aureliani, ad quemlibet Aureliani annum Pauli condemnatio poterit referri. Sed quamvis Eusebius Pontificum Romanorum tempora male disposuerit, & deorsùm justo longiùs extenderit, & sequaces in errorem duxerit, vera tamen historia illius Concilii, semotâ horum Pontificatuum pravâ dispositione, cum aliunde, tum ex ipso Eusebio, erui potest. Ostendimus ex historiâ Eusebii rectè intellectâ Paulum Samosatenum VII. anno Gallieni Episcopum Antiochiæ creatum esse. Ubi cum aliquandiu sedisset, lapsus est in Artemonis hæresin, eamque tandem publicè docuit. Ad quam reprimendam Episcopi Orientales anno Gallieni undecimo excitati sunt & Antiochiæ congregati. Ineunte anno XII. invitarunt Dionysium Alexandrinum ad Concilium, qui se excusavit senectutem & imbecillitatem corporis causatus. Scripsit autem suam sententiam de hæresi Pauli, eamque ad Concilium misit; & non multo post mortuus est, eodem anno Gallieni duodecimo exeunte. Anno XIII. Paulus à Synodo condemnatus est. Hæc ego non tantùm vera esse contendo, sed etiam ex Eusebii Chronico confirmo. Hæc enim ille ad annum Gallieni XIII. *Paulus Samosatenus à cunctorum prædicatione desciscens Artemonis*

temonis hæresin suscitavit. In cujus locum Antiochenæ Ecclesiæ XVI. *ordinatur Episcopus Domnus.* Quem locum sic explicandum puto, non quòd tunc Paulus hæreticus esse cœperit, aut Concilium adversus eum primò coactum fuerit; sed eo anno propter hæresin à Synodo condemnatus sit, & Domnus ejus loco Episcopus Antiochiæ ordinatus An. Dom. CCLXVI. Sed, *Mendax*, inquit Baronius, *omnino Eusebii Chronicon reperitur, in quo ponitur anno* XIII. *Gallieni Pauli Samosateni damnatio atque Domni suffectio.* Unde hoc illi mendacium patefactum est? *Quod ex dictâ*, inquit, *Synodicâ sub Aureliano Imperatore factum constat.* At unde constat dictam illam Synodicam, quæ apud Eusebium extat, ad Dionysium Romæ Episcopum scriptam, sub Aureliano Imperatore exaratam esse? Imò scripta est ad Dionysium Romanum qui X. mensibus ante initium Imperii Aureliani, ut jam omnes fatentur, mortuus est.

VIII. In summâ, Antiocheni Patres, damnato Paulo, & substituto Domno Epistolam Synodicam scripserunt ad Dionysium & Maximum; ad Maximum scilicet anno uno vel altero post obitum Dionysii Alexandrini decessoris sui; ad Dionysium Romanum triennio ante mortem ipsius quæ contigit An. Dom. CCLXIX. ut in antiquissimo Catalogo traditur, non CCLXXII. ut Baronius pro arbitrio statuit. Qui ab anno CCLXXII. ad annum CCLXX. revocant, & sub Imperio Claudii collocant, fateri coguntur Epistolam illam Synodicam scriptam fuisse ad Dionysium Romanum post ipsius mortem, sed Concilio Antiocheno cùm scriberetur adhuc incognitam. Verùm nimis hæc subtilia, ideoque inania, sunt. Argumentum pro hac sententia Valesius nimis infirmum affert. Libellus Cleri propositus est Consulatu Theodosii XIII. & Valentiniani (anno CCCCXXX.) anno antequam Synodus in Urbe Epheso congregaretur. *Ab eo igitur Consulatu*, inquit, *si retro numeres annos* CLX. *solidos, incides in Consulatum Claudii & Paterni* (dicere voluit aut certè debuit, *Antiochiani & Orfiti*) *qui est annus*

Christi

Christi CCLXX. *Proinde Synodus Antiochena in qua damnatus est Paulus, convenit Claudio & Paterno Coss. anno Christi* CCLXX. (dicere voluit, ut oportuit, CCLXIX.) Argumentum hoc, inquam, nimis infirmum est. Primò, constat Libellum illum An. Dom. CCCCXXX. scriptum esse. Ante Concilium quidem scriptus est Libellus ille, sive Contestatio, non à Clero sed ab Eusebio Laico ad Clerum. Non autem uno tantum anno ante Synodum Ephesinam, sed triennio, publicata est illa Contestatio, ab ipso scilicet exordio hæreseos Nestorianæ. Illius autem exordium satis notum est ex Apologia Cyrilli ad Theodosium sub finem anni CCCCXXXI. exaratâ, quod etiam aliunde colligitur. Ipso igitur Anno CCCCXXVIII. Felice & Tauro Coss. scripta est Contestatio. Jam si retro numeres annos CLX. solidos, incides in Consulatum Paterni & Maximiniani; An. Dom. CCLXVIII. Secundò, numerus ille CLX. in Contestatione positus, cum sit rotundus, non statim pro exacto habendus est; & qui ante annos CLXII. condemnatus est, ante annos CLX. & verè, & satis commode, & secundum loquendi modum non infrequentem accepisse condemnationem dici potest. Jam si retro numeres CLXII. annos solidos, pervenies ad An. Dom. CCLXVI. & consulatum Gallieni & Sabinilli, quo anno dicimus Paulum Samosatenum à Synodo Antiochena condemnatum esse, ante Aureliani, imò ante Claudii Imperium, vivo & valente Dionysio Romano. Quæ addunt ex Hermanno Contracto, aut etiam Methodio Episcopo apud Marianum, nimis sera sunt. Illud solummodo obiter dico, hæc omnia effugia ex inveterata, sed falsissima opinione fluxisse, quæ statuit duo fuisse Antiochiæ de Paulo Samosateno Concilia, vel sex, vel quinque, vel ad minimum quatuor annis distincta, quæ cum sit ex falsis principiis deducta, nullo modo admittenda est.

IX. Cùm hæc tam perturbatè atque confusè tradidisset Eusebius de annis Xysti, Dionysii, & Felicis Romæ Episcoporum; ad annum Probi Imperatoris quintum in Chronico

nico ait, *Romanæ Ecclesiæ Episcopatum suscipit* XXVI *Eutychianus mensibus octo. Post quem Gaius annis quindecim.* Et rursus in Historiæ lib. 7. cap. 32. *Felici Eutychianus succedit, qui vix decem mensibus transactis Gaio, qui nostrâ ætate vixit, sedem suam relinquit.* Hæc autem apertè demonstrant Eusebium non habuisse ante oculos scriptum aliquod verum de annis unicuique Romæ Episcopo tribuendis. Nam Eutychianum octo tantùm vel novem mensibus sedisse affirmat, Gaium annis dein quindecim. Ubi Eutychiano eo annos dempsit, quos antè Xysto malè adjecerat. Idque tandem necessariò ab eo factum esse constat, cùm perveniret ad Pontificatum Gaii, sive Caii, explicandum, quem ipse agnoscit suâ ætate Ecclesiam Romanam rexisse. Et erat sine dubio Eusebius ipse triginta annos natus ante obitum Caii, si modò verum sit quod ipse voluit, nempe eum vixisse usque ad annum Diocletiani duodecimum. De quo minimè dubitandum est, cùm Vetustissimus Catalogus eodem anno Caium mortuum esse tradat, Dioclesiano VI. & Constantio II. Coss. Unde apparet vanitas eorum quæ à secundo Catalogi autore adduntur Actis Caii: *Hic fugit Persecutionem Diocletiani in cryptis habitans & confessor quievit.* Quæ sic postea in libro Pontificali interpolata leguntur: *Hic fugiens Persecutionem Diocletiani confessor quievit Martyrio coronatus post Annos octo.*

X. Expectabunt fortasse nonnulli, ut Eusebium etiam in proximis duobus Episcopis Romanis describendis pariter errasse demonstrem, quòd Marcellini quidem meminerit, Marcellum autem ejus in Episcopatu successorem prorsus omiserit. Hujus enim erroris eum manifestè reum esse volunt Romani Chronologi, graviterque & frequenter exagitant, ego non item. Fateor apud antiquissimum Catalogum Marcellinum & Marcellum, tanquam duos & distinctos Antistites nominari, & utrique annos Consulatus diversos assignari. Fateor etiam Marcellum inter Marcellini Clericos ab Augustino numerari. Non tamen asserere

P velim

velim Marcellum unquam in Petri cathedrâ sedisse. Nam licèt Autori vetusti illius Catalogi multum uti par est tribuo, ejus tamen autoritati minimè acquiescendum puto, ubi sibi ipsi contradicit. In illis autem quæ de his Episcopis & sequentibus in eo Catalogo nunc extant, manifestam contradictionem videor mihi deprehendisse, de qua alibi potiùs agendum. Hîc autem ea tantummodo addam quæ ad ferendum de Chronologicis & Historicis Eusebii judicium maximè necessaria videntur.

XI. D. Blondellus in Apologia, Sectione 2. §. 19. tradit Chron. desiisse An. Dom. CCCXXVI. Historiam scriptam esse Anno CCCXXX. circiter, immani Metachronismo.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

Eusebio res Occidentalis Imperii parum cognitæ.

1. *Quæ hoc in loco additurus erat Doctissimus Pater, ex constat* ad ferendum de Chronologicis & Historicis Eusebii judicium spectâsse, *i. e. si rectè illum è præcedentibus interpretari liceat, ad fidem ejus in utrisque elevandam. Præcipuè quod ad* Latinorum Occidentaliumque *Historias Chronologiamque attinebat, quò erant referendæ illæ quas hoc in loco tractabat*, Romanorum *Pontificum Successiones. Id ille, ni fallor, inde colligebat, quod parum esset in* Latinorum *Scriptis versatus* Eusebius, *cum* Chronicon *suum* Historiamque *concinnaret. Id quod erat omnino verissimum.* Latinorum *enim quos habemus* Eusebio *antiquiorum Scriptorum Ecclesiasticorum neminem ille novit qui non aut* Græcè *scripserit, aut in* usum *saltem Græcorum fuerit* Græcè *versus. Primi Occidentalium partium Scriptores cum aut* Græci *essent, aut à Græcorum saltem coloniis ipsam* Christianitatem *didicissent, proinde* Græcè *in usum* Græcorum *colonorum plerorumque sua Scripta concipiebant. Eâ itaque linguâ usus* Clemens, Romanus *licèt ipse*, Romanæque Urbis *Episcopus, cum præsertim ad* Græcos *scriberet* Corinthios. *Eâdem* Hermas Romanæ *Ecclesiæ sub eodem Clemente* Presbyter. *Eâdem*

Irenæus,

Irenæus, *licèt apud* Celtas *egerit, & in usum scripserit, ipso teste, Celtarum. Erant itaque hi* Eusebio *notissimi. Scripsit item adversùs* Græcum Apollonium Tertullianus *ipse* Græcè *in causâ* Montanistarum *è* Græcâ *Asiâ oriundorum. Nec tamen constat illudne ejus opus viderit* Eusebius. Apologeticum *vidisse constat*, Græcè *nimirum ab antiquiori aliquo Christiano* Græco *versum, quippe qui communem causam egisset omnium ubique Christianorum. Scripserat ante* Tertullianum *Græcè* Justinus *Apologias Imperatori & Senatui Romæ hærentibus, quæ facilè proinde* Eusebio *innotuerint. Sed cum subjunxisset Justinus* Rescriptum *Hadriani ad* Minucium Fundanum *ipsâ quâ scripserat* Hadrianus, *pro Imperii Majestate*, Latinâ *linguâ conceptum, non illud tamen Latinè, prout in* Justino *repererat, sed* Græcè *retulit Eusebius. Cum enim ad* Græcæ *Asiæ Proconsulem illud dedisset Hadrianus, non est proinde quòd dubitemus quin* Scriba *à* Græcis Epistolis (*cujus mentionem in antiquis Inscriptionibus satis frequentem legimus*) Græcè *illud verterit in usum* Asianorum. Eusebius *tamen, cum non esset ad manum versio illa antiquior,* Græcè *ipse vertendam* κατὰ δύναμιν *suscepit, quâ voce satis apertè innuit* mediocrem *fuisse illi vertendi* δύναμιν, *è* Latinis. *Sic & in* Cypriano, *cujus Opera* sole clariora *pronunciat* Hieronymus, *adeo erant apud Christianos* Latinos *celebria. Nec tamen alia illius Scripta* Eusebio *innotuere quàm quæ* Græcè *versa fuisse verisimile est, illa nimirum quæ ad* Firmilianum *aliosque scripsit* Orientales *de Baptismo Hæreticorum. Ut enim* Latinè *versam hodieque legimus inter Opera* Cypriani *Epistolam* Firmiliani *ab ipso proculdubiò* Græcè, *non* Latinè, *conceptam; sic viceversâ consentaneum erat ut quæ* Latinè *scripserat ad* Cappadoces Cyprianus, *ea* Græcè *verterint in usum* Orientalium. *Erant enim ea Scripta* Encyclica, *nec solis missa* Cappadocibus, *sed Ecclesiis* Orientalibus *quà patebant*, omnibus *ab illis deinde communicanda. Scripsit enim de eâdem causâ* Dionysius Alexandrinus *Epistolas aliquot quarum*

Iren. L. I. Præf.

Euseb. Eccl. H. IV. 8.

Script. Eccl. Cyprian.

meminit Eusebius. *Id nimirum agebant* Afri, *ut si Communionem negandam censuisset* Stephanus, *cum* reliquâ *tamen Ecclesiâ* universâ *Communionem servarent, datis, ut antea, receptisque invicem literis formatis. Proinde omnibus, quibuscum intercedebat illud literarum formatarum commercium, erat satisfaciendum. Et quidem Concilium* Carthaginiense & Cypriani *ad* Jubaianum *Epistolam conservârunt* Græcè *Græci Canonum collectores, reliquis nimirum amissis quæ eodem illo fasciculo miserat ad* Firmilianum Cyprianus. *Græca itaque illa novit* Eusebius, *non item reliqua seu* Cypriani *scripta, seu* Tertulliani, *utcunque apud* Latinos *decantata. Proinde nullum repræsentat, (quod in* Græcis *Scriptoribus plerisque fecit) scriptorum ab illis Operum, seu ab alio quocunque Scriptore Latino, Catalogum.* Novatiani *item* & Cornelii, & Stephani *Scripta novit ille duntaxat Encyclica* Græcè *versa. Scripta alia eorundem quæ* Latinè *duntaxat extabant, ne quidem nôsse constat. Sic* & Apollonii *Apologiam* Græcam *memorat*, Minucii Felicis *qui* Latinè *scripsit, ne quidem vel de nomine meminit. Et quidem quæ in* Scriptoribus Ecclesiasticis *supplevit* Hieronymus *ab* Eusebio *omissa, ea sunt scriptorum plerunque* Latinorum. *In* Chronico *autem adjecta ea verbis disertissimis professus est, quæ ad* Romanam *maximè* historiam *spectarent. Quæ credidit ille ab* Eusebio *minimè* ignorata, *utcunque tamen* omissa *esse vel inde satis constat, in illo etiam Historiæ omnimodæ Argumento in quo siqua nôsset, non erant sane prætermittenda. Ex quibus illud manifestum est, cùm* Chronicon *scripsit* & Historiam, *quàm fuerit* Eusebius *rerum* Latinarum *imperitus.*

Nulla habuit *Eusebius* nova subsidia in *Historiâ* quibus caruerit in *Chronico*.

2. *Quæ porro additurus erat Pater Eruditissimus de intervallo temporis, quod inter* Chronicon *Eusebii* Historiamque *effluxerit, eò illa erant fortasse referenda ut ostenderet intervallum illud fuisse brevissimum. Unde* & *illud præterea fortasse collegerit, ut satis manifestos errores* Eusebii *in his* Pontificum Romanorum *temporibus ostendit in* Chronico; *ita nec esse secundas curas accuratiores expectandas.*

dus in Historiâ. Cùm enim antea observaverat alias Eusebio
fuisse rationes in Chronico, *alias in* Historiâ, *inde satis*
verisimilis poterat oriri suspicio in nova illum & fide dig-
niora monumenta incidisse, &. ab ipsis Romanorum *Archivis*
forte deprompta, quibus usus fuerit in Historiâ, *in* Chroni-
corum *verò Canonum dispositione caruerit. Præsertim victo*
extinctoque Licinio, *cùm uni jam parerent Imperatori Ori-*
entis pariter atque Occidentis Imperia, & in eam veniret
Eusebius Constantini M. *gratiam, pene dixerim* amicitiam,
ut & Latinorum *gazas posset, atque Bibliothecas lustrare,*
atque inde, siquid forte in usus suos converti posset, eruere.
Huic itaque Objectioni ut occurreret Pater consequentiarum
providentissimus, id fortasse conatus est probare, brevius fuisse
inter Chronicon Historiam*que intervallum quàm quod suffi-*
ceret novis monumentis eruendis, refutavitque eo nomine
Blondellum *quòd intervallum illud, quàm par esset, diutius*
ille protraxisset. Quibus illum fuerit refutaturus Argumen-
tis divinare nequeo, & lucem illam quæ tempori thesauri
Ecclesiasticæ Historiæ Eusebiani è Viri excultissimi Observa-
tionibus esset emersura, Reip. literariæ universæ interiisse doleo.
Habuit fortasse ob oculos Vir Magnus illum Metachronis-
mum *quem reprehenderat in* Blondello Valesius. *Dixerat*
Blondellus, *anno* circiter CCCXXX. Historiam Ecclesi- *Blondell. Ap.*
asticam, *clarumque de* Demonstratione Evangelicâ *Syntagma* *pro sent. Hie-*
edidisse Eusebium. *Hoc inde collegit, quod* Chronicon *de-* *ron.*
fierit in An. Dom. CCCXXVI. (*Numeravit nimirum ad* com-
pleta *Vicennalia, quæ tamen etiam Vicennio* inchoato *cele-*
bravit Constantinus.) *Sed verò in Historiâ* Chronicon
(Hist. *L.*I. *c.*1.) *in Demonstr. Evangel.* Historiam *citâsse ob-*
servavit Blondellus, (Dem. VI. 13.) *Contrà* Demonstratio-
nem *in Historiâ* Eusebium *ostendit citâsse* Valesius, & *Vales. in Eusebo.*
ἱστορίαν *illam cujus meminit in* Demonstratione, *non de Hi-* *H E I.2.*
storiarum Libris, *sed de* oculorum testimonio *esse intelli-*
gendam. Hunc si voluit Autor noster Metachronismum, *in*
eo tamen illum errâsse necesse est si Historiam *An.* CCCXXX.
aut circiter scriptam putârit credidisse Blondellum. *Blon-*
dellus

dellus de utraque, tam Historiâ *quàm etiam* Demonstratione, *locutus est, ut proinde sufficiat si vel* posteriorem *Historiâ (ex sententiâ* Blondelli) Demonstrationem *eo* circiter, *quem signavit* Blondellus, *anno conscripsisset* Eusebius; Historiam *ipsam, medio quoque illius intervalli anno, ex mente* Blondelli, *conscripserit* Eusebius. *Nec ulla obstat ratio quo minùs* confestim, *absoluto* Chronico, *sese ad* Historiam *accinxerit. Constat interim ad* Constantini *usque* Vicennalia *Eusebii pertigisse* Chronicon, *ut proinde illud post An.Dom.*CCCXXV. *scripsisse certum sit, quo illa celebrata fuerint Vicennalia. Constat præterea* Chronico *recentiorem fuisse, quæ* Chronici *meminit, ejusdem* Historiam. *Ut verò fuerit evicturus ante An.*CCCXXX. Historiam *esse ab* Eusebio *exaratam, illud sane non video. Interim existimo nulla fuisse* Eusebio, *cum* Historiam *conderet, nova monumenta quibus caruerit in* Chronicis; *sed verò* Librariis *tribuendam esse omnem illam, quæ videtur hodie, in horum Pontificum dispositione discrepantiam. De quo tamen alibi fortasse opportuniùs. Cæterùm ut mentem Cl.* Cestriensis *minùs fœliciter attigerim, ea tamen breviter duxi esse monenda, quæ quidem facere viderentur ad causæ, quam agebat, exigentiam.*

CAP.

C A P. XI.

I. *Libellum de Romanis Pontificibus Blondellus in Apologiâ miris effert laudibus, cujus tamen notas Consulares in Pseudo-Isidoro reprehenderat.* II. *Libelli hujus meminerunt antiquiores Anastasio Autores.* III. *Secutus est eundem Pseudo-Isidorus, & quidem illum quem vulgo habemus, interpolatum, idque in ipsis etiam Librarii erroribus.* IV. *Idem Pseudo-Isidorus Damasum suarum Decretalium Epistolarum Collectorem haberi voluit, qui etiam Libelli de Pontificibus autor vulgò habitus est.* V. *Non Chronicos duntaxat Canones, sed ipsas etiam Pontificum vitas complecti voluit hujus Libelli Autor adversus Turrianum.*

I. DE Latinorum Catalogo idem mihi omninò statuendum esse videtur, præsertim quod ad priora Ecclesiæ tempora spectat, de quibus nunc agimus. Blondellus quidem Libellum de Romanis Pontificibus miris laudibus effert, *eo veteres Ecclesiæ Romanæ Tabulas contineri* asserit, *nihil eo scripto incorruptius*, aut *à falsi suspicione alienius reperiri posse* affirmat; imò Autorem, *quasi solis radio scripserit*, veneratur. Ita enim solet ille eos quos suæ causæ patrocinari putat, cohonestare. Ut cùm Anonymum autorem libelli, *De septem Ecclesiæ ordinibus*, incertæ ætatis hominem (qui inter annum DCC & DCCCC, ut ipse putat, scripsit) pro sententia Hieronymi testem adducit. *Hinc manifestè apparet*, inquit, *quasi solis radio anonymus auctor ille scripserit, &c.* Unde etiam Salmasius, Blon-

Blondelli sedulus lector, ab eadem phrasi abstinere non potuit, quamvis eâ paulo modestiùs utatur dum de verbis Hieronymi in Epistolam ad Titum loquitur: *Si Solis radio hæc scripta essent, haud poterant esse quàm sunt clariora.* Baronium aliosque tum Pontificios, tum Protestantes acriter objurgat, quòd eo calcato, Eusebium potius sequantur. Hæc ille in Præfatione ad Apologiam, novus Hyperaspistes depromit. Nam cùm misellum Pseudo-Isidorum debellaret, atque confoderet, Epistolas Decretales fictas esse ex mendosâ notæ Consularis consignatione sæpissimè probare conatus est, nec ullum eo frequentius argumentum usurpavit; consignationes Epistolarum eos Consules habere qui Pontificibus à quibus scriptæ Epistolæ perhibentur, minimè competerent, graviter conquestus est. Ipse tamen in Apologiæ Præfatione, multo jam senior sapientiorque factus eos ipsos annos Pontificibus Romanis ascribit, quos ascripsisse Pseudo-Isidorum apparet. Verbi gratiâ: Isidorus ille Epistolæ Hygini hæc subscripsit, *Data* XVII. *Kal. Octobr. Magno & Camerino Coss.* Blondelli nota est, *Ad finem, notam temporis mendosissimam addidit plagiarius. Nam sedere cœpit Hyginus An. Dom.* CLIV. *Glabrione & Variano Coss.* Ita scilicet clarè refutatur Pseudo-Isidorus, qui Hygino Pontificalem Epistolam tribuit XIV. annis antequam Pontifex factus est. Sed idem Blondellus in Præfatione magnâ cum curâ docet, *Hyginum Telesphori An.Dom.* CXXXVIII. *Hadriani* XXI. *exeunte, Camerino & Magno Coss. Januarii* V. *denati loco, ejusdem mensis* XIII. *feria* I. ἐνθρονισθῆναι. Quidni igitur Hyginus Epistolam Pontificalem scriberet XVII. Kal. Octobres, cùm mense Januario ejusdem anni Pontifex factus fuisset? Rursus idem Impostor Epistolæ Pii subscripsit, *Data* VII. *Idus Apriles Claro & Severo Viris Clarissimis Coss.* Rursus etiam Censor, *Notæ Consularis mendosa consignatio; nam Severus cum Claro Consulatum non administravit Pio sedente.* Sed idem Censor in Præfatione p. 31. & in Apologiâ p. 18. Pium anno XIV. Claro & Severo Coss. Martii VII. feriâ I. ordinatum

ordinatum esse docet. Pio igitur sedente Clarus & Severus Coss. fuêre, Pseudo-Isidoro tandem consentiente Blondello. Denique Victoris Epistolæ hæc nota Consularis apposita est: *Data* XIII. *Kal. August. Commodo & Gravione* corruptè pro *Glabrione Viris Clarissimis Coss.* Ad quæ Censor, *Falsâ Consulum nomenclaturâ farraginem suam concludit*; & rationem hanc reddit, quia *Commodus cum Glabrione* V. *Consulatum administravit An.Dom.*CLXXXVIII. *Eleutherii* X°. *successit Victor An.Dom.* CXCIV. Ejusdem tamen in Apologiâ hæc verba sunt, *Victorem à Consulatu Commodi & Glabrionis sedisse constat*, ex priscis nempe Ecclesiæ Romanæ tabulis.

II. Verumenimvero videamus an tot elogiis liber ille Pontificalis meritò ornandus sit, tantæque certitudinis ea, quæ de annis Romanorum Episcoporum in illo traduntur, haberi debeant. Autor illius libri, quisquis est, incerti sanè laris homo, nec jam Damasi nomen apud eruditos sustinet, & si Anastasii Bibliothecarii nomen vindicare possit, nimis illud serum est. Ante Anastasium opus illud sæpiùs laudabatur, & quidem cum suo titulo, non semper eodem, sed sine ullo Autoris nomine. Nomen erat libro *Gesta Pontificalia*; ita illum nominat Walafridus Strabo, lib. de rebus Ecclesiasticis c. 22. Nullum autem nomen Autoris Operi præfixum eâ ætate fuisse indicant illa Walafridi verba: *Videtur autem non alias lectiones ante Evangelium fuisse tunc positas, nisi tantùm Apostoli Pauli*, *quas solùm nominavit, qui Gesta Pontificum scripsit.* Ante Walafridum Amalarius idem Opus sæpe *Gesta Pontificalia*, sæpe etiam *Gesta Episcopalia* nominavit; Autoris nusquam meminit. Ante Amalarium Rabanus Maurus de Institutione Clericorum librum vocat *Gesta Patrum*, cap. 28. eaque sæpius citat sine titulo. Ante Rabanum Beda *Gesta Pontificalia* appellavit, Homil. in feriâ III. Palmarum; & quod notatu valdè dignum est, quæ habet de Lucio Rege Britannorum Christiano, ex eo libro transcripsit in vitâ Eleutheri, nempe, *Misit ad eum Lucius Britannorum rex Epistolam,*

obsecrans ut per ejus mandatum Christianus efficeretur. Ante Bedam nostrum Agathonis Papæ Legati, ut refert Humbertus contra Nicetam: *Hinc in Ecclesiâ mos obtinuit ut sacrificium Altaris non in serico aut in panno tincto, sed in lino terreno celebretur, sicut corpus Domini fuit in syndone mundâ sepultum. Sic & oblatio munda debet esse à fermento, juxta quod in Gestis Pontificalibus ab Sylvestro legimus esse statutum.* Romani Martyrologii Autor in Pontificibus Romanis Martyrii titulo insignitis, Librum hunc sequutus est, ut tum ex re ipsâ, tum ex eo loco, VIII. Id. Augusti apparet; in quo describit Martyrium Xysti II. & sociorum, *qui in cœmeterio Prætextati sepulti sunt, ut in Gestis Pontificalibus legitur.* Quæ posterior pars sententiæ nunc non comparet: sed in duobus MSS. etiamnum extar, ut testatur Holstenius. Et quidem Amalarius & Walafridus omnia, quæ ad officia Ecclesiastica pertinere putabant, ex eo libro transcripserunt usque ad Sergium Papam & Gregorium secundum aut etiam tertium. Tot Pontificum vitæ eorum ætate extabant.

III. Ante hos Pseudo-Isidorus librum Pontificum non nominavit quidem, semper tamen secutus est, & ad illa Gesta Episcopalia Decretales Epistolas efformavit. Nihil hac observatione certius. Nam primò Epistolas ad illos nonnunquam scriptas esse fingit ad quos solus Liber Pontificalis eum quasi manu duxit. Verbi gratiâ, *Hyginus Papa Athenensibus salutem. Multa mihi fiducia est apud vos, fratres, & magna gloriatio pro vobis.* Quare hæc ad Athenienses Hyginus? Nempe quia scriptum erat in Pontificali, *Hyginus natione Græcus ex philosopho de Athenis.* Rursum, *Pius Romanæ Urbis Archiepiscopus Italicis fratribus Salutem in Domino.* Quare ad fratres Italicos scribit? quia sic in Vitis Pontificum describitur: *Pius natione Italus ex Patre Rufino, frater Pastoris, de civitate Aquileiâ.* Quia Pius dicebatur Italus, ideo scribit illico ad fratres Italicos: Quia pro fratre Pastoris habebatur, aliam ei Epistolam tribuit, in qua omnes Ecclesias docet, Pascha die

die Dominico celebrandum esse, quia *Hermæ angelus Domini in habitu pastoris apparuit, & præcepit ei, ut Pascha die Dominico ab omnibus celebraretur.* Sic *Soter* dictus est *natione Campanus, ex patre Concordio, de civitate Fundis.* Quare statim scribit Epistolam *Campanis omnibus*, miroque exordio eos affatur. *Gaudere vos oportet, fratres, quòd divinâ largiente gratiâ familiares Domini vocamini, ejusque Sacrdotii dignitate fungimini.* Deinde alteram etiam mittit, *Dilectissimis fratribus per Italiæ provincias, sanctis constitutis Episcopis.* Secundò Pseudo-Isidorus Consules in libro Pontificum Papæ cuique assignatos suis Epistolis subjungit; neque alios, quàm eos quos in isto libro invenerat nominatos, usurpat; quasi Papæ Romani nunquam Decreta ediderint, nisi aut primo aut postremo sui Pontificatûs anno. Verbi gratiâ, in Gestis Pontificalibus de Euaristo hæc legerat, *Sedit à Consulatu Valentis & Veteris usque ad Gallum & Braduam Coss.* Primæ igitur Euaristi Epistolæ, *Data* IX. *Kal. Apriles Valente & Vetere Coss.* Secundæ, *Data Kal. Novembr. Gallo & Bradua Coss.* subscripsit. Hoc illi solenne est. Quoties autem Impostor ille in ascribendis Coss. falsus esse deprehenditur, libri Pontificalis corrupto aut mutilo Codice deceptus est. Legerat in Pontificali de Alexandro, *Fuit temporibus Trajani usque ad Helianum & Veterem.* Hinc primò Trajanum & Helianum par Coss. comminiscitur, eosque primæ & secundæ Alexandri Epistolæ, tertiæ verò Helianum & Veterem ascribit. Neque enim eum locum in Pontificali mutilum, ex vetustiori Catalogo hoc modo supplendum esse novit: *Fuit temporibus Trajani à Consulatu Palmæ & Tulli usque Heliano & Vetere.* Perinde in vitâ Sixti, Codex & mutilus & corruptus eum in miras angustias conjecit. Nam cùm in eo scriptum reperiret, *Fuit temporibus Hadriani, usque Vero & Angulo,* Hadrianum & Verum par Coss. fecit, eosque primæ Sixti Epistolæ subjecit; & cum mirum Anguli vel Anniculi nomen videretur, eosdem secundæ etiam Epistolæ subjunxit. Non enim perspexit quomodo &

ſuppleri & emendari debuerat ex vetuſtiori Catalogo, *Fuit temporibus Hadriani à Conſulatu Nigri & Aproniani uſque Vero & Ambiguo vel Am. Bibulo*, (i. e.) Ambiguo Bibulo; *Ambilulo* quidem corruptè ſcribitur, unde *Angulus* & *Anniculus* in Pontificali multo corruptiús. Hujuſmodi ferè ſunt apud Pſeudo-Iſidorum mendoſæ notæ Conſulares ex mendoſo aut mutilo Pontificalis Codice profectæ: unde conſtat Impoſtorem illum cùm Decretales Epiſtolas finxit, Geſta Pontificalia ante oculos ſemper habuiſſe. Tertiò, Idem etiam inde confirmatur, quòd in corpore Decretalium Epiſtolarum ſæpe materia ex libro Pontificum ſumatur, & verba etiam multoties recitentur. Autor Vitarum tradit Anacletum Presbyterum factum eſſe à B. Petro; Pſeudo-Iſidorus in Epiſtolâ Anacleti ſecundâ hæc habet, *Ut à B. Petro principe Apoſtolorum ſumus inſtructi, à quo & Presbyter ſum ordinatus:* unde & poſtea de ordinationibus hac occaſione arreptâ plenus tractatus inſtituitur. Pariter cum legiſſet in Geſtis Alexandri, *Hic paſſionem Domini miſcuit in precationem Sacerdotum*; Epiſtolæ illius Papæ primæ hæc inſeruit, *In Sacramentorum quoque Oblationibus, quæ inter Miſſarum ſolennia Domino offeruntur, Paſſio Domini miſcenda eſt.* Et cùm de eodem ibidem ſcriptum vidiſſet, *Hic conſtituit aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum*; Ipſe pariter eidem hæc addidit, *Aquam enim ſale conſperſam Populis benedicimus, ut eâ cuncti aſperſi ſanctificentur & purificentur, quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus*, & præterea miras illius ritûs rationes ex ſuo penu ſubjecit. Similiter in vitâ Sixti duo Conſtituta de vaſibus ſacris, & de Formatis cùm reperiſſet, utrumque in ſecundam ejus Epiſtolam conjecit. In vitâ Teleſphori ſcriptum erat, *Hic conſtituit ut ſeptem hebdomadis jejunium celebraretur Paſchæ.* Inde eidem aptata eſt Epiſtola, quæ indicat à ſe & Concilio Romano idem ſtatutum eſſe: & præterea ob eandem rationem de Miſsâ nocte Nativitatis Domini celebrandâ, & de Hymno Angelico præceptum dat. Pauca hæc ex multis

obſervanda

obſervanda eſſe duximus. Denique idem Pſeudo-Iſidorus ut majorem Geſtis Pontificalibus autoritatem conciliaret, Epiſtolam quaſi ab Hieronymo ad Damaſum ſcriptam confinxit, aut illis ipſis antè præfixam inter ſuas poſuit, quâ Papam ſic affatur, *Gloriam Sanctitatis Tuæ noſtra humilitas deprecatur, ut ſecundum Apoſtolicæ Sedis autoritatem, quam cognovimus gubernari per tuam Sanctitatem, Actus Geſtorum à B. Petri principatu, uſque ad veſtra tempora, quæ geſta ſunt in Sede tuâ, nobis per ordinem enarrare digneris.* Ex quibus verbis facilè perſpicitur librum illum *Geſta Pontificum* appellatum eſſe, quem à Damaſo ſcriptum fuiſſe credi voluit Impoſtor. Quod etiam adhuc clariùs exprimitur in Epiſtolâ Damaſi eadem manu confictâ: *Veruntamen Geſta Pontificum quæ potuimus reperire in noſtræ Sedis ſtudio ad tuam caritatem gaudentes direximus.* Idem etiam rectè colligitur ex hoc titulo libri Thuanei MS. *Incipit liber Epiſcopalis in quo continentur Acta B. Pontificum Urbis Romæ.* Nihil igitur certius eſt quàm librum Pontificalem eundem fuiſſe quem Geſta Pontificalia, vel Epiſcopalia mediæ ætatis ſcriptores nominabant, quemque Damaſo Papæ aſcribi voluere impoſtores: cumque ipſum librum fundum fuiſſe Pſeudo-Iſidoro omnium Epiſtolarum quas Romanis Epiſcopis falsò aſcripſit.

IV. Hoc autem adhuc manifeſtius fiet ex aliâ obſervatione ad hanc rem appoſitiſſimâ. Pſeudo-Iſidorus non tantum librum Pontificalem aſcribi voluit Damaſo; ſed etiam Epiſtolas Decretales à ſeipſo confictas credi voluit ab eodem Damaſo ex Archivis Eccleſiæ Romanæ productas editaſque fuiſſe. Certiſſimum hujus obſervationis argumentum eſt, quòd Impoſtor ille in ſuæ Collectionis exordio duas Epiſtolas poſuerit, unam quaſi ab Aurelio Carthaginienſi Epiſcopo ad Damaſum, alteram quaſi à Damaſo ad Aurelium ſcriptam. Nam in priori Aurelius à Damaſo petit, ut *Statuta quæ reperire poterit poſt finem B. principis Apoſtolorum Petri uſque ad ſuæ Sanctitatis*

priſci-

principium ipsi scripta mitteret; quæ instituta mox etiam *Decreta* nominat: in posteriori respondet Damasus, *Quædam ex his quæ petisti misimus, & quædam adhuc, cum iterum miseris, mittere cupimus. Nullum tamen à B. Petri principis Apostolorum fine prædecessorum nostrorum prætermisimus, de quorum Statutis aliquid tibi non mitteremus.* Quibus verbis Damasi Impostor Collectioni suæ præmissis, ipsas Epistolas Decretales intelligi voluit, ut vel inde apertè colligitur, quòd à fine Petri dicat se Damasus ejus nullum prædecessorum suorum prætermisisse. Nam ipse nullam Epistolam Lino aut Cleto tribuebat, quia Linum ante Petrum obiisse putabat, & Cletum ut ab Anacleto distinctum vel non agnovit, vel eum simul cum Lino præfuisse existimavit. Voluit igitur credi Damasum *à fine Petri* Pontificum Decreta collegisse & à Clemente incepisse, & reverà Epistolas tam diu postea natas edidisse, ut maximam ipsis autoritatem conciliaret. Sic enim Damasum postremò loquentem introducit, *His itaque rite deliberatis, & ad Ecclesiarum notitiam nostrâ deliberatione perlatis, parere vos eorundem Sanctorum regulis summopere convenit.* Cùm igitur Pseudo-Isidorus, sive Riculfus, sive Hadrianus, Librum Pontificalem sequutus sit in excogitandis Epistolarum suarum Argumentis, eundem tum autorem Pontificalis tum Epistolarum editorem confinxit Damasum, in Pontificatu adeundo minùs probatum, in administrando magis felicem, certè apud posteros magni nominis Papam.

V. Hæc adeo prolixè prosecuti sumus, quòd ea necessaria esse putemus, ut rectè intelligatur quæ fuerit natura Libri Pontificum, quando primùm natus & editus est. Inter eos enim qui à Damaso scriptum putant, aliqui in eodem nihil contineri contendunt præter Canones Chronicos. Magdeburgenses dixerant, *Damasum ex professo suorum antecessorum vitas descripsisse.* Turrianus de antecessoribus suis Damasum scripsisse largitur, Vitas eorum scripsisse

ſcripſiſſe negat, *Quia nihil*, inquit, *ferè aliud breviſſimè ſcribit quàm quo loco, quo patre natus, quibus temporibus vixit, quot ordinationes fecit, quibus Coſſ. mortuus, ubi ſepultus; quæ non tam ad hiſtoriæ ſcriptionem pertinent, quàm ad quoſdam veluti Chronicos Canones.* At alia multa in eo libro continentur: Quas ſcilicet fabricas fecit, quot Cæremonias inſtituit, quæ Conſtituta edidit, quomodo Clerum ordinavit, quam partem Miſſæ addidit, aliaque peregit Pontificum quiſque ante Damaſum, in eodem docetur. Addit deinde Turrianus, *Si ex profeſſo vitas Pontificum ſcribebat, ubi ſunt eorum Acta & Geſta?* Reſpondeo, in ipſo Libro-Pontificali, quem Geſta Pontificalia ſive Acta Veteres nominabant, moderni, Vitas: in illo, inquam, libro *ſunt eorum Acta & Geſta.*

CAP.

CAP. XII.

I. *De Libri Pontificalis Autore.* II. *Alii Damaso partem priorem, posteriorem autem tribuebant Anastasio Bibliothecario; Baronius nihil Damaso, sed incerto omnia tribuebat Autori, qui tamen è duobus saltem autoribus sua consarcinârit; Alii Libri universi Autorem solum credebant Anastasium; Alii priorem partem ita Damaso concedebant, ut tamen & ipsam crediderint interpolatam ab Anastasio.* III. *Assertio prima, Prioris partis non esse Autorem Damasum.* IV. *Assertio secunda, Autorem Libri, quicunque tandem is fuerit, non vixisse ante Sæculum sextum.* V. *Assertio tertia, Primum Libri Pontificalis Apographum esse quod sub nomine Catalogi secundi edidit Henschenius, cujus Autor sub finem sexti Sæculi scripserit; Interpolatum tamen atque continuatum ante Anastasium.* VI. *Assertio quarta, Incertum esse an quicquam in illo Libro interpolârit, aut continuârit, Anastasius.* VII. *Probatur interpolatum fuisse ante Anastasium, & viceversâ in nonnullis mutilatum.* VIII *Siquid boni habeat in primis Pontificibus Liber Pontificalis, id omne hausit è Catalogo primo per Cuspinianum edito, quem tamen ipsum non integrum, sed vitiatum duntaxat, viderit.*

I. DE his Gestis Pontificalibus, sive libro de Pontificibus Romanis, ut judicium meum feram; primò Autores,

Autores, quibus liber ille hactenus tributus est, deinde tempora, quibus eum scripsisse videantur, consideranda, & quæ ante nos observârunt Viri docti, discutienda sunt. Inde enim patebit quanta autoritas tali scripto ascribenda sit: quippe si neq; autorem habeat, neq; ætatem ullo modo venerandam, nescio ex quo capite assensum nostrum vendicare possit, narrationibus præsertim iis, quæ vel omnem fidem superant, vel omnium Veterum testimonio defecta & destituta sunt.

II. Prima autem Virorum doctorum prioris Sæculi sententia fuit, Damasum Vitarum omnium Pontificum, qui suum Pontificatum præcesserunt, autorem fuisse: ita Onuphrius, Turrianus aliique. Sed hæc sententia non diu duravit inter Romano-Catholicos: Nam eam primò Baronius rejecit, nihil omnino in eo Opere ad Damasum pertinere asserens; qui etiam addidit ejusdem Libri incertum autorem fuisse, & ex duobus saltem autoribus sua consarcinâsse; quæ conjectura Ill. Annalistæ erat verissima, licet ipse Cardinalis, quinam essent illi autores duo, ex quibus liber iste consarcinatus est, penitus ignoraret. Baronii sententiam statim sequuti sunt Binius, Possevinus aliique, quod ad Damasum spectat. Qui Damasum ad sua tempora Vitas Pontificum scripsisse putabant, reliquos usque ad Pontificatum Nicolai I. Anastasium Bibliothecarium addidisse asserebant; ut Onuphrius aliique. Sed nec hæc sententia diu obtinuit; nam Moguntini qui Vitas Pontificum An. Dom. MDCII. ediderunt, simul significârunt se propter styli & totius scribendi rationis & methodi earum Vitarum, quæ post Damasum scriptæ sunt, consensum cum phrasi universâque scribendi ratione, quæ est in Vitis prioribus, in eam sententiam inclinare, omnium illarum Vitarum germanum parentem esse Anastasium. Unde statim Bellarminus eorum sententiam quasi notam amplectitur, eandemque sequitur ex nostris Gerardus Joannes Vossius. Alii etiam ex nostris, qui multum autoritatis isti Libro Pontificum tribuendum esse ut crederetur, ob rationes

minimè incognitas maximè cupiebant, ad Damasum rursus recurrebant, & quicquid in illius Opere minus verum esse putabant, posterioribus ac præcipuè Anastasio tribuebant: quales erant viri sanè doctissimi, Blondellus & Salmasius. Necesse igitur esse sentimus, ut cùm Nos Librum illum Pontificalem in prioribus præsertim Ecclesiæ temporibus enarrandis non flocci facimus, sententiam nostram de ejus autore explicemus, ejusque rationes particulatim reddamus.

III. Dico igitur primò, priorem partem Libri Pontificalis, qui Gesta Pontificum continet, non fuisse à Damaso scriptam. Quotquot ab eo natam putabant, nullam aliam rationem istius sententiæ afferre unquam potuerunt, præterquam quòd nomen illius pluribus MSS. Codicibus inscriptum fuit. Sed nimis infirmum est à titulo argumentum, cùm alia omnia refragentur. Nam primò Damasi fama hoc vetat, cujus ingenii elegantia semper agnita est, quam planè nullam fateri cogitur quisquis illum librum scabrum tàm styli inconditi & ineruditi ei tribuit. Secundò Hieronymus, qui eum juvisse dicitur, hujus Operis non meminit, cùm ejus Vitam post decennium ferè scripserit. Tertiò, materia illius libri adeò novitatem redolet, & antiquitatem adeò crassè affectat, & res nemini cognitas tam securè recitat, ut nulli quarti Sæculi scriptori, quamvis rudi & inerudito, sine injuriâ ejus nomini factâ assignari possit. Et si duas partes illius Pontificalis seorsim consideremus, quamvis utraque eodem genere scriptionis similis sit, prior tamen posteriori multo incertior, imò multo pejor, fabulosior & contaminatior est, ideoque Damaso autore minùs digna.

IV. Dico secundò, nullum Papam aut alium quemcunque fuisse auctorem Libri Pontificum, sive Gestorum Pontificalium ante sextum Sæculum: imò nullum ejusmodi librum in Ecclesiâ extitisse ante annum CLX. ab obitu Damasi Papæ. Cum enim tot ritus Ecclesiastici, tot opiniones de rebus fidei & disciplinæ, quæ ante initium sexti

Sæculi

Sæculi minimè obtinuerunt, in eo libro contineantur, & ab ipso ejus initio utramque paginam faciant, maturiùs quicquam in illis Gestis scriptum fuisse nulla ratio admittit.

V. Tertiò, verisimillimum mihi videtur Librum illum Pontificum in Bibliothecâ Reginæ Sueciæ usque ad Felicem quartum & Justiniani tempora deductum, quem nobis exhibuit Heinschenius sub nomine Catalogi secundi, Apographum esse primi omnium Libri Pontificum, neque ulla ante eum Gesta Pontificalia, aut Vitas Pontificum extitisse. Nec tamen eum librum Pontificum sub Justiniano scriptum fuisse puto, sed sub finem sexti Sæculi ab Impostore exaratum editumque, cum Blondello sentio; autoremque vitas Pontificum post Felicem ad suam usque ætatem de industriâ omisisse, ne seipsum proderet. Eum autem Librum sub nomine Gestorum Pontificalium continuatum fuisse, atque etiam in aliquibus locis interpolatum ante ætatem Anastasii affirmare non dubito. De continuatione dubitari non potest, quia tales libri MSS. in Bibliothecarum forulis adhuc conservantur, quibus deducta sunt Gesta Pontificum usque ad Stephanum tertium ultra An. Dom. DCCL. ut testantur Freherus, Labbéus, & Heinschenius. Quæ Gesta post ætatem Justiniani per modum continuationis scripta, non sunt ab Anastasio tanquam Autore profecta, quia ante Anastasium meminere scriptores haud pauci diversorum Pontificum, & ab iis gestorum usque ad Sergium & Gregorium tertium, hoc est, ultra An. Dom. DCCXL. ut cùm ex pluribus aliis, tum ex eo Strabonis loco clarè ostenditur.

VI. Quartò, Illud porrò observo, Librum illum Gestorum Pontificalium primum Sæculo sexto exaratum, in posterioribus editionibus interpolatum fuisse ante ætatem Anastasii; quod diligenter notandùm est. Quia Blondellus putavit verisimile esse Anastasii temeritati nos debere omnia, quæ in eo Libro à veritate aliena sunt. Ego potius primo scriptori temeritatem summam tribuo, posterioribus

aliquam, sed minorem, an ulla omninò Anastasio tribuenda sit nescio; non enim hactenus quicquam vidi, quod Anastasium eum Librum edidisse doceat, præter titulum in aliquibus MSS. & sanè paucis inventum. Reliqui Damasum agnoscunt, & tamen falsò omnes: Quinimò rectè à Labbéo notatum est, ante ætatem Anastasii illud Opus Damaso tributum esse in libro tempore Caroli Magni scripto. Cùm enim Liber ille, antequam Anastasius quicquam scripsit, editus sit, alii autori necessariò tribuendus est; & cum etiam eâ ætate Liber ille sub Damasi nomine extabat, nimis serò eidem Operi etiam continuato Anastasii nomen præfixum est, præsertim cùm ille Bibliothecarius tale Opus edidisse à nemine ante Sæculum decimum quartum vel quintum perhibeatur.

VII. Interim Librum primum Pontificalem sexto Sæculo exaratum ante ætatem Anastasii interpolatum fuisse sic probari posse sentio. In primo Catalogo sive primæ Editionis illius Libri Pontificum Apographo de Alexandro legimus, *Hic Passionem Domini miscuit in prædicatione Sacerdotum.* Quæ sic interpolata apud Anastasium leguntur, *Hic Passionem Domini miscuit in precationem Sacerdotum, quando Missæ celebrantur.* Sed hæc interpolatio ante Anastasium facta est: eadem enim verba apud Walafridum Strabonem libro de rebus Ecclesiasticis cap. 22. recitantur. In vitâ Telesphori apud Anastasium legimus, *Hic constituit, ut* (legendum enim est *ut* pro *cum*) *omni tempore ante horæ tertiæ cursum nullus præsumeret Missam celebrare, quâ horâ Dominus noster ascendit crucem.* In Catalogo secundo hæc verba non comparent: addita autem sunt ante Anastasium; legit enim eadem in suo Codice Walafridus Strabo & exscripsit cap. 23.. De Eutychiano in Catalogo scribitur, *Hic constituit fruges super altario benedici*, apud Anastasium, *ut fruges super altare tantùm fabæ & uvæ benedicerentur.* Sed & hæc interpolatio facta est ante Anastasium, ut patet ex Strabone cap. 18. Apud Catalogum in Vitâ Symmachi hymni Angelici mentio fit: apud Anastasium

hæc

hæc legimus, *Hic constituit, ut omni die Dominico vel Natalitiis Martyrum hymnus diceretur Angelicus, id est,* Gloria in excelsis: quæ ante eum recitavit Strabo cap. 22. Sic in vitâ proximi Pontificis Hormisdæ Anastasius hæc habet, *Hic composuit Clerum & Psalmis erudivit*; quæ in Catalogo non comparent; sed à Strabone memorantur cap. 25. Neque mirum esse videatur, ut à posterioribus aliqua prioribus adderentur: illud potius observandum est, nonnulla in primâ editione scripta extitisse, quæ posterioribus omissa aut detracta fuerunt. Verbi gratiâ in Catalogo secundo legimus de Telesphoro, *Hic fecit ut Natali Domini nostri Jesu Christi noctu Missæ celebrarentur, & in ingressu Sacrificii hymnus diceretur Angelicus,* Gloria in excelsis, &c. *tantùm noctu Natalis Domini.* Postrema autem verba *tantùm noctu Natalis Domini*, apud Anastasium omissa sunt; & sanè ante eum erant detracta, ut patet ex Strabone, quem locus ille mirè torsit, non ob aliam causam, quàm quòd illa verba ante sublata in suo Codice non viderat; viderat autem ea verba Symmachi de hymno Angelico, quæ, ut diximus, in primâ Editione non habebantur. In Catalogo de Gelasio legimus, *Hic fecit Sacramentorum præfationes cauto sermone, & Epistolas fidei elimato sermone.* Horum nihil habet Anastasius, sed eorum loco substituit, *Hic fecit Constitutum de omni Ecclesiâ.* Denique in vitâ Hormisdæ pars quædam historiæ de Concilio Constantinopoli facto, in quo reddita ratio damnationis Acacii, & ab omnibus accepta est; & de concordiâ ab Oriente usque ad Occidentem factâ in Catalogo habetur, apud Anastasium non reperitur.

VIII. His perpensis, quis non videt fidem huic Libro Pontificali minimè adhibendam esse? Autor enim ejus Anonymus, & incertus sexti Sæculi scriptor, & status primitivæ Ecclesiæ planè ignarus fuit. Unde pluribus & fœdis erroribus scatet, fictisque narrationibus plenus est, & enormem rituum doctrinarumque antiquitatem venditat. Et quod ad Chronologiam spectat, Successionis ordinem non semel perturbat, annosque Pontificum nullâ certitudine,

dine, summâ negligentiâ vel inscitiâ tradit, & quicquid de eorum annis, qui ante Liberium sedebant, boni habet, illud ex vetustiori scriptore hausit, & malè plerumque expressit. Scriptorem autem vetustiorem illum non alium fuisse censeo, quàm autorem Veteris Catalogi, per Cuspinianum primò editi. Hunc primum Catalogum, quod ad rem Chronologicam spectat, exprimere conatus est autor secundi Catalogi sive Libri Pontificalis; quod ex certissimis conjecturis colligi posse videtur. Nam cùm primi Catalogi autor omnium à S. Petro usque ad Liberium Episcoporum tempora per Consules tradidisset, secundi sive Libri Pontificalis autor, iisdem fere Consulibus usque ad eundem Liberium utitur. Et cùm primus ille in Liberio desineret, & quia eo vivente scriptus est, initium ejus Pontificatus tantùm describere potuit, *à Consulibus Constantio* V. *& Constantio Cæsare*, Secundi autor absurdè satis inquit, *Fuit temporibus Constantii usque ad Constantium Augustum* VII. Nam cùm primi Catalogi autor Consules, sub quibus mortuus est, non addidit, qui erant Lupicinus & Jovinus, sub Imperio Valentiniani & Valentis; Utque tam abruptè duce suo destitutus in Liberio defecit, sic post Liberium per annos ferè CLX. usque ad Joannem Papam nullos Consules nominavit, cùm à Constantio VII. ad Consulatum Maximi, sub quo Joannes sedere dicitur, anni intercesserint CLXVIII. Præterea ubi autor secundi hujus Catalogi primum, quod ad Consules attinet, sequitur, tam absurdè id facit, ut simul & prioris simiam se profiteatur, & inscitiam suam prodat. Nam cùm primi Catalogi autor S. Petrum vixisse post ascensionem Domini annos tantùm XXV. tradidisset, Autor Libri Pontificum eundem Apostolum anno post Passionem Domini XXXVIII. passum esse docuit; & tamen Lino ejus Successori eosdem Coss. tribuit, quos prior tribuerat. Et rursus cùm prior Lino Clementem, Clementi Cletum successisse tradidisset, posterior Lino Cletum, Cleto Clementem successisse docuit; & tamen mirâ securitate vel stupiditate potius eosdem utrique Consules

Conſules aſſignavit, quos prior aſſignaverat: imò Clementem ex primo tradit ſediſſe uſque Veſpaſiano VII. & Tito, hoc eſt, An.Dom.LXXVI. quem tamen ſtatim ex Hieronymo ſcribit obiiſſe tertio Trajani, id eſt, An. Dom. Centeſimo. Ex his aliiſque hujus generis Ill. Annalium Conditor conjecit Librum à diverſis autoribus ſcriptum fuiſſe, Ego potius Libri autorem unum fuiſſe, & duos autores ſine judicio ſequutum eſſe, autorem ſcilicet primi Catalogi, & Euſebii in Chronico interpretem Hieronymum: adeóque ſententias de temporibus Pontificum planè diverſas atque diſſentaneas commiſcuiſſe. Denique ne eum quidem Catalogum primum integrum vidit, ſed ut opinor alicubi eodem modo mutilum & mancum, quemadmodum nos eum nunc habemus: quod vel ex illis colligere licet, quæ quaſi de Hygino & Pio ſcripta videntur. Ubi ſupplevit locum miſerè affectum ſine ullo judicio, & Conſules notiſſimos duos Auguſtos,quos non intellexit, omiſit: quam rem latius in ſecundâ Diſſertatione tractabimus.Cùm igitur Libri Pontificalis autor tempora priorum Pontificum ex primo Catalogo deſumſerit, & plerumque malè expreſſerit, & cum iis alia planè diſſona miſcuerit, ſiquæ primorum temporum certitudo à Latinis expectanda ſit, ea ex primo Catalogo eruenda erit. De quo nunc agendum.

CAP.

CAP. XIII.

I. *De primo Catalogo per Cuspinianum & Bucherium edito.* II. *Magni faciendus, si quidem incorruptum haberemus.* III. *Qualis hodie extat non ubique fide dignus.* IV. *Binæ Baronii Regulæ refelluntur. In primis Ecclesiæ Romanæ Traditionibus, Græcis potiùs acquiescendum, quàm ipsis Romanis. Nec ullam faciunt, hâc in causâ, fidem adjecti, nullo tamen idoneo teste, Coss.* V. *Refellitur Heinschenii conjectura Anterum prioris partis Autorem statuentis usque ad Urbanum.* VI. *Anterum prioris partis Autorem fuisse non est verisimile.*

I. PRimum inter Latinos Catalogum Romanorum Pontificum eum fuisse omnino censeo, quem Cuspinianus Commentariis per partes & sparsim suis insertum edidit: de quo ille hæc ad annum U. C. DCCLXXXI. habet, *Oblatum est mihi pervetus opusculum anonymi Autoris, quo Pontifices Maximi, sub quibus Consulibus fuerint, enumerantur; in eo ita scribitur,* Imperante Tiberio Cæsare passus est Dominus noster, &c. Idem Opusculum, ut apparet, ex Codice paulò integriori à Bollando sibi communicato edidit Ægidius Bucherius in Commentario ad Victorii Canonem Paschalem, & post eum nuperrimè Heinschenius in Diatribâ præliminari ad Acta Sanctorum Aprilis. Hunc Catalogum proculdubio exprimere conatus est secundi Catalogi, sive libri Pontificum Autor.

II. His

II. His obſervationibus præmiſſis Auctorem ſecundi Catalogi neminem, quem in aſſignandis Conſulibus ſequeretur, niſi illius Catalogi Autorem habuiſſe ſine controverſiâ patebit. Siqua igitur apud Latinos Chronologos certitudo iſtorum temporum haberi poſſe videatur, non aliunde quàm ex iſta vetuſtiori Catalogo petenda erit: ut nos cum Petavio, Bucherio, & Heinſchenio judicamus. Enimvero cum magni nunc pretii eſſe fateor, & ſi unquam integer & incorruptus prodierit, multo pluris faciendum fore: neque dubitandum mihi videtur, quin propter hunc Catalogum ſpecioſum Damaſi nomen Libro Pontificum primò inditum ſit. Quamvis enim non ab ipſo, illius tamen ætate ſcriptus eſt hic Catalogus ſub Pontificatu Liberii, cui ſucceſſit Damaſus. Fuit igitur ejus Autor ipſo Hieronymo paulo antiquior. Non placet tamen Lemma illud ab Heinſchenio præfixum, *Elogium ex Catalogo priore à S. Damaſo ad S. Hieronymum miſſo.* Hoc enim ex duabus Epiſtolis, quas præfixit, tantùm collegit; eas autem fictas eſſe ſciunt Eruditi: neque quicquam ad earum defenſionem affert, præter duas alias Epiſtolas illis ſimiles, quas Sarazanius inter Opera Damaſi edidit, cùm etiam illas jamdudum ſuppoſititias & ineptiſſimas pronuntiaverit Bellarminus.

III. Huic tamen Catalogo tam vetuſto, primo inter Latinos, ſed poſt Euſebianum Græcum nato; & in ipsâ Romanâ Eccleſiâ ante Latinam Euſebii Verſionem edito, (quod omnino obſervandum eſt) in digerendis annis Romæ Epiſcoporum haud temerè fidendum eſſe arbitror. Obſervat quidem Valeſius non ſemel, annos Pontificum à Calliſto uſque ad Liberium in hoc Catalogo optimè digeſtos eſſe; quod tamen uſquequaque verum eſſe non puto. Nam annos Pontificum ſub quibus floruit S. Cyprianus malè digeſtos eſſe conſtat, quod fortaſſe ex libelli corruptione contigit: Verùm ante Calliſti Pontificatum non tantùm Codex mancus & mutilus eſt; ſed etiam ſi ſuppleatur, nullam in his rebus certitudinem parere poteſt.

Queritur Heinschenius Bucherium *non parum fuliginis* huic primo Catalogo *adjecisse, dum eum, quem confusiorem & vitiosum judicabat, non satis æstimavit.* Sed hæc mihi querela nimis injusta videtur; neque ille qui alterum accusat, cum Catalogum aut minus confusum, aut minus vitiosum reddidit edidítque. Nam autor ipse quisquis fuit nullis adminiculis suffultus, nullà Tabularum autoritate nixus, prioribus Episcopis Consules tanquam Conjector tantùm tribuisse deprehenditur; illisque malè dispositis, cùm ad Hygini, Pii, & Aniceti tempora pervenisset, in tantas angustias redactus est, ut quid scriberet, non haberet. Quid quòd SS. Petrum & Paulum simul passos esse docet (primo Neronis anno) Coss. Nerone & Vetere; quod & Actis Apostolorum à S. Luca conscriptis apertè contradicit, & omnes ferè S. Pauli Epistolas antevertit? Legitur quidem in Codice Bucheriano *usque Nervæ & Veri*, sed mendosè, ut notat Bucherius ipse; neque enim tale par Consulum in Fastis reperitur. Heinschenius edidit *usque Nervæ & Vestini*, contra fidem sui Codicis, contra Codicem Cuspiniani, contra mentem Autoris Catalogi, qui XXV. tantùm annos numerat à Consulatu Vinicii & Longini, ab eo autem Consulatu ad Nervam & Vestinum Coss. anni sunt XXXV. Et Consules, quos proximè solenni more nominat, non sunt Paulinus & Telesinus, qui Nervæ & Vestino successerunt, sed Saturninus & Scipio, qui Neronem & Veterem secuti sunt. Alibi etiam malè in Catalogo Bucheriano scribitur *Veri* pro *Veteris*, ut in Euaristo, *à Consulatu Valentis & Veri*, Fulvii scilicet Valentis & Antistii Veteris, unde etiam apud Pseudo-Isidorum ex meliori Codice nomen Veteris retinetur. Rectè igitur ad mentem Autoris, *usque Neronis & Veteris* ex Codice Cuspiniani edidit Bucherius, sed pessimè illis Consulibus Petrum & Paulum passos esse tradit Autor illius Catalogi, cùm S. Paulus eo anno Romam nondum vidisset, & multæ Pauli Epistolæ tum scriptæ non sint.

IV. Reliqua

IV. Reliqua non opus est hoc loco persequi, quæ postea commodiùs & particulariùs perpendentur: Ex his autem, & ex iis quæ nunc omittenda censui, quia postea dicentur, satis patebit non esse huic Catalogo ubique credendum: nam quod ex duabus regulis à Baronio præscribi solitis deducere conatur Heinschenius, vim nullam habet. Quippe Regula prima, quòd *in his, quæ sunt Ecclesiæ Romanæ, major fides sit adhibenda ejus Alumnis, quàm cæteris*, ab ipso Baronio minimè observata est; sed ad unum Cletum statuminandum, cum aliud nullum argumentum suppeteret, usurpata est: neque hîc locum habere potest, cùm nullus Ecclesiæ Romanæ Alumnus per tria priora Sæcula, quicquam scripsisse; quod hanc rem spectat, perhibeatur; nisi Caium excipias, quem Græcè scripsisse novimus, sed & Ecclesiæ Romanæ Presbyterum fuisse, & Cletum ab Anacleto minimè distinxisse alibi probamus. Alii verò nonnulla prodidere, nominatis Romæ Episcopis, sub quibus ipsi vixêre; quales fuerunt Viri præclari Hegesippus, Irenæus, Dionysius, Bacchylides, non Romanæ, sed Græcæ Ecclesiæ alumni. Et hîc observatione dignum est, quod ego ex verbis Irenæi de Romanâ Ecclesiâ & alumnis ejus colligo, lib. 3. c. 3. ubi de Romanorum Episcoporum Successione agit, *Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire* Ecclesiam, *hoc est, eos qui sunt undique fideles, in quâ semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis Traditio.* Conservatam enim docet Traditionem ab Apostolis in eâ Ecclesiâ, ab his qui sunt undique, ἀπὸ τῶν πανταχόθεν, Gloss. πανταχόθεν, *undique*, quorum scilicet ipse Irenæus unus fuit. Cùm autem traditionem Apostolorum per Successionem Episcoporum ad sua usque tempora derivatam fuisse scribit, non tam ab ipsis Romanæ Ecclesiæ alumnis, quàm ab iis qui ex regionibus convenire solebant, Successionem illam tunc temporis observatam esse mihi videtur asserere. Ut igitur Græci, quales erant Polybius, Dionysius Hali-

carnassensis, Plutarchus, & Dio Cassius optimè historiam Romanam digessisse creduntur, neque Romanorum quisquam cum iis conferendus esse videatur, qui exteri erant. Adeo ut *Livius ingens pellibus exiguis arctari* facile potuisset, si illa excerperentur, quæ ex Polybio aliisque Græcis scriptoribus hausit. Sic & mihi Græci autores in Ecclesiâ, qui ad Romanam Urbem *propter potentiorem principalitatem undique convenerunt*, Successionem Episcoporum & historiam rerum gestarum accuratiùs observasse & conservasse videntur, quàm ipsi alumni in eâ urbe nati, & educati Christiani; qui eo temporis tractu propter fidem celebres, propter doctrinam, aut literarum scientiam non adeò præclarum testimonium nacti sunt. Facessat igitur prima Baronii regula, quæ ipsum adeo abreptum tenuit, ut sententiam de natali anno Christi in priori editione à se promulgatam in posteriori revocaverit, *Cassiodoro potiùs acquiescens*, quem ut sequeretur illud *maxime persuasit*, quòd *homo Romanus* esset. Et secunda Regula, *Quòd tempora adnumerata per Consules libentioribus sint accipienda auribus*, huic causæ non favet, & à Baronio malè posita est. Nemo enim unquam eam Regulam sæpius transgressus, nemo tam sæpe Fastos Consulares turbavit, & ad suam sententiam detorsit. *Vetera* quidem *monumenta*, ut ait ille, *Consulibus consignata* magnam certitudinem pariunt; quia ipsis monumentis Consulum nomina ascripta sunt, quæ ipsum annum, quo scripta sunt, signabant, quem ignoràre, qui scripserunt, non potuere: si autem rebus ipsis gestis quispiam nimiâ diligentiâ Consules apponat, quarum ipse ex longinquitate temporis non satis gnarus fuit, nomina Consulum apposita nullam rebus ipsis autoritatem arcessere possunt. Nos autem asserimus Autorem primi Catalogi nullam temporum priorum Pontificum certitudinem acquisivisse, aut Romæ tunc cùm scriberet acquirere potuisse; & hujus ignorantiæ multa specimina edidisse. Unde assignatio Consulum illis adhibita, quorum Successionem & tempora nescivit, plenam à nobis fidem extorquere non potest.

V. Fateor

V. Fateor equidem aliquid nuperrimè ab Heinſchenio excogitatum fuiſſe, quod ſententiæ noſtræ apertè adverſatur, & ulteriorem diſcuſſionem poſtulat. Ille enim primum Catalogum in duas partes dividendum eſſe ſtatuit, ac partem poſteriorem quarto Sæculo ſcriptam eſſe fatetur circa An. Dom. CCCLIV. priorem autem ſub initio tertii Sæculi uſque ad Urbanum Pontificem, qui paſſus eſt An. Dom. CCXXX. ut ipſe ait. Priorem partem ab Antero Pontiani ſucceſſore ſcriptam fuiſſe putat, Papa Romano, non quidem ſub ipſius Pontificatu, (ſatis cautè) ſed ſub Pontificatu Pontiani. Jam verò ſi ſub Pontificatu Pontiani prior Catalogi pars ſcripta ſit, quis ei refragari hâc ætate poteſt? quis contra Anterum tam ſerò de anteceſſoribus ejus diſputare? Sed hæc conjectura quantum valeat inprimis videndum. Nomen Damaſi Tabulis Eccleſiaſticis præpoſitum diu Eccleſiæ impoſuit; cavendum ſolicitè ne Anteri nomen multo antiquius nunc tandem nobis imponat. Conjecturæ ſuæ præcipuum habet fundamentum, quia *in priore parte nulli Conſules bis repetuntur, in ſecundâ paſſim majora Pontificum elogia referuntur, iidem Conſules repetuntur, dies ordinationis & mortis Pontificum aſſignantur.* Sed nimis infirma eſt hæc obſervatio, quàm ut ex eâ argumentum ſumi poſſit, quo probetur duos hos eſſe Catalogos, à diverſis autoribus ſcriptos, quorum unus alterum præceſſit annis fermè CXXX. Satis enim facit ad methodum ejuſdem Autoris diſcriminandam, quòd poſteriora Pontificum tempora ipſi Autori notiora ex Eccleſiæ monumentis fuerint quàm priora. Inde enim ratio optima & firmiſſima petitur, cur dies obitûs Pontificum in poſteriori parte Catalogi, non autem in priori aſſignentur; quia idem autor habuit Depoſitiones Epiſcoporum & Martyrum eodem tempore cum Catalogo editas, priorum temporum Depoſitiones non habuit. Et hæc clara ſunt. Legimus in Catalogo de Fabiano, *Paſſus* XIII. *Kalendas Februarii.* Pariter in Depoſitione Martyrum, *Decimo tertio Kalendas Februarii Fabiani in Calliſti.* Rurſu;

sus in Catalogo legitur de Lucio, *Decessit tertio Nonas Martias.* Et in Depositione Episcoporum pariter, *Tertio Nonas Martii Lucii in Callisti.* Sic in Catalogo Sixtus passus esse dicitur VIII. Idus Augusti, & in Depositione Martyrum, *Mense Augusto Octavo Idus Systi in Callisti.* Rursus in eodem Catalogo Dionysius sedisse dicitur *usque in diem septimum Kalendas Januarii.* Et in Depositione Episcoporum primo loco legimus, *Sexto Kalendas Januarias Dionysii in Callisti.* Has Depositiones Episcoporum & Martyrum habuit Autor qui sub Liberio scripsit, & ex iis dies obitûs in posteriori parte sui Catalogi notavit: nullius Episcopi ante Lucium, nullius Martyris ante Fabianum Depositionem penes se habuit; solos igitur Pontianum & Anterum addidit, qui minori quàm annuo spacio ante Pontificatum Fabiani decesserant, quorum obitus notatos aliunde hausit; nullius ante eos obitûs meminit, quia certam dierum quibus mortui sunt notitiam non habuit.

VI.[r] Præterea ut priorem partem Antero ascribat Heinschenius, notat eum *Gesta Martyrum diligenter à Notariis exquisivisse, & in Ecclesia recondidisse.* Quod primò verum esse nihil est quod suadeat. Nam Maximinus ipso statim Imperii initio gravissimam Persecutionem Romæ excitavit, qua intra paucos menses duo Episcopi Romani passi sunt Pontianus & Anterus. Hunc Anterum *Gesta Martyrum recondidisse* volunt. Sed unde hoc habent? à secundo scilicet Catalogo, qui sexto Sæculo primùm, si forte, prodiit. Cujus autoritas ut hîc potissimum vacillet necesse est; nam qui tradit Anterum Gesta Martyrum recondidisse, docet etiam eum per undecim annos Pontificatum tenuisse; quem uno tantum mense & decem diebus sedisse fatetur Heinschenius. Secundò, si daremus Anterum Gesta Martyrum collegisse, eo minus credibile erit, eundem etiam priorem Catalogi partem edidisse. Nam si illa ab eo diligenter collecta sunt, unde factum est ut in illa Opusculi parte, quæ ipsi autori ab Heinschenio tribuitur,

tribuitur, nullius Martyris aut Pontificis obitus memoretur? Certè multo verisimilius est, eum qui obitus Episcoporum non novit, dies omisisse, quàm eum qui Gesta Martyrum ante suam ætatem diligenter conquisiverat, & recondita habuit, eadem minimè memorâsse. Quis putabit Anterum Gesta Callisti conscripsisse, & diem obitûs ejus in Catalogo omittere voluisse, cùm ipso vivente & florente Antero, non tantùm Callistus, sed & ante eum Zephyrinus obierit?

CAP. XIV.

I. *Hygini, Pii atque Aniceti tempora justo seriùs detrudunt receptæ hactenus rationes tam Latinorum quàm etiam Græcorum.* II. *Extant tamen tertiæ Eutychii Patriarchæ Alexandrini ab utrisque diversæ.* III. *In quibus, ut oportuit, horum Pontificum tempora ad anteriora promoventur.* IV. *Is itaque, quamvis alioqui fide parum dignus, hâc tamen in causâ, Autorem aliquem secutus videtur minimè spernendum.*

I. CUM igitur tempora Veterum Pontificum Romanorum nullâ certâ ratione, aut apud Græcos, aut Latinos in Chronicis aut Indiculis hactenus constituta esse reperiantur; nihil omninò hâc ætate restat, nisi ut alia Chronologiæ ratio investigetur, quæ & Historiæ Ecclesiasticæ & dictis antiquissimorum Patrum maximè consona videatur: illis clarè refutatis, quæ cùm discutiuntur stare nullo modo possunt. Et quoniam Hæreticorum veterum Historica relatio præcipuè ad Hygini, Pii & Aniceti tempora

pora (quod Romam ſpectat) ab antiquis refertur, horum Pontificum tempora tum ex priorum, tum ex proximè ſequentium temporibus eruenda ſunt. Nam ſi priorum Pontificum ætas æquo juſtiùs deorſum extendatur, (de quâ re maximè querimur,) & ſequentium tempora, ut par eſt, ne uſquam hiatus appareat, ſurſum promoveantur, neceſſe eſt ut Hygini, Pii & Aniceti ætas in arctum compingatur, ac penè in nihilum redigatur; præſertim ſiquis poſt Hygini mortem integrum Vacationis quadriennium ſomniaverit.

II. Primo igitur Pontificum Hygino priorum tempora limitanda ſunt, ut quo anno poſt Martyrium Teleſphori ipſe ordinatus eſt, ſtatuatur; dein Soteris ætas eruenda eſt, ut quamdiu Anicetus vixerit, cognoſcatur. Porrò ſi fieri poſſit, alterius veteris Indiculi veſtigia quærenda & eruenda ſunt, qui illis multo verior & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ magis conformis apparere poſſit. Et ſanè extat Chronicon à Latino & Græco longè diverſum, non diu abhinc editum, & hactenus neglectum. Nempe Said Ebn Batrick, Patriarcha Alexandrinus, Eutychius vulgò appellatus, brevem hiſtoriam ſcripſit Arabicè ab initio mundi uſque ad An. Dom. DCCCCXXXVII. In qua de Patriarcharum Romanorum ætatibus clarè & diſtinctè agitur, eorumque ordinationes & exitus ad annos Imperatorum Romanorum particulatim rediguntur. Hæc Eutychii Hiſtoria, dicta نظم الجوهر hoc eſt, *Contextio gemmarum*, cum Latina Viri doctiſſimi Edvardi Pocockii verſione Oxoniæ edita eſt An.Dom. MDCLVIII.

III. Cum autem ego vulgarem Romanorum Pontificum præcipuè priorum Chronologiam valde ſuſpectam haberem, eamque ad veritatem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ reformandam eſſe ſentirem, idque aliquo modo propriâ induſtriâ præſtitiſſe me putarem; vidi Annales Eutychii aliam priorum Romæ Pontificum Chronotaxin, & tum à Latinis tum à

Græcis

Græcis insigniter discrepantem exhibuisse, &, quod mihi mirum videbatur, cum observationibus meis ex historiæ monumentis magno labore & diligentia, sine duce, sine comite deductis maximò conspirantem. Unde sua hauserit Eutychius, sanè nescio; ab antiquiore aliquo nobis prorsus incognito ea sine dubio habuit, qui annos Pontificum cum annis Imperatorum ad modum Chronici Eusebiani contexuerat, sed cum maximo ab ipso principio discrimine, tum in initio Pontificatûs Lini, tum in annis Anacleti, ex quibus malè dispositis reliqui errores apud Eusebium præcipuè dimanâsse videantur.

IV. Haud equidem ignoro quid hactenus Viri docti de Annalibus Eutychianis senserint, eorumque judicium video ex Labbæo rectè percipi posse, qui ad calcem Concilii Antiocheni hæc liberrimè, ut solet, annotat. *Tam crassi porro tamque frequentes in rebus præsertim Chronologicis errores Eutychianorum Annalium hoc apud eruditos lectores hactenus effecerunt, ut vix unius assis æstimentur, cùm ab Socrate, Sozomeno, Evagrio aliisque probatis Græcis Latinisque scriptoribus dissentiunt.* Neque ego ab hac sententiâ multum dissentio. Ut enim in Vindiciis Ignatianis latè ostendi, erat hic Batricides veteris historiæ valde ignarus, neque cum priorum Sæculorum scriptoribus, ipse decimi Sæculi scriptor conferendus. Sed non dubito quin Autorem vetustiorem aliquem in Chronologicis habuerit quem secutus est. Hujus itaque vestigia eruenda, & in iis temporibus tantummodo premenda esse censui; quorum neque Græcorum veterum neque Latinorum quisquam satis certam notitiam habuisse deprehenditur. In summâ, hujus Eutychii autoritate haud leviter confirmatus, sed observationibus nostris ex historiâ veteri Ecclesiasticâ petitis præcipuè fretus, prioribus Romæ Episcopis annos suos, eo qui sequitur modo, in posteriori Dissertatione tribuendos esse putavi.

Dissertatio Posterior,

DE

ANNIS

PRIORUM

ROMÆ EPISCOPORUM

SIGILLATIM,

Ex vetustis

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

MONUMENTIS,

Et receptâ

Arabum Chronologiâ rectiùs disponendis,

DISSERTATIO POSTERIOR,

DE

Annis priorum Romæ Episcoporum sigillatim, ex vetustis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis, & receptâ Arabum Chronologiâ rectiùs disponendis.

CAP. I.

I. *In Catalogo Successionis id imprimis curandum est, ne aut falsi inserantur, aut veri è Catalogo excludantur Episcopi.* II. *Cletus malè in Catalogum intrusus. Eum non agnovit Ignatius.* III. *Non agnovit Irenæus, non Caius, non Eusebius, &c. nec verè Epiphanius.* IV. *Sed nec in Ecclesiâ Latinâ Cyprianus, Optatus, Augustinus, Hieronymus, aliique vetustissimi.* V. *Discrepant inter se qui Cletum intrudunt, quo tandem ordine fuerit inserendus.* VI. *Gesta Cleti & Anacleti invicem diversa pro arbitrio conficta.* VII. *Erroris occasio.*

I. IN hac posteriori Dissertatione idem mihi propositum est, quod vetustissimi Catalogi Autor sibi proposuit; ut scilicet ostendam *per successionem quis Episcopus & quot annis præfuit, vel quo Imperatore.* Hoc autem fieri non potest, nisi habeamus definitum & certum numerum Episcoporum qui in

in antiquissimâ Successionis tabulâ repræsentabantur. Nam si aliqua persona admittatur, quæ ab initio in eâ non continebatur, aut aliqua inde excludatur quæ ab exordio admissa est, ut manifesta temporum perturbatio inde oriatur necesse erit. Quippe quotcunque anni Episcopo extra ordinem inserto tribuuntur, totidem Episcopus ille, qui ejus locum occupare debuit, ordine suo detrusus ad inferiora tempora deprimetur, successoresque suos loco suo dimovebit, ac in sequiora tempora pariter detrudet. Et eodem modo quotcunque anni Episcopo è verâ Successionis tabulâ excluso assignati fuerant, totidem sequens Episcopus ad superiora tempora evehetur, successoresque suos secum ad altiorem locum efferet. Quocirca præcipuè curandum est, ne Episcopi Romani in Successionis tabulâ rite ab initio positi suo loco dimoveantur, & aut per indebitam extranei cujuspiam intrusionem deorsum premantur, aut per injustam veri Pontificis exclusionem sursum evehantur. Cujus observationis summa necessitas ab ipso initio statim apparebit.

II. Ac priores quidem quatuor hi passim numerantur, *Linus, Cletus, Clemens, Anacletus*; & eorum tempora ad An.Dom. CXI. à Baronio, ad CX. à Petavio & Labbéo extenduntur, gravi, opinor, ἀνιστορησίᾳ; utpote quæ vetustissimorum temporum & sequentium rationes prorsùs conturbaverit, & plurium errorum in Historiâ Ecclesiasticâ fœcunda mater extiterit. Nam primò, quatuor hi Pontifices reverâ tres tantum sunt; *Cletus* & *Anacletus* ejusdem hominis nomen diversimodè prolatum. Rectè Valesius, *Cletus ex mutilato Anencleti vocabulo fictus mihi videtur.* Verum hoc esse multa sunt, quæ persuadent: Et quidem si S. Ignatius idem docuisset, quod vult Halloixius, alio argumento non egeremus; sed quæ ex Epistolâ ad Mariam Castabalitin ille adduxit, spuria esse certò cognoscuntur; nec omninò quicquam probant, cùm tam Græca, quàm Latina nomina in illius Epistolæ Codicibus MSS. variè legantur.

legantur. De qua lectionum varietate suo loco dicemus.

III. Nam cùm priores Romæ Episcopos perspicuitatis gratiâ per tetradas considerandos esse duximus, in primo omnium quaternione hujus observationis utilitatem maximam perspeximus. Quippe quatuor Pontifices post S. Petrum & ante Euaristum vulgo commemorantur, & numerus ille non tantùm disertè & ex professo statuitur, sed etiam præfractè à Chronologis maximi nominis defenditur. Primus omnium, quos nunc habemus, Successionis horum Episcoporum meminit rerum Ecclesiasticarum curiosissimus indagator Irenæus, apud quem hoc numero & ordine collocantur, *Linus*, *Anencletus*, *Clemens*, lib.3. cap.3. & Clementi mox Euaristus successisse dicitur. Post Apostolos igitur & ante Euaristum tres tantummodo Romæ Pontifices agnovit Irenæus, qui tantâ secundi Sæculi parte in Ecclesiâ Occidentali floruit, & tam frequens cum Episcopis Romanis commercium habuit, & Hegesippo harum rerum maximè curioso suppar fuit; à quo denique Successionem Romanam, viri tum secundi, tum tertii Sæculi, tum sequentium temporum doctissimi tanquam certam & indubitatam tam in Occidente quàm in Oriente receperunt. Irenæo consonus est Anonymus, sive Caius, apud Eusebium lib. 5. cap.28. ipsi suppar, & Romanæ Ecclesiæ Presbyter, qui adversus Artemonis hæresin sub Zephyrino scripsit. Ille enim Cletum & Anacletum non distinxit, qui dixit Victorem fuisse post Petrum XIII. cum affirmet hæreticos ab Apostolis acceptam & conservatam ἀλήθειαν tradidisse μέχρι τῶν Βίκτορος χρόνων ὃς ἦν τρισκαιδέκατος ἀπὸ Πέτρου ἐν Ῥώμῃ ἐπίσκοπος. Hunc *Anonymum* vocat Blondellus, cùm constet eum Caium fuisse, eumque ut à Caio distinguat, quem sub Antonino filio Severi scripsisse dixit Hieronymus, sub Victore ea scripsisse affirmat, quod apertè falsum est. Nam verbis proximè sequentibus, ἀπὸ δὲ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ζεφυρίνου παρακεχαράχθαι τὴν ἀλήθειαν.

Idem

Idem autor eosdem hæreticos tradit affirmasse *à Zephyrino Victoris Successore adulteratam fuisse veritatem*; quæ verba scribi non potuerunt sub Victore, sed vel sub Zephyrino, vel Zephyrini Successore. Præterea cum in primâ pericope ab Eusebio excerptâ, cùm meminisset Theodoti coriarii à Victore excommunicati, in secunda pericope discipulorum ejus meminit Asclepiodoti & alterius Theodoti, qui Vitalem Presbyterum suæ Sectæ Episcopum constituerant, qui rediens ad Ecclesiam ad pedes Zephyrini Episcopi sese abjecit; & rursus in tertia pericope, alios etiam duos condiscipulos addit, Hermophilum & Apollonidem, hosque omnes prioris Theodoti discipulos edidisse tradit varia S. Scripturæ exemplaria, & veritati & sibiipsis contraria. Hæc igitur vel sub extremis Zephyrini temporibus vel paulo post scripta sunt. Et quin idem hic scriptor fuit qui sub Antonino Severi filio disputationem cum Proculo Montanista iniit, nempe Caius, dubitari non debet. Quamvis enim Eusebius nec nomen Autoris nec libri titulum ex quo excerpta verbatim transcripsit, commemoret, titulum tamen libri cognoscimus μικρὸν λαβύρινθον fuisse. Nam non tantum Nicephorus lib. 4. cap. 20. affirmat τὸν μικρὸν εἰρημένον λαβύρινθον redarguisse absurditatem Artemonis & Theodoti quem beatus Victor depugnavit: sed & Theodoretus Hæreticarum Fabularum lib. 2. cap. 5. trium pericoparum apud Eusebium summam ex parvo Labyrintho deducit, de Theodoto agens. Parvum autem hunc Labyrinthum Photius Codice XLVIII. Γαΐου πόνημα agnoscit, τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ συντεταχότος, *quod revera ille composuit* qui & διάλεξιν contra Proculum Montanistam edidit. Hunc Caium tum Eusebius tum Photius Romanæ Ecclesiæ Presbyterum fuisse asserunt. Habemus igitur Romanæ Ecclesiæ alumnum, qui asseruit Victorem Episcopum Romæ decimum tertium, adeoque Cletum ex numero Pontificum rejecit, fatente Blondello, quique longe antiquior fuit alio

quocunque

quocunque Ecclesiæ Romanæ alumno qui duos nobis Cletum & Anacletum protulit. Neque ille *vestigiis Irenæi institisse* dicendus est, qui cum vir esset doctissimus ut ex ipsius scriptis patet, & in Urbe ipsâ viveret Presbyteratûs ordine insignitus, Episcoporum Romanorum Successionem, eorumque verum numerum non minus quàm Irenæus cognitum & perspectum proculdubio habuit. Irenæo etiam consentit Eusebius tum in Chronico tum in Historiâ; & Eusebium sequuntur Græci omnes, Pseudo-Ignatius, qui Græcorum primus post Epiphanium in Epistolâ ad Trallianos interpolatâ Episcoporum hujus Successionis nominatim meminit, Georgius Syncellus, Indiculi Nicephoro Patriarchæ tributi Autor, Photius, Nicephorus Callistus: nec quod ad hanc rem spectat, dissentit Epiphanius, qui tres tantùm hîc cum Irenæo agnoscit, quamvis Anencletum, Cletum vocet: imò quem Cletum prius vocaverat, postea cùm Successionem enumerat, Anencletum vocasse videtur. Ὅμως ἡ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπων διαδοχὴ ταύτην ἔχει τὴν ἀκολουθίαν, Πέτρος καὶ Παῦλος, Λῖνος καὶ Κλῆτος, Κλήμης, Εὐάρεστος. Ubi non malè Cotelerius καὶ redundare observavit; sed ego potius mendum esse puto, & pro καὶ Κλῆτος legendum esse Ἀνέγκλητος. Ubi enim ea tradit Epiphanius, quæ in Commentariis quibusdam viderat, Cletum appellat; cùm autem statim ad sententiam Eusebii redeat, sine dubio eodem nomine Anencletum appellare voluit.

IV. Inter Latinos eundem numerum servant in Africanâ Ecclesiâ S. Cyprianus, Optatus & Augustinus in Epistola ad Generosum, licèt in uno Codice Vaticano hæc addantur, *Lino Cletus*, *Cleto Clemens*, ut testantur nuperi Editores, cui cæteri MSS. refragantur. Eundem in Gallia Prosper, in Romanâ Ecclesiâ S. Hieronymus; & ut diximus Caius; inter Arabas Eutychius; in Ecclesiâ Hispanicâ Pseudo-Dexter. Et tametsi Veteris Catalogi Autor cum secundo Catalogo, sive Libro Pontificum, & Pseudo-Tertulliano,

Cletum & Anacletum tanquam duos Pontifices nominet; Valesius tamen testatur se duos vetustissimos Indices sive Catalogos vidisse, in quibus nulla fit Anacleti mentio, sed solius Cleti. Quibus concordat ipse Canon Missæ, qui Lini, Cleti & Clementis meminit, nullâ Anacleti mentione factâ. Nec non vetus Litania Ordinis Romani, *S. Line, S. Clete, S. Clemens, Ora pro nobis.* Et nuperrime Joannes Mabillon in egregio Opere, De re Diplomatica, specimen scripturæ Sæculi VI. ex vetusto Catalogo Romanorum Pontificum qui in Vigilio desinit, nobis exhibuit:

Petrus sedit annos XX. *mens.* II. *dies* III.
Linus sedit an. XI. *mens.* III. *d.* XII.
Clytus sedit an. XII. *mens.* I. *d.* II.
Climens sedit an. IX. *mens.* X. *d.* I.
Euaristus sedit an. VIII. *mens.* X. *d.* II.

Ubi nulla mentio Anacleti tanquam Pontificis à Cleto diversi. Idem etiam aliud specimen scripturæ Sæculi VIII. ex Indice affert qui desinit in Joanne VI. & deest inquit in illo Indice Anacletus. Quod nunc omnibus apparet, postquam uterque Index inter Vetera Analecta ab eo editus est, quorum posterior sic incipit:

Linus sedit annos XII. *menses* V. *dies* XII.
Cletus sedit an. VIII. *mens.* II. *d.* V.
Clemens sedit an. VI. *mens.* I. *d.* XIV.
Euaristus sedit an. XIV. *mens.* III. *d.* XII.

Viderint igitur qui in Breviariis repræsentant Cletum Romanum de Regione quintâ, Anacletum verò Atheniensem; & qui Martyrologium Romanum tantopere prædicant, quod agit de Cleto Aprilis XXVI. de Anacleto Julii XII.

V. Præterea

V. Præterea primi illi Scriptores, qui quatuor Pontifices ex tribus fecêre, de ordine Succeſſionis nunquam convenire potuerunt. In Catalogo Bucheriano hoc ordine quatuor recenſentur, *Linus, Clemens, Cletus, Anacletus*; in Catalogo ſecundo & Libro Pontificum alio, *Linus, Cletus, Clemens, Anacletus*; apud Pſeudo-Tertullianum rurſus alio, *Linus, Cletus, Anacletus, Clemens.* Unde apud poſteriores Græcos, qui de Martyrio Clementis ſcripsêre, nunc τρίτος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προέστη ſcribitur, nunc δεύτερος, ut obſervat Cotelerius. Qui etiam triplicem lectionem notat in Clementinâ Epitome, τρίτος, δεύτερος, πρῶτος. Et cautè ſatis Primaſius Sæculi ſexti ſcriptor, in Præfatione ad Commentarios meminit *Clementis diſcipuli Apoſtolorum, & poſt eos Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ ordinati.* Nam hæc incertitudo ordinis in Succeſſione quarto Sæculo introducta, & quinto ſextoque continuata, magnam confuſionem peperit tum in Græcis Codicibus ex eo tempore deſcriptis, tum in eorum Verſionibus poſtea factis. Cujus exemplum memorabile extat in Epiſtolâ Pſeudo-Ignatii ad Mariam Caſtabalenſem, Ἐπέρχεταί δέ μοι λέγειν, ὅτι ἀληθινός μοι λόγος, ὃν ἤκουσα περί σου, ὅτι οὔσης σου ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τῷ μακαρείῳ Πάπᾳ Ἀνεγκλήτῳ, ὃν διεδέξατο τὸ νῦν ὁ ἀξιομακάριστος Κλήμης ὁ Πέτρου καὶ Παύλου ἀκουστής. Nam pro hoc Ἀνεγκλήτῳ non tantum in Auguſtano Codice legitur Ἀναγκλήτῳ, in Leiceſtrenſi Ἀνακλήτῳ, ſed etiam in Mediceo Λήνῳ vel Λίνῳ legitur. Vulgatus Interpres habet *Anacletum*, vel *Anencletum*, Vetus *Cletum*. Ita in uno loco triplex Clementis deceſſor habetur, Linus, Cletus, Anacletus, ex variâ ſcilicet ſententiâ librariorum aut interpretum. Quamvis igitur de Cleto ab Anacleto Pontifice diſtincto valdè ſoliciti ſint Baronius & Blondellus, & nuperrimè Heinſchenius, his tamen diutiùs immorari minimè neceſſe eſt; cùm jam Viri doctiſſimi Halloixius,

 Carolus

Carolus à S. Paulo, H. Valesius, Cotelerius & Natalis Alexander per ista duo nomina unicum tantùm Pontificem intelligi debere doceant.

VI. Neque audiendus est hîc Onuphrius, qui nullo pacto audiendos esse vult autores tam Græcos quàm Latinos, qui Cletum cum Anacleto confundunt, quia Cletum ab Anacleto diversum nomine, Patre, patriâ, rebus gestis, mortis tempore & die referunt Damasus & traditio. Nam quæ traduntur de Patre, patriâ & rebus gestis, non sunt à Damaso, sed ab Autore secundi Catalogi, sub Sæculo sexto confecti, nullâ historiæ fide aut probabilitate subnixa; & diversitas dierum obitûs à Martyrologis pro arbitrio excogitata est, nè Paparum ullum omitterent; illique cùm duos dies quasi duobus Martyribus assignassent Aprilis XXVI. & Julii XII. vel XIII. utroque die alii Cletum, alii Anacletum celebrant: adeò apud eos omnia incerta & confusa. Quis enim putet patrem & patriam, & dies obitûs eorum Pontificum cuipiam post quadringentos & amplius annos innotuisse, de quibus nihil Veterum quisquam scripsisse cognoscitur? *Magnum autem*, inquit Heinschenius, *nobis videtur pondus adferri ex antiquis Missalibus & Breviariis Romanis*; sed ea mihi nullius ponderis sunt; quippe eorum Lectiones plerumque ex Libro Pontificali excerptæ sunt, adeoque autoritatem omnem, siquam habent, ab illo mutuantur.

VII. Hoc tantùm addo, quòd origo hujus erroris Cletum & Anacletum, tanquam duos Pontifices in Catalogo nominandi, hæc mihi fuisse videatur. Cyprianus Irenæum secutus dixerat Hyginum, *qui in Urbe nonus fuit*, intelligens Petrum fuisse Episcopum primum; illi Latini, qui Irenæana nesciebant, & Linum primum Romæ Episcopum numerare solebant, coacti sunt septem distinctos Pontifices inter Linum & Hyginum ponere. Quos cùm invenire non potuerunt, & Anencletum nomen inusitatum jam antè in Cletum converterant, Cleto Anacletum addiderunt, sicque se numerum, quem Cyprianus exhibuerat, optimè

optimè implêſſe putaverunt. Petrum enim tantum Cathedram poſuiſſe & in eâ ſediſſe, Linum autem tanquam Epiſcopum primum in eâ ſediſſe docuerunt. Incertus Autor ſub nomine Tertulliani, lib. 3.

Hac Cathedrâ Petrus quâ ſederat ipſe, locatum
Maxima Roma Linum primum conſidere juſſit :
Poſt quem Cletus & ipſe gregem ſuſcepit ovilis.

Ex hoc autem ordine Cleto Anacletum adjungit, Alexandrum ſextum, Hyginum denique nonum appellat, cùm antea Linum *primum* appellaſſet. Ubi obiter notanda eſt magna Baronii hallucinatio, qui cùm hanc Tertulliani ſimiam pro vero Septimio haberi voluit, ad hunc ejus locum ſtatim ſubdit: *Hæc ille numerans Romanos Pontifices ad Anicetum tantùm, quando opus illud ipſe Tertullianus ſcribebat; quo tempore Marcion Romam ad Anicetum venit.*

C A P.

CAP. II.

I. *Intruso Cleto, malè collocatur initium Lini.* II. *Linus, superstitibus etiamnum Apostolis, in sede collocatus, & ante illos etiam mortuus.* III. *Idem aliunde confirmatur.*

I. JAm verò tempora trium horum Pontificum vulgo ultra limites suos deorsùm extenduntur, non tantùm, quia unius Pontificis anni, qui nunquam fuit, à quibusdam Latinis adduntur; sed etiam quia Lini initium cum Eusebio ponunt, ubi finis Pontificatûs ejus poni debuerat: quod temporis spatium primò malè positum, & mox supposititio Pontifici additum, immane Chronicon ἁμάρτημα de quo diximus peperit. Lini Pontificatum à morte S. Petri incepisse volunt tum Eusebius & Syncellus, tum Theodoretus ad 2 Tim. c. 4. tum ex Latinis plerique recentiores, eique annos XI. aut XII. tribuunt, quem, vivo adhuc Petro, Romæ sedisse, nec post ejus mortem in vivis fuisse potius credendum est; aut eodem anno cum eo passum esse, ut vult Onuphrius, aut etiam priori, quod verisimilius est.

II. Nam primò ordinationem Lini ita disertè tradit Irenæus, Θεμελιώσαντες οὖν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρησαν. Vetus Interpres, *Fundantes igitur & instruentes Beati Apostoli Ecclesiam Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ tradiderunt.* Non meminit Irenæus mortis Apostolorum, aut ut jam præteritæ, aut ut mox secuturæ, cùm Linus ordinaretur: sed cùm SS. Petrus & Paulus fundarent Ecclesiam, Linum ei præfecerunt; dum ipsi scilicet in alias regiones transcurrerent. Ut S. Epiphanius Hæresi XX.

Πλὴν

Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐδύνατο ἔτι περιόντων, φημὶ δὲ τῶν περὶ Πέτρον καὶ Παῦλον, ἐπισκόπους ἄλλους καθίστασθαι, διὰ τὸ τοὺς Ἀποστόλους πολλάκις ἐπὶ τὰς ἄλλας πατρίδας τὴν πορείαν στέλλεσθαι διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, μὴ δύνασθαι δὲ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἄνευ ἐπισκόπου εἶναι. *Veruntamen etiam sic potuerunt alii Episcopi constitui, adhuc superstitibus Petro & Paulo; eò quòd Apostoli sæpè in alias provincias profecti sint, ut Evangelium prædicarent, Roma autem non potuerit sine Episcopo esse.* Eodem modo Irenæum hîc interpretor, quo ipse alibi loquitur, lib. 3. cap. 1. Ὁ μὲν δὴ Ματθαῖος ἐν τοῖς Ἑβραίοις τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, καὶ γραφὴν ἐξήνεγκεν εὐαγγελίου τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελιζομένων καὶ θεμελιούντων τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ δὲ τούτων ἔξοδον Μάρκος ὁ μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς Πέτρου καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ Πέτρου κηρυσσόμενα ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκε. Vetus Interpres, *Ita Matthæus in Hebræis ipsorum linguâ scripturam edidit Evangelii, cùm Petrus & Paulus Romæ evangelizarent & fundarent Ecclesiam. Post verò horum discessum* vel (ut in MS. Vossii legitur) *excessum, Marcus discipulus & interpres Petri, & ipse quæ à Petro annunciata erant, perscripta nobis tradidit.* Unde vel oscitantia vel fraus Petavii manifesta est, qui lib. 5. c. 5. Rationarii Temporum *Petro à Nerone*, inquit, *interfecto Romanam Ecclesiam Linus regendam suscepit, ut antiqui scriptores asserunt; quibus suffragatur Vetus Indiculus Romanorum Pontificum Liberii tempore contextus, quem penes nos habemus:* Nam inter antiquos eos scriptores numerat Irenæum, qui tamen non *Petro à Nerone interfecto Romanam Ecclesiam regendam suscepisse Linum,* sed Petrum & Paulum Lino Episcopatum tradidisse scribit; & in hâc re non Eusebio, sed Irenæo consentire veterem Indiculum certum est, qui Linum mortuum esse tradit Capitone & Rufo Coss. hoc est, An. Dom. LXVII. cùm Petrus & Paulus passi non sint ante

An.

An. Dom. LXVIII. Coss. Italico & Turpiliano. Et reverâ qui, præter Græcos, Linum mortuo Petro successisse volunt, Petrum ipsum passum esse simul tradunt secundo Neronis anno aut circiter, quod ad calculum Chronologicum perinde est; nec inde controversia rectè institui potest de Pontificatu Lini, sed de Passione Petri.

III. Secundò, Catalogus Bucherianus notat tempus, quo mortuus est Linus; *Fuit*, inquit, *temporibus Neronis, à Consulatu Saturnini & Scipionis usque Capitone & Rufo:* Capito autem & Rufus Coss. fuêre An. Dom. LXVII. quo passus esse S. Petrus putatur. Contra hæc disputat Baronius, non ut ex antiquissimo Catalogo referuntur, sed ut extant in Pontificali, cujus Autor ordinem Catalogi pervertit; unde argumentum ejus non contra rem ipsam, sed tantùm contra perversionem ordinis in Catalogo valet, & Librum Pontificalem ferit, sententiam Eusebii minimè confirmat; quod est inprimis observandum. Tertiò Eutychius, qui tradit S. Petrum à secundo Caii per XIX. annos sedisse, Linum autem post eum XII. si pro inchoatis non exactis accipiantur, in idem ferè tempus finem Pontificatûs Lini conjicit: imò Eutychius primo Catalogo rectè congruit, dum primò ait, وكان لبطرس بعد سيدنا المسيح حين قتل أثنين وعشرين سنة *Occisus est Petrus sub annum* XXII. *post Dominum nostrum Christum.* Quippe XXII. annus Eutychii idem planè est cum XXV. Catalogi. Tertio enim ille post Consulatum Geminorum anno obii Te Christum antè docuerat, quem passum esse putavit Autor Catalogi Geminis Coss. Secundo idem Eutychius, وصير بعد بطرس لينوس بطريرك علي رومية اقام اثني عشر سنة ومات

Erat

Erat verò post Petrum Linus Patriarcha Romæ, quâ functus dignitate duodecim annos obiit. Jam si annos XII. addas annis XXII. Eutychii, sive annis XXV. Catalogi, pervenies ad ultimum Neronis annum ineuntem, hoc est, ab An.Dom. LV. quo passum esse S. Petrum uterque credebat, ad An. Dom. LXVII. Capitone & Ruso Coss. Quem calculum rectè pridem Onuphrius, & nuper Vendelinus, Blondellus & Heinschenius secuti sunt. Neque eum diu postea superstitem fuisse docet Sixtus Senensis, qui de Lino loquens, *Moritur*, inquit, *Romæ sub Galba Imperatore anno Christi septuagesimo post expletos Pontificatûs sui annos undecim, menses tres, dies duodecim.* Qui cum esset Onuphrii coætaneus, sine dubio eodem anno cum Apostolis sub Nerone obiisse Linum dixisset, nisi pravâ opinione imbutus fuisset, quòd nempe Linus libros duos de agone SS. Petri & Pauli scripserit. Et Chronicon Metense non malè, *Nisi tempora Pontificatûs Lini atque Cleti sub spatio Præsulatûs B. Petri comprehenderis, non sibi consonè respondebunt anni Pontificum Romanorum annis Imperatorum.* Hæc observatio de Lino peropportuna est, sed quod ad Cletum spectat, difficultas non aliter rectè solvitur, quàm ipsum è numero Pontificum eliminando, aut in ejus locum Anencletum, à quo malè distinguitur, substituendo.

CAP. III.

I. *Unde ortum habuerit opinio de pluribus Romæ uno tempore sedentibus Episcopis.* II. *Ita sensere Rufinus & Beda.* III. *Plures simul Episcopos non agnoverunt vetustiores, Irenæus, Cyprianus, Cornelius, Novatianus, Pacianus.* IV. *Nemo ante Rufinum, cui occasionem errandi dedit supposititia Clementis Epistola à se Latinè versa.*

I. HIC autem observatio quædam ad hæc rectè intelligenda, & ab aliorum assertionibus vindicanda prorsus necessaria est. Cùm enim tres priores Pontifices à morte Apostolorum successivè in Hieronymiano Chronico describerentur, in Catalogo autem Romano unus illis tribus additus appareret, & ad breviora tempora quatuor reducerentur in Catalogo, quàm in Chronico, (ultimus enim eorum quatuor mortuus est An. Dom. XCV. juxta Catalogum, cùm trium ultimus vixerit ad annum C. juxta Hieronymum) aliquos ex his quatuor simul Ecclesiæ præsedisse nonnulli arbitrabantur; & suas sententias Gestis Pontificum inseruêre, ut ex MSS. Codd. Libri Pontificalis apparet: in quibus omnibus Cl. Vossius hæc reperiri de Petro testatur: *Hic ordinavit duos Episcopos Linum & Cletum, qui præsentialiter omne ministerium Sacerdotale in Urbe Romà populo supervenienti exhiberent; B. autem Petrus ad Orationem & Prædicationem populum erudiens vacabat.* Priora verba aliter ex MSS. refert Blondellus: *Hic ordinavit tres Episcopos Linum, Cletum & Clementem, ex quibus Linus & Cletus præsentialiter, &c.* pag. 28. Imò Liber ipse Pontificalis, *Clemens ex præcepto B. Petri suscepit Ecclesiæ Pontificatum gubernandum, sicut*

ficut ei fuerat à Domino Jesu Christo Cathedra tradita vel commissa: tamen in Epistolâ, quæ ad Jacobum scripta est, qualiter ei commissa est à B. Petro Ecclesia, reperias: ideo Linus & Cletus ante eum conscribuntur, quia ab ipso Principe Apostolorum ad ministerium Sacerdotale exhibendum sunt Episcopi ordinati. Hæc quidem in Libro Pontificali extant, sed in secundo Catalogo non apparent, ut constet non nisi serò addita fuisse.

II. Ille autem qui ista inseruit, occasionem nactus est à Ruffino in Præfatione ad Recognitiones Petri, ubi ait, *Quidam requirunt, quomodo cùm Linus & Cletus in Urbe Româ ante Clementem fuerint Episcopi, ipse Clemens ad Jacobum scribens sibi dicat à Petro docendi Cathedram traditam? cujus rei hanc accepimus rationem, quòd Linus & Cletus fuerint quidem ante Clementem Episcopi in Urbe Româ, sed superstite Petro, ut illi Episcopatûs curam gererent, ipse verò Apostolatûs impleret officium.* Ex his Catalogo additis Venerabilis Beda in Vitâ Abbatum Weremuthensium, duorum Abbatum in eodem Monasterio præsidentiam hoc argumento approbat: *Nam & Beatissimum Petrum Apostolum Romæ Pontifices sub se duos per ordinem ad regendam Ecclesiam constituisse, causâ instante necessariâ, tradunt Historiæ.* Et idem Historiæ Ecclesiasticæ lib.2. cap.40. *Successit autem Augustino in Episcopatum Laurentius, quem ipse idcirco adhuc vivens ordinaverat, ne se defuncto status Ecclesiæ tam rudis vel ad horam pastore destitutus vacillare inciperet. In quo & exemplum sequebatur primi pastoris Ecclesiæ, hoc est, beatissimi Apostolorum principis Petri, qui fundatâ Romæ Ecclesiâ Christi, Clementem sibi adjutorem evangelizandi, simul & successorem consecrâsse perhibetur.*

III. Et hæc quidem à posterioribus Latinis excogitata sunt; neque tale quicquam Irenæo notum fuit, ut ex ejus Catalogo patet. Imò nec Cyprianus, nec Cornelius, nec Novatianus, duos simul Romæ Episcopos ante sua tempora unquam sedisse putârunt. Certè Cyprianus semper Uni-

tatem à Petro petit, *Unitatem* autem intelligit *Sacerdotalem*, hoc est, Episcopalem, unius scilicet Episcopi in unâ Ecclesiâ præsidentiam. Cornelius Epistolâ ad Fabianum, de Novatiano, Ὁ ἐκδικητὴς οὖν τοῦ εὐαγγελίου οὐκ ἠπίστατο ἕνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ οὐκ ἠγνόει, &c. Quod Maximus & reliqui Confessores ad Ecclesiam reduces nuper agnoverant his verbis: *Nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, unum Spiritum Sanctum, unum Episcopum in Catholicâ Ecclesiâ esse debere.* Cyprianus de Unitate: *Monet ipse in Evangelio suo & docet dicens*, Et erit unus grex, & unus pastor; *Et esse posse in uno loco aliquis existimat aut multos pastores, aut multos greges?* Ep. 41. *Agnoscant atque intelligant, Episcopo semel facto & collegarum ac plebis testimonio ac judicio comprobato, alium constitui nullo modo posse.* Ep. 44. ad Confessores: *Cùm vos illic comperissem contra dispositionem Dei, contra Evangelicam legem, contra institutionis Catholicæ unitatem, alium Episcopum fieri consensisse, id est, quod nec fas est, nec licet fieri, Ecclesiam alteram constitui.* Ep. 52. ab exemplis Cornelii & Novatiani plenè hanc rem explicat: *Nisi si Episcopus tibi videtur, qui Episcopo in Ecclesiâ à sedecim Coepiscopis facto, adulter atque extraneus Episcopus fieri à desertoribus per ambitum nititur; & cùm sit à Christo una Ecclesia per totum mundum in multa membra divisa, item Episcopatus unus Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus; ille post Dei traditionem, post connexam & ubique conjunctam Catholicæ Ecclesiæ unitatem, humanam conetur Ecclesiam facere.* Inde Pacianus diligens Cypriani Lector unum hunc Episcopatum *Sacerdotium singulare* vocavit, & Novatiano tanquam principale crimen objecit, quòd *sedente jam Romæ Episcopo adversus fas Sacerdotii singularis alterius Episcopi sibi nomen assumserit.*

IV. Ita postea cùm Constantius tum Felicem, tum Liberium simul Romæ Episcopos sedere voluit, populus exclamavit, εἷς Θεὸς, εἷς Χριστὸς, εἷς Ἐπίσκοπος, Theodoret.

lib. 2.

lib.2.cap. 17. Ita Optatus contra Parmenianum lib. 1. *In Aphrica sicut & in cæteris provinciis, una erat Ecclesia, antequam divideretur ab ordinatoribus Majorini; cujus tu hæreditariam Cathedram sedes: Videndum est, quis in radice cum toto orbe manserit; quis foràs exierit; quis Cathedram sederit alteram, quæ ante non fuerat; quis altare contra altare erexerit; quis ordinationem fecerit, salvo altero ordinato.* Novum igitur erat hoc commentum de duobus aut tribus Episcopis simul Romæ præsidentibus, nec Veterum cuiquam cognitum; antequam Ruffinus ex Epistolâ supposititiâ Clementis, quam uti genuinam verterat, & Romano Orbi intulerat, hoc effugium excogitavit, ut merces suas vendibiles faceret. Certè si Linus & Cletus duo Episcopi ab initio Romæ simul sedissent, Novatianus nunquam illud argumentum omisisset: nam eâdem ratione probare poterat duos simul Episcopos in eadem Urbe admitti posse, quâ Beda duos Abbates in eodem Monasterio; si eo tempore idem tradidissent historiæ. Sed hæc nescivit vera antiquitas. Certè Cl. Salmasius in Apparatu, p. 51. *Ne hunc quidem Clementem liquet fuisse specialem Romæ Episcopum, ut tota antiquitas credidit.* Quòd si tota antiquitas Clementem specialem Romæ Episcopum fuisse credidit, idem etiam de Lino & Anacleto reliquisque sentiendum est: neque enim quisquam inter antiquos aliter de Clemente quàm de reliquis opinatus est. Et nimis jam serum est in rebus Ecclesiæ antiquissimis à totâ Antiquitate discedere.

CAP.

CAP. IV.

I. *Prædictam de pluribus eandem sedem possidentibus Episcopis sententiam ut in usus suos detorqueant Episcopalis Regiminis Adversarii.* II. *Commenta Blondelli.* III. *Aliter de Successione sensit Clemens ipse Episcopus Romanus.* IV. *Hausit è Libro Pontificali Paradoxa sua Blondellus, quem nec ipse tamen bonæ fidei testem agnovit; nec, si agnosceret, causæ suæ favere deprehenderet.* V. *Commenta Salmasii ex eodem Libro Pontificali.* VI. *Mirum est Librum Pontificalem tanti, hac in causâ, fecisse utrumque, tam Blondellum quàm Salmasium.*

I. QUamvis hæc de duobus vel tribus Episcopis simul Romæ sedentibus tam infirma sint, & nullo veterum testimonio suffulta; multa tamen hinc comminiscuntur Viri doctissimi, D. Blondellus & Cl. Salmasius, ad convellendam ordinis Episcopalis antiquitatem, quæ hoc loco opportunè ad examen revocanda esse duxi. Ac primò quidem Blondellus in Apologiæ Præfatione sententiam suam novam atque singularem de Presbyteris πρωτοκαθέδροις, qui reliquis ex ordine & jure præsidebant, tueri & illustrare conatur. Ab initio ferè Ecclesiæ antiquioribus in Christo regimen plebis commissum est. Ex illis senioribus, quibus regimen fuerat commissum, ille qui cæteris prior vocatus est, reliquis sui ordinis præfuit quasi Presbyterorum præpositus, aut capituli Decanus. Penes hunc seniorem Presbyterum primæ in Presbyteriis Cathedræ ac potestatis jus orbe toto fuit. Hanc ille hypothesin ex obscuris quibusdam

dam incerti ſcriptoris Ambroſiaſtri verbis, iiſque à mente Autoris alienâ expoſitione detortis expiſcatus eſt. Et tunc ille, Autori qui Eccleſiæ Tabulas ordinavit primus, *hoc unum propoſitum* fuiſſe putat, ut doceret tres primùm à Petro qui Romæ unà Epiſcopatu fungerentur, urbicique Cleri Collegium conſtituerent ordinatos fuiſſe; hâc tamen lege, ut Linum ſeniorem, ac exinde Clementem proximè adlectum, Presbyterii primatus contingeret.

II. Hæc de primi Catalogi uno propoſito mirè philoſophatus eſt, cùm Illius Autor Linum poſt obitum Petri ſediſſe tradiderit. Vult enim Petrum paſſum eſſe Nerone & Vetere Coſſ. Anno æræ vulgaris LV. Linum ſediſſe à Conſulatu Saturnini & Scipionis Anno LVI. Hoc tamen uno propoſito à mente Autoris Libri illius Pontificalis prorſus alieno animatus Blondellus tandem hanc nobis fabulam proponit. Primò Linus πρωτοχειρισθεὶς, eoque inter collegas ſenior ſedit. Proximè ex iis, qui à S. Petro ordinati ſunt, adlectus Clemens. Clementi Cherſonam deportato ſucceſſit Cletus à Petro tertio loco ordinatus. Cleto mortuo Anacletus antiquitate proximus ſucceſſit, pòſt Cletum à Petro ordinatus. Anacleto mortuo, Clemente Cherſonæ adhuc hærere juſſo, Euariſtus ætate proximus ad collegarum προεδρίαν ſuo loco & ordine evectus eſt. Euariſti Martyrio coronati locum Alexander, Sixtus, Teleſphorus, Hyginus ordine tenuerunt. Hæc Blondellus ex Tabulis Eccleſiæ Romanæ hauſiſſe ſe profitetur, quarum nulla ullam talis prærogativæ prioris ordinationis mentionem facit, aut ullo modò innuit. Cùm nemo Veterum Linum inter collegas ſeniorem tradiderit, nemo Clementem aut Cletum aut Anacletum, nemo denique Euariſtum ſuo ordine evectum fuiſſe dixerit. Putidam illam fabulam de Clemente Cherſoniæ Martyrium paſſo non tantùm amplectitur, ſed & amplificat. Vult enim eum An. LXXVI. Cherſonam deportatum eſſe, & An. XCV. Cherſonæ adhuc hærere juſſum, ac denique An. Dom. C. Cherſonæ paſſum, atque

atque ita per XXIV. annos in exilio fuisse, quod nemo unquam aut dixit aut cogitavit. Post Clementem reliquos suo ordine promotos esse sine ullo teste, sine ulla verisimilitudine tradit.

III. Hanc quidem ille, sed aliam nobis rationem Successionis tradit Clemens Romanus, qui ignorare non potuit quomodo ipse ad Episcopatum promotus est, aut quâ ratione alii post eum jure successuri erant. Sic enim ille p. 57. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς· διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μεταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασι (MS. ἐδώκασιν) ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ᾽ ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ᾽ ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, &c. *Et Apostoli nostri per Jesum Christum Dominum nostrum cognoverunt, contentionem de nomine Episcopatûs orituram; ob hanc igitur causam cùm perfectâ præscientiâ præditi essent, constituerunt prædictos, & deinceps præceperunt, ut cùm illi obdormiverint, in eorum munus succederent alii probati viri. Constitutos itaque ab illis, vel deinceps ab aliis viris celebribus, cum consensu totius Ecclesiæ, &c.* Ex his Clementis Romani verbis, non diu post obitum Petri & Pauli, & diu ante mortem Joannis Apostoli scriptis, liquidò constat ipsos Apostolos præscientiâ futuri Ecclesiarum statûs, & controversiæ de nomine Episcopatûs oriturae præditos, non tantùm Episcopos constituisse pro vitæ cujusque spatio Ecclesiæ præfuturos, sed insuper in mandatis dedisse, ut quoties ex iis aliquis è vitâ migraret, alius ei succederet à viris præstantissimis electus, & à tota Ecclesiâ cui præfuturus erat comprobatus. Nihil hîc de Successoris πρωτοκλησίᾳ, nihil de ordine & succedendi jure; de probatione personæ idoneæ & consensu Ecclesiæ tantùm agitur.

IV. Ana-

IV. Anacletum post Linum, Clementem, & Cletum à Petro ordinatum esse credit, *ex aperto Libri Pontificalis testimonio.* Cùm nec illius Libri testimonium ad fidem in re adeò antiquâ satis valeat, nec sit per se satis apertum. Quòd non satis valeat illius Libri testimonium, habeo mihi ipsum Blondellum consentientem. Cujus hæc verba sunt Apologiæ pag. 221. *Extant sanè de Euaristo hæc in libello Pontificali verba,* Hic titulos in Urbe Româ divisit Presbyteris. *Nemo autem nescit longè post Damasi, cui vulgo adscribitur, tempora, anno circiter* DC. *ab Euaristi passione ferè* D. *farraginem illam ἀδέσποτον, serò natum de re antiquissimâ testem, congestam fuisse.* Neque verò illius serò nati testis satis apertum est testimonium. Certè locus ille tum in Catalogo secundo, tum in Pontificali adeò obscurus est, ut nullum videatur sensum fundere. Scriptor uterque id voluit docere, Anacletum memoriam Petri construxisse; cætera vix intelligas. Primus ita de Anacleto: *Hic memoriam B. Petri construxit & composuit, dum Presbyter factus fuisset B. Petro, ubi Episcopi reconderentur.* Rectè Editores docuerunt, legendum esse *factus certior.* Quod ad præsens negotium spectat, unicum illud de quo nunc ago, satis omnes ejus rationes convellit. *Græcos omnes,* inquit, *ut & ex Latinis veteribus multos Cleti & Anacleti nominum affinitas & Episcopatuum continuatio eò compulêre, ut ex duobus unum Urbis Papam conflarent.* Siccine veró? An nominum affinitas S. Irenæum & Eusebium compulit, ut ex duobus unum Papam conflarent? Quis ætate Irenæi, aut etiam Eusebii audivit nomen Cleti tanquam Episcopi Romani? Nemo sané. Ex Græcis nemo ante Epiphanium Cletum nominavit, nec post eum Græcorum quispiam. Et fortasse apud ipsum Epiphanium Κλῆτος corruptè legitur, ubi Catalogum sic recitat, Πέτρος καὶ Παῦλος, Λῖνος καὶ Κλῆτος, Κλήμης, Εὐάρεστος. Expungendum enim esse καὶ Cotelerius censet; sed fortasse

pro καὶ Κλῆτος legendum est Ἀνέγκλητος, ut apud Irenæum & Eusebium, quos Epiphanius sequi solet, scribitur. An continuatio Episcopatuum compulit quenquam aut Græcum aut Latinum, ut Cletum & Anacletum pro uno Pontifice haberet, cùm qui ita senserunt, Eusebium & Hieronymum ejus interpretem sequuti sint? Imò Cleti & Anacleti nominum diversitas sensim introducta compulit Latinorum aliquos ut ex uno duos Episcopos facerent, contra vetustissimam Successionis tabulam, quam, ut puto, Hegesippus, certè Irenæus habuit. Nec igitur vera sunt, quæ de his quatuor Pontificibus tradidit Blondellus; neque si vera essent, novitiam illam de præsidentiâ & cathedrâ Presbyterorum conjecturam stabilire possent.

V. Ex his primis Romæ Pontificibus Cl. Salmasius commentum suum de duobus generibus Episcoporum, sive Presbyterorum tuetur. *Duûm generum*, inquit ille de Trapezitico Fœnore pag. 407. *sub Apostolis Presbyteri, iidemque Episcopi, fuêre.* Hæc duo genera ita distinguit, ut aliqui essent Episcopi sive Presbyteri, quorum munus erat orationi & prædicationi vacare; alii, qui Sacramenta administrabant, & exhibebant plebi. Hanc distinctionem, omnibus inauditam, autoritate Damasi, cujus inter Episcopos Romanos magnum, nec immeritò, nomen fuit, tueri conatur. Sic enim ait, *Damasus in Vitâ Clementis tradit Petrum, cùm eum Episcopum consecrâsset, eique Cathedram & Ecclesiam disponendam committeret, dixisse*, Sicut mihi gubernanti tradita est à D. Jesu Christo potestas ligandi solvendique, ita & ego tibi committo, ut ordines dispositores diversarum causarum, per quos actus Ecclesiasticus profligetur, & tu minimè in curis Sæculi deditus reperiaris; sed solummodo ad orationem & prædicationem populi vacare stude. Sed quis nescit Damasum nihil horum scripsisse, quæ tanto viro prorsus indigna jam ab omnibus judicantur? *Hæc omnia desunt*, inquit Salmasius, *in Editione à Sociis Moguntinis procuratâ, sed leguntur in omnibus scriptis Codicibus.*

Fortasse;

Fortasse; in Codicibus Anastasii, non Damasi. Et nunc quidem in editione Anastasii à Fabroto adornatâ inter varias Lectiones ex MSS. depromptas eadem verba de Clemente extant. Reliqua de Lino & Cleto in Libro Pontificali semper extabant: ut hæc annotatio nihili sit, quamvis à Salmasio sæpe inculcata, ut in Apparatu ad libros de Primatu. Sed & verba ipsa, cujuscunque sunt, neque sensum, quem illis tribuit Salmasius, neque ullum sanum fundunt. An enim potestas ligandi & solvendi ullam similitudinem habet cum potestate ordinandi dispositores diversarum causarum? An unquam memorati sunt dispositores per quos actus Ecclesiasticus profligetur? An qui administrabant Sacramenta & exhibebant plebi, in curis Sæculi reperti sunt? Adeò hæc à Salmasii Damaso tradita ab omni ratione remota sunt, ut plura dicere pudeat.

VI. Quæ post argumentum tam infirmum, tam nullum, ex duobus S. Pauli locis, quasi lucem aliquam ab his tenebris accipientibus, affert, ad hoc institutum non pertinent, nisi quia si vera essent, aliquam occasionem sive prætextum inde quispiam formare posset profitendi similem expositionem Damasi. Nihil enim hîc ago, nisi ut ostendam, quàm immeritò Clementem & Linum & Cletum simul Romæ sedisse dicunt Blondellus & Salmasius, & quàm prodigiosas inde conclusiones futiliter eruant. Et sanè mirum mihi semper videbatur, quòd Blondellus & Salmasius, statim postquam contra Episcopos scribere decreverant, in admirationem Damasi prorumperent, & Solis radios in Libro Pontificali repente perspicerent, & fundamentum Sententiæ suæ in illo mustaceo collocarent.

CAP. V.

I. *Ad Annos trium primorum Episcoporum acceditur.* II. *Sedem tenuit Linus ab An. Dom.* LV. *ad* LXVII. III. *Corrupta sunt è Platinâ, hoc in loco, Romana Breviaria recentiùs edita.* IV. *Linum ante Apostolos decessisse credidit Autor Constitutionum Apostolicarum.* V. *Anencletus ab An.* LXVII. *ad* LXIX. VI. *Non longè inde discedit Henschenius.* VII. *Clemens ab An.* LXIX. *ad* LXXXIII. *quo anno Euaristi ingressum ponit Eutychius, cujus inde vestigia premit Autor. Tertius Trajani Annus fatalis Veterum erroribus.* ⁎ ⁎ Additio.

I. His prælibatis, & tum Presbyterorum πρωτοκλιθέντων Cathedrâ dejectâ, tum duplici Presbyterorum genere exploso, tum recto Successionis ordine & Successorum numero stabilito, anni primorum trium Episcoporum, Lini, Anencleti, & Clementis, ex sententiâ Græcorum Eusebio vetustiorum, & Latinorum etiam sic rectè mihi digerendi videntur.

II. Cùm Petrus & Paulus fundarent Ecclesiam, hoc est, Apostolis illis adhuc superstitibus, Linus Romæ Episcopus constitutus est, ut docet Irenæus: sedit autem usque ad annum Domini LXVII. jam vergentem, Imperii Neroniani XIV. ineuntem, Coss. Capitone & Rufo, ut tradit Catalogus Bucherianus; cui consonant Catalogus secundus, Liber Pontificalis, Anastasius & Breviaria vetera, in quibus hæc verba de Lino conservata erant. *Fuit temporibus Neronis, à Consulatu Saturnini & Scipionis usque Capitone & Rufo.* Unde Florus Lugdunensis asseruit, *S. Linum tempore Neronis Martyrio coronatum.* Observanda etiam hic sunt

ſunt quæ Nicephori Chronicon habet ad hanc rem ſpectantia, Πέτρος ἀπόστολος, ἔτη β'. Λῖνος, ἔτη ιβ'. *Petrus Apoſtolus, annos* 2. *Linus, annos* 12. Cùm enim biennium S. Petro, Lino annos 12. tribuit, manifeſtè reſpexit Imperii Neronis annos 14. & traditionem illam, quæ ſtatuebat Petrum primò Romam veniſſe circa initium Imperii Neronis, ibique ſediſſe uſque ad ſecundum Neronis annum, Coſſ. Nerone & Vetere. Obſervandum porrò Chronologiam Eutychii primo Catalogo exactè congruere, dum primò ait, *Occiſus eſt Petrus ſub annum* XXII. *poſt Dominum noſtrum Chriſtum.* Quippe XXII. annus Eutychii idem planè eſt cum XXV. Catalogi. Tertio enim ille poſt Conſulatum Geminorum anno obiiſſe Chriſtum antè docuerat, quem paſſum eſſe putavit Auctor Catalogi Geminis Coſſ. Secundò idem Eutychius, *Erat verò poſt Petrum Linus Patriarcha Romæ, quâ functus dignitate duodecim annos obiit.* Jam ſi annos XII. addas annis XXII. Eutychii, ſive annis XXV. Catalogi, pervenies ad ultimum Neronis annum ineuntem, hoc eſt, ab An. Dom. LV. quo paſſum eſſe S. Petrum uterque credebat, ad An. Dom. LXVII. Capitone & Rufo Coſſ. Quare non immeritò ſtatui poteſt, Linum An.Dom.LXVII. exeunte deceſſiſſe, anno Neronis XIV.ineunte, quo tempore Conſules ordinarii erant L. Fonteius Capito & C. Julius Rufus.

III. Cùm verò verba illa, quæ modò recitata ſunt, in Breviariis Romanæ Eccleſiæ antiquis, tam excuſis quàm manuſcriptis legerentur, autoritate Sixti V. & Gregorii XIII. extrita ſunt, fabulis quibuſdam ex Platina, & quidem nominato, eorum loco, repoſitis: cujus nomen proximâ correctione authenticâ pariter extritum eſt, & quidem prudenter. Nam reverâ in his Platina toto cœlo erravit, dum ait, *Linus Natione Tuſcus patre Herculaneo, ab ultimo Neronis anno uſque ad Veſpaſiani tempora pervenit, à Conſulatu Saturnini & Scipionis uſque ad Capitonem & Rufum Coſſ.* Duo enim hi Conſulatus ſub uno Imperio Neronis geſti ſunt. Quomodo igitur idem Pontifex ab ultimo

Neronis

Neronis anno, & à Consulatu Saturnini & Scipionis, qui partim secundo partim tertio Neronis anno Consules fuerant, sedere, quomodo idem ad Vespasiani tempora,& ad Capitonem & Rusum, qui ejusdem Neronis partim decimo tertio, partim decimo quarto anno Consules erant,pervenire potuit? Hæc sunt ab omni ratione prorsus aliena.

IV. Nimis acerbè Labbéus ad A. C. LXVII. ubi de SS. Petri & Pauli Martyrio agit, *Successit S. Linus, ut quidem doctiores quique Chronologi sentiunt, hoc certè tempore. Nam Novatores non moror, qui ut in cæteris, sic in successione Romanorum Pontificum omnia perturbant.* Novatores enim non sunt nec minus docti, qui veteres tabulas consulunt, & successionem Episcoporum cæteraque ad vetustissimorum Patrum scripta & ad antiquissimæ historiæ monumenta disponere, simulque errores receptos detegere, & legitimis argumentis refutare conentur. Certè ante Apostolos Petrum & Paulum complures, ante Neronem mortuum fuisse Linum omnes pene crediderunt. Constit. Apostol. lib. 7. c. 46. Τῆς δὲ Ῥωμαίων ἐκκλησίας Λῖνος μὲν ὁ Κλαυδίας πρῶτος ὑπὸ Παύλου, Κλήμης δὲ μετὰ τὸν Λίνου θάνατον ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου κεχειροτόνηται· *Romanorum Ecclesiæ primus quidem Linus Claudiæ filius à Paulo, secundus autem à me Petro post mortem Lini ordinatus fuit Clemens.* Qui dixerunt post mortem Lini à Petro Clementem ordinatum esse, putabant Linum ante Apostolorum excessum obiisse.

V. Lino successit Anencletus, ut ostendimus, seditque annos duos. Ita certè Eutychius de Vespasiani Imperio agens, *Porro anno Imperii ejus tertio Patriarcha Romæ constitutus est Dacletius* (ita Anencletum sive Anacletum nominat) *& cùm biennio sedisset mortuus est.* De biennio rectè eum scripsisse non dubito; duos enim testes habeo, qui ei in annorum numero disertè consentiunt. Quippe idem tradit vetus auctor Indiculi Nicephoro Patriarchæ attributi, quem ita repræsentat prima Editio Scaligeri, & secunda Editio Parisiensis, Ἀνέγκλητος ἔτη β'. *Anencletus,*

annos

annos duos; & utrique editioni consentiunt MSS. Codices duo, Oxoniensis & Londinensis. Huic adjungendum est Georgii Syncelli testimonium, cujus hæc verba sunt, Τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος γέγονε μετὰ Πέτρον τὸν κορυφαῖον Ἀνέγκλητος ἔτη δύο. Hoc est, interprete Goaro, *Romanæ Ecclesiæ post Petrum coryphæum fuit Episcopus Anacletus annis duobus.* Hæc cùm sint ab Eusebianis tantopere diversa atque dissonantia, unde ea habuerit Syncellus nescio, nisi fortè ex Africano, cujus brevis Historia à Christo ad sua tempora penitus deperdita est. Cujus nuspiam meminit Eusebius nisi sub Imperio Macrini, his verbis in Chronico, *Abgarus vir sanctus regnavit Edessæ, ut vult Africanus.* Unde justa suspicio est fuisse eam brevem Africani Historiam ab Eusebianâ valde diversam. Sive autem Africanum, sive Anonymum, qui paulo post Africanum scripsit, sive alium aliquem, quem viderunt Autor Indiculi & Eutychius, sequebatur Georgius, eum habemus pro sententiâ nostrâ testem locupletem. Quare cùm Linus obierit, ut dictum est, An. Dom. LXVII. Capitone & Rufo Coss. quod fatetur Henschenius, sequitur Anencletum mortuum esse An. Dom. LXIX. exeunte, Vespasiani primo, Coss. Galba & Rufino.

VI. Mira hæc fortasse videbuntur, iis præsertim qui Cletum & Anacletum duos Pontifices faciunt, & Anacletum non statim post Linum, sed demum post Clementem & Cletum sedisse putant. Sed qui Cletum & Anacletum unum Pontificem fuisse arbitrantur, & ordinem ab Irenæo positum amplecti volunt, ut certè debent, mirari confestim desinent. Benè Henschenius, *Si aliqui arbitrentur Cletum præponendum esse Clementi, nolumus funem eâ de re contentiosum ducere.* Ponatur igitur Cletus, (qui idem est Anacletus, ut probavimus) post Linum & ante Clementem; cùm ipse Henschenius fateatur Linum obiisse An. Dom. LXVII. & Cleto, (quem concedit à S. Petro fuisse ordinatum) anni tantummodo sex in antiquissimo Catalogo

logo tribuuntur; sequetur Cletum sive Anacletum An. Dom. LXXIII. obiisse, Vespasiani quinto, solius quadriennii Metachronismo.

VII. Anacleto successit Clemens An.Dom. LXIX. exeunte vel LXX. ineunte, seditque ad An. Dom. LXXXIII. Domitiani secundum, Domitiano IX. & Rufo II. Coss. Eo certè anno ordinatum esse Euaristum tradit Eutychius, quem jam sequor. Certè Baronii Chronologiâ hoc maximè confirmatur, quòd, ut inquit, *Eusebius ac cæteri omnes tam Græci quàm Latini Autores testentur Clementem subiisse Martyrium tertio anno Trajani Imperatoris*, idque *S. Hieronymus firmiter asseveret, imò & ipse Liber de Romanis Pontificibus apertè doceat.* Sed neque Eusebius neque Hieronymus Martyrii Clementis meminit; & illa apud Nicephorum Callistum & Martyrologium Bedæ attributum putida fabula est. Autor Libri Pontificum secutus est Hieronymum, Hieronymus Eusebium, Eusebius si fortè Catalogum aliquem, certissimè vitiosum, unde ex solâ supputatione tradit Clementem tertio Trajani anno obiisse. Et quidem tertius hic Trajani annus Chronologis quasi fatalis fuit; unde errores in Historiam varii redundârunt. Scaliger asserit vitam Josephi ab ipso scriptam esse sub Imperio, non Domitiani, sed Trajani: *Nam*, inquit, *in ea Agrippæ Regis mentio fit, ut de eo qui adhuc in vivis non esset. Decessit autem Agrippa anno tertio Trajani.* Certè post mortem Agrippæ vitam suam scripsit Josephus, sed ante mortem Epaphroditi, cui extremis illius libri verbis Antiquitates suas dedicavit. Occisus est autem Epaphroditus à Domitiano An. Dom. XCV. C. Valente & C. Antistio Coss. ut accuratè notat Dio. Ante igitur eum annum Agrippa mortuus est. Eusebius ad postremum Domitiani annum in Chronico notavit, eum omnes ex genere David interfici præcepisse, *ut nullus Judæorum regni reliquus foret.* Ad quæ verba rursus Scaliger, *Atqui reliquus erat ejus regni Rex Agrippa, quamvis non ex stirpe David, regnavitque usque ad annum tertium Trajani.*

1. *Vidit*

* * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

I. *Vidit hoc in loco Vir Eruditissimus è* Photio *natam* Scaligero *erroris occasionem, cujus proinde verba repetenda duximus atque expendenda. Sic autem ille de* Originibus Judaicis *à* Josephi *æmulo* Justo Tiberiensi *descriptis:* Κατέληγε δὲ ἕως τελευτῆς Ἀγρίππα τοῦ ἑβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡρώδου, ὑστάτου δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν. ὃς παρέλαβε μὲν τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Κλαυδίου, ηὐξήθη δὲ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ· τελευτᾷ δὲ ἔτει τρίτῳ Τραϊανοῦ, οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. Justo *itaque Autore tertio* Trajani *Anno* Agrippæ *mortem assignavit* Scaliger. *Nec vidit Criticus alioqui perspicacissimus lectionem illam quæ in* Photio *hodierno obtinet, à mente* Justi *esse alienissimam. Quorsum enim attinet tantus ille saltus à* Vespasiano *ad* Trajanum, *prætermissis tot intermediis annis atque Principibus? Quasi verò si ad* Trajanum *usque superstes fuisset* Agrippa, *nullam habuisset in tantâ fortunâ, seu* αὔξησιν, *seu* ἐλάττωσιν, *hic utique commemorandam. Credidit itaque Doctissimus Pater pro* Τραϊανοῦ, *reponendum esse* τοῦ αὐτοῦ, *ut tertio nimirum ejusdem, cujus antea meminerat Justus,* Vespasiani *Anno decesserit* Agrippa. *Id quod erit sane verissimum si* XXIII. *annos Regni* Agrippæ *assignemus cum* Syncello. Herodem *Regem* Chalcidis VIII. Claudii *Anno defunctum constat è* Josepho, *sub finem Anni, ut videtur, Æræ vulgaris* XLVIII. *vel initium* XLIX. *In illius locum suffecit* Claudius Agrippam, *cujus proinde Anni ab An.Dom.*XLIX. *numerandi sunt. Ita inciderit Bellum* Judaicum, *mense* Maio & Neronis *Anno* XII. Christi *proinde* LXVI. *cæptum, in Annum* Agrippæ XVII. *ut incidisse idem testis est* Josephus. *Unde discimus post* Maii *initium Regem factum à* Claudio *esse* Agrippam. *Quin & Excidium* Hierosolymita-

Tertio *Vespasiani*, non *Trajani*, anno mortuus *Agrippa* junior.

Phot. Bibl. Cod.XXXIII.

Bell.Jud.L. II. c.24.

num *mense* Septembri, Vespasiani *An.* II. *à* Junio *nimirum inchoato, Christi* LXX. *cum anno* Agrippæ XXI. *conjungunt nummi. Id si verum est, non ante Anni* XLIX. *mensem* Septembrem, *Rex fuerit à* Claudio *constitutus. Idem tamen ante finem* Januarii, *aut initium* Februarii *Anni* L. *Rex fuerit*
Ant.L.XX. c. 5. *necesse est. Anno enim* Claudii XII. *idem,* Chalcide *sublatâ, novis ditionibus donatus est, cùm* tribus quatuorve *annis esset* Chalcide *potitus. Anno itaque* Claudii XII. *tres annos in Chalcidis Regno* expleverat *Agrippa, quartum* inchoaverat. *Ut proinde à* Septembri *Anni* XLIX. *non longe potuerit abesse initium* Agrippæ. *Sic itaque ut annum* XXIII. *attigerit, & tamen* III. Vespasiani *anno defunctus fuerit, ante* Julii *initium An.* LXXII. *obierit necesse est. Ita* duobus *fere annis Excidio* Hierosolymitano *superstes fuerit, quo tempore* scripsisse *Historiam suam potuerit* Justus, *quamvis non* ediderit, *& ad* Josephum, LXII. *Epistolas dare, quas memorat* Josephus, *Rex ipse potuerit* Agrippa. *Nec sane* diu *post excisam urbem* Hierosolymitanam *scribere potuit* Justus, *cum jam annis* XX. scripsisse *illum historiam dicat* Josephus *antequam* ediderit, *& tamen Editio illa ipsa præcesserit* vitam Josephi *à seipso conscriptam sub finem Anni* XCIII. *aut initium* XCIV. *Et verò numero illi* Syncelli *nullam subesse*
Niceph.Callist. L.III.c.3. mendam, *summa ipsa* generalis *ostendit, annorum* Herodi posterisque *ejus* Regibus *attributorum: ostendunt illi qui ex eodem, unde ille, Autore descripserunt. Nec verò alium illum, quàm* Justum, *Autorem fuisse verisimile est. Scripsit ille de* Regibus *per* stemmata. *Et* stemma Regum *ab* Herode *M.*
Spanhem. & Seguin. *prognatorum universum consignatum hîc habemus. Fateor esse Antiquarios qui* Nummos *proferant in quibus annus* Agrippæ XXVI. & XXVII. *memorentur, & quidem* KZ. *cum vultu* Domitiani. *Sed Inscriptio* Græca, *non* Romana, *ostendit non à* Domitiano *ipso cusos illos nummos, sed ab* Agrippâ *in honorem* Domitiani. *Et* Cæsarem Domitianum, *non* Augustum, *appellant ipsi nummi. Et vultus ipse* juvenilis *est, quique* Domitianum *repræsentet sub* Vespasiani *potiùs* initium, *quàm cum ipse esset Imperium adeptus.*

Et

Et quamcunque demum supputandi rationem inierint, nunquam profectò id efficient ut Annus Agrippæ XXVII. *inciderit in Imperium* Domitiani. *Ego, siqua Nummis illis fides, à morte* senioris Agrippæ *annos illos* XXVII. *numerandos esse censerem. Sic enim coincidet annus à morte* majoris Agrippæ XXVII. *cum anno Regni* Chalcidensis XXII. *Sic etiam postea Imperator factus* Domitianus *Consulatus illos suffectos numeravit, quos Patre imperante, & Fratre, numerare permissus non est. Pro eodem exemplo,* Agrippa *ipse, aut captandæ Agrippæ gratiæ libera fortassis aliqua* Græca *civitas, inde Regni ejus annos numerârit, unde duxerit fuisse de jure numerandos. Exhibet præterea & alium Spanhemius* Agrippæ *nummum, in quo habetur annus ejus* κθ, *sed cum* Vespasiani *vultu, non* Domitiani, *conjunctum. Annus ille, si quidem ab initio Regni* Chalcidici *numeretur, in an. incidet* Ær. Vulg. LXXVIII. & *in* Vespasiani *tempora, rectè. Tantum abest ut deducat* Agrippam *ad Imperium usque* Trajani. *Si verò à morte* senioris Agrippæ *repetatur, exibit annus ejus* XXVIII. *initio Ann.* LXXII. *Sic itaque spatium illud quod* mortem *Agrippæ senioris* & Kal. Julias *intercessit, tam anno* junioris Agrippæ XXIX. *rectè imputari poterat quàm etiam* tertio Vespasiani. *Sed verò ut fuisset aliqua, ob rationes quas nescimus, inter Veteres, in Annis* Agrippæ *numerandis discrepantia,* Justi *tamen sententiæ explicandæ rationes illæ potissimùm subservient, quas ipsi* Justo *placuisse, & ob oculos fuisse, possit ostendi. Tales illas quas modò dedimus, fuisse probavimus. Nulla interim est ratio quæ suadeat* Agrippam *ad tertium* Trajani *annum pervenisse.*

2. *Sed verò* Librariis *hunc errorem potiùs quàm* Photio, *nedum* Justo, *tribuendum esse verisimile est. Sunt & alia tamen quæ idem, quod voluit Autor, doceant, Exempla, quàm fuerint proni Veteres ut quæ sub* Trajano *contigisse didicerant, ea solis ducti conjecturis,* tertio *ejusdem* anno *audacter assignarent. S.* Joannem Domini Discipulum *apud Ephesios ad* Trajani *tempora permansisse prodiderat* Irenæus. *Quem verò* annum *ejus attigerit omninò non prodidit, nec verò* *S. Joannis obitum tertio Trajani anno contigisse putârunt Veteres. Iren.L.III. c.3.*

Z 2 *alius*

alius quispiam ab Eusebio *in* Historiâ *memoratus, cum tamen soleat in* Historiâ *ea omnia diligenter excerpere quæ ad* tempora *stabilienda spectarent. Et tamen tertio* Trajani *anno mortem S. Joannis tribuunt exemplaria* Chronici Eusebiani *hodierna, non* primo, *quò solet ille incerti temporis gesta referre, quoties de* Principe *quidem quo fuerint Imperante gesta constat, non item de certo Principis* anno. *Nec verò recentium* Librariorum *erroribus illam tribuendam esse distributionem, ex ipso illo qui* Chronicon *quale hodie habemus,* Latinè *vertit,* Hieronymo *colligitur. Bis enim ille* LXVIII. *à Christi Passione anno S.* Joannem *obiisse testatur, in Libris de* Scriptoribus Ecclesiasticis, & adversus Jovinianum. *Pro rationibus* Eusebianis *ascendit Christus tertio anno à* XV. Tiberii *duorum* Geminorum *Consulatu insigni,* Tiberii *nimirum ejusdem* XVIII. *Æræ* vulg XXXII. *Addantur anni* LXVIII. *Sic anno Æræ vulg.* C. *defunctus fuerit* Joannes, *quo* tertius *Trajani exierit, si ab eo initio anni ejus numerantur quo fuit à* Nerva *in Imperium allectus. Nec verò aliter in* Græco *Chronico lectum quàm posuit* Hieronymus, *Argumento sunt Autores illi* Græci *qui eodem modo annos* LXVIII. *ab Ascensione Christi numerant ad excessum S. Joannis, ut numeravit* Hieronymus. *Ita Chronicon* Alexandrinum, Nicephorus Callistus, *alii, quamvis* quarto *Trajani anno locum ille habeat excessus in Chronico* Alexandrino. *Sed verò rectiùs numeravit Chronici illius Autor quàm numeravit* Eusebius, *non ab anno* Tiberii XVIII. *sed* XIX. *Christi* XXXIII. *quanquam notam illam ipsam anno Tiberii* XVIII. *apponant Codices hodierni. Idem Chronicon, pro aliorum sententiâ, eundem obitum tribuit anno Trajani* VII. *Atque hinc pendet, ni fallor, occasio erroris universi quo tot alia gesta, nullo prorsus Autore teste, in eundem illum* Trajani *annum conjecerint.*

Script. Eccl. in *Joann.* L. I. adv. *Jovin.*

3. **Cum enim S.* Joannem Martyrem *obiisse, præterquam* voluntate, *nulla traderent Ecclesiæ monumenta; proinde Persecutionem* Trajani, *non ante ejus* obitum, *contigisse crediderant. Iidem tamen eodem obitûs anno Persecutionem inchoandam*

* Quo anno obiit S. *Joannes*, eodem *Trajani Persecutionem*, Martyrumque omnium *obitus*, quos in *ea* Persecutione passos credebant, contigisse existimabant.

incboandam censuerant, pro illâ nimirum Regulâ quam in Temporibus pro conjecturâ assignandis observârunt illius Seculi Chronologi, quâ res gestas temporis incerti cum re gestâ aliquâ cujus tempus constaret, jungendas censuère. Ita quia morte S. Joannis recentiorem *credebant* Trajani *Persecutionem, nec interim constaret quo tandem intervallo annorum* Persecutio *mortem fuisset* consecuta; *proinde eodem tempore quo* mortem Joannis & *memorant,* & Persecutionem *censuerunt esse memorandam. Ita in* Historiis. *Ita etiam in* Tabulis *istorum Temporum Chronologicis. Sic certè cum* Justi Tiberiensis *Historiâ* Persecutionem Plinii *nectit* Syncellus, & *utramque* Trajani *initiis assignat,* & *ante Bellum* Dacicum. *Unde obiter intelligimus lectionem illam de* Justi *Historiâ* tertio *Trajani anno conscriptâ* Syncello *ipso fuisse vetustiorem,* & tertio *illi, quem dixi, Trajani anno, quo scriptam credidit* Syncellus Justi *Historiam,* Persecutionem *illam* Plinianam *fuisse similiter, pro* Syncelli *mente, reponendam. Nec modò* Plinianam *illam, sed & alias quascunque sub* Trajano *Persecutiones,* & Martyrum *sub* Trajano *passorum obitus, eodem illo anno quo obierit* Joannes, *plerunque collocant. Eodem illo anno quo* obierit *S.* Joannes, Persecutionem *locat Chronicon* Alexandrinum, *eodemque anno passum tradit* Simeonem Cleopæ, *S.* Marcum Evangelistam, Crescentem, *ipsumque nostrum, de quo agimus,* Clementem Romanum. *Eosdem memorat, eâdemque occasione* Nicephorus Callistus, Simeonem Cleopæ, Persecutionem Plinianam, *passionem* Clementis & Ignatii, & *quidem sub* initiis Trajani. *Sic itaque intelligimus cur tot Christianorum obitus uni eidemque Trajani* anno *Veteres assignârint. Hæc illi nimirum de* Martyribus, *vel de illis saltem quos ipsi pro Martyribus* haberent. *Illos consentaneum existimabant ad* Persecutionis *tempora referre, quam nec aliam sub* Trajano *quàm* unicam *credebant, nec plusquam unius* Anni, *ab* Edicto Trajani *excitatam, statimque* Plinii *Rescripto* sedatam. *Et verò* Persecutionem *confestim à S.* Joannis obitu *consecutam,* & *cum eo in unum eundemque Annum conferendam. Intelligimus*

Syncell.p.346.

Niceph.Callist. L.III.

præterea.

præterea quàm aptè in tertium *Trajani annum referenda fuerit mors* Clementis. *Cùm enim* Martyrio *coronatum crederent, & verò mors S.* Joannis, *pro* Eusebii *sententiâ &* Hieronymi, *atque adeo* Martyria, *in* tertium *Trajani annum inciderent; proinde rectè, pro eorundem mente, mors* Clementis *eodem erat Trajani anno* tertio *statuenda.*

Quibus nixi *Ratiociniis* Veteres tam *varias* de S. *Joannis obitu* sententias adinvenerint.

4. *Vidimus itaque Veterum adeo diversas de Persecutionis anno sententias à diversis eorundem de S.* Joannis obitu *sententiis fuisse oriundas. Venio itaque præterea ut ostendam, quibus illi nixi Ratiociniis tam diversas invicem sententias invenerint. Dixi antea ex* Irenæi *Testimonio collegisse Veteres S.* Joannem *superstitem fuisse sub* Trajano, *nec alium testem adduxisse ipsos illos Veteres qui* certo *Trajani* anno *mortem illam affixerint, quam tamen certo anno ipse non affixerit* Irenæus. *Ait* Irenæus *de S.* Joanne, παρέμεινε μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων. *Quæ verba ita intellexerunt Veteres quasi attigisset S. Joannes duntaxat* initia *Trajani. Sic certè Hieronymus, dum primorum ante* Eusebium *sententiam narrat*, usque ad Trajanum, *in Libro de* Viris Illustribus. *Et verò adversùs* Jovinianum *adhuc manifestius:* Manifestissimè docent (*inquit*) Ecclesiasticæ Historiæ, quòd usque ad Trajani vixerit Imperium, id est, post Passionem Domini sexagesimo octavo anno dormierit. *E quibus verbis intelligimus, à* Passione Domini usque ad Trajanum, *id est,* initium *Trajani* LXVIII. *annos numerâsse Ecclesiasticos Autores* Eusebio *vetustiores. Quæ sane supputatio erat, pro eorum dogmatibus, omnino verissima.* Passum *enim Dominum duobus* Geminis Coss. *credebant Veteres plerique* Eusebio *antiquiores, anno nimirum Ær. vulg.* XXIX. *Addantur anni* LXVIII. *fient* XCVII. *quo certe anno exeunte* Trajanum Nerva *adoptavit, sociumque fecit in* Imperio. *Eam* Veterum *Chronologiam correxit* Eusebius, *additis nimirum, pro* tribus *Festis* Paschalibus, *quorum meminit (post* XV. Tiberii *illis Coss. signatum) S.* Joannes: *atque ita* Passionem Domini *tribus præterea Annis in* anteriora *promovit.*

Iren.L.II. c.39. L.III.3.*Græca* apud *Euseb.* H.E.III.23.

L.I.adv. *Jovin.*

promovit. Sic tamen numerum illum annorum LXVIII. *quasi* Hiſtorico *aliquo teſtimonio traditum, Hypotheſi ſuæ adaptavit, & à* primo *ad* tertium Trajani *annum S.* Joannis *obitum*, Perſecutionemque *protraxit, annum nimirum* Domini C. *Alii rursùs* Euſebio *recentiores, ut ille Veteres, ſic & ipſum illi* Euſebium *correxerunt, ſeu fortè illi quartum* Feſtum *in eodem S.* Joannis *Evangelio memoratum, pro* Paſchali *accepiſſent, ſeu fortè potiùs quòd* Eclipſim *illam* Phlegontis *ab ipſo* Euſebio *huc traductum, quarto* Olympiadis CCII. *anno cum* XIX. Tiberii, *non cum* XVIII. *ut* Euſebius, *nectendam obſervâſſent. Id vidit certè* Philoponus *Scriptor de hac* Eclipſi *accuratiſſimus. Ita* IV. Trajani *anno, Domini* CI. *S.* Joannes *ad ſuperos evolârit, ut in Chronicô* Alexandrino. *Nondum tamen penitùs rejecta eſt alia illa Chronologia, de Chriſto* Geminorum *Conſulatu crucifixo, tot nimirum tantorumque nominum Autoritate venerabilis, & in* Cyclis Paſchalibus, Faſtiſque Conſularibus *in* Cyclorum *uſum aptatis, etiam in vulgari uſu conſervata. Fuiſſe enim adhuc in eâ opinione etiam* Euſebio *recentiores, Faſti* Victorii Proſperique *confirmant. Hi ergo cum S.* Joannis *obitum* quarto *Trajani anno contigiſſe è priorum conjecturis didiciſſent, proinde* LXXII. *annis à* Geminorum *Conſulatu, atque adeo à* Domini Paſſione *removendum collegerunt. Inde nata alia illa eſt opinio cujus meminit Chronicon* Alexandrinum, *S.* Joannis obitum *à* Chriſti Paſſione LXXII. *annis ſemoventium. Inde rurſus natæ aliæ opiniones, alia* Perſecutionem VII. *Trajani anno, alia* VIII. *ſtatuentium. Erant nimirum rurſus illis recentiores qui* LXXII. *annos ab An.* XXXII., *erant qui ab An.*XXXIII. *numerarent, utrique etiam Chronico* Alexandrino *antiquiores. Sic illi invicem alternis illudebant, dum vetuſtiorum* conjecturas *invicem pro Teſtimoniis* Hiſtoricis *acciperent. Nobis itaque cavendum ne & ipſi vetuſtiorum* conjecturis *ſimiliter illudamur. Conſtat interim multa Veteres de certo, quo fuerit* Trajanus *perſecutus,* anno *temere pronunciâſſe, nec ullo fretos* Hiſtorico *Teſtimonio, quæque adeo non ſint* Hiſtoricis Teſtimoniis *opponenda.*

C A P.

CAP. VI.

I. *Ad Clementis tempora ab Eutychio designata propugnanda propius acceditur.* II. *Tria in contrarium Argumenta proponuntur.* ✱ ✱ Additio.

I. SED cùm hæc de fine Pontificatûs Clementis & initio Euaristi à nobis ex Eutychio tradita aliisque testimoniis ad decessores ejus pertinentibus aliquo modo confirmata, non nisi difficillimè fidem apud viros doctos inventura prævideam; cúmque ea non tantùm Chronologiæ omni hactenus receptæ adversentur, sed & Historiam Ecclesiasticam (quam ego sartam tectam hâc totâ dissertatione conservari maximè cupio) perturbare & convellere haud paucis videantur: paulo latiùs hîc disserendum esse duxi tum de obitu, tum de ordinatione Clementis, tum de iis quæ historicè ad ejus Pontificatum referuntur, ùt vel sic maximum sententiæ nostræ præjudicium tollatur.

II. Tria præcipuè sunt quæ ad historiam pertinent, & plerosque si non omnes in eam sententiam deduxerunt, quæ Eutychianæ sive nostræ apertè contradicit. Primum est de Domitilla cui velamen virginitatis sub extremis Domitiani Clemens dedisse fertur. Secundum de Martyrio Clementis quod Chersonæ anno Trajani tertio sustinuisse dicitur. Tertium de Persecutione Domitiani, qua sæviente Epistolam ad Corinthios eum scripsisse volunt.

1. Quæ

* * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

1. QUÆ, hoc in loco, afferuntur in contrarium Argumenta, ea recentiorum nituntur ſeu Fabulatorum *inventis*, ſeu Doctiorum etiam duntaxat *conjecturis*, nullâ certè fide Veterum *Hiſtoricâ*, quæque adeo ſufficiat convellendæ horum Pontificum Chronologiæ ab *Eutychio* ſtabilitæ. *Flaviam* illam imprimis *Domitillam* aliam volunt Fabulatores à verâ *Domitilla* Clementis uxore. Hanc enim ejuſdem *Clementis* è ſorore *neptem*, nec in *Pandatariam* Inſulam, ut illa, ſed in *Pontiam*, ſtatuunt fuiſſe relegatam. Eam itaque *Virginem* exiſtimant, & proinde, pro more recentiorum, quibus vixerint Fabulatores, temporum, *velo* à *Pontifice* ſolenniter induendam. *Tempus* autem, quo fuerit Virginitatem profeſſa, colligunt è tempore *Perſecutionis Domitianeæ*, quæ cùm in Annum ejus penultimum, teſte *Brutio* & *Dione*, inciderit, *Chriſti* nimirum XCV. eam propterea eo ipſo Anno putant fuiſſe velatam. Et verò cum *Romæ* fuerit, non ab alio proinde velatam quàm à Pontifice, quicunque fuerit, *Romano*. Atqui alium *Romæ*, hoc tempore, *Pontificem* quàm *Clementem* agnoſcere non potuit Fabulator, ſeu *Librum Pontificalem* conſuluerit, ſeu *Euſebium*. Uterque enim tertio *Trajani* Anno obitum ejus aſſignat.

Objectio prima de *tempore* velatæ à *Clemente* *Domitillæ*.

2. Sic illi Argumentati ſunt, ut ſibi quidem videbantur, argutè, pro illis quæ habebant monumentis. Quæ tamen ſi pro veris obtrudantur *Hiſtoriis*, multa obſtant quo minùs aſſentiamur. Id habemus in bonæ fidei monumentis conſignatum, fuiſſe *Domitillam* quandam *Domitiani* συγγενῆ, quæ *Atheiſmi* nomine fuerit relegata, quod quidem Atheiſmi crimen τοῖς ἐς τὰ Ἰȣδαίων ἤθη ἐξοκείλασι intentatum tradit *Dio*. *Chriſtianitatis* causâ exulâſſe, id

Fictitia eſt ſecunda illa *Domitilla Virgo*.

Xiphilin.

licet *Dio* non fuerit expressè testatus, est tamen fateor omnino verisimile. *Atheismi* nomine atque *Judaismi* accusatos fuisse *Christianos* è Christianorum constat *Apologiis.* Et quod non dixit *Dio*, dixit tamen Autor *Dione* fortasse antiquior *Bruttius Præsens*, Christi illam fuisse causam quam Atheismo tribuerat atque Judaismo *Dion.* Hæc ex *Historiâ*, reliqua omnia ex ingenio commenti sunt. *Unam* memorant *Historici* Domitillam, & quidem illam *Fabii Clementis* Consulis *uxorem.* Aliam illam quæ *Virgo* fuerit, primi invenere Fabulatores, qui etiam Martyrem fecerunt, cum, pro recentiorum Martyrologiorum formis, *fœminæ* nullæ essent in *Martyrologiis* commemorandæ quæ non *Virgines* fuissent aut *Martyres*; & *Virgines* omnes antiquiores *fœminas* existimarent recentiores *Martyrologiorum* Collectores, de quibus nihil constaret in contrarium. Unicum memorant etiam exilii *locum* Historici Insulam *Pandatariam*; *Pontiam* recentiores, sed & illi antiquiores *Hieronymo.* Hæc nos alibi observavimus, fontemque etiam erroris ostendimus. Quæ si vera comperiantur, jam nullus *usus* erit *Clementis* nostri Pontificis in *Historiâ* quæ contigerit sub finem *Domitiani.* Si enim nulla fuerit apud Veteres *Domitilla* Christiana *Virgo*, nulla erat utique quæ à *Clemente* velaretur. *Matronam* enim *uxoremque* Consulis à *Clemente* velatam ne quidem ipsi vellent Fabulatores.

[Ap. *Euseb.* H. E. III. 18. & Chron.]

[Resp. ad *Grot.* Cap. V. §. 2.]

[Non fuit *primis* Christianitatis *initiis* in *honore Virginitas*, ne quidem apud *Philosophos.*]

3. Sed fac demum esse *Domitillam Virginem.* Nec tamen ita obtinebunt fuisse ab illorum temporum *Episcopo*, nedum à *Clemente*, velandam. *Fœminas* omnes, etiam *nuptas*, sed præsertim *Virgines*, pro illorum temporum Disciplinâ, incessisse *velatas*, probavit eruditè **Baronius.* *Nuptarum* tamen *velum* nemo dixerit ab *Episcopo* fuisse imponendum. Sed nec *Virginum*, nisi si quæ fortè *votum* emisissent *Virginitatis* perpetuò conservandæ, quæque adeo *Deo* Virginitatem suam consecrâssent. In illis enim duntaxat *consecrationibus* Dei vicem repræsentabat *Episcopus*, accipiebatque solenniter *Dei* vice illud quod *Deo* esset ex

[* *Baron* Martyr. *Maii* VII.]

voto

voto *consecrandum*. Sic *Vestales* velabat *Pontifex Maximus*, sub cujus etiam Disciplinâ essent deinde victuræ. Ergo ubi nulla erant Virginitatis *vota*, ibi consentaneum erat nullam fore etiam *solennem* Virginum *Consecrationem*; nullam fore, sub manu *Episcopi*, solennem Virginum *professionem*; nullam Episcopi *benedictionem*, nec proinde opus fore, qui velum indueret, Episcopo. Nec vero ulla fuisse illis temporibus Virginitatis *vota*, breviter, &, pro hujus loci modulo, ostendam. Constat imprimis apud Judæos adeo non fuisse in *laude* perpetuam Virginitatem, ut contrà potiùs *opprobrio* daretur siqua nullos sustulisset liberos. Ita *Gen.* XXX. 23. *Isai.* IV. 1. Sed & sub primis *Novi* etiam *Testamenti* temporibus eadem illa invaluit opinio. S. *Luc.* I. 25. Nec modò apud *Judæos*, verumetiam apud *Romanos*, summo in honore erat *conjugium*, & legitima *liberorum* procreatio. Gravissimam habemus in *Dione*, hâc de causâ, *Augusti* Orationem, qui tantis conjuges parentesque ornavit in Rep. privilegiis, ut jura illa ambirent qui liberos nullos creâssent, si tamen conjuges fuissent, & infœlix sortiti fuissent, nullâ suâ tamen culpâ, Matrimonium. Sed & apud *Græcos*, ne quidem ullum legimus *Philosophum*, aut insignis *exempli* virum, qui, *virtutis* excelsioris causâ, à matrimonio temperârit. *Uxores* habuere *Pythagoras*, *Socrates*, & reliqui plerique ab illis oriundi Philosophi. *Uxores* etiam Judæorum *Esseni* πολιτικοὶ, & Indorum *Gymnosophistæ*. Nec alii inter utrosvis conjugium aversati, nisi si qui forte vitam *Anachoreticam* sequerentur, omnique adeo *hominum* consortio sibi interdixissent. Et tamen de vitâ illa *Anachoreticâ* semper disputatum, fueritne in laude ponenda, an Sapienti potiùs esset capescenda Respublica? Disputârunt eâ de causâ *Plutarchus*, *Seneca*, & *Maximus Tyrius*. Plerique vitam illam pro *tempore* duntaxat amplexi sunt; nullus sese *voto* ad eam obstrinxit, idque in perpetuum: nullus docuit *laudandum*, siquis ita sese obstrinxisset. Egit in *Eremo* aliquot annos *Josephus*, egit *Justinus Martyr*, egit Lilybæi *Porphyrius*. Sed *Porphyrium*

revocavit *Philosophus* ipse *Plotinus*. *Josephus* etiam vitam egit Politicam *uxorem*que duxit. Deseruit eremum *Justinus Martyr*, atque etiam *Chrysostomus*, nullo utique *voto* obstricti omnes ad vitam solitariam. *Philosophiam* etiam primis Christianismi temporibus professi sunt *Antonini* Imperatores, professus est privatus *Euphrates*, uxorati tamen omnes. Uxorem ipse non quidem duxit *Epictetus*, idem tamen *Demonacti* Autor ut duceret. Adeo vitam conjugatam ne *Philosopho* quidem credidit indignam. Sic etiam ante Christum viri apud *Romanos* Philosophiæ deditissimi, uterque *Cato* & *Brutus*, ductis tamen omnes *uxoribus*. Nec sane inter dogmata Philosophorum, quæ certè admodum aliena & Paradoxa docuerunt qui novorum dogmatum, atque Hæreseon ambitu vellent inclarescere; ullum tamen reperio qui docuerit Sapienti suo non esse incundum Matrimonium. Unum reperit *Baronius Naumachium*, nec tamen *Philosophum* illum, sed obscuri nominis *Poetam*, qui vitam *cælibem* laudârit. Sed alio tamen nomine laudavit ille quàm *Baronius*; non *Virtutis*, nedum *Religionis*, sed quòd immunis esset à *molestiis* aliisque *Sæculi* incommodis, quibus obnoxia est vita *Sæcularis* atque *conjugata*.

Lucian. Demon.

Sed nec apud *Sacerdotes*.

4. Sic in *Philosophis*. Nec aliter in *Sacerdotibus* sanctissimis illis Religionum antistitibus. Cum in illis tamen vita illa cœlebs videri posset utilior, propter ἁγνείαν illam, seu *castimoniam*, & tori etiam conjugalis *abstinentiam*, quæ, pro illorum temporum receptis moribus, erat *Sacrificaturis* observanda. Ita illam sanctè observatam constat, ut cùm per *somnium* cum uxore rem habuisse visus esset *Matthias*; duxerit, pro eâ vice a *Sacrificiis* esse abstinendum. Docent itaque *Rabbini* perpetuum fuisse Summi Pontificis vicarium, quem *Segenem* appellant, qui ejus *vicem* in *Sacrificiis* obiret, siquando id genus *somniis* ipse fuisset incestatus. Sed multa istiusmodi de majorum moribus commenti sunt *recentiores* Rabbini. Et fictitium illum esse *Segenem* possem è *Veteribus* ostendere, si id impræsentiarùm agerem. Illud tamen

tamen certum, in omni *Veterum*, etiam *Judæorum*, *Sacerdotio* locum habuiſſe illam, quam dixi, *Sanctimoniam.* Etiam apud *Chriſtianos* in uſu fuiſſe innuit Apoſtolus 1 *Cor.*VII.5. nec modò celebrantes *Sacerdotes*, ſed *participes* Sacrificiorum *Chriſtianos* etiam *Laicos*, cum νηστείᾳ & προσευχῇ attenderent. Nec enim aliam hoc in loco προσευχὴν intelligi conſentaneum eſt, quàm quæ eſſet *Sacrificiis* in Templo *publicis* adjuncta, vel ſaltem in Eccleſiâ *Eucharisticis.* Sic etiam *Chriſtianos* memorat *Origenes* qui à commercio *Venereo* abſtinerent πρὸς τὸ καθαρώτερον θρησκεύειν τὸ θεῖον. Sed multa erant in ipsâ illâ *caſtimoniâ* laudanda quidem ſi obſervarentur pro *tempore* quo ſacra illa eſſent obeunda, eadem tamen rurſus vituperanda ſi obſervarentur in *perpetuum.* Sacra illa inceſtabat *dolor* quacunque ille de causâ conceptus. Ut proinde in laude eſſet ſiquis etiam propinquorum funeribus non indoluiſſet, vel ſaltem nulla edidiſſet doloris externa teſtimonia dum Sacris obeundis eſſet occupatus. Laudatum id in *Xenophonte Socratico*, & *M. Horatio Pulvillo.* Propterea *Judæorum Pontificibus* luctûs *modum* conſtituit ipſe Deus, & lugentium veſtitu, externiſque pleriſque luctûs indiciis interdixit. Et tamen pium erat, & humanitatis officiis conjunctiſſimum charorum mortes accepiſſe cum luctu, quin & luctûs externis indiciis teſtatum facere quanti mortuos feciſſent, cùm nullâ id Religionis munerumq; publicorum fraude conſtaret. Sacra eadem inceſtabat contactus ipſe *morticiniorum*, adeo ut non *Sacrificiis*, non *precibus* ſolennibus liceret illis intereſſe, non *Templis*, ne quidem *domibus*, quas, pro receptis illorum temporum moribus, *conſecrare* ſolebant, qui etiam piis de cauſis mortuos *contigiſſent.* De *Judæorum* moribus teſtis eſt idoneus Autor Apocryphus *Tobit.* Illum enim legimus ne quidem *domum* propriam intrare auſum cùm fuiſſet piâ *mortui* ſepulturâ pollutus. Nec tamen ſe *culpam* admiſiſſe ex eâdem illâ colligitur Hiſtoriâ. Volens enim, & cum ingenti vitæ periculo, piaculum contraxit, non

Orig. cont. Celſ. p.21.

non id proculdubio facturus si Deo credidisset ingratum, si non ingenti etiam mercede ab eodem munerandum. Sic nimirum aliis officiis implicita ipsa illa piacula *laude* digna habebantur, & proinde necessariò incurrenda. *Ad semper* autem Officia illa Præceptorum *Affirmativorum* obligare ipsi existimant Scholastici, licèt non *pro semper.* Nunquam certè penitùs ejuranda, quod tamen illos fecisse oportebat, pro illorum quoque temporum receptis opinionibus, qui perpetuò se observaturos vovissent ipsam illam sanctimoniam.

Nihil *imminutus* Sacerdotii honor legitimo *Matrimonio.*

5. Et verò in hâc ipsâ causâ *Praxis* ipsa Veterum ostendit quàm nihil illi legitimis *Matrimoniis* imminutum crederent honorem illum ipsum *Sacerdotii.* Multi Sacerdotia *hæreditaria* possidebant, & ad ipsam Sacerdotii sanctimoniam spectare arbitrabantur, si illud ne quis aliùd, quàm de *sancto* etiam *semine* prognatus attingeret, & vicissim incestari si quis illud arripuisset *alienigena.* Ita Sacerdotia pleraque *Asiana.* Ita *Judæorum* illud omnium sanctissimum, quodque maximè ob oculos Primævi videntur habuisse *Christiani.* Et verò illa *Judæorum* de *seminis* è sanctis parentibus oriundi *sanctimoniâ* apud *Christianos* fuisse recepta constat è 1 *Cor.* VII. 14. De *Corporis* illum *sanctimoniâ* loqui certissimum est, quæ è *Corporum* sanctorum conjunctione deducitur. Et quidem ratio eadem procedit si de *Sacerdotali* sanctimoniâ eadem urgeantur quæ de *Baptismali* vera esse ipse ibidem concedit Apostolus. Si enim contracta illa à *Parente* in *Baptismo* sanctimonia ad *filium* ita transire intelligatur, non quidem ut esset sine Baptismo *sanctus* filius, sed ut propter *Parentis* sanctimoniam jus habeat *filius* ad similem sanctimoniam in Baptismo consequendam; Quidni etiam sequetur *filium* è *Sacerdote* oriundum, non quidem nasci sine *consecratione* Sacerdotem, sed inter Sacerdotii *Candidatos* illum, modò reliqua respondeant, vel ipso illo *Natalium* jure esse præponendum? Si enim sanctior *Baptizati* infans reliquis omnibus habeatur *Infidelium* infantibus; cur non etiam *Sacerdotis* infans

sanctior

ſanctior reliquis etiam *Baptizatorum* infantibus? Hæc certè Ratiocinia cum fuerint in *Judæorum* Peculio, ſeu *Segullâ*, probata, ea certè à *Chriſtianis* improbata ſupponendum non eſt, ni id manifeſtis poſſit probari in contrarium Teſtimoniis. Ea nulla hic proferunt Adverſarii, nos verò ea produximus quæ pro receptis *Judæorum* dogmatibus Argumentari videantur. Dedimuſque alibi exempla quæ *hæreditaria* id genus *Sacerdotia* ne quidem *Chriſtianis* ipſis diſplicuiſſe confirment. Primarium primis illis temporibus oſtendimus Epiſcopum *Hieroſolymitanum*. Eum verò probavimus, quamdiu duravit Familia *Davidica*, unde Dominus noſter erat oriundus, *Domini* noſtri *Familiæ* fuiſſe hæreditarium, ejuſque etiam reliquos *cognatos* hæreditario quodam jure Epiſcopo *Hieroſolymitano* fuiſſe à conſiliis, reliquiſque adeo omnibus per orbem Eccleſiis præfuiſſe. Idem etiam oſtendimus in Eccleſiâ *Epheſinâ*, octavum illi ejuſdem *familiæ* præfuiſſe *Polycratem*. Sed & aliis in locis ubi *Sacerdotia* non eſſent *hæreditaria*, ſic tamen Sacerdotibus *permiſſa* ſunt *conjugia* ut nullâ prorſus honoris Sacerdotalis imminutione id fieri intelligeretur. Virginibus *Veſtalibus* poſt XXX. annos in Sacerdotio peractos (*ſeptennes* autem eligebantur) nubere conceſſum eſt. Uxoreſque ducebant Romani *Pontifices*, liberas nimirum Virgineſque. Quæ etiam Diſciplina valuit in *Judæorum Pontificibus*. Et rari admodum fuere *Sacerdotes* quibus penitus *negata* legimus fuiſſe *Matrimonia*. Et illi etiam omnium contemptiſſimi, ne ad honorem illorum hanc intelligamus pertinuiſſe caſtimoniam. *Cybeles Gallos*, non excelſioris Diſciplinæ causâ, ſed in memoriam *Agdeſtis* Cybeles amaſii, qui ſeſe execuerit, exectos fuiſſe conſtat, & nullo pretio apud ipſos etiam fuiſſe Gentiles. Sic & *hierophantas* quos tradit *Tertullianus* epotâ cicutâ virilitatem ſibi ademiſſe. Nullos certè memini qui, integrâ virilitate, ad caſtimoniam *perpetuam* Sacerdotes conſtringerentur. Et verò *Eunuchi* quanto fuerint in contemptu apud Veteres, teſtantur *Lucianus* & *Claudianus*. Utque uno verbo dicam, erant in *laude*

Lucian. Eunuch. *Claudian.* in Eutr.

laude Matrimonia *singula*, laudatosque multos eo nomine legimus tam in Libris quàm etiam in Inscriptionibus, locumque adeo habuere tam in Disciplinâ Sacerdotali *Gentilium* quàm etiam *Christianorum*. Laudatum in illius temporis Scriptoribus neminem observavi quòd in *Virginitate* consenuisset. Quanquam hæc fateor ad causam *Domitillæ* parum esse necessaria. Nec enim ad *fœminas* attinebat causa illa seu ἀναχωρήσεως, seu etiam *Sacerdotii* apud *Christianos*, ut utrovis nomine *Virginitatem* crederet sibi esse excolendam.

Quis *Eunuchus* propter *Regnum Cælorum*.

6. Ita constat non è receptis *illorum temporum* opinionibus, tantam illam, quæ postea invaluit, *Virginitatis* æstimationem haurire potuisse *Christianos*. Non itaque è generali illo Canone haustam fuisse oportuit, quo ὅσα σεμνά, ὅσα ἁγνά, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ, εἴ τις ἔπαινος, pro *receptis* nimirum Judæorum Gentiumve *opinionibus*, ea *Christianis* Apostolus observanda commendavit. Alia itaque ejus origo quærenda est. Credunt Pontificii è verbis illis Domini natam quibus monet, esse *Eunuchos* οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. S. *Matth.* XIX. 12. Quæ illi sic intelligunt ut *Eunuchi* illi, de quibus loquitur illo in loco Dominus, tam sibi, vinculis sponte accersitis, aditus ad conjugia obstruxissent, quàm mutilatis corpore *Eunuchis* fuissent obstructi. Sed verò verba illa εἰσὶν Εὐνοῦχοι, non *novam* aliquam de *Eunuchis* opinionem introducere videntur, sed ad *receptam* potiùs alludere, talesque planè designare qui jam essent in *Judæorum*, quorum erat *Regnum cælorum*, moribus notissimi. Nec tamen ullos legimus *Judæorum*, ne quidem ipsos ἀναχωρητικοὺς *Essenos*, qui aut corpus *mutilandum* censuissent, aut saltem *Virginitatem* suam *voto perpetuo* consecrandam. Ad *Pharisæos* autem hæc disputavit Dominus, notisque adeo ab illis concessisque Principiis. Nec verò *illis* fuisse difficilia, exinde facilè colligimus, quòd nec *offensos* legamus

Phil. IV. 8.

mus tantâ illâ ſermonis duritie Phariſæos, quod tamen alibi, ubi ſententiam Domini minus aſſequerentur, ſæpe contigiſſe legimus; nec ad novam explicationem quærendam excitatos ipſos etiam *Diſcipulos*. Id voluit omnino Dominus quòd alibi cùm *manus* præcipit *amputandas*, *oculoſque eruendos*, quoties *ſcandalo* eſſet unum è membris illis omnium chariſſimis, i. e. quoties ad *peccatum* ſolicitaret. S.Matth.V.29,30. Nec tamen quenquam legimus è *Chriſtianis* qui propterea, aut manus ſibi *amputârit*, aut oculos *eruerit*: Sed nec unquam legimus qui proinde ſibi omni manuum oculorumque *uſu* interdixerit. *Prophetarum* Dialecto conſtat uſum eſſe Dominum, non utique ad *literam*, ſed *Myſticè* duntaxat intelligendum. Eâ autem Dialecto qui manibus oculiſque præditus, ſic tamen ſibi temperârit quoties manuum oculorumque ſubſidiis ad cupiditates illicitas ſolicitaretur, quaſi cæcus mancuſque fuiſſet, ei membra illa *periiſſe*, ſtylo illo, quem dixi *Prophetico*, cenſuit Dominus, S. *Matth.*V.29,30. cum κυλλὸν & μονόφθαλμον εἰς ζωὴν εἰσελθεῖν, S. *Matth.*XVIII.8,9. S.*Marc.*IX.43,45,47. Plane his in locis idem valent, *mancum* fieri *mutilumque* propter *vitam*, quod in illo de quo agimus, *Eunuchum* fieri propter *Regnum Cælorum*; nec magis uſum membrorum genitalium *legitimum* ille excludit *Eunuchiſmus*, quàm uſus manuum, pedum oculorumque *legitimos* excludunt illæ *mutilationes*. Nec aliò certè quàm ad concupiſcentiarum illicitarum coercionem ſpectant horum ſermonum occaſiones. Qui mulierem viderat quidem, non tamen πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, S.*Matth.*V.28. is *oculum eruiſſe* cenſetur, v.29. Et qui duros illos de *divortiis* non propter πᾶσαν αἰτίαν faciendis ſermones S.*Matth.*XIX.3, 9, 10. cepiſſet tamen, v. 11. & in vitæ officiis expleviſſet, is ille eſt *Eunuchus* quem ait Dominus ob *Regnum Cælorum* ſeſe *caſtraviſſe*, v.12. Eodem ſermonis idiotiſmo dixit apud Minucium Felicem Octavius, *Nos uxoribus noſtris ſolummodò* Viri *naſcimur*. Minut. Fel. Octav. Et Tertullianus, *Chriſtianus uxori ſuæ ſoli* Maſculus *naſcitur*. Tertull. Apol. c.46. Si ſolis uxo-

B b ribus

oribus *Viri*, & *Masculi*, ergo apud reliquas *Eunuchi*, cum quibus nullum erat sexûs Virilitatisque commercium. Nec modò in sermone *Prophetico*, sed in alio quoque eundem vocis *Eunuchi* usum probat *Athenagoras*. Jungit ille ἐν παρθενίᾳ καὶ ἐν εὐνουχίᾳ μεῖναι, quasi idem esset in viris Εὐνουχία, quod in Fœminis παρθενία. Rursus Εὐνούχους & μονογάμους invicem opponit, ut plane *cælibatum* Εὐνουχίας nomine intelligat. Nec enim de *eviratis* fuerat apud *Imperatores* præsertim gloriaturus, quorum *legibus* habebantur infames. Prohibuerat enim *Domitianus* illum *Eunuchismum*, prohibuerat *genitalium* mutilationem *Hadrianus*, ut etiam *Circumcisionem* illo *mutilationis* nomine complecteretur. Permisit quidem *Pius Judæis* Circumcisionem, sic tamen ut in *reliquis* omnibus Decessorum decreta confirmârit. Eodemque retulerim quòd *Melitonem Sardensem Eunuchi* titulo quasi quodam encomio legamus exornatum. Quòd si omni *conjugio* abstinentes rectè possimus *Eunuchos* appellare; Quidni & illos qui ita sibi in legitimo conjugii *usu* temperant quasi omnem sibi penitùs interdixissent? qui ita *habent uxores ut* sint *tanquam non habentes*, 1 Cor. VII. 29.?

Athenag. Legat. p. 153. Edit. Oxon. p. 157.

Matrimonium in honore habebant primi Christiani.

7. *Novam* itaque de honorandâ *Virginitate* opinionem nullam introduxit ipse Dominus. Nisi fortè Dominum ita locutum arbitremur ut *posteris* novæ opinionis *occasionem* præbuerit, rectiùs illum, quàm fecissent coævi Auditores, deinde intellecturis. Fuisse causas de quibus hoc appositè rectéque dici possit, existimo. Hanc verò illis accenseri posse non arbitror. Verbis disertissimis Apostolus, quo loco Virginitatem commendandam censuit, *De Virginibus autem, præceptum* (inquit) *Domini non habeo*. Nec itaque prædictum de *Eunuchismo*, nec alium aliquem Domini sermonem in illam, quam volunt Adversarii, sententiam intellexit Apostolus. Idem enim γάμον τίμιον ἐν πᾶσι, καὶ κοίτην ἀμίαντον pronunciat. *Asserentis* enim potiùs quàm *Præcipientis* ea esse verba, ostendit particula Adversativa δὲ in sequentibus.

1 Cor. VII. 24.

Quasi

Quasi diceret propter illam Matrimonii τιμιότητα duriorem experturos à Deo ipso pœnam tori conjugalis violatores, quasi quodam piaculo constrictos. Quod *honorabile connubium* dicit, in eo alludit, ni fallor, ad leges *Romanas*, honoresque conjugibus à legibus *Augusti* decretos, quos quidem *honores*, dum ipse γάμον τίμιον agnoscit, proinde jure meritoque necesse est agnoverit fuisse decretos. Cùm verò Deum violati Matrimonii vindicem minatur, jam non *honorem* Matrimonii duntaxat apud *homines*, sed apud *Deum* asserit ejusdem *sanctimoniam*. Nec enim alibi quàm in flagitiis piacularibus pœnas illas θεηλάτους minabantur metuebantque Veteres. Ergo ἐναγεῖς Apostolo conjugii violatores. Nec modò ob *fœderis conjugalis* tacitam saltem execrationem, cujus sequestrem Deum conjuges vicissim interposuerant, verumetiam ob *corporum* Christo sanctoque ejus Spiritui dicatorum ipsiusq; vinculi Matrimonialis *sanctitatem*, Sacrificiis plerunque, Sacerdotumque benedictione, accersitam. Et verò apud *Christianos* propria quædam erat Matrimonii *sanctitas*, quòd cum vinculo illo *Christi* & *Ecclesiæ* omnium sanctissimo habere quandam crederetur affinitatem. Sic enim illa invicem contendit Apostolus, quasi Typi Antitypique rationibus vicissim responderent, *Eph.* V. Et sic *Viri caput Christum* statuit, sic *Christi caput Deum* ut *Virum caput mulieris*, 1 *Cor.*XI.3. *Eph.*V.23. Et ab Officiis *Christi* erga *Ecclesiam virorum* erga *conjuges* officia collegit, *Eph.* V. 24, 25, 26, 27. Quin & in *sacris* Ecclesiæ *Officiis* virilis *sexûs* honorem ex ipso illo *Capitis* munere collegit, 1 *Cor.*XI.3,4, &c. ne prorsus *civilia* jura illa, nihilque *sacri* in se continere, suspicaremur. Nec verò mirum *Christiana Mysteria* ad *conjugia* adumbranda retulisse Dominum, cùm eadem fœdissimis Symbolis adumbrârint recepta etiam *Mysteria Ethnicorum*. Is usus *Phallorum* & *Ithyphallorum* in *Bacchicis*, in *Isiacis*, in *Eleusiniis*, in Sacris *Veneris* Matrisque *Dindymenis*. Idque illâ ipsâ *adumbratione* consequebatur Matrimonium ut in *cæleste*

illud *conjugium* redundare crederentur illius violationes, nec proinde poſſit ſine *piaculo*, & quodam quaſi *ſacrilegio* temerari. Is enim erat uſus *ſacrorum Symbolorum*, non modò ut *repræſentarent*, ſed ut unà ſignificarent quo modo homines *Symbola* tractâſſent, eo etiam fore ut & res per Symbola *repræſentatas* tractâſſe apud *Deum* æſtimarentur: & ad *Typi* contumeliam referendam fore *Symboli* contumeliam, & viceversâ honorem *Symboli* ad honorem *Typi* ſpectare. Quæ certè faciunt ad ſummum Matrimonii *honorem*. Quod verò ad *Virginitatem* attinet, cenſetur ἀσχημονεῖν pro receptis illorum temporum opinionibus, ſiquis Virginem ὑπέρακμον non dediſſet in Matrimonium, 1 *Cor.* VII. 36. Qui ita ſentiebant εὐσχημοσύνης ratione *Virginitati* anteponebant *Matrimonium*.

> *Conjugium* non aſpernabantur nonnulli in Eccleſiâ *honoratiſſimi*. Clem. *Alex.* Strom. III. p 448. & apud *Euſeb.* H. E. III. 30.

8. Nec ſane ad *honoris* diminutionem ſpectâſſe *Matrimonium* ipſum illud oſtendit, quòd viri in Eccleſiâ omnium *honoratiſſimi* fuerint *conjugati*. De SS. *Petro* & *Philippo* Apoſtolis tradit è Veterum Traditionibus *Clemens Alexandrinus*, additque *Philippum* filias ſuas *viris* elocâſſe. Idem etiam de S. *Paulo*. Sic enim γνήσιε σύζυγε, *Phil.* IV. 3. intellexere veteres, quæ certè *fœminis* in eo ipſo loco accenſetur. De *illo* tamen fuerit id minùs fortaſſe certum, non tamen pugnat locus 1 *Cor.* VII. 7. Locutus enim fuerat de conjugatis, quos ne quidem *Orationis* causâ voluit invicem fraudare, ne quidem è *conſenſu*, præterquam *ad tempus*, ne *tentaret* illos *Satanas* propter *incontinentiam* ſuam. Hoc ait ſe non ſecundùm *imperium*, ſed ſecundùm *indulgentiam* dixiſſe, malle enim omnes eſſe ſicut *ſeipſum*. Quibus verbis id potiùs innuit, ſibi quoque fuiſſe *conjugem*, à cujus tamen *commercio* abſtinuerit, licèt *abſtinentiam* illam nollet aliis *maritis* injungere. Quod verò ait *Clemens* de S. *Petro*, non eſſe ſine causâ dictum ex ipſo conſtat Evangelio S. *Marc.* I. 30. Nec porro de S. *Philippo Evangeliſtâ* & *Diacono*, ſed *Apoſtolo*, verum fuiſſe quod tradit *Clemens*, exinde

exinde constat, quòd *Diaconi* filiæ in *Virginitate* consenuerint, hujus *Philippi* filiæ *omnes* fuerint *viris* elocatæ. Errorem enim *Valesii* alibi refutavi, *unam* saltem *Philippi Diaconi* filiam *uxorem* existimantis, de quâ credidit intelligendum esse *Clementem*. Malè enim *Philippum Apostolum* putat cum *Diacono* confudisse *Clementem*. Neque verò rectè quis *Clementi* opposuerit in re *Historicâ*, recentiores *Clemente* testes *Tertullianum* atque *Hieronymum*. Cùm tamen sit *Tertullianus* à seipso varius. Negat ille *uxores* habuisse *Apostolos* in Opere de *Monogamiâ*, jam *Montanista*. Concesserat tamen licuisse Apostolis *nubere & uxores circumducere* in *Exhortatione Castitatis*, jam antea, ut existimo, *Catholicus*. Et quod ait de S. *Philippo Clemens*, id è solâ veterum potuit haurire Traditione. *Tertullianus* omnia ejusque excriptor *Hieronymus* è loco Apostoli 1 *Cor.* IX. 5. in cujus loci vero sensu indagando nullum illis fuit à *vetustate* præsidium. Constat denique in *Matrimonium* iniquiores fuisse utrumque tam *Tertullianum* quàm etiam *Hieronymum*, quàm fuerint coævæ illis *Ecclesiæ*. Ut proinde non sit de *Antiquæ Ecclesiæ*, in hâc præsertim causâ, seu *dogmatibus*, seu etiam *Traditionibus*, ex eorum Testimonio statuendum.

Diss. I. ad *Iren.* n. 23.

De *Monog.* c. 8.

Exhort. Cast. c. 8.

9. Fateor interim, si *Clementem* audiamus, nullam fuisse uxoratis Apostolis, cùm *Apostolatum* suscepissent, conjugale commercium. Οὗτοι (inquit) οἰκείως τῇ διακονίᾳ ἀπερισπάστως τῷ κηρύγματι προσανέχοντες, οὐχ ὡς γαμετάς, ἀλλ' ὡς ἀδελφὰς περιῆγον τὰς γυναῖκας συνδιακόνους ἐσομένας πρὸς τὰς οἰκουροὺς γυναῖκας, δι' ὧν καὶ εἰς τὴν γυναικωνῖτιν ἀδιαβλήτως παρεισεδύετο ἡ τοῦ Κυρίου διδασκαλία. Eodem nimirum in Evangelio disseminando functas putat officio Apostolorum *uxores* quo & Apostolicorum Temporum coævæ *Diaconissæ*. Illarum nempe ministerio in *Gynæcea*, etiam in *Parthenonas*, quò erat *Viris* aditus, pro illius ævi moribus, sane difficillimus, penetrâsse Christi Domini Discipli-

Nec *usum* Conjugii à *loci* sui *sanctimonia* alienum censebant.

Disciplinam. Id quod sanè concedimus fuisse verisimillimum. Quod verò ait *Clemens* non ut *uxores* illas, sed ut *sorores*, ab Apostolis fuisse circumductas, id nec potuit è *Textu* colligere, nec verò, ut in reliquis solet, vel ipse se è *Traditione* didicisse profitetur. Et verò causam, quàm tunc agebat *Clemens*, vel maximè læsisset, si ab *Apostolici* muneris dignitate alienam censuisset conjugalis etiam *tori* consuetudinem. Id enim *Encratitæ* & reliqui *Nuptiarum* hostes Hæretici rapturi erant avidissimè, inque ipsum *Clementem*, &, quam tuebatur, *Ecclesiam*, conversuri. In eo certè constabat vis Argumenti, quòd *uxoratos* Dominus fuisset *Apostolatûs* munere dignatus, cùm posset alioqui *cœlibes* in ordinem illum omnium celsissimum eligere. Nec ita tamen illos admiserit, ut admisit *Publicanum* Matthæum, *Persecutorem blasphematoremque* S. Paulum, *peccatorum primum*, 1 *Tim.* I. 15. ut Apostolos plerosque ὑπὲρ πᾶσαν ἀνομίαν ἀνομωτέρους, teste *Barnabâ*. Sic enim *illos* ad *Apostolatum* vocavit, ut vocati deinceps mores pristinos *exuerint*, ni exuissent proculdubiò nequaquam admissurus. Sic tamen *uxoratos* admisit, ut liberum illis reliquerit conjugii *usum*, etiam *post* Apostolatum, si minùs abstinendum censuissent, summo tamen illo honore nequaquam depellendis. Aliter foret, nulla esset prorsus adversùs *Hæreticos* conjugio infensos Argumentatio. Nec *ipsis* modò, verumetiam *uxoribus* eorum concessit Deus ut intercederent quo minùs etiam conjugii *usum*, sine earum consensu, abdicarent. Ut enim in privatorum precibus, *corporis sui potestatem* non habuit *vir* sine consensu *mulieris*, 1 *Cor.* VII. 4 ita nec *Sacerdotibus* concessit, nolentibus *uxoribus*, potestatem corporis sui Jus idem *Matrimonii*. Utque *castimoniam* Orationi, pro receptis illorum temporum moribus, necessariam non impedire tamen censebatur *conjugii* usus à *conjuge*, pro jure, postulatus; ita nec *precum* Sacerdotalium *castimoniam* violare potuit idem conjugii *commercium* à conjuge *nolente* abstinere postulatum. Ita censuit etiam * *Theano Pythagorica*. Rogata enim,

* Vid. Ep. *Thean.* & ejusd. Apophthegm. apud *Clem. Alexandrin.* Strom. IV. p. 522.

enim, Ποσταία γυνὴ ἀπὸ ἀνδρὸς εἰς θεσμοφόρειον κάτεισιν; Respondit, Ἀπὸ μὲν τοῦ ἰδίου καὶ παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδεπώποτε. Nec verò necesse est ut moneam quantùm valuerint apud *Essenos* dogmata *Pythagoræ*, quantumque rursùs apud *Christianos* mores *Essenorum*. Observavitque idem *Clemens* nullam fuisse *Christianis* ad preces euntibus à coitu legitimo *lustrationem*, supplente nimirum *Baptismo* Christianorum universas *Judæorum Gentiliumque* lustrationes.

10. Ut ergo munere suscepto *abstinuerint* ab usu Matrimonii *nonnulli*, cùm tamen nullo necessario officio cogente abstinuerint, abstinuisse *omnes* parum certè verisimile est. S. quidem *Petri* uxorem, adepto jam *Apostolatum* marito, Martyrio coronatam testatur idem *Clemens*, è Seniorum nempè Traditione quos ille diligentissimè consuluerat. *Uxorem* ab eo in Evangelio prædicando *circumductam* constat ex Apostolo, 1 *Cor*.IX.5. Toro fuisse *dissociatam*, nec è S. *Paulo*, nec è Veterum expressâ *Traditione* colligitur, sed è conjecturis parum certis. Contrarium potius innuit S. *Paulus*. Qui enim *abstinuit*, non *circumduxit uxorem*. Proinde consentaneum erat ut qui *circumduxerint*, illi ne quidem *abstinuerint*. Addit S. *Paulus* Apostolis uxores circumducentibus *Fratres Domini*. De *Judâ* certè constat, fratre S. *Jacobi* quem ἀδελφόθεον appellant, nepotes ejus (υἱωνοὺς &. ἀπὸ γένους *Eusebio*) sub *Domitiano* Christum esse confessos, & sub *Trajano* mortuos; sub finem, ut existimo, Trajani, cùm pateretur *Simeon Cleopæ*, stirpemque *Davidis* universam *Trajanus* penitus extingueret. Sic etiam *secunda* post *Judam* generatio filios procreârit, ne dubitemus *conversos* jam *Christianosque* procreâsse. Cùm autem Apostolis *maritis Fratres* hosce *Domini* & *Cepham* accenset, eâdem, ni fallor, sermonis formâ usus est quâ *Homerus* cum *Trojanis Hectorem*, quâ SS. etiam literæ cum *inimicis David Saulem* annumerat. Id vult igitur, *Apostolos*, & quidem *notæ* inter

Nonnullos cum *Uxoribus* etiam *consuevisse* verisimillimum est.

Strom. VII. p.736.

Euseb.H.E.III. 30.

Apostolos

Apostolos *primariæ*, Fratres Domini & Cepham *uxores circumduxisse*. Quanquam etiam alibi ostendimus in sede *Hierosolymitanâ* omnium celsissimâ *cognatos Domini* præcipuum quendam post *Apostolos* locum tenuisse, eo etiam nomine *Apostolis* ipsis *superiorem*, quòd *hæreditarius* fuerit *cognatis* illis, quousque superessent, *Episcopatus Hierosolymitanus*. Cum enim *Cleri Hierosolymitani* præcipuum fuerit Collegium *Apostolorum*, Clero tamen universo, ipsisque adeò *Apostolis* præfectus est *Episcopus Hierosolymitanus*, ex *Apostolis* quidem, donec superessent *Apostoli*, eligendus, non aliis tamen illis quàm qui Dominum ipsum *cognatione* contigerant. Unde illud quoque sequitur, *celsissimis* etiam Ecclesiæ Apostolicæ *locis* fuisse *conjugatos*, nec à conjugali etiam *commercio* alienos. Cùm enim *hæreditaria* illis esset Urbis *Hierosolymitanæ* Præfectura, tam longè aberat ab eo ut illos dedeceret tori conjugalis *usus*, ut fuerit etiam *semini sancto* propagando plane necessarius. Sic nimirum in Urbe *Hierosolymitanâ*. Nec aliter in Clero *Apostolicorum* temporum *Romano*. Jubetur *Hermas* duo Revelationum exemplaria describere, *Clementi* alterum ad *exteras Civitates* transmittendum, alterum *Graptæ viduis* legendum *orphanisque* sub viduarum curâ institutis, suum *ipse* tertium lecturus exemplar *Ecclesiæ Presbyteris*. Videmus ut *similes* delegerit qui Revelationes illas curaret communicandas sui quisque ordinis collegis. *Clementem* itaque *Episcopum* transmittere oportebat reliquis exterarum Ecclesiarum *Episcopis*; *Grapten viduam* legere collegis *viduis*. Ipsum itaque qui renunciaturus erat *Ecclesiæ Presbyteris*, *Presbyterum* fuisse erat sane consentaneum. *Uxorem* tamen *liberosque* memorat aliquoties. Talem inquam *uxorem* quæ *nondum* esset, *futura tamen SOROR*. Fieri quidem potest ut *sororis* nomine *Christianam* intelligamus. Est tamen magis consentaneum ut *dissociata* à tori *usu uxor sororis* nomine appellata fuerit, quæ ita *soror* sit ut non ampliùs *uxoris* munere fungatur. Sic sane recentiorum Sæculorum Scriptores usurpant plerique quoties *uxoris* nomina

Herm. Past. L. I. vis. 2. n. 3. Græca ap. Orig. Philocal. c. 1. p. 9.

Herm. Past. L. I. vis. 2. n. 2, 3.

nomina *sororisque* invicem opponunt. Sic illis *Hermæ* temporibus propinquior *Clemens* etiam *Alexandrinus*. Sic etiam ad ipsum *Hermam* Virgines illæ visionariæ in turris ædificatione occupatæ, *Nobiscum* (inquiunt) *dormies ut Frater, non ut Maritus.* Vidit hæc scripsitque *Hermas* posito jam in *Romanæ* sedis Pontificatu *Clemente* ante Annum Dom. LXXXIII. post An. LXIX. si *Cestriensem*, post LXXIV. si *Eutychium* potiùs audiendum existimemus. Habemus itaque temporum illorum *Apostolicorum* tam *Presbyterum* quàm *Prophetam*, qui tamen à *Prophetæ Presbyterique* honore *usum* quoque ipsum *conjugii* non censuerit alienum.

Herm. Past. L. III. Simil. 9. n. 11.

11. Ut minùs tamen *Honestatis*, *Utilitatis* saltem nomine multos concedo, etiam Sæculo illo *Apostolico*, Conjugio *Cælibatum* anteposuisse. Ipsum imprimis Gentium Apostolum, non *Dei* tamen *præcipientis*, sed *sui* duntaxat *consulentis*, nomine. *Utilitatem* certè potissimùm respiciunt pleræque ejus *rationes*. Utilitatem illa, *Existimo hoc bonum esse propter instantem necessitatem*, 1 *Cor.* VII. 26. Nempe faciliorem arbitratus est in *Persecutione* constantiam *Cælibi* quàm *Conjugato*. Quæ certè ratio nec *absolutè* docet, nec *semper*, Conjugio *Cælibatum* esse anteferendum. Non *absolutè*, sed propter nostram duntaxat *infirmitatem* qui libentiùs *nosmetipsos* Deo Providentiæque permittimus quàm si etiam affectus charissimi *unà* devovendi sint. Nec *semper* etiam, sed urgente *Persecutione*. Eódem spectat & illa, *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi. Ego autem vobis parco*, v. 28. Nec enim ad *Virtutis* laudem spectat quòd vellet illos *tribulationes* non tam *vincere* quàm potiùs *effugere*. Utilitatem rursùs illa, *Volo autem vos sine solicitudine esse*, v. 32. Denique illa verbis disertissimis, *Porro hoc ad UTILITATEM vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam*, v. 35. Utque abstinentiam *Utilitatis* nomine commendat, sic viceversâ deprimit eodem *Inutilitatis* nomine Matrimonium. Imprimis propter *molestias* curarum Sæcularium, *Qui* (inquit) *cum Uxore est*, *soli-*

Rationes Apostoli *pleraque* majorem Cælibatûs *Utilitatem* quàm Conjugii respiciunt, *paucæ* potiorem etiam *Honestatem*.

Domini sunt, quomodo placeat Deo, v. 32. Et, *Virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu*, v. 34. In pari itaque *Corporis* utrobique sanctimoniâ, *Spiritu* tamen illos *sanctiores* existimavit qui sola illa cogitarent quæ *Domini* essent. Quod procul dubio verissimum est ni *molestiæ* illæ mundanæ, bono animarum *publico* compensentur, & ad plures redundaturo. Fieri enim alioqui potest ut *inferior* boni honesti *gradus* qui ad *plures* pertineat, *superiori* qui sit tamen *privatus*, sit etiam *honestate* anteferendus. Sed *fructus* illos vitæ *conjugalis* impediebant temporum circumstantiæ quibus scripsit Apostolus. Sed verò *Corporis* majorem *sanctimoniam* in *cœlibe* quàm in *conjugato* agnoscit Apostolus, cùm pro receptis illorum temporum dogmatibus necessariam supponit *Orationi* castimoniam illam quæ in *tori* conjugalis *abstinentiâ* constituta est; dum rationem etiam illam adjungit cur vellet illos, peractâ oratione, ad consueta conjugii officia redire, *ne tentet vos* (inquit) *Satanas, propter incontinentiam vestram*, v.5. ne quidem reditum illum suasurus ni metueret illorum *incontinentiam* in gravius aliquod flagitium, si prohiberetur, erupturam; dum proinde *continenti*, qui *statuit in corde suo firmus, non habenti necessitatem, potestatem autem habenti suæ voluntatis*, suadet potiùs omnimodam castimoniam, *v.*37. dum hoc à se observatum dicit, *seque* adeo *conjugatis* proponit in exemplum ne quidem *redeundi* ad officia conjugalia, *v.* 7. De *conjugibus* enim suprà fuerat illi sermo.

12. His itaque Ratiociniis persuasus *ipse* suasit etiam *aliis* tanti nominis Apostolus negandum fuisse potius quàm indulgendum, illis præsertim Persecutionis temporibus, tori conjugalis *usum*. Neque verò est quòd dubitemus quin magna fuerit illius, non *Præcipientis* modò, verumetiam *consulentis* atque *Ratiocinantis* Autoritas. Præcipuè verò illud faciebat ad majorem Cœlibatûs *honestatem*, quòd omnium fere gentium moribus receptum esset *abstinere* saltem *Sacerdotes* tantisper dum Sacerdotii *muneribus* fun-

Rationes aliæ quibus factum ut *Apostolicis* quoque temporibus cœperit in pretio esse *Virginitas.*

 geren-

gerentur. Sic enim ad *Sacerdotii perfectionem* spectare credebatur, si perpetuò abstinerent. Erant autem Christiani *Sacerdotium sanctum*, 1 S.*Pet*.II.5. *Regale Sacerdotium*, v. 9. Sic autem opponi solebat Dispensatio Legalis Dispensationi Evangelicæ, quòd *non posset Lex juxta conscientiam perfectum facere servientem*, *Hebr.* IX. 9. nec *accedentes perfectos facere*, Cap.X.1. Quod itaque *Legi* negatum propter ἀδυνάτου νόμου, *Rom.*VIII.3. id *Evangelio* concedi videbatur, ut *perfectos* faceret illâ nimirum, quæ cadit in *hanc vitam*, perfectione. Proinde *perpetuò continentes* morem τελείων

*Origen.*L.VII. *cont. Cels.* p.365. ἱερέων observare docet *Origenes*. Accedebant adeo *propensis* ad magnificas de *Abstinentiâ* opiniones, verba illa Domini de *Eunuchismo* propter *Regnum Cœlorum*, quæ, non rectè quidem illi, receptis tamen opinionibus imbuti Veteres eò facilè traxerunt. Eò certè traxerunt verba illa non recentiores modò Patres verumetiam Hæreticus antiquissimus

Basilides ap. *Clem. Alex.* Strom III.init. *Basilides*. Accedebant præterea *Apostolicorum* temporum *Hæretici* qui erant plerique *Nuptiis* iniquiores, 1 *Tim*.IV.3. Non equidem puto *Hæreticos Orthodoxis* novarum opinionum Autores esse potuisse, *apertè professos*. *Subdolè* tamen atque ex *insidiis* agentes poterant, si præsertim alioqui ab illis opinionibus non admodum abhorrerent. Et verò ex

Diss.I.ad *Iren.* *insidiis* egisse omnia illorum temporum *Hæreticos* alibi probavimus. Poterant etiam confictis *Apostolorum* nomine libris, novisque *Evangeliis*. Et verò hodieque habemus id genus antiquissima Fragmenta Operum vix dum fortasse defunctis Apostolis confictorum Matrimoniis minùs pro-

Clem. Alex. Strom.II.p.380. pitia. Fuit apud *Hæreticos* Liber sub nomine S. *Matthiæ* Apostoli, cui titulus *Traditiones*. In eo scriptum erat ita

—— III p.436. docuisse S. *Matthiam*, Σαρκὶ μὴ μάχεσθαι καὶ παραχρῆσθαι, μηδὲν αὐτῇ πρὸς ἡδονὴν ἀκόλαστον ἐνδιδόντα· ψυχὴν δὲ αὔξειν διὰ πίστεως καὶ γνώσεως. Hunc locum proferebant

—— VII.p.765. *Basilidiani*, deque S. *Matthiâ* dogmatum Autore gloriati sunt. Orti nimirum illi sub initium Sæculi *secundi*, ut proinde

proinde, ni ipſi confinxerint, extare illum librum *primo* etiam Sæculo oportuerit, ut *Catholicis* poſſit ſub S. *Matthiæ* nomine obtrudi. Iidem etiam Teſtimonia proferebant è commentitio quidem illo, *antiquiſſimo* tamen, *Evangelio* ſecundùm *Ægyptios*. Finxerat Autor ille, *Salome* Reſpondiſſe Dominum, Μέχρι πότε εἶναι θάνατοι ἄχρις οὗ ἂν αἱ γυναῖκες τίκτωσι. Item, ἦλθον καταλῦσαι τὰ ἔργα τῆς θηλείας. Et rurſus reſpondiſſe *Salomen*, Καλῶς οὖν ἐποίησα μὴ τεκοῦσα. Certè hæc ad *literam* accepta *Matrimonio* videbantur adverſa, quamvis ſcio id conari *Clementem*, ut *Myſticâ* interpretatione eludat, oſtendatque aliter illa intellexiſſe *Hæreticos* quàm voluit Autor Pſeud-Evangeliſta. *Antiquitatem* autem ſummam, nec ipſis Apoſtolis inferiorem huic Evangelio aſtrueret *ſecunda* illa, quam *Romano Clementi* tribuunt, Epiſtola, ſi quidem verè eſſet *Clementis*, & ſi *priùs* à *Clemente* ſcripta quàm *prima*, ut putat *Wendelinus*. Id tamen certò ex ipſo S. *Lucâ* conſtat fuiſſe, etiam temporibus *Apoſtolicis*, ſuſpectæ fidei *Evangelia*, S. *Luc*. I. 1. Illud etiam è S. *Paulo* 2 *Theſſ*. II. 2. fuiſſe etiam *illis temporibus* Impoſtores qui *Traditiones* Apoſtolorum nomine, tam *verbo* quàm etiam *Scriptis*, obtenderent. Ut proinde curàrit Apoſtolus *notam* deinceps *genuinis Scriptis* apponendam, ſalutationem nimirum *propriâ*, non *Amanuenſis*, *manu* conſignandam, ib. Cap. III. 17. Erat autem eò facilius primis illis temporibus, ut Scripta nominibus adeo venerandis aſcripta fucum facerent etiam Orthodoxis, quòd nondum *genuina* Evangelia ab *Apocryphis* decreto publico Eccleſiæ ſecernerentur, & proinde frequentiora ex *Apocryphis* Teſtimonia quàm è *genuinis* Evangeliis in *Orthodoxis* etiam *primi Sæculi* Scriptoribus advocentur, ut alibi obſervavimus. Sic itaque fontes, ni fallor, indicavimus unde opiniones illæ de *Virginitate* adeo magnificæ poſſent in Eccleſiam etiam *Apoſtolicam* emanare, præſertim adeo propenſis ad *dura* quæque ſuſcipienda eorum animis, & quæ viderentur *Sæculo* atque *voluptatibus* adverſa.

Epitom. *Theodot.* ad fin. *Clem. Alex.*

Ap. *Clem. Alex.* Strom. III. p. 452.

—— III. p. 543.

13. Illud

in hâc Epistolâ *sermonem de Virginitatis puritate contexuisse.* Accedit præterea quòd, ut *laudandam* Clemens *Virginitatem* censuisset, alienum tamen fuerit ab illius in hâc Epistolâ consilio. *Laus* enim illa nimia *Schismaticorum* studiis favebat, ut proinde non fuerit, hoc saltem in loco, nimium efferenda. Sed de *secundâ*, quæ fertur *Clementis* Epistolâ intelligenda hæc putat *Wendelinus.* Sed nec *Epistolæ* formam servat *secunda* hæc, quæ *dicitur*, Epistola; nec *Eunuchis* inscribitur; nec certò constat in eâ ullum fuisse de *Virginitate* sermonem. Et verò *recentiorem* illam esse *Clemente*, & pro ejus Διδαχῇ potiùs habendam, alibi ostendimus.

Diss. I. ad Iren. n. 29.

Sed verò *Virginitatem*, illis quoque temporibus, in pretio haberi cœptam docent illius Sæculi exempla. *Virginitatem* spernebant *recentiores Ebionæi*, in *pretio* habebant *antiquiores*, διὰ τὸ Ἰάκωβον ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου, teste *Epiphanio.*

Epiphan. Hær. XXX. n. 2.

Virgo itaque illis ipse *Jacobus* frater Domini & in summo *Episcopatûs Hierosolymitani* loco positus. Convenit certè cum durissimâ illius disciplinâ quam ex *Hegesippo* retulit *Eusebius.* Erant autem hâc in causâ fide digniores *Ebionæi*, quòd hæc tradiderint illius Sectæ Hæretici *antiquissimi* Apostolis coævi, & quidem adversùs placita *recentiorum*, quos utique Traditionem illam esse *commentos* parum certè verisimile est.

Hegesip. ap. Euseb. H. E. II. 23.

Eódem spectat quòd *Nuptiis* fuerint infensi *antiquissimi* quique *Hæretici*, quòd illam causam *favorabilem*, ut videtur, existimarent propter nimiam illam Sæculi ad Virginitatem *propensionem.* Eódem ut videtur quòd S. *Paulus* ab *uxore* etiam abstinuerit. *Uxoratis* enim, non *cœlibibus* abstinentiam suam proponit in *exemplum.* Nec *Virorum* duntaxat illa erat abstinentia, verumetiam *Mulierum.* *Philippi* filias *Prophetissas* in *Virginitate* consenuisse testatur Sæculi secundi Scriptor *Polycrates*, & paulo illo recentior *Caius*, quos quidem ipsos è *Papiâ* hausisse verisimile est, qui unam earum *vidit*, estque allocutus, ne quem forte in illâ Traditione errorem suspicemur.

Polycrat. ap. Euseb. H. E. III. 21. V. 24.

Papias ap. Euseb. H. E. III. 37.

Idem de *Nicolai* Diaconi *filiabus* tradit

Clemens. Ea enim verba quanquam ita non intelligenda esse censeam ac si *juniores* fœminas *olligârit* ad *Matrimonium*; sic tamen intelligenda omnino existimo ut *libertatem* illis *Matrimonii* integram permittendam judicârit, ne quidem ullâ vel minimâ *infamiæ*, si *nupsissent*, labe incurrendâ. Sed *junioritatem* illam quâ tandem (inquies) *mensurâ* circumscribes? Certè infra ætatem *sexagenariam* circumscripsit Apostolus, *v.* 9. quam sanè ætatem nolent suam illam attigisse *Domitillam.* Et sanè huic Apostoli normæ respondisse verisimile est primi illius, quo vixit *Clemens*, Sæculi *disciplinam.* Quanquàm enim jam viderimus fuisse *fœminas* quæ à *nuptiis* abstinuerint & in *Virginitatis* proposito *consenuerint*, nullas tamen legimus quæ sibi viam, & quidem *Ecclesiâ* probante, ad nuptias *præcluserint* vel *professione* aliquâ omnibus *notoriâ*, nedum *promissione* aut *voto*, quod solebant recentiores. Certè locum in Ecclesiâ *publicum*, qualem postea habebant honoratissimum, nullum illo Sæculo habebant *Virgines.* *Viduas* memorat, deque illis præcipit, ut vidimus, *Apostolus*, quæ pro viduarum *Judaicarum* exemplo in *precibus jejuniisque* tempus omne in Ecclesiâ consumpserint. *Virgines* nullas istiusmodi habebant *Judæi*, nec à *Judæis* poterant accipere *Christiani*, quas proinde nullas uspiam memorat Apostolus. Ad eundem modum *conjugatas* memorat cum laude *Clemens* ipse *Romanus*, non utique prætermissurus in *laude* illâ *Virgines*, si publicæ ullæ extitissent. Scripsit tamen hæc fateor *Clemens* statim ab Apostolorum *morte*, cum nondum esset adeptus *Episcopatum.* Nec tamen memorat præterea qui paulo post *Clementem* excidiumque *Hierosolymitanum* scripsit *Barnabas.* Non meminit *Hermas* qui *Clemente* scripsit *Episcopo*, cùm tamen *viduarum* meminerit verbis disertissimis. Idem tamen *Hermas* viduis *orphanos* adjungit, sub earum, ut dixi, curâ instituendos. Nullas *viduis* accenset *Virgines*, ut ne quidem viduarum *Collegio* adhuc videantur ascriptæ. Sub finem denique primi Sæculi scripsit S. *Joannes* Apostolus, qui cùm *Patres*, *filios*, & *juvenes* seorsim alloquatur,

Clem.Rom.Ep.I. ad Corinth. p. 3.

alloquatur, nullas tamen alloquitur *Virgines*, imprimis utique memorandas si fuissent quæ spreto sæculo, se totas Divino cultui emancipassent.

Trajano primùm Imperante, ad publicam Virginitatis professionem admissæ, sed in Viduarum Collegio Virgines.

15. Nullæ itaque fuerunt, *Clemente* Pontifice, Virginitatem *publicè* professæ *Virgines*. Medio tandem *Trajani* Imperio paulatim irrepsere, ita tamen *paucæ* ut *Viduis* duntaxat accenserentur, non ut proprium constituerent per se ipsæ Collegium. Inde magno erant in honore, nec fere unquam in illorum temporum *Epistolis* omissæ. Proinde ortos hoc tandem tempore *recentiores* illos in *Asiâ Ebionæos* Presbyteris Epistolas *Virginibusque* inscripsisse testatur *Epiphanius*. Sed verò nullum illis *proprium* fuisse Collegium ex *Ignatianâ* illâ salutatione colligimus. Salutat ille τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. Cur enim *viduarum* nomine censerentur etiam *Virgines* ni fuissent ipsæ *Novitiæ* in *Viduarum* Collegium jam antea *notissimum*, ascriptæ? Cujus moris vestigia è *Tertulliano* observavit Maximus *Vossius*. Refert enim ille *Virginem* in *Viduatu* fuisse collocatam, & quidem ab *Episcopo*. Quod tamen *monstri* portentique loco habuit ipse *Tertullianus*, cujus tempore *aliud* à *Viduis*, & satis per se *numerosum* Virgines Collegium constituerent. Confirmantur illa porro quæ diximus etiam è *Polycarpo* qui eodem fere tempore scripsit quo scripsit *Ignatius*. Memorat ille Viduas ἐντυγχανούσας ἀδιαλείπτως περὶ πάντων, quas etiam monet recordarentur se esse Dei θυσιαστήρια, ne dubitemus illum de *sacris Viduis* esse intelligendum. *Virgines* ibidem nullas memorat, non aliâ, ut videtur, ratione quàm quòd illas, quæ *sacræ* essent, communi fuisset *Viduarum* nomine complexus. Monet quidem postea *Virgines* ἐν ἀμώμῳ καὶ ἁγνῇ συνειδήσει περιπατεῖν. Sed verò *Laicæ* erant, non *sacræ* illæ *Virgines*, nec *Viduis* oppositæ, sed *Juvenibus*.

Epiphan. Hær. XXX. n. 2.
Ignat. Ep. ad Smyrn. fin.
Tert. de Virg. vel. c. 9.
Polycarp. Ep. ad Philipp.

16. Quæ

16. Quæ autem *Virgines* ita fuiſſent in *Viduarum* ordinem allectæ, illas veriſimile eſt iiſdem quibus Viduæ *Legibus* fuiſſe conſtringendas. Imprimis *Annali* illâ quam ſtatuiſſe diximus de *Viduis* Apoſtolum, quam, ſuo quoque etiamnum tempore, receptam in *Viduis* obſervatamque docet, ubi ſuprà, *Tertullianus*, illudque habuit pro *monſtro* quòd *Vicennariâ* minorem *Virginem* Epiſcopus *Viduis* accenſuiſſet. Erat enim *Virginitatis* gloria quàm *Viduitatis* illuſtrior, lapſuſque adeo pernicioſior & majori cum dedecore. Et verò legem illam in *Virginibus* etiam fuiſſe obſervatam docet S. *Juſtinus*, qui poſt annum à S. *Polycarpo* ſcripſit circiter XXX. Sic enim ille de Chriſtianis *Virginibus*: Καὶ πολλοί τινες καὶ πολλαὶ ἑξηκοντοῦται καὶ ἑβδομηκοντοῦται, οἳ ἐκ παίδων ἐμαθητεύθησαν τῷ Χριστῷ ἄφθοροι διαμένουσι. Nullas hoc in loco agnoſcit Virgines *ſexagenariis* minores quæ fuerint Virginitatem *profeſſæ*. Sic & *Athenagoras* circiter annum rurſus à *Juſtino* XXX. *Chriſtianis* ἄνδρας καὶ γυναῖκας fuiſſe tradit καταγηράσκοντας ἀγάμους. *Seniores* ſolos *Virginitatis* nomine illuſtres celebrat *Athenagoras*, Senectutis *modum* è *Juſtino* didicimus. Neque porro veriſimile eſt *publicas* etiam illas *Viduas* promiſſione aliquâ *verbis* conceptâ, nedum *voto*, ad illam, quam profitebantur, Abſtinentiam fuiſſe conſtrictas; ſed vitæ duntaxat durioris *profeſſione* & à voluptatibus alienæ, pietatique deinde inſumendæ.

Virgines in Viduarum Collegium admiſſæ nullæ minores ſexagenariis.

Juſt.Ap.II. p.62.

Athenag.Leg. p.153.Ed. Oxon.

17. *Voti* certè nullam legimus in *Judithâ* mentionem, ſed nec in *Annâ* Propheciſſâ, quæ *Viduitatem*, pro receptis *Judæorum* moribus, profitebantur. Eo potiùs nomine laudatas legimus, quòd tot annis primo Matrimonio ſuperſtites, & quidem in ætatis flore conſtitutæ, ſecundum tamen Matrimonium nullum unquam admiſiſſent. Quæ certè laus eò erat illuſtrior quo votis illæ promiſſiſque fuiſſent ſolutiores. Idem ſecutas exemplum conſentaneum eſt receptas, ex earum exemplo, *Chriſtianorum* quoque

Vota apud Viduas nulla. Explicatur locus 1 Tim. V.12.

 viduas.

viduas. Verba sunt Apostoli de nubentibus viduis, Ἔχουσαι κρῖμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν, 1 *Tim.* V.12. Quæ scio aliter interpretari solere *Romanenses.* *Fidem* enim illam de perpetuæ deinde Abstinentiæ *voto*, κρῖμα verò de *æternâ* ad *inferos damnatione* intelligunt propter *voti* violati *sacrilegium* simul atque *perjurium.* Longe tamen illi aliter quàm senserit Apostolus. Πρώτη illa πίστις de primâ illâ erat intelligenda fide quam *primis nuptiis* & *primis* etiam *maritis*, obstrinxerant. Sic enim verba illa ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, *Gen.* II.24. coævi primis Christianis *Judæi*, eorumque exemplo primi etiam *Christiani*, quasi *duorum* duntaxat, *unius* nempe *viri uniusque uxoris*, pro primâ ejus à Deo *institutione*, oporteret esse *Matrimonium.* Vocem enim illam δύο inserendam docent, non LXXII. duntaxat Interpretes, sed, & Codex *Samaritanus*, sed & *Novi Testamenti*, & coævi illis quotquot habemus, Scriptores qui locum illum è Veteri Testamento proferunt. Duos prætcrea ita intelligebant quasi *duo Viri Uxoresve*, etiam invicem *succedentes*, cum primario illo, à Deo instituto Matrimonii exemplo pugnarent. Non quidem ita ut secunda Matrimonia prorsùs *illicita* existimarent, sed aliena duntaxat à primâ Matrimonii *institutione* Divinóque in eadem Institutione *consilio*, nec proinde à *generosis* seu *Viris* seu *Fœminis*, magnorumque exemplorum æmulatoribus observanda. Ad eundem plane modum quo & *Divortia* Divino consilio contraria ex iisdem verbis collegit Dominus, cùm tamen idem interim agnosceret à Lege *Mosaicâ* permitti ipsa illa divortia *Deo* adeo ingrata. Sic itaque *secunda* quoque *Matrimonia* à *Lege* permissa ipse censuit Apostolus, *Rom.* VII.1,2,3. Nec proinde prohibet, 1 *Cor.* VII. licèt dissuadeat. Si ergo Deus *unicos* viros uxoresque etiam esse voluit *unicas*, ad *fidem* primo marito uxorive datam *violandam* spectabant *secunda Matrimonia.* Ita argumentatur sæpe *Tertullianus.* Non tamen, uti vulgò creditur,

creditur, pro ſuorum duntaxat *Montaniſtarum* ſententiâ. Ita etiam, pro ſententiâ *Judæorum* Chriſto coævorum, Argumentatus eſt *Alexander* Herodis M. è *Mariamne* filius. *Glaphyram* ille conjugem, poſt mortem *Alexandri*, è quo liberos ſuſceperat, duplicibus deinde nuptiis irretitam reprehendit, primis *Jubæ* Regis Mauritaniæ, ſecundis fratris è Patre *Archelai*, & tanquam *ſuam* in ſomnio aſſeruit, exprobratâ illi fidei ſibi datæ violatione. Quo viſo ſomnio paucis inde diebus *Glaphyra* è vivis exceſſit. Eâdem etiam de causâ Chriſto recentior *Athenagoras ſecundas Nuptias* εὐπρεπῆ πορνείαν appellat, propterea quòd *primi* conjugii *fidem* in *ſecundo* violatam crederet. Scripſit ille quidem poſt ortum *Montani*, ſed antequam *diſſidia* Eccleſiam, *Montani* nomine, turbâſſent. Nec ſane εὐπρεπῆ fornicationem illam potuit appellare pro ſententiâ *Montani* qui damnavit *ſecundas Nuptias* quaſi prorſus *illicitas*. Vox ipſa εὐπρεπὴς ſatis indicat *licitas* quidem fuiſſe, pro ſententiâ *Athenagoræ*, eorumque quorum obibat Legationem *Chriſtianorum*, ſecundas quoque Nuptias. Cæterùm crediderunt pro *Dei* in Matrimonio inſtituendo *conſilio*, primi Matrimonii *fidem*, etiam decedente primo conjuge oportere conſtare. Unde ſequebatur, pro illâ fœderis conjugalis interpretatione, *primi* conjugii *uxorem* in ſecundo non tam *nuptam* eſſe quàm *adulteram*. Quæ tamen interpretatio non magis efficiebat ut *pœnam* Adulterii, per Legem etiam *Divinam*, ſecundò nuptæ incurrerent *æternæ damnationis*, quàm efficiebat ſimilis illa alia Domini Interpretatio eorundem *Moſis*, in Matrimonii inſtitutione, verborum, ut & *divortia* fuerint *æternâ damnatione*, in *Moſaicâ* Diſpenſatione, punienda. Sic enim collegit Dominus, *Qui dimiſerit uxorem, exceptâ fornicationis causâ, facit eam mœchari; & qui dimiſſam duxerit, adulterat*, S. *Matth.* V. 32. S. *Marc.* X. 11. Idem valet μοιχεία illa apud *Dominum*, quod πορνεία apud *Athenagoram*. Utque propter σκληροκαρδίαν *Judæo-*

Joſeph. Antiq. XVII. 15.

Athenag. Leg. p. 153.

rum indulta potiùs quàm *probata* esse dicit Dominus, in Lege *Mosaicâ*, divortia; sic & indulta potiùs quàm *comprobata*, propter similem in Evangelio σκληροκαρδίαν, credebant primi Christiani *secunda* etiam esse *Matrimonia*. Sicut itaque in Lege *Mosaica*, egregii erat exempli siquis sibi, etiam in *indultis*, alienis tamen à *mente* Domini, divortiis temperandum censuisset; sic etiam in *Evangelio* κατόρθωμα habebatur, siquis abstinuisset à *secundis Matrimoniis*. Sic certè habuit S. Apostolus dum non alios quàm *unius Matrimonii* tam *viros* quàm *fœminas* ad *Episcopatûs Diaconissatûsve* gradum censuit admittendos. Sic certè *primævi* Christiani plerique dum receptam illam docent apud Christianos consuetudinem ut *unica* agnoscerent plerique aut *nulla* Matrimonia. Quæ sæpe legimus apud Patres à *Montani* placitis alienissimos. Frustra autem κρῖμα illud ad *æternæ damnationis* sententiam referunt *Romanenses*. Adeò non necessariò denotat vox illa absolutè sumpta Judicium *Divinum*, æternamve damnationem, ut sæpe aliis vocibus adjectis ad eam significationem restrinxerit Apostolus. Nonnunquam κρῖμα Θεοῦ, nonnunquam κρῖμα αἰώνιον appellat. *Probra* duntaxat & *contumelias* hominum quibus afficiendæ erant deficientes à laudabili proposito *viduæ*, earumque fortassis occasione *Religio* quoque ipsa *Christiana*, denotavit Apostolus. Dedit enim operam ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσιν, 1 *Tim.* V. 7. μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν, ver. 14. Sic enim *ludibrium* dedit *Ephesina* Matrona apud *Petronium*.

Minut. Fel.

Nec proinde, pro Viduarum exemplo, Virginibus erant Vota aut Vela ab Episcopis imponenda.

8. *Fidem* itaque *conjugii primi*, quæ verè *prima* erat, cùm *solam* memoret Apostolus, proinde consentaneum est, ut non *aliam* ab illis datam, nec *aliam* ab illis in secundo Matrimonio *læsam* existimemus. Aliter sane foret, ut ne quidem *junioribus Viduis*, jam Viduitatem *professis*, licuerit *nubere*, quod tamen suadet, uti vidimus, Apostolus. Cùm enim

enim præcipit junioribus nubere, & *nullam occasionem dare Adversario maledicti gratiâ*, v. 14. constat utique non de aliis illum, quàm de *junioribus* viduis, hoc in consilio esse præcipuè intelligendum. Nec enim aliarum quàm *professarum* Viduarum *nuptiæ* Adversariis occasionem λοιδορίας erant ministraturæ. Tam ergo cavet ne denuo *juniores* ad Viduitatis *professionem* admitterentur, quàm etiam ne in Viduitatis professione *perseverarent*, publicâ nimirum illâ, etiam jam *antea* professæ. Exigebat enim causa, quam agebat, ipsa ut *professas* verbis disertissimis exciperet, si quidem ipse voluisset *exceptas*, indefinitâ illâ, nec limitem habente, præceptione alioqui includendas. Atqui votum Abstinentiæ professas ne quidem devitandi Adversariorum *opprobrii* causâ, patiuntur ad *nuptias* redire nostri, in hâc causâ, Adversarii. Quin potius *nuptiarum* credunt *ignominiosius* esse illis *opprobrium* quàm *fornicationum* etiam aliquoties *repetitarum*. Idem itaque senserit necesse est, si cum illis utique sensisset, Apostolus. Nec aliam fuisse *Virginum*, illis nempe temporibus, causam discimus è *Cypriano*, illis nimirum pariter *licitas* fuisse *Nuptias* si non possent celso illi Virginitatis consilio, pro dignitate respondere. *Si autem perseverare* (inquit) *nolunt, aut non possunt, melius est* NUBANT *quàm in ignem deliciis suis cadant*. Idem tamen *Christo* illas *sese dedicâsse* testatur *n.* 1. *Christo* esse *dicatas n.* 2. nec *mariti* illas, sed *Christi* fuisse *adulteras*. Nullum itaque fuisse in illâ *dedicatione votum* colligit *Rigaltius*. Sed nec de *velatis*, quarum *votum* erat *solenne*, intelligi posse concedit *Romanensium* partibus multò quàm fuerit *Rigaltius* addictior *Pamelius*. Quod ille etiam ex aliis harum Virginum notis colligit, tum in hâc Ep. LXII. tum præsertim in Libro de *Disciplinâ & habitu Virginum* memoratis. Talis illa, quòd *se dicâsse dicantur*, *quum velatæ* (inquit) *ab Episcopis consecrari soleant, non à seipsis tantùm Deo dicari*. Tales & aliæ illæ, quòd *Virgines de quibus loquitur Cyprianus cum Masculis habitarent*; *quòd*

Ep.LXII.Pamel.

balneas

balneas promiscuas, quòd nuptias adire illis liberum erat; quòd quædam earum divites erant; quòd certo habitu non uterentur, usque adeo ut ornatum earum superfluum taxare oportuerit Cyprianum. Quæ omnia in Virgines velatas non competunt, inquit Pamelius. Doceat itaque *Pamelius*, doceat *Romanensium* alius quispiam, fuisse illis temporibus *Virgines* alias arctiori Disciplinâ custoditas ad illud usque Sæculum quo scripsit *Cyprianus*, cùm jam *proprium* Virgines, & à *Viduis* diversum constituerent per se ipsæ Collegium.

Recapitulatio. 19. Nulla itaque erat, quam volunt à *Clemente* velatam, *secunda* illa *Domitilla*. Nulla illis *Clementis* temporibus, *Virginum*, per *velum* ab *Episcopo* induendum *solennis consecratio*. Nullæ primis Christianismi temporibus quæ *Virginitatem* fuerint vel *professæ*. Nullæ sub *Clemente* ad professionem ejus *publicam* admissæ. Nullæ etiam *recentioribus* Clemente temporibus, præterquam in *Collegio Viduarum*, & *iisdem* quibus *Viduæ* proinde *legibus* astrictæ. Nullæ minores *sexagenariis*; Nullæ *promissionibus*, nedum *Votis* aut *Juramentis*, aliisve ullis *vinculis*, præterquam ipsâ *Facti* professione, ad *Abstinentiam* obligatæ. Nullæ denique *postea*, cùm jam aliud à *Viduis* collegium *solæ* constituerent, seu *velo* imponendo, seu alio aliquo solenni ritu, ab *Episcopo* consecratæ, ne quidem sesqui-Sæculo à *Clementis* obitu elapso, cum scriberet *Cyprianus*. Tantum abest ut verum esse potuerit recentiorum illud de *velatâ* à *Clemente Domitillâ* commentum, nedum ut potuerit testibus fide dignioribus, melioribusque monumentis opponi. Nec verò *Bedâ* aliquem antiquiorem fuisse existimo qui vel meminerit, nullum scilicet qui infra annum floruerit à *Clementis* morte *sexcentesimum*. Ne dicam multa esse Eruditis suspecta, an *Bedæ* fuerint, in *Bedæ* illo, quod habemus, *Martyrologio*, à *Floro* nimirum, aliisque *Floro* fortasse *recentioribus* interpolata.

20. Venio

20. Venio jam ad ſecundum Argumentum de *Martyrio Clementis quod Cherſonæ tertio Trajani Anno ſuſtinuiſſe dicitur.* Sed quo tandem idoneo *Teſtimonio* conſtat *Martyrem* fuiſſe *Clementem?* Non dixit *Martyrem* in Pontificum Catalogo *Irenæus*, qui tamen de *Teleſphoro* obſervavit illum *glorioſiſſimè Martyrium feciſſe*, idem proculdubio de reliquis *Teleſphori* in *Romano* Pontificatu *collegis* obſervaturus ſi quos verè *Martyres* cognoviſſet. Nuſpiam *Martyrem* dixere qui ejus Teſtimonia adduxerant *antiquiores* Euſebio, qui tamen aliis illum encomiis ornant libentiſſimé. *Apoſtolum* illum appellat *Clemens Alexandrinus*, niſi potiùs Ἀποςολικὸς legendum ſit, eo enim nomine ſolent Veteres illos ſæpe compellare qui fuiſſent Doctrinæ *Apoſtolicæ* primarii *Traditores. Apoſtolorum*, & præſertim S. *Petri Diſcipulum* Origenes. Ne dicam alia Veterum elogia Euſebio *recentiorum.* Iidem tamen quoties *Martyrem* teſtem advocant, id ſolent notare plerunque diligentiſſimé. Sic enim *Tertullianus*, ſic *Polycrates*, ſic & alii *Euſebio* recentiores. Pro ingenti enim, quo fuerunt illorum temporum *Martyres*, honore ad Teſtimonium ipſum commendandum plurimum faciebat ſiquis *Martyr* teſtis adduci poſſet. *Quid ergo* (inquit *Tertullianus*) *ſi Epiſcopus, ſi Diaconus, ſi Vidua, ſi Virgo, ſi Doctor, ſi etiam* MARTYR *lapſus à Regulâ fuerit, ideo Hæreſes veritatem videbuntur obtinere?* Sed nec *Martyrem* agnovit *vetus* illa *Martyrum Depoſitio Bucheriana.* Habet illa quidem *Martyrem Clementem*, ſed *alium*, ut videtur, illum à noſtro *Clemente Pontifice.* Deerant enim illi Collectori *primorum Pontificum* monumenta, ut probavit noſter Cl. *Ceſtrienſis.* Defuiſſe *Martyres* vel illud Argumento eſt, quòd *Teleſphorum Martyrem* ignoraverit, quem tamen *Martyrem* fuiſſe teſtatur *Irenæus.* Eſt etiam *dies* alius ab illo quo *noſtrum* volunt paſſum eſſe *Clementem. Nov.* enim IX. ponitur *Bucherianus* ille *Clemens*, cum tamen *Clementem Pontificem Nov.* XXIII. ſtatuant *Martyrologi.* Alii etiam *Socii* Claudius,

Ad ſecundam Obj. Reſp. Veriſimile non eſt *Martyrem* obiiſſe *Clementem.*

Iren. L.III.c.3.

Tert. Præſcr c.3.

Nicostratus, & Sempronianus. Nisi potius fortasse legendum *Symphorianus. Symphorianum* enim *Claudio* & *Nicostrato* socium in *Martyrio* adjungunt *Martyrologi*, & quidem Imperante *Diocletiano.* Diem passionis assignant *Nov.* VI. qui propiùs *Clementi Bucheriano*, quàm *Pontifici*, respondet. Accedit denique & *locus* festi celebrandi omnino alius. *Ecclesiam* titulo S. *Clementis* Pontificis *Bucherianæ* Depositionis Autori, qui sub *Liberio* scripsit, coævus memorat *Hieronymus.* Proinde Natalem *Clementis Pontificis*, siquis illis temporibus celebratus fuisset, non alibi celebrandum fuisse verisimile est. Sed verò *alteri* illi *Clementi* in *Comitatum* sacra facta tradit Autor *Bucherianus.*

Nec *Martyrem* disertis verbis appellavit *Eusebius*; credidit tamen, sed nullo fretus, ut videtur, Veterum *Testimonio.*

H.E. III. 34.

21. Sed nec verbis illum disertis *Martyrem* appellat *Eusebius.* Sic enim in Historiâ: Κλήμης Εὐαρέστῳ παραδοὺς τὴν λειτουργίαν, ἀναλύει τὸν βίον. Verba mollissima, nec *mortem violentam* propriè exprimentia. Idem tamen Eusebius *Telesphorum Martyrem* observavit ex *Irenæo.* Idem de *Clemente* proculdubiò observaturus si quem *testem* illius quoque *Martyrii* fide dignum adhibere potuisset. Nec duriora habet ex Eusebio Hieronymus: *Obiit* (inquit) *tertio Trajani anno.* Primi, ut existimo, disertis verbis *Martyrem* agnovere *Rufinus* & *Gregorius Turonensis* Autores fabulosissimi, & Veteris præsertim Historiæ Ecclesiasticæ imperitissimi. Et tamen puto Martyrem *credidisse* aut haberi voluisse *Eusebium*, propriis nimirum ductum *conjecturis*, non disertis Veterum *Testimoniis.* Facit ut ita suspicer annus ille *Trajani* tertius quo *Clementem* decessisse credidit, nimirum fatalis ille, uti observavit capite superiori *Cestriensis*, Veterumque erroribus quamplurimis insignis, in quem illi *mortem S. Joannis* Apostoli, Persecutionem *Trajani*, & incerta adeo sub Trajano *Martyria* omnia conferebant, quibus ducti conjecturis Nos in ejusdem Capitis *Additionibus* ostendimus. Quòd ergo illo Anno defunctum statuat *Eusebius*, non aliunde illum collegisse verisimile

De Script. Eccl. *Clem.*

Rufin. de adult. libror. *Origen.*

ſimile eſt quàm quòd *Martyrem* crediderit, & quidem ſub *Trajano.*. Sic enim erat in Annum *Perſecutionis*, quem & *unicum* illos agnoviſſe ibidem oſtendimus, neceſſariò conferendus. Atque ita *mortem* Clementis; *Perſecutionem* Trajani, & Apoſtoli *mortem* unis eiſdemque *COSS.* aſſignat Autor *Chronici Alexandrini.* Nec enim certè ſolet *Euſebius,* quoties haberet fide dignos, quos ſequeretur, Autores, eorum nomina prætermittere. Signavit ille diligentiſſimè *annum* ipſum ex *Ariſtone Pellæo* quo debellatus eſt *Barcochebas.* Signavit etiam è *Bruttio* Chronographo *annum* quo Perſecutus eſt *Domitianus.* Nec prætermiſit etiam *Proconſules*, quibus paſſus eſt *Sagaris* ortuſque *Montanus*, nec *Legatum Syriæ* Conſularem ſub quo paſſus eſt *Simeon Cleopæ.* Et cùm *annum* certum, quo exceſſerit, deſignare non poſſet, id tamen annotandum cenſuit, ſub *Trajano* ſaltem mortuum eſſe *Apoſtolum*, atque *Irenæi* Teſtimonio confirmandum *Clementiſque Alexandrini.* Nulla itaque eſt ratio cur credamus ſi vel *Martyrium Clementis* certo aliquo Autoris fide digni *Teſtimonio* poſſet aſtruere, non fore utique, quod tamen in *Teleſphori* causâ fecerat, adducturum; nedum ſi ipſum etiam *annum* ex Autore deſignare. Quod cum non fecerit, proinde conſentaneum eſt ut credamus illum, hæc è ſuis potiùs collegiſſe conjecturis quàm certis Veterum Teſtimoniis.

22. Sed unde (inquies) in *errorem* illum poterant incidere, ut qui *verè* Martyr non fuerit, habuerint tamen illi pro *Martyre* Clementem? Inde, ut opinor, quòd *Clementem Conſulem* (cujus mentionem fecerat cum *Domitillâ Bruttius*) cum *Pontifice Clemente* confuderint. Verè autem *Martyrem* fuiſſe *Clementem Conſulem* conſtat ex *Dione.* Cur ita ſentiam, facit quòd *cognatum Cæſaris* noſtrum faciant *Clementem* Eucherius recentioreſque Fabulatores. Verè enim *Flavius Clemens Conſul* erat *Domitiani* Cæſaris ἀνεψιὸς, ſive *conſobrinus*, teſte etiam eodem *Dione.* Fuiſſe enim in Gente *Flaviâ* agnomen *Clementis* non modò ex hoc uno

Confuderunt Fabulatores *Clementem Conſulem* verè *Martyrem* cum *Clemente Pontifice.*

 diſcimus

discimus exemplo, verumetiam è *Clemente Alexandrino* Scriptore Christiano celeberrimo. *Titum* enim *Flavium Clementem* illum quoque appellabant Codices antiquissimi. Inde obiter intelligimus de Anni potius XCV. quàm XCIV. *Consule* Clemente *Arricino* intelligendum esse *Dionem*; & cùm duplex sit in loco *Bruttii* lectio, veriorem esse illam quæ Persecutionem anno *Domitiani* XV. assignet quàm quæ XIV. Intelligimus præterea quâ fide dignus sit Autor Anonymus Fragmenti de Peregrinationibus *Petri* & *Pauli* à *Patricio Junio* in suis ad *Clementem* Notis editi. Ait Fabulator iste captum cum S. *Petro* sub *Nerone Clementem* dimissum à militibus quia esset *Cæsaris* συγγενὴς, oblitus nimirum, non Gentis *Domitiæ*, sed *Flaviæ* agnomen fuisse *Clementem*, nec *Neronis* adeo, sed *Domitiani*, *affinem* fuisse, quicunque demum is fuerit, *Martyrem Clementem*. Nec tamen è *Dione*, sed potius *Bruttio*, deductam puto illius erroris *occasionem*. *Dionem* enim si consuluissent, jam constitisset eodem tempore quo *Domitilla* relegata est, etiam unà interfectum *maritum* ejus *Consulem* fuisse *Clementem*, & ad *Domitiani* Persecutionem *Martyrium* ejus proinde fuisse referendum. Quod sane verisimile est è *Dione* ipso hausisse recentiores, qui ita *Fastos Pontificales* digesserant, ut sub *Domitiano Clementem* obiisse crediderint. Sed verò *Eusebianus* ille *Bruttius* ita *Domitillam*, Clementis, ut putavit *Eusebius*, ἐξαδέλφην, *relegatam* esse scribit, ut nihil interim significet quid factum fuerit de ipso *Clemente*, cædis illius nullâ prorsùs factâ mentione. Inde factum existimo ut *Martyrium* ejus sub *Trajano* potiùs quàm *Domitiano* collocârint. Quòd enim *Martyrem* crederent, ipsa ejus cum *Domitillâ*, quam primò *Confessorem*, dein *Martyrem* existimabant, conjunctio, satis verisimilem præbebat occasionem. Sic enim illi omnes, quicunque in *Martyrum* Historiâ, quâcunque tandem occasione, commemorarentur, nullo prorsùs adhibito judicio, *ipsos* pro *Martyribus* habuerunt. Sic in *Historiâ* Martyrum *Lugdunensium* & *Vien-*

Euseb H.E. VI. 13. *Phot.*

nensium

nensium Zacharias S. Joannis Baptistæ Pater obiter duntaxat commemoratus occasionem dedit Fabulatoribus *Zachariam Episcopum Martyremque* confingendi. Sic in *Martyrum Epistolâ* ad *Eleutherum* commendatus *Irenæus*, laudatusque eo nomine quòd eorum *particeps.* fuisset, deinde *Martyr* habitus est & in eâdem illâ *Lugdunensium Viennensiumque* Persecutione credebatur esse sublatus. Sed verò nullâ etiam oblatâ occasione erant *Veteres* ad id satis per se proclives ut *Apostolos* Virosque *Apostolicos* pro *Martyribus* haberent. Quid illis S. *Lucæ* verbis simplicius colloquium Domini cum *Cleopâ* alioque Discipulo commemorantis, *Emmauntem* proficiscentibus? Quàm illa à *Martyrii* mentione aliena? Et tamen hinc *Cleopam* illum *Martyrem*, & quidem *Emmaunte*, extuderunt Impostores. Adeo nulla illis tam sterilis est occasio quin possit, illis fingere volentibus, novos Martyres procudere. Nimius essem si vellem, hoc in loco, exempla congerere.

23. Nec solus ab *Eusebio* discessit *Eutychius* in eo quòd mortem *Clementis* non ad illum quem dixi, *Trajani* annum produxerit. Discrepant etiam rationes *Pontificalis* quocunque tandem modo illæ versentur. Tantum abest ut ad *Trajanum* vixerit secundùm Autorem *Pontificalis*, ut ne quidem *Vespasiano* fuerit superstes. Sed & hîc apparent vestigia Veritatis. Qui enim turbavit rationes *Pontificalis* omnes insititius iste *Cletus*, in eundem definit annum LXXXIII. Ær. *vulg.* in quem desiisse *Clementem* testatur *Eutychius*. Proinde satis verisimile est, siqua habuerit Autor *Pontificalis* Testimonia, quæ sequeretur, Historica de *COSS.* quibus singulorum Pontificum initia exitusque designat, nec plane illa omnia seu ipse confinxit, seu ab aliis conficta, suis tamen rationibus aptanda censuit (loquor enim de primo Catalogi *Pontificalis* Autore *Bucheriano*) est (inquam) verisimile fuisse Pontificem qui verè in illum desierit annum in quem ille *Cletum* fictitium intruserat. Scio quidem legi ibidem hodie, *Obiit Martyr tertio Trajani*, de *Clemente.* Sed in *Bucheriano* Catalogo omnium antiquissimo ea nulla

Est etiam aliunde suspecta receptior illa dispositio quâ *Clemens* mortuus sub *Trajano* creditur.

com-

comparent, & primus illa ex *Hieronymo* interpolavit secundi Catalogi Autor, qui sexto tandem Sæculo sub *Justiniano* floruit, securus interim quàm illa suis Hypothesibus minimè inservirent. Nobis satis est *primo* Catalogi Autori, qui eodem, quo *Eusebius*, quo etiam *Hieronymus*, Sæculo floruerit, alios fuisse tamen, quàm *Eusebio* fuerint, Autores (*Latinos* fortassis illos cum fuerit ipse *Latinus*) & ad *Eutychianas* nostras rationes propiùs quàm ad *Eusebianas* accedentes. Sic enim constabit, ne quidem fide *Historicâ* certum esse quod tradit *Eusebius*, Clementem *tertio* Trajani *anno* è vivis esse sublatum. Uni enim *Eusebio* duos opponimus, tam *Eutychium* quàm *primum* Catalogi Pontificalis *Autorem*, & *antiquiores* illos etiam *Eusebio* Autores quos illi fuerint secuti. Commendat præterea *Eutychii* in *primis* hisce *Pontificibus* fidem tanta illa rationum ejus tam *invicem* inter se, quàm cum *Imperatorum* annis cum quibus conferuntur, concordia, præsertim in Autore parum alioqui per se accurato, parum etiam consequentiarum perspicaci. Alibi certè, cum suspectiores sequeretur Autores, sub Sæculi secundi finem, & tertii præsertim initium, non adeo invicem respondent *Imperatorum* annis anni *Pontificum*. Sed verò ad Errorem illum de *recentiore* Clementis *morte* fovendum, præter *Eusebium*, etiam supposititiam *Ignatii* ad *Mariam Cassobolitam* Epistolam contulisse verisimile est, quam tamen nihili esse, jam facilè concedunt Eruditi. Contulit præterea quòd ab Apostolorum *morte* Pontificum Annos numerandos plerique *Veterum* censuerint.

Ad tertiam Obj. Resp. Scripsit *Clemens* ad *Corinthios* sub *Nerone*, non sub *Domitiano*.

24. Sequitur tertium Argumentum de *Persecutione Domitiani*, quâ *sæviente* scriptam volunt nonnulli illam quam habemus *Clementis* ad *Corinthios* Epistolam. Sed nullo Veterum Testimonio confirmant ita sentientes recentiores, qui saltem illis in illâ sententiâ præiverit. Non ita dixit *Hegesippus*, non *Dionysius Corinthius*, non *Irenæus*, non *Clemens Alexandrinus*, non *Origenes*, sed ne quidem *Eusebius*, ex quo tamen pleraque quæ quidem fide digna tradunt,

tradunt, hauserê recentiores; sed ne quidem recentiores aliqui ante editam à *Junio* illam *Epistolam*. Quare è *Clementis* Epistolâ *ipsâ* repetendum erit, siquod habeant sententiæ suæ fundamentum. Agnoscit quidem *Clemens* συμφορὰς καὶ περιπτώσεις quæ Ecclesiam *Romanam* aliquandiu à scribendo impedierint. Sed verò illas nuspiam innuit à *Domitiano* fuisse, nedum à *Trajano*. Nec debent illi hæc *Clementi*, sed suis duntaxat, sine teste, sine fundamento, *conjecturis*. Tantum abest ut ita scripserit senseritve *Clemens*, ut plane alias συμφορὰς designet, antiquioresque *Domitiano*. Sic enim ille præfatur, Apostolorum SS. *Petri* & *Pauli* Martyria commemoraturus, ἔλθωμεν (inquit) ἐπὶ τοὺς ἘΓΓΙΣΤΑ γενομένους ἀθλητὰς λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. Ecquis est quin videat verba hæc ad prædictas συμφορὰς & περιπτώσεις esse referenda? Aliter foret ne ἔγγιστοι haberentur Apostoli, si *recentiores* alios novissima illa Persecutio sustulisset. *Neronis* itaque Persecutionem ab eo designari constat quæ prædictos sustulerit *Apostolos*. Sequitur de *Apostolis*, Τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευσαμένοις συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν οἵτινες πολλαῖς αἰκίαις καὶ βασάνοις διὰ ζῆλον παθόντες, ὑπόδειγμα κάλλιστον ἐγένοντο ἐν ἡμῖν. Quòd ait passos in ea Persecutione Christianos exemplar optimum ἐν ἡμῖν fuisse, *Romæ* passos satis manifestò innuit, ut proinde & *Apostolos* Romæ passos significet quibus *aggregatos* ait illos fuisse *Martyres*. Ait præterea fuisse πολὺ πλῆθος. Et *multitudinem* eorum *ingentem* tradit *Tacitus* qui in eâ Persecutione perierint. Quæ cum *Romæ* perierit, proinde *turbis* duntaxat popularibus, atque Imperatoris *injussu*, contigisse, quod sæpe tamen in *Provinciis* contigit, parum certè verisimile est. Sed nulli memorantur illis temporibus *Imperatores*, qui *Christianos* fuerint persecuti præter *Neronem* atque *Domitianum*.

Clem. Ep. 1 ad Corinth. p. 1. Ed. Jun.

Pag. 5.

tianum. Et quidem sub Domitiano *multitudinem*, quæ perierit, nullam fuisse alibi probavimus. Porro αἰκίας & βασάνους memorat *Clemens.* Nempe αἰκίας intelligit βασανιστικὰς, quibus nimirum non tam *puniretur* scelus admissum, quàm potiùs in causam sceleris & conscios *inquireretur*, & rei, pro moribus Romanorum, ad *confessionem* adigerentur. Sic enim ait *Tacitus* de *incendio*, *correptos primùm qui faterentur*, *deinde indicio eorum multitudinem ingentem fuisse convictam.* Id enim operam dedit *Nero*, ut in *incendiarios* quæreretur, utque aversam à se incendii infamiam in *Christianos* ipse converteret. Sunt & alia in eâdem Epistolâ multa quæ de aliis quàm *primis* illis proximisque *Apostolorum* Martyrio temporibus intelligi certè vix possint. Sic enim ille de *Templi Judaici* officiis loquitur quasi adhuc illa in *usu* essènt, quasi etiamnum à *Christianis* ipsis probata atque observata. Τῷ ἀρχιερεῖ (inquit) ἴδιαι λειτουργίαι δεδομέναι ἘΙΣΙ, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ Λευΐταις ἴδιαι διακονίαι ἘΠΙΚΕΙΝΤΑΙ· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγματι ΔΈΔΕΤΑΙ. Rursùs: Οὐ πανταχοῦ, ἀδελφοὶ, προσφέρονται θυσίαι ἐνδελεχισμοῦ, ἢ εὐχῶν, ἢ περὶ ἁμαρτίας, ἢ πλημμελίας, ἀλλ' ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ, κἀκεῖ δὲ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ ΠΡΟΣΦΈΡΕΤΑΙ, ἀλλ' ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Οἱ οὖν παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιοῦντές τι, θάνατον τὸ πρόστιμον ἜΧΟΥΣΙ. Verba omnia videmus *Præsentis* esse *temporis*. Quod verò ultimo loco addit *mortis* supplicio luisse si quis aliquid admisisset quod Divinæ voluntati minùs esset consentaneum, *pacatam* certè supponit urbem *Hierosolymitanam*, nec primis Belli *initiis* agitatam. Aliter, ut verum fuisset, nondum Sacra ab illis fuisse violata (quod tamen primis *Sicariorum* Seditionibus, constat esse falsissimum) non tamen

Pag. 53.

men potuit è tanto intervallo *Clemens*, hoc verum esse *præsumere*, & pro *Argumento* in Adversarios intorquere. Scripsit itaque ante *Neronis* annum XII. quo Bellum illud primùm erupit. Conveniunt porro Schismatis illius, cujus occasione scripsit *S. Clemens*, occasiones cum illis quas supremis illorum Apostolorum temporibus è Scriptis eorundem extitisse discimus. Ut plane illas brevi tempore sopitas jam denuò excitatas esse consentaneum sit. Superioris sub S. *Paulo* Schismatis *Corinthiaci* duæ erant præcipuè causæ, alia *Spiritualium* de donis suis superbientium elatio atque ostentatio; alia *dubitantium* de *Resurrectione* mortuorum, quæ etiam eædem secundos quoque illos excitabant sub *Clemente* eorundem *Corinthiorum* Schismaticos. Erant sub S. *Petro* ἐμπαῖκται, 2 *Pet.* III. 3. לעים qui de Christo dicerent, *Ubi est promissio, aut adventus ejus? Ex quo enim Patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturæ*, v.4. Erant etiam sub *Clemente* qui dicerent, Ταῦτα ἠκούσαμεν καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ Pag. 33.
γεγηράκαμεν, καὶ οὐδὲν ἡμῖν τούτων συμβέβηκεν, qui etiam Orthodoxos χλευάζειν solerent & μυκτηρίζειν, p.51. ut solebant ἐμπαῖκται illi *Petrini*. Postremis illa S. *Petrum* scripsisse temporibus è Cap. I. 14. colligimus. Nec diu certè ab eorum *ortu* potuit illis ita respondere *Clemens*, ἐπ' ἀληθείας Herm. L. I. Vis. III. n. 8.
ταχὺ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. Certè diutiùs συντέλειαν distulit qui sub *Clementis* Pontificatu scripsit *Hermas*, cùm jam diutinâ expectatione fatigarentur δίψυχοι illi, quorum idem meminit Infideles. Sed & in Ecclesiæ *Corinthiacæ* Regimine plures innuit etiamnum fuisse *superstites*, qui locum ab ipsis accepissent *Apostolis*, p.57. quanquam etiam *nonnullos* decessisse concedat, p. 58. aliosque in eorum locum à viris ἐλλογίμοις subrogatos, p.57. *Fortunati* meminit nominatim, qui cum Legatis Romanis *Claudio Ephebo* & *Valerio Vitone* Epistolam illam detulerit ad *Co-*

 rinthios.

rinthios. Ejusdem meminit ad eosdem *Corinthios* etiam Apóstolus, 1 *Cor.*XVI. Venerat fortasse è *Corintho* ad *Apostolum* Schismatis nuncius *Fortunatus* ipse *Corinthius*, & sublato per *Martyrium* Apostolo, & *Lino* seu fugato seu in custodiam tradito (in *Lini* enim Pontificatum incidit hæc Epistola, secundùm rationes *Eutychianas*, Anno LXIV. scripta) ita Clero *Romano* data fuerit occasio rescribendi, & è suis Legatos duos unà cum *Fortunato* remittendi.

Pag.62. Quo sensu Ecclesiam *Corinthiam* ἀρχαῖαν appellârit *Clemens.*

25. Sed ἀρχαίαν (inquiunt) appellat *Clemens Corinthiorum* Ecclesiam, *antiquam* reddit *Junius*, quæ tamen ante decennium, & quod excurrit, fundata, *antiqua*, ut existimant, sub *Nerone* appellari non potuerit. Sed *Mnasonem* legimus ἀρχαῖοι μαθητὴν, *Act.*XXI. 16. superstitibus etiamnum *Apostolis*, nec magno certè à conversione *Corinthiorum* intervallo, primam enim eorum conversionem habemus *Act.* XVIII. Errârunt itaque Viri Eruditi à vera vocis ἀρχαίας significatione. Ab *Evangelii* enim ἀρχῇ dicta est *Corinthiorum* Ecclesia ἀρχαία, quippe quæ fuisset primâ illâ *Evangelii* ἀρχῇ ad fidem Christi conversa. Proinde ἀρχαία, *primordialis* potiùs quàm *antiqua* fuerat appellanda. Nempe in Ecclesiâ illâ *Apostolicâ* ut summo erant in honore homines etiam *privati*, qui *primi* fidem Christi in Ecclesiâ fuissent amplexi, præ aliis ejusdem Ecclesiæ *membris*; sic erant etiam inter *Ecclesias* illæ quoque honoratiores *Ecclesiæ* quæ conditæ ante alias fuissent Ecclesias, illæ verò *honoratissimæ* quæ in ipsâ *Evangelii* ἀρχῇ credidissent. Nec verò ἀρχὴν illam intelligebant ἀρχικωτάτην omniumque verissimam, quam à Christi *Baptismo* inchoare solent *Evangelistæ*, quæ ἀρχὴ erat Evangelii *universalis*, sed *localem* aliam atque *particularem*, quâ primò Evangelium in suam appulisset *Ecclesiæ* cujusque *Provinciam.* Sic enim Ecclesiæ *Thessalonicensi* gratulatur Apostolus quòd illos elegisset Deus ἀπ' ἀρχῆς, 2 *Thess.* II. 13. quòd prima nimirum Evangelio credidisset Ecclesiarum *Macedonicarum*, ut ibidem

Vid. Diss. II. ad Iren. §. 15.

ibidem oſtendimus. De câdem quoque ſingularum Eccleſiarum ἀρχῇ intelligenda etiam S. *Joannis* Apoſtoli illa, ἤχετε ἀπ᾽ ἀρχῆς, 1 S. *Joan.*II.7. ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ib. & v.24.& III.11.& Ep ſecundâ,v.5,6.de *Traditionibus* nimirum à *primâ* uſque Evangelii *ſuſceptione* ſuſceptis. Sed verò in hâc etiam, de quâ agimus, Eccleſiâ *Corinthiorum* fuiſſe ſuam quoque ἀρχὴν, eundem, de quo agimus, habemus teſtem, ipſum nempe *Clementem*. Sic enim ille de priori Pag.61. S. *Pauli* ad illos Epiſtolâ; Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν Ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψεν; Non aliam intellexit ἀρχὴν quàm quâ primùm *Achaiæ* inſonuit Evangelium. Solebant enim Apoſtoli prædicare per χώρας, inquit *Clemens*, & πόλεις. Pag.54. Per χώρας hîc non *ſuburbicanas Regiones* intelligo cum *Blondello*, ſed laxiori ſignificatione ipſas potiùs *Provincias*. Ergo *Provinciarum* converſionem ab *urbibus* teſtatur cœpiſſe *Clemens*, atque ibi poſita μελλόντων πιστεύειν prima fuiſſe fundamenta. *Achaiæ* autem Provinciæ *Proconſularis* Civitatem *primariam* conſtat fuiſſe *Corinthum*; & quidem inde *Provinciæ* illius converſionem *cœpiſſe* conſtat, illam ſibi ſedem delegiſſe *Apoſtolum*, totoque tempore quo in illâ fuit *Provinciâ*, non alibi fuiſſe quàm *Corinthi*, *Act.* XVIII. Sic itaque rectè illa *Eccleſia* in ἀρχῇ converſa eſt, & cùm aliæ quoque ejuſdem Provinciæ *Eccleſiæ* ad fidem accederent, rectè tamen *illa* quaſi proprio quoque encomio ἀρχαία potuit, *primis* quoque illis *Evangelii* temporibus, appellari. Quanquam etiam ſi *Antiquitatem* eâ voce deſignari concederemus, non *abſolutè* tamen illa, ſed duntaxat *comparatè*, fuerit intelligenda. Abſolutè Eccleſia nulla *antiqua* appellari potuit ætate *Clementis*. Sed cum *recentes* eſſent omnes, alia tamen aliâ dici potuit *antiquior*, atque adeo *antiqua*, ſi vox ea aliarum *Eccleſiarum* reſpectu intelligeretur. Sic autem oſtendimus *Corinthiam* Eccleſiam *Achaicarum* omnium fuiſſe *antiquiſſimam*.

CAP. VII.

I. *Euaristus sedit ab An.Dom.*LXXXIII. *ad An.Dom.* XCI. II. *Alexander ab An. Dom.* XCI. *ad An. Dom* CI. III. *Acta Alexandri non sunt sincera;* IV. *Neque antiqua:* V. *Sed potius nova, nec ante* VII. *Sæculum scripta.* VI. *Xystus sedit ab An.Dom.* CI. *ad An. Dom.* CXI. VII. *Qui post obitum S. Joannis Apostoli Pascha* ἀναστάσιμον *instituisse videtur.* VIII. *Telesphorus sedit ab An. Dom.*CXI. *ad An. Dom.*CXXII. *quando gloriose Martyrio coronatus est.*

I. SEquitur secunda Episcoporum Tetras, & quidem integra; *Euaristus, Alexander, Sixtus, Telesphorus*, de quorum numero aut ordine nulla lis. Apud Optatum deest quidem Alexander; sed vitio, ut opinor, Librarii; Augustinus enim, qui Optatum sequitur, eum non omittit. Horum tempora eo modo disponenda sentio, quo apud Eutychium digesta reperiuntur. Ille autem de Imperio Domitiani agens, في سنتين من ملكه صير اورسطس بطريرك علي رومية اقام ثمان سنين ومات *Anno*, inquit, *Imperii* ipsius *secundo constitutus est Euaristus Patriarcha Romæ; ubi cùm octo annos sedisset, mortuus est.* Hæc Eutychius, qui de numero annorum, quibus sedit, à Græco Catalogo non dissentit. Sedit igitur Euaristus ab An.Dom. LXXXIII. Coss. Domitiano IX. & Rufo II. usque ad An. Dom. XCI. Coss. Trajano & Glabrione; hoc est, ad Domitiani annum decimum. Unde obiter observandum,

dum, quanta fides Martyrologio Romano Baronii adhibenda sit, in quo ad XXVI. Octobris scriptum est, *Romæ S. Euaristi Papæ & Martyris, qui Dei Ecclesiam sub Hadriano Imperatore suo sanguine purpuravit.* Cùm Liber Pontificum XI. Trajani, Eusebius XII. Catalogus tertius Trajani III. eum decessisse tradat: neque Veterum quisquam ad Hadriani tempora pervenisse doceat. Imò Breviaria antiqua, & illud etiam à Sixto V. editum, *Euaristus Græcus, ex Judæo patre, Domitiano, Nerva, & Trajano Imperatoribus pontificatum gessit.* Sed ex recognitione Clementis VIII. & Urbani VIII. post editos Baronii Annales, Domitiani & Nervæ nomina expunguntur; nomen Trajani remanet, Hadriani non adhibetur. Cautè satis! quia proximus Papa Alexander in Breviario, sub Trajano Ecclesiam gubernâsse, etiam post Decretum Concilii Tridentini, dicebatur. Et Pseudo-Isidorus, qui duas spurias Epistolas Euaristo tribuit, primam datam vult Valente & Vetere Coss. hoc est, A. D. XCVI. ante mortem Domitiani; alteram, Gallo & Bradua Coss. hoc est, A. D. CVIII. Trajani undecimo. Illum scilicet Euaristi primum, hunc ultimum ex Tabulis Romanis hausit, & Epistolis, ut solet, tanquam primum, & postremum Pontificatûs annum affixit. Quæ autem nostrum calculum ex Eutychii Annalibus conscriptum propriè confirmant, ad finem hujus tetradis referuntur; ubi ea argumenta ex historiæ monumentis afferentur, quæ aliorum errores circa horum quatuor Pontificum tempora clarè & abunde refellent.

وفي عشر سنين من ملكه صير الاسكندرس
بطريرك على رومية. اقام عشر سنين. ومات

II. *Anno Imperii Domitiani decimo Patriarcha Romæ factus est Alexander, qui ibi decem annos sedit, dein mortuus est,* inquit Eutychius. Sedit igitur Alexander ab An. Dom. XCI. Trajano & Glabrione Coss. usque ad An. Dom. CI. Trajano

Trajano IV. & Pæto Coss. Et quidem Martyrologium Romanum tradit Alexandrum Papam Maii tertio sub Trajano passum esse; sed pro Trajano Hadrianum substituit Baronius, cùm tamen ipse Liber Pontificum sub Trajano eum decessisse tradat, cum Breviario & Martyrologiis, quæ Veterem Catalogum sequuntur; & Catalogus tertius Trajani XIV. In antiquis omnibus MSS. & Editionibus Romani Breviarii, teste Heinschenio,& in Editione ex decreto Concilii Tridentini & Pii V. jussu factâ Anno Domini MDLXXXIV. Alexander sub Trajano gubernâsse dicitur. Sed postea ex arbitrio Baronii pro Trajano Hadrianus substitutus est, & nunc ex autoritate Clementis VIII. & Urbani VIII. error ille manifestissimus, etiam à viris Romanæ Ecclesiæ eruditis agnitus & reprehensus, retinetur. Dicit quidem Baronius ibidem se Alexandri Martyrium sub Hadriano contigisse in Annalibus pluribus demonstrasse; sed nè unum quidem argumentum illic affert; & Acta quæ id ipsum profiteri ait, contrarium planè profitentur, Alexandrum enim sub Trajano passum esse tradunt: eaque in Annalibus nimiâ antiquitate mendosa esse fatetur; unde eum castigat Heinschenius, qui errore alio, nec minori eadem Alexandri Acta deprædicat, tanquam illustria & ob suam antiquitatem veneranda, & planè sincerissima & integerrima: unde & ex iis Chronotaxin decessorum & successorum Pontificum stabilire conatur. Neque dubitandum est, quin Acta vetustis Catalogis consentiant; non tamen puto cum Heinschenio ea sincera esse, quia isti Catalogi veri non sunt, & ad eorum normam conformata sunt Acta.

III. Priusquam igitur de tempore Pontificatûs Xysti quicquam statui rectè poterit, de sinceritate, & antiquitate horum Actorum disserendum: præcipuè cum tantopere iis confidat Heinschenius. Quod ad sinceritatem attinet,an ea Acta sincerissima dici debeant, quæ tradunt Episcopum Romanum sub Imperio Trajani *Senatorum maximam partem convertisse ad Dominum?* Nonne hoc tam apertè falsum

falsum est, ut qui hoc asserit, fidem mereri in aliis non potuerit? An illa Acta pro sincerissimis haberi debent, quæ sub Trajano nobis repræsentant *Præfectum Urbi*, nescioquem, *Hermen vel Hermetem cum servis suis* MCCL. *cum uxoribus & filiis eorum ad fidem conversum, servosque omnes* confestim *libertate donatos*, imò *ingenuos* esse factos? An illa Acta adeò sincera sunt, quæ Euentium quendam Presbyterum proponunt, qui *cùm esset viginti annorum Presbyter ordinatus est* (ipsis Apostolicis temporibus, secundo vel tertio Neronis anno) & Alexandrum passum esse dicunt, cùm esset annorum XXX. adeoque Cathedram Petri occupasse cùm fuisset annorum XXII. Quis enim feret, ut Blondellus rectè observavit, *Venerabili Ecclesiæ toto orbe celeberrimæ Presbyterio juvenculum circa annum* XXII. *præditum caput* tunc *datum fuisse*? An illa Acta pro sincerissimis habenda sunt, quæ docent Xystum Alexandri successorem ipso statim initio Imperii Hadriani, in via Numentana in prædio Severinæ *ordinasse Episcopum, qui omni die quæ sunt sancta Martyribus celebraret*? An credibile est Trajanum *utriusque militiæ Comitem* (si quis eâ dignitate præditus ipsi adfuisset) in Occidentem mittere voluisse *ad interfectionem omnium Christianorum*, eo ipso tempore quo omnia in Oriente retro relapsa sunt, exercitus fusi, duces occisi, aut à Judæis ubique pressi? Non hæc vera, non sincera, sed potiùs ficta & falsa omnia, nec tam *mendosa* quàm mendacia esse videantur. Idque nos decet profiteri, qui apud antiquissimos legimus, quid paulo ante ad Plinium, quid paulo post ad relationem Tiberiani rescripserit, fecerìtque.

IV. Ad antiquitatem horum Actorum quod spectat, quam volunt esse venerandam; certè quicunque Antiquitatem ipsam venerandam esse putant, nunquam aut hæc aut his similia antiqua esse largientur. Laudem primævæ antiquitatis ipse Actorum autor respuit, indicatque ea omnia quæ tum gesta esse narraverat, diu postea à se scripta fuisse: quamdiu posteą, non immeritò quæritur.

Heinsche-

Heinschenius ea proponit *ob suam antiquitatem veneranda utpote ante persecutionem Decianam Sæculo tertio conscripta.* Sed quo argumento tanta antiquitas iis vindicatur? Nempe quia legitur in Actis, *Ideoque locus ipse habet proprium Sacerdotem usque ad hodiernum diem.* Nimirum primò supponit Sacerdotem hoc loco significare Episcopum, secundò eum fuisse Episcopum Nomenti; sed utrumque improbabile est. Primò quia Sacerdos qui ad eum remansit, opponitur Episcopo, qui primò ordinatus est; nec potuit esse Episcopus Nomenti, erat enim tantummodò proprius Sacerdos illius loci, hoc est prædii Severinæ. Ratio utcunque sic procedit; *Quandoquidem non est verisimile, quod sub S. Sylvestro habuerit locus ille Episcopum, verisimile sit, hæc Acta esse scripta Sæculo tertio in ea Ecclesiæ pace quæ Decii persecutionem præcessit.* Nihil hîc nisi verisimile præfertur, & hoc verisimile tantummodo ex alio non verisimili deductum. Idque tandem definit vel in Decianâ vel Diocletianeâ persecutione. In confesso igitur est, quicquid Alexandro Episcopo contigit, id omne centum & viginti aut septuaginta annis factum, antequam hæc Acta scriberentur; unde magna pars venerationis veræ antiquitati debitæ deteritur.

V. Mihi autem alia argumenta suppetunt quibus rectè probari puto, Acta hæc non ante Decianam, vel ante Diocletianeam persecutionem esse conscripta. Quirinum tribunum, ut Acta referunt, *Christiani in via Appia sepelierunt in cœmeterio Prætextati.* At hæc Actorum autor scribere non potuit ante obitum Prætextati. Ille autem non ante Diocletianeam persecutionem, sed in ipsa sub Maximiano passus est. Nominant Acta Aurelianum *Comitem utriusque militiæ*; quisquis autem ille fuit, eo titulo describi non potuit, antequam talis titulus inventus est, hoc est antequam magna formæ Reip. Romanæ mutatio per Constantinum facta est, post quem tandem Comitatûs rei militaris mentio sæpe fit. Hanc Comitatûs dignitatem durasse notat Heinschenius ad tempora Arcadii & Honorii, quod nemo

nemo negat. Sed ad suam sententiam propugnandam ostendere debuerat, summam illam dignitatem sub Imperio Trajani, aut saltem ante Persecutionem Decianam in usu fuisse. Denique non tantum post primum Catalogum & primævum Martyrologium Romanum, in quibus nulla harum rerum memoria est; sed & post Catalogum secundum, nec ante septimum Sæculum scripta hæc Acta fuisse puto. Scripsit ad Gregorium Magnum VI. Sæculo exeunte Eulogius Patriarcha Alexandrinus, petiitque ut sanctorum Martyrum Gesta ab Eusebio collecta ad se transmitteret. Respondit Gregorius lib. 7. Ep. 29. se adhuc nescivisse, an ea ab Eusebio collectâ fuerint. *Præter illa enim*, inquit, *quæ in ejusdem Eusebii libris de gestis sanctorum Martyrum continentur, nulla in Archivis hujus nostræ Ecclesiæ, vel in Romanæ urbis Bibliothecis esse cognovi, nisi pauca quædam in unius Codicis volumine collecta.* Hoc igitur tempore nullum Martyrologium vel sub Eusebii, vel sub Hieronymi nomine Romæ extabat. Interim quale fuerit quo Romani utebantur, sic describit; *Nos autem pene omnium Martyrum distinctis per dies singulos Passionibus collecta in uno Codice habemus nomina, atque quotidianis diebus in eorum veneratione missarum solennia agimus. Non tamen in eodem volumine, quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, & locus, & dies passionis ponitur.* Cum jam Gregorius Codicem Romanum tam disertè explicuisset, in cæteris Ecclesiis Occidentalibus ad eam amussim conformata sunt Martyrologia, & plerumque sub Eusebii vel Hieronymi nomine edita. In his Martyrologiis, die tertio Maii hæc legebantur; *Alexandri, Euentii, & Theodoli*; vel, *SS. Alexandri, Euentii, & Theodoli*; vel, *Romæ natalis Ebenti, Alexandri, Theodoli.* Hæc secundi Catalogi Autor sub initio septimi Sæculi statim arripuit, & ad Alexandrum primum Romæ Episcopum retulit. Unde secundus Catalogus in Gestis Alexandri Papæ hæc habet, *Martyrio coronatus cum eo Euentius Presbyter & Theodolus Diaconus.* Quæ cum brevissimè scripta essent, in secundo Catalogo, de-

 mum

mum eodem septimo Sæculo, ex zelo pietatis isti ætati convenientis in Acta hæc omnibus circumstantiis & loci, & temporis, & personarum vestita prodierunt.

Hanc ego legitimam horum Actorum antiquitatem fuisse sentio, si modò antiquitas potiùs quàm novitas dicenda sit, qua Autor ignotus mira quædam & planè incredibilia de Alexandro, ante quingentos annos denato tradidit; & simul etiam largior Martyrologiorum confectores ex his Actis sua hausisse, sive Bedam Sæculo octavo, sive Rabanum & Adonem Sæculo nono, aut etiam Notkerum. Cùm enim constet eorum Actorum exemplaria per Occidentem ubique fuisse dispersa, ex illis omnino excerpta fuisse par est credere, quæ hi Martyrologi breviter tradiderunt; præsertim cum ea talia sint, qualia aliunde habere nullo modo potuisse videntur. Nec igitur Actorum horum exemplaria ante sexcentos annos scripta, nec Martyrologia ante octingentos aut nongentos forte annos ex antiquioribus exemplaribus desumpta probant horum Autorem ante septimum Sæculum vixisse. Et quamvis Eutychius post eum scripsit, ea tamen Chronologiæ suæ non intexuit quæ sunt ab omni ratione aliena. Sub eodem quidem Imperatore Alexandrum obiisse narrat, sed multo maturiùs, adeoque veriùs, quod proximo capite demonstrabitur.

Interim omittenda non sunt quæ nuperrimè scripsit in Nova sua Collectione Conciliorum eruditissimus Baluzius, qui ut Operi suo τηλαυγὲς πρόσωπον apponeret, sic incipit,

CONCILIUM SICULUM
habitum circa annum Christi CXXV.

Hoc Concilium celebratum fuisse vult, & An. Dom. CXXV. & sub Pontificatu Alexandri. Quæ si vera sint, nostra Chronologia admitti nullo modo posset, quæ docet Alexandrum XXIV. annis antea obiisse. Sed hæc aut vera esse aut verisimilia nemo concedet, qui noverit quàm idoneus Autor sit ille, à quo hæc Baluzius hausit, ad fidem de tam antiquo Concilio Siculo, cujus nulla apud Veteres memoria

memoria extat, faciendam; & simul reputaverit, quantum res ipsa ab illo tradita ab omni antiquitate discrepet atque dissentiat. Nam primò unicus hujus inauditi aliàs Concilii conditor & inventor est Anonymus nescio quis *Libri Categorici* de Hæresibus autor, Hyginus perperam Hincmaro dictus, quòd ex Hygino nescio quo multa descripsit, (quem forte Hyginum Papam credi voluit) ab aliis Primasius ex inani conjectura cognominatus; qui cùm Prædestinatorum hæresin publicare institueret, omnium hæreticorum in unum librum sectas collegit, ut scirent Prædestinati ipsum cunctis hæresibus adversari. Secundò, historia ipsa quam narrat planè incredibilis est. Post Ptolemæum, Marcum & Colarbasum Augustini methodo usus Heracleonem nominat decimæ sextæ hæreseos patrem, eumque sub Alexandro Episcopo Romano virus suum sparsisse in Sicilia scribit. At post Alexandrum in Romanâ Cathedrâ sedit Sixtus, post Sixtum Hyginus, post Hyginum Pius, ante cujus Pontificatum non apparuit hæresis Heracleonis, præsertim in Occidente. Præterea nominat Episcopos Siculos Eustachium Lilybæorum & Panormenorum Theodorum, qui omnium per Siciliam Episcoporum Synodum exorabant, quorum nullâ mentio est apud Veteres. Neque mirum videri debet hæc ab eo tradita fuisse, qui docere veritus non est Marcum decimæ quartæ hæreseos patrem ante Alexandrum & Euaristum à Clemente Apostolorum discipulo, fuisse coram omni plebe in Ecclesia detectum & æternâ damnatione punitum. De anno quidem CXXV. nihil habet Anonymus ipse, ideoque de eo aliunde judicandum.

وفي اربعة سنين من ملكه صير كسسطس
بطريرك علي رومية اقام عشرة سنين ومات

VI. *Anno Imperii Trajani quarto Xystus Patriarcha Romæ constitutus annos decem sedit, dein moritur*, inquit Eutychius.

tychius. Sedit igitur Xystus ab An. Dom. CI. Trajano IV. & Pæto Coss. usque ad An. Dom. CXI. Pisone & Rustico Coss. Hunc obiisse volunt Baronius, Petavius & Labbéus sub Antonino Pio An. Dom. CXXXIX. immani Metachronismo. Quem Eusebius & Martyrologia omnia obiisse tradunt sub Hadriano, & quidem secundum vetustissimi Catalogi autorem Vero & Ambiguo Coss. An. Dom. CXXVI. Baronius Martyrologium suum hic manifestè interpolavit, in hunc modum, *Romæ natalis B. Sixti Papæ & Martyris, qui temporibus Hadriani Imperatoris* [regens Ecclesiam, demum sub Antonino Pio] *ut sibi Christum lucrifaceret, libenter mortem sustinuit temporalem.* Illa enim verba quæ unculis inclusa sunt, Baronius ipse inseruit, ut suam Chronologiam omnibus dissentaneam, autoritate Martyrologii Romani, hoc est suâ, stabiliret. Ego Xystum primum Romæ Episcopum, nec Antonini, nec Hadriani tempora vidisse sentio; & Eutychio nostro prorsus adhæreo, qui eundem numerum annorum cum Græcis & Latinis, decem scilicet, Pontificatui ejus assignat. Et Heinschenius cùm appendiculam mensium & dierum addit, nihil aliud obtinet, quàm ut diligentius & accuratius errare videatur. Ex illis enim cum diebus obitûs Alexandri & Xysti collatis, statuit Xystum superstite adhuc Alexandro, *fuisse Episcopum, circa* XIII. *diem aut proxime sequentes mensis Decembris anni* CVI. *consecratum, & vicarium egisse S. Alexandri.* Immemor sanè hic fuit Actorum Alexandri, quæ hunc Vicariatum prorsus respuunt. Xystus enim, cum Alexander erat in carcere & cum passus est, Romæ non fuit, si illis Actis fides habenda sit, sed in Oriente, Nam Severina uxor Aureliani, quæ sepelivit Alexandrum, cum Euentio, *vestivit se cilicio & tam diu jacuit ante limina Sanctorum quos ipsa sepeliverat, donec venisset ex Oriente sanctus Sixtus Episcopus.* Rectè fecit Heinschenius quòd obitum Alexandri ad tempora Trajani retulerit, & initium Pontificatûs Xysti sub ejusdem Imperio posuerit; sed in anno assignando multum ab Eutychio & veritate dissentit,

sentit, dum Xystum Pontificatum iniisse vult anno vel ultimo, vel penultimo Trajani, quem sedisse diximus ab anno Trajani quarto, An.Dom. CI.

VII. Hæc de Xysto vera esse videntur, quia paulo post mortem S. Joannis eum sedisse verisimile est. Idque inde colligi posse puto, quòd cum Irenæus inter Episcopos Romanos primum ponit, qui Festum Paschatis aliter, quàm Asiani, observabant. Illi enim suum observandi modum à S. Joanne recepisse se dicebant; Xystus autem & qui eum sequuti sunt, eum morem non observabant, neque Romanis eo uti permittebant. Xystus igitur primus post S. Joannis obitum Romæ Episcopus constitutus Romanæ Ecclesiæ morem stabilivit: quod ante S. Joannis mortem nemo facere ausus est. Hæc ego observanda duxi ex Epistolâ Irenæi ad Victorem, in quâ ostendit Anicetum Polycarpo persuadere non potuisse, ut non observaret diem Paschatis Judaici, quem acceperat à Joanne aliisq; Apostolis, quibuscum versatus est, neq; Polycarpum Aniceto persuadere potuisse, ut eum diem observaret, λέγοντι τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν, *dicenti se morem prædecessorum debere retinere.* Nullam ab Apostolis in eâ re traditionem asserebat Anicetus, sed tantummodo morem apud Prædecessores suos obtinentem. Quinam autem illi, & quot Prædecessores Aniceti fuerint, apud quos mos iste obtinuit, Irenæus ipse etiam ostendit his verbis, Victorem alloquens, Ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸ Σωτῆρος πρεσβύτεροι οἱ προστάντες τῆς ἐκκλησίας, ἧς νῦν ἀφηγῇ, Ἀνίκητον λέγομεν καὶ Πῖον Ὑγῖνόν τε καὶ Τελέσφορον καὶ Ξύστον, οὔτε αὐτοὶ ἐτήρησαν, οὔτε τοῖς μετ᾽ αὐτοὺς ἐπέτρεπον. *Presbyteri ante Soterem qui Ecclesiæ, cui tu jam præes, præficiebantur, Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telesphorum, Sixtum, licet neque ipsi hoc festum eo die quo Episcopi Asiæ observarent, neque aliis post se ita observare permitterent.* Sic ego interpretor illa Anatolii verba, quæ in Canone ejus Paschali Latinè tantùm extant; *Non acquiescentes auctoritati quorundam, id est, Petri & Pauli Successorum, qui omnes*

Ecclesias,

Ecclesias, in quibus spiritalia Evangelia solennitatem resurrectionis Domini in die tantùm Dominicâ posse celebrari docuerunt. Clarè enim morem Pascha celebrandi die Dominico non esse ipsis Apostolis Petro & Paulo, sed quibusdam eorum Successoribus tribuendum.

وفي اربعة عشر سنة من ملكه صير طلسفورس بطريركا علي رومية اقام احد عشر سنة ومات

VIII. *Anno Imperii Trajani decimo quarto Romæ Patriarcha factus est Telesphorus, qui cùm annos undecim sedisset, diem obiit*, inquit Eutychius. Sedit igitur Telesphorus ab An.Dom.CXI. Pisone & Rustico Coss. usque ad An. Dom. CXXII. Aviola & Pansa Coss. Atque hic est, quem primum inter Episcopos Romanos *Martyrium gloriosè* subiisse apud Veteres legimus: & quidem, ut videtur, anno Hadriani sexto, quo tempore Imperator ille Christianos persecutus est, post famem, pestilentiam & terræ-motum. *Quarta sub Hadriano Persecutio numeratur, quam tamen pòst exerceri prohibuit*, ut loquitur Severus. *Post Hadrianum, Antonino Pio imperante, pax Ecclesiæ fuit*, ut idem ait. Sub Hadriano igitur Telesphorum obiisse tradit Autor antiquissimi Catalogi Cæsare & Balbino Coss. An. D. CXXXVII. & verba illa *Antonini Macrini* nihili sunt: unde eum obiisse fatetur Heinschenius A.D.CXXXVIII. Tertius Catalogus A.D. CXXXI. Prosper CXXII. ut editur, ut Victorius CXXXVIII. Eusebius in Chronico, Antonini Pii secundo An.Dom.CXL. Nuperi Chronologi Antonini XV. An.Dom.CLII. ut disertè Petavius, & Labbéus. Hic primò pedem figere placet, & quid quantúmque hæc ad historiam præstent considerandum proponere. Non sunt gratis hæc à nobis dicta, aut ex solâ auctoritate Eutychii scriptoris ævi sequioris, sed quàm verè quámque necessariò infrà patebit. Certè Telesphorum ultra An.Dom. CXXII. non sedisse liquet ex iis, quæ in historiâ de ejus Successore Hygino traduntur. Nemo enim adhuc Telesphoro Hyginum successisse negavit.

CAP.

CAP. VIII.

I. *Tempora priorum Romæ Episcoporum confirmantur.* II. *Ante An. Dom.* CLII. *quo mortem Telesphori statuunt alii, Hæreses suas vulgârunt Valentinus, Cerdo & Marcion.* III. *Quod verum esse de Marcione omnium recentissimo concedit ipse etiam Petavius.* IV. *Post mortem Hygini Hæresin suam primò docuit Marcion.* V. *Non vixit Hyginus ad annum* CLII. *ut existimat Petavius.* VI. *Sed nec usque ad annum* CXLII. *ut putat Blondellus.* VII. *Explicatur locus Tertulliani. Epocha Tertulliani, de ortu Marcionis, in initio Pii terminanda est; Et quidem Pii Imperatoris, non Pontificis.* VIII. *A Tiberii* XII. *Ær. Vulg.* XXV. *inchoanda* IX. *varia tempora, variique gradus, quibus Hæresin suam vulgavit Marcion.* * * * Additio.

I. AD confirmationem temporum prioribus Episcopis attributorum, & alterius cujuscunque Chronotaxeos hactenus notæ refutationem opportunius aliquod aut certius excogitari nequit argumentum, quàm quo probari possit B. Telesphorum post An. Dom. CXXII. superstitem non fuisse. Neque hoc probari melius potest quàm ostendendo ejus successorem Hyginum eo anno in Cathedra Petri sedisse. Nam post initum Hygini Pontificatum sedisse adhuc Telesphorum nemo dixerit. Et si tam maturè quàm volumus Hyginum ordinatum esse etiam aliunde constiterit, Eutychii Chronologiæ in priori tetrade dispo-

disponenda refragari nemo debet. Nulla enim ratio afferri queat, quæ ullius ex illis quatuor Episcopis proximè prioribus, annos in dubium vocare meritò potest. Quare sententiam Eutychii contra aliorum omnium opiniones, à seipsis & à veritate plurimùm discrepantes sic corroboramus.

II. Dicimus Telesphorum Martyrio coronatum An. Dom. CXXII. Alii CLII. Ingens discrimen! Nostram sententiam dicimus esse veram, aliorum falsissimam. Falsitas eorum sententiæ plurimis ex historiâ argumentis iisque certissimis convincitur. Primò, si Telesphorus ante An. Dom. CLII. non est mortuus, tum Valentinus ante annum (ut Petavius inde docet) CLIII. Romam non venit, & Cerdo ante annum alterum, & Marcio ante annum CLVI. Romam non vidit. Nam sub Hygino Romam venit Valentinus, & post eum Cerdo ejus discipulus; ac non nisi post mortem Hygini Urbem adiit Marcio, cùm jam nondum hæreticus, sed adulter tantùm esset. Hæc sunt ex historiæ monumentis explorata: hæc Irenæus & Epiphanius disertè tradunt, quæ ab aliis confirmantur. Irenæus lib. 3. cap. 4. Οὐαλεντῖνος μὲν γὰρ ἦλθεν εἰς Ῥώμην ἐπὶ Ὑγίνου, *Valentinus enim venit Romam sub Hygino.* Κέρδων δὲ, ὁ πρὸ Μαρκίωνος, καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ὑγίνου, *Cerdon autem, qui ante Marcionem, & hic sub Hygino.* Eusebius hæc ex Irenæo notat. Epiphanius Anacephalæosi de Cerdone, Ὃς ἀπὸ τῆς Συρίας εἰς Ῥώμην μεταστὰς τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἐξέθετο ἐν χρόνοις Ὑγίνου ἐπισκόπου, *Qui è Syriâ Romam profectus dogma suum Hygini Episcopi temporibus exposuit.* S. Hieronymus, *Sub Hygino Romanæ Urbis Episcopo Valentinus Hæresiarches, & Cerdo magister Marcionis Romam venerunt.* S. Cyprianus, *Cujus* [Marcionis] *magister Cerdon sub Hygino tunc Episcopo, qui in urbe nonus fuit, Romam venit.* Nec illa adhuc in dubium vocata sunt, nè ab iis quidem, qui hæc de ætate Telesphori docent. Jam verò Valentinum

num Romam nonnisi anno demum CLIII. pervenisse, pro monstro haberi debet: diu enim ante eum annum scripsit Justinus contra Valentinianos, quos à Valentino nomen traxisse ait, mortuumque tunc satis Valentinum significat, cùm priorem Apologiam scripsit, dum Marcionem adhuc vivere testatur. Si igitur Valentinus Romam venerit An. Dom. CLIII. ab inferis excitatus illuc venit. Multo magis mirum est Marcionem non ante annum CLVI. hæresi infectum esse, quem Hæresiarcham vidit Polycarpus ille, qui diu ante eum annum mortuus est, ut postea probabimus, & contra cujus hæresin tot libros scripsit ante eum annum Justinus Martyr. Hujus argumenti vis ex ipso Petavio clariùs elucescet.

III. Ille enim in Libro de Doctrinâ Temporum decimo tertio, qui Chronologiam & usum doctrinæ fructumque continere dicitur, ad An. Dom. CXXXIV. Hadriani Imperatoris $\frac{17}{18}$, Sixti Papæ V, hæc habet, quæ & repetit in Rationario Temporum: *Marcio per id tempus hæresin suam vulgare cœpit.* Et rursus ad An. Dom. CXLVI. Antonini IX. Telesphori VII. *Sub hoc tempus Marcio Ponticus dogma suum vehementiùs propagare cœpit.* Ac demùm ad An.Dom. CLII. Antonini XV. *In locum Telesphori creatus est Hyginus.* Annis igitur XVIII. ante Pontificatum Hygini, secundùm Petavium hæresin suam vulgare cœpit Marcio, quem constat non hæreticum fuisse, cùm Hyginus post Sixtum & Telesphorum, mortuus est; & dogma suum vehementiùs propagavit sub Telesphoro, secundùm eundem Petavium; cùm Irenæus doceat eum floruisse sub Aniceto. Quis enim credet Marcionem sub Sixto suam hæresin vulgâsse, sub Telesphoro vehementiùs propagâsse, sub Hygino, sub Pio etiam perstitisse, & cùm per tot annos notissimus Hæresiarcha fuisset, demum sub Aniceto floruisse, (ut disertè tradit Irenæus, qui & Marcionem pro ætate & Anicetum noscere potuit) sub Sotere etiam & Eleuthero, si modernis credamus? *Marcionis magister Cerdon sub Hygino tunc Episcopo, qui in Urbe nonus fuit,*

 Romam

Romam venit; quem Marcion secutus est, inquit Cyprianus Epistolâ ad Pompeium. Ita Cyprianus ex Irenæo lib. 3. c. 4. Κέρδων δὲ πρὸ Μαρκίωνος καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ὑγίνου, ὃς ἦν ἔνατος ἐπίσκοπος. Quomodo igitur Marcio discipulus Cerdonis sub Sixto Papâ ante Hyginum, imò ante Telesphorum hæresin suam vulgare potuit, ut asserit Petavius? Quis crederet Virum adeò oculatum in tam manifestum tamque immanem errorem incidere potuisse? Sed hujus erroris fundamentum æquè manifestum est.

IV. Initium hæreseos Marcionis ex historiâ, & quidem certissimâ hausit Petavius, & ad annum suum quàm proximè redegit; erroremque Baronii optimè correxit; sed dum Chronologiam Pontificum vitiosissimam à Baronio acceptam secutus est, planè ἀσύστατα scripsit. Et cùm in Animadversionibus ad Epiphanium nonnulla enucleatè de Justino scripserat, & ex ipso de Marcione aliqua etiam benè observaverat & modestè protulerat; unum tamen, quòd erat falsissimum, asseveranter censuit, *Hygino verò demum mortuo primitus dogma Cerdonis interpolâsse Marcionem, nullo modo censeo.* Illud autem omninò censendum fuit: neque enim quicquam aut certius, aut exploratius in Historiâ. Epiphanius Hæresi XLII. de Marcione: Ἀποδιδράσκει τῆς πόλεως τῆς αὐτῆς, καὶ ἄνεισι εἰς τὴν Ῥώμην αὐτὴν μετὰ τὸ τελευτῆσαι Ὑγῖνον τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης, *Fugit ex eâdem urbe* [Sinope] *& ipsam Romam profectus est post obitum Hygini Episcopi Romani.* Idem Epiphanius eâdem Hæresi, Ἵνα ἐλέγξῃ τὸν Μαρκίωνα τὸν μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἥκοντα μετὰ χρόνους τοῦ κεκλημένου Ἀνικήτου τοῦ Ῥωμαίων ἐπισκόπου, τοῦ κατὰ διαδοχὴν ἐνάτου γενομένου ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου [illegible]· Hoc est, interprete Petavio, *Ex quo Marcion refellitur, qui tanto intervallo prodierit, nimirum post Aniceti Romani Pontificis tempus; qui ab Apostolorum Petri ac Pauli passione nonus ordine numeratur.* Mirum est eruditum illum interpretem hæc concoquere potuisse,

potuisse, eademque in Animadversionibus intacta reliquisse. Qui ferre non potuit, ut post Hygini mortem Marcion prodierit; quomodo post Pii, imò post Aniceti, mortem ejusdem hæreseos initium referentem tulit? Sed idem hîc docet Epiphanius, quod priùs docuerat, & pro Ἀνικήτου legendum est omnino Ὑγίνου, quem hoc loco, ut priori, nonum Romæ Episcopum vocat. Quod & in hæresi XLI. fecerat; Οὗτος τοίνυν ὁ Κέρδων ἐν χρόνοις Ὑγίνου γέγονεν ἐπισκόπου τοῦ ἔνατον κλῆρον ἄγοντος ἀπὸ τῆς τῶν περὶ Ἰάκωβον καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον ἀποστόλων διαδοχῆς. *Hic igitur Cerdo extitit tempore Hygini Episcopi, qui nonum locum à successione Jacobi & Petri & Pauli tenuit.* Hæc Epiphanius habuit ex Irenæo, cujus verba Græcè extant apud Eusebium, quæ Interpres Vetus sic expressit, *Cerdon cùm venisset Romam sub Hygino, qui nonum locum Episcopatûs per successionem ab Apostolis habuit.* Hæc Irenæus lib. 1. cap. 28. eademque repetit lib. 3. cap. 4. καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ὑγίνου, ὃς ἦν ἔνατος ἐπίσκοπος. Ubi minùs rectè Interpres, *Et hic sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus.* Unde ad Chronologiam nostram confirmandam firmissimum ducitur argumentum.

V. Cùm primùm Romam venit Marcio, nondum hæreticus aut hæretici cujuspiam discipulus fuit; imò rejectus à Presbyterio Romano fuit, priusquam de hæresi cogitavit: extra Ecclesiam positus Cerdoni se adjunxit, & quidem Romæ. Cerdo autem Romam adiit sub Hygino Pontifice, & quidem post Valentinum Magistrum suum, qui ad Urbem sub eodem Pontificatu etiam venit. Sub initio Pii Pontificis Cerdoni conjunctus hæresin ejus didicit & Cerdonianus fuit: tum verò hæresi Cerdonis in characterem suum translatâ, extitit Marcio Hæresiarcha, & virus suum sparsit, ut Petavius, circa annum CXXXIV. Quis igitur hinc non colligit non vixisse Hyginum usque ad annum CLII. quod tamen idem Petavius statuit, qui quantum esset in

Chronologiâ XXX. ferè annorum discrimen, satis novit. Sed perversâ de annis Pontificum persuasione præoccupatus, quàm absurda inde sequerentur perspicere non potuit.

VI. Blondellus quidem negat Telesphorum ultra annum CXXXVIII. vixisse, & rectè admittit Marcionem Romam venisse post mortem Hygini & ante Pontificatum Pii; & meliùs quàm Baronius & Petavius Hyginum defunctum esse dicit An. Dom. CXLV. longè tamen etiam adhuc à veritate abest: Tertullianum quidem advocat, Chronologiam ejus de initio hæreseos Marcionis usquequaque à vero alienam esse pronunciat; ut autem ad suum propositum trahat, nunc hoc, nunc illud initium; nunc hunc, nunc illum finem, Tertulliani computo assignat; & tandem mentem Tertulliani ad normam Pseudo-Tertulliani exponit, Apologiæ Sect. 2. §. V. Enimverò ipse Tertullianum minimè intellexit. Quoniam autem locus ille, quem adduxit, insignis est, & à nemine, quantum scio, rectè explicatus, & ad sententiam nostram non labefactandam, sed confirmandam potiùs facit, eum haud gravatim hic explicabo.

VII. Verba Tertulliani sunt Lib. I. adversus Marcionem cap. 19. *A Tiberio autem usque ad Antoninum anni ferè* CXV. *& dimidium anni cum dimidio mensis; tantundem temporis ponunt inter Christum & Marcionem.* Pamelius quidem diligentissimus scriptor pro CXV. scribendum putavit CV. sed perperam. Locus ille non correctione, sed interpretatione indiget: unde incipiat, ubi desinat illa computatio ex mente Tertulliani quærendum est. Illa igitur verba *usque ad Antoninum*, non ad hunc aut illum Imperii ejus annum; non ad septimum (quod amplexus est Alexander) aut decimum tertium, aut alium quemlibet. Patet hoc primò ex verbis antecedentibus; *Marcionis salutem, qui ita voluit, quoto quidem anno Antonini Majoris de Ponto suo exhalaverit aura canicularis, non curavi investigare.* Non igitur ad ullum certum annum Imperii Antonini computum suum perducere cogitavit. Neque ad præcisum

cisum initium hæreseos Marcionis respicere voluit quo primùm à Cerdone eam accepit; sed cum constaret eum sub Antonino præcipuè virus suum evomuisse, *satis esse* putavit si tempora ab initio computaret ad initium Imperii Antonini. Et hanc fuisse mentem Tertulliani satis apertè ostendunt verba quæ sequuntur: *De quo tamen constat, Antoninianus hæreticus est sub Pio impius. A Tiberio autem ad Antoninum, &c.* Et quamvis illa verba, *sub Pio impius*, duplicem interpretationem admittant, unam de Imperatore, alteram de Episcopo (Marcion enim sub utroque, tum Episcopo Romæ Pio, tum Imperatore Pio, impius, hoc est hæreticus fuit) puto tamen Tertullianum ad Antoninum Pium potiùs respexisse, quia Episcopi Romani sub eo nomine nusquam meminit, Antoninum autem solo Pii vocabulo indigitavit, in Apologetico, cap. 5. *quas nullus Pius, nullus Verus impressit.*

VIII. Secundò, verba illa *dimidium anni cum dimidio mensis* initium Imperii ejus apertè respiciunt. Nam ut Spartianus testatur, Hadrianus, accersito Antonino, in conspectu ejus apud ipsas Baias periit die sexto Iduum Juliarum. Cùm igitur mense Julio ferè medio, qui est anni Juliani mensis septimus, Antoninus Hadriano successerit; ideò *dimidium anni cum dimidio mensis* apposuit, ut ad ipsum initium Imperii, computum deduceret. Quod autem ad Epocham, à quâ computus incipit, spectat; illa verba *à Tiberio* neque initium, neque finem ejus Imperii respiciunt; quod primò patet ex verbis sequentibus *tantundem à Christo*, cujus neque nativitas, neque baptismus, neque passio cum initio vel fine Tiberii convenit. A Tiberio igitur ad Antoninum dixit, ut libro adversus Judæos cap. 13. *Ab illis enim incepit infamia & tempus medium à Tiberio usque ad Vespasianum*, id est, ab illo anno Tiberii, quo passus est Christus, ad primum annùm Vespasiani quo Hierosolymorum excidium alibi posuit; adversus Judæos cap. 8. *Vespasianus anno primo Imperii sui debellavit Judæos.* Præterea ipse Tertullianus idem indicat, cùm docet hanc suppu-

supputationem ideo à se factam esse, ut probaret Deum Marcionis non fuisse in Christo Jesu revelatum, sed à Marcione computatum. Vulgò quidem putant respexisse Tertullianum XV. annum Tiberii, quia paulò ante dixerat, *Anno* XV. *Tiberii Christus de cœlo manare dignatus est:* sed his verbis perstrinxit Marcionem, ut ex proximè sequentibus patet, *qui ita voluit:* nam ab illis verbis apud S.Lucam incepit ejus Evangelium, ut testatur Epiphanius; & sententiam ejus, quòd Christus tunc de cœlo emanaverit, latè refutat Tertullianus, lib. 4. cap. 7. Incipit igitur ab eo anno, non quo Marcion, sed quo ipse, putavit Christum fuisse revelatum, & Evangelii prædicationem inchoâsse. Quis autem annus ille fuerit, ipse satis indicat lib. 1. cap. 15. *At nunc quale est, ut Dominus* XII. *Tiberii Cæsaris revelatus sit*; quare omninò ab illo anno ad initium Imperii Antonini supputatio facta deprehenditur. Jam duodecimus Tiberii in Annum vulgaris Æræ Christi XXV; initium Imperii Antonini in annum CXXXVIII. incidit, intervallum sunt anni *ferè* CXV. si uterque terminus includatur, quod fit sæpissimé. Neque mirum est Tertullianum, qui putavit Christum XV. Tiberii passum esse, asseruisse XII. Tiberii baptizatum esse: Nam sine dubio, cùm alios sequeretur in anno Passionis, Irenæum tamen secutus est in anno Baptismi. Irenæus autem tria Paschata diligenter observaverat inter Baptismum & Passionem Christi; quod qui non animadverterunt, in graves errores inciderunt: Verbi gratiâ, Georgius Syncellus Africanum accusavit, quòd ab Adam ad Baptismum putaret annos 5530; ad Passionem 5531: ad quam observationem Syncelli hæc annotat Scaliger in Prolegomenis. *Rectè quidem*, inquit, *Georgius Syncellus ab Adam ad Baptismum* 5530. *annos putari; sed quòd erroris de anno uno inter Baptismum & Passionem interjecto autorem facit Africanum, ostendit se ignorasse non aliter omnes, qui ante Africanum scripserunt, sensisse; qui ex illis verbis* ἔτος ἤρξατο κηρύξαι *colligebant* ἔτος ἓν μόνον τῆς κηρύξεως *Christi fuisse.* Sed

mirè

mirè hîc Scaliger ut Africanum aliquo modo excusaret aut sugillaret Georgium, omnes qui ante Africanum scripsere, idem sensisse affirmabat: Cùm Irenæus multo senior Africano non tantùm idem non senserit, sed etiam eam sententiam accuratè refutaverit: Erat enim hoc Valentini Commentum ad confirmationem Æonum suorum excogitatum tam de speciali *XII.* Æonum, quam de generali *XXX.* Æonum numero ex Isaiâ petitum, quod Irenæus lib. 2. cap. 38, & 39. latè & accuratè refutat & שְׁנַת־רָצוֹן ἐνιαυτὸν δεκτὸν Isaiæ meliùs interpretatur. Sed & Tertullianus cum Irenæo tres annos prædicationis agnoscit, quamvis eos ponat ante annum *XV.* Tiberii, neque enim ubi poneret, novit; cùm Irenæus qui complures annos præter illos tres Christo attribuit, *XV.* Tiberii annum nusquam observat. Sed neque quisquam inter Catholicos, qui ante Africanum scripsit, meminit illius anni acceptabilis eo sensu, quo eum usurpaverat Valentinus, præter Clementem Alexandrinum, qui Hæreticorum scriptis nimium addictus fuit, eosque sequi nonnunquam solet: Restat igitur Tertullianum statuisse Christum *XII.* Tiberii baptizatum fuisse, & *XV.* ejusdem Imperatoris passum esse. Hæc mens Tertulliani, qui concedit Marcionem ab initio Imperii Antonini Majoris hæresin suam vulgâsse, quod post mortem Hygini factum est. Ita historia Marcionis maximè confirmat Chronologiam Eutychii.

IX. Venit Marcio Romam post mortem Hygini A. Dom. *CXXVII.* nondum hæreticus, & à Presbyteris rejectus se mox adjungit Cerdoni anno *CXXVIII.* Pii Pontificis primo: qui nunc per Exhomologesin in Ecclesiam receptus, nunc hæreseos convictus & abstentus est. Ab hoc Cerdone hæretico suæ doctrinæ principia hauriens, Cerdonista fuit; cùm autem illa in suum proprium characterem transtulisset, circa annum *CXXXIV.* hæresin suam vulgare cœpit, ut rectè observat Petavius. Circa annum *CXXXVIII.* vehementiùs propagavit, Antonini Imperatoris primo, Pii

Ponti-

Pontificis undecimo. Inde Justinus An. Dom. *CXLII.* Antonini *V.* ut vult Eusebius, vel paulo pòst (putà anno *CXLIV.* vel *CXLV.*) cùm jam invaluerat Marcio, ac diu virus suum sparserat, adversus eum scripsit, καὶ νῦν ἔτι, inquit, ἔτι διδάσκει, *nunc usque docet*, Apologiâ primâ, paginâ 7, & 92. Et Irenæus Marcionem sub Aniceto invaluisse refert, sub quo contra eum scripsit Justinus. Hæc Chronologiæ nostræ maximè consentanea sunt, nec aliam ferre possunt. Et hinc satis jam manifestè patet Telesphorum An.Dom. *CXXII.* & non seriùs Martyrio coronatum esse. Unde ulteriùs patet, quàm imprudenter Baronius Orosii & Zonaræ sententiam, (qui putabant Antoninum Pium Justini Apólogiâ permotum pro Christianis Edictum scripsisse) refellere conatus est in Annalibus, hâc ratione propositâ, quòd post eam Apologiam *Romæ religionis causâ patratæ sint cædes, ut Telesphori Romani Pontificis & aliorum.* Mira hæc sunt de Telesphoro post Apologiam Justini passo; cùm etiam ipse ad Martyrologium hæc habeat, *Respondemus Martyrium Telesphori contigisse ante scriptam à Justino Apologiam.* Quis enim ferre potest Annalistam Martyrium Telesphori referentem post Apologiam S. Justini? Ex his, ut opinor, satis elucescit, Telesphorum, qui Hygini decessor fuit, non ad annum Domini CLII. aut CXXXVIII. superstitem fuisse, sed potiùs CXXII. gloriosè Martyrium obiisse. Unde ego, qui antiquissimorum lectione diu occupatus fui, non immeritò queri mihi videor Telesphorum tam insignem Martyrem nullum ab ea Ecclesia cui præfuit, honorem obtinuisse ante Pontificatum Clementis VIII. qui primus omnium Romanos B. Telesphori annuâ solennitate lætificare conatus est, insertâ Breviario commemoratione hujus Martyris ad Vigiliam Epiphaniæ.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

H. D.

1. HUnc Ego locum *Tertulliani* minùs quidem ad *mentem*, magis tamen ad *causam*, Cl. Autoris explicari posse censeo. Vix est certè ut hanc Epocham aliunde quàm è XV. *Tiberii* anno, duobus *Geminis* signato, inchoandam esse dubitemus. Hunc ipsum annum verbis proximè præcedentibus designavit, quasi *citimum* ejus terminum. Nec ullum innuit sententiæ *suæ* à *Marcionis* sententiâ *diversæ* indicium, seu hoc in loco, seu in alio illo quo *Marcionis* sententiam ex professo impugnavit, L.IV. *adv. Marcion.* c.7. quò nos retulit ipse *Cestriensis*. Sed nec ullam fingere potuit *Tertullianus*, *Marcioni* errandi *occasionem*. Erant enim verba S.*Lucæ* disertissima, annum *Domini XXX*. cum *Tiberii XV*. conjungentis, & utriusque cum *Baptismo* quo *Spiritus S.* in *Dominum* sub columbæ specie descenderit. Hunc enim *Spiritum* cum Λόγῳ non ipse modò confudit *Marcion*, sed alii quoque illorum temporum Hæretici *Valentiniani*, sed & nonnulli etiam *Catholici*, in eo tamen ab *Hæreticis* diversi, quòd *primam* illam *Spiritûs* descensionem crederent *Hæretici* in hominem antea *Spiritu destitutum*, primam illam *Catholici* crederent *Spiritûs* duntaxat φανέρωσιν, non qui in homine tunc demum *esse* cœperit, sed duntaxat *apparere*. Sunt enim in hanc sententiam verba præcedentia satis manifesta: *Anno* XV.*Tiberii*, *Christus Jesus de cœlo manare dignatus est*, *SPIRITUS SALUTARIS*. Sed alium putat annum Cl. *Cestriensis*, quo fuerit *revelatus* Dominus, à *Tertulliano* ipso designari, L. 1. *adv. Marc.* c. 15. Sed verò nihil est in illo quoque loco, unde possit colligi, de *anno* Christi *manifestati*, diversum quid à *Tertulliano* sensisse *Marcionem*. Et profectò *Librario*, potiùs quàm *Tertulliano*, ipsam illam puto im-

Epocha *Tertullianea* à XV. *Tiberii* inchoanda.

putandam esse lectionem. Nemo est in MSS. versatus quin intelligat quàm facilè *binarii* numeri notæ Romanæ in *quinarii* notam coalescant, si infrà decussentur, habeantque invicem aliquam inclinationem, & quàm frequentia occurrant id genus exempla. Erratum certè hoc in loco ostendunt verba ipsa sequentia. Sic enim habent: *At nunc quale est ut Dominus à XII. Tiberii Cæsaris revelatus sit, substantia verò ad decimum quintum jam Severi Imperatoris nulla comperta sit, &c.?* Ecquis est quin videat committi hoc in loco similes *Severi* Imperatoris annos atque *Tiberii?* nec respondere XV. *Severi* anno annum *Tiberii* alium quàm qui fuerit & ipse Tiberii *decimus quintus?*

In initio Marcionis terminanda.

2. Sic itaque habemus initium. *Finis* Epochæ non alius est quàm *initium* Marcionis quo hæresim docuit, primùmque ab Ecclesiâ discessit. Id enim voluerunt illorum temporum Scriptores Ecclesiastici in designandis Hæreticorum *temporibus* ut *recentiores* probarent Hæreses, & Catholicis Ecclesiæ dogmatibus inferiores. Id autem efficiebant validissimè si non tempus quo Hæreses vulgâssent, & longe illas latéque dissemināssent, sed illud potius notarent quo *primùm* evulgare illas atque disseminare cœperint. Sic enim præcludebant Hæreticis omnem Respondendi prætextum obtenturis alioqui se idem *ante* tempus illud signatum quod *posteà* docuisse. Sic itaque omnes Hæreticorum progressus notabant diligentissimè Ecclesiastici. *Cœpit* (inquit Irenæus de Valentino) *sub Hygino, crevit sub Pio, perseveravit usque ad Anicetum*, L. III. c. 4. Et de eo cum reliquis *Clemens Alexandrinus:* Περὶ τοὺς Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως χρόνους οἱ τὰς αἱρέσεις ἐπινοήσαντες γεγόνασι· καὶ μέχρι γε τῆς Ἀντωνίνου τοῦ πρεσβυτέρου διέτειναν ἡλικίας. *Circa tempora Adriani Imperatoris fuerunt qui Hæreses excogitârunt, & pervenerunt usque ad ætatem Antonini natu majoris.* Quorsum illa tanta ἀκρίβεια, ni etiam prima Hæresum *initia* sibi explorata esse innuerent Ecclesiastici? Cur verò *initia* signarent, & quidem

quidem eo, quo dixi, *consilio* convincendæ Hæreticorum *novitatis*, ni etiam de *initiis* novitatem illam intellexissent Orthodoxi? ni etiam ad initia Epochas illas novitatis indices perduxissent? Sed verò *initium* Marcionis hoc in loco intelligendum, verba ipsa *Tertulliani* convincunt. *Tantundem* (inquit) *temporis ponunt inter Christum & Marcionem*. Non certè inter *Christum* & *Marcionem*, si ante Epochæ *finem* docuisset *Marcion*, & Hæresin suam per aliquot jàm annos antea disseminâsset. Idem indicant & verba illa alia: *Anno XV. Tiberii Christus Jesus de cœlo manare dignatus est, Spiritus SALUTARIS: Marcionis SALUTEM qui ita voluit, quoto quidem anno Antonini majoris de Ponto suo exhalaverit aura canicularis, non curavi investigare.* Opponit *Spiritui salutari salutem Marcionis. Salutem* enim *solùm animarum esse futuram, earum, quæ ejus doctrinam didicissent*, è sententiâ *Marcionis*, docuit *Irenæus*. Ergo eousque Epocham suam deduxit *Tertullianus*, & in illo anno terminavit quo novum hoc de *salute* dogma *Marcion* professus est. Sed nihil est quòd dubitemus quin primo statim Hæresis *initio* hoc docuerit *Marcion*, cum fuerit ad Discipulos in novam Scholam adducendos omnino accommodatissimum. *Iren.* L.I.c.29.

3. Cum initio Marcionis *Pium* junxit Epocha *Tertulliani*: Quis verò ille *Pius* fuerit, ambigitur. *Imperatorem* Antoninum *Pium* fuisse censet Dominus *Cestriensis*. Et quidem in eâdem, quâ fuit Cl. *Cestriensis*, sententiâ concedo ipsum fuisse *Tertullianum*. Hinc enim ille *Antoninianum* Hæreticum colligit fuisse *Marcionem* quòd sub *Pio* fuerit *impius*. Verba enim illa *Autoris* fuisse intelligo unde illa desumpserit, quicunque tandem is fuerit, seu *Græcus*, seu etiam *Latinus*. Fert enim utraque lingua illam Paronomasiam. Tam enim *Græcè* dici potuit ἐπ' Εὐσεβοῦς ἠσέβησε, quàm *Latinè*, sub *Pio* fuit *impius*. Utcunque tamen ita illum à *Tertulliano* intellectum esse constat, cum *Antoninianum* propterea *Marcionem* aliquoties inculcet, tum hoc in loco L.I. *adv.Marcion.* c.19. tum L. V. c. 19. Nimirum qui de

Quod quidem Marcionis *initium* cum *Pio* concurrerit, non *Imperatore*,

de *anno* Pii, quo fuerit *impius* Marcion, *non curavit investigare*, idem nec *quem* Pium designare voluerit Autor;, investigandum censuit. Id sane certum est, falsissimum esse pro *Antoniniano* Hæretico habendum *Marcionem*, si quidem is *Antoninianus* habendus sit qui sub *Antonino* cœperit. Contra *Clemens Alexandrinus*, certior *Tertulliano* testis, *Marcionem* illis Hæreticis accenset, qui sub *Hadriano* quidem orti, ad seniorem *Antoninum* usque *pervenerint*. Idem *Clemens* tradit *Marcionem* cum *Basilide* esse versatum tanquam cum seniore *juniorem*. Atqui *Hadriani* anno XVII. mortuus est *Basilides*, teste *Eusebio*, atque *Hieronymo*, & quidem ex *Agrippæ Castoris* Basilidi *coævi* Testimonio, ut videtur, *Hieronymus*. Scripsit præterea *posteriorem*, quæ verè *prior* est, sub initium *Antonini*, Apologiam S. *Justinus*, certè priusquam *Marcus Cæsar* factus esset, idque ex Adoptione consequutus ut in gente *Aureliâ* conseretur, quæ utraque anno *Ær. vulg.* CXXXIX. *Pii* secundo consequutus est. Et planè *Pii* titulum recentem, Adoptionemque *Marci* & *Lucii* nuper factam supponit *Justinus*, nullo adhuc edito boni malive Regiminis specimine, ut proinde in primâ novi Principis gratulatione Apologiam illam à Justino oblatam fuisse verisimile sit. Et tamen ita *Marcionem* memorat, quasi plures jam Discipulos seduxisset, πᾶν γένος ἀνθρώπων, *omne genus hominum*, p. 70. πολλοὺς πεισθέντας, p. 92. Ergo *longe* Hæresin suam *lateque* jam disseminaverat, quod certe non paucorum opus annorum fuisse verisimile est.

Clem. Alex. Strom. VII. fin.

sed Pontifice, & quidem cum Pii Pontificis initio.

4. Quare *Pii Imperatoris* temporibus signatum *Marcionis* initium consentaneum non est. *Pii Pontificis* signatum fuisse, moribus illorum temporum receptissimis est sane maximè consentaneum. Recentiorem sane, quæ sub *Antonino* erupit, Hæreticorum colluviem *Imperatoris* anno, quo primùm apparuerint, designare solebant Ecclesiastici. Sic *Tatianum* XII. *Pii*, *Montanum* XIX. *ejusdem* ortum tradit *Epiphanius*. Priorem aliam quæ sub *Hadriano*, primisque *Pii* initiis prodiit, *Pontificum* potiùs quàm *Imperatorum* annis

nis deſignabant. Sic *Valentinum* ſub *Hygino*, & *Cerdonem*, *Marcellinam* ſub *Aniceto*, ponit *Irenæus*. Pro eodem igitur exemplo, ſub *Pio Marcion* collocandus erat. Et quidem rectè, ne ipſo quidem diffitente Cl. *Ceſtrienſi*. In illo enim, quod *Hygini* mortem excepit, Interpontificio *Romam* veniſſe *Marcionem* diſcimus ex *Epiphanio*, nondum ſcilicet *Hæreticum*, ſed duntaxat *Adulterum*. Tum rixas illum cum *Presbyteris*, ſede vacante, concitâſſe, & refutatum à *Preſbyteris*, ſic demum ad minas, à minis tandem ad apertam manifeſtamque diſceſſionem eſſe progreſſum, & Scholam ſibi propriam Diſciplinamque conſtituiſſe. Sed *annum* (inquit *Tertullianus*) *non curavi inveſtigare*. Inde colligunt Eruditi certum Pii *annum*, quo cœperit Hæreſis, *nullum* à *Tertulliani* Autore eſſe deſignatum. Perperam illi. Nec enim illum numerum adhibuit, quo ſolet multitudo *indefinita* ſignari, quales ſunt Græcis μύριοι, *ſexcenti* Latinis. Sed nec *denarius* eſt, adeòque rotundus. Certum itaque *annum* notavit quo *cœperit* Marcion, qui cum *certo* etiam Pii *anno* concurrerit. Idque *ſupponit*, potiùs quàm *negat*, ipſe *Tertullianus*, dum ſe negat curâſſe ejus inveſtigationem, fruſtrà nimirum alioqui negaturus ejus ſe curâſſe inveſtigationem, qui nullâ poſſet inveſtigatione deprehendi. Potiùs è contra colligendum erat id ipſo Pii *initio* contigiſſe quod *quoto* ejus *anno* contigiſſet, non fuiſſet ab Autore obſervatum. Quod ſane erat in hâc, de quâ agimus, causâ veriſſimum. In illâ enim quæ mortem *Hygini* ſecuta eſt Sedis Romanæ *vacatione*, non *Communionem* duntaxat Eccleſiæ *Romanæ*, ſed ipſum etiam *Pontificatum* à *Marcione* expetitum, verbis ſatis manifeſtis innuit *Epiphanius*. Sic enim ille de refutato à *Presbyteris* Marcione: Ζήλῳ λοιπὸν ἐπαρθεὶς ὡς οὐκ ἀπείληφε τὴν προεδρίαν τε καὶ τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας, &c. Tam itaque προεδρίαν, ſive *Præſidatum* Eccleſiæ *Romanæ* ambivit, quàm ejuſdem *Communionem*. Spe illâ duplici dejectus, ſic deinde verba illa edidit Schiſma-

Iren. L. III. c. 4.

Epiph. Hær. 42. n. 1.

ma immortale minantia: Ὅτι ἐγὼ σχίσω τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν, καὶ βαλῶ σχίσμα ἐν αὐτῇ εἰς τὸν αἰῶνα. Cum itaque *Episcopatum* ipsum ambiret, uti dixi, *Marcion*; proinde verisimile non est propriæ sibi illum Factionis conscripsisse satellites, Communionemque propriam constituisse, dum suffectus fuisset in *Hygini* locum *Pius*. Tum demum autem ambitio prorsùs desperata in Schisma erat protinus eruptura, ut proinde quamprimùm *Pius* fuisset in sede constitutus, & *primo* adeo Pii *anno*, non sit quòd dubitemus Schisma ipsum fuisse conflatum.

Incidit Epocha *Tertulliani* in eundem *Annum*, quo cœperit *Pius*, pro rationibus Cl. Cestriensis, *Eutychiani*.

5. Ita certè consentaneum est sensisse, si minùs Tertullianum *ipsum*, at *Autorem* sanè quem secutus est, *Tertulliano* ipso *vetustiorem*. Quo tamen modo aptandi sint *Tertulliani* numeri, hoc inquies esse difficillimum. Fateor hoc in loco hallucinatos esse viros alioquin eruditissimos. Ego ab eodem *Autore* hæc *Tertullianum* existimo desumpsisse à quo & alium numerum desumpserat in Opere *adversùs Judæos*. Habet enim ibi nonnulla cum rationibus ejusdem hoc in loco traditis communia, unde sint proinde intelligenda. Numerat illic annos à *natali* Christi, *Augusti*, ut existimavit, anno XLI. absoluto (XLII. inchoato) ad initium *Vespasiani* hunc in modum:

Tertull. adv. *Jud.* c. 8.

	Ann.	Mens.	Dies.
Augusti post nat. *Christ.*	15	0	00
Tiberii	22	7	20
Caii	03	8	13
Neronis	09	9	13
Galbæ	00	7	06
Othonis	00	3	05
Vitellii	00	8	10
	49	42	

Pergit

Pergit Tertullianus: *Vespasianus anno primo Imperii sui debellavit Judæos, & fiunt anni numero quinquaginta duo menses sex.* Summam illam anni XLIX. cum mensibus XLII. conficiunt accuratissimè, neglectis nimirum *diebus* qui in menses inæquales *Julianos* distribui adeo commodè non poterant. Intelligimus itaque ipsos calculi hujus *errores* ad mentem tamen esse *Tertulliani*, eorumque, quos secutus est, *Autorum.* Nec verò alium fuisse illi, cum Libros scriberet *adversùs Marcionem*, ob oculos calculum, ipsum illud, quod adjunxit, *Anni dimidium* è mensibus supernumerariis conflatum; ipsum *mensis dimidium* è diebus itidem supernumerariis, faciunt omnino, ut suspicemur; seu mensem justum non absolverint dies illi supernumerarii (discrepat enim in *diebus* qui *Tertulliani* locum integrum exscripsit in IX. *Danielis Hieronymus*, cum in aliis tamen hujus Summæ numeris omnino non discrepet) seu (quod potiùs verum esse crediderim) quòd dies supervacuos non retulisset in mensium censum, ut retulerat menses supervacuos ad annos, *Autor* Tertulliani. Intelligimus denique nihil esse quòd nos frustrà fatigemus in *termino* mensium dierumque investigando. Hinc enim constat non in Epochæ *fine*, sed ante *Vespasianum* illos ab Autore insertos parum alioqui per se accurato. Desinit hæc Summa in An.LXIX. quo exiit *Vitellius*, inivit autem Imperium *Vespasianus.* A XV. *Tiberii*, *Ær. vulg.* XXIX. verum intervallum annorum XL. Sed,pro hujus calculi rationibus,VII. reliqui *Tiberii* cum III.*Caii*,IX.*Neronis*,efficiunt in universum annos XIX. Adde menses XLII. tres annos cum dimidio. Prodibunt anni XXII. cum dimidio. Desunt itaque è primo illo ante Vespasianum quadragenario,anni XVII.cum dimidio. *Claudii* enim annos omnes Autor ille prætermisit,similibus,ut videtur, *Tiberii Claudii, Neronisque Claudii,* nominibus deceptus, ut pro *uno* illos eodemque *Claudio* habuerit. Omisit præterea annos *Neronis ultimos*, quòd gestum aliquod memorabile *Christianorum* sub *Nerone* illo anno consignatum in priori aliquo Autore repererat, quem ille de ultimo

Neronis

Neronis anno perperam intellexerit. Nec enim longe aberit Neronis annus IX. si menses præterea IX. diesque XIII. anni XI. addantur, ab *Urbis incendio*, Christianorumque *Persecutione*, Apostolorumque, pro meis quidem rationibus, *Martyrio*. Quacunque tamen occasione id evenerit, omissos esse constat. Anno itaque *Tiberii* XV. *Coss.* duobus *Geminis*, Ær. *vulg.* XXIX. addantur CXV. prodibunt anni CXLIV. Detrahantur inde anni XVII. cum dimidio, XVIII. nimirum annus dimidio truncatus, excepto mense dimidio; sic incidet Natalis *Marcionis*, initium *Pii* Pontificis, in annum *Ær. vulg.* CXXVII., X. nimirum *Hadriani*, ante *Aug.* IX. cui anno illum, pro *Eutychii* etiam rationibus, assignaverat Cl. *Cestriensis*, accuratissimé. Habebitque *Cestriensis* astipulatorem non *Eutychio* modò, sed *Tertulliano* quoque ipso antiquiorem, & quidem tam in *Anno* quàm in Anni etiam *parte* consentientissimum.

CAP.

C A P. IX.

I. *Proponitur locus Epiphanii de ortu Cataphrygum.* II. *Sententia Petavii. Malè ille Montanum* XIX. *Marci ortum existimavit.* III. *Episcopus Romanus, quem ait Tertullianus à Praxeâ in Montanistas fuisse excitatum, erat Eleutherus.*

I. AD illustrandam ulterius hanc historiam locus Epiphanii valdè notabilis hic explicandus & à Petavii Animadversionibus vindicandus est. Initio hæreseos XLVIII. sive Cataphrygum, hæc habet Epiphanius ad Chronologiam inprimis spectantia. Ἀπὸ τούτων ἑτέρα πάλιν αἵρεσις ἀνακύπτει τῶν Φρυγῶν καλουμένη, σύγχρονος γενομένη τούτοις, καὶ αὐτοὺς διαδεχομένη. Οὗτοι γὰρ γεγόνασι περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς μετὰ Ἀδριανόν. Καὶ ὁ Μαρκίων δὲ, καὶ οἱ περὶ Τατιανὸν, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ διαδεξάμενοι ἐγκρατῖται ἐν χρόνοις Ἀδριανοῦ, καὶ μετὰ Ἀδριανόν. Interprete Petavio: *Ab his alia rursum efflorescit Hæresis, quæ Phrygum dicitur, sub idem fere producta tempus, eique successione proximâ. Nam isti sub Antonini Pii, qui post Adrianum imperavit, annum XIX. emergere cœperunt. Marcio verò, Tatianus, & Encratitæ horum Discipuli sub Adriano, ac post Adrianum prodierunt.*

II. Ex his verbis hanc ego Chronologiam eorum temporum rectè institutam esse puto. Circa annum Antonini Pii XII. Christi CXLIX. passus est Justinus Martyr. Circa annum Pii XIII. Christi CL. Tatianus hæreticus factus in Mesopotamiam se contulit. Circa annum Antonini Pii XIX. Christi CLVII. Tatianus aliis hæresibus adhuc in-

fectus cum Priscillâ & Maximillâ sibi adjunctis Encratita factus est, & circa idem tempus Montanus cœpit evulgare novam hæresin. Hæc ego ex mente Epiphanii dicta puto, quæ & veritati consentanea esse non dubito. Petavius autem profitetur manifestam hic esse temporum perturbationem, idque ex triplici capite se deprehendisse. Primò, quod Justinus, post cujus Martyrium Tatianus hæreticus evasit, sub Marco Antonino passus est. Secundò, Cataphryges orti non sunt ante *XI.* annum Marci secundum Eusebium, aut etiam *XIX.* secundum Epiphanium. Tertiò, Encratitæ post Cataphrygas orti sunt. De priori agimus ex instituto in Vitâ Justini, ubi probamus eum sub Antonino Pio obiisse. De secundo hic agendum est. Petavius lib. II. de Doctrinâ Temporum hæc habet: *A. C. CLXXIX. Marci Aurelii XIX. Eleutheri III. Montanus cum Priscilla & Maximilla hæresi* κατὰ Φρύγας *initium dedere. Epiphanius.* Mira hæc mihi primò videbantur, quòd tam serum illius hæreseos ortum tradiderit, cùm ipse Eusebius octennio antè incepisse dixerit. Illud verò multo magis, quòd ex autoritate Epiphanii ejus initium *XIX.* Marci tribuit, cùm Epiphanius ipse *XIX.* Pii idem assignet. Κατὰ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς μετὰ τὸν Ἀδριανόν· *Sub Antonini Pii, qui post Adrianum imperavit, annum XIX.* Utcunque sit, hæc sententia ferri non potest. Primò, quia ipse Petavius An. Dom. *CLXXVIII.* dicit Irenæum Lugduni Episcopum factum esse. Constat autem Montani hæresin extitisse, dùm Irenæus adhuc Presbyter fuit. Hoc enim ipsæ Lugdunensium literæ testantur. Unde Labbéus Eusebium potiùs secutus est: sed neuter persecutionis Lugdunensis in Chronico suo meminit, quia nullum annum habebant cui eam affigerent. Secundò, Exortus hæreseos Montani pessimè sub Pontificatu Eleutheri statuitur. Nam Tertullianus, qui sub Eleuthero vixit, & postea acerrimus Montanista fuit, sic adversus Praxeam loquitur cap. 1. *Nam idem tunc Episcopum Romanum,*

Romanum, agnoscentem jam prophetias Montani, Priscæ, Maximillæ, & ex eâ agnitione pacem Ecclesiis Asiæ & Phrygiæ inferentem, falsa de ipsis Prophetis & Ecclesiis eorum adseverando, & præcessorum ejus autoritates defendendo, coëgit & literas pacis revocare jam emissas, & à proposito recipiendorum Charismatum concessare.

III. Hunc Episcopum Romanum putat Baronius Anicetum fuisse; sed omnino malè, ut rectè observavit Valesius: qui & Eleutherum hunc Episcopum fuisse putat, & quidem rectè. Praxeas enim Anicetum vidisse minimè putandus est. Et Eleutherum pacem intulisse Ecclesiis Asianis quis dubitat, postquam ad eum perlata est Lugdunensium Epistola in favorem Montanistarum, sive quod idem est, pro pace Ecclesiarum scripta. Orta est enim eâ tempestate seditio propter Montanum & Alcibiadem & Theodotum, ut narrat Eusebius. Martyres in Galliâ, dum adhuc in carcere erant, plures literas dedêre ad fratres in Asiâ & Phrygiâ degentes; & ad Eleutherum pariter pro pace Ecclesiarum legatio instituta est. Eleutherus his permotus pacem Ecclesiis intulit agnoscendo prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, ut loquitur Tertullianus Montanistarum errore penitus imbutus. Jam verò Tertullianus ostendit ante hunc Episcopum sc. præcessores ejus Montanistas rejecisse; hi autem erant Anicetus & Soter. Anonymus de Cataphrygibus agens, *Scripsit contra eos*, inquit, *librum S. Soter Papa Urbis.* Sub Eleuthero igitur hæresi suæ initium non dedit Montanus, cùm Montanistæ non tantùm à Sotere, sed & ab Aniceto refutati fuerint; & eodem tempore Pontificatûs Eleutheri cum Prisca & Maximilla, tum Alcibiades & Theodotus Montano se adjunxerant: quod diu factum est postquam Montanus ipse prophetare cœpit.

CAP. X.

I. *Commentum Blondelli de translato in electitios Præpositos, sub Hygino, seniorum primatu.* II. *Interpontificii quadriennium, quod renixûs Argumentum credidit Blondellus, inter Hyginum & Pium, nullum.* III. *Falsò observavit è Libro Pontificali Blondellus nullos, ante Euaristum, in Ecclesiâ Romanâ fuisse Diaconos.* IV. *Varia Archontum Atheniensium genera.* V. *Nulli Atheniensium Archontes similes Christianorum Episcopis.* VI. *Quo sensu Episcopos Archontas dixerit Origenes.* VII. *Episcopi Collegas, quales habebant Archontes, in eâdem Urbe nullos habebant.*

I. HIC iterum examinanda est nova Blondelli sententia de Presbyteris sive Episcopis πρωτοκλησιῶν: ut enim consuetudinis illius fictæ initium refutavimus, ita hîc finem ab eo assignatum refellemus. Veterem illam consuetudinem seniorem Presbyterum in locum defuncti subrogandi durâsse ait usque ad Hyginum, sed illo sedente *novum quid* admissum esse docet; & post ejus tempora Romæ Episcopum non ulteriùs ex successione sed electione factum esse. Multa ad hanc rem observat, sed ex libro Pontificali omnia, quem *Solis radio scriptum* fuisse autumat. Quid autem est illud *novum quid*, quod sub Hygino admissum est? Nempe hic, Pontificali teste, *composuit Clerum, & distribuit gradus.* Fortasse. Quid autem inde sequitur? audiamus Oraculum. *Quæ verba,* inquit ille (novus Ponti-

ficalis

ficalis interpres) *inauditum antea inter Latinos de Seniorum primatu in electitios præpositos deinceps transferendo decretum innuere videntur.* Certè si inauditum antea fuit tale decretum, etiam tum inauditum fuit; nullum enim his verbis inest decretum, nihil omnino hic dicitur quod vel successionem, vel electionem vel significet, vel innuat. In eodem libro Pontificali de Hormisda dicitur, *Hic composuit Clerum.* An igitur ille Decretum fecit de Seniorum primatu transferendo? Quid Hormisdas fecerit in componendo Clero haud satis scio: illud autem quidquid fuit Hygino ascribere veritus non est Autor secundi Catalogi. Sic tamen Romæ anno circiter CXL. novam regiminis formam introductam esse vult, cùm nulla novæ regiminis formæ, Episcopi tunc locum tenente Hygino, mentio fiat. Neque verò eo anno Hyginus Episcopus fuit, ut ostendemus. Certè Blondellus, qui hic Hyginum sedisse dixit Camerino & Magno Coss.; ad Epistolam Pseudo-Isidori eidem Papæ attributam, & iisdem Coss. signatam, hæc annotavit, *Ad finem notam temporis mendosissimam addidit plagiarius.* Sit autem Pseudo-Isidorus ille plagiarius, sit Baronianus calculus vitiosissimus, quem tum secutus est Blondellus; fiat istius Chronologiæ reformatio, & reducatur Plagiarius ad libri Pontificalis Autorem, unde sua haurit, tempora Hygini utriusque tenebrionis autoritate (quantacunque illa sit) confirmentur; neuter tamen decretum de Seniorum primatu in electitios præpositos deinceps transferendo, aut tradere aut innuere videtur.

II. Porro hæc regiminis mutatio, quocunque tandem decreto stabilita fuit, *Sine pertinaciori*, inquit, *prisco regimini assuetorum renixu haud obtinuit.* Sed unde hic renixus apparet? Unde viro docto innotuit? An hunc etiam ex Pontificali didicit? imò certé. *Quandoquidem abruptum Romæ successionis filum obiter insinuat Liber Pontificalis quadriennii solidi Interpontificium fuisse notans.* Novum etiam hoc est de quadriennii solidi interpontificio, & quomodo illud in Pontificali notatur nondum didici. Sed

tradit

tradit ille Hyginum fuisse Episcopum usque ad Orphitum & Priscum, (annum scilicet CXLII.) & idem docet Pium fuisse à Consulatu Clari & Severi, ab anno scilicet CXLVI. Ergo post Hyginum quadriennii solidi interpontificium fuit; idque ideo contigit, quia Romani novæ regiminis formæ renitebantur, & electionem novi Pontificis tamdiu impediebant. Fabulosa omnia. Liber quidem Pontificalis refert Hyginum sedisse usque ad Orphitum & Priscum; sed nec illius libri Autor, nec alius quispiam dixit Orphitum & Priscum consulatum gessisse An.Dom. CXLII. Illo enim anno Fasti nobis exhibent Rufinum & Quadratum. Orphitum autem & Priscum septennio postea, An. Dom. CXLIX. Sed de hàc re latiùs postea disserendum est.

III. Expositionem præterea suam sic confirmat, *Nequa compositum ab Hygino clerum gradusque distributos ob institutos novos Clericorum ordines, & assignatas functiones suspicio sit, diversimodè cavetur.* Cautus igitur admodum scriptor fuit Autor libri Pontificalis. Sed unde hæc cautela apparet? Inde nempe, quòd *docet constitutos Euaristo sedente (id est post annum* LXXXIII.) *in Romano Clero diaconos septem.* Quàm hoc verum sit nescio: quid inde sequatur haud scio; me doceat novus interpres, qui hinc clarè colligit, *Veteris Ecclesiæ Romanæ primordialem formam adeò simplicem fuisse, ut per annos XXX. diaconis (sub solo Presbyterorum regimine constitutis) caruerit.* Ut Ecclesia aliqua, præsertim Romana, per tot annos nullum Diaconum haberet, mirum haud immeritò videatur. Præclarè ab Euaristo factum est, ut Ordinem ab Apostolis institutum in Urbem induxerit. Sed hæc laus Euaristo non debetur. Nam ante Euaristum Anacletus Pontifex fuit, de quo Liber Pontificalis hæc habet, *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, Presbyteros quinque, Diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero sex.* Ante Anacletum, ut illi volunt, Clemens Pontifex fuit, de quo Liber Pontificalis, *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, Presbyteros decem, Diaconos duos,*

Episcopos

Episcopos per diversa loca quindecim Solus deinde Cletus, qui ut ab Anacleto distinguitur nullus fuit, nullos Diaconos fecit. Apage igitur illam primordialem regiminis formam, in quâ nullus ordo sacer præter Presbyteros fuit. Neque mirum est eum nullos ante Euaristum in Pontificali Diaconos vidisse, qui in Epistolâ Cornelii nullos Subdiaconos vidit, quique asserit *de Subdiaconorum creatione vel nullum à Fabiano decretum conditum, vel si conditum est ullum, necdum An. Dom. CCLI. executioni mandatum fuisse.* Quique hoc constare ait ex Epistola Cornelii, in quâ disertè scriptum est de Ecclesiâ Romanâ, Ἐν ᾗ οὐκ ἠγνόει (πῶς γὰρ) πρεσβυτέρους εἶναι τεσσαράκοντα ἕξ, διακόνους ἑπτά, ὑποδιακόνους ἑπτά· Interprete Rufino, *Ubi videbat esse Presbyteros quadraginta & sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem.* Apage igitur totam illam sententiam, quam ex Pontificali collegit mali libri malus interpres. Episcopi aut Presbyteri πρωτοκληθέντες non sub Hygino finierunt, qui nunquam incepisse, nusquam durasse, leguntur; si eo nomine viros intelligas singulares qui πρωτοκλησίας jure reliquis omnibus præsiderent in eodem Presbyterio constitutis.

IV. Qui nunquam, inquam, fuerunt; nam ut ad originem Blondellianam horum πρωτοκληθέντων redeam, quos Archontum Atheniensium similes fuisse statuit, ex ipsâ similitudine facilè refutatur. Nam Presbyter ille πρωτοκληθεὶς, quem ipso πρωτοτοκίας jure reliquis ejusdem ordinis Presbyteris præsedisse vult, eâ potestate dum viveret gavisus est; neque illo jure aut loco excidere potuit, quia consortes omnes illo posteriores esse supponuntur, neque potuit quisquam evadere primo prior. Jam quæramus quis huic similis Archon apud Athenienses, vereor ne inveniamus nullum. Nam si quis collegas in officio habuit, eo officio, durante vitâ, functus non est; si quis dum viveret Archon fuit, collegas in officio nullos habuit. Nullus igitur Archon

Præsidi-

Præsidi Blondelliano similis fuit. Tria Archontum genera diversis temporibus Atheniensium Rempublicam administrasse legimus; ex quibus intelligere possumus quàm verum sit, quod affirmat Blondellus, *unicum Athenis Archontem nunquam fuisse. Athenienses*, inquit S. Augustinus de Civitate Dei lib. XVIII. cap. 20. *habere deinde reges post Codri interitum destiterunt, & magistratus habere cœperunt administrandæ Reipublicæ.* Qui qualesque hi magistratus fuerint sic accepimus. Velleius Paterculus lib. 1. cap. 2. *Hujus* (Codri) *filius Medon primus Archon Athenis fuit. Ab hoc posteri apud Atticos dicti Medontidæ: sed ii insequentesque Archontes usque ad Charopem, dum viverent eum honorem usurpabant.* Nempe quia *dum viverent* Rempublicam administrabant; ideo dicti sunt Archontes *perpetui*, interprete Hieronymo, *quos mors finiebat.* Hi Græcis dicti sunt ἄρχοντες διὰ βίου, ut Plato loquitur de Cyro, ἔοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου· & Vetus autor apud Suidam, v. Νουμᾶς de virginibus Vestalibus, διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἐφύλαττον. Quam phrasin sic explicat Hesychius, Διὰ βίου, διὰ παντὸς, ἀεί. Hi autem tredecim erant qui successivè Athenis præerant, quorum nomina, & annos accuratè describit Eusebius in Chronico. Hos perpetuos Archontas quorum ultimus erat Alcmæon, sequuti sunt decennales, quorum primus fuit Charops. Velleius lib. 1. cap. 8. *Tum Athenis perpetui Archontes esse desierunt, cùm fuisset ultimus Alcmæon, cœperuntque in denos annos creari; quæ consuetudo in annos LXX. mansit.* Nam septem erant hi Archontes, Græcis δεκαετεῖς dicti, quorúm nomina apud Eusebium extant, eorundemque anni in ejus Canone digeruntur. Velleius primi & ultimi meminit: *Ex iis qui denis annis præfuerunt primus fuit Charops, ultimus Eryx*, sive Eryxias. Post hos decennales annui Archontes facti sunt Græcis dicti ἐνιαυσιαῖοι. Velleius, *Dein annuis commissa est Magistratibus Resp.* Annui hi Magistratus erant numero

mero novem, quorum unus specialiter in modum præcedentium Archontis nomen retinebat, cum reliqui octo aliis nominibus distinguerentur. Et sic nova planè Reip. forma instituta est, in qua novem Archontes præsidebant. De quâ Hesychius, Ἐννέα ἄρχοντες, ἀρχὴ δὲ ἐννέα. ἀρχόντων. De his Georgius Syncellus, Μετὰ τούτους (δεκαετεῖς) ἄρχοντες ἐνιαύσιοι εὑρέθησαν ἐξ εὐπατριδῶν. Interpres, *His sublatis annui Magistratus excogitati sunt, & ex Patriciis assumpti.* Sed pro εὑρέθησαν legendum fuit ᾑρέθησαν, vertendumque, non *excogitati*, sed *electi sunt*. Pergit Syncellus ex Africano, ἐννέα τε ἀρχόντων Ἀθήνησιν ἀρχὴ κατεστάθη. Ad quæ verba Goar, *Qui novem isti Magistratus, incognitum. Planior lectio ἡ νέα τε ἀρχόντων, Nova Magistratuum potestas Athenis instituta.* Perperam omnino. Qui fuerint novem illi Magistratus, omnibus notum. Archon scilicet, & βασιλεὺς, & πολέμαρχος, & 6. θεσμοθέται· ἐκ τούτων δὲ οἱ ἐννέα ἄρχοντες συμπληροῦνται, *Ex his autem novem Archontes complentur,* inquit Pollux. Eusebius in Canone, *Novem Principes ex nobilibus urbis electi præfuerunt annuo Imperio Reipub.* Ex his novem unus vetus nomen Archontis retinuit, & quia quotannis ut reliqui electus, non tantum ἐνιαύσιος, sed & signanter ἐπώνυμος dictus est, nec eo sensu quo alii apud Athenienses ἐπώνυμοι dicebantur, sed restrictè ἐνιαυτοῦ ἐπώνυμος, ut loquitur Pollux, qui à Philone Judæo sic describitur, Ἄρχων Ἀθήνησιν ὁ ἐπώνυμος καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἄριστος, ἀφ' οὗ οἱ χρόνοι καταριθμοῦνται. Cujus nominis ratio sic explicatur in Argumento secundo Orationis Demosthenis adversùs Androtionem, εἷς ἐπώνυμος ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐπωνομάζετο, cujus nomine annus in Fastis signabatur. Sic sub quo Archonte idem Atheniensibus quod quo anno. Clarè Æschines contra Ctesiphontem, Καί μοι ἀνάγνωθι

ἐπὶ τινὸς ἄρχοντος, καὶ ποίου μηνὸς, καὶ ἐν τινὶ ἡμέρᾳ, ac si dixisset, *quo anno, quo anni mense, quo mensis die.*

V. Hæc ego prolixius explicanda putavi, ut quivis facilè judicare possit an Episcopi qui unquam in Successionum tabulis nominati sunt, his Archontibus assimilari debuerint. Ex tribus his generibus Archontum unicum amplectitur Blondellus, reliqua duo negat contra omnia Veterum testimonia quæ adduximus, quod facere coactus est, ut hypothesin de collegis à se inventam tueretur, quæ tamen contradictionem manifestè involvit. Nam hi Archontes annui uno tantùm anno Magistratum eum tenuerunt, eoque absoluto exierunt, aliisque eligendis locum vacuum reliquerunt, cùm rationem officii gesti apud λογιστὰς decem reddiderunt, ὅταν τὰς ἀρχὰς ἀποθῶνται οἱ ἄρχοντες, *cùm præfecturas suas deponerent*, ut loquitur Harpocration sive Julius Vestinus. Blondelli autem Episcopi πρωτοκληθέντες ex ipso πρωτοτοκίας jure, durante vitâ, suam auctoritatem, qualiscunque illa fuit, necessariò retinuerunt, nec successores ipsis superstitibus habere potuerunt, quia primo prior nemo esse potuit, sed quisque primo posteriorem se agnoscere debuit. Jam si velis Episcopum aliquem in Successionis Tabulâ nominatum fuisse Archonti Atheniensi similem, nulli Archonti similis dicendus erit nisi Archonti perpetuo, sive διὰ βίου. Sed hic Archon διὰ βίου nullos unquam collegas in eo officio habuit, primus enim fuit Medon Codri filius, qui reliquis Codri filiis in alias orbis partes profectis solus eum Magistratum tenuit, & qui post eum eundem tenuerunt, erant omnes Μεδοντίδαι, hoc est, Medontis posteri. Neque igitur Medon, neque ejus posteri, collegas in officio habuerunt. Sed neque nomen anno certo in Fastis dare potuerunt, quia annuatim non præsidebant, ideoque Chronologi, qui ad eorum Magistratum actionem aliquam referebant, non inde voluerunt

luerunt certum aliquem annum designare, nisi quando annum certum illius Magistratûs nominarunt. Ut in Marmore Arundeliano, .. τος Αἰσχύλου Ἀθήνῃσι ἔτους εἰκοστοῦ καὶ ἑνός, *Æschyli Archontis anno XXI.* qui Athenis præfuit annis XXIII. teste Eusebio. Ita de decennalibus Archontibus statuendum, quòd Archonte nominato nihil certi inde colligi potuit, nisi annus δεκαετίας indigitaretur, ut Dionys. Hal. l. 1. Ἄρχοντος Ἀθήνησι Χάροπος ἔτος τῆς δεκαετίας πρῶτον. Pausanias, Αἰσιμίδης Ἀθηναῖος ἦρχεν ὁ Αἰσχύλου πέμπτον ἔτος. Nempe annus Charopis decennii primus, & Æsimedis quintus satis certi habebantur.

VI. Agnosco quidem Episcopos dictos fuisse aliquando ἄρχοντας, ut loquitur Origenes contra Celsum l. 8. sed qualis ἄρχων in Ecclesiâ fuerit, ipse explicat in Homil. 11. in Jeremiam, ubi describit Episcopum tanquam τὸν πάντων ἡμῶν ἐγκεχειρισμένον ἀρχὴν αὐτὴν Ἐκκλησιαστικήν. Est igitur ἀρχὴ Ecclesiastica & ὁ ἄρχων Episcopus, ut ex eo loco clarè constat. Sed qui Episcopum in Ecclesiâ Archonti annuo Atheniensium comparaverit, inventus est nemo. Tlesiam quidem comminiscitur Blondellus, tanquam qui cum Creonte uno anno inter reliquos octo collega fuerit, ei postea successerit in loco Archontis ἐπωνύμου, sed contra omnem fidem historiæ. Nam omnes Archontes annui ad finem anni Præfecturam posuerunt. Et Solon postea ex iis qui Archontes fuerant, constituit Concilium Areopagitarum. Quæ consuetudo postea viguit, neque unquam apparet aut Regem aut Polemarchum, aut Thesmothetam aliquem fuisse Archontem ἐπώνυμον. Tales igitur Collegæ quorum unus alteri succederet, neque Athenis, neque in Ecclesiâ, usquam reperti sunt.

VII. Episcopi quidem Romani habuerunt suos collegas, sed non in Urbe; in aliis civitatibus, ut in Antiochenâ, Hierosolymitanâ, Alexandrinâ, cæterisque illorum collegæ extiterunt; hoc est Episcopi ejusdem ordinis in suâ Urbe collegam habuêre neminem. Iniqua igitur postulatio est ut nos ostendamus Episcopos in Successionum tabulis nominatos non fuisse Presbyteros στρατοκληθέντας Atheniensium Archontibus annuis similes, cùm iis similes esse nullo modo potuerint, quippe qui omnes, qualescunque essent, præfuerint διὰ βίου, nec quisquam successorem admiserit, dùm ipse viveret. Proinde illa regiminis forma pòst cum Hygino moriente expirare non potuit, quæ neque sub Hygino, neque ante eum vitalis fuit.

CAP.

CAP. XI.

I. *Hygino successit Pius, Pio Anicetus, Aniceto Soter.* II. *E vero horum Pontificum ordine convincuntur imposturæ Epistolæ Pii ad Justum Viennensem.* III. *E commentitiâ Pii Epistolâ prodiit Decretum apud Gratianum ipsum quoque commentitium.* IV. *Erant etiam è Latinis qui ordinem horum Pontificum prædictum sequerentur.*

I. SEquitur tertius Pontificum quaternio, de quorum ordine Successionis rursus inter Græcos & Latinos discrepantia est. Apud Græcos omnes hoc ordine recitantur; Hyginus, Pius, Anicetus, Soter: apud Latinos aliter; Hyginus, Anicetus, Pius, Soter: ita Optatus, Augustinus, Liber Pontificum, & Gesta Pontificalia priora nuper ab Heinschenio edita, & fortasse antiquissimus Catalogus, qui his omnibus præivit. Nec tamen de Successionis ordine dubitandum est; neque eum parvi pendere debuit Heinschenius, cum illius controversiæ determinatio sit ad veram Chronologiæ & Historiæ Ecclesiasticæ intelligentiam inprimis necessaria. Græcorum enim successio, quæ Pium Hygino, Anicetum Pio subjicit, pro certissimâ haberi debet. Quippe Irenæus, qui sub Pio & Aniceto vixit, & cum Ecclesiâ Romanâ magnum sub Eleuthero & Victore commercium habuit, eum Successionis ordinem disertè tradit lib. 3. cap. 3. Ἔπειτα Ὑγῖνος, εἶτα Πῖος, μεθ' ὃν Ἀνίκητος. διαδεξαμένου τὸν Ἀνίκητον Σωτῆρος. Vetus Interpres, *Deinceps Hyginus, pòst Pius, post quem Anicetus: cùm autem successisset Aniceto Soter.* Idem postea in Epistolâ ad Victorem.

ctorem Papam eandem successionem ordine retrogrado sic expressit; Ἀνίκητον λέγομεν καὶ Πῖον, Ὑγῖνόν τε, καὶ Τελέσφορον καὶ Ξύστον, *Anicetum dicimus & Pium, Hyginumque & Telesphorum & Xystum.* Neque dubitari potest, an apud eum successio his locis corrupta sit; cùm ipse alibi doceat Valentinum Romam venisse sub Hygino, viguisse sub Pio, & permansisse usque ad Anicetum. Idem etiam Marcellinam Romam venisse ait sub Aniceto, cui addit Epiphanius τοῦ μετὰ τὴν διαδοχὴν Πίου, καὶ τῶν ἀνωτέρω, *qui fuit post successionem Pii, & Superiorum.* Pio igitur proximè successit secundùm sententiam Epiphanii, cui in Catalogo hi tres hoc ordine numerantur; Hyginus, Pius, Anicetus. Præterea Hegesippus, qui sub Aniceto Romam venit, testatur Aniceto non Pium, sed Soterem successisse, καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτὴρ, μεθ' ὃν Ἐλεύθερος, *Post Anicetum succedit Soter, post quem Eleutherus.* Verba sunt Hegesippi apud Euseb. lib. 4. cap. 22. Cùm duo scriptores adeo celebres Hegesippus & Irenæus, qui Pii & Aniceti & Soteris temporibus vixêre, & sub Eleuthero scripsêre, hunc Successionis ordinem de industriâ tradiderint; quos Eusebius secutus est, & eum omnes Græci: *prope stultus habeatur is, qui horum testimonio non acquiescit.* Et tamen Salmasius, *post mortem Hygini,* inquit, *Anicetus erat Presbyterorum Romæ primus Presbyter, cui Pius in illo primatu successit.* Quibus verbis non tantùm primatum Presbyterorum post tempora à Blondello designata deducit, sed & contra vetustissimorum & contemporaneorum Patrum apertissima testimonia ordinem perturbat.

II. Primus omnium, quos novimus, Optatus Pio Anicetum præposuit (nisi antiquissimus Catalogus ei præiverit) cùm nondum Eusebii Chronicon in Latinum sermonem versum fuit: primus inter Latinos qui Pium suo loco posuit, erat Prosper in Chronico à Labbéo edito, quem

secutus

secutus est Catalogus tertius Pseudo-Tertullianus, cujus ætas ignota est, lib.3.

> *Jamque loco nono Cathedram suscepit Hyginus,*
> *Post hunc deinde Pius,*
> *Aque Pio suscepit Anicetus ordine sortem.*

Lego enim *áque*,non *atque*,ut editur. Nihil igitur certius hoc ordine Successionis haberi debet,quo Hygino Pius, Pio Anicetus sufficitur;& quicquid alio ordine nititur,vel inde falsum esse deprehenditur. Verbi gratia; In Tomo tertio Bibliothecæ Patrum extant duæ Epistolæ Pii Papæ ad Justum Viennensem, ut aiunt, Episcopum, (quas Baronius in Annales suos, Binius in Concilia transtulit, easque miris commentariis uterque illustravit) has constat esse fictas & supposititias, non planè aureas, ut Baronius. Quod cùm multis facile probatu sit, inpræsentiarum hoc tantùm dico, fictum illum Pium repræsentari tanquam Aniceti successorem: *Salutant te*, inquit, *Soter & Eleutherus digni Presbyteri:* Anicetum non nominat, quasi jam mortuum, Eleutherum nominat quasi sub se Presbyterum jam existentem; cùm Eleutherus sub Pio Presbyter esse non potuit, qui sub Aniceto, Pii indubitato successore, adhuc Diaconus erat, ut testatur Hegesippus oculatus testis apud Eusebium lib. 4. cap. 22. Γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν Ἐλεύθερος. Undè etiam in Breviario Romano Maii XXVI. *Eleutherius Nicopoli in Græcia natus Aniceti Pontificis Diaconus, Commodo imperante præfuit Ecclesiæ.* Ab aliquo igitur Impostore hæc Epistola conficta est, qui vel ex secundo Catalogo vel ex Libro Pontificum, solenni illo imposturarum fundo, falsò didicerat Pium Aniceto successisse. Et liber iste *Solis radio* scriptus adeò præstrinxit Blondelli oculos, ut perspicere non posset Epistolas illas esse planè spurias; sed ex ipsis tanquam authenticis Pii tabulis disputat contra ordinem

nem Episcopalem, Apologiæ Sect. 2. §. 4. ut & ex Victoris Epistolis ad Dionysium & Paragodam Viennenses, Episcopos, qui nunquam fuêre, conscriptis pariter disputat §. 10. Etiam Walo Messalinus pag. 155. *Pius in Epistolâ ad Justum Viennensem Episcopum, Senatum Christi apud Romam constitutum, Presbyterium Romanum vocat:* imò pag. 176. mira hinc colligit, eadem in Apparatu repetit. Ex hâc Blondelli incuriâ & Salmasii consensu disputat Cardinalis Bona pro antiquitate nominis Missæ: *Extat primo loco Epistola Pii ad Justum Viennensem Episcopum quam recipiunt Orthodoxi, nec audent omninò reprobare Sectarii, scripta, ut Baronio visum est, Anno Christi* CLXVI. Certè si à Pio scripta est, largior nomen Missæ antiquius esse quàm Bona ipse ponit: si enim à Pio data sit illa Epistola ad Justum Viennensem Episcopum, scripta est ante annum CXLIII. & vocabulum Missæ eo anno antiquius fuisset. Verùm illa non est Pii, sed Impostoris Epistola post Pontificale, ut opinor, certè post quartum Sæculum aut etiam quintum & Catalogum secundum scripta, cujus ætas ex falsâ successione Episcoporum satis innotescit. Impostor ille cùm videret Eleutherum in Rufino Aniceti Diaconum, & perspiceret in Pontificali sive secundo Catalogo Pium successisse Aniceto, statim eum facit sub Pio Presbyterum, & sic imposturam suam prodit, & Pium producit nescium Antecessoris sui. Salmasius qui tantam vim in Epistolis Pii ponit, semper Anicetum ante Pium collocat, unde illa apud eum imperitissima Episcoporum enumeratio, *Episcopi Romani sub duobus Antoninis Hyginus, Anicetus, Pius, Soter, Eleutherius, Victor.* Apparatu pag. 59.

III. Ex eodem fonte & alia non absimilis impostura; nam cùm Missæ vocabulum in Epistolâ Pii legeretur, malefeRiatus aliquis etiam Decretum condidit, quod à Gratiano Distinctioni secundæ de Consecratione insertum est, in quo Altare cum omni suâ paraturâ, & cum quatuor linteis proponitur; sed explicatio illius Decreti, & vocis ipsius

[*Altaris*]

[*Altaris*] significatio Viros tres doctissimos vehementer torsit, Latinum Latinium, Franciscum Toletum & Franciscum Turrianum, ut patet ex Epistolis Latini Latinii. Latinius autem ipse, cùm attulisset quidquid potuit ad Altaris illius explicationem, satis modestè concludit; *Pii autem Pontificis tempore an ita usus obtineret, aut quâ omninò ratione Sacra perficerentur, in tantâ temporum obscuritate non facile quisquam affirmârit: Ego quidem nihil unquam certum de ejusce rei observationibus ritibusque memini legere.* Cui illud addendum, *Certissimum illud commentum est*, de quatuor Linteis super Altare Pii Pontificis ætate positis, cùm CC. fermè annis postea Sylvester Papa constituerit *Sacrificium Altaris non in serico neque in panno tincto celebraretur, nisi tantum in lineo.* Præsertim si considerare placeat quid fieri solebat in Africâ, etiam post Sylvestri tempora, quod satis indicat Optatus libro sexto his verbis, *Quis fidelium nescit in peragendis Mysteriis ipsa ligna linteamine cooperiri? Inter ipsa Sacramenta velamen potuit tangi, non lignum. Aut si tactu potuit penetrari velamen, ergo penetrantur & ligna.* Nam si plura fuissent linteamina sive velamina, multitudinem eorum non omisisset Optatus, quippe fortius argumentum contra Donatistas præbuisset.

IV. Hæc adeò certa sunt, ut etiam inter Latinos Pseudo-Tertullianus Pio Anicetum substituerit, & multi Codices Libri Pontificum MSS. Pium Aniceto præposuerint, quales sunt Regius, Mazarinus, & Thuanéus. Et cùm Baronius putet Hieronymum Latinorum sententiæ astipulari, dùm post Petrum decimo loco numerat Anicetum, fugit eum ratio. Nam Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis sequitur Eusebium, cujus Chronicon decennio antè verterat; Eusebius autem Pium numerabat post Petrum, nonum; adeóque decimum Anicetum. Denique eundem successionis ordinem cum Græcis secutus est inter Arabas Eutychius. Quare ordo Successionis apud Latinos luxatus, nullo modo probandus est.

CAP. XII.

I. *Hyginus sedit ab An. Dom.* CXXII. *ad An. Dom.* CXXVI. *Non Martyr.* II.*Vacatio fere annua. Inde Pius ab An. Dom.* CXXVII. *ad An. Dom.* CXLII. *Nullum erat, post Hyginum, Interpontificii quadriennium, ut credidit Blondellus.* III.*Solus, hoc in loco, verisimilia tradit Eutychius.*

I. DIximus de Successionis ordine; jam de annis quatuor horum Pontificum quid statuendum sit, videamus.

وفي ست سنين من ملكه صير اوجانيوس

بطريركا علي رومية اقام اربع سنين ومات

Anno Imperii Hadriani sexto constitutus est Eugenius (sive Hyginus) *Patriarcha Romanus, qui cum annos quatuor sedisset, mortuus est*, inquit Eutychius. Sedit igitur ab An.Dom. CXXII. Aviola & Pansa Coss. usque ad An.Dom.CXXVI. Vero & Ambiguo Coss. Hæc mihi videntur veritati maximè consentanea & ad veterem Ecclesiæ historiam rectè intelligendam optimè comparata, ut ante diximus. Decimo Hadriani mortuus est Hyginus. Baronius, Petavius & Labbéus ordinatum esse statuunt Antonini Pii XV. triginta scilicet annis seriùs quàm Eutychius. Qui immanis Metachronismus maximam in Historiâ Ecclesiasticâ confusionem peperit, de quâ etiam ante diximus. Quanta igitur fides Martyrologio Romano adhibenda? ex quo legimus ad undecimum Januarii, *Romæ Natalis S.Hygini Papæ, qui in persecutione Antonini gloriosè Martyrium consummavit.* Cujus rei nec vola nec vestigium extat. An Martyrium Hygini tacuisset Irenæus, qui Telesphori passionis meminit?

nit? An hoc ignorare potuit, qui perſecutioni Antonini interfuit? an ille aut Epiſcopus aut Presbyter ſub Hygino fuit? Hæc nullo modo ferri poſſunt. Martyrologorum nemo antiquior iſta docuit, non Beda, non Florus, non Uſuardus, non Ado. Unde Molanus & Onuphrius, qui de ejus Martyrio nihil legerant, Martyris titulum Hygino dari putant, quòd multa pro Chriſti confeſſione paſſus fuerit, ut videtur, ſcilicet. Baronius ad Martyrologium ſuum, *Sub perſecutione Antonini Hyginum coronatum eſſe Martyrio, liber de Romanis Pontificibus, Euſebius in Chronico, & alii omnes teſtantur.* Sed illi neque de perſecutione Antonini loquuntur, neque de Martyrio Hygini quicquam habent aut illi, aut alius quiſpiam. Paulo modeſtiùs Heinchenius; *Forſan melius diceretur Martyr, quòd quadriennio incluſus carceri vitam finierit, quo tempore S. Pius ejus Vicarius Eccleſiam rexit.* Sed unde habuit Hyginum toto quadriennio carceri incluſum fuiſſe? Ex qua hiſtoria hauſit Epiſcopum Romanum carceri mancipatum tam diu miſerè vixiſſe? Unde habuit S. Pium toto eo quadriennio ejus Vicarium Eccleſiam rexiſſe? Certè ſperandum non fuit, ut hæc hactenus inaudita, ſub uno vocabulo *Forſan* ab eruditis admitterentur. Blondellus ſatis acutus, hæc non vidit, quamvis aliàs oculatus ſatis.

وفي عشرة سنين من ملكه صير مرقص
بطريركا علي رومية اقام خمسة عشر سنة ومات

II. *Anno Hadriani decimo conſtitutus eſt Marcus* (pro Pio) *Patriarcha Romanus, qui annos quindecim ſedit, dein mortuus eſt,* inquit Eutychius. Ubi obſervandum ſedecim reverâ annos ei tribuere, cùm pòſt dicat Anicetum annò Antonini quinto conſtitutum eſſe Patriarcham; unde annum Vacationis Sedis poſt obitum Hygini hìc inſerendum eſſe omnino cenſeo, aſtipulante Epiphanio. Anno igitur CXXVI. Hygino denato, per annum ferè unum ſedes vacat. Ab

An.Dom.CXXVII. Hadriani XI. Gallicano & Titiano Coss. sedet Pius usque ad An.Dom.CXLII. Antonini quintum, Rufino & Quadrato Coss. Blondellus quidem hîc quadriennium vacationis statuit, sed ex conjecturis maximè infirmis & minimè tolerandis: docet enim Hyginum sedisse ab An. Dom.CXXXVIII. Camerino & Magno Coss. usque ad An.D. CXLII. Orphito & Prisco Coss. Rufino & Quadrato suffectis: Sedem vacasse ab Anno CXLII. ad An. CXLVI. Pium ordinatum esse An. Dom. CXLVI. Claro & Severo Coss. Martyrio coronatum An. Dom. CL. Gallicano & Vetere Coss. Hæc se hausisse ex veteribus Ecclesiæ Romanæ tabulis indicat, ex libro scilicet Pontificali. Sed neque illi libro, hoc in loco, ulla fides adhibenda est; neque ex illo ista, quæ docet Blondellus, ullâ arte exculpi possunt. Non animadvertit Librum Pontificum Coss. suos ex Autore Catalogi multo vetustioris insertos habuisse, qui quid hîc scriberet, non habebat. Unde qui Gesta Pontificum scripsit, quid hîc diceret, minimè novit; Coss. tantùm pro more apposuit; ultimos tamen duos scilicet, Augustos, omisit. Sedisse Hyginum dicit à Consulatu Magni & Camerini usque Orphito & Prisco, quos Coss. sine dubio habuit à Vetustissimo Autore Catalogi, qui Hygino duodecim annos tribuebat, totidem enim à Magno & Camerino orsi in Orphito & Prisco desinunt. Dum autem Coss. ab eo acciperet, annos Pontificatûs in Eusebianos convertit, & cum Hieronymo quatuor tantùm Hygino assignavit, ac proindè planè ἀσύστατα, ut solet, scripsit; ac si dixisset, Hyginum quatuor tantùm annis Pontificatum administrâsse, nempe ab An. Dom. CXXXVIII. ad An. Dom. CXLIX. quod quàm absurdum sit, quis non videt? Blondellus, ut Libri Pontificum tueretur autoritatem, Orphitum & Priscum, (qui Consulatum ordinarium An.Dom. CXLIX. gessisse noscuntur) An. Dom. CXLII. Coss. fuisse, Rufino & Quadrato suffectos, docuit, nullâ autoritate fretus, sed pro arbitrio ordinarios Consules in suffectos ver-

tens,

tens, aliosque ex suo loco longè dimovens. Post hanc importunam conjecturam, Pium cum libro Pontificum sedisse docet Claro & Severo Coss. obiisse autem sub Gallicano & Vetere, contra illius fidem. Autor enim libri Pontificalis tradit à Claro & Severo per annos XVIII. cum aliquot mensibus sedisse Pium, usque scilicet duobus Augustis, qui in primo Catalogo disertè nominantur, eosdemque spectasse Autorem libri Pontificum constat, quia Soterem, quem Pio successisse vult, sedisse ait à Consulatu Rustici & Aquilini, qui duobus Augustis in Consulatu successerunt. Reverà illa confusio nullâ arte sanari potest. Nam tempus illud à Consulatu Gallicani & Veteris usque Præsente & Rufino, quod tribuitur Pontificatui Aniceti, intra illud tempus continetur, quod tribuitur Pio. Unde certissimè evincitur, quod ante diximus, Autorem Catalogi annos priorum Pontificum deorsum extendisse, ut cùm ad illa tempora perveniret, quid scriberet non haberet.

III. Gratis igitur & sine ullo fundamento Vacationis quadriennium hinc exculpsit Blondellus; gratis Heinschenius Hyginum quadriennio integro carceri inclusum vitam finivisse docuit: frustra uterque librum Pontificum appellavit, qui tum suis, tum Catalogi erroribus adeò scatet, ut nulli veritati patrocinium præbere possit. Quare relinquamus hoc ulcus apud Latinos prorsus insanabile, & sequamur potius Eutychium, qui Pio suum ordinem restituit, & annos XV. Pontificatui ejus cum Eusebio tribuit; cujus tempore Valentinum maximè invaluisse tradit Irenæus, quod ad annos pauciores minimè restringendum videtur. Quæ autem de Vicariatu ad hunc locum nuperrimè excogitavit Heinschenius, adeò inaudita sunt, ut refutatione non indigeant, suo indicio statim, ut puto, peritura. Neque simplicem hic adhibet Vicariatum Heinschenius, sed duplicem, unum Vicariatum alio tegens ne perpluat. Pium enim sub Hygino tanquam ejus Vicarium sive Chorepiscopum statuit; dein eundem Pium, toto Aniceti Pontificatûs tempore

pore Aniceti Vicarium sive Chorepiscopum fuisse vult, ac defuncto demum Aniceto, eum verum & ordinarium Pontificem creat.

C A P. XIII.

I. *Cœpit Anicetus ab An. Dom.* CXLII. *sub Pio, aliis etiam suffragantibus præter Eutychium.* II. *Tam maturè cœpisse in sequentibus probandum.*

وفي خمس سنين من ملكه صير
انكيطوس بطريرك علي رومية

I. ANno *Imperii Antonini quinto factus est Anicetus Patriarcha Romanus*, inquit Eutychius. Ordinatus igitur est An. Dom. CXLII. Rufino & Quadrato Coss. Hucusque Eutychium sequor: neque enim dubito quin Anicetus tam maturè Pontificatum inierit, ex scriptoribus Ecclesiasticis, qui ejus ætate vixerunt, decessoribus suis multò nobis notior. Baronius quidem ingressum ejus deprimit ad An. Dom. CLXVII. Marci Antonini quintum, & eundem annum Imperatoris agnoscit Petavius, immani metachronismo; quem tamen hujus ætatis Chronologi ferè sequuntur, ut Labbéus & Ricciolus. Hæc à me nunquam probata sunt, ut in Vindiciis nostris obiter subinnui his verbis, *Scripsit autem ille* [Justinus Martyr] *ante Eleutherium, ante Soterem, imò ante Anicetum; ut nunc Aniceti tempora à Chronologis ex Eusebio disponuntur.* Quem autem illi quinto Antonini junioris anno ordinatum volunt, hunc ego Antonini senioris quinto sedisse arbitror, XXIII. ferè annorum intervallo. Et habeo quidem ego quem sequor

quor Eutychium, illi verò neminem. Ante Baronium Onuphrius ſtatuit Anicetum ſub Antonino Pio An. Dom. CLIII. Pontificatum iniiſſe, mortuum autem eſſe Ruſtico & Aquilino Coſſ. triennio antequam eum ordinatum putavit Baronius: ita inter Onuphrianum & Baronianum calculum XIII. ferè annorum diſcrepantia eſt. Neque Veterum quiſquam Aniceti initium ſub Marci Imperio collocavit. Euſebius in Chronico, Anno Antonini Pii XVI. Anicetum Epiſcopatum tenuiſſe dicit. Hieronymus in Catalogo de Polycarpo ſcribens Euſebio ſuffragatur; *Hic*, inquit, *propter quaſdam ſuper die Paſchæ quæſtiones ſub Imperatore Antonino Pio, Eccleſiam in Urbe regente Aniceto, Romam venit.* Latini quidem Anicetum Pio malè præpoſuerunt; neutrius autem infra Conſulatum vel Clari & Severi, hoc eſt, Antonini Pii IX. vel Gallicani & Veteris, hoc eſt, Antonini Pii XIII. initium ponunt.

II. Pro certo igitur haberi debet Anicetum ſub Antonino Pio Pontificatum iniiſſe; quoto autem ejus Imperii anno inierit, quæri poteſt, & quidem non inutiliter: Interim tam maturè eum ſediſſe ex certiſſimis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ monumentis probatum dabimus.

CAP.

CAP. XIV.

I. *Romam venit sub Aniceto Polycarpus, & quidem Imperante Pio, quo etiam Imperante passus est.* II. *Scripsit Irenæus adversùs Hæreses circa An. Dom.* CLXXX. *post aliquas tamen à Polycarpo in sede Smyrneâ Successiones.* III. *Vidit Irenæus Polycarpum, sed puer ipse admodum senem.* IV. *Multis proinde, antequam scriberet, annis.*

I. HÆc autem Quæstio de Pontificatu Aniceti diu mihi visa est ex ætate S. Polycarpi optimè determinari posse, & multo antequam Eutychii Chronologiam consideratione dignam putaveram; & nunc rationes nostras afferam, rem ipsam, ut puto, certissimè confecturas. Constat enim Polycarpum Romæ fuisse sub Aniceti Pontificatu: hoc asserit Irenæus, qui Polycarpi discipulus fuit, & sub Aniceto vixit, lib. 3. cap. 3. Ὃς καὶ ἐπὶ Ἀνικήτου ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ πολλοὺς ἀπὸ τῶν προειρημένων αἱρετικῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Vet. Interp. *Is enim est, qui sub Aniceto cùm advenisset in Urbem, multos ex his quos prædiximus hæreticos convertit in Ecclesiam Dei.* Idem etiam affirmavit in Epistolâ ad Victorem Papam Romanum scriptâ, Καὶ τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου ἐπιδημήσαντος τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν μικρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλους εὐθὺς εἰρήνευσαν. *Et cùm Beatus Polycarpus sub Aniceto Romam venisset, atque inter illos de quibusdam aliis rebus modica esset controversia, statim inter se pacem fecerunt*, apud Euseb. lib. 5. cap. 24. Adventum hunc sub Antonino Pio collocat Eusebius lib. 4. cap. 14. quem sequitur Hieronymus (ut diximus) in Catalogo. Et Fasti Siculi ponunt sub Tertullo & Sacerdote, qui

qui An. Dom. CLVIII. hoc est, Pii XX. Consulatum gessêre. Hieronymus in Catalogo, *Romanæ Ecclesiæ Episcopatum tenet Anicetus annos* XI. *Sub quo Polycarpus Romam veniens multos ab hæretico errore correxit.* Unde & Halloixius & Valesius & Heinschenius meritò Baronium reprehendunt, quòd Aniceti initia tam serò, ad Marci quintum referat. Verùm non adventum hunc tantùm, sed & Martyrium Polycarpi sub Antonino Pio contigisse memoratur. Certè apud Chronographum veterem MS. quem mihi commodavit Vir cruditissimus Isaacus Vossius, hæc legi, Μετὰ δὲ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνῖνος ἔτη κβ΄, ἐφ᾽ οὗ Πολύκαρπος ὁ μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος ἐμαρτύρησαν· *Post Hadrianum autem imperavit Antoninus annos* XXII. *sub quo Polycarpus Joannis Evangelistæ discipulus & Justinus philosophus Martyrium subierunt.*

II. Vera hæc esse de Justino putat doctissimus Valesius, Ego etiam de Polycarpo, ut ex sequentibus patebit. Irenæus scripsit Libros contra Hæreses circa An. Dom. CLXXX. extremis Marci temporibus & sub initio Commodi; neque enim omnes simul scripsit. Priores quidem duos primò exaravit, & ad Amicum transmisit, dein tertium, & ad eundem misit; postea quartum addidit transmisitque; denique quintum quatuor priùs editis subjecit, ut ex Prologis patet. Tertium autem Librum sub Pontificatu Eleutheri scripsit, ut ipse ostendit cap. 3. Διαδεξαμένου δὲ Ἀνίκητον Σωτῆρος, νῦν δωδεκάτῳ τόπῳ τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κατέχει κλῆρον Ἐλεύθερος. Vet. Interp. *Cùm autem successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius.* Eleutherus autem An.Dom. CLXXXV. Coss. Materno & Bradua obiit. Unde verissima mihi videtur sententia Feuardentii; & Marca longè aberrat, qui putat eum scripsisse An.Dom. CXC; ante quem annum defunctum fuisse Eleutherum satis certum est. Vixit enim tantùm usque Materno & Bradua, hoc est,

usque ad An.Dom. CLXXXV. ut ex antiquissimo Catalogo constat. Quibus observatis vulgaris sententia de anno obitûs S. Polycarpi facilè refutatur. Vel enim statuunt Viri docti cum Eusebii Chronico anno Marci Aurelii VII. An.Dom.CLXVII. vel anno Marci IX. An. Dom.CLXIX. S. Polycarpum Martyrio coronatum esse; ut Bucherius & Usserius voluerunt; vel denique An. Dom. CLXXV. ut probare nititur Samuel Petitus Var.Lect. lib. 4. cap. 7. At tam serò passum esse Polycarpum ut putemus vetat Irenæus ejus discipulus. Ipse enim lib. 3. cap. 3. de Polycarpo sic scribit, Ταῦτα διδάξας ἀεὶ, ἃ καὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων ἔμαθεν, ἃ καὶ ἐκκλησία παραδίδωσιν, ἃ καὶ μόνα ἐστὶν ἀληθῆ· μαρτυροῦσι δὲ τούτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι νῦν διαδεδεγμένοι τὸν Πολύκαρπον, ut habet Editio Valesii, ut autem prior Roberti Stephani, τὸν τοῦ Πολυκάρπου θρόνον. Vetus Interpres, *Hæc docuit semper, quæ ab Apostolis didicerat, quæ & Ecclesia tradidit, & sola sunt vera: testimonium his perhibent, quæ sunt in Asiâ, Ecclesiæ omnes, & qui usque adhuc successerunt Polycarpo.* Plures igitur novit Irenæus successores Polycarpi, qui ab obitu Polycarpi usque ad illud tempus, quo ipse scripsit, in Cathedrâ Smyrnensi sederant, & quorum autoritas magnum doctrinæ Catholicæ contra hæreticos patrocinium præbuit. Qui quidem erant, opinor, Papias Camerius aliique fortasse inter Camerium & ætatem, quâ scripsit Irenæus.

III. Hæc ad arctum quinquennii aut duodecennii spatium nullâ verisimilitudine restringi possunt; sed ad triginta minimùm extendi & possunt & debent. Quod ex iis, quæ ab Irenæo eodem capite & alibi dicuntur, facilè intelligitur; Καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθεὶς καὶ συναναστραφεὶς πολλοῖς τοῖς Χριστὸν ἑωρακόσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος, ὃν καὶ ἡμεῖς ἑωράκαμεν ἐν τῇ

πρώτῃ

πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ· ἐπιπολὺ γὰρ παρέμεινε καὶ πάνυ γηραλέος ἐνδόξως καὶ ἐπιφανέστατα μαρτυρήσας ἐξῆλθε τοῦ βίου. Vet. Interp. *Et Polycarpus autem non solùm ab Apostolis edoctus & conversatus cum multis ex iis, qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab Apostolis in Asiâ, in eâ quæ est Smyrnæ Ecclesiâ, constitutus Episcopus; quem & nos vidimus in primâ nostrâ ætate; multùm enim perseveraverat & valdè senex gloriosissimè & nobilissimè Martyrium faciens, exivit de hâc vitâ.* Duo hîc dicit Irenæus, Polycarpum fuisse Apostolorum discipulum, se autem eum vidisse, & ea quæ docuit novisse. In libro, quem scripsit de Octonario, referente Eusebio, lib. 5. cap. 20. ἐπισημαίνεται τὴν πρώτην τῶν Ἀποστόλων κατειληφέναι ἑαυτὸν διαδοχήν. Rufinus Interpres, *In quo significat consecutum se esse quosdam ex successoribus Apostolorum:* multo cautiùs Valesius; *primam se Apostolorum successionem contigisse significat.* Quod ad unum fortasse Polycarpum pertinebat. Solebat quidem Irenæus sæpius Presbyterorum, quibuscum conversatus fuerat, testimonia proferre; *sed eorum, qui audierant ab illis, qui Apostolos viderant.* Ut autem doctrinam aliquam ab eo, qui ab Apostolis ipsis edoctus & Episcopus factus est, ipse suis auribus hauriret, non potuit non eâ ætate, quâ scripsit, mirum videri: Ut igitur id verum esse, quod dixerat, apparere posset; duo iterum dixit, tum se *puerum* fuisse, tum Polycarpum *diu permansisse*, cùm eum videret. Quis hæc unquam dixisset, qui quinquennio aut duodecennio circiter post tam clarum tanti Viri Martyrium scripserit? Polycarpum senem audivit Irenæus puer, nunquam postea. Agnoscit Halloixius, *Irenæum fuisse quidem discipulum Polycarpi, & (ut ipse scribit) admodum juvenem valdè senis.* Sed vulgari Chronologiâ miserè deceptus eundem à Polycarpo primò Diaconum, dein Presbyterum ordinatum esse asserit; cùm Irenæus nunquam Polycarpum vidit, postquam ad Ephebos transierat ipse.

IV. Patet hoc, tum ex iis, quæ diximus, tum præcipuè ex Epistolâ ad Florinum scriptâ, cujus fragmentum extat apud Euseb. lib. 5. cap. 20. In quâ docet Hæreticum illum non ab aliquo Apostolorum discipulo sua hausisse, non certè à Polycarpo, quem aliquando audiverat: Εἶδον γάρ σε παῖς ὢν ἔτι ἐν τῇ κάτω Ἀσίᾳ παρὰ τῷ Πολυκάρπῳ, *Vidi enim te, cùm puer adhuc essem, in inferiore Asiâ apud Polycarpum.* Et nequis dubitaret, an & intelligere doctrinam ejus & retinere posset, statim subjungit, μᾶλλον γὰρ τὰ τότε διαμνημονεύω τῶν ἔναγχος γινομένων, *Etenim ea, quæ tunc temporis gesta sunt, meliùs memoriâ teneo, quàm ea, quæ nuper acciderunt.* Cujus effati philosophicam reddit rationem. Tum verò profitetur posse se adhuc dicere, quomodo Polycarpus in eo conventu se gesserit, quales sermones ad populum habuerit, qualem consuetudinem se cum Joanne habuisse dixerit, & cum aliis, qui Dominum viderant; ac tandem hæc addit, Ταῦτα καὶ τότε διὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπ' ἐμοὶ γεγονὸς σπουδαίως ἤκουον ὑπομνηματιζόμενος αὐτὰ οὐκ ἐν χάρτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, καὶ ἀεὶ διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ γνησίως αὐτὰ ἀναμαρυκῶμαι, *Hæc ego per Dei erga me misericordiam studiosè tunc audiebam, non in chartâ, sed in corde audita describens, eademque per Deì gratiam assiduè repeto ac revolvo.* Notanda obiter ea verba sunt σπουδαίως ἤκουον, *studiosè audiebam*; hinc enim Eusebius Historiæ lib. 5. cap. 5. hæc de Irenæo scripsit; Πολυκάρπου δὲ τοῦτον ἀκουστὴν γενέσθαι κατὰ τὴν νέαν ἐμανθάνομεν ἡλικίαν, Rufinus Interpres, *Quem Irenæum Polycarpi auditorem in pueritiâ comperimus.* Idem etiam vel ex iis colligi posse videtur, quæ habet Irenæus lib. 5. cap. 33. *Hæc autem & Papias Joannis auditor, Polycarpi autem contubernalis, vetus homo per Scripturam testimonium perhibet*; quæ Græcè extant apud Eusebium. Malè igitur Vir eruditus

nuper

nuper asseruit Irenæum ipsum dixisse, *vidisse se modò Polycarpum*, cùm multa se ab eo audivisse tam diligenter tradat. An Irenæus hæc dixisset, si adultior factus Polycarpum audiisset, si ab eo Diaconus & Presbyter ordinatus in Galliam missus fuisset? An misericordiæ Dei, quòd cum puer adhuc studiosè audiverit, & gratiæ etiam imputâsset, quòd quæ ab eo tunc audierat, assiduè recoluerit, si ejus doctrinâ & institutis per multos annos postea fuisset imbutus? Ferri hæc non possunt. Irenæus Polycarpum audivit adhuc puer & in primâ ætate; admiratione tam venerandi Viri captus ejus personam, gestus & verba in animo semper habuit, ejusque autoritatem omnibus Hæreticis opposuit. Sive . . . .

* * * * * * * * * * * * * *

H. D.

Desunt hoc in loco nonnulla, sed nec multa illa, nec novum, ut videtur, Argumentum præbentia. Moneo itaque deinceps Lectorem nè in istiusmodi locis nostras Additiones expectet.

CAP.

C A P. XV.

I. *Polycarpi Martyrium maturius suadet Ætas* LXXXVI. *vitæ annum, cum pateretur, agentis.* II. *Annos illos de Professione Christianâ, aut Ministerio, intelligunt qui Martyrium ejus recentius existimant.* III. *Qui annum egerit, cum pateretur,* LXXXVI. *rectè dici potuit* πάνυ γηραλέος.

I. DEnique ego censeo S. Polycarpum non XV. vel IX. vel VII. Marci Antonini, sed diu ante, IX. scilicet Antonini Pii anno Per. Jul. 4860. Cyclo Lunæ 15. Solis 16. L. Dominicali B. passum esse; idque ex ipsis Actis Passionis demonstrari posse contendo. Viri hujus ætatis sanè doctissimi aliter senserunt: Nos igitur sententiam & rationes nostras cum eorum sententiâ & rationibus conferemus, unde veritas clariùs elucescat. Optimus Usserius constare ait ultra LXX. annos Episcopatum Smyrnensem obtinuisse Polycarpum; & in Appendice Ignatianâ asserit *inter Polycarpum & Clementis Alexandrini excessum non multo plures quàm triginta annos intercessisse:* quod Veterum quisquam nunquam asseruit. Imò Autor Fastorum Siculorum disertè asserit S. Polycarpum LXXXVII. ætatis anno (ita enim ille, ἐκάη ζῶν ὢν ἐτῶν πζʹ, *vivus combustus est, cùm esset annorum LXXXVII.*) passum esse: ipsa Passionis Acta ita interpretatur, Ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ ἔτη ἔχω δουλεύων αὐτῷ. Vet. Interp. *Octogesimum jam & sextum annum ingredior nomini ejus probatus & serviens semper.* Sed Autor Chronici, Περὶ δὲ τῶν αὐτοῦ εἶπε τῷ ἀνθυπάτῳ εἰπόντι, Βλασφήμησον τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ εἶπε, πϛʹ

ἔτη

ἔτη δουλεύω τῷ Χριστῷ, καὶ οὐδέν με ἠδίκησε, *De annis autem suis dixit Proconsuli dicenti*, Blasphema Christum, *dixit, Per octoginta sex annos servio Christo, & nunquam mihi injurius fuit.* Ita Græci veteres de ætate Polycarpi, cùm pateretur, ex ipsâ Passionis historiâ judicabant. Ita etiam Latini, ut Gregorius Turonensis lib. 1. Hist. Franc. cap. 28. *Octuagesimo sexto ætatis suæ anno, velut holocaustum purissimum per ignem Domino consecratur.* Planè ut Polycrates in Epistolâ ad Victorem apud Eusebium lib. 5. cap. 24. Ἐγὼ οὖν, ἀδελφοὶ, ἑξήκοντα πέντε ἔτη ἔχων ἐν Κυρίῳ. Rufinus, *Unde, Fratres charissimi, sexaginta & quinque annos ætatis gerens in nomine Domini.* Et ante Rufinum Hieronymus, *Sexaginta quinque annos ætatis meæ natus in Domino.* Certè hæc de annis ætatis, quos jam moriturus egerat Polycarpus, intelligebant Veteres. Jam verò, si anno ætatis suæ octuagesimo septimo passus est, sub Marco Antonino pati non potuit. Cùm enim constet eum ab Apostolis edoctum, & à S. Joanne Episcopum ordinatum esse; si plures quàm septuaginta annos post S. Joannis mortem vixisset, ut illi volunt, ante annum ætatis decimum sextum *totius Asiæ princeps fuisset*, ut loquitur Hieronymus. Imò si sententiam Petiti admittamus, vix decennis esse potuit, cùm Episcopus fuit.

II. Primus omnium, cùm videret hæc cum vulgari stare non posse sententiâ, Halloixius locum hunc interpretatus est non de annis ætatis, sed Christianæ professionis; & exemplum Hilarionis adducit, sed minus idoneum: constat enim Hilarionem habuisse *parentes idolis deditos*, & Alexandriæ in Scholâ Grammaticâ ad annum vitæ decimum quintum Gentilem planè fuisse, quale nihil de Polycarpo traditur. Archiepiscopus Armachanus Halloixium hic secutus *constare* ait *ultra LXX. annos Episcopatum Smyrnensem obtinuisse Polycarpum*; quod Veterum quisquam nunquam asseruit, quódque tantummodo ex sententiâ, quam de tempore Martyrii ejus defendunt Viri eruditi,

gratis

gratis dicitur. De suo quidem adducit exempla eorum quos à Christo sanatos, aut ex mortuis suscitatos ad sua usque tempora vixisse, in Apologiâ Hadriano Imperatori oblatâ Quadratus testatur. Sed hæc nihil omnino probant. Nam Quadratus ille, Apostolorum discipulus ab Eusebio dicitur X. Hadriani, hoc est Christi CXXVII. anno eam Apologiam obtulisse, & ex iis verbis antiquitatem suam ostendisse: quare diu ante Imperium Hadriani, imò diu ante obitum S. Joannis eos videre præ ætate potuit. Neque necesse est eorum quempiam ultra annos LXXXVII. vixisse, ut ad Quadrati tempora durasse dicantur. Blondellus verò & Halloixium & Armachanum longè superat, & Polycarpum *exactis in sacro ministerio annis LXXXVI. anno Christi CLXVII.* passum esse tradit, quasi An. Dom. LXXXI. Presbyter sive Episcopus factus sit. Ad has angustias Viri docti redacti sunt, qui Polycarpum tam serò passum esse crediderunt: neque alium suæ sententiæ fundum habent, quàm quòd Irenæus eum valdè senem vocat, & Acta debilem fuisse, cùm pateretur, referunt.

III. Sed neque quia Irenæus eum πάνυ γηραλέον, *valdè senem* appellavit, inde concludi potest ultra annum LXXXVII. vixisse. Ita Dionysius Halicarnasséus scriptor accuratus de Dinarcho Rhetore in ejus Vitâ, Τίθεμεν δὲ αὐτὸν ἑβδομηκοστὸν ἔχοντα ἔτος ἀπὸ τῆς φυγῆς κατεληλυθέναι, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέροντα αὐτὸν ἐπικαλῶν, ἀφ' οὗ λέγειν καὶ καλεῖν τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ταύτῃ μάλιστα εἰώθαμεν. Adiit Josephum quendam Epiphanius ex Judæo Christianum factum, τῇ γηραλέᾳ αὐτοῦ ἡλικίᾳ, ὡς περί που ἐτῶν ἑβδομήκοντα γεγονότος αὐτοῦ ἢ καὶ πλειόνων, *in senili ejus ætate, utpote qui natus esset annos LXXVII. aut etiam plures.* Si autem Septuagenarius γηραλέος rectè dicatur, certè qui annum octuagesimum sextum transegit, rectè dicetur

dicetur πάνυ γηραλέος, *valdè senex.* Ipse Epiphanius in extremâ senectute scripsisse dicitur Hieronymo, An. Dom. CCCXCII. cùm octuagenarius esset. Doctissimus Valesius hîc hærebat, ad Euseb. lib. 5. cap. 24. *Mortuus est,* inquit, *Polycarpus, cùm sextum & octogesimum ætatis annum jam exegisset; ita enim scribitur in Epistolâ Ecclesiæ Smyrnensis,* ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ ἔτη δουλεύω αὐτῷ· *Quòd si annos illos non à primo statim ortu, sed à pueritiâ ordiri lubet, quando primùm homines ratiocinari incipiunt; sequetur omninò Polycarpum centenario majorem aut proximum è vivis abiisse.* Ætatem Martyris Vir perspicacissimus secundum Veteres libenter amplexus est; sed cùm Martyrium ejus septimo Marci anno alligaverat, novam expositionem superaddere coactus est, quam alibi tueri noluit. Nam cùm Publium Athenarum Episcopum secundum sub Marco Antonino passum esse malè putaret, contendit eum contra communem sententiam, Dionysio Areopagitæ haud proximè successisse, quia plusquam LXX. annis in Episcopatu eum vixisse dicendum esset. Nos veteri expositioni adhæremus, quam omnia, quæ sequentur, ex iisdem Actis desumta confirmabunt. Reliqui autem temporis Characteres ad Martyrium Polycarpi pertinentes summâ cum curâ & diligentiâ examinandi & explicandi sunt; quia Vir maximus Henricus Valesius omnia hîc nobis adversa amplectitur, & Characteres omnes magnâ industriâ aliorsum trahit.

CAP. XVI.

I. *Idem colligitur ex ætate Nicetæ, & L. Statii Quadrati Proconsulis.*

I. PRoximus autem temporis Character in notâ Proconsulis Asiæ continetur. Nam Herodis Irenarchæ Niceta pater ibi nominatur valdè senex, ut videtur, & in curru sedens; & de Nicetâ Smyrnæo legimus apud Philostratum, qui sub Nerva floruit; potest ipse esse, si nostros calculos quis sequatur; si communes, minimè. Sed huic haud insistendum reor. Cùm Proconsularis annuus Magistratus sit, quanta certitudo erit Proconsulis in Actis nominati, tanta erit & anni, quo Polycarpus mortuus est. Erat autem eo anno Asiæ Proconsul Statius Quadratus, ut Acta testantur. Nequis dubitationi locus sit, sententiam nostram verbis exprimere statui H. Valesii, quia melioribus uti non possum. Sic enim ille ad hæc Eusebii lib. 4. cap. 15. ἀνθυπάτου ὄντος Στατίου Κοδράτου. *Hic Proconsul Asiæ vocabatur Statius Quadratus; sic enim rectè scribitur in veteri interpretatione Latinâ hujus Epistolæ, quam primus edidit Jac. Usserius Armachanus: Malè in Græco textu* Στράτιος, *nec rectiùs in Chronico Alexandrino* Τάτιος *exaratur. Is est, ut opinor, L. Statius Quadratus, qui Consul fuit principatu Antonini Pii, anno Urbis conditæ 895. ut legitur in Fastis Onuphrii.* Certè ex ipsis Actis statuendum est ipsum Statium Quadratum & non alium, eo anno Asiæ Proconsulem fuisse, quo passus est S. Polycarpus: Statius Quadratus Romæ Consul fuit cum Cuspio Rufino, quinto Antonini Pii, anno Domini CXLII. Quorum Consulum mentio facta est in antiquâ Inscriptione, tum apud Panvinium, tum apud Gruterum MLXXXII. 18.

DEDI-

DEDICATUM K. OCTOBR.
L. CUSPIO RUFINO
L. STATIO QUADRATO COSS.

Et hi fuere ante Torquatum & Herodem Coff. ut Fafti referunt: fed paulo ferius, fi ante eos Bellicius & Herodes confulatum gefferint; quod Falconerius Vir eruditus demonftraffe fe nuper (Ann. *Cypr.*) putavit, de quâ re nos alibi egimus. Interim pro certo haberi debet Torquatum & Herodem immediatè ante Avitum & Maximum Coff. fuiffe: id enim conftat ex Infcriptione apud Gruterum p.301. ubi hæc duo paria Confulum fæpius repetuntur. At poft Avitum & Maximum, nemo Rufinum & Quadratum numerabit. Statuendum igitur eft fecundùm ordinem Faftorum Statium Quadratum Confulatum geffiffe An.Dom. CXLII. Confules autem ex jure ad quinquennium Proconfulatum fortiti funt: non immeritò igitur ftatuendum cenfeo Statium Quadratum Proconfulatum Afiæ geffiffe An. Dom. CXLVII.

CAP. XVII.

I. *Titum Quadratum in Chronico Alexandrino scriptum fingit Petitus, & de T. Numidio Quadrato Asiæ Proconsule intelligit; Titum Numid. Quadratum intelligit etiam Blondellus, sed non Asiæ Procos. sed Romæ Cos. cum L. Vero Aug. III. Cos. De eodem Veri Imp. Collegâ intellexerunt Bucherius etiam & Usserius. Perperam.* II. *Quadratus Vari Magister erat Numidius Quadratus. Incertum est quod è Peste collegit Valesius, Quadrati Rhetoris Proconsulatum in* VII. *Marci incidisse.* III. *Numidius Quadratus, cujus meminit Aristides, erat Asiæ Proconsul anno CLXX. Pollio an. CLXXI. Severus an. CLXXII.* IV. *Recapitulatio.*

I. Multa hic, & Viris doctis prorsus indigna, comminiscuntur illi, qui sub Marco passum esse Polycarpum volunt. Samuel Petitus Chronicon Alexandrinum Titum Quadratum scripsisse fingit, & securè de Numidio Quadrato interpretatur, quem Proconsulem Asiæ post quinquennium exactum An. Dom. CLXXV. fuisse & Martyrii coronam Polycarpo imposuisse statuit. Blondellus verba agnoscit, sed mirâ correctione utitur, Apologiæ Sect. 2. §. 8. *Tatii seu veriùs Lucii Statii Quadrati qui An. Dom. CXLII. Antonini Pii quinto, L. Cuspium Rufinum collegam habuit, Proconsulatus in annum CLXIII. à Consulatu vicesimum primum nullâ ratione differtur.* Rectè hæc quidem & admodum appositè, dum contra Chronici

Chronici Alexandrini autorem disputat, qui Polycarpum & sub Statio Quadrato Proconsule & sub Imperio Marci Antonini passum esse statuebat: quæ autem inde elicit, pessimi commatis sunt. *Non igitur,* inquit, *quo mortalitatem exuit Polycarpus tempore Quadratus ullus Asiano Proconsulatu functus est* (mira hæc sunt) *sed Titus Numidius Quadratus cum L. Vero Augusto tertium Consulatum administravit, adeóque in Fastis non* ἐπὶ ἀνθυπάτου Τατίου, *sed* ἐπὶ ὑπατείας Τίτου Κολλεγάτου *scribendum fuit.* Primò pro Tatio vel Stratio Titum legit, ut Petitus; secundò pro ἀνθυπάτου, ὑπατείας. Docet igitur veterem Autorem quid scribere debuerit; docet eum, qui ipsa Acta viderat, quomodo ea interpolare oportuit; docet denique ea scribere, quæ nemo unquam scripsit; scilicet nè nomine Proconsulis illa quæ gesta erant in provinciâ Proconsulari signaret, quod solenne est; sed nomine unius eorum, qui Romæ Consules tunc temporis fuerunt, quod insolens est. Ægidius Bucherius qui primus ad An. Dom. CLXIX. passionem Polycarpi deduxit, multò modestiùs, sed nihilo veriùs, Acta correxit: *Proconsul*, inquit, *sub quo passus dicitur, Tatius Quadratus, poterit esse T. Numidius Quadratus biennio antè Consul, L. Aurelio Collegâ, qui peracto Consulatu Proconsul Asiæ administrandæ commodè mitti potuerit.* Reverendus Usserius Statium Quadratum in Actis agnoscit, *Est autem,* inquit, *idem quem suo tempore Asiæ Præfecturam suscepisse memorat Aristides, idemque ut videtur, qui ante biennium cum L. Aurelio Vero Aug. Romæ ordinarium gesserat Consulatum.* Est autem ille, qui cum L. Aurelio Vero Aug. Consulatum gessit T. Numidius Quadratus; & ut idem & L. Statius Quadratus & Titus Numidius Quadratus esset, mirum videbatur.

II. Quare H. Valesius paulò cautius Statium Quadratum, ut Acta referunt, Proconsulem Asiæ tunc fuisse statuit, cùm Polycarpus passus est, eundemque esse, qui Consul fuit cum Rufino An. Dom. CXLII, & cujus meminit Aristides:

ristides: sed ex Aristide probare conatur eum Proconsulatum Asiæ gessisse An. Dom. CLXVII. Hæc quidem ad mentem Eusebii, qui eo anno passum esse Polycarpum tradit, optimè excogitata sunt, sed nullâ ratione constant. Nam Proconsulatus, ut rectè ajebat Blondellus, *in annum CLXIII. à Consulatu vicesimum primum* malè differtur, pejus verò in annum CLXVII. à Consulatu vicesimum quintum. Præterea Quadratus, cujus meminit Aristides, Statius Quadratus non dicitur. Rhetorem eum vocat Aristides, & ideo eundem esse putat Valesius cum eo, quem Vari Magistrum dixit Philostratus; sed nec ille Statius appellatur, & reverâ Numidius esse videtur. Varus enim ille Philostrati Pergæus, juvenis mortuus est; audivit autem Quadratum jam Consulem, & Alexandro junior fuit, qui erat Marco ab Epistolis in bello Marcomannico, quod susceptum est post Consulatum Numidii Quadrati. Multis probare nititur Valesius Quadratum illum Asiæ Proconsulem fuisse An. Dom. CLXVII, quo anno Numidius Quadratus Romæ Consul fuit, atque inde concludit Polycarpi mortem in eum annum necessariò conferendam esse. Sed nimis debili fundamento hoc argumentum nititur; sic enim procedit: Severus fuit Proconsul Asiæ anno post pestem, quæ ibi grassata est; Quadratus Proconsul fuit biennio antè; Eusebius eam pestem confert in annum octavum Marci (annum scilicet, qui intercessit Proconsulatum Quadrati & Severi) ergò Quadratus Proconsul Asiæ fuit anno Marci septimo. Sed hoc argumentum prorsùs invalidum est; Nam illa pestis per multos annos grassata est; Romæ maximè invaluit XII. Marci, eodem Eusebio teste: in Oriente cœpit, & per Provincias grassata est; quando circa Æsepum sævit, nescitur: Nullius igitur anni Character certus ex istâ lue deduci potest.

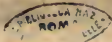
III. Cùm

III. Cùm autem Valesius rursus colligit Severum nono Marci Proconsulatum Asiæ administrâsse, quia eo Proconsule Aristides literas accepit ab Augusto & ejus filio, hoc mihi minimè probatur. Verba Aristidis sunt Sermonum Sacrorum quinto, Ἡμέραις οὐ πολλαῖς ὕστερον ἐξ Ἰταλίας ἀφικνοῦνται ἐπιστολαὶ παρὰ τῶν βασιλέων, τοῦ τε αὐτοκράτορος αὐτοῦ, καὶ τοῦ παιδός. *Post paucos dies venerunt ad me ex Italiâ literæ à Regibus, tum Imperatore ipso, tum ejus filio.* Quibus satis clarè indicatur duos tunc temporis tantùm Reges Romam tenuisse, Augustum unum, alterum Cæsarem. Imperatorem & Cæsarem duos Reges vocat, ut Libanius in Panegyrico Juliani de Constantio Augusto & Gallo Cæsare, Μέσος δυοῖν βασιλέοιν ἰδιώτης ἐν ἀστασίᾳ καθήμενος, ἔνθεν μὲν ἀνεψιοῦ τοῦ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντος, ἑτέρωθεν δὲ ἀδελφοῦ δευτέραν τάξιν εἰληφότος. At anno nono Marci duo Augusti fuêre: Lucius enim mortuus est anno Imperii nono exeunte, medio hyemis (i.e.) mense ——— post cujus mortem aliquamdiu duo Cæsares fuêre Commodus & Verus; & post mortem Veri Marcus in Pannoniâ fuit, mansitque Sirmii anno Imperii XI. Non igitur anno X. Marci Severus Asiæ Proconsul fuit, sed neque XI. tunc enim ipse Consul iterum erat. Verisimillimum igitur mihi videtur Severum XII. Marci Proconsulem Asiæ factum esse An. Dom. CLXXII. cùm fuisset secundùm Consul anno priori; Pollionem eum præcessisse in Consulatu anno Marci undecimo, cùm Consul fuisset anno Marci sexto; Quadratum præcessisse Pollionem in Proconsulatu anno Marci decimo, qui Consul fuerat (ut Valesius putavit) anno Marci septimo. Quadratus igitur Aristidis Anno Dom. CLXX. Proconsul Asiæ fuit; proinde L. Statius Quadratus ille non erat, qui Consul fuit ordinarius An. Dom. CXLII. annis priùs duodetriginta; sed

potiùs

potiùs T. Numidius Quadratus, qui Consul ordinarius fuit An. Dom. CLXVII. Nam si, ut observat Bucherius, *T. Numidius Quadratus biennio antè Consul peracto Consulatu Proconsul Asiæ administrandæ commodè mitti potuerit*, An. CLXIX.; certè triennio antè Consul mitti potuit An. CLXX. Hæc cum Sermonibus Aristidis maximè cohærent, qui tradit Severum anno morbi decimo Proconsulem fuisse, ipsum verò ab ipso morbi sui initio multa de Vologeso somniâsse, quod illi maximè tempori congruit, quo Lucius in Vologesum exercitum duxit, decennio ferè ante Marci duodecimum. Quare nihil obstare deprehenditur, quin Statius Quadratus, sub quo passus est Polycarpus ex veteri jure Proconsul Asiæ fuerit An. Dom. CXLVII.

IV. Cùm igitur Argumentum à peste deductum nihil probet, nostrum autem à certo morbi Aristidis anno sit certissimum, ...

CAP.

CAP. XVIII.

I. Σάββατον μέγα Sabbatum illud quod diem Paschatis proximè præcedebat. II. Sic etiam è sententiâ Judæorum. III. Incidit hoc Sabbatum in VII. Kal. April. quo anno passus est Polycarpus. Aliæ Lectiones exploduntur. IV. Incidit etiam in secundum Xanthici. V. Secundus Xanthici non incidit in Februarium, contra Valesium. VI. Emendatur fortasse locus Epiphanii. VII. Cum æquarentur mensibus Julianis menses Macedonici, ad eum mensem Julianum accommodatus est totus mensis Macedonicus quem longe maximâ ejus parte antea occupabat. Aprili autem, non Martio respondebat æquatus Xanthicus.

I. DEnique illi ipsi Anno Domini CXLVII. optimè congruit dici, quo passus est S. Polycarpus, in ipsis ejus Actis descriptio: Dies enim ille triplici charactere insignitur, Μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἱσταμένου, πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Ἀπριλίων, Σαββάτῳ μεγάλῳ, *Xanthici mensis die secundo, septimo Calendas Apriles, Sabbato magno.* Hi autem characteres primò explicandi, dein cum opinionibus aliorum, & cum nostrâ sententiâ conferendi sunt. Incipiam à Sabbato magno, qui temporis character in ipso Actorum corpore diligenter expressus est, τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξιέναι, ὄνῳ καθίσαντες αὐτὸν ἦγον εἰς τὴν πόλιν, ὄντος Σαββάτου μεγάλου. *Cùm jam hora adesset exeundi, asino eum imponentes in civitatem deduxerunt, die magni Sabbati.* Perperam omninò Blondellus, *Magnum Sabbatum*

tum est Festum quodcunque in feriam septimam incidens. Nam eâ phrasi nihil indicâssent Smyrnæi de die, quo passus est Polycarpus, si sic intelligi deberet. Scripta est Epistola à Smyrnæis aliquanto tempore post Martyrium S. Polycarpi, sed ante anni finem. Cùm igitur significant eum Sabbato magno passum esse, unum aliquem illius anni diem, illumque omnibus notissimum indicabant. Hujus igitur Sabbati magni vera notio hîc necessariò indaganda: Sabbatum autem Magnum semper dicebatur Sabbatum illud, quod diem Paschatis proximè præcedebat, neque ullus alius dies Sabbati eo nomine insignitus est. Constitutiones Apost. lib. 5. cap. 19. Περὶ τῆς παννυχίδος τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καὶ περὶ τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας, *De pervigilio Magni Sabbati, & de die Resurrectionis.* Canon Apostolicus 66. Sabbato, præter unum solum, jejunare vetat; ita hunc Canonem explicat Aristenus: Καθαιρεῖται ὁ ἐκτὸς τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἕτερον, ἢ κυριακὴν νηστεύων, *Deponitur qui aliud præter Magnum Sabbatum, aut Dominicam jejunat.* Et Balsamon, κατὰ μόνον τὸ μέγα Σάββατον, pariter interpretatur *secundum solum magnum Sabbatum.* Unum igitur tantùm & solum Magnum Sabbatum. Quod & hodierni Græci τὸ ἅγιον καὶ μέγα Σάββατον *Sanctum & magnum Sabbatum* vocant. Et vetustiores τὸ ὑπερευλογημένον Σάββατον· in Nomocanone nuper per Cotelerium edito, Νηστεύοντες ἐκκαπιτεσσάκοντα ἡμέρας τὰ ἐκτὸς τοῦ ἑνὸς μεγάλου Σαββάτου, ἤγουν τὸ ὑπερευλογημένον Σάββατον μιμοῦνται Λατίνους, p. 137. & S. Chrysostomus Oratione de magnâ Hebdomade Tom. 5. Orat. 78. Ὥσπερ αὕτη κεφάλαιον τῶν ἑβδομάδων, οὕτω ταύτης κεφαλὴ τὸ Σάββατον τὸ μέγα. Et in vitâ S. Chrysostomi, nuper Græcè editâ, p. 82. Ἐν τούτοις ἐπέστη ἡ τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἡμέρα ἐν ᾗ ὁ Σωτὴρ σταυρωθεὶς ἐσκύλευσε

τὸν

τὸν ἅδην. Cùm de eadem re pag. 18. ita locutus esset, ἀθρόοι στρατιωτῶν πλῆθος αὐτῷ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ πρὸς ἑσπέραν λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐπειγομένης ταῖς ἐκκλησίαις ἐπεισῆλθον. Rectè igitur Josephus Scaliger hoc loco magnum Sabbatum προεόρτιον τοῦ Πάσχα dixit, malè autem ad Pascha ἀναστάσιμον restrinxit; maléque argumentatus est, *Si Sabbatum fuit 7. Kal. ergò Pascha 6. Kal. in literâ B.* Nam ubi Pascha non semper, imò raro die Dominico celebrabatur, Sabbatum sive feria septima, quæ diem Paschatis proximè præcessit, *Sabbatum magnum* dicebatur.

II. Ita hodierni Judæi, ita veteres illud Sabbatum, quod quartamdecimam mensis Nisan præcedit, שבת הגדול *Sabbatum magnum* vocant. In libro Schulchan Aruk, Tractatu Orach Chajim שבת שלפני הפסח קרים אותו שבת הגדול *Sabbatum quod ante Pascha vocant ipsum Sabbatum magnum,* מפני הנס שנעשה בו *propter miraculum quod in eo factum est.* Hæc excerpta sunt ex Baal Hatturim, ubi ratio hujus nominis apertè traditur: *Pascha, quo egressi sunt ex Ægypto Israëlitæ, die quinto hebdomadis contigit, ut testatur Seder Olam Rabba: decimus igitur mensis dies erat tunc Sabbatum. Eo die sumpsit Israëlita quisque agnum sibi; quod cum intelligerent Ægyptii factum esse, ut agni illi omnes mactarentur, dentes eorum obstupuerunt, adeo ut Israëlitis nihil regerere potuerint.* ועל שם הנס קורין אותו שבת הגדול *Et ob hoc miraculum vocant hunc diem Sabbatum magnum.* Idem etiam traditur in libro Lebush, & in libro Col Bo. At cùm Epistola Smyrnensium scripta est, illi cum Judæis Pascha celebrabant, ut notissimum est. Illud igitur Sabbatum hîc intelligendum, quod proximè præcessit Pascha Judaicum, quod festum Paschale tunc cum Judæis observabat Ecclesia Smyrnensis.

III. Secundus autem temporis character planè ostendit quis dies in anno Juliano illud Sabbatum Antepaschale fuit; nempe πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Ἀπριλίων, hoc est, 7 *Cal. Apriles.* Septimus autem Cal. Apriles est vicesimus sextus

dies Martii. Et cùm vicesimus sextus Martii dies Sabbatum fuit, necesse est, ut vicesimus septimus fuerit dies Dominicus, adeóque litera Dominicalis ejus anni B. Quod magnam nobis lucem in anno indagando præfert. Sed hîc nobis objicitur, in Actis Polycarpi non legi πρὸ ζ' καλανδῶν Ἀπριλίων, ut in Fastis Siculis, sed πρὸ ζ' καλανδῶν Μαΐων, 7 *Cal. Maii.* Et præterea H. Valesius legendum censet πρὸ ζ' καλανδῶν Μαρτίων. Sed sine dubio Chronici Alexandrini Autor sua habuit ex correctiori Actorum Codice; cùm neque vulgati Codicis Græca lectio, neque Valesii emendatio admitti ullo modo possit. Nam 7 Cal. Maii esset **XXV.** Aprilis; 7 autem Cal. Martii esset **XXIII.** Februarii. At Sabbatum Magnum, quod Pascha Judaïcum proximè præcedit, nunquam tam maturè potuit contingere, ut in XXIII. Februarii incideret, nunquam tam serò, ut cum XXV. Aprilis concurreret. Valesius quidem pro novâ suâ Lectione hactenus inauditâ autoritatem affert Veteris Interpretis Latini: Sic enim ille; *In Epistolâ Smyrnæorum disertè scribitur Polycarpum passum esse die secundo mensis Xanthici, id est, ante diem 7 Cal. Martias, ut rectè vertit Vetus Interpres.* Et rursus, *In Epistolâ Smyrnæorum de Martyrio Polycarpi scribendum est* πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Μαρτίων, *ut legit Vetus Interpres.* Sed hoc merum est maximi Viri παρόραμα. Nam vetus Versio ex tribus veteribus Latinis MSS. à Bollando adornata habet 7 *Cal. Maias*, ut Græca. Eadem etiam Versio ex Codicibus Sarisburiensi & Cottoniano ab Usserio edita habet pariter 7 *Cal. Maii.* Nullibi aut in Græcis aut in Latinis Calendarum Martiarum mentio fit. Cùm igitur lectio Valesii ex errore manifesto orta sit; & cùm lectio tum Græca, tum Latina de die 7 Cal. Maias à nemine jam defendatur, aut defendi possit; tutissimè lectioni Fastorum Siculorum acquiescimus, & Polycarpum passum esse die 7 Cal. Apriles, hoc est, XXVI. Martii affirmamus.

IV. Tertium

IV. Tertium addo charaƈterem, qui in iiſdem Aƈtis exprimitur, & tum rem ipſam, tum leƈtionem Faſtorum Siculorum maximè confirmat. Ille enim dies, qui & Sabbatum Magnum & 7 Cal. Apriles dicitur, à Smyrnæis etiam μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἱσταμένου, *dies ſecundus Menſis Xanthici* appellatur. Vetus Interpres *Menſe Aprilio* malè tranſtulit, & poſt eum Halloixius, *ſecundo menſis Aprilis*, perperam & pejus adhuc, *hæc ab ignaro quopiam ad calcem Epiſtolæ Martyrii adjeƈta cenſeri debere* aſſeruit; cùm hæc potiùs explicanda quàm rejicienda fuerint. Xanthicus autem Menſis tunc incepit die Martii viceſimo quinto: ſecundus ergo Xanthici dies fuit Martii viceſimus ſextus; qui eo anno erat Magnum Sabbatum, quo paſſus eſt S. Polycarpus. Hoc ab Uſſerio primò aſſertum, mox à Gulielmo Lango confirmatum, & à Beveregio noſtro explicatum, ac tandem ab Acciolio in Chronologiâ Reformatâ laudatum atque confirmatum eſt. Sed doƈtiſſimus Valeſius ſecundum Xanthici diem, non in ſeptimum Cal. Apriles, ſed in ſeptimum Cal. Martias, Februarii viceſimum tertium incidiſſe contendit: pro ſententiâ ſuâ nihil affert, præter autoritatem Veteris Latini Interpretis (quam nullam eſſe jam oſtendimus) & Paſſionem Pionii, de quâ mox diſputabimus. Interim ſententia noſtra duplici Argumento confirmatur; quorum primum ab iis petitur, qui nomina menſium Macedonicorum uſurpabant, menſibus Julianis inæqualium; ſecundum ab iis, qui eoſdem menſes poſtea Julianis æquabant.

V. Primò ſi ſecundus Menſis Xanthici dies incidiſſet in aliquem Februarii diem, tum viceſimus tertius Xanthici incidiſſet in Martium: non incidit in Martium, ſed in Aprilem, ut teſtatur Marcus in Vita Porphyrii. Certiſſimum eſt in Laterculo menſium Macedonicorum Xanthico Artemiſium proximè ſucceſſiſſe. Quare ſi Xanthicus incepit 7 Cal. Martias, Artemiſius incepit 7 Cal. Apriles: ſed Artemiſius non incepit ante 7 aut 8 Cal. Maias.

Epi-

Epiphanius libro de ponderibus & mensuris, obitum Valentiniani junioris contigisse tradit Idibus Maiis; diem proximum ita describit, ut fuerit, καθ' Ἕλληνας Ἀρτεμισίου μηνὸς τρίτη καὶ εἰκάς, κατὰ Ῥωμαίους δὲ πρὸ δεκαεπτὰ καλανδῶν Ἰουνίων, *secundum Græcos Artemisii mensis XXIII.*; *secundum Romanos XVII. Kal. Junias*, hoc est, XVI. Maii: ergo Artemisius non incepit ante 8 Cal. Maias, & proinde nec Xanthicus ante VII. Cal. Apriles. Petavius quidem hoc Epiphanii loco pro τρίτη καὶ εἰκὰς legi vult ἕκτη καὶ δεκάτη, cùm ante eum Scaliger legendum esse monuisset πέμπτη καὶ δεκάς. Voluit enim ille Artemisium apud omnes tunc fuisse purum putum Maium Julianum. Quod falsum esse deprehenditur. Ipse Scaliger ibidem vidit Epiphanium docuisse Apellæum Macedonicum non fuisse purum putum mensem Julianum Hæresi LI. ubi VI. Id. Novembris dicit fuisse diem Apellæi XVI. Unde hæc verba statim subjungit, *Nam hîc decem dies supra formam Julianam sunt, ut suprà septem. Quare non intelligo.* Ubi Maximum Virum hallucinatum esse clarè perspicitur. Nam VI. Idus est VIII. dies Novembris: XVI. igitur Apellæi VIII. tantùm diebus formam Julianam superat. Ideò autem nihil hic intellexit Scaliger, quia Menses Macedonicos & Syro-Macedonicos semper fuisse verè Julianos putavit. Hic enim primus dies Apellæi Macedonici idem est cum XXIV. Octobris Juliani. Rursum Artemisio Dæsius, Dæsio proximus mensis erit Panemus, ut omnes norunt: si igitur Xanthicus inceperit VII. Cal. Martias, Panemus incepit VII. Cal. Junias: Non incepit ante VII. Cal. Julias, ut apparet. Nam extat Martyrium S. Pauli Oecumenii Commentariis præfixum, quo traditur Apostolum passum esse πέμπτῃ ἡμέρᾳ κατὰ Συρομακεδόνας Πανέμου μηνὸς, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων, μηνὶ Ἰουνίῳ κθ', *quinto die Panemi mensis secundum Syromacedonas, apud Romanos autem III. Cal. Julias, mensis Junii vicesimo nono.*

Quòd

Quòd si quintus Panemi dies fuit III. Cal. Julias, primus erat VII. Cal. easdem, sive Junii dies XXV. Scriptum est hoc Martyrium An. Dom. *CCCXCVI.* Arcadio IV. Honorio III. Coss. *CCCXXX.* anno, ut inquit, post passionem S. Pauli. Ubi obiter observanda est magna Scaligeri hallucinatio, qui *malè excusum* esse tradit τριακόσια τριάκοντα pro τριακόσια ἑξήκοντα. Nam Autor ille disertè tradit Apostolum passum esse An. Dom. *LXIX.* à quo tempore post annos *CCCXXX.* Arcadii & Honorii Consulatus contigit, hoc est, An. Dom. *CCCXCIX.* Quòd si pro *triginta* legas cum Scaligero *sexaginta*, jam illi non erunt Consules ante An. Dom. *CCCCXXIX.* quos Consulatum gessisse ipse Scaliger agnoscit anno *CCCXCVI.* Atque hæc certissima est numerandi methodus apud eos Græcos, qui veteres Menses Macedonicos unius mensis spatio sequebantur, neque eos alio modo mutabant.

VI. Rursùs si Xanthicus inceperit VII. Cal. Martias, Audynæus incepisset VII. Cal. Decembres: Nam inter Xanthicum & Audynæum duo erant menses Macedonici. Non incepit VII. vel VI. Cal. Decembres, sed VI. Cal. Januarias. Marcus in Vitâ Porphyrii Gazensis Episcopi apud Bollandum, *Pluit autem Dominus noster assiduè ab octavo Audynæi usque ad decimum. Est autem Audynæus apud Romanos Januarius. Præcedunt autem quinque diebus eorum menses Romanos. Undecimo verò die peregimus diem Theophaniorum.* Unde nostra emendatio Epiphanii, quam ex conjectura aliquando fecimus, manifestò confirmatur: Sic enim ille Hæresi LI. de Nativitate Christi. Γεννηθέντος γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸν Ἰανουάριον μῆνα, τουτέστι πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν Ἰανουαρίων ἥτις ἐστὶ κατὰ Ῥωμαίους πέμπτη τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, κατὰ Αἰγυπτίους Τυβὶ ἑνδεκάτη, κατὰ Σύρους ἤτοι Ἕλληνας, Αὐδυναίου ἕκτη. In quo loco ut Viri docti pro πέμπτη legunt ἕκτη, ita ego pro ἕκτη legendum putavi ἑνδεκάτη. *Cùm enim Januario mense natus esset VIII. Id. Jan.*

Jan. qui eſt apud Romanos Januarii dies VI. Ægyptiis Tybi XI. Syris ſive Græcis Audynæi XI. Sed dubito. Nam poſtea VIII. Dii ſecundum Græcos eſt VIII. Nov. Idem rurſus in eâdem Vitâ, *Navigavimus Gazam viceſimo tertio Xanthici, qui eſt apud Romanos octavus decimus Aprilis.*

VII. Secundò idem probatur ex iis, qui Menſes Macedonicos Menſibus Julianis æquabant, & initia utrorumque eadem fecêre. Nam ubi hæc æquatio facta eſt, Menſis Macedonicus, qui aliquâ ſui parte menſes duos Julianos attingebat, ad eum menſem totus accommodatus eſt, quem longè maxima ejus pars antè occupabat. Quare ſi Xanthicus inceperit VII. Cal. Martias, poſt hanc æquationem incepiſſet ab ipſis Calendis Martiis, & Xanthicus menſis Macedonicus idem omninò fuiſſet cum Martio Juliano. Verùm non idem fuit cum Martio, ſed cum Aprili. Ante igitur non VII. Cal. Martii, ſed VII. Cal. Aprilis incepit, & maximam tum partem Aprilis occupabat. De menſibus Macedonicis, poſtquam Julianis æquati ſunt, res eſt explorata. De his menſibus Græcorum Macedonicis optimè diſſerit Venerabilis Beda, lib. de Temporum ratione cap. 12. ubi laterculus menſium Macedonicorum & Romanorum valdè corruptus, ſed à Cl. Seldeno ex Codice Cottoniano MS. bene reſtitutus eſt. Vocatur autem apud eos ipſe December Apileos (id eſt, ἀπιλλαῖος) Januarius Eudynios, (id eſt, Αὐδυναῖος) Februarius Peritios, Martius Duſtros, Aprilis Xanthicus, Maius Artemiſius, Junius Deſios, Julius Panemus, Auguſtus Lous, September Gorpiæus, October Hyperberetæos, November Dios. Hæc ad mentem Bedæ reformata eſſe conſtat ex ipſius Ephemeride, in quâ unicuique menſi Romano ſigillatim menſis Græcorum iiſdem planè verbis apponitur; eademque prorſus apud Rabanum libro de Computo nuper curâ Baluzii edito repræſentabantur. Ordo & conſpiratio horum menſium innumeris locis ex antiquorum ſcriptis confirmari poſſunt. Ex his duo ad hanc controverſiam præ-

cipuè

cipuè ſpectant, Δύστρος, qui & Martius, & Xanthicus, qui Aprilis. Sic Aëtius Amidenus, Μηνὶ Δύστρῳ, ὅ ἐστι Μαρτίῳ & Μηνὶ Ξανθικῷ, τουτέστιν Ἀπριλίῳ. Suidas, Ξανθικὸς, ὄνομα μηνὸς παρὰ Μακεδόσιν, ὁ Ἀπρίλιος. Et Δύστρος, ὁ Μάρτιος μὴν παρὰ Μακεδόσιν. Sic viceſimus ſecundus Dyſtri concurrit undecimo Cal. Apriles; ſive viceſimo ſecundo Martii apud Euſeb. Hiſt. lib. 7. cap. 26. ex Canone Paſchali Anatolii. Et apud ipſum Euſebium lib. de Martyribus Palæſtinis cap. 3. pariter 24. menſis Dyſtri idem eſt cum IX. Cal. Apriles; & cap. 9. quintus Dyſtri cum tertio Nonas Martii, & ſeptimus Dyſtri cum ipſis Nonis Martii. S. Chryſoſtomus Oratione 72. Ἔστιν οὖν ὁ πρῶτος μὴν τῆς συλλήψεως τοῦ δεσπότου ὅς ἐστι Ξανθικός. Sic apud Euagrium legas lib. 4. cap. 9. Τῇ πρώτῃ τοῦ Ξανθικοῦ, ἤγουν Ἀπριλίου μηνός. Euſebius in Procœmio libri de Martyribus Palæſtinæ. Ἔτος τοῦτο ἦν ἐννεακαιδέκατον τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας, Ξανθικὸς μὴν, ὃς λέγοιτ' ἂν Ἀπρίλιος κατὰ Ῥωμαίους, *Annus hic erat Imperii Diocletiani decimus nonus: menſis Xanthicus, qui dicatur Aprilis ſecundum Romanos.* Quando igitur menſes pares erant, Dyſtrus cum Martio, Xanthicus cum Aprili idem planè. Ante æquationem, aut ubi æquatio illa nondum recepta eſt, Dyſtrus Martii, Xanthicus Aprilis maximam partem occupabat; quorum prior VII. Cal. Martias, poſterior VII. Cal. Apriles incepit. Duplici ergo argumentorum genere demonſtratum eſt diem ſecundum menſis Xanthici in Actis Polycarpi memoratum, Martii viceſimum ſextum diem fuiſſe.

CAP. XIX.

I. *Pionius eâdem, quâ Polycarpus, Persecutione passus est, non sub Decio.* II. *Acta Pionii quæ vidit Eusebius periisse videntur ante Metaphrastem.* III. *Recentiorem faciunt Polycarpum recentiores quàm reverâ fuerit.* IV. *Idem de Carpo & Papylo statuendum quod de Pionio.*

I. UNicum restat Valesii argumentum ab Actis Pionii petitum, quod nimis seriò his verbis urget: *Cùm paulò ante Pionii Martyrium, principatu Decii Augusti, id est, octoginta circiter annis à passione B. Polycarpi constet Smyrnæos Natalem B. Polycarpi celebrasse VII. Cal. Martias, nefas jam esse existimo de die passionis ejus ampliùs dubitare.* Ego interim de passione Pionii sub principatu Decii Augusti dubitare nefas esse non puto. In quâ re licet ab Usserio nostro destituamur, tamen illo argumento nihil sententiæ nostræ derogatum iri veremur. Pionium beatissimum Martyrem fuisse indubitanter asserendum est; sed an Acta Martyrii ejus, quæ nunc extant, vera & sincera sint, dubitari non immeritò potest. Baronius hæc Acta aliquando Aristarchi staterâ expenderat & contemserat, sed postea sincerissima judicavit, & Annalibus suis inseruit, sed priùs à se *diligenti studio emendata*, hoc est, resectis iis quæ putavit eorum suppositionem nimis manifestè indicare. Sed eadem Acta contemsit etiam postea Aristarchus melior Petavius, & ante eum Aristarchus alter Josephus Scaliger. Admisit quidem Usserius, Valesius autem adeò amplectitur, ut asserat Eusebium à nemine excusari posse, qui Pionium non sub Decio, sed sub Antonino, passum esse docet. Sic se

res habet. Primò in Chronicis Eusebii Latinis hæc ad septimum annum Marci annotantur, *Persecutione ortâ in Asiâ Polycarpus & Pionius fecêre Martyrium.* Idem Hist. lib. 4. cap. 15. agens de Martyrio Polycarpi & aliorum, Τῶν γε μὴν τότε περιβόητος μάρτυς εἷς τις ἐγνωρίζετο Πιόνιος. Rufinus Interpres, *Inter cæteros autem, qui per idem tempus Martyres extiterunt, famosissimus inibi refertur quidam Pionius nomine.* Ejusdem igitur temporis Martyr erat Pionius, cujus & Polycarpus; sed cum hoc discrimine, ὑπὸ τὴν αὐτὴν περίοδον τοῦ χρόνου, hoc est, *intra eundem circuitum anni*; Ita Nicephorus Callistus Eusebium interpretatur, qui τοῦ αὐτοῦ ἔτους, *eodem anno*, Carpum & Papylum passos esse docet. Eusebium sic intellexerunt & secuti sunt Pseudo-Dexter & Ado Archiepiscopus Treverensis. Plurima igitur Martyrologia Latina sub Antonino passum esse Pionium tradunt, quæ apud Bollandum videri possunt. Imò idem in Latinis omnibus Martyrologiis positum esse ipse fatetur Baronius.

II. Verùm enimverò deceptum fuisse Eusebium & exinde omnes, qui eum secuti sunt, asserunt Viri docti. Neque enim eodem anno, aut sub eodem Imperatore passos esse volunt, sed unum sub Marco, alterum sub Decio. Cùm tamen nemo unquam dixerit eos sub diversis Imperatoribus passos esse. Qui dicunt Polycarpum sub Marco passum, tradunt & Pionium sub eodem Principe Martyrio coronatum esse. Qui tradunt Pionium sub Decio passum, sub eodem Decio & Polycarpum passum esse volunt. Cùm igitur Polycarpum, aut sub Marco, aut ante, passum esse constet, quæcunque de passione sub Decio traduntur, certissimè falsa sunt, tum quod ad Polycarpum, tum quod ad Pionium, tum quod ad Carpum & Papylum, spectat. Volunt illi Eusebium, qui Acta Pionii & vidit & apud se habuit, & suis Commentariis inseruit, deceptum: Simeonem autem Metaphrastem post sexcentos ferè annos, eadem Pionii Acta habuisse & rectius repræsentâsse; quod

nec verum, nec verisimile est. Nam illa Eusebii scripta tamdiu durasse, & in manibus eruditorum fuisse nihil est quod fidem faciat. Liber ejus de Martyribus Palæstinæ extat; sed librum eum *De Martyriis Veterum* qui legerit aut vidisse se dixerit, post Hieronymum novi neminem. Imò an etiam Hieronymus viderit nescio; nomen enim libri ex ejus Historiâ, in quâ sæpius memoratur, habere potuit. Cùm singula Acta in aliquorum manibus essent, & tot tamque prolixa Excerpta ex iis Historiæ Eusebii insererentur, credibile est Collectionem haud diu durâsse. Ante Simeonem sine dubio Acta aliqua Pionii Latina prostabant; ex quibus ille, utpote Metaphrastes, sua concinnavit. Benè hæc Bollandus, de his Actis Pionii: *Eadem jam olim, ante ipsius etiam fortassis Metaphrastæ ætatem apud Latinos extitêre S. Pionii Acta.* Actorum ille Latinorum Consarcinator, qui ante Metaphrastem vixit, ad Decium omnia retulit, ut solebant mediæ ætatis Latini, quod sæpius à nobis observatum est.

III. Neque mirum videri debet posteriores aut Græcos aut Latinos eò erroris delapsos esse, ut Polycarpum sub Decio passum esse putarent. Nam post Martyrium Irenæi in vivis eum fuisse refert Chronicon S. Benigni. Cum Victore Romano Episcopo eum vixisse tradit Sozomenus, lib. 7. cap. 19. Σοφώτατα δέ πως οἶμαι καταλῦσαι τὴν συμβᾶσαν πάλαι περὶ ταύτης φιλονεικίαν τοὺς ἀμφὶ Βίκτωρα τὸν τότε τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, καὶ Πολύκαρπον τὸν Σμυρναῖον, *Exortam autem olim de hoc Festo Paschatis controversiam sapientissimè dissolvisse mihi videntur Victor tunc temporis Romæ Episcopus, & Polycarpus Smyrnæus.* Marca quidem pro Polycarpo illic legit *Polycratem*; sed quis Polycratem dixit Smyrnæum, qui fuit Episcopus Ephesinus? Frustra hæc omnino tentantur in Sozomeno, cùm Socrates Polycarpum usque ad Imperium Gordiani vixisse tradat lib. 5. cap. 22. Ὅτι Πολύκαρπος ὁ τῆς Σμύρνης ἐπίσκοπος ὁ

ὕστερον

ὕστερον ἐπὶ Γορδιανοῦ μαρτυρήσας, *Quod Polycarpus Smyrnæ Episcopus, qui postea sub Gordiano Martyrium perpessus est.* A Gordiano mitissimo principe facilis ad Decii crudelissimi Christianorum hostis tempora lapsus seu descensus est; unde Menæa de Polycarpo, Ἐν δὲ τῷ κατὰ Δέκιον διωγμῷ συλληφθεὶς προσηνέχθη τῷ ἀνθυπάτῳ, καὶ διὰ πυρὸς τὸν ἀγῶνα ἤνυσε, *Polycarpus in persecutione Deciana comprehensus ad Proconsulem ductus est, & igne agonem consummavit.* Hanc sententiam secutus est, qui Acta Pionii Latinè scripsit, tradiditque eum C. Messio Q. Trajano Decio, Vicio Grato Coss. Martyrio coronatum: quod ex Actis primævis Græcè scriptis habere non potuit; quæ Proconsulem, non autem Consules, in provinciis nominare solebant. Neque mirum est, si aliqui scriptores, Martyres eos qui diu ante Decium passi sunt, sub eo obiisse tradant, cùm ii etiam qui diu post Valerianum, ipsâ decimâ persecutione, passi sunt, ab aliquibus sub Decio & Valeriano obiisse putentur. De S. Methodio Hieronymus in Catalogo; *Ad extremum novissimæ persecutionis, sive, ut alii affirmant, sub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ Martyrio coronatus est.* Scripsit multa Methodius, non tantùm contra Origenem diu post Adamantii mortem, sed & contra Porphyrium sub Diocletiani Imperio; & tamen nonnulli etiam ætate Hieronymi, non verebantur passionem ejus Decii & Valeriani persecutioni ascribere. Et Suidas cùm reliqua omnia è Sophronio exscripsisset, eam sententiam, quæ certissimè falsa esse deprehenditur, amplexus est, Ὃς περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ διωγμοῦ ἐπὶ Δεκίου καὶ Οὐαλεριανοῦ ἐν Χαλκίδι τῆς ἀνατολῆς μαρτυρίου ἐστέφθη, extritis illis apud Sophronium, ἢ καθώς τινες διαβεβαιοῦνται.

IV. Idem de Carpo & Papylo sentiendum est, de quibus post Epitomen Martyrii Pionii hæc statim addit Eusebius, Ἑξῆς δὲ καὶ ἄλλοι ἐν Περγάμῳ πόλει τῆς Ἀσίας

ὑπομνήματα μεμαρτυρηκότων φέρεται Κάρπου καὶ Παπύλου, καὶ γυναικὸς Ἀγαθονίκης μετὰ πλείςας καὶ διαπρεπεῖς ὁμολογίας ἐπιδόξως τετελειωμένων. Hæc verba malè primùm à Rufino versa sunt, *Post hæc etiam aliorum apud Pergamum Asiæ urbem Martyrum gesta referuntur, Carpi cujusdam & Papyrii & Agathonicæ optimæ fœminæ aliarumque multarum, quæ pro beatis confessionibus Martyrio coronatæ sunt.* Ubi pro *Papylo* habes *Papyrium*, & pro *multis* eorundem *confessionibus*, *multas alias* fœminas Martyres. Et hanc versionem Rufini secuti sunt Martyrologi Latini, qui etiam eos sub Marco Antonino passos esse putabant. Græci autem sub Decio & hos & Pionium & Polycarpum Martyrio coronatos esse tradebant. Et certè prodigii loco habendum est, quod Menæa docent, Polycarpum sub finem primi Sæculi fuisse S. Joannis discipulum (imo & Episcopum) ac demum sub medio tertii Sæculi tulisse Martyrium: centum annorum, ut ego puto, Metachronismo. Tanta autem fuit apud posteriores temporum confusio, ut hi Polycarpum, illi Methodium sub unâ Decii persecutione obiisse tradiderint, ut diximus; inter quorum Martyria CLX. annorum distantia fuit.

CAP.

C A P. XX.

I. *Anni Martyrii Polycarpiani Lit. Dom.* B. *primis Marci annis non convenit.* II. *Paschatis character non convenit anno CLXIX. convenit autem anno CXLVII. accuratissimè, seu per Tabulas fiat supputatio, seu per Phasin.* III. *Convenit quidem anno CLVIII. Paschatis character; Sed non conveniunt reliquæ anni notæ quo passus est Polycarpus. Colligitur itaque ante annum CXLVII. rectè ab Eutychio constitutum esse initium Aniceti.*

I. HÆC adeo clarè & prolixè de anno & die Martyrii S. Polycarpi disputata tandem ad propositum nostrum de Pontificatu Aniceti applicanda sunt. Ac primò cùm ex ipsis Actis S. Polycarpi maximè genuinis constet beatissimum Martyrem passum esse die vicesimo sexto Martii, & quidem Sabbato Magno, constat pariter eo anno quo passus est Literam Dominicalem fuisse *B.* quæ vicesimo septimo Aprilis semper adhærere cognoscitur. Inde autem necessariâ consequentiâ deducitur eum passum non esse septimo anno Imperii Marci Antonini, quod voluit Eusebius, quem nunc plerique Viri docti malè sequuntur. Septimus enim Marci est annus Domini CLXVII. ut ipsi fatentur; quo anno non *B*, sed *E* Litera Dominicalis fuit, ut notum est. Unde Calvisius, cùm rectè Acta intelligeret de Sabbato Pascha præcedente, vicesimum secundum diem Martii pro vicesimo sexto ex arbitrio posuit, neque aliter Anno CLXVII. aptare potuit, cujus litera Dominicalis *E* vicesimo tertio die Martii est affixa

affixa. Sed neque Martyrium Polycarpi ulli anno Imperii Marci ante septimum competere potest, ob eandem rationem, quia eorum nullus mense Aprili vel Martio habuit Literam Dominicalem *B*.

II. Quare Ægidius Bucherius omnium primus passionem Polycarpi ad annum Marci IX. Domini CLXIX. depressit, tum ob literam Dominicalem *B*. tum ad suam Periodum confirmandam; sed infeliciter: Periodus enim ab ipso confecta exhibet An. Dom. CLXIX. primum diem Mensis Nisan duodecimum Martii; decimus quartus igitur dies Nisan quo Pascha cum Judæis celebrabant Smyrnenses, erat Martii vicesimus quintus, qui eo anno fuit feria sexta; unde sequitur Sabbatum magnum eodem anno secundum Periodum Bucherianam fuisse diem Martii decimum nonum. Optimus Usserius, qui in anno assignato ob literam Dominicalem Bucherium secutus est, de Tabularum ejus fide dubitat (quod ipsi necessarium erat) nullum autem alium initii Nisan diem assignat, quod ad rem ipsam conficiendam prorsus necessarium fuit. E contra Periodus Bucheriana An.Dom.CXLVII. quo nos Polycarpum passum esse statuimus, optimè convenit: in quâ eo anno primus dies Nisan est Martii decimus sextus, decimus quartus Nisan Martii vicesimus nonus, feria tertia: ac proinde Sabbatum Magnum eum diem proximè præcedens vicesimus sextus Martii, VII. Cal. Apriles, ut Acta referunt. Neque hæc tantùm per Tabulas rectè procedunt; sed etiam si Lunæ phasin computemus, eódem res recidit. Nam An. Dom.CXLVII. primus dies Nisan erat Martii vicesimus.

		Gr.	Min.
Longitudo Solis	♓	28	32
Longitudo Lunæ	♈	15	01
Distantia Lunæ à Sole occid.		16	19

Quare

Quare decimus quartus Nifan, five Pafcha Judaïcum fuit fecundus dies Aprilis, quem cum Judæis celebrabant Smyrnenfes feriâ feptimâ; proinde Sabbatum magnum illud Pafcha Judaïcum proximè præcedens fuit vicefimus fextus dies Martii, VII. Cal. Apriles, ut Acta referunt. Et hæc fupputatio inde confirmatur, quòd eodem anno CXLVII. tertius dies Aprilis fuit Pafcha ἑορτάσιμον in Occidente celebratum. Nam eo anno Cyclus Lunæ fuit 15. Hic aureus numerus refpondet in Calendario Juliano, diei Martii 19. Ille igitur decimus nonus Martii fuit eo anno Novilunium Pafchale; ejus enim quarta decima, Martii 21. feu quodcunque aliud Æquinoctium eâ ætate concipias, fequitur & incidit in Aprilis fecundum. Litera Dominicalis eodem anno fuit *B.* quæ ad Aprilis tertium apponitur. Ergò tertia Aprilis fuit Dominica Pafchalis, quam celebrabant Romani.

III. Fateor equidem characteres dici omnes in Actis Polycarpianis etiam optimè convenire An. Dom. CLVIII. Lunæ 7. Lit. Dom. B. Antonini Pii XXII. Eo enim anno etiam Sabbatum magnum incidit in XXVI. Martii. Sed annus non tam benè convenit Proconfulatui Statii Quadrati, minus etiam Succefforibus Polycarpi, quos memorat Irenæus, & multo adhuc minus ætati Irenæi quæ vidit Polycarpum fenem. Quare cùm characteres dici & anni optimè conveniunt anno Domini CXLVII. cúmque annus ille apprimè congruat Proconfulatui Statii Quadrati, qui Conful ordinarius fuerat An. Dom. CXLII. atque etiam cum temporis illius fpatio amicè concordet, quod tum ex Succefforibus Polycarpi in Epifcopatu Smyrnenfi, tum ex primâ fuâ ætate cum Polycarpi extremâ fenectute, fatis manifeftè indicat Irenæus; cúmque anni illi, qui vel Chronologis vetuftioribus, vel à viris doctis hujus Sæculi tam illuftri Martyrio hactenus affignati funt, nimium quantum ab his characteribus, quos Acta præferunt, & obfervationibus ex Hiftoriâ depromptis, difcrepent atque diffentiant;

tiant; asserere non dubito S. Polycarpum ipso An. Dom. CXLVII. Martyrio esse coronatum. Et cùm sine omni controversiâ idem Polycarpus Romæ fuerit sub Pontificatu Aniceti, inde clarè & certò deducitur Anicetum aliquanto tempore ante annum Domini CXLVII. Pontificatum iniisse; quod quinquennii ferè spacium fuisse haud immeritò statuatur, cùm jam Polycarpus ætatis ageret annum octuagesimum secundum: neque post eum annum Polycarpum ad Urbem iter instituisse verisimile est, quem adeò debilem fuisse antequam passus est, ex ipsis Actis constat. Certè Autor Fastorum Siculorum sexennium posuit inter tempus quo Romæ Polycarpus fuit, & quo passus est. Quare tandem concludo, Chronologiam Eutychii, qui statuit Anicetum anno Imperii Antonini quinto, hoc est, An. Dom. CXLII. eo ipso anno quo Statius Quadratus Consul fuit, ordinatum fuisse, reliquis omnibus anteferendam & omninò recipiendam esse.

CAP.

C A P. XXI.

I. *In Aniceto ab Eutychio disceditur, cui tribuit Annos* XVIII. *integros.* II. *Aniceti tempus confirmatur ex Historiâ.* III. *Mortuus Anicetus initio Anni* CLXI.

I. HUcusque Eutychii Chronologiæ consensio; de fine Pontificatûs Aniceti, & Soteris initio non item. Aniceto enim ille undecim tantùm annos tribuit; Soterem autem Patriarcham factum esse docet anno Antonini Pii decimo sexto, An. Dom. CLIII. unde in manifestos errores postea incidit, & historiæ repugnantes. Quis enim ferre potest Soterem decimo sexto Pii anno ordinatum esse, Eleutherum verò Marci secundo, Victorem decimo septimo? Quod si septennium reddatur quod à Pontificatu Aniceti abstulit, satis benè omnia decurrunt. Ego igitur non XI. tantùm annos cum Eutychio, sed XVIII. integros Pontificatui Aniceti tribuendos esse planè censeo. Neque hoc ex meo arbitrio permotus, sed rationibus, quæ mihi satis idoneæ videntur, adductus statuo. Nam Autor vetustissimi Catalogi totidem annos ei Pontifici, qui Soterem proximè præcessit, satis disertè tribuit, ut ex Consulatibus eidem assignatis patet. Quippe de proximo Soteris decessore intelligenda sunt illa verba, *Fuit temporibus Antonini Pii à Consulatu Clari & Severi usque duobus Augustis.* Quæ sententia in secundo Catalogo & Pontificali truncata legitur, *à Consulatu Clari & Severi* . . . . . & Consules omissi sunt certissimè duo Augusti; quia iidem docent Soterem sedisse *à Consulatu Rustici & Aquilini*, qui duobus Augustis in Consulatu succesſêre. Liquet igitur decessorem Soteris usque duobus Augustis Pontificatum tenuisse. Nihil enim ex historiâ certius afferri potest, quàm eum qui in Pontificatu proximè Soterem præcessit, fuisse ipsum Ani-

 cetum,

cetum, ut est antè à nobis abunde demonstratum. Anicetus autem An. Dom. CXLII. exeunte ordinatus est, & defunctus duobus Augustis Coss. An.Dom. CLXI. ineunte. Quare sedit annos XVIII. & menses aliquot. Quod & adhuc magis confirmatur. Nam qui ordinem Pontificum immutabant, annos mutare non solebant; ideò quot Pio tribuuntur, tot Aniceto assignandi sunt. Catalogi autem duo, secundus & tertius, Pio tribuunt annos XVIII. menses IV. dies III. Pontificale annos XIX. menses IV. dies III. Quod qui non observabant, antiqui Breviarii confectores, utrique, Pio & Aniceto, eundem annorum numerum tribuebant, undecim nempe. Reformatores Baroniani Pio octo, Aniceto novem pro arbitrio substituebant. Prudenter Onuphrius, cùm in has angustias incidisset, Hygino nullos, Pio alios Consules assignavit; sed Anicetum decessisse ait duobus Augustis Coss. Sub iisdem etiam Heinschenius obiisse vult decessorem Soteris, sive eum Pium, sive Anicetum putes. Hic igitur Autori antiquissimi Catalogi rectè explicato assentior; quem, si opportunè ubi hiulcus est suppleatur, & ubi depravatus est emendetur, in Pontificibus, qui sequuntur, tutissimè sequendum esse existimo.

II. Est præterea aliquid in Historiâ nobis relictum, quod huic Chronologiæ suffragari videatur. Irenæus qui sub Pio & Aniceto vixit, lib. 3. cap. 4. observat Valentinum Romam venisse sub Hygino, increvisse sub Pio & permansisse usque ad Anicetum. Cerdonem venisse pariter Romam sub Hygino, *Marcion autem,* inquit, *illi succedens invaluit sub Aniceto.* Unde ego colligo Marcionem sub extremo Aniceti Pontificatu periisse; quia non dicit eum usque ad Soterem permansisse, ut de Valentino dixerat, increvisse eum sub Pio & permansisse usque ad Anicetum. Colligo etiam Pio & Aniceto præsertim plures annos tribuendos esse, quàm vulgò tribuuntur, quia post obitum Hygini Marcion nondum hæreticus fuit; sub Aniceto mor-

mortuus est, & tamen diu in hæresi vixit. Et hæc etiam inde confirmari videntur, quòd Marcion ad annum Domini centesimum sexagesimum minimè vixisse videatur. Certè Tertullianus agens de Valentino & Marcione, libro de Præscriptionibus ad finem secundi Sæculi scripto, *Adhuc in Sæculo supersunt*, inquit, *qui meminerint eorum, etiam proprii discentes, & successores ipsorum, ne se posteriores negare possint.* Sic enim loqui solebant de iis qui ultra XL. imò L. aut plures annos antè mortui sunt. Ita Hieronymus adversus Luciferianos, *Supersunt adhuc homines, qui illi Synodo* [Nicænæ] *interfuerunt. Et si hoc parum est, quia propter temporis antiquitatem rari admodum sunt.* Hæc ille scripsisse videtur circa annum CCCLXXX, LV. annis post Concilium Nicænum. Ita Cyrillus Catechesi sextâ, Καὶ μίσει μὲν πάντας αἱρετικοὺς, ἐξαιρέτως δὲ τὸν τῆς μανίας ἐπώνυμον, τὸν πρώην ἐπὶ Πρόβου βασιλέως ἀρξάμενον· περὶ γὰρ ὅλων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἡ πλάνη, καὶ εἰσὶ μέχρι τοῦ νῦν ἄνθρωποι αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρήσαντες ἐκεῖνον. *Odio habe omnes hæreticos, eum præcipuè qui à maniâ nomen habet, qui sub Probo Imperatore exorsus est. Nam septuaginta annos integros error ille incepit; & hucusque supersunt homines, qui hæreticum illum suis oculis conspexerunt.* Cùm Probum nominat, sine dubio secundum ejus Imperii annum innuit, quem tot characteribus insignem fecerat Eusebius in Chronico; erat autem An.Dom. CCLXXVII.; unde sequitur Cyrillum hanc Catechesin scripsisse circa annum CCC XL VII. ut non immeritò dixerit Hieronymus eum Catecheses in adolescentiâ composuisse; siquidem sub Theodosio Principe octo annis inconcussum Episcopatum tenuerit usque ad An. Dom. CCCLXXXVI. Catecheses autem intelligo tum Illuminatorum, tum Mystagogicas; mihi enim videntur omnes eodem anno à Cyrillo nondum Episcopo scriptæ. Et penè sexaginta anni à nece Manichæi effluxisse videntur, quando

quando illa scripsit Cyrillus, & etiam tum testatus est aliquos superfuisse, qui ipsum Hæresiarcham viderant. Sic omnino intelligendus est Tertullianus, aliquos in Sæculo tum fuisse, qui non tantùm Marcionem, ante XL. sed & Valentinum, ante plures quàm L. annos defunctum suis oculis conspexerant.

III. Non igitur immeritò concludo, Anicetum, cujus Pontificatus toties in Historiâ Ecclesiasticâ obiter commemoratur, Romæ sedisse per annos octodecim & menses complures, ab An. Dom. CXLII. ad annum CLXI. ineuntem, & tum demum defunctum esse, Antonini Pii XXIII. Coss. duobus Augustis, cùm jam expirasset Marcion hæreticus Antoninianus, sub Pio impius.

CAP.

C A P. XXII.

I. *Soter tenuit annis* IX.*ab anno* CLXI. *ad* CLXX. II. *Numeri Ordinationum, in primis hisce Pontificibus, nec fidem merentur, nec solent annis quibus federint Pontifices, respondere.* III. *Soterem nemo unquam veterum Martyrem agnovit.* IV. *Conclusio.*

I. ANiceto succedit Soter, ut superiùs dictum est, ordinatus anno CLXI. seditque annos novem usque ad annum CLXX. Coss. Cethego & Claro. Ita Catalogus secundus de Sotere, *Fuit temporibus Severi, à Consulatu Rustici & Aquilini usque Cethego & Claro.* Per Severum intelligendus Verus Imperator, qui sæpe Severus appellatus est, ut alibi ostendimus; & in Pontificali etiam legitur, *Fuit temporibus Veri & Marci.* Hæc ex primo Catalogo, qui nunc hoc loco mutilus est, sine dubio desumpta sunt, ut ex antecedentibus & sequentibus Consulibus liquidò apparet. Unde Pseudo-Isidorus primam Soteris Epistolam à se confictam datam esse ait, *Nonis Maii Rustico & Aquilino viris Clariss. Coss.* Ad quæ verba Censor Blondellus, *Epistolam datam fingit, an. XI. antequam Aniceto succedit Soter.* Quod falsissimum est. Tempus satis benè ejus Pontificatûs convenit, quamvis Epistola Pontifici minimè conveniat. Idem impostor more suo secundam Soteris Epistolam datam scribit, *Cethego & Claro Coss.* ultimo scilicet illius Pontificis anno. Ubi iterum Censor, *Ad finem addita Consulum nomenclatura tempori, quo sedit Anicetus, congruit, non Soteris Pontificatui.* Quod perabsurdum est. De eodem Catalogus tertius à Schelstratio editus, *Soter sedit annos IX. menses VI.*

VI. dies XVII. Annos eidem VIII. integros in Chronico & in Historiâ tribuit Eusebius, VIII. etiam Eutychius, IX. Indiculus Nicephoro tributus, & Syncellus, & Ado. Cùm hæc tanto omnium Chronologorum tum Græcorum tum Latinorum consensu firmarentur; nihilominus Baronius Pontificatum Soteris mirâ licentiâ amputavit, eique assignavit annos tantùm quatuor minus diebus duodecim, resectis planè quinque annis. Et Petavius in Rationario Temporum, solâ ejus autoritate permotus, *Soter post Anicetum cùm sedisset annos quatuor, agonem implevit.* Labbéus etiam sequax paulo accuratiùs, ut putavit, *S. Soter Papa Martyrium subiit, die XXII. Aprilis, cùm sedisset annis III. mensibus XI. & diebus XXI.* quem secutus est in Chronico magno Acciolius. Neque mirum. Tanta enim autoritas Ill. Cardinalis, ob causas minimè ignotas apud Ecclesiam, vel saltem Curiam, Romanam fuit, ut omnia Breviaria, quæ apud eos adeò sacra sunt, statim corrigerentur, vel potiùs ad ejus mentem corrumperentur. Nam cùm Pius V. ex Decreto Concilii Tridentini Breviarium Romanum An.Dom. MDLXVIII. restituisset, Libri omnes editi An. Dom. MDLXIX. ut observat Halloixius, ad XXII. Aprilis hæc de Sotere habuerunt, *Sedit in Pontificatu annos novem, menses tres.* Eadem etiam legebantur in aliis Editionibus post aliquot annos factis, quæ mihi visæ sunt, ut in illâ Parisiis An.Dom. MDLXXXIII. Antverpiæ MDLXXXVIII. Salmanticæ MDLXXXIX. Quæ verba ex libro Pontificum, sive *Pontificali Damasi*, ut in ipso Breviario notabatur, sumpta sunt. Sed postquam Baronius fidem Pontificalis elevasset, & Annales suos Sixto V. dedicasset, in eorum verborum locum, extrito Pontificalis Damasi titulo, hæc irrepserunt, *Sedit in Pontificatu annos tres,. menses undecim, dies decem & octo*; scilicet ex arbitrio Ill. Cardinalis, & mandato Clementis VIII.

II. In

II. In Annalibus quidem rationes aliquot hujusce mutilationis, sed tam parcè & tam timidè referuntur; ut se ipsas prodere videantur. *Quòd tres tantùm*, inquit, *ordinationes fecisse reperiatur, haud longiori tempore sedisse possumus opinari.* Planè ficulneum est hoc argumentum. Nam Numerus Ordinationum sexto Sæculo excogitatus, gratis tantummodo & sine ullo fundamento prioribus Romæ Pontificibus assignatus est. Ac præterea, si daremus hunc numerum trium ordinationum Soteri rectè tributum fuisse, nullo modo sequitur eum vix quatuor annis sedisse. Nam ipse secundi Catalogi Autor, qui tres tantùm ordinationes Soteri attribuit, annos eidem novem assignavit; adeoque ex numero ordinationum de duratione Pontificatûs judicandum esse voluit. Et si anni Soteris, aliorum etiam Pontificum, ob eandem rationem amputandi erunt. Verbi gratiâ, Alexander tres ordinationes fecisse dicitur, sedisse autem annos decem, & idem traditur de Sixto. Eleutherus dicitur sedisse annos quindecim, ordinationes autem fecisse tantummodo tres. Hæc igitur nihili sunt. Sed necessitas Annalistam compulit ut Pontificatum Soteris amputaret; nempe quia constat ex Historiâ sub Persecutione Lugdunensium Romæ sedisse Papam Eleutherum. Ergo ante eam persecutionem Soter mortuus est. Et quidem hujusmodi necessitas sæpe corrupit Annales Ecclesiasticos; ut æra Diocletiani, & annus primus Valentiniani Baronium duos annos absorbere coëgerunt. Sed hæc necessitas de Pontificatu Eleutheri ex antecedentibus erroribus, & quidem pluribus, nata est; nec intercidendo aliquot Soteris annos removeri debuit.

III. Quamvis etiam hinc subdolè Baronius Martyrium Soteris expiscatus est. Statuit enim hâc persecutione, quâ Lugdunenses passi sunt, sublatum fuisse Soterem Papam; ut illud ex falsâ suâ Chronologiâ obtineret, quod aliunde haurire non potuit. Quis enim unquam ante autorem

S f Breviarii

Breviarii sive Correctorem Soterem Papam Martyrium subiisse legit? In Breviario quidem ex Decreto Concilii Tridentini restituto, & jussu Pii V. edito, ad diem XXII. Aprilis extat Lectio ex Pontificali Damasi & Gratiano desumpta, in quâ Soter disertè dicitur *Martyrio* coronatus. Sed neque apud Gratianum, neque in Libro Pontificali, qui illic Damaso tribuitur, Martyrii Soteris ulla mentio facta est. Sed postquam ipse cum aliis viris doctis Martyrologium Romanum, ut vocant, restituisset, & ex jussione Sixti V. recognitum, & notis suis illustratum, edidisset; tum demum sine ullâ dubitatione lectum est, *Romæ viâ Appiâ Natalis S. Soteris Papæ & Martyris.*

IV. Hæc habui quæ dicerem de annis veterum Romæ Episcoporum, ac præcipuè Hygini, Pii, & Aniceti, ad quorum tempora multa quæ ad Historiam Ecclesiasticam pertinent, à scriptoribus coævis aut supparibus disertè referuntur. Unde constat Annales Ecclesiasticos maximæ secundi Sæculi partis immanibus & fœdis Metachronismis scatere, nec sine hâc similive novâ Pontificum Romanorum Chronologiâ à tantâ labe liberari & redintegrari posse. Et quamvis Heinschenius novam nobis Pontificum Chronologiam nuperrimè excuserit, multosque Ill. Annalistæ errores liberè detexerit, non tamen veræ historiæ satisfacit. Neque cùm illa scriberet, Historiæ Ecclesiasticæ monumenta in consilium adhibuisse videtur; sed tantummodo veterum Tabularum ab alumnis Ecclesiæ Romanæ serò delineatarum naufragia compingere, & ubi inconstantes sunt conciliare, ubi manifestò falsæ aut corruptæ aut mutilæ apparent, supplere atque dealbare, maximâ supputationis habitâ ratione, veritatis aut etiam verisimilitudinis minimâ.

DIS-

DISSERTATIO SINGULARIS, DE PONTIFICUM ROMANORUM

Primævâ Succeſſione,

Uſq; ad *Annales* Cl. Ceſtrienſis *Cyprianicos*,

AB

HENRICO DODWELLO, A.M. *Dublinienſi.*

Quâ,

Fontibus Chronologiæ *Pontificiæ* purgatis reſtitutiſque, nova *Ceſtrienſis* Chronologia, partim novis Pontificum *notis Hiſtoricis* illuſtratur firmaturque, partim etiam emendatur.

Reverendo admodùm in

CHRISTO PATRI,

ET

Chronologiæ Ecclesiasticæ peritissimo,

DOMINO

GUIL. LLOYDIO

Divinâ Providentiâ Episcopo

ASAPHENSI

Meritissimo, S.

SAnctitatis tuæ manus, *vel* pedes *potiùs, exosculatur nostra ista Dissertatio, indigna quidem illa* tuo *tanto Patrocinio, de quo tamen ne diffidam, facit eximius tuus in me candor, atque benevolentia. Faciunt* (*inquam*) *illa ne desperarem, vel* meo *nomine*; *quanquam nihil esset in illâ* non meum, *nihilque adeo quo mereri possem illud, quod ambio, Patrocinium. Suppetunt tamen majora alia quæ spem faciant*

gratam

gratam *fore* accept am*que. Imprimis*, *Fratris tui & Collegæ præſtantiſſimi memoria*, *Magni nimirùm* Ceſtrienſis, *quam tibi ſcio longe eſſe chariſſimam*. *Eſt enim illa*, *quam damus*, Romanorum *Pontificum* Chronologia *ab illo Eccleſiæ noſtræ decore* inventa; *à me* firmata *duntaxat &* exculta, *noviſque Notis Hiſtoricis* locupletata, *& ad certam in Hiſtoriâ* metam *perductâ*. *Placebit tibi ipſum quoque* Argumentum, *quòd in eo ſtudio verſetur*, *in quo Tu tantòperè excellis*, Chronologico; *quòd eam Chronologiam excolat quæ*, *ut utiliſſima eſt*, *ſic Tu expertus nôſti omnium eſſe difficillimam: quod Eccleſiæ* Primævæ *tempora ſeu* conſtituat, *ſeu* normas *ſaltem*, *quibus conſtituantur*, *oſtendat*, *quà quidem licet in tantâ* monumentorum, *tam Secularium quàm Eccleſiaſticorum*, *clade*. *Primas haſce Traditionum* matrices Eccleſias *utinam hodiernæ omnes Eccleſiæ æmularentur.* Fide *ejus utinam contentæ eſſent ſimpliciſſimâ*, *ſatis tamen amplâ illâ ad humanæ vitæ* uſus *omnes Conſcientiæque præſtandos*. *Utinam* Diſciplinâ *&* Regimine *prorſus* Apoſtolicis, *quibus nec deerat vigor ille qui ſatis eſſet ad* proprios *cujuſque Eccleſiæ Subditos in officio continendos*; *nec aderat* typhus *ille* Seculi, *qui Chriſtianitatem hodiernam in tot fruſta comminuit*, *ægrè unquam* (*ni ſuccurrat Deus inſigni quâdam Providentiâ*) *coalitura*. *Dederunt Eccleſiæ illæ* Patres, Epiſcopos,

copos, Doctores, Martyres, *ſummo etiamnum Communionum omnium honore florentes. Dederunt etiam ſervatæ, per eorum Principia*, Catholicæ Pacis & Communionis, *illuſtria ſpecimina*, *cum nemo tamen ſeſe* Epiſcopum Epiſcoporum *venditaret Epiſcopus*, *teſte* Cypriano, *cum nullum agnoſceretur in Eccleſiis* aliis *Jus* alias *obſtringendi*, *ſed* ſuæ *quiſque Eccleſiæ poteſtatem plenam haberet* Epiſcopus, *nec* judicare *alios nec* judicari *ab aliis ſolitus*, *ſed* ſoli Deo actûs ſui rationem redditurus. *Faxit Deus ut redeant* Chriſtianis *omnibus Primæva illa* Pacis *ſtudia*, & *quidem cum primævis illis Pacis Communioniſque* conditionibus. *Hæ ſi* conditionės *retineantur*, *Hi ſi* Sequeſtri *Pacis audiantur*; *nihil certè video cur à Communione Eccleſiarum* noſtrarum *abſtineant Eccleſiæ aliæ* quæcunque, *nedum* illa *cujus Origines his noſtris Diſſertationibus eruimus. Eccleſiæ enim Primævæ ſtudium cum* profiteantur *omnes*, *nullæ tamen ſunt Eccleſiæ quæ ſtudium illud luculentiùs* indicent *quàm* noſtræ *indicârint Eccleſiæ.* Fidem *illius cuſtodiunt illibatam nullis poſterorum novis adinventis*, *non tam auctam*, *quàm potiùs contaminatam.* Regimen *habemus verè* Apoſtolicum, & *quale obierunt primævi illi Martyres Doctoreſque Chriſtianitatis univerſæ celeberrimi.* Vocationem *etiam* Succeſſionem*que poſſidemus ſine dubio legitimas.* Paſſivæ *autem* Obedientiæ

primæ-

primævum illud dogma soli *fortasse retinemus invicti cum rerum quoque Secularium dispendio, à quo tamen alienissimi sunt qui* dici *magis ambiunt quàm* esse Catholici. *Det nobis Deus animos in hâc* fide, *his* Ecclesiis, *hac* Communione *firmos atque inconcussos. Per nos utique nihil obstabit quo minus redeant aurea illa* Pacis *Catholicæ* Pietatisque *Sæcula. Ita vovet precaturque*

Sanctitatis tuæ cultor studiosissimus

Prid. Non. *Jun.*
MDCLXXXVII.

Henricus Dodwellus.

DISSERTATIO SINGULARIS, DE PONTIFICUM ROMANORUM Primævâ Successione.

CAP. I.

De hujus Dissertationis Consilio.

§. 1. *In novâ hac Pontificum* Romanorum *Chronologiâ investigandâ consilium* Cestriensis. §. 2. *Consilium* nostrum.

NOVAM hanc inventamque à Magno *Cestriensi* Chronologiam Pontificum *Romanorum* confirmavimus hactenus, emendavimus, locupletavimus, quà dedit per *lacunas* occasiones ipse *Cestriensis.* Majora jam aggredimur, ut rem omnem ab *initio* ordiamur, & cum *certo* aliquo *termino*, nectamus. Sic enim meliùs de causâ summâ §. 1.

judicabimus si Principia ipsa penitiùs excussa fuerint explorata; si ordine suo Sequelam quamque, quo sequitur, à Principiis, ob oculos ponamus. Id quo minùs faceret ipse *Cestriensis*, à causæ quam agebat limitatione factum existimo. Nec enim id agebat ex professo ut *Chronologiam Ecclesiasticam* excoleret, sed ut Meditationes suas potiùs *Ignatianas*. Objecerant *Ignatio Blondellus* & *Salmasius* Σιγὴν illam cujus meminit Epistola ad *Magnesios*, nondum fuisse, vero *Ignatio* superstite, excogitatum, sed à recentioribus, & post ejus tandem exitum ortis, Hæreticis *Valentinianis*. Huic Objectioni sic occurrit in *Vindiciis* ornatissimus Præsul, simul ut docuerit, nec primos Σιγὴν illam excogitasse *Valentinianos*, sed ab antiquioribus potiùs Hæreticis *Simonianis* acceptam ad suum *characterem* accommodâsse, quod antea monuerant Viri Maximi, *Usserius* & *Hammondus*: & verò aliam fuisse Σιγὴν illam *Valentinianorum* ab eâ quam perstrinxit *Ignatius*. Sic locus nullus reliquus fuisset Disceptationibus, de *Valentini tempore*, Chronologicis. Nec tamen hanc Defensionis *partem* prorsus negligendam censuit Vir Eruditissimus. Duo ergo hîc reponenda existimavit: Imprimis recentius fuisse, quàm vulgò creditur, *Ignatii* Martyrium, & proinde propiùs attigisse tempora *Valentini*; nec Anno CVII. sed potiùs CXV. esse passum. Nec enim citiùs in *Orientem* venire potuisse *Trajanum*, è *Nummis* collegit atque *Inscriptionibus*, quibus Belli *Dacici* finem, aut *Parthici* initium, consignatum repererat. Accedit *Cestriensi Johannes Malela* Scriptor ineditus, qui eo ipso anno CXV. quo contigerit *terræmotus Antiochenus, Decembris* XIII. *feriâ primâ*, Anno *Antiocheno* (qui ab *Indictione* cœpit *Antiochenâ*) CLXIV. passum vult *Ignatium*. Sic enim habent verba *Malelæ*, Lib. XI. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ θειοτάτου Τραϊανοῦ ἔπαθεν Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη ἡ πρὸς Δάφνην τὸ τρίτον αὐτῆς πάθος μηνὶ Ἀπριλλίῳ [leg. Ἀπελλαίῳ] τῷ καὶ Δεκεμβρίῳ ιγ',

ἡμέρᾳ

ἡμέρᾳ α΄ μετὰ ἀλεκτρυόνα, ἔτους χρηματίζοντος ρξδ΄ κατὰ τοὺς αὐτοὺς Ἀντιοχεῖς· μετὰ δὲ β΄ ἔτη τῆς παρουσίας τοῦ θειοτάτου βασιλέως Τραϊανοῦ. Et nonnullis interpositis: Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς Τραϊανὸς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διῆγεν ὅτε ἡ θεομηνία ἐγένετο. Ἐμαρτύρησε δὲ ἐπὶ αὐτοῦ τότε ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀντιοχείας· ἠγανάκτησε γὰρ κατ᾽ αὐτοῦ ὅτι ἐλοιδόρει αὐτόν. Verba ipsa dedi quia nondum extat Autor Conveniunt, præter *feriam*, reliqua satis accuratè. *Pedonis* enim, qui in eo perierit, *Consulatu* fuisse illum *terræmotum* è *Dione* discimus. Quàm vera hæc sit sententia impræsentiarum non decernimus, sed quid censerit *Cestriensis*, & quid Nos è Viri Maximi colloquio Adversariisq; didicerimus, hoc Orbi literario judicandum proponimus. Succurrebat & alia hujus difficultatis expediendæ ratio, si *Valentinus* probari posset, quàm vulgò creditur, antiquior, propiusque adeò admoveri temporibus *Ignatianis*. Fecit hoc noster in *Vindiciis* aliquatenùs, sed verò ex professo in his, quas damus, Dissertationibus. Est enim illo præcipuè nomine utilis *Romanorum Pontificum* omnis illa *Successio*, quòd cùm *Romam* Primævi illi petere solerent Hæretici, inde faciliùs compendiosiusque pestes suas per *orbem Romanum* universum disseminaturi; inde factum sit ut per *Pontifices*, sub quibus *Romam* venerint, Hæreticorum ortus Ecclesiastici consignârint. *Hygini* autem & *Pii* atque *Aniceti* Pontificatus, horum, qui quidem *Romam* venerint, *Hæreticorum* ortus atque incrementa attigere. Horum itaque Pontificatus si *antiquiores*, quàm vulgò haberentur, propioresque temporibus *Ignatianis*, demonstraret; id unà sequebatur, fore etiam *Hæreticos*, quàm crederentur, *antiquiores*, ipsumque adeo *Ignatium* breviori intervallo contigisse. Sic potuerit *Ignatius* vel *ortum* in *Provinciis* Valentinum perstringere, quod credidit *Cestriensis*; vel *latitantem* adhuc, nec apertam inimicitiam professum, clam tamen & in angulis insidiantem; vel Præceptorem fortasse Valentini *Theodadim*,

qui eorundem illorum *Valentini* dogmatum Apostolum Autorem venditavit, *serior* nimirum ipse *Valentino*, ipsique suppar *Ignatio*. Nec enim *nomen* Sectis dabant semper primi dogmatum *Inventores*, sed clarissimi *propagatores*, quanquam alioqui *recentiores*. *Marcionis* dogmata, ante ipsum *Marcionem*, professus erat *Cerdon*, cum tamen in Hæreticorum illorum designatione *Marcionis* quàm *Cerdonis* nomen longe fuerit celebrius. Accedebat & alia ratio cur à *Valentino* potiùs quàm *Theodadi*, nomen acciperent Hæretici *Valentiniani*. Primus enim *secessum* manifestum fecit professusque est ipse *Valentinus*. Communes habuit cum Catholicis cœtus *Theodadis* & cum illo sentientes, nullo proinde adhuc nomine *proprio* secernendi. Cum ergo Hæreticorum illorum temporibus constituendis soli inservirent *Hyginus, Pius* atque *Anicetus*; & verò ad causam illam *Ignatianam* præcipuè hoc in Opere respexerit *Cestriensis*; inde intelligimus cur non ultra *Soterem Aniceti* Successorem produxerit illam ordinem, quam dedimus, Successionem. Memini itaque cum de *Hygini, Pii*, atque *Aniceti* temporibus solis Dissertationem unicam designaret.

§. 2. Nos Successionem *universam* ab *initio* ad Annalium *Cyprianicorum* tempora, ubi certiora suppeditant, pro virili constituemus. Proinde *veros* tam *Pontificalis*, quàm *Eusebii*, numeros ab ipsis utriusque fontibus, quà licet, indagabimus. Sunt enim illi hodie non modò admodum mendosi, verumetiam invicem diversissimi. His constitutis, tum & illud investigabimus quot sint in utriusque Hypothesibus *diversorum* Autorum indicia, & *qui* demum illi fuerint, vel quo saltem *tempore* vixerint; quid illi vicissim ex *aliis* antiquioribus hauserint, & bonæ fidei Autoribus, quidve suis debuerint *conjecturis*. Sic intelligemus quæ fide digna, quæve meritò pro suspectis, habenda sint. Quæ enim *diversa* sunt, ea à propriis *conjecturis* in diversorum Autorum sententiis in unam Sequelam committendis profluxisse verisimile est; Quæ verò in tantâ discrepantium sententiarum pugnâ ipsa tamen non pugnant, ea à *communibus*

nibus probabile est manâsse monumentis. Veros itaque tam *Pontificalis*, quam *Eusebii*, numeros cum *Eutychianis* tandem comparabimus, & quâ parte quique aliis verisimiliores sunt ita tandem statuemus. Addemusque præterea & Notas *alias* Temporum *Historiças*, siquæ fortè occurrerint à Viro Maximo neglectæ penitusque prætermissæ. Hæc omnia difficilia esse fateor, penitusque (quod quidem sciam) ab Eruditis intacta, quò sperem fore & nobis ad veniam faciliores Viros doctos si & ipsi nonnunquam cespitemus atque lapsemus, in eo præsertim loco in quo Eruditi hactenus ad unum omnes tam graviter erraverint. Digna est profectò hæc primorum Pontificum Chronologia quæ studiosè excolatur, cum aliam fere nullam habeamus rerum *Ecclesiasticarum* (in his præsertim quæ *Cyprianum* præcesserint temporibus) notam *Chronologicam* quàm *Pontificum* qui gestorum Ecclesiasticorum pars maxima fuissent; nec verò Sedium reliquarum Successiones nobis conservârit *Eusebius*, præterquam *Romanæ*, *Alexandrinæ*, *Antiochenæ* atque *Hierosolymitanæ*; nec porro *alias* integras, atque intervallis Chronologicis perpetuò conspicuas præterquam *Romanæ* atque *Alexandrinæ*; nec denique alia fuerit in universo orbe *Romano* Successio illustrior quàm *Romana*, propter ipsam *Civitatis* (quam appellat *Irenæus*) *potentiorem principalitatem*, cujusque adeo res gestas oportuerit ubique fuisse *notissimas*, præsertim in Provinciis *Occidentalibus*. Et tamen Successionem *Alexandrinam* illustrandi occasionem dabit ipsa hæc Successio *Romana*, ut sic utrobique habituri simus tam in *Occidente*, quàm etiam in *Oriente*, normam aliquam *Chronologiæ Ecclesiasticæ*. Quòd si, ut Nos majorum errata correxerimus, sic alius quispiam nostris etiam erratis corrigendis rem *Chronologicam* Ecclesiæ, in his præsertim obscurissimis temporibus, locupletiorem fecerit, Nos verò seriò gratulabimur, modò id fiat quo decet literatos *candore*, quâ Christianos *æquanimitate*. *Veritati* enim Nos, & *Ecclesiæ*, verè Catholicæ *Paci*, non *Partium* studiis, nostra omnia dicamus.

C A P.

CAP. II.

Nostra, in Eusebii *mente indagandâ, subsidia.*

§. 1. *Habuit* Eusebius *in hac Pontificum Chronologiâ* Autores; §. 2. *Nec alios tamen illos in* Historiâ *quàm quos fuerat secutus in* Chronico. §. 3. Lectionum *Eusebianarum* antiquissimarum *testes habemus* Rufinum, Hieronymum, Prosperum. §. 4. *Quo pacto* Prosper *sit ad usum accommodandus.* §. 5. *Testem etiam, de* Chronici *lectionibus, ipsum in* Historiâ *habemus* Eusebium. *In sententiâ* Eusebii *indagandâ* Chronico *potiùs fidendum quàm* Historiæ: *Sic tamen ut nonnunquam* Chronico *subsidium viceversâ afferat* Historia.

§. 1. ORdiemur ab *Eusebio*, cujus nullas fuisse rationes Historicas noster suspicatus est, quas quidem ab antiquiori aliquo Autore ipse hauserit *Eusebius*. Nempe ex *hodiernis* Eusebii *Codicibus* judicavit noster de *Eusebio*, quos fateor ita esse corruptos, ita invicem in *Chronico* & *Historiâ* dissentaneos, ita inconsultò fortuitoque dispositos; ut ni primùm repurgentur Codices, atque ipse sibi restituatur *Eusebius*, certasne fuerit secutus rationes, & quæ tandem illæ fuerint, ægrè certè possit intelligi. Nec tamen propterea temerè hæc, nullisve prorsus Autoribus, ab *Eusebio* conficta esse arbitror. Animum enim à *fingendi* libidine alienissimum prodit, quòd Episcoporum *Hierosolymitanorum* tempora, quæ nulla uspiam in Archivis memoria reperit, ea ne quidem commemoranda susceperit: quin

quin potiùs Lectorem de eo verbis disertissimis monuerit, nuspiam illa se in monumentis reperisse. Idem innuit in Episcoporum *Antiochenorum* Catalogo, quorum tempora *nulla* designat in *Historiâ*, in *Chronico* unici duntaxat *Erotis* annos designatos legimus, vel eo nomine suspectos fuerintne *Eusebii*, quòd nullos in *Historiâ* ipse designârit *Eusebius*. Idem tamen in Catalogis Episcoporum, tam *Romanorum*, quàm etiam *Alexandrinorum*, non *annos* modò, quibus *sedem* quisque tenuerit, annotavit; sed & concurrentes plerunque, quibus cœperint, *annos Imperatorum*. Quàm facilè illi fuisset reliquarum sedium Successiones, pro eâdem formâ supplere, si *Romanæ* Successionis *Alexandrinæque* tempora ipse excogitasset *Eusebius?* Sic certè solebant Impostores, siqua nova in recentioribus & *sui temporis* Pontificibus sibi explorata commemoranda censuissent, ea etiam in *antiquioribus*, ubi nulla suppetebant monumenta, suis tamen supplere commentis. Sic *dies* Pontificum emortuales, *Patrias, Parentes, Ordinationes*, Sedisque *vacationes* adjunxerunt Catalogo *Bucheriano* recentiores *Pontificalis* Libri Editiones, in suis nimirum quibus vixerit Editor temporibus, compertissimos, quos tamen in Antiquioribus, sine ullis prorsus Historicis subsidiis, ne operis forma mutari videretur, suis quisque commentis censuit interpolandos. Sic & in ipsis hisce, de quibus agimus, Successionibus quæ sibi *incomperta* ipse est ingenuè confessus *Eusebius*, ea tamen omnia tanquam sibi *compertissima* supplevere recentiores. *Antiochenam* enim Successionem atque *Hierosolymitanam* singulorum etiam Pontificum annis absolutissimam exhibent *Syncellus*, *Nicephorus*, & *Eutychius*, qui tamen alia ne quidem venditant *monumenta* quæ ignoraverit *Eusebius*. Unde quæso hæc omnia præterquam è recentiorum illis, uti dixi, commentis? Cæterùm qui nullos annos, ubi monumenta nulla suppeterent, annotandos duxit *Eusebius*; idem tamen, ubi suppeterent, annotavit diligentissimè; id unà innuit, siquos *annotârit* annos, fuisse sibi, unde haurirentur, *Autores*. Præsertim

cum

cum & Synchronismos *Imperatorum*, aliarumque Sedium Episcoporum, annotârit.

§. 2. Habuit itaque *Eusebius* in hâc universâ Pontificum Chronologiâ *Autores*. Nec *alios* tamen illos in *Historiâ* quàm quos fuerat secutus in *Chronico*. Id quod alibi Nos obiter monuimus. Aliter fuisset, de eo fuerat Lectorem necessariò moniturus, cur adeo diversas invicem rationes, adeo pugnantes invicem Synchronismos, tradidisset, siquam ipse diversitatem observâsset, siquam ipse deditâ operâ tradidisset. Monuisset Lectorem qui tandem essent novi *Codices* quos sibi tanquam duces in novo Opere *Historico* proposuisset omnium tutissimos atque fidelissimos. Monuisset quo tandem modo in illos incidisset, in quibus reperisset Bibliothecis, & ubinam Lector reperire posset mutati consilii rationes. Monuisset cur nuperis illis Testibus *fidem* potiùs quàm prioribus adhibuisset, & quæ demum verisimilitudines illum antea in errorem seduxissent. Sic de gestis *Athanasii* fecit in secundâ Historiæ suæ Editione *Socrates*. Tantum verò abest ut de his Lectorem monuerit *Eusebius*, ut plane nullam observârit, de quâ esset reddenda ratio, in utrovis Opere *discrepantiam*. Unas itaque, & sibi consentaneas, utrobique rationes tradiderat *Eusebius*. Et quæ hodie apparet discrepantia, ea *Librariis* potiùs, & *Eusebii* ipsius novis *conjecturis*, quàm ipsis tribuenda videtur Autoribus *Eusebii*.

Addit. ad Diss. I. Cap. X. §. 2.

§. 3. Sed verò unde (inquies) utriusque Operis *Eusebiani*, in tantâ hodiernorum Codicum discrepantiâ, *veras* Lectiones indagabimus? Nempe imprimis ex antiquissimis utriusque Operis descriptoribus. Adeo enim *antiqui* sunt utriusque Operis errores, adeo nullum *recentioribus* Librariis Judicium *Criticum* quo recepti ab antiquioribus errores possent emendari; ut parum admodum subsidii à MSS. seu *Historiæ*, seu etiam *Chronici*, Codicibus expectandum sit. *Proximi* itaque *Excriptores* consulendi sunt à quibus quæ fuerint lectiones *antiquissimæ* utrobique discamus. In illis est *Rufinus* qui infra XC. ab *Eusebio* an-

num

num *Historiam* ejus *Latinè* convertit. In illis *Hieronymus* qui infra L. quàm ederetur annum ejusdem *Chronicon* eâdem quâ *Historiam* Rufinus, *linguâ* est interpretatus. Quas tamen *Hieronymi* lectiones non tam è receptis *Chronici* Codicibus hauriendas existimo in quibus pervertendis multa poterant recentiorum temporum *Librarii*; quàm ex aliis potiùs ejusdem *Hieronymi* Operibus, præcipuè verò è *Catalogo*. Ut enim *Chronici* à se conversi *numeros* secutum constat in aliis ejusdem Operibus *Hieronymum*; sic nulla ratio est cur suspicemur perversos à Librariis *Hieronymi* numeros, cum rem Chronologicam obiter duntaxat, non autem ex professo, tractaret. In illis denique *Prosper* qui conversum ab Hieronymo *Chronicon* non magno ipse intervallo secutus est.

Prosperum autem non *mutilum* illum, qui vulgo habetur, intelligo Eusebii *continuatorem* atque Hieronymi; sed *integrum* qualem in suâ MSS. Codicum Bibliothecâ primus edidit *Philippus Labbæus*. Transfudit ille in *Chronicon* suum multa ex *Eusebio*, & in illis has, de quibus agimus, *Successiones*. Habet etiam Fastos *Consulares* ad *Cycli Paschalis* usus accommodatos, *vitiosissimos* quidem illos, qui tamen vera Chronici *intervalla* rectissimè designent. Confirmant enim illos *Cyclorum Paschalium* initia & fines LXXXIV. annorum ab eo diligentissimè signata, ut proinde quantumvis illos vitiosè descripserit *Prosper*, vel inde tamen constet rectè illos haberi pro mente *Prosperi* quòd vitiosis ejus Hypothesibus plerunque respondeant. Iisdem Fastis *Imperatorum* quoque annos distinxit, *vitiosissimè* quidem illud, sic tamen ut ostendant quomodo sint anni *Prosperi* ad *Eusebianos* componendi. Quæ enim gesta certo Imperatoris *anno* ligavit *Eusebius*, ea per *Coss.* designavit *Prosper*, non quidem suo loco positos, sed à primo memorati Imperatoris apud *Prosperum* loco numerandos. Quæ certè erant necessariò monenda, ut usum *Chronici Prosperiani* intelligamus. §. 4.

Suppetunt & alia ex ipso *Eusebio* subsidia ad rectè capiendas §. 5.

piendas

piendas ejusdem rationes. Mutuâ enim operâ & *Chronicon* ex *Historiâ*, & vicissim *Historia* è *Chronico* corrigenda erit. Major enim erat expectanda, in Autore parum alioqui accurato, diligentia in numeris aptè invicem appositeque, pro *Canonis* lege, componendis, cum rem Chronologicam tractaret ex *professo*, quàm cum numeros eosdem *Chronici* in *Historiam* transferret, novâ nullâ adhibitâ, uti dixi, curâ, sed ex eodem illo ordine quo fuerant à se antea dispositi. Sic *Chronico* fuisset potiùs fidendum si quidem utrumque Opus, quale illud scripsit *Eusebius*, sincerum hodie incorruptumque haberemus. Sed verò antiquissimarum in *Chronico* Lectionum Testis optimus & fide dignissimus in recentiori Opere *Historico* idem est *Eusebius*, & proinde hoc nomine utilissimus. Quid quòd etiam numeri in *Historiâ*, non *signis*, ut in *Chronico*, numeralibus, sed vocibus *integris* fuerint, utplurimùm descripti, nec linearum tam scrupulosam exigerent in descriptoribus diligentiam ut suis aptarentur Imperatorum annis quàm exigebant in *Chronico*. Sed nec adeo frequentes habebat *Historia* seu *Continuatores*, seu etiam *Interpolatores*, qui pro arbitrio omnia quæ mutanda viderentur esse mutarent. Ita factum ut in *Historiâ* ne quidem ipsorum Librariorum adeò essent proclives errores. Ut proinde de antiquissimis *Chronici* Lectionibus certiùs possit nonnunquam ex *Historiâ*, quàm ex *hodiernis* Chronici *Codicibus* pronunciari. Accedit denique quòd, siquid novum in communium utrobique numerorum saltem dispositione consignârit *Eusebius*, secundas tamen ejusdem cogitationes prodiderit in *Historiâ*, ut siquem lapsum admisisset in *Chronico*, seu *Scriptionis* ille, seu *mentis* fuisset, hic fuerit sane corrigendus. Suppeditat præterea in *Historiâ* & alia quoque verorum numerorum eruendorum adminicula, dum & illud animadvertit in quem *Imperatoris* nonnunquam annum, pro antiquissimâ Chronici dispositione, *Romanorum Pontificum* initia inciderint, dum & illud animadvertit qui fuerint illis in eodem illo ejusdem *Imperatoris* anno *coævi* in sede

Alex-

Alexandrinâ. Quanquam sæpenumerò *aliam* in *solidis* Imperatorum *annis* supputandis rationem ostendemus secutum in *Historiâ* quàm fuerat secutus in *Chronico.* Eâ tamen detectâ, constabit unà quid sit de Pontificum annis reverâ sentiendum. Quare restitutis *Imperatorum*, pro *Eusebii* mente, annis; restitutis etiam *Alexandrinæ* Successionis Episcoporum; sic deinde constabit quæ tandem intervalla *Romanis* Pontificibus assignanda sint, ut in illos *Imperatorum* annos incurrant quibus illos alligavit *Eusebius*, utque in eosdem eorundem Imperatorum annos illi etiam concurrant quos idem statuit coævos in sede *Alexandrinâ*. Et quidem maxima erit illa quæ à sede *Alexandrinâ* accedit confirmatio, cum sit illa Successionum ab *Eusebio* traditarum consentientissima pariter atque adeo longe etiam certissima. Non est tamen quòd in tot erroribus nullum prorsùs etiam in *Synchronismis* errorem expectemus. Si tales itaque dederimus numeros, qui & intervalla universa accuratè expleant, qui etiam efficiant ut in illos inciderent *Imperatorum* annos Præsules *Romani* quibus illos, pro suâ nimirum Chronicorum *Canonum* dispositione idem assignavit *Eusebius*, & eosdem habuerint in sede *Alexandrinâ* coævos quos idem tradit uno eodemque tempore successisse: (Et tamen illud etiam ostendemus non semper dispositionis in *Chronico* testem esse *Historiam* nisi quando anni Imperatorum *solidi* invicem utrobique respondent) Si quidem *Synchronismi* omnes accuratè conveniant, aut nulla sit illorum præterquam in *Codicum* Eusebianorum *discrepantiâ*, pugna; aut pugna ipsa hoc efficiat ut reliqua omnia longè meliùs accuratiusque conveniant, aut Codicum etiam *antiquissimorum* Autoritate confirmetur: vix erit certè cur dubitemus quin illos redivivus fuerit agniturus *Eusebius*. Sic tres habebimus *Chronologiæ Ecclesiasticæ* in Chronico Eusebiano *normas* ad quas poterunt res gestæ *Ecclesiasticæ* referri, annos nimirum *Imperatorum* pro *Eusebii* mente dispositos, & Pontificum *Romanorum* atque *Alexandrinorum*.

CAP. III.

Eusebiana *Pontificum* Romanorum *dispositio ad finem* Xysti.

§. 1. *Quibus tandem conjecturis ductus* Eusebius S. Petri *initium* II. Claudii *anno assignaverit*. §. 2. Chronici Prosperiani *integri à* Labbæo *editi intervalla è* Cycli *Paschalis* Judaici *Fastis constituenda*. Cycli Judaici *initium à* III. Claudii *anno, pro* Judæorum *mente, repetendum*. Claudii II. *erat* Sabbaticus. §. 3. Cycli primi *intervalla omnia, pro mente* Prosperi, *constituuntur*. §. 4. *Tenuit Sedem Romanam* Linus, *pro Principiis* Eusebii, *ab Anno* Neronis XIII. *ad* II. Titi. §. 5. *Unde factum ut annos* Imperatorum *aliter in* Historiâ, *in* Chronico *aliter numerârit* Eusebius. §. 6. Anencletus *à* II. Titi *ad* XI. Domitiani. §. 7. Clemens *ab* XI. Domitiani *ad* III. Trajani. §. 8. Euarestus *à* III. Trajani *ad annum* ejusdem XI. §. 9. Alexander *ab an.* Trajani XI. *ad* II. Hadriani. §. 10. Xystus *à* II. Hadriani *ad* XII.

§. 1. A *S. Petro* Catalogum suum exorsus est *Eusebius*. Cujus quanquam tempora *nulli* repererant *Veteres* Eusebio coævi à *Traditionum* originibus paulo remotiores,

con-

conjecturis tamen suis, quantulæcunque tandem fidei illis, id assequi conabantur, ut quot annis sedem tenuerit *Romanam*, pro virili designarent. Qui primi S. *Petro* XXV. annos tribuebant, à *Christi* illos numerabant *Ascensione* usque ad *initium Neronis*, à *Tiberii* nimirum XV. duobus *Geminis* COSS. insignito, *Æræ vulg.* XXIX. (quo Christum *ascendisse* crediderunt plerique ante *Eusebium*, & *post* illum multi *Veteres*) ad An. LIV. quo decessit *Claudius* successitque *Nero*. Cum enim S. *Petrum* pro ordinario Romæ *Episcopo* haberent, à quo Successionis *Romanæ* originem deducerent; proinde intervallum illud omne quod à Christi *Ascensione* fluxerat ad *primum* Romæ *Episcopum*, id S. *Petro* tribuendum existimabant, & locum nullum numero illi reliquum fecerunt quem similibus conjecturis ducti *Posteri* sedi ejusdem *Antiochenæ* assignabant. Hoc è *Lactantio* discimus Eusebii *coævo*, quo neminem *vetustiorem* habemus qui hujus numeri meminerit. *Lactant.* de mort. Pers. c. 2. Hoc etiam ex *Idatio*, qui ad eosdem *Coss.* (quos *primos* numerant *Neronis* Fasti *Prosperi* vitiosissimi) S. *Petri* Martyrium apposuit. Ad *Neronis* autem *initium* propterea numerandum censuerunt, quòd *quoto* fuerit Neronis *anno* passus Apostolus, exploratum non haberent. Hæc itaque *Eusebio* antiquiores. Cum verò receptæ illius sententiæ errorem ipse detexisset *Eusebius*, & Festa aliquot *Paschalia* præterea addenda observâsset quibus superstes fuerit post illum *Geminorum* Consulatum Dominus; jam non constabat prior illa numerandi ratio. Et tamen jam Historici Testimonii vicem obtinuerat decessorum illa de annis S. *Petri* XXV. conjectura, ad eundem plane modum quo etiam similes Veterum de S. *Joannis* Apostoli *morte* conjecturas Testimoniorum *Historicorum* locum apud *recentiores* obtinuisse jam suprà observavimus. Hunc itaque numerum jam vulgò receptum suis etiam accommodandum censuit *Eusebius* Hypothesibus, & cum ad *initium* Neronis numerare non posset, proinde ab ejusdem *fine* retrorsum numeravit. Sic autem *retrorsùm* ducti numeri à *Claudii* anno II. incipiunt, *Addit. ad* Diss. II. c. V. §. 2.

pro

pro calculis *Eusebii.* Cum enim XIV. annum nec *Claudius*, nec *Nero* impleverit; sic annos eorum *solidos* numeravit *Eusebius* in *Chronico* ut *Claudio* XIV. annos *integros* assignet, *Neroni* duntaxat XIII. Fateor *Neronis* annos XIV. in *hodiernis* legi Chronici Eusebiani *exemplaribus.* Sed verò annus iste XIV. ad *Galbæ Othonisque* tempora spectat & *Vitellii*, quorum nulla alioqui tempora recensuit *Eusebius*, in emendatissimis pro illius mente exemplaribus, teste *Pontaco.* Quos tamen illum minimè prætermisisse constat ex *Historiâ*, ubi ratio hujus numeri paulo accuratior habetur atque distinctior. XIII. enim in *Historiâ* annos *Neroni* concedit; *Galbæ, Othoni* atque *Vitellio*, annum I. menses VI. plane ad rotundum illum XIV. annorum calculum utique referendos. Detractis itaque *Neronis* annis XIII, *Claudii* XII, ad II. *Claudii* pertinget retrorsum numeratus S. *Petri* annus XXV. Commodissimè nimirum illud pro Ratiociniis *Eusebii. Justinum* enim, *Irenæum*, aliosque *Veteres*, secutus est *Eusebius*, qui Inscriptionem in Insulâ *Tiberinâ Semoni Sancto*, Claudio Imperante, dicatam de *Simone Mago* interpretati fuerant. Et ad *Claudii* initium illa rectè, pro illorum temporum more retulit, quæ *quoto* Claudii anno gesta essent ignoravit. Quanquam hic *quotum* Claudii annum ex illâ, quam dixi, *retrorsum* actâ numeratione collegit. Porro *Simonem* jam *Romæ* celebrem, secutum credidit *Eusebius* Apostolum, quam etiam sententiam ante *Eusebium* receptam esse discimus ex *Arnobio.* At nullus meminit *Apostoli* Romam venientis in *Simonis* causâ *Justinus*, nullus *Irenæus*, nullus fortasse *Veterum* Arnobio *antiquiorum.* Ergo si *primo* Claudii anno *Romam* venerit *Magus*, *secundo* S. *Petrum*, si quidem fuerit *Simonem* secutus, eodem appulisse consentaneum erat. Nec aliunde numerum illum quàm ex *Eusebio*, quem *Latinè* converterat, hausit *Hieronymus.* Non est itaque quòd dubitemus annos XXV. S. *Petro* tribuisse *Eusebium*, & quidem illos à *Claudii* II. pro ejus mente inchoandos, in *Neronis* verò XIII. ut dixi, terminandos.

Euseb. H.E. II. 14.

Hieronym. Script. Eccl. *Petr.*

Con-

Confirmat tamen præterea quæ diximus, Excriptor *Eusebiani Chronici* Latinè versi antiquissimus *Prosper Labbæanus*, si tamen & illum emendemus, ejusque intervalla, utcunque alioqui non *vera*, pro Autoris tamen Principiis atque *sententiâ*, constituamus. Sic enim intelligemus, quos ille numeros secutus fuerit, quosque adeo in *sui temporis* Chronici Eusebiani exemplaribus repererit. *Chronici* illius norma sunt *Fasti Consulares* mendosissimi quidem illi atque extra veros locos plerunque dispositi, qui tamen *intervalla* designent in *Eusebiano Chronico* à *Prospero* observata, si tamen nec *redundent* ipsi, nec Consulibus ullis *mutilati* sint quos quidem scripserit ipse *Prosper*. Posuit enim Autor ipse *normam*, unde hoc intelligamus, *Cyclos* nimirum Annorum LXXXIV. *Paschales*, quorum *initia* atque *fines* diligentissimè designavit. Ipsum enim illum Cyclum in Ecclesiâ *Romanâ*, obtinuisse, quo scripsit *Prosper* Sæculo, observavit è *Paschasino Bucherius*. Fastos quidem ille, pro *Cyclorum* more jam recepto à *Geminorum* Consulatu deducendos censuit, cum tamen *Cyclum primum* non altiùs quàm à *tertiis* demum *Claudii* Coss. inchoârit. Quod fecit ille fortasse propterea quòd à *Judæorum* moribus receptum illum *Cyclum* pro eorundem calculis supputandum existimaret. Certè *septenariis* duodecim constat universus ille *Cyclus*. Unde facilè intelligimus ad annorum *Sabbaticorum* circuitus esse accommodatum, & proinde *septimum* quemque illius Cycli annum fuisse *Sabbaticum*. Sic *ultimus* quisque *superioris Cycli* annus fuerit etiam & ipse *Sabbaticus*. Nec certè longe abest annus *Claudii* II. *Ær. vulg.* XLII. ab anno *Sabbatico* I. annus *Sabbaticus*, qui quidem in certas incidat *Chronologiæ* rationes, ille est de quo legimus *Jer.* XXXIV. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, &c. VIII. circiter ejusdem *Zedekiæ* anno, *Nabonasari* CLIX. Jam enim *Judæos* oppugnabat *Nabuchodonosorus*, v. 17. sic tamen ut nondum ad *secundam* Urbis *Hierosolymitanæ* obsidionem venisset, quò rediturus prædicitur v. 22. Fidem etiam ante secundam illam obsidionem fefellerant, redegerantque §. 2.

in

in servitutem fratres antea dimissos, quâ occasione minatus est *secundam* illam *obsidionem*, nondum scilicet cœptam, Propheta, cum tamen è *reliquarum* Urbium oppugnatione jam constet in secundæ obsidionis *procinctu* fuisse Regem *Babylonis*. Atqui Urbem ipsam supremâ illâ obsidione IX. *Zedekiæ* anno cinxit *Nabuchodonosorus*. VIII. illi *Zedekiæ* anno respondet annus *Seleucidarum* CL. & ipse VII. ac proinde *Sabbaticus*, DLXXXVI. pro iisdem rationibus *Nabonasari*. Ab illo rursus VII. est *Simonis* ultimus Æræ *Seleucidarum* CLXXVIII. (ab CLXXVII. anni *Tisri* incipiens, sic tamen ut, maximâ ex parte, in sequentem Epochæ *Seleucidarum* annum incurreret) *Nabonasari* DCXIV. quem etiam fuisse *Sabbaticum* testis est *Josephus*. Idem tradit annum, quo expugnata est ab *Herode* Urbs *Hierosolymitana*, *Sabbaticum* fuisse, U. C. DCCXVIII. *Nabonasari* DCCXII. rectè etiam & illum *septeno* loco respondentem. Ita fiet ut & *secundus Claudii*, Christi XLII. U. C. DCCXCV. *Nabonasari* DCCLXXXIX. fuerit & ipse quoque *Sabbaticus*. Sic etiam annus *Ær. vulg.* MCLXXXIX. pro eorundem *Judæorum* rationibus *septenus* erat atque *Sabbaticus*, à superioris nimirum anni *Juliani* mense *Septembri* cœptus, quo Rex Angliæ *Ricardus* I. fuerat coronatus, teste *Matthæo Parisiensi*. Hinc itaque corrigendi *Bucherii* de hoc *Cyclo* errores sane frequentissimi. Constat interim quàm rectè *Prosper* Cyclum hunc *Judaicum* à III. Claudii anno inchoaret. Quanquam illi per Coss. numeranti alium errorem oboriri necesse erat, ut Fastos habuisset incorruptiores. IV. enim *Claudii* annum maximâ ex parte designabant III. ejusdem *Coss.* cum primi anni pars longè maxima in supremos *Caii* Coss. inciderit. Fieri tamen potest ut *Romanæ Successionis* initium *Cycli* hujus initio designârit. Respondent enim accuratissimè.

§. 3. Sic itaque Cycli hujus *initium* habemus. Ad Coss. *Hadriani* undecimos finem *primi* Cycli, & *secundi* initium, ponit idem *Prosper*, ita nimirum intelligendus, ut *primum* sequentis Cycli annum numerârit illum *Hadriani* XI.

Sic

Sic enim tertium *Claudii* primi Cycli *primum* numeravit. Respondet rectè intervallum. Implent enim illud spatium *Imperatorum* anni, si, pro *Prosperi* mente, per *Coss.* numerentur. Sic enim habent:

Claudii restant *Coss.* præterea paria	12
Neronis	14
Vespasiani	9
Titi	3
Domitiani	16
Nervæ	1
Trajani	19
Hadriani	10
	84

Nulli itaque *desunt* aut *redundant*, pro mente *Prosperi*, hucusque *Consules*. Proinde metus ex hac parte nullus est ne in supputandis per *Fastos* illos qualescunque *Romanorum* Præsulum *temporibus*, ab ejusdem mente aberremus. Cum ergo *Lini* Successionem, & Apostoli *Martyrium* decimis tertiis *Neronis* Consulibus assignet; sequitur à II. *Claudii* anno sic numerâsse *Prosperum*, ut tertius ejusdem *Claudii* sit S. *Petri* primus. Sic enim fiet ut decimus tertius *Neronis S. Petri* XXV. respondeat. Atque ita in sui temporis Codicibus *Eusebianis* constat reperisse *Prosperum*. Quem etiam confirmat alius antiquissimus *Eusebiani Chronici* excriptor *Cassiodorus*. Claudii enim *secundis Coss.* S. Petrum *Romam* venisse monet, atque inde XXV. ejus annos esse numerandos.

Sequitur *Linus* cui XI. duntaxat annos tribuit *Chronici Eusebiani* Editio *Scaligerana*. Sed intervallum ab *An. Dom.* LXIX. ad LXXXI. pro numeris *Scaligeranis*, justum annorum XII. spatium amplectitur. Nec est sane cur dubitemus quin ita scripserit *Eusebius*. Sic enim habebant Codices nonnulli apud *Pontacum*. Sic Eusebianum *Chronicon* exscripsit *Contractus*. Sic etiam *Syncellus*, *Epiphanius*, & uterque *Nicephorus*, tam Historicus *Callisti* filius quàm §. 4.

 Patri-

Patriarcha *Constantinopolitanus*. Sic idem in *Historiâ* scripserat *Eusebius*, nullâ prorsus Codicum discrepantiâ. Sic & in sui ævi Codicibus reperit *Historiæ* vetustissimus Interpres *Rufinus*. Metus erat potiùs, è dispositione *Eusebii*, ne *plures* Lino anni cederent quàm ne pauciores. *Secundo* enim *Titi* anno *Anencleti* introitum assignant, consentientibus hoc in loco suffragiis tam *Historia* quàm *Chronicon* in plerisque *Pontaci* MSS. quem etiam *Titi* annum in sui temporis Codicibus videtur reperisse *Rufinus*. Erant tamen *Pontaco* Codices qui *primo* potiùs assignarent, suffragante etiam *Zonarâ*. Erant etiam alii qui *tertio*. Nec nuperam hanc esse discordiam è *Prospero* colligimus. *Lino* enim tribuit annos XII. sive XIII pro vario, ut videtur, Successoris *Anencleti* situ in coævis sibi *Chronici* Eusebiani Codicibus, quem proinde ad XIII. à morte S. Petri *Consules* transferendum credidit. At qui *Lino* annos plusquam XII assignent disertis verbis, neminem habemus. Etiam ex illis qui Successionem *Anencleti* ad XIII. ab Apostoli Martyrio annum proferrent, erant tamen qui *Lino* annos duntaxat XII. tribuendos esse censerent. Sic illa certè exemplaria quæ XIV. illo *Neronis* anno, quem *Galbæ, Othonis* & *Vitellii* fuisse diximus, *Linum* successisse volunt. Eo id fortasse consilio ut sic constaret numerus annorum XII. accuratissimè, è X. *Vespasiani* & *Titi* reliquis duobus conflatus. Unde id nisi *Codices* in eo numero XII. annorum consentientissimos ipsi quoque reperissent? Favere etiam fortasse videbatur quod dicit *Eusebius*, Post *Apostolorum SS. Petri & Pauli Martyrium* tum demum successisse *Linum*, si in eam sententiam intelligeretur, ut non eodem quo passi illi fuissent anno, ipse successerit. Sed *Linum* reponebant XIII. *Neronis* anno Codices tres eorum quibus usus est *Pontacus*. Reponunt etiam notæ bonæ *Mertonensis*, & *Oxoniensis* alius recentior quos vidi, *Edvardi Bernardi* Viri doctissimi Amicissimique beneficio. Nec verò ulla erat ratio cur alio quàm quo *passi* sunt Apostoli anno *Lini* successionem statueret *Eusebius*. Præsertim cum Veteres non *Linum* modò & *Anencletum*, sed ipsum quoque *Cle-*

Clementem, ab *Apostolis* ipsis in sede collocatum velint, aliter illi (fateor) sentientes quàm senserit *Eusebius*. Inde tamen constat nullum fuisse de *Lini*, post Apostolorum Martyrium Successione Testimonium *Historicum* quod locum conjecturis faceret de Anno inter illud Martyrium Successionemq; interponendo. Contradicit etiam ipse *Prosper* qui *Lini* successionem eidem anno tribuit cui & Apostoli Martyrium.

Quid ergo hîc dicemus? Oblitumne illius anni *Eusebium* quem, cum *Galbæ* esset, *Othonis* & *Vitellii*, *Neroni* tamen solitus fuerat imputare, à *Neronis* proinde fine, *Vespasiani*que initio, XII. illos *Lini* annos numerâsse? An ab *Eusebii* Excriptoribus postremo illi, qui *Neronis* nomen tulerat, anno XIV. Apostoli mortem esse assignatam, quam *primo* omnes vel *ultimo* Neronis anno assignare solebant? An errore aliquo inducto anno qui *Galbæ* nomen ferret *Othonis*que & *Vitellii*, sic luxata esse spatia, ut qui antea locum XII. occupaverat annus jam XIII. occuparet? Fieri quidem potest ut contigerit horum aliquid, etiam ante *Prosperum*, proximisque adeo *Eusebio* Codicibus. Vetat tamen Codicum tantus ille *consensus* ne aliunde sedis *initium* quàm à *secundo* Claudii anno inchoemus, aut in alium terminemus XXV. *S. Petro* assignandos annos quàm *Neronis* XIII. Vetat ne aliunde Pontificatum *Lini* arcessamus quàm ab Apostoli *Martyrio*. Vetat idem ne plures XIII. annis *Neroni* attribuerit *Eusebius*, neve novus alius, ab illo qui *Neronis* XIV. habetur, *Galbæ*, *Othonis* & *Vitellii* nomine sit interpolandus. Vetat porro ne *Lino* plures paucioresve quàm XII. annos tribuisse credamus *Eusebium*. Vetat denique ne in alium illos quàm secundum *Titi* terminârit. Siqua itaque poterit excogitari ratio quâ hæc omnia tanto Codicum Excriptorumque consensu firmata concilientur invicem atque consentiant, vix erit certè cur alienam illam à sententiâ suspicemur *Eusebii*. Erit autem hæc illa, ni fallor. Aliam *Eusebius* in *Historiâ* rationem secutus est *Imperatorum* annos *solidos* supputandi quàm fuerat secutus in *Chronico*. Historia *Claudio* tribuit annos XIII. mens. VIII. §. 5.

nimirum annos *solidos* duntaxat XIII; *Neroni* item XIII. solos; *Galbæ,Othoni & Vitellio* annum unicum, menses VI. E *Chronici* constitutione didicerat XXV. annos *S. Petro* assignandos esse, qui quidem si, rejectis *mensibus*, solidi numerentur, in *Galbæ* annum *Othonisque* & *Vitellii* desinant oportet. Oblitus enim est *Eusebius* ad justum *annum* consurgere *menses* illos addititios. Oblitus rursus ita fieri ut post *mortem* Neronis *Linus* ipse successerit. Sed & *Vespasiani* annos atque *Titi* solidos aliter in *Historiâ* numerat quàm numerârat in *Chronico*. Superavit *nonum* annum Imperii *Vespasianus*, sic tamen ut *decimum* non penitus absolverit. Superavit *biennium Titus*, sic item ille ut nec *tertium* consummârit. Ambos tamen annos integros XII. absolvisse constat. *Eusebio* itaque per annos numeranti duntaxat *solidos*, arbitrarium erat ut *tertium* illum ex utriusque Fragmentis conflatum annum, seu *Tito* ipse, seu *Vespasiano*, imputaret. Et quidem X. *Vespasiani*, *Titi* duos duntaxat, agnoscit in *Historiâ*; *Vespasiani* XI. & *Titi* III. recensuerat in *Chronico*. Fateor equidem sic utriusque tempora distinguere *Chronici* Codices plerosque hodiernos ut X. *Vespasiano*, *Tito* duo duntaxat assignentur. Sed verò in proximis *Eusebio* Codicibus aliter distributos existimo. IX. *Vespasiano*, III. *Tito* tribuit *Prosper*, non alio, ut videtur, Autore quàm *Eusebio*. Suffragatur *Prospero* Codex optimus *Mertonensis*. Suffragabantur duo *Pontaci* qui *tertium* numerabant *Titi* annum. Maximè verò suffragatur, quòd II. *Titi* anno successionem *Anencleti* assignârint, duobus exceptis, Codices alii universi *Chronici* Eusebiani quibus usus est *Pontacus*, atque Editio *Scaligerana*, qui tamen nec *hiatum* ullum agnoscunt, nec plures *Anencleto* annos quàm XII. attribuant, nec fere aliunde illos quàm è XIII. *Neronis* arcessunt. Non certè aliunde nostri *Oxonienses*, nec alii tres quibus usus est *Pontacus*. Ita facilè errorum occasiones apparebunt. Qui *primo* Titi anno *Anencleti* successionem reponebant (quo anno reponebat *Zonaras*, reponebant editi *Pontaci*) X. *Vespasiani* annos nume-

numerabant, quod erat ſane admodum proclive, cum pauci admodum illi deeſſent dies quin decimum annum abſolviſſet. Et quidem à *Neronis* anno numerabant XIII. Jam enim antiquitus diverſas in *Chronico* lectiones pepererat *Euſebii* ipſius tam diverſus in *Hiſtoriâ* calculus, Librariis *Chronicon* rectè quidem, ut ſibi videbantur, ex *Hiſtoriâ* corrigentibus. Totidem *Veſpaſiani* annos cum & alii numerarent, & tamen *Titi* II. *Lini* exitum collocatum obſervarent; inde factum ut XIII. loco ſejunctum exiſtimarent. Inde nata illa Codicum *Euſebianorum* diverſitas à *Proſpero* memorata, aliorum XII. aliorum XIII. *Lino* annos tribuentium, non quidem è numeris ſed è diverſo duntaxat *Hiſtoriæ* atque *Chronici* ſitu numerantium. Si enim à XIII. *Neronis* initium *Lini* repetatur, & *Veſpaſiano* X. anni ſolidi concedantur; ſic erit *Titi* annus II. *Lini* XIII. cum ſit tamen idem XII. duntaxat pro *Hiſtoriæ* rationibus à XIV. illo, quem *Neroni* accenſet *Hiſtoria*, anno numerantis. Si tamen, pro *Chronici* calculis à XIII. *Neronis* Lini Pontificatum inchoemus, & *Veſpaſiano* annos ſolidos IX. duntaxat aſſignemus; fiet ita ut rectè procedat ſupputatio, incidatque II. *Titi* annus in *Lini* annum duntaxat XII. Ita nimirum *Euſebii* negligentiâ factum eſt ut ne quidem unum eundemque in *Chronico* locum II. *Titi* annus occupet. Id cum non obſervaret *Proſper*, & tamen *Veſpaſiani* annos & *Titi*, pro *Chronici Euſebiani* mente, diſtribueret; proinde ut XIII. annorum numerum expleret, finem *Lini* III. *Titi* anno repoſuit. Omnino ille contra verba & ſententiam *Euſebii*.

Anencleto annos XII. in *Hiſtoriâ* tribuit *Euſebius*, & in pleriſque *Chronici*, pro Editione *Pontaci*, Codicibus; ſuffragantibus præterea duobus illis, quos dixi, Codicibus *Oxonienſibus*, ſuffragante *Hiſtoriæ* vetuſtiſſimo Interprete *Rufino*, ſuffragante ejuſdem vetuſtiſſimo Exſcriptore *Epiphanio*, & recentiore *Nicephoro Calliſto*; ſuffragante etiam *Chronici* vetuſtiſſimo Exſcriptore *Proſpero*, tam in ſummâ *generali* quàm in *intervallo* Faſtorum etiam *Conſularium*. §. 6.

Sic

Sic itaque supplenda erit Editio *Scaligerana*. Rectè etiam procedit calculus in *Canonis* quoque dispositione, si quidem à postremo *Titi* illius repetatur exordium. XII. enim *Domitiani Clementis* successionem ponunt pari concordiâ tam *Historia* quàm *Chronicon*. Sed prior illa discrepantia *proximis* etiam *Eusebio* nata temporibus id effecit ut II. *Titi* alii pro ejusdem ultimo haberent, alii III. ultimum numerarent. Et quidem si à II. *Titi* initium arcessamus *Anacleti*, pro eorum sententiâ qui III. *Tito* annos attribuerunt, jam XIII. erit *Anencleti* annus qui *Domitiani* erat XII. Constat autem discrepantiam illam undecunque ortam in solis tamen *Lini* temporibus, pro Autorum mente consistere, nec ipsum quoque *Prosperum* qui tres *Tito* annos assignârat, plures tamen *Anencleti* annos numerare. Quare corrigendus est in dispositione *Canonis* Eusebius, & *Anencleti* anni in anno potiùs *Domitiani* XI. terminandi. Jam enim vidimus quàm fuerit proclivis error ut qui *Vespasiano* annos tribuerat duntaxat IX, idem rursus I. *Titi* pro *Vespasiani* X. haberet, utque idem semel admissus error ad recentiora aliquantisper tempora procederet. Quod semel monuisse sufficiat. Videmus interim quàm licenter alios Imperatorum annos atque alios Pontificum successionibus assignet Eusebius. Ut proinde numeros annorum quibus *sedem* tenuerint *Pontifices* è Vetustiorum Testimoniis hauserit, annos autem *Imperatorum* quibus numeros Pontificum alligârat, è propriis duntaxat conjecturis *Eusebius*.

§.7. In *Clemente* rursus, pro more suo, idem à seipso est diversus *Eusebius*, sic tamen ut vestigia, ni fallor, utrobique Veritatis appareant. IX. illi annos assignat *Historia*, tam *Græca* quàm *Latina* Interprete vetustissimo *Rufino*. Novem etiam *Chronici* Editio *Pontaci*, suffragante quoque nostro Codice utroque *Oxoniensi*, suffragante item *Prospero* tam in *numero* ipso quàm in *Fastorum* quoque Consularium *intervallo*. Et tamen VIII. duntaxat annos ejus agnoscit Editio Chronici *Scaligerana*, quibus certè plures *Clemens* tenere non potuit, si quidem XII. *Domitiani* anno

sedem

sedem adeptus, tertio *Trajani* anno decesserit. *Tertio* autem Trajani anno decessisse in *Historiâ* pariter ac in *Chronico* tradit *Eusebius*, plures certè *Chronici* vetustissimique Codices; tradit *Chronici* vetustissimus Interpres *Hieronymus*; tradit *Historiæ* Excriptor *Zonaras*, ut proinde de *Eusebianâ* hoc in loco dispositione vix possit certè dubitari. *Octonarium* autem duntaxat numerum attingent si à XII. quem dixi, *Domitiani* numerentur, pro *Chronici* rationibus; ne quidem *septenarium* superabunt, si pro calculis *Eusebii* numerentur *Historicis*. Est enim rursus in annorum *Domitiani* solidorum supputatione à se diversus *Eusebius*. Annos enim *Domitiani* numerat XV. menses V. dies XV. in *Chronico*, pro quibus tamen annos *solidos* XVI. numeravit in *Canone*. Malè quidem ille cum vix uno mense annum XV. superârit. Sic tamen annum *Galbæ* successorumque *Galbæ* antea detractum compensavit. Detractis itaque *Domitiani* annis XII. supersunt IV, quibus si *Nervæ* unicum, *Trajani* tres addideris, numerum certè *octonarium* excedere non poterunt, ut agamus, pro *Eusebii* mente liberalissimé. Idem *Domitiani* annos solidos XV. duntaxat agnoscit in *Historiâ*. Ita nimirum VII. duntaxat annis sedem tenuerit *Clemens*, apparetque in *Historiæ* calculis anni solidi duplicis defectus; alterius quem *Claudio*, alterius quem *Domitiano*, uti dixi, detraxerat. Restituantur illi, sic rectè procedent omnia, fietque ut à *Domitiani* anno XI. *Clemens* inceperit. Numerum enim *Clementis* novenarium confirmant *Eusebii* Codices Excriptoresque & numero plures, & fide etiam digniores. Atque ita illum implet *proximus* Eusebio *Prosper* ut in *Trajani* quartis terminet *Consulibus*. Illum secuti sunt *Contractus* & *Albertus*, quos existimat *Eusebiano Chronico* sua debuisse *Pontacus*.

Hieronym. Script. Eccl. *Clemente.*

Evaresto viceversâ anni VIII. tribuuntur in *Historiâ*, IX. in *Chronico*. Sic habet utrobique rectiùs *Historia* ex *Autoribus* descripta, non è vitiosâ *Canonis* dispositione. Favet *Historiæ lectio* etiam vetustissima repræsentata à *Rufino*. Et tamen aliam *Chronici* suo quoque Sæculo *lectionem*, non §. 8.

modò

modò Codices *hodierni* confirmant, sed etiam *Prosper* qui IX. *annos* in initio, & IX. etiam *Coss.* paria *Euaresto* concedit, à IV. nimirum *Trajani* Coss. ad XIII. Confirmant *Nicephorus* & *Syncellus*, si quidem ipsi ex *Eusebio* sua desumserint. Confirmare etiam ipsum *Historiæ* ipsum videtur *intervallum.* A *tertio* enim *Trajani* ad ejusdem XII. non *octo* duntaxat, sed *novem*, numerantur anni. Illo autem *Trajani* anno Pontificatum *Euaresti* terminabant non nuperi duntaxat Historiæ *Eusebianæ* Codices quos viderit *Nicephorus*, sed & alii illi antiquissimi quos viderit proximus *Eusebiano* Sæculo *Rufinus*, sed & *Chronici* Codex quo usus est *Contractus*, cum nostro quoque Codice *Mertonensi*. Nec aliunde natam crediderim hujus erroris occasionem, etiam apud antiquissimos, qui *sitûs* tamen potiorem habebant, quàm *summæ generalis*, rationem, in quibus ipsum quoque *Prosperum* constat esse numerandum. *Vitiosam* tamen illam supputandi rationem, (quocunque tandem patrocinio fultam) & ab *Eusebii* mente alienam, existimo. Nec enim laxiores numeros patiuntur numeri sequentes. Nec plures *Euaresti* annos agnovit quàm *octo Contractus.* Nec plures agnoscere potuisset ipse *Prosper*, si quidem infra annum *Trajani* XII. consistendum censuisset. Id cum non fecerit, exinde constat non *illo* Trajani anno collocatum esse *Euaresti* exitum in coævis sibi *Chronici Eusebiani* Codicibus. Est itaque meritò cur dubitemus itane scripserit *Eusebius*, itane fuerit (pro *Canonis* sui dispositione) scribendum. Præsertim cum nec annorum *summæ* VIII. respondeat quam in eâdem *Historiâ* ipse tribuit *Euaresto*; cum & aliorum numerorum mentionem habeamus in *Chronico.* X. *Trajani* anno *Euaresti* tempora concludit *Chronici* Editio *Scaligerana.* Habuit præterea *Pontacus* Codices qui XIII. ejusdem *Trajani* successisse vellent *Alexandrum*, quibus etiam *Prosperum* astipulari vidimus. Habuit & alios, nec facilè spernendos illos, qui XI. quem etiam numerum in vulgatis antea Editionibus receptum observavit. Hunc nos potiùs numerum sequimur,

cum

cum & meliùs conveniat annorum summæ in *Historiâ* designatæ, & sequentibus ejusdem *Eusebii* (etiam in *Historiâ*) rationibus; & verò longe facilior *Eusebii* fuerit error in anno *Imperatoris* quem è *Canonis* situ descripsit, quàm in *summâ* universâ quæ unico apparebat intuitu, & verbis integris utplurimùm fuerit expressa. Eandem dispositionem confirmat *Eusebius* dum eodem tempore, quo *Romæ Alexander*, *Primum Alexandriæ* successisse testatur. Nempe ille quo tempore successit *Alexandriæ Primus* ἐν τούτῳ *Romæ* successisse tradit *Alexandrum*. Atqui anno Euseb.H.E.IV.1. *Trajani* XI. successisse *Alexandriæ Primum*, infrà luculentiùs constabit, ubi de *Alexandrinâ* Successione ex professo tractabimus.

§. 9. In *Alexandri* annis (quod gratulandum est) nulla est vel Codicum discrepantia. X. enim illi annos utrobique assignat *Eusebius*, tam in *Historiâ* quàm in *Chronico*. Historiæ vetustissimam *lectionem* firmat *Rufinus*, ne recentiores nominem *Zonaram* atque *Nicephorum Callistum*. Chronici vetustissimam *lectionem* conservavit *Prosper* tam in *summâ* universâ, quàm in Fastorum *Consularium* intervallo, à XIII. *Trajani* ad quartos *Hadriani* Coss. Convenit etiam intervallum in annis *Imperatorum*, pro rationibus *Eusebianis*, accuratissimé. Annos enim *Trajano* XIX. menses VI. *solidos* nimirum in *Canonis* constructione XIX. solos concedit *Eusebius*. Suffragabitur etiam *Historia* si quidem, pro Historiæ more, *menses* excludamus. Detractis XII. supersunt VII. Sic III. *Hadriani* anno successerit *Xystus*, quo illum successisse tradit *Historia* & *Chronici* Editio *Scaligerana*, quibus accedit *Rufinus*, accedit *Nicephorus*, accedunt MSS. Codices quibus usus est *Pontacus* omnes, & nostri quoque Codices *Oxonienses*. Rectè quidem illi quoad *intervallum*. Nobis tamen à *Trajani* XI. numerantibus in II. potiùs *Hadriani* terminandus est Pontificatus *Alexandri*. Et quidem magis pro mente & *principiis* Eusebii, ut è dictis partim constat, partim è dicendis ultrà

constabit. Favent etiam *Editi* quos secutus est in suâ *Chronici* Editione *Pontacus*.

§. 10. In *Xysto* tandem superioris calculi in annis *Alexandri* cum *Imperatorum* annis committendis apparet error. X. enim annis in Pontificatu sedisse *Xystum* convenit utrobique, suffragantibus invicem tam *Historiæ* quàm *Chronici* Codicibus, suffragantibus item *Zonarâ* & *Nicephoro* Historiæ, & plerisque *Chronici* Exscriptoribus. Habet equidem *Rufinus XII.* Sed errore *Librarii* manifesto, ut ex *intervallo* ab eo ipso ibidem assignato constat. *Prosper IX.* duntaxat agnoscit, & quidem à *IV. Hadriani* Coss. ad Coss. *ejusdem XIII.* ne temere numerum illum excidisse suspicemur. Accedunt *Prospero Nicephorus* Patriarcha & *Georgius Syncellus*. *Autorum* hic est, non *Librariorum*, error. Nec aliunde natum existimo quàm è vitioso *Canonis* situ, & vitiosâ etiam *Historiæ* in superiori numero lectione. Cum enim *III. Hadriani* pro *Alexandri* fine accepissent; Cum item magno *Codicum* consensu *Xysti* finem in annum ejusdem *Hadriani XII.* relatum viderent: Jam inde facilè intelligimus quàm fuerit illis proclivis error, ut *novem Xysti* duntaxat annos ex hoc intervallo colligerent. Vidimus enim in *Lini* annis & correctum à *Prospero Eusebium*, & è vitiosâ *Historiæ* dispositione correctum. Sed verò *alienus* à *Canonis* situ numerus, quique adeò non posset *inde* colligi; vel eo nomine potiùs *Autorum* fidei erit assignandus. Et tamen *Hadriani XII. Xysti* Pontificatum terminat *Historia*, terminant *Rufinus* & *Nicephorus*, terminat *Chronici* Editio utraque tam *Scaligerana* quàm *Pontaci*, terminabant *Pontaci* etiam *Codices* tam impressi quàm manu etiam exarati, quibus & noster accedit Codex alter *Oxoniensis*. Nimirum *Canonis* situm hoc in loco consuluerat *Eusebius*. Ita factum ut *biennium* illud hoc in loco reddiderit quod antea *exclusam* diximus. Legebant sane *XIII. Hadriani* annum tres Codices eorum quibus usus est *Pontacus*, suffragante & nostro melioris notæ Codice *Mertonensi*, non tamen illi *Prosperum* secuti, sed ut *Xysti* X. annum

annum absolverent. A tertio enim *Hadriani* initium ejus arcessunt. Sed ne ultra annum *Hadriani XII. Xysti* exitum prorogemus, saltem pro rationibus (quas quærimus) *Eusebianis*, ipse vetat *Eusebius*. Annum enim *unum* ille & *menses* aliquot à *Xysti* morte, & *Telesphori* in *Romanâ* sede successione intercessisse testatur ante quàm *Eumenes* succederet *Alexandriæ*. Quis est qui non videat *secundi* à *Xysti* morte anni partem saltem aliquam per *menses* illos incertos designari ab *Eusebio?* Et verò anno *Hadriani* XIV. successisse *Alexandriæ Eumenem* vult Eusebius. Retinuerat nimirum in Successionis *Alexandrinæ* supputatione superiorem illum *biennii* errorem. Ita factum ut Successio Eumenis *biennio* integro in *anteriora* protruderetur. Ita rursùs ut *Primo* annos plures, quàm oportuit, *duos* assignârit. Plures certè *Primi* quàm X. annos non esse pro *Eusebii Principiis*, non esse, pro *Autorum* calculis, quos ipse est secutus *Eusebius*, agnoscendos, infrà pluribus in Successione *Alexandrinâ* probabimus. Euseb. H. E. IV. 5.

C A P. IV.

Fasti Coss. *pro* secundi tertiique *Cycli intervallis, ex* Prosperi *mente, constituti.*

§. 1. *Cycli Annorum* LXXXIV. Christiani *apud* Prosperum *initium ab initio* Judaici *triennio sejunctum.* §. 2. *Redduntur* ejusdem *Cycli*, initii *tamen adeo* diversi, *rationes.* §. 3. *Anni* Imperatorum *in* secundo *Cyclo*, *pro mente* Prosperi, *constituuntur.* §. 4. *Emendantur etiam*, & *in* tertio *Cyclo*, *ex ejusdem sententiâ*, *anni* Imperatorum.

§. 1. HUcusque *primum* absolvimus *Prosperi* Cyclum, quem ad *Hadriani* X. pertigisse diximus. Videamus porro num & reliqui ejus *Fasti*, qui quidem ad nostrum institutum attinent, nec *redundantiæ* nec *defectûs* vitio laborent, sed rectè accurateque pro *Cyclorum* lege, respondeant. Sic enim intelligemus, num & *Romanorum Alexandrinorum*que Pontificum *intervalla* pro *Autoris* mente disponantur. Duplicem autem habet *Prosper* ejusdem *Cycli* seriem alio nimirum atque alio *initio* repetitam diversoque adeo *fine* terminandam. Alia *Judæorum* erat à III. *Claudii* anno, *Ær. vulg.* XLIII. deducta, & *Sabbaticis* Judæorum annis accommodata, uti jam superiùs ostendimus. Alia *Christianorum Romanorum*, quibus nulla erat *Sabbaticorum* annorum observatio, nec proinde *ratio* ulla quæ posset *illos* ad mores *Judæorum* accuratè observandos obligare. Quare ut

Judaici

Judaici Cycli initium *tertiis* alligavit *Claudii* Coss. sic cum *sextis* ejusdem *Romani* initium atque *Christiani*. Sed verò illud est in hoc loco difficile, itane VI. Claudii annus pro *Christiani* Cycli *initio* habendus sit ut *tertium* ejusdem annum pro *Judaici* Cycli *initio* habitum ostendimus? num *primum* scilicet Cycli sui VI. illum *Claudii* annum numerârint *Christiani*, ut *tertium* ejusdem numerabant *primum* in Cyclo suo *Judæi*? An potius pro *superioris* Cycli *ultimo* habuerint, unde novi Cycli initium in *sequenti* anno esset numerandum? Ego Cycli novi *primum* numerandum existimo, ad eundem plane modum quo & *tertius* Claudii *primus* fuerat in Cyclo *Judaico*. Certissimam hujus rei probationem à *supremi Cycli*, quo scripsit Prosper, *initio* petendam arbitror. Hunc enim ille exploratissimum habuisse censendus est. Hujus autem Cycli *primum* annum illum numeravit qui *Coss.* habuit *Antonium* & *Syagrium* Ær. *vulg.* CCCLXXXII. Detrahantur ex hoc numero *Claudii* anni *VI.* Ær. *vulg.* XLVI. & reliqui per æquales LXXXIV. annorum *Cyclos* dividantur. Ita fiet ut numerum reliquum absolvant æquales *Cycli*, nullis relictis fractionibus. Quare ut *primum* Cycli V. numeravit annum illum Ær. *vulg.* CCCLXXXII. sic etiam *Claudii* VI. Christi XLVI. *primum* Cycli *primi* numerâsse necesse est. Conveniunt etiam laterculi hujus Cycli MSS. quos habemus, cum *feriis* & *diebus Paschalibus* notis *annorum* omnino certissimis, V. ut videtur Sæculo consarcinati quo *Romanis* illum in usu fuisse è *Paschasino* discimus.

Convenit etiam, ni fallor, hujus Cycli *ratio* à nemine hactenus quod quidem sciam) explicata. In trium enim illorum annorum intervallo quo discrepabat à Cyclo *Judaico* Cyclus ille *Romanus*, unus occurrebat *Bissextus*. Ita factum ut in Cyclo *Romano* quaternis diebus *feriæ* Romanorum Judæorum *ferias* anticiparent, ut qui mensis dies pro Cyclo *Judaico* in *quartam* feriam incidisset idem incideret in *feriam* primam pro Cyclo *Romano*. Cæterùm ut annorum *Sabbaticorum* nullam prorsùs rationem habebant §. 2.

Chri-

Christiani, ita nec *Judæi feriarum*. Novum itaque illud Cycli *Judaici*, & à Cycli Judaici *initio* diversum, initium *feriæ* causâ institutum ad *Christianorum* potiùs Cyclum eundem *Judaicum* usurpantium dissidia spectâsse videtur, quàm *Judæorum* à quibus Cycli illius communis usus ad *Christianos* emanavit. Constat autem à *primo* rerum *exordio* Cyclorum suorum *rationes*, & à *Christi Passione*, desumpsisse antiquissimos quos habemus *Paschalium* Epistolarum Autores, & quidem utrobique ad diem *Æquinoctii* accommodâsse. Id enim existimabant, ita tandem rectè constitutos esse *Cyclos* suos, si in eundem *Æquinoctii* & *feriæ* diem concurrerent *novæ veterisque* Creationis exordia. Inde factum ut *Mundi* Chronologiam ab *initio* usque repeterent, quo nimirum ita constaret rectène illa pro Cyclorum suorum retrò numeratis rationibus responderent. Nec aliâ fortasse, *Prosper* opus hoc, de quo agimus, Chronologicum auctius, quàm *Cycli* sui, causâ conscripsit. Erat autem in his omnibus quatuor omnino *feriarum* discrepantia. Qui à *Mundi* exordio Cycli sui causam repetendam arbitrati sunt, in duplici omnino classe censendi sunt. Alii à *feriâ quartâ* Solaris Lunarisque *motûs* initia deducebant, quo nimirum die legerant *creata* illa fuisse *magna luminaria*. Alii à *primo* potius *Creationis* die numerandum censebant quo *lucem* ipsam *creatam* docuerat *Moses*, quippe sine quâ nulla esse posset *diei noctisque* distinctio. Ita nimirum *Hippolytum* correxit Autor Epistolæ *Paschalis* coævus *Cypriano* à Patre *Oxoniensi* Μακαρίτῃ nuper Editus. A *primo* enim Creationis die numerârat *Hippolytus*, à *quarto* Autor Anonymus. Et verò eo magis favebant *primo* diei Primævi Christiani, quòd *lucem* illam *primo* die creatam περὶ φωτὸς νοερῦ intelligendam censuissent Hellenistæ cui arctior esset cum Λόγῳ affinitas quàm *Soli* isti *visibili*. Favebat rursus in contrarium quòd *Solaris Lunarisque* motuum *concurrentium*

rentium ratio præsertim haberetur in constructione Tabularum *Paschalium*, qui concursus à *communi* utriusque *initio* deducendus erat in IV. omnino Creationis diem referendo. Erat præterea & illis occasio *quatuor feriarum* intervallo dissentiendi invicem qui *Cyclorum* Paschalium normam à *Paschate* illo, quo *passus* est Dominus, desumendam existimarent. Erant enim in Primævâ Ecclesiâ, de *anno* quo passus esset Dominus, duæ sententiæ omnino celeberrimæ. Alia eorum qui XV. *Tiberii*, duorumque *Geminorum* Consulatu crucifixionem Domini constituerent. Horum numero noster erat fortasse *Prosper* qui inde *Fastos* suos *Consulares* orditur *Paschalis Cycli* usibus accommodatos, erat sine dubio *Victorius*. Nec enim alios nomino quàm illos quorum extant hodieque *Fasti* in illum ipsum *usum* concinnati. Alia erat eorum qui *Eusebium* sequerentur, Christumque adeo anno inde III. *Tiberii* XVIII. propter *tria* Paschata à S. *Joanne* memorata, passum existimarent. Quod certè intervallum, licèt *trium* esset duntaxat *annorum*, quatuor tamen erat *feriarum*. Binas enim ferias ipse ille Annus *Tiberii* XVIII. Ær. *vulg.* XXXII. cum *Bissextus* esset, jam antea quàm *Pascha* celebraretur, addiderat. Idem & in Æquinoctio statuendo *quatuor feriarum* discrimen occurrebat. Qui enim *Æquinoctium*, pro Anni *Juliani* à *Sosigene* constituti formâ, in VIII. Kal. *April.* seu *Mart.* XXV. referrent, illis potiùs prior illa *Veterum* sententia placuit *Eusebio* Antiquiorum. Anno enim *Tiberii* XV. *Geminis* Coss. Ær. *vulg.* XXIX. *Cycl.* Solis X. Lit. *Dominic.* B. *Pascha* σταυρώσιμον *Parasceve* peractum in illum ipsum incurrit diem *Martii* XXV. pro *Æquinoctii Romani* legibus accuratissimé. Qui verò potiùs *Alexandrinorum* sententiam in *Æquinoctio* sequerentur, quæ hodieque obtinet, in XII. Kal. *April.* seu *Mart.* XXI. illud conferentium; His posterior illa sententia potiùs arrisit *Eusebii*. Anno enim *Tiberii* XVIII. Ær. *vulg.* XXXII. Cycl. *Sol.* XIII. Lit. *Dom.* F E. in *Parasceuen* incidit illud *Æquinoctium*. Nec aliam puto *Romanis* fuisse quo vixit *Prosper* Sæculo rationem

nem cur Cyclum *eundem* à novo tamen *initio* arcesserent quàm quòd etiam apud ipsos *Romanos* jam obtinuisset *Æquinoctium* illud *Alexandrinum*. Firmare id videtur quòd duplicis hujus de anno Christi *crucifixi* sententiæ meminerit ipse *Prosper*; & soleat idem, ubi sententias invicem diversas reperisset, ambas tamen in *Fastos* suos *Paschales* referre. Sic enim duplicem de *Lini* Pontificatu sententiam è *situ* duplici natam in Fastos illum retulisse vidimus. Constat itaque ex his omnibus discrepantium sententiarum Principiis, discrimen hoc ut *quatuor* fuerit *feriarum*, sic *trium* fuisse duntaxat *annorum*; rectèque adeo, & pro mente *Prosperi* novi hujus Cycli *Romani* initium in *sextis Claudii* Coss. esse constitutum.

§. 3. Age itaque videamus num etiam in *secundo Cyclo* Fastorum *Consularium* intervalla respondeant. Incipiemus autem non a novi Cycli *Romani* initio, sed à superioris fine *Judaici*. Porro *Eusebianam* etiam *Imperatorum* Chronologiam unà repræsentabimus, tam ex *Historiâ* & Historiæ *Interprete* vetustissimo *Rufino*, quàm etiam è *Chronico*. Inde enim constat sua desumpsisse *Prosperum*, adeoque *Prosperi*, siqui fuerint *errores*, ad *Eusebium* esse exigendos. Post X. itaque *Hadriani*, eidem tribuit *Hadriano Prosper*.

	Prosp.	*Euseb.*Hist.	*Rufinus.*	*Euseb.*Chron.
Coss. paria	11	11	11	11
Pio	22	22	22	23
Marco 19. per *Coss.*	20	19	19	19
Commodo 13. per *Coss.*	12	13	13	13
Severo	18	18	18	18
Caracallæ ante *novi* *Cycli* initium	3	3	3	3
	86	86	86	87

Anni *solidi* è *Chronico* potiùs *Eusebii*, quàm ex *Historiâ*, petendi sunt, quorum etiam constat rationem in *intervallis* præcipuè

præcipuè habendam esse. Ita constat calculus accuratissimè, ut nimirum novus ille Cyclus *Romanus* tertio demum, uti dixi, post *Judaicum* anno terminetur. Nec occurrunt in *Pontaci* Codicibus ullæ discrepantiæ quæ numeros, quos dedimus, suspectos faciant. Quinetiam ad veræ *Chronologiæ* rationes propiùs accedunt illæ *Chronici Eusebiani* rationes. Si enim An.Ær.*vulg.* CXXVII. quo X. terminatur *Hadriani*, addantur anni LXXXVII, efficient annum Ær. *vulg.* CCXIV. qui *tertium* terminat similiter *Caracallæ*. Deest igitur, hoc in intervallo, *Prospero* annus *unus* omnino ex *Eusebiano Chronico* supplendus. Sed & *locum* ipsum, quo supplendus est, manifestum facit prædicta illa, quam dedimus, cum *Eusebiano Chronico* collatio. *Pio* enim *Coss.* paria XXII. sola concedit *Prosper*, cum tamen, pro *Eusebiani Chronici* sententiâ, XXIII. essent tribuenda. Nec enim damnum illud resarciunt Coss. XX. *Marco* perperam assignati. Quos enim *Marco* Coss. plures, quàm oportuit, adjecit, eosdem *Commodo* detractos esse constat. E Cycli certe *initio* & *fine* satis liquet *Eusebiani Chronici* intervalla rectè numerâsse *Prosperum*. Si tamen postea *Chronicon* ex *Historiâ* corrigendum censuerit, præsertim in Annis *Imperatorum*, videmus etiam quàm fuerit error ille proclivis. Nec tamen apparet ille, in hodiernâ *Prosperiani Chronici* dispositione, si quidem *Pii* supremos Coss. examinemus. Et tamen illud apparet, *vacuum* esse in fine *Pii* locum novis *Coss.* insititiisque supplendum. Sic enim respondent Episcoporum intervalla qui supremis *Pii* annis ita successerunt ut ad *Marci* etiam tempora pervenerint, quasi deessent in *Pii* fine *Coss.* XVII. *Pii* Coss. *Celadionis Alexandrini* Successionem apponit *Prosper*, *Agrippini* rursus in eâdem *Alexandrinâ* sede Successionem VI. idem *Marci* Coss. assignat. *Celadioni* annos XII. utrobique tribuit *Eusebius* tam in *Historiâ* quàm etiam in *Chronico*. Non aliter hoc in loco respondet spatium quàm si *Pio* XXIII. Coss. attribuantur. Idem rursus *Aniceti* Successionem *Romanam* in Coss. *Pii* contulit XX. mortem in Coss. *Marci*

 VIII.

VIII. Atqui X. *Aniceti* annos duntaxat agnoſcit hodiernus *Proſper.* Quòd ſi illum ex *Euſebio* emendemus, & *Aniceti* annos XI. cum *Hiſtoriâ Euſebii*, & pleriſque *Chronici* Codicibus numeremus; Ita rurſus hoc etiam in loco conſtabit deeſſe *Pio* XXIII. illos quos dixi, Coſſ. Et tamen quinam *Proſpero* Coſſ. reſtituendi ſint, divinari non poſſumus. Si Faſtos *Proſperi* vitioſiſſimos cum *Victorii* Faſtis atque *Caſſiodori* componamus ex eodem lutoſo fonte deductis, nullos reperiemus additítios qui locum illum vacuum poſſint commodè ſupplere. Sed ne quidem è *veris* Faſtis ullum ſuppetit auxilium ſi ab illis *Coſſ.* fiat ſupputatio quos pro *Pii* XVII. habet ipſe *Proſper* ad illos uſque *Coſſ.* quos idem *Marci* numerat octavos. Addit quidem ille ſuppoſititium *Antonini* III. & *Aurelii* III. *Poſtconſulatum*, cui veri Faſti refragantur. Nullos omiſit aliunde inſerendos. *Proſpero* igitur ipſi hunc errorem tribuendum cenſeo potiùs quàm *Librario.* Qui certè *Proſperi* Faſtos à paucis annis poſtea quàm ab ipſo *Proſpero* ederentur excripſit *Victorius* primos *Proſpero Marci* Coſſ. *duos Auguſtos* uno loco citiùs quàm oportuit ſitos reperit, ut manifeſtò conſtabit ſi quis veros Faſtos cum illis contendat in Editione *Bucherianâ.* Nullos tamen in ſpatio univerſo defuiſſe inde colligimus quòd primos horum Faſtorum *Coſſ.* duos *Geminos* uno rurſus loco priùs quàm in veris Faſtis numerarentur, idem rurſus recenſuerit *Victorius.* Non eſt tamen operæ pretium inveſtigare ubi Coſſ. *Pio* detractos alibi *Proſper* inſeruerit, cum nullum faciant alibi inſerti diſcrimen in deſignandis *Pontificum* intervallis. Supremos verò *Marci* Coſſ. *Commodo* potiùs, pro mente *Proſperi*, aſſignandos inde colligimus, quòd quæ ad VIII. *Commodi* Coſſ. appoſuit *Proſper*, eadem anno *Commodi* IX. aſſignata reperiamus in *Chronico Euſebiano.*

§. 4. Supereſt jam ut & *tertii Cycli* Faſtos, pro mente *Proſperi*, conſtituamus. Utemur autem eâdem, quâ in ſuperiori Cyclo, methodo, ut *Proſperum* nimirum ad *Euſebium* exigamus. A *tertio* itaque illum *Caracallæ* anno ſic inchoat

choat *Prosper* ut *finem* ponat in XIII. Coss. *Diocletiani*, sitque adeo ob oculos repræsentandus. Post tertios *Caracallæ* Coss. addit

	Prosp.	Eufeb. *Hist.*	*Rufin.*	Eufeb. *Chron.*
Præterea *Coss.* paria	3	4	4	4
Macrini	1	1	1	1
Elagabali	4	4	4	4
Alexandri	12	13	13	13
Maximini	3	3	3	3
Gordiani	6	6	6	6
Philippi	6	7	7	7
Decii	2	2	2	1
Galli	2	2	2	2
Gallieni	14	15	15	15
Claudii	2	2	2	2
Aureliani	5	6	6	6
Probi	6	6	6	6
Cari cum *filiis*	2	3	2	2
Diocletiani	13	13	13	13
	81	87	86	85

Videmus hoc in loco deesse *Prospero* tria Coss. paria ad justam *Cycli* sui mensuram, & reliquis omnibus *redundare* annos aliquot in annorum utique *solidorum*, (quos solos quærimus) censum neutiquam recipiendos. Quare & illis *detrahendi*, & Prospero *addendi* qui *Cycli* numerum accuratè consumment. Anni *Prospero* addendi sic habent: Unus *Caracallæ*, alius *Alexandri*, tertius *Gallieni*, quartus *Aureliani*, si quidem annos *solidos* numeremus, & *Taciti* atque *Floriani* tempora *Aureliano* accenseamus, qui ipsi annum *solidum* non *soli*, sed cum *Aureliani* temporibus accensiti, absolverunt. Detrahendum viceversâ *Philippi* annum *unum* infra probabimus. *Chronicon Eusebianum* si quis velit, pro *Eusebii* mente, constituere, detrahendi imprimis *Philippi* anni *duo*, & *Decio* annus *unus* addendus. Sic numeri utrobique constabunt. Inde etiam liquet quo pacto sit in reliquorum emendatione procedendum. Quæ

quidem emendationes ob oculos habendæ sunt, non modò in *Pontificum* annis, quod agimus, exæquandis, verùm-etiam si quis velit res *gestas*, à *Prospero* ex *Eusebio* acceptas, *Eusebiano Chronico* accommodare.

CAP. V.

Successio Romanæ *Ecclesiæ* Eusebiana *à* Xysto *ad finem* Fabiani.

§.1. *Tenuit sedem* Romanam Telesphorus, *pro Principiis* Eusebii, *à* XII. Hadriani *ad* I. Pii. §.2. Hyginus *à* I. Pii *ad* V. §.3. Pius *Pontifex à* V. Pii *Imperatoris ad* XX. §. 4. Anicetus *à* XX. Pii *ad* VIII. Marci. §.5. Soter *à* Marci VIII. *ad* XVI. §. 6. Eleutherus *à* Marci XVI. *ad* Commodi XII. §. 7. Victor *à* XII. Commodi *ad* IX. Severi. §.8. Zephyrinus *à* IX. Severi *ad* I. Elagabali. §.9. Callistus *à primo* Elagabali *ad* II. Alexandri. §.10. Urbanus *à* II. *ad* X. *ejusdem* Alexandri. §.11. Pontianus *à* X. Alexandri *ad* II. Maximini. §.12. Anteros *mense uno*. §. 13. Fabianus *à Secundo* Maximini *ad* I. Decii. §. 14. Philippi *anni* V. *duntaxat numerandi sunt, pro verâ sententiâ* Eusebii. §.15. Certus *hic est hujus Successionis* terminus *in* I. Decii, *tam pro verâ* Historiâ, *quàm pro sententiâ* Eusebi.

Eusebii. §. 16. *Annos* Pontificum, *è* Testimoniis; *annos* Imperatorum, *quibus jungendi essent Pontifices*, *è* conjecturis, *didicit* Eusebius. §. 17. *Temporum* minutias *nullas*, *in hâc Pontificum* Successione, *exploratas habuit* Eusebius.

XYstum in Pontificum Catalogo sequitur *Telesphorus*. §. 1.
Hujus annos XI. utrobique agnoscit *Eusebius*. Sic illum vertit in *Historiâ Rufinus*, sic descripsere *Nicephorus Callistus* & *Zonaras*. Sic *Chronici* exemplaria omnia tam *MSS.* quàm *Edita*, quibus & nostri quoque accedunt Codices *Oxonienses*. Sic etiam *Chronici* vetustissimus Excriptor *Prosper* in summâ *generali* quæ non ita facilè solet impônere Librariis. In *Imperatorum* annis quibus hi *Telesphori* anni attribuendi sunt, non item ita conveniunt, qui proinde rectiùs ex annis *Telesphori*, quàm ex *illis* viceversâ anni *Telesphori*, erunt corrigendi. Nos illis potiùs assentire diximus qui XII. *Hadriani* inchoarent. Tenuit *Hadrianus* Imperium pro *Eusebii* sententiâ, tam in Chronico quàm in Historiâ, annis XXI. Sic annus *Telesphori* XI. in II. *Pii* incurrerit. Rectè nimirum pro Editione *Chronici* Scaligeranâ, rectè pro *Editorum* lectione, & unius MS. *Pontaci*, quibus suffragatur *Albertus*. *Primo* tamen *Pii* anno *Telesphori* tempora terminat *Historia*; Primo *Nicephorus* & *Zonaras*; Primo *Chronici Eusebiani* Codices quamplurimi eorum quibus usus est *Pontacus*; Primo *Contractus*, quibus & nostri quoque suffragantur Codices *Oxonienses*. Nec alium certè numerum patiuntur numeri sequentes. Non itaque *Librario*, sed *Eusebio* potiùs ipsi erit illa tribuenda dispositio. Num autem in *summa generali*, an potiùs in *dispositione* peccârit *Eusebius*, de eo infrà opportuniùs erit disserendum. X. interim duntaxat ejus annos in *Tabulis*, pro *Eusebii* mente, repræsentandos duximus. *Hygino*

§. 2. *Hygino* nescio quo errore *Scaliger* in suo *Chronici Eusebiani* Textu VIII. annos assignat. Sed errore satis manifesto. *Pii* enim introitum post III. annum ponit. Id quoque nimis parcè. IV. enim annos illi tribuit *Historia*, ejusdem *Lectionem* hodiernam confirmante *Rufino*, confirmantibus *Zonara* atque *Nicephoro Callisto*; tribuere Chronici *Editiones Codicesque* quibus usus est *Pontacus*; tribuit ejusdem *Chronici* descriptor antiquissimus *Prosper*; tribuunt denique *Codices* etiam *Oxonienses*, ut proinde dubitandum non sit quin ita scripserit *Eusebius*. Sequentes enim numeri auctiori illi numero locum prorsus nullum in ipsius Canonis dispositione relinquunt. Adeo tamen hic *Imperatorum* annos contraxere *Librarii*, ut IV. illum *Pii* anno decessisse velint Codices nonnulli *Pontaci*, V. reliqui omnes tam *Scaligeri* quàm *Pontaci*, Editionesque atque Excriptores, cum nostris quoque Codicibus *Oxoniensibus*. Ita nimirum in anno *Telesphori* prætermittendo sibi constat *Eusebius*.

§. 3. Par etiam est in *Pio* Codicum consensus, quod quidem ad *ipsius annos* attinet; error autem immanior in *annis Imperatoris*. Anni ejus XV. numerantur in *Historiâ*, & Historiæ Interprete *Rufino* atque *Excriptore Zonarâ*. Totidem etiam leguntur in plerisque *Chronici* Codicibus tam *Editis* quàm *MSS.* cum Codice etiam *Mertonensi*. Unus illi X. annos duntaxat assignat, sed solus ille, & deterioris notæ, Codex *Oxoniensis*. Correxit tamen, ut videtur, ille *Pontificis* annos ex annis *Imperatoris*, quod factum non oportuit. Initium à V. *Pii Imperatoris* anno jam deduximus. Quod inde etiam, pro *Eusebii* mente, colligimus, quòd eodem tempore *Romæ Pium* successisse testetur in *Historiâ* quo & *Marcus* successerit *Alexandriæ*. Variant quidem in illâ quoque *Marci* successione *Chronici* Codices. V. tamen *Pii* anno illam tribuendam in *Alexandrinâ* Successione ostendemus. Suffragatur etiam (quod maximi faciendum) *series* ipsa Successionis illius universæ, ut infrà constabit. Nondum itaque ab *Eusebii* Hypothesibus alienum

Eus. H.E.IV.11.

num quippiam admisimus. In fine pugnant rursus exemplaria. XVI. *Imperatoris* Pii anno Pii *Pontificis* èxitum adscribit *Chronici* Editio *Scaligerana*, adscribunt multi *Pontaci* Codices cum nostro quoque *Mertonensi*. Quasi nimirum nullus prorsus inserendus esset *Hyginus*. Alii XVII. Nonnulli etiam XVIII. Longe tamen veraciores illi qui XX. volunt, nec *numero* illi, nec *ætate*, inferiores, quibus etiam consentit *Prosper*, consentiunt *Contractus* atque *Nicephorus*.

Aniceto annos XI. tribuit *Historia*, confirmantibus *lectionem* tam *Rufino* quàm *Nicephoro*, suffragantibus etiam plerisque *Chronici* Codicibus, suffragante etiam, ut vidimus, *Prospero*, si tamen *Pio* annus ille XXIII. adjiciatur qui pro *Cycli*, quem secutus est, rationibus erat necessariò addendus. Convenit etiam *intervallum Chronici* in annis *Imperatorum*, si quidem à *Pii* XX. inchoetur supputatio. VII. quidem *Marci* anno Pontificatum *Aniceti* terminat Codex unicus *Mertonensis*. VIII. alii omnes quos habuit *Pontacus*, quibus accedit Editio *Scaligerana*, & Codex *Oxoniensis* alius, & ipse etiam *Eusebius* in *Historiâ*. Inde facilè colligitur rectiùs habere plures illos Codices qui XI.annos *Aniceto* magno consensu largiuntur. Et quidem VIII. *Marci* anno successionem *Soteris* ab *Eusebio* constitutam esse exinde etiam colligimus, quòd *Romæ* eodem tempore illum *Aniceto* successisse scribat quo *Alexandriæ Celadioni* successerit *Agrippinus*. *Agrippinum* autem successisse monet ἐλαυνούσης εἰς ὄγδοον τῆς δηλουμένης ἡγεμονίας. VIII. itaque *Marci* annum *Anicetus* egredi non potuit si quidem eodem tempore, quo *Agrippinus*, *Soter* etiam successerit. Eundem nimirum *Marci* numeravit utrobique annum, quanquam vitiosis *Historiæ* in Successione *Alexandrinâ* calculis, ut infrà ostendemus. Numeravit itaque à XX. *Pii* anno *Eusebius* annos *Aniceti*. Ita intelligimus omnes hosce à *Telesphori* anno prætermisso errores adeo sibi invicem consentaneos, utcunque ejus hypothesibus adversissimos; non utique *Librariis*, sed *Eusebio* potiùs ipsi esse tribuendos. §. 4.

Soteri

§. 5. *Soteri* VII. duntaxat annos concedit Editio *Chronici* Scaligerana. Sunt qui etiam VIIII. *Marian.* scilicet & *Albert.* cum Codice recentiori *Oxoniensi.* Errore nimirum in *Romanis* numerorum notis longe facillimo. XIIII. alii, errore, ut videtur, numeri X. pro V. Sed VIII. Codices *Pontaci* omnes, quibus etiam suffragatur *Prosper*, & noster melior *Mertonensis*, & verbis luculentissimis suffragatur *Historia.* E IX. *Marci* verè (insito nimirum anno *Telesphori*) illos inchoandos diximus in XVII. ejusdem proinde desituros. Et quidem hîc quasi è veterno quodam evigilasse videtur *Eusebius*, restituto hypothesibus suis anno quem antea detraxerat. XVII. enim ipse agnoscit in *Historiâ*, agnoscunt etiam ex *Historiæ* fide *Rufinus* & *Nicephorus*; quin & in *Chronico* agnoscunt multi *Pontaci* Codices cum nostro quoque *Mertonensi.* Favet etiam *Prosper*, omisso licèt *Eleuthero*, si tamen *spatium* numeremus ab initio *Soteris* VIII. *Marci* Coss. ad initium sub *Pertinace Victoris.* Sunt & alii tamen qui XVI. reponant, tam *Editus* ille à *Scaligero*, quàm & alii apud *Pontacum* MSS. Et quidem vereor ne pro *Eusebii* mente hi potiùs audiendi sint. Necdum enim errorem deposuisse è sequentibus constabit *Eusebium.*

§. 6. In *Eleutheri* temporibus antiquum obtinent Codices *Eusebiani* invicem diversissimi. XIII. illi duntaxat annos concedit *Historia*, & qui *Historiam* sequuntur *Rufinus* & *Nicephorus.* XV. *Chronici* Codices, ut puto, omnes cum nostro quoque *Mertonensi.* Posteriorem numerum vero propiorem existimo, si quidem *rem* spectemus ipsam, aut Principia *Eusebii*; priorem tamen, si ejusdem mentem in *Historiâ* atque sententiam. Novum enim, hoc in loco, è novâ observatione *Historicâ* admisit errorem. Nimirum anno *Commodi* X. *Victoris* initium ponit *Historia*, ponunt Historiæ Excriptores *Zonaras* & *Nicephorus.* - Annum *Commodi* nescio quo prætermiserit errore *Rufinus.*
Euseb. H. E. V. 22. Non alium tamen ab *Eusebio* designatum annum quàm *Commodi* X. exinde liquet quod eodem tempore dicat *Alex-*

Alexandriæ successisse *Demetrium*. Verba enim ἐν ᾧ ad præcedentia verba referenda videntur Δεκάτῳ γε μὴν Κομόδου ἔτει. Sed IX. *Commodi* anno successisse *Demetrium* postulant omnino Successionis *Alexandrinæ* rationes, suffragantibus etiam plerisque *Pontaci* MSS. Sic convenient verba ἐν ᾧ non cum ἔτει quod præcesserat, sed cum δεκάτῳ, vel id genus verbo aliquo laxioris significationis, quod subintelligitur, ut nimirum id voluerit *Eusebius*, non quidem eodem *anno*, sed spatio *temporis* non admodum remoto, successisse *Romæ Victorem*, & *Demetrium Alexandriæ*; in animo tamen præcipuè *annum* habuerit quo *Romæ* successisse oportuerit *Victorem*, si quidem illi anni XII. tribuendi essent, quod quidem illi tribuendos ex *Autore* suo accuratiùs consulto didicerat. A IX. enim *Severi* anno XII. annos si retrorsum numeres, ab illo incipient, quem dixi, *Commodi* X. Incipient iidem ab anno *Commodi* IX. pro eorum calculis, qui *mensium* nullâ habitâ ratione, *Commodi* annos *solidos* XII. duntaxat agnoscerent. Fieri satis facilè potuit ut id genus error in anno *Imperatoris*, novum *Eusebio* in *Pontificis* annis pepererit errorem. Ita factum ut XIII. annos *Eleuthero* tribuerit, cum tamen pro illius calculis XII. duntaxat his terminis circumscripto reverà conveniant. Annos *mutilos* apud *Eusebium*, in *Romanorum* Pontificum Successione, nullos agnoscimus, cui nullas videmus ex Autorum fide memoratas unquam annorum fuisse minutias. Rursus itaque à *Marci* XVI. quò superioribus erroribus constaret, initium supputandi deduxit. Ita nimirum *Eleuthero* XIII. duntaxat anni assignabuntur si annum *Commodi* X. non fuisset egressus; sed XV. si ad annum ejusdem XII. pertigerit. Quanquam autem novos *Autores* nullos in Historiâ ob oculos habuerit *Eusebius*, quod quidem ad *Pontificum* annos attineret, habuit tamen de rebus *gestis*. Nempe in *Conciliis*, ni fallor, de *Paschate* habitis, non modò *Victoris* nomen, sed annum etiam *Commodi* X. notatum invenerat. Inde didicerat hoc anno

non *Eleutherum*, sed *Victorem* in sede constitutum esse. Nec tamen de *annis* quibus sedem tenuerit *Eleutherus*, novos illi in *Historiâ* fuisse *testes* vel illud ostendit, quòd & eosdem numeros *Successoribus* in *Historiâ* tribuerit, quos in *Chronico* tribuerat; & iisdem etiam *Imperatorum* annis plerunque assignârit. Ad eundem plane modum *Persecutionem* sub *Marco* quam rectè *Marci* anno VII. assignaverat, in *Historiâ* ad annum *Marci* distulit XVII. quòd & *Eleutheri* mentionem in eâ observavit, nec verò ante annum illius XVII. pro suis hypothesibus successisse potuerit *Eleutherus*. Sed verò annos XV. pro *Eusebii* Principiis, *Eleuthero* esse concedendos, & *Commodi* potiùs XII. quàm X. exinde colligimus, quòd numerum illum repræsentent Codices *Chronici* hodierni cum pleriq; nostro quoq; *Mertonensi*. XXV. nonnulli *Pontaci* Codices, in quo tamen veri numeri XV. vestigia comparent. Convenit etiam quòd *Victori* X. annos duntaxat etiam in *Historia* tribuat *Eusebius*, etiam in *Chronico* legerit ejusdem *Interpres* vetustissimus *Hieronymus*; quòd *sub Severo* illum *rexisse Ecclesiam* idem tradat *Hieronymus*, & quidem ad annum *Severi* IX. teste etiam ipso in *Historiâ Eusebio*, qui retrò numerati ad annum illum, quem dixi, *Commodi* penultimum pertingent. Nec multùm discrepant in fine *Eleutheri* Chronici Codices hodierni qui illum tribuunt *Commodi* XIII. aut I. *Pertinacis* aut *Severi*. Eundem prorsus annum tres illæ notæ designant. In eo tantùm diversum sentiunt quòd annos *Eleutheri* à *Marci* XVII. inceperint. Sed non viderunt ita annos *Victoris* X. constare non posse *Severi* IX. finiendos, sed nec *aliorum* omnium Pontificum annos *Victore* recentiorum. Vidit itaque hoc in loco errorem suum *Eusebius Eleutheri Victoris*que tempora plusquam oportuit deprimentem, ut tamen emendari possit illud plane non vidit, adeoque negligendum censuit, eamque quam in *Chronico* dederat supputationem adhuc omnino retinendam. Illud etiam constat prætermissum suprà *Telesphori* annum XI. sic illum oblitum esse ut nullum prorsus locum

Hieronym. Script. Eccl. *Victor.*

locum habere possit in ejusdem rationibus. Ita enim conveniunt in sequentium Pontificum ad *Fabianum* usque temporibus tam *Historia* quàm *Chronicon*; Ita sese invicem excipiunt nectúntque invicem tempora Pontificibus assignata: ut *locus* plane nullus supervacuus appareat cui inseri possit annus iste prætermissus.

Victori X. duntaxat annos ascribunt hodierni, quotquot habemus, *Eusebii* Codices, tam in *Chronico* quàm in *Historiâ*. Ascribunt etiam utriusque Operis fere quotquot habemus Excriptores, Historiæ *Rufinus*, *Zonaras* & *Nicephorus*; Chronici *Hieronymus*, multique alii, cum nostris quoque Codicibus *Oxoniensibus*. Eidem annos XII. assignant *Syncellus* & *Nicephorus* Patriarcha, quin & antiquior utroque *Prosper*, propiorque temporibus *Eusebianis*. Numeraverant nimirum illi, cum *Eusebio* in *Historiâ*, à X. *Commodi* ad IX. *Severi*. Id verò quantùm aberat ab *Eusebii*, etiam in *Historiâ*, calculis modò admonuimus. Sic enim detrahendum erit *biennium* istud seu *Eleuthero*, seu *Zephyrino*, quorum neutrum patiuntur, in *Historiâ* quoque, traditæ rationes. Et quidem apud *Prosperum* manifestus est error in temporibus *Zephyrini* apud illum mutilatissimis. Sunt quidem qui ad annum *Severi* XI. apponant exitum *Victoris*, in quibus & noster Codex *Mertonensis*. Hi biennium illud *Zephyrino* detrahendum existimabant. VIII. ponunt *Editi* cum *Mariano*. Id quoque etiam pro VIIII. errore facillimo. §. 7.

Zephyrino XVIII. annos ὅλους assignat *Historia*. Conveniunt etiam plerique *Chronici* Codices, cum Excriptoribus *Contracto Albertoque*. Conveniunt & alii etiam ab *Eusebio* Autores. Malè itaque XVII. duntaxat, *Editi*, à *Marci*, ut videtur, XVII. *Eleutheri*, & à *Commodi* XIII. *Victoris* tempora numerantes. Sed verò illam sententiam, ut sit *Eusebianis Principiis* conformior, *calculis* tamen ejusdem minùs consentaneam ostendimus. Qui autem XX. reposuerit, unicum reperit solumque *Pontacus*, qui quidem §. 8.

biennium illud *Victoris* supervacuum *Eleuthero* detractum, adjecit *Zephyrino*. Pessimè verò omnium hoc in loco *Prosper* qui XIV. *Zephyrini* duntaxat annos agnoscit, quod quidem peperere ejusdem in superioribus vitiosissimæ rationes. Confirmat numerum ipsum intervallum, si quidem ab anno *Severi* IX. initium ejus arcessamus. Supersunt enim *Severi* anni IX. pro calculis *Eusebii*. His si adjicias annos *Caracallæ* VII. *Macrini* unicum; sic desinet in I. *Elagabali* annus *Zephyrini* XVIII. Ipsum autem illum annum *Elagabali Zephyrini* ultimum recenset *Historia*. Confirmat *Historiæ* lectionem *Rufinus*. Confirmat & *Chronici* Excriptor antiquissimus *Prosper* qui *Callisti* Successionem primis tribuit *Elagabali* Coss. Confirmat & recentior ejusdem *Chronici* Excriptor *Albertus*, suffragante etiam sequentium Pontificum Successione. Nondum igitur à calculis *Eusebii* aberravimus. Magnum tamen fateor *Chronici* Codicum fuisse consensum, tam *Scaligerani* quàm etiam *Pontaci*, II. potiùs *Elagabali* anno *Zephyrini* obitum assignantium, quibus & nostri etiam consentiunt *Oxonienses*. Redibat nimirum rursus in rationes Excriptorum annus *Telesphori* ab *Eusebio* prætermissus. Sed verò de *Eusebiani Chronici* lectione antiquissimâ testis est *Prosper* hodiernis Codicibus antiquior. Vix itaque est cur dubitemus quin ita scripserit primitùs *Eusebius*.

§. 9. *Callisto* anni V. utrobique assignantur, tam in *Historiâ* quàm etiam in *Chronico*, consentientibus & nostris quoque *Chronici* Codicibus *Oxoniensibus*. Hi à I. *Elagabali* supputati in II. desinent *Alexandri*. IV. enim in universum annos solidos *Elagabalo* assignat *Canon*. Idem initium *Callisti* eundemque finem agnoscit etiam *Prosper*, proinde errore manifesto VI. tamen annis eidem assignatis. Sic etiam *Chronicon* excripsere *Contractus* & *Albertus*. III. tamen *Alexandri* anno consignant Codices *Pontaci* plerique obitum *Callisti*, quibus & nostri accedunt *Oxonienses*, à II. viz *Elagabali* numerantes. IV. etiam ipse *Pontacus*. Sed refragantibus Successorum intervallis.

Urbano

Urbano annos VIII. tribuit *Historia*, IX. *Chronicon*, & quidem consentientibus utrobique Codicibus. *Historiæ* lectionem firmat *Rufinus*. *Chronici* lectionem Exemplaria hodierna omnia tam *Scaligerana* quàm *Pontaci*, cum nostris etiam *Oxoniensibus*. Firmat etiam *Prosper*, & quidem respondente *Fastorum* intervallo à II. nimirum *Alexandri* Coss. ad ejusdem Coss. XI. Adeo vetusti sunt *Eusebianorum* Codicum errores. Rectiùs enim habet *Historia*. Desinunt nimirum illi à II. *Alexandri* anno inchoati in ejusdem X. Et quidem ita pro mente *Eusebii*. Eo enim tempore ait *Eusebius* successisse *Pontianum* quo per *Cæsaream* in *Græciam* profectus est *Origenes*; eo (inquam) quo *Cæsareæ* Presbyter ordinatus est πρὸς τῶν τῇδε (inquit) ἐπισκόπων, *Theoctisto* nimirum *Cæsariensi* & *Alexandro Hierosolymitano* Episcopis, *Hist. Eccl.* VI. 23. quod X. *Alexandri* contigisse idem agnoscit, ib. c. 26. quod X. etiam *Alexandri* assignavit Excriptor Chronici *Marianus*. Quare audiendi non sunt Codices illi *Chronici* qui vel XI. ejusdem *Alexandri*, vel XII. eandem illam Ordinationem ascribunt, ne quidem audiendus ipse *Prosper* qui XI. Ne quidem audiendi *Eusebianæ* etiam *Historiæ* Codices *MSS.* quos duos refert *Valesius*, qui *Ordinationem* de quâ loquimur, *Expeditionemque Origenis* XII. *Alexandri* anno adscribunt, suffragante etiam Historiæ Excriptore *Nicephoro Callisto*. Confirmat præterea quæ diximus, quòd, post illam Ordinationem *mortem Demetrii* οὐκ εἰς μακρὸν consecutam esse idem tradat *Eusebius*, celebratis tamen antea, de illâ Ordinatione, duabus in *Origenem* Synodis. Satis hinc nimirum verisimilis apparet occasio cur anno *Alexandri* X. *Christi* nimirum, pro *Eusebiano* annorum solidorum calculo, CCXXXII. Successionem *Pontiani* assignârit *Eusebius*. Malè nimirum ille. Sic enim *factum ut ad III. usque *Maximini Thracis* annum differretur Martyrium *Pontiani*. Sed *tertii* anni partem aliquam ut concedamus *Maximino*, *Romæ* tamen nullum ejus fuisse Imperium alibi ostendimus, nec §. 10. *Diss. Cypr.*

nec ullos adeo *Romæ* Martyres facere potuisse, quin tertii potiùs anni partem maximam è *Pupieni* & *Balbini* temporibus *Maximino* accensitam esse. Sic rursus factum ut annus unus detraheretur *Fabiano* cui XIII. duntaxat annos perperam attribuit *Eusebius*. Malè nimirum ille annum *Alexandri* X. cum sui calculi X. confudit. Incidit enim X. *Alexandri* anni pars multò maxima in annum superiorem Ær. *vulg.* CCXXXI. Malè rursùs *Demetrii* finem in sui calculi X. retulerat qui erat potiùs in superiorem CCXXXI. reverâ conferendus, ut in Successione *Alexandrinâ* infrà probabimus. Malè præterea *Pontiani* initium eidem anno tribuit quo Expeditionem illam susceperit *Origenes*, quo & mortuus fuerit *Demetrius*. Vivo certè *Demetrio* profectus est in *Græciam Origenes*. Et cum profectione illâ conjunctam legerat mentionem *Pontiani* Romani & *Zebini* Antiocheni. Inde rectè collegit *Eusebius* illis Pontificatum gerentibus iter illud ab *Origene* fuisse susceptum. Sed *nuper* illos Pontificatus iniisse, vel eodem saltem *anno*, recténe collegerit, illud sane non constat. Utcunque tamen cum *Eusebio* ipsi hos errores imputandos esse constet, proinde non est dubitandum quin numeros saltem *Eusebianos*, hoc in loco, rectè repræsentaverimus. Fieri quidem potest ut ante X. *Alexandri* annum *Demetrio* successerit *Heraclas*. Recentiorem ejusdem Successionem excludunt tempora Successoribus assignanda. Rectè itaque *Chronicon* Eusebianum exscripsit *Contractus* qui X. anno successionem illam tribuit *Pontiani*. XII. tribuunt Codices *Pontaciani* plerique cum nostris etiam *Oxoniensibus*. XIII. Codices & numero & Autoritate inferiores. Pessimè verò omnium *Zonaras* qui distulit ad I. etiam *Maximini*.

§. 11. In *Pontiano* discrepant rursùs invicem Codices *Eusebiani*. VI. annos tribuit *Historia*, IX. Codex recentior *Oxoniensis*. Rectiùs V. alii plerique *Chronici* Codices, quibus suffragatur *Prosper*, tam in numero quàm etiam in intervallo sibi consentientissimus, & noster quoque *Mertonensis*. Sic in

in II. desierit *Maximini.* XIII. enim solidos annos *Alexandro* in universum assignat Canon. Malè Codices *Chronici* alii qui III. potiùs *Maximini* anno, aut qui I. *Gordiani* terminant, quanquam in hunc posteriorem censum veniant, non noster modò *Mertonensis*, cum Codice *Scaligerano*, sed & *Prosper* Chronici ejusdem Excriptor antiquissimus.

Anteroti mensem unicum utrobique concedit *Eusebius*, §. 12.
qui certè *Eusebio* per *annos* solidos numeranti annum mutare non potest. Malè rursùs illum cum III. *Maximini* conjungunt nonnulli, cum I. *Gordiani Prosper* & plerique Chronici Codices cum nostris *Oxoniensibus.*

Fabiano annos XIII. ascribit *Chronicon* insigni exemplarium consensu. §. 13.
Sic enim reperit in sui ævi Codicibus *Prosper* tam in numero sibi, quàm etiam in intervallo consentaneus. Sic & in suis *Scaliger* atque *Pontacus*, quibus & nostri quoque suffragantur *Oxonienses.* Quot annis tenuerit nullibi meminit *Historia.* Quo autem *anno* decesserit errant plerique *Codices* hodierni. I. *Galli* & *Volusiani* tribuunt ejus *Martyrium* non modò Codices *Pontaci*, sed & *Oxonienses*, sed & illi antiquissimi unde sua hausit *Prosper.* Atqui certum est non modò passum esse sub *Decio Fabianum*, verumetiam ita sensisse pariter *Eusebium.* Tradit ille Euseb.H.E.VI.
verbis disertissimis *Decium* τοῦ πρὸς Φίλιππον ἔχθους ἕνεκα 39.
διωγμὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας intulisse, ἐν ᾧ (inquit) Φαβιανοῦ ἐπὶ Ῥώμης μαρτυρίῳ τελειωθέντος Κορνήλιος τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται. Satis inde manifestum est (quod est etiam sane verissimum) & sublatum esse à *Decio Fabianum*, & suffectum, eodem Imperante, in *Fabiani* locum fuisse *Cornelium.* Idem etiam Ecclesiæ *Romanæ* Successionem sub Euseb.H.E. VII.
Gallo talem recenset ut sub illo successerit *Cornelio Lucius*, 2.
Lucio deinde *Stephanus. Cornelio* autem *tres* assignat *annos*, spatium nimirum Interpontificii, quod erat post *Fabiani* mortem sane diutissimum, *Cornelio* accensens; *Lucio* etiam VIII. fere *menses*, fere *quadrienni* spatium à

Fabiani

Fabiani Martyrio ad Successionem *Cornelii*. Inde duo colligimus, & primo *Decii* anno attributum esse ab *Eusebio* Martyrium *Fabiani*; & binos eundem tam *Decio* annos, quàm *Gallo*, assignâsse.

§. 14. Atqui non attingent (inquies) *Fabiani* anni XIII. à II. *Maximini* cœpti ad I. *Decii*. Restat enim præterea annus *Maximini* unus, cui si adjicias *Gordiani* VI. non I. *Decii*, sed *Philippi* VI. numerabitur XIII. *Fabiani*. VII. autem *Philippo* annos tribuunt utriusque Operis, quotquot habemus, Codices, etiam antiquissimi. Illum certè numerum reperit in *Historiâ* Rufinus, illum in *Chronico* Prosper, ne recentiores nominem utriusque Operis Codices atque Excriptores, hâc saltem in causâ, invicem consentientissimos. Eundem *Syncellus*, eundem *Nicephorus* Patriarcha & *Eutychius*. Id unum est in uno *Prospero* suspectum quòd Coss. paria sub *Philippo* VI. duntaxat agnoscat. His tamen omnibus minimè obstantibus omnino sentio errorem hunc non ipsi tamen esse tribuendum *Eusebio*, sed proximis potiùs antiquissimisque ejus Amanuensibus. Id certè ex *Historiâ* certissimum est, & *legibus* in *Codice* exploratissimum, ut V. annum paulò ille fortasse superârit, adeo tamen exiguo superâsse spatio ut non sint illi plures quàm V. solidi proinde assignandi. Nec verò plures ipsum tribuisse *Eusebium* ex hoc ipso colligimus Argumento. Sic enim incidet XIII. *Fabiani* in I. *Decii* accuratissimé. Initium enim *Fabiani* rectè nos, & pro *Eusebii* mente, constituisse, jam suprà satis manifestò, ni fallor, ostendimus. Idem *Dionysium Alexandrinum* III. *Philippi* consecratum, annos XVII. tenuisse docet, ad XI. *Gallieni*, si *Chronicon*; ad annum ejusdem XII. si potiùs *Historiam* audiendam existimemus. Quòd si *Philippo* annos VII. cum receptâ lectione assignemus, jam IX. potiùs *Gallieni* necesse erit obiisse *Dionysium*. Viderunt hoc fortasse Librarii qui V. potiùs *Philippi* initium in Chronico *Dionysii* apponendum censuerunt. Sic enim factum ut ad XI. *Gallieni* pervenire potuerit. Sed verò hoc quò minùs esse potuerit ab *Eusebio*

sebio per annos, uti dixi, duntaxat solidos numerante, reclamat Successionis illius à primo usque *Aniano* universa series, tam ipsa sibi, quàm anno *Philippi* in *Historiâ* designato consentientissima. Nescio etiam an viderit *Eutychius* Scriptor alioqui negligentissimus. Dempsit enim ille *Gordiano* biennium illud quod in *Philippo* superadditum invenerat. Nec aliter constabunt anni ab *Eutychio Fabiano* assignati, ne potiùs Librario tribuendum suspicemur. Sed verò quicquid sit sentiendum de *Eutychio*, *Eusebio* tamen ipsi non esse imputandum supervacuum illud *Philippi* biennium è duplici illo *Fabiani* atque *Dionysii* calculo, satis invicem alioqui consentaneo, manifestum est. Sunt & aliæ tamen præterea rationes quæ suspectum reddant. Jam vidimus in *Prospero* Cycli sui leges ab insititio illo biennio esse violatas. Unum tamen annum compensavit detractum *Gallieno* quem illi assignaverat *Eusebius*. Numerat præterea *Eusebius* à *Christi* Natalibus anno *Augusti* XLII. ad Persecutionem *Diocletiani* annos CCCV. Et quidem *Persecutionem* cum XIX. *Diocletiani* conjunxit in *Historiâ*, conjunxit & in *Chronici* Editione vetustissimâ *Mediolanensi*, conjunxit Autor Anonymus apud *Photium* qui SS. *Metrophanis* atque *Alexandri* gesta conscripsit; & quidem ex eodem, ut videtur, *Eusebio*. Conjunxit etiam & alius quem habemus in MS. *Baroccian.* 241. Redundabit autem biennium istud si quidem reliquorum Imperatorum annos solidos, pro *Eusebii* mente, supputemus, *Philippo* utique omnino detrahendum. Annos illos à II. *Claudii*, Ær. vulg. XLII. repræsentant Tabulæ nostræ ad *Eusebii* mentem concinnatæ, in universum 262. Sic itaque habent:

Euseb. H. E. VII. 32. fin.

Vid. *Vales.*

A ſecundo *Claudii* ad 19. *Diocletiani*	262
Adde poſt *Auguſti* 4 alios ejuſdem *Auguſti* annos	15
Tiberii	23
Caii	4
Claudii	1
	305

Rectè itaque, & pro mente *Euſebii*, biennium iſtud *Philippi* addititium è noſtrâ ſupputatione rejecimus.

§. 15. Sic itaque Succeſſionem *Romanorum* Pontificum *Euſebianam* ad fixum aliquem certumque terminum deduximus. Fixum nimirum in *Hiſtoriâ* quòd ſit prorsùs exploratiſſimum I. *Decii* anno paſſum eſſe *Fabianum*; Fixum etiam in calculis *Euſebii*, quòd eo ipſo anno paſſum ipſe exiſtimârit *Euſebius*, concurrantque adeo hoc in loco cum veris *Hiſtoriæ* rationibus rationes *Euſebii*. Inde etiam Succeſſionis univerſæ temporibus à nobis aſſignatis magna accedit confirmatio quòd talia illa voluerit *Euſebius* quæ hunc terminum nec egrederentur, nec ab eodem etiam deficerent. Recentioribus inde temporibus adeo nihil explorati habuit *Euſebius*, ut ne quidem operæ pretium fuerit, quid ipſe ſenſerit, indagare. Quod ſi tamen indagari poſſet, Nobis conſilium eſſe monuimus hanc Succeſſionem ad *Cypriani* duntaxat tempora deducere.

§. 16. Ex hâc ergo Pontificum diſpoſitione conſtat, non temere hæc ab *Euſebio* eſſe conficta, cum & illis, magnâ ex parte, conſentiat quæ ex *Eutychio* noſter hauſit Doctiſſimus *Ceſtrienſis*. Numeros itaque *Pontificum*, annorumque quibus ſedem tenuerint, hauſit *Euſebius* plerunque ex *Autoribus*, non item annos *Imperatorum* quibus exitus eorum introituſque conſignavit. Mitto alia impræſentiarum Argumenta quæ infrà ſumus opportuniori loco commemoraturi. Ipſa illa tam immanis *Euſebii* ipſius à ſeipſo in *Hiſtoriâ* & *Chronico* diſcrepantia, major certè quàm quæ in rebus certo quodam conſilio Teſtimonioque digeſtis, eſſe tamen ſoleat

à *Librariis*; Ipse ille tandem *anni*, quo *successerint* Pontifices, *Eusebii* neglectus, vel rarior, in progressu Operis, Observatio, quasi quò progrederetur longiùs eò magis se innexum implicatumque sensisset; Ipsi denique enormiores frequentioresque in *Imperatorum* annis connectendis, quàm designandis *Pontificum*, errores: Faciunt (inquam) hæc omnia ut non immeritò suspicemur, ut annos quibus sederint *Romani* Pontifices ex Autorum Testimoniis didicerit *Eusebius*, omnem tamen illam eorundem in Canone dispositionem, omnem illam eorum cum Imperatorum annis connexionem, seu ab *Eusebii* ipsius fuisse conjecturis, seu antiquioris alterius, à quo acceperit *Eusebius*, Autoris. Sic itaque illos invicem conferendos censui, ut potiùs ex *Episcoporum* annis colligerem quotis *Imperatorum* annis decesserit quisq; aut successerit *Episcopus*, quàm ut ex *Imperatorum* annis viceversâ colligerem quot anni singulis *Episcopis* essent tribuendi. Non tamen erant propterea inutiles anni Imperatorum. Quanquam enim inde non intelligamus sub quibus *Imperatoribus* illi floruerint *Episcopi*; ex intervallis tamen *Imperatorum* discimus quot sint anni singulis *Episcopis*, pro *Eusebii* saltem mente, assignandi.

§. 17. Quod verò ad temporum *minutias* spectat, nullas exploratas habuisse videtur *Eusebius*. Imperatorum non modò *annos*, sed & *menses* etiam & *dies* quibus Imperârint, sæpe designavit. Sic enim solebant illorum quoque temporum Scriptores Imperatorum tempora designare. Episcoporum *menses diesve* supernumerarios, quibus sedem tenuerint, nuspiam memorat *Eusebius*. Ait ille quidem *Xystum Romæ* anno & *mensibus* aliquot antea defunctum esse quàm succederet *Eumenes Alexandriæ*. Quot illi *menses* fuerint, non item indicavit, nedum *dies*, indicaturus, ut videtur, hâc saltem occasione, si quidem ipse compertum habuisset. Id ergo duntaxat voluit, non integrum fluxisse *biennium* à morte *Xysti* ad initium *Eumenis*. Annos nimirum Imperatorum *Romanos*, cum *solidos* numerat in *Canone*, à communi deducit *Romani anni*, ut videtur, initio *Januario*.

 Sic

Sic non distabat annus ille *Hadriani* XII. qui incidit in *Januarii* initium, ab initio XIV. quo cœpit *Eumenes*, plusquam uno *anno* & aliquot *mensibus* quos tamen accuratè designare non potuit *Eusebius*. Solidi itaque sunt anni illi *Pontificum* qui numerantur in *Canone*, nec defectu laborent, an potius excessu, ex ipso colligi poterit *Eusebio*. Sed nec ex illâ ejus eorum cum *Imperatorum* annis commissione. Nec enim aliâ ratione videtur illos cum *Imperatorum* annis composuisse quàm è suis duntaxat conjecturis, supponendo utrobique annos *solidos*; nec excessu defectuve variantes, tam in *Pontificum* Successionibus quàm etiam *Imperatorum*. Et sic quidem in annis *Imperatorum*, ut non illi à decessorum *mortibus*, sed à perpetuo *Romani* anni *principio* Januario, repetantur. Inde factum ut anni Imperatorum *veri* anno illi Canonis *Eusebiani* cui toti affiguntur, dimidiâ duntaxat ex parte respondeant, aliquando ne quidem vel ex parte dimidiâ. Ita redditur incertum, si quidem anni illi *Pontificum* non solidi fuerint, quos tamen pro *solidis* numerat *Eusebius*, num ad annum illum *Romanum* pertigerint, quem illis *Canon* assignavit; incertum rursus, si eousque verè pertigissent, num tamen verè illum Imperatoris annum aliquâ ex *parte* attigerint quem *totum* illi *Canonis* loco assignavit *Eusebius*. Sic erunt primi ultimique *Pontificum* anni admodum incerti. Nec quicquam nos hâc in causâ juvabunt anni *Imperatorum*, nisi quòd *veros*, uti dixi, numeros indicabunt quos *Pontificibus* attribuerit *Eusebius*. Emendabunt etiam atque definient, siqua forte *Lectionis* varietas Textûs numeros reddiderit incertos.

CAP. VI.

Successio Sedis Alexandrinæ.

§. 1. *In Successione* Alexandrinâ *Veterum neminem habemus qui possit cum* Eusebio, *cui sit potiùs* fides *adhibenda, contendere.* §. 2. *Ad explorandos* Romanorum *Pontificum in* Canone *Eusebiano* locos, *etiam* errores Eusebii, *in Pontificum* Alexandrinorum *dispositione, sunt tamen ipsi non inutiles.* §. 3. *Distinguendi itaque à numeris Eusebii* Historicis *numeri ejusdem* conjecturales. §. 4. *Tempus* Aniani. §. 5. Abilii. §. 6. Cerdonis. §. 7. Primi. §. 8. Justi. §. 9. Eumenis. §. 10. Marci. §. 11. Celadionis. §. 12. Agrippini. §. 13. Juliani. §. 14. Demetrii. §. 15. Heraclæ. §. 16, 17. Dionysii. *Notæ* Historicæ *è quibus colligitur vixisse* Dionysium *ad An.* CCLXIV. §. 18. *Tres erant in* Pauluni Samosatenum *Synodi, quarum* I. *initio defunctus est* Dionysius. §. 19. *Tempus* Maximi. §. 20. Theonæ. §. 21. Petri. §. 22. *Annos* Episcoporum *ex Autoribus; Imperatorum è Conjecturis, hausit* Eusebius.

PRogredimur jam ad Successionem *Alexandrinam* quam sæpe cum *Romanâ* contulisse vidimus *Eusebium*. Eâ §. 1. enim, pro *Eusebii* mente, constitutâ, unà inde constabit num

num & *Romanam*, pro illius mente, constituerimus, si nimirum *concurrant* in utrâque sede *Pontifices* illi, & quidem in eundem *circiter* Imperatoris *annum*, quos quidem ipse in suâ *Canonis* dispositione concurrisse observaverat *Eusebius*. Jam enim suprà monuimus concursum *accuratissimum*, ne quidem pro *Eusebii* mente, hoc in loco expectandum esse. Et quidem meretur *hæc* Successio propterea magis illustrari quòd sit omnium *accuratissima*, quæque adeo tutissimè adhiberi posset ut *norma* reliquarum. Minùs enim pugnant hoc in loco *Codices* Eusebiani, seu in annis *Pontificum*, seu etiam *Imperatorum*. Quin & præcipuam quandam hoc in loco diligentiam ipse etiam meretur *Eusebius*; quòd non alium habeamus hujus Successionis testem primarium. Non alium certè secutus est *Prosper*, nec alium Patriarcha *Nicephorus* atque *Syncellus*, nec alium denique, ut videtur, *Eutychius*. Recentiores enim omitto *remotiores* ab *Origine*, qui alium neminem illorum temporum testem, quem sequerentur, habuisse putandi sunt. Inde sequitur aliorum *Veterum* Testimoniis ita locum esse, non quidem ut *aliam* quandam hujus Successionis *æmulam* Chronologiam eliciamus quæ possit cum *Eusebianâ* de *fide* contendere, sed ut si quem numerum dubium fecerit Lectionis hodiernæ varietas, de verâ antiquissimâque *Eusebianorum* Codicum lectione possit ex illis pronunciari. Fuit certè *Eusebius* ipse *Alexandriæ*; habuit amicos *Alexandrinos*, imprimis Professorem celeberrimum *Anatolium*, & *Faustum* Martyrem coævum *Dionysio*; multa didicit de *Origenis* gestis etiam *Alexandrinis* è *sermone* coævorum *Origenis* discipulorum; nec aliunde *Successionem*, de quâ agimus, accepisse credendus est quàm ex illius *Ecclesiæ*, siqua fuerint, *Archivis*, peritissimorumque hominum sermonibus. Ut proinde ne quidem *Eutychio*, ipsi licèt *Alexandrino*, exploratior tamen suæ quoque *Patriæ* Successio esse potuerit quàm fuerit *Eusebio*. Sinceriora enim, & à recentiorum commentis interpolationibusque *puriora* Ecclesiæ illius *Archiva* habuit *Eusebius* quàm tot Sæculis deinde

deinde *junior* habere potuit *Eutychius*. Nec tamen *aliam* venditat diversamque ab *Eusebianâ* Successionis hujus *Chronologiam*, nec *alia* etiam, unde sua hauserit, aut fide digniora, *monumenta*. Siquid itaque diversum ab *Eusebio* proferat *Eutychius*, id *calculorum*, aut *Codicis* quo usus est *Eutychius Eusebiani*, potius *erroribus*, quàm ipsi tribuendum videtur *Eutychio*.

Est autem duplex *Alexandrinæ* Successionis *usus*. Alius ille, quem dixi, ut intelligamus inde quo pacto etiam *Romanam* Successionem disposuerit *Eusebius*. Huc etiam inservient *errores* Eusebii, ubi etiam ab Autorum, quos secutus est, sententiâ discesserit, & à certis veræ Chronologiæ rationibus; si tamen verè *Eusebio* tribuendos esse constabit. Nec enim (in *primis* præsertim Sedis utriusque *Synchronismis*) commercium aliquod harum Sedium memorat *Historicum*, unde posit colligi verè coævos fuisse quos ille pro coævis habuit. Quin potiùs certum est, cum primos Pontifices *Romanos* aliter quàm oportuit, disposuerit *Eusebius*, ne quidem *coætaneos* esse *potuisse* Sedis *Alexandrinæ* Pontifices illos, si quidem minùs in *eorum* distributione peccârit, propiusque ad *Historiæ* veritatem accesserit. Ut ergo *coætanei* non erant *Alexandrinis* Pontificibus Pontifices illi *Romani* quos tamen *veluti* coætaneos recensuit *Eusebius*, si *nullum* prorsus in *Canonis* constitutione errorem admisisset *Eusebius*; Sic etiam *Canonis* constructioni tribuendum est quòd *locum* illum in *Canone* obtineant Pontifices *Alexandrini* quem illis assignavit *Eusebius*. Quoties igitur in annorum, quos tribuit Imperatoribus, *solidorum* supputatiône *peccat*, ut sane peccat aliquoties *Eusebius*; errorem tamen illum sequi necessario oportebat locum *Alexandrinis* ab *Eusebio* in *Canone* constitutum. Quare ut è Canonis *loco* pendent omnes illi *Synchronismi* quos finxit *Eusebius*; sic etiam *locum* illum quem tenuerint in *Canone* explorare non possumus, ni etiam *errores* Eusebii habeamus exploratos. Alius usus hujus Succesionis *Historicus* est, ut quibus *verè* temporibus Pontifices *Alexandrini* floru- §. 2.

erint

erint intelligamus, quibusque adeo limitibus res gestæ Ecclesiasticæ, quas quidem aliunde constat illis sedem moderantibus contigisse, fuerint proinde concludendæ. Et quidem hunc *posteriorem* usum præcipuè impræsentiarùm promovere decrevimus. Sic tamen ut ne *priorem* quidem alium prorsus negligendum esse censeamus.

§. 3. Illum verò non ex *Eusebianis* in disponendo conjecturis, sed ex *Autorum* fide, colligendum esse constat. Cum verò alios nullos habeamus Autores quàm quos ipse secutus est *Eusebius*; nec porro aliunde quàm ex ejusdem *Eusebii fide* intelligamus quid *ipsi* quoque senserint: proinde necessariò distinguendum est quid ipse ex Autorum *fide*, quid item suis ductus scripserit incertis fallacibusque *conjecturis*. Quem enim locum tenuerint Episcopi *Alexandrini* in *verâ* Chronologiâ ex Autorum *fide* discendum est, ex *Eusebii* autem *conjecturis*, quantumcunque fallacibus, quem tenuerint in *Canone Eusebiano*. Itaque videamus ut illos disposuerit *Eusebius*.

§. 4. Initium *Aniani* ex VIII. *Neronis* arcessit *Eusebius*, Νέρωνος ὄγδοον ἄγοντος τῆς βασιλείας ἔτος. Sic enim scribit in Historiâ. *Primo* tamen *Neronis Imperii anno* Rufinus. *Historiæ* tamen numerum confirmant pleraque *Chronici* exemplaria, confirmat *Chronici* Interpres *Hieronymus*. Non est itaque audiendus *Prosper* qui VII. tribuit *Neronis* Coss. suffragante *Mariano*. Nedum alii illi *Codices* audiendi qui IX. anno *Neronis* assignant. *Rufini* fortasse versionem aliquam secutus est *Eutychius*, qui *primo* etiam ipse *Neronis* anno statuit. Fuisse enim apud *Orientales* Historiam *Rufini* facilè è *Socrate* colligimus. Annos illi XXII. concedunt omnes, ipse in utroque Opere *Eusebius*, Interpres etiam Historiæ *Rufinus*, Chronici exemplaria omnia, *Prosper*, *Nicephorus* Patriarcha editus, suffragantibus ejusdem MSS. duobus, Oxoniensi altero, altero Londinensi Collegii Sionensis. Astipulantur etiam *Eutychius* & *Syncellus*, ne reliquos nominem minorum gentium innumeros.

Hieronym. Script. Eccl. Marc.

Desinunt

Desinunt hi, pro rationibus *Eusebii* supputati, in annum IV. *Domitiani.* Illo autem ipso *Domitiani* anno *Abilii* Successionem constituit *Eusebius* ipse in *Historiâ*, suffragante etiam Interprete *Rufino* ad saniorem jam reversò mentem. Consentiunt *Chronici* exemplaria pleraque tam Edita quàm etiam MSS. in quibus Codex alter *Oxoniensis.* III. *Domitiani* pauci cum nostro *Mertonensi*, & *Prospero.* V. *Marianus. Eutychius* IX. *Vespasiani*, pro calculi prioris errore.

Abilii annos XIII. utrobique numerat *Eusebius*, lectionem confirmante Interprete *Rufino*, confirmante etiam *Eutychio.* Malè itaque XII. duntaxat concedunt *Syncellus* & *Nicephorus* Patriarcha tam excusus ille quàm in nostris quoque MSS. Desinunt in I. *Nervæ*, pro calculis *Eusebii*, cui tribuunt ejusdem finem *Chronici* Codices omnes, cum antiquissimo Chronici Excriptore *Prospero.* Historia I. *Trajani*, illam quoque lectionem confirmante *Rufino*, & *Contracto.* Nullâ fortasse *sententiæ* discrepantiâ, si quidem annos *Trajani* à primo ejus sub *Nervâ* initio numeremus. Sed *oblitum* esse *Nervæ* in Historiâ *Eusebium*, ex ipso loco & sequenti Successione constat, vel XV. duntaxat annos *Domitiano* solidos in Historiâ assignavit. Inde factum ut quem numeravit in *Chronico* annum *Domitiani* XVI. eundem *Nervæ* in *Historiâ* tribuerit, ut *Galbæ*, *Othonis* & *Vitellii* annum *Neroni* attributum esse monuimus. §. 5.

Cerdonis anni nulli memorantur in *Historiâ*, XI. in *Chronico*, & quidem rectè pro sententiâ *Eusebii.* Malè itaque X. duntaxat agnoscunt *Eutychius*, *Syncellus* & *Nicephorus* Patriarcha cum duobus ejusdem MSS. Confirmant illum, quem dixi, calculum *Eusebii* ambæ tam in *Historiâ* quàm in *Chronico* rationes, si tamen invicem accommodentur. *Primi* Successionem IX. quidem *Trajani* constituunt Libri *Pontaci* cum nostris etiam *Oxoniensibus.* Rectiùs *Editi* anno *Trajani* XI. repetito nimirum ab anno *Nervæ Cerdonis* initio. Suffragatur *Historia* quæ ejusdem *Trajani* XII. Jam enim à *Trajani* I. illam numerare diximus. Suffra- §. 6.

gantur etiam & numeri ſequentes qui ita invicem rectè reſpondebunt. Malè itaque *Proſper* qui IX. *Trajani* Coſſ. ſucceſſorem apponit *Primum*, ſecutus nimirum vulgarium Codicum errorem longè facillimum, notas numerales IX. pro XI. tranſponentium. *Eutychius Domitiani* XV. Unum enim *Cerdonis* annum ab illo prætermiſſum eſſe diximus.

§. 7. *Primo* annos XII. utroque Opere largitur *Euſebius*, & quidem conſentientiſſimis utrobique *Codicum* lectionibus. Sic enim *Rufinus*, *Eutychius*, *Syncellus*, *Nicephorus* Patriarcha cum duobus ejus, quos dixi, Codicibus MSS. Unus VII. duntaxat concedit *Mertonenſis*, Librarii vitio ut videtur, quinarii ut videtur numeri notam pro denarii notâ reponentis. Sic anno *Hadriani* IV. *Juſtum* ſucceſſiſſe oportebit, cui anno illum apponit *Proſper*, proinde XI. annis *Cerdonis*, *Primi* XII. agnitis. Tot enim anni intercedunt à *Nervæ* Imperio ad IV. *Hadriani*. *Euſebius* III. utrobique tribuit, & quidem hoc in loco conſentientiſſimis etiam Codicibus atque MSS. ad unum omnibus. Sic *Hiſtoriæ* errorem *Chronico* interpolandum cenſuere Librarii, prætermiſſi anni ultimi Domitiani. Nec viderunt ſic X. duntaxat Primi annos conſtare poſſe ſi à *Trajani* XII. numerentur. Nec plures. Ego *Euſebium* in *Autore* quem ſecutus eſt reperiſſe crediderim, refragantibus licèt hodiernis *Euſebii* exemplaribus. Nec enim aliter fieri potuit ut *Alexandrum Romæ* & *Primum Alexandriæ* pro *coævis* haberet *Euſebius*, & Succeſſores utriuſque *Juſtum Alexandriæ*, *Xyſtum*que *Romæ coævos* itidem numeraret. Nemo eſt quin videat ita *Alexandri* annos & *Primi* concurrere invicem atque reſpondere oportere, ut uno pariter ejuſdemque Imperatoris anno cœperint, & uno etiam & communi ejuſdem Imperatoris anno Succeſſores acceperint, & proinde non plures *Primo* annos concedi poſſe quàm fuerant conceſſi *Alexandro*. X. autem annos *Alexandro* illum conceſſiſſe jam ſuprà manifeſtum eſt. Ita fiet ut II. *Hadriani* anno ſucceſſerit uterque tam *Xyſtus Romæ* quàm *Juſtus Alexandriæ*.

Et

Et quidem si quis annos Pontificum *Alexandrinorum* ab initio *Aniani* Ær. *vulg*. LXII. ad initium *Petri Ær.vulg*.CCC. recenseat, *biennium* redundare sentiet, hoc utique in loco detrahendum. Id quod etiam è sequentium Pontificum numeris constabit adhuc manifestiùs. Errat autem immaniùs *Eutychius* qui quo anno cœpit *Primus* eundem desiisse, Successoremque *Justum* accepisse credidit, *Trajani* XI. Erat tamen erroris *occasio* quòd non deessent Autores qui *Alexandro Romano*, pariter ac *Primo Alexandrino*, XII. annos concederent, ut infrà videbimus. Hos habuit ob oculos fortassis *Eusebius*. Et cum observâsset, in *Canonis* dispositione, sic demum respondere numeros suos universos, sic etiam concurrere initia utriusque & fines, si X. utrique assignarentur; aliunde etiam observaret fuisse qui *Romano* etiam Episcopo XII. annos attribuerent, inde forte XII. annos *Alexandrino* Episcopo attribuerit, propter illum nempe Synchronismum. Oblitus nimirum in alio duntaxat X. annorum numero contigisse illum *Canonis* Chronici concursum. Oblitus etiam, propter depressum plusquam oportuit initium *Euaresti*, factum ut contractiores potiùs inde numeri sibi viderentur eligendi. Id sane certum est biennio illi, in *verâ*, ut dixi, *Chronologiâ* nullum prorsus esse locum.

Justo annos XI. utrobique tribuit *Eusebius*, & quidem suffragantibus utriusque Operis Excriptoribus, *Rufino*, *Prospero*, & Codicibus omnibus cum nostris etiam *Oxoniensibus*. Et tamen X. duntaxat agnoscunt *Eutychius*, *Syncellus* & *Nicephorus* tam editus quàm in nostris quoque MSS. hic utique miminè audiendi ubi de *Eusebianâ* lectione constat. Desinent illi anno *Hadriani* XIII. *Eusebius* anno ejusdem *Hadriani* XIV. Successionem assignavit *Eumenis*, anni unici duntaxat errore. Et tamen *biennium* postulabat biennium *Primi* addititium è duobus illis, ut videtur, *Claudii* atque *Domitiani* prætermissis annis, pro *Historiæ* calculis, in anteriora protrusum. Ita factum ut quos uno eidemque anno *Hadriani* attribuerit *Chronicon Xystum* §. 8.

 Romæ,

Romæ, Justumque Alexandriæ, illi, ex novis hisce *Historiæ* erroribus, duobus essent annis ab invicem sejungendi. Sed vel inde constat II. *Hadriani Xysti* initium assignâsse *Chronicon*. Nec enim aliter fieri potuit ut XIIII. *Hadriani* succedens *Alexandriæ Eumenes*, anno uno mensibusque aliquot seriùs successerit *Alexandriæ* quàm successerit *Romæ Telesphorus*, quod tamen de suâ in *Historiâ* dispositione idem ipse affirmat *Eusebius*. Hoc tamen ut *biennium* explerent, XV. potiùs *Hadriani Eumenem* apponunt nonnulli, sed pauciores illi, *Pontaci* MSS. cum nostris etiam *Oxoniensibus*. XV. etiam ejusdem *Hadriani* Coss. *Prosper*. Sed errorem satis manifestò produnt numeri sequentes.

§. 9. *Eumenis* annos XIII, magno rursus utriusque Operis consensu, agnoscit *Eusebius*, etiam suffragante *Syncello*. XII. duntaxat *Eutychius*, X. *Nicephorus* excusus, VIII. Codex ejusdem *Nicephori* Patriarchæ *Londinensis*. Sic illi invicem diffident Excriptores cum semel à veritate discesserint. XIV. tribuit intervallum *Prosperi*, à XV. nimirum *Hadriani* ad VIII. *Pii* Coss. Errore tamen manifesto. Detraxit enim *Marco* annum illum quem *Eumeni* assignavit. Sic itaque V. *Pii* decesserit *Eumenes*. Nec aliter illam Successionem repræsentant Codices impressi. VI. quidem ejusdem Imperatoris anno tribuunt Codices quamplurimi *Pontaci*, VII. alii cum Codice nostro *Mertonensi*, suffragante etiam *Prospero*. Jam enim monuimus VIII. illos *Pii* Coss. Successori *Eumenis Marco* potiùs esse annumerandos. IX. denique *Contractus*. Tantam nobis confusionem peperere Librarii. Firmant tamen receptam impressorum Codicum lectionem numeri sequentes, ita certè constringunt ne possit ad ulteriora promoveri. Firmat & illud quod *Pium* Romæ *Marcumque* Alexandriæ Pontifices pro
Hist. Eccl. IV. 11. *coævis* habuerit *Eusebius*, non aliâ proculdubio de causâ ille quàm quòd in unum eundemque *Pii Imperatoris* annum, pro *Chronici* sui dispositione concurrissent. Rectè itaque, & pro mente *Eusebii*, *Telesphori* annum unum, &

Primi

Primi duos è nostris Tabulis exclusimus. Sic enim fiet ut intervalla respondeant.

§. 10. Nec minor est in *Marci* etiam annis utriusque Operis *Eusebiani* consensus. X. enim illi annos tribuit, & quidem etiam consentiente *Syncello*, consentiente etiam *Prospero*, si tamen Coss. ejus, eo quo dixi modo, pro ejus mente, restituantur. *Celadionis* enim Successionem XVII. Imperatoris *Pii* Coss. apponit. XV. largitur *Eutychius*, à X. nimirum *Hadriani* anno ad *Pii* IV. XIII. *Nicephorus* Patriarcha, suffragantibus ejusdem Codicibus MSS. Sed verò *Eusebianæ* lectionis antiquitatem confirmat *Rufinus*. Quo *Pii* Imperatoris anno successerit decesseritve *Marcus*, nihil in *Historiâ* tradit *Eusebius*. Tradit equidem in *Chronico*, sed, ut fieri solet in locis suspectis, pro exemplarium diversitate diversissimè. XII. ejus anno *Celadionis* successionem statuunt impressi, & plerique *Pontaci* Codices MSS. cum nostro etiam recentiore *Oxoniensi*. XIV. alii, & bono numero, Codices in quibus & noster quoque *Mertonensis*. Sunt etiam qui XVI. XVII. *Pii* Coss. *Prosper*. IV. *Pii Eutychius*. Nemo rectè. XV. statuendam suadent quæ suprà diximus. Nec adeo procul aberrant qui XIV. reponebant aut XVI.

§. 11. *Celadioni* anni XIV. utrobique assignantur, hic etiam *Historiæ* lectionem confirmante *Rufino*, Chronici item lectionem confirmantibus quotquot habemus *Chronici* exemplaribus, etiam confirmante *Syncello*. X. duntaxat *Nicephorus* Patriarcha tam *Editus*, quàm in MS. etiam *Londinensi*. XI. *Eutychius*. XII. *Prosper*, à *Pii* nimirum XVII. ad VI. *Marci* Coss. Jam enim suprà probatum dedimus, pro mente *Prosperi*, XXIII. Coss. paria esse *Pio* assignanda. Et quidem rectè ille annum designavit quo saltem obierit *Celadion*. VI. enim *Marci* Successorem accepisse testantur plerique Codices *Pontaci* cum nostro etiam recentiore *Oxoniensi*. V. *Marci* alii cum nostro *Mertonensi*, non longe illi à veritate recedentes. Longius certè *Contractus* qui *Marci* X. Nec enim *Eutychius* forte nomi-

nominandus qui *Pii* XV. Sed verò inquies, VIII. *Marci*
H.E.IV.19. *Celadionis* obitum constitutum ab *Eusebio* in *Historiâ*, ὡς ὄγδοον ἐλαύνοντος τῆς λειτουργίας ἡγεμονίας, & quidem eodem anno quo etiam decesserit *Anicetus*, quod *Marci* VIII. pro rationibus *Eusebianis* contigisse supra in *Romanâ* Successione probavimus. Atque obitum *Aniceti* primo loco memoratum è *Chronici* situ desumpsit *Eusebius*. *Celadionis* obitum quo anno esset statuendus, è vitiosis collegit *Historiæ* ratiociniis. Omissum antea in Successionis *Alexandrinæ* supputatione unum *Domitiani* annum jam antea monuimus. Inde factum ut Successiones in *Historiâ* memoratas, *uno*, quàm per *Chronici* seriem oportuit, seriùs anno reposuerit. Accedit jam in *Antonini Pii* temporibus error alius. Cum enim XXIII. annos *solidos* illi tribuisset in *Chronico*, non plures tamen quàm XXII. eidem assignavit in *Historiâ*. Inde colligimus annum illum *Marci* VIII. in Historiâ eundem esse reverâ qui VI. recensetur in *Canone*, rectèque adeo, & pro Principiis *Eusebii* constitutum à nobis obitum *Celadionis* utcunque videamur à *verbis* ejus in *Historiâ* discessisse. Colligimus præterea non è notis *Historicis*, sed *supputatione*, collegisse *Eusebium* coævos fuisse quos ille tanquam *coævos* uni eidemque alligavit ejusdem Imperatoris anno. Videmus enim qui, pro *veris* calculis coævi *non* erant, cum tamen *supputationis* vitio in eundem *Imperatoris* annum viderentur incidere, ab illo tanquam verè *coævi* fuissent, eidem anno fuisse assignatos. Et cum annus ille *Marci* pro *Historiæ* calculis VIII. sit tamen VI. pro accuratioribus *Chronici* rationibus; colligimus denique duos illos *Primi* annos, rectè nos, & pro verioribus ipsius *Eusebii* rationibus, à Tabulis nostris exclusisse.

§. 12. Par etiam est *Eusebii* in annis *Agrippini* utrobique consensus, cujus annos numerat XII. Eidem XIV. tribuit *Eutychius* & *Nicephorus* editus, & *Codex* ejusdem Nicephori *Oxoniensis*. Errorem inde natum existimo quòd, in annis Imperatorum *Chronici* rationes cum rationibus *Historiæ* confu-

confuderint. Nempe à VI. *Marci* quo ejus initium à *Chronico* constitutum modò ostendimus anni intercedunt XIV. ad I. *Commodi* quo obitum statuunt falsæ *Historiæ* rationes. Convenit tamen in intervallo *Eutychius*, à XV. *Pii* ad V. *Marci*. Annos enim *Pio* cum *Historiâ* XXII. duntaxat tribuit *Eutychius*. Confirmat præterea lectionem *Historiæ* *Rufinus*, *Chronici Syncellus* & *Codex* Nicephori sincerior *Londinensis*. Finem *Agrippini* XVII. *Marci* apponebant multi *Pontaci* Codices, XIX. alii cum nostris *Oxoniensibus* atque Editione *Pontaci*. I. *Commodi* statuit *Historia*, pro recepto jam *biennii* errore cujus modò meminimus, qui etiam error in nonnullos etiam *Chronici* Codices irrepsit. Nobis à VI. *Marci* numerantibus in XVIII. ejusdem finis erit statuendus *Agrippini*. Suffragante nimirum *Mariano*, suffragantibus etiam *Historiæ* rationibus, si quidem detrahatur *biennium* illud quod malè additum probavimus.

Juliano rursùs idem numerus utrobique tribuitur, tam in *Historiâ* quàm in *Chronico*, X. nimirum annorum. XV. tamen *Nicephorus* Patriarcha *Editus* & *Codex* ejusdem *Oxoniensis*. Lectioni *Eusebianæ* receptæ astipulantur *Rufinus*, *Eutychius*, *Syncellus*. Sic IX. *Commodi* successerit *Demetrius*. Ita impressi *Chronici Eusebiani* Codices. Ita plerique *Pontaci* MSS. Ita Codex alter recentior *Oxoniensis*. Ita denique *Prosper*, si tamen rectè intelligatur. *Demetrii* enim Successionem VIII. apponit *Commodi* Coss. Noni illi sunt *Commodi* Coss. si quidem *Marci* Coss. vigesimos *Commodo* accenseas, quod suprà faciendum ostendimus. VIII. tamen tribuunt Codices alii *Pontaci*, cum nostro quoque *Mertonensi*. Plures X. cum *Contracto*, cui etiam suffragatur *Historia*. Eodem enim anno *Demetrium* ait successisse *Alexandriæ* quo *Romæ* *Victor*, post annum *Eleutheri* (ut in *Historiâ* voluit *Eusebius*) XIII. quem X. *Commodi* fuisse constat è nostris *Tabulis* ad illius mentem concinnatis. Eodem etiam anno unde anni *Demetrii* XLIII. inchoati in X. *Alexandri* annum desinent, pro calculis *Eusebii*, quem etiam *Commodi* §. 13. *Euseb.* H.E.V. 22.

I.

X. fuisse ex iisdem constat Tabulis. Inde satis manifestò constat *Eusebio* ipsi, non *Librariis*, errores hosce tribuendos esse, tam quòd *Eleutheri* finem prædicto anno *Commodi* X. assignârit, quàm quòd etiam *Demetrii Alexandrini* initium. Sic ille nimirum supinâ admodùm negligentiâ, diversitate calculorum Posteros implicuit. Nec vidit tamen ita utique constare non posse numerum à se *Juliano* paulo antea assignatum. X. enim ejus anni à I. *Commodi* accersiti in alium ejusdem annum desinere non poterunt quàm XI. Atqui annum, pro falsis *Historiæ* calculis XI. eundem esse monuimus qui IX. erat in *Chronico*, duobus nimirum annis in anteriora protrusis. Ita vel ex hoc *Eusebii* errore colligimus rectè habere *Tabulas* nostras, pro Principiis *Eusebii*. Perit tamen iste *Synchronismus* è vitiosâ duntaxat supputatione ejusdem natus *Eusebii*.

§. 14. *Demetrio* annos XLIII. utrobique tribuit *Eusebius*, lectionis veritatem confirmante *Rufino*, confirmante *Prospero*, omnibusque utriusque Operis Codicibus, quinetiam *Eutychio*, *Syncello* & *Nicephori* quoque Patriarchæ Codice *Londinensi*. X. tamen duntaxat annos eidem concedit *Nicephorus* editus à *Goare* & Codex *Nicephori Oxoniensis*; XI. editus à *Scaligero Nicephorus*. Ita Librariorum mendis conspurcatum illum habemus *Nicephorum*. Hoc autem Pontificatu nulla est in annis *Imperatorum* Historiæ à Chronico discordia. Sic itaque *Demetrio* successerit *Heraclas* anno IX. *Alexandri*. Et quidem illo ipso anno Successionem illam consignant Codices plerique *Pontaci*, nostris etiam suffragantibus Codicibus *Oxoniensibus*. VII. *Alexandri* Coss. apponit *Prosper.*, I. ejusdem anno *Eutychius* prorsus hoc in loco qui audiatur indignus. Erant tamen *Pontaci* Codices duo qui X. potiùs reponendum censerent. Numerum illum hausit forte ex *Historiâ* Librarius. X. ait
Hist. Eccl. VI. 26. *Eusebius* annum fuisse *Alexandri* cùm ab *Alexandriâ* *Cæsaream* migraret *Origenes*. Hoc illum è *Scripto* aliquo *Origenis* adversùs *Demetrium* didicisse verisimile est, ut proinde notam inde *Historicam* habeamus, ad quam hæc

Alex-

Alexandrinorum Pontificum Successio omnino exigenda sit. Ait enim non multò postea, οὐκ εἰς μακρὸν, defunctum *Demetrium*, suffectumque esse *Heraclam*. *Origenis* illam expeditionem XI. *Alexandri* nonnulli, alii XII. tribuebant *Pontaci* Codices. *Marianus* rectè X. Nec est quòd dubitemus ex *Historiâ* corrigendos esse *Chronici* Codices, in his præsertim numeris qui non è *Canonis* dispositione, sed ex *Autorum* fide, colliguntur. Et verò è nostrarum Tabularum situ constat annum *Alexandri*, pro *Eusebiani Chronici* dispositione IX. X. tamen ejusdem Principis anno, pro parte ejus maximâ, reverâ respondere. Ipso enim illo anno *Martii* VI. X. annum *Alexander* inchoavit. Ita fieri potuit, ut post illum *Martii* diem Expeditionem in *Græciam* cœperit *Origenes*. Et cum obiter in *Palæstinâ* ordinatus esset, inde nata est occasio *Demetrio* primæ adversùs *Origenem* sententiæ quæ Ecclesiâ *Alexandrinâ* & Catechistico munere illum exuebat. Ea satis commodè ferri potuit in Synodo *Paschali*, & in Epistolâ ἑορταστικῇ, quæ erant ut plurimùm *Encyclicæ*, & de rebus agebant ad Ecclesiæ *disciplinam* spectantibus. Ita certè Epistolis *Paschalibus Origenis* memoriam doctrinamque damnavit recentior *Theophilus*. Hâc occasione cum *Origenis* etiam Ordinatores perstringeret *Demetrius Theoctistum* Cæsareensis *Alexandrumque* Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopos; illi autem factum suum, ipsumque adeo *Origenem*, defenderent: inde secunda nata ejusdem *Demetrii* in *Origenem* sententia, quâ etiam *Presbyterio* pulsus est. Et quidem reversus ex *Hellade* per *Ephesum* atque *Antiochiam Origenes* jam concitatas illas reperit à *Demetrio* de suo nomine lites *Alexandrinas*, scripsitque ipse ad Amicos in *Ægypto* Epistolam illam cujus partem nobis conservavit in suâ, pro *Origene*, Apologiâ *Rufinus*. Secundam autem hanc sententiam in secundâ Synodo decretam esse constat, *Autumnali* nimirum, ut videtur illâ, pro receptâ temporum illorum consuetudine. Ita partem hujus Anni maximam constabit

Phot. Biblioth. Cod. 118.

superâsse *Demetrium*, nec ad finem anni tamen pertigisse, qui à Synodo *Autumnali*, non multò postea sit mortuus. Rectè itaque, & pro mente *Eusebii*, & pro *Historiæ* veritate, *Primi* duos annos superfluos exclusimus. Rectè etiam alios omnes hujus Successionis annos *rotundos* numeravimus. Nec longe ab *Historiæ* veritate hucusque discessisse verisimile est veras genuinasque *Eusebii* rationes.

§. 15. *Heraclæ* annos XVI. tribuit utrobique sibi satis consentaneus *Eusebius*. Receptæ etiam Lectioni suffragantur *Syncellus*, & Codex *Nicephori* Patriarchæ *Londinensis*. *Prosper* à VII. *Alexandri* Coss. ad Coss. *Philippi* VI. Annos nimirum *Alexandri* V. duntaxat numerat præterea vitiosus *Prosper*, quibus si VI. *Gordiani*, & VI. alios *Philippi* adjeceris, XVII. conficient in universum. *Rufinus* nescio quo *denarii* omissi errore, VI. tantummodò. *Eutychius* XIII. *Nicephorus* editus, & Codex ejusdem *Oxoniensis* XLIII. *Historia Miscella* & *Contius* ex eodem *Nicephoro* XLVI. Qui certè Codices *Nicephori*, errore aliquo Librarii *Demetrii* annos *Heraclæ* tribuebant. Sed non faciunt ut de receptâ Lectione dubitandum sit Excriptores isti negligentissimi, ipsi præsertim adeo etiam invicem diversi. Et quidem annos illos *Heraclæ* III. *Philippi* Imperatoris anno terminat in Historiâ *Eusebius*, præter morem in nectendis Imperatorum annis accuratus. Firmat etiam lectionem *Rufinus*. Fieri potuit ut notâ aliquâ *Historicâ*, Magni, cujus toties cum laude meminit, *Dionysii* initium insignitum repererit *Eusebius*. Præsertim cum idem fuerit, etiam in Historiâ *Origenis*, quam omnium diligentissimè tractavit *Eusebius* celebratissimus. Quid si *Origenis* gestum aliquod memorabile ita consignatum fuerit quòd eodem tempore sit gestum quo Pontificatum susceperit ille *Dionysius*? Quid si illo ipso tempore ad *Philippum* Imperatorem & *Severam* ejusdem conjugem scripserit *Origenes*? Facit certè cur suspicemur ex *Historiâ* potiùs quàm è calculis is annus emanârit, quòd nec cum vitiosâ *biennii* supputatione, (quam

Hist.Eccl.VI. 36.

secutum

secutum diximus in *Historiâ*) nec cum *Chronici* numeris conveniat. V. potiùs *Philippi* tribuebant Codices quamplurimi *Pontaci* tam editi quàm MSS. quibus & noster suffragatur *Mertonensis*. VI. alii, in quibus & *Prosper*. VII. demum alii quibus locum omnem in superioribus exclusimus. Quòd si hoc non è *calculis*, sed ex *Historiâ* didicerit *Eusebius*: Sequetur sic anno *Philippi* III. *Eusebiano* tribuendum esse finem *Heraclæ*, ut fuerit etiam anno ejusdem Imperatoris verè III. includendus. Atqui initio III. anni *Eusebiani* III. *Philippi* annum verum è nostris Tabulis concludendum esse constat. Inde colligimus XVI. *Heraclæ* annum inchoatum esse duntaxat; sic illum nimirum à superioris anni *Autumno* esse repetendum, ut ab hujus anni *Martio* mense aut *Aprili* cœperit *Dionysius*. Quæ certè Observatio erit in *sequentium* Pontificum temporibus definiendis omnino utilissima.

Dionysio annos XVII. largiuntur omnes qui quidem *numerum* memorant, *Eusebius*, tam in Historiâ quàm in Chronico, *Rufinus*, *Eutychius*, *Syncellus*, *Nicephorus* Patriarcha tum editus tum in utroque ejusdem MS. *Prosper* numerum nullum habet, sed contrahit in majores quàm par erat angustias, è vitiosâ duntaxat, ut videtur, Chronici dispositione. Cœptum enim illius Pontificatum VI. *Philippi* Coss.IX. terminat *Gallieni*. Pessimè *Eutychius*, in hâc omni *Alexandrinâ* Successione prorsus ille qui memoretur indignus. II. enim *Maximini Dionysii* tribuit initium, finem verò I. *Gallieni*. Atqui certum ex *Athanasio* per aliquot annos *coævos* fuisse cognomines *Dionysios*, *Romæ* nimirùm Pontificem cum nostro *Alexandriæ*; Certum idem est è Scriptis *Dionysii* nostri *Alexandrini* tam *Eusebio* quàm etiam *Hieronymo* memoratis, quæ quidem *Dionysio Romano* jam Pontifici noster inscripserit: cum tamen I. *Gallieni* nondum sedem adeptus fuerit alius ille *Dionysius Romanus*. Quinetiam IX. *Gallieni* anno scripsit noster ad *Hermammonem* fratresque in *Ægypto* degentes. Sic enim ait, *Religiosissimus verò Deique amantissimus Imperator septennalem* Apud *Euseb.* H.E. VII.22,23.

§. 16.

circulum emensus nonum Imperii annum degit, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἑορτάσωμεν. E verbis postremis discimus illam quoque Epistolam fuisse ἑορταστικὴν, & paulo ante Festum *Paschale* anni *Gallieni* IX. scriptam. Cœpit autem sub finem anni CCLIII. cum Patre *Gallienus*. Sic *Pascha* anni ejus IX. in annum inciderit CCLXII. qui etiam *Eusebio* IX. numeratur *Gallieni*. Sed & aliam habemus temporis *Dionysii* notam adhuc recentiorem. Scripsit enim non quidem ad *Paulum Samosatenum*, sed illius tamen occasione Epistolam ad *Antiochenos*, teste *Synodo* ipsâ *Antiochenâ* quæ *Paulum* deposuit. Quinetiam ad *Synodum* invitatus est, cui tamen quo minùs interesse posset *senio* sese excusavit. Ergo ante obitum *Dionysii* jam Hæresim suam palam professus fuerat docueratque *Paulus*. Sed verò Hæresim suam in gratiam

Vid. *Athanas.* Ep. ad Solitar. *Theodoret.* l. II. Hæret. Fab.

Zenobiæ, quæ *Judæa* erat, *Paulum* ait excogitâsse *Nicephorus*. Id si verum est, non antea illam excogitatam oportuit quàm profligatis *Persis* atque omni ditione *Romanâ* pulsis,

Trebel. Poll. in *Gallien.* duob. c. 1.

Syriâ omni, ipsâque adeo potiretur *Antiochiâ Zenobiæ* maritus *Odenatus*. *Gallieno* & *Volusiano* Coss. anno nimirum Ær. *vulg.* CCLXI. factus est Augustus in Oriente *Macrianus*. Hujus L.B. in numo *Græco* legimus, unde illum II. saltem anni partem aliquam attigisse sequitur. Et tamen *Paschate* anni *Gallieni* IX. jam extinctum esse testatur *Dionysius* non ipsum modò *Marcianum*, sed & *stirpem* ejus utramque, tam *Macrianum* juniorem filium unà ab *Aureolo* cum Patre cæsum, quàm & *Quietum* filium alterum in Oriente relictum *Odenato* proditum à *Balistâ*. Sunt enim

Apud *Euseb.* H.E. VII. 23.

verba illa *Dionysii*; παγγενῆ ταχέως καὶ πρόρριζος ἐξηφανίσθη. Et alibi, ex eâdem tamen ejusdem ad *Hermammonem* Epistolâ,

Apud *Euseb.* ib. c. 10.

τὺς δύο παῖδας τὰς πατρῴας ἀναδεξαμένους ἁμαρτίας προσεγράψατο. Occisus est *Valens* (qui ipse *Pisonem* occiderat adversùs se missum à *Macriano*) *Jul.* 1. Unde discimus anno Ær. *vulg.* CCLXI. nondum affecto expeditionem adversùs *Gallienum* à *Macriano* esse susceptam. Transiit ipse

postea per *Orientem Illyricum* versùs cum exercitu *Macrianus*, ut proinde initio anni CCLXII. occisum oporteat, si quidem II. annum ipse inchoârit. Porro *Macriani Consecrationem* repræsentant apud *Occonem* numi. Ea certè ab aliis esse non potuit quàm à filio *Quieto* & amico *Balista*, nec à *Balista* post mortem filii à seipso proditi. Et quidem auditâ *Macriani* cæde *Quietum Odenatus* aggressus est, sic tamen, ut videtur, repente, ut & illum confecerit, & confecti nuncius *Ægyptum*, ante *Pascha* pervenerit. Cæso *Quieto* sic demum *Antiochiâ* potitus est *Odenatus*, sic *Paulum Antiochiæ* Episcopum obnoxium potuit habere *Zenobia*.

Sunt & alia à *Dionysio* nostro memorata quæ eundem *annum* denotent, imprimis Bellum *Alexandriæ*, quod tamen non fuerit utique diutinum, *Paschali* nimirum tempore ortum pariter atque profligatum. Sumpsit nimirum hoc ipso *anno*, post cædem *Macriani*, purpuram *Æmilianus Alexandriæ*, debellatus tamen captusque hoc Bello à *Theodoto*. Post Bellum γῆς ἀτμὸς & λοιμὸς idem memorat *Dionysius*. Et quidem *Gallieno Faustino*que Coss. *terræmotus*, *pestilentiam*que fuisse testatur *Trebellius Pollio*. Hucusque itaque illum pervenisse certum est. Ego illum annum CCLXIV. etiam attigisse mihi persuadeo. Vocatus est ad primam de causâ *Samosateni* Synodum *Dionysius*, tempore utique *pacato* & *Synodis* adeo colligendis idoneo. *Par* illa ægrè tandem supremo *Odenati* anno illo constituta est, profligatis *Persis*, acceptoque demum à *Gallieno* in Imperii participationem *Odenato*. Pacem illam cum *Romanis* post *decennalia* Gallieni factam testis est *Trebellius Pollio*. Decimos nimirum intelligit *Gallieni Natales* qui quidem annum ejusdem nonum exeuntem proximè exceperint, sub finem anni CCLXIII. Proinde *Gallieno* & *Saturnino* Coss. hoc ipso nimirum, de quo agimus, anno totius Orientis Imperium * adeptum *Odenatum* observavit idem *Pollio*. Volente nimirum *Gallieno*, à quo etiam *Augustus* † appellatus

§. 17.

Apud *Euseb.* H.E.VII.21.

Poll. duob. *Gallien.* c. 5.

In *Saturnin.* *Gallien.* fin.

* Duob. *Gallien.* c. 10.

† Ib. c. 12.

latus est. Tradit præterea *Joannes Malela* Autor ineditus anno *Antiocheno* ϡτι (sic enim habet Codex MS. pro τιϡ ann. nimirum CCCXIV.) capto jam *Valeriano* direptam esse à *Sapore Antiochiam*. Errore nimirum, quod quidem attinet ad *tempus* capti *Valeriani*, Scriptoris indiligentissimi crassissimo. Id potiùs, ut opinor, voluit Autor ejus, quicunque fuerit, *Antiochenus*, tempus nimirum consignare quo *Antiochiam* tanquam *Orientis* Metropolim cesserit *Odenato Gallienus*. In eo tamen erravit quòd anni *finem* signârit quo cœperit ab *Octobri* sive *Hyperberetæo Macedonico* annus *Antiochenus* CCCXIV. cùm initio anni cesserit *Gallienus*, qui cum anno *Antiocheno* concurrebat duntaxat CCCXIII. Hoc nimirum anno absolutis *Odenati* Bellis, jam poterant etiam è Regionibus longinquis accersiri ad Synodos rem Catholicam universam spectantes Episcopi, qui tamen ex *Oriente* præsertim conveniebant, cujus universi jus legitimum, hoc primùm anno, adeptus erat *Gallienus*. Poterant etiam è *Romanâ* ditione vocari quæ adhuc *Gallienum* Dominum agnoscebat, cum jam *Odenatum* amicum sociumque *Imperii* agnosceret ipse *Gallienus*. Aliter foret, suspecta fuisset *Dionysii* in Regionem alienam migratio dum fuerat *Odenatus* etiam ipse suspectus.

§. 18. Hucusque igitur *Dionysium* vixisse consentaneum est, nec verò quicquam est quod suadeat *seriùs* illum fuisse superstitem. Vetat imprimis, quòd hujus anni mense *Martio* aut *Aprili* XVII. annum nostrum oporteat complevisse *Dionysium*. Nec verò plures ejus annos patiuntur *Successorum*, ut videbimus, rationes, quæ *contrahendæ* potiùs quàm ampliandæ sunt. Vetat præterea quòd hoc ipso anno cæsus ipse fuerit *Odenatus*. Annum certè ejus IV. duntaxat memorant numi, nec gestum ejus aliquod memoriâ dignum legimus, quod non prioribus ejus annis præstiterit à *Valeriani* Captivitate inchoandis. Proinde partem hujus anni non magnam illum emensum esse verisimile est. Illo sublato unà periit concordia ditionis *Pal-*

myrenæ

myrenæ cum Imperio *Romano*, ut ne quidem potuerit ad Synodum *Antiochenam* noster vocari *Dionysius*. Post mortem enim *Odenati* misit *Gallienus* adversùs *Persas Heraclianum*, qui tamen in expeditione victus est à *Zenobiâ*, spoliatusque militibus. Vetat denique quòd ad primam duntaxat Synodum *Antiochenam* in causâ *Pauli* noster fuerit accersitus. Tantùm enim absum à Viri Maximi sententiâ qui unicam agnoscit in causâ *Samosateni* Synodum, ut *tres* etiam agnoscendas existimem. Prima illa erat cui interfuit non *Firmilianus* modò sed *Gregorius* etiam *Thaumaturgus* cum fratre *Athenodoro*, quorum nulla tamen mentio in supremâ illâ quam agnoscit Cl. Pater *Cestriensis*. Secunda alia cui adfuit *Firmilianus*, quem *bis* Antiochiam venisse testantur tertiæ Synodi *Antiochenæ* Patres qui unà ipsi aderant in *tertiæ* Synodi Epistolâ Encyclicâ. Tertiæ Synodi quo minùs adfuerit *Firmilianus* obstabat ejus mors. *Tarsi* enim in itinere defunctus est. Tribus hisce Synodis aderant etiam è *Ponto* & *Cappadociâ* & *Ciliciâ* Episcopi, & universâ adeo quà patebat *Orientali* Diœcesi, non *Syriæ* duntaxat *Antiochenæ* Provinciales qui bis solebant quotannis, pro illius ævi Disciplinâ, convenire. Ad *primam* vocatus duntaxat noster *Dionysius*, tempus tamen ipsum quo Synodus ipsa convenerit, non videtur attigisse. *Sententiam* enim suam duntaxat Scriptis indicavit, nec illis tamen ad *Paulum* missis, sed ad Orthodoxos *Antiochenos*, ad *Synodum* ipsam proculdubiò scripturus si quidem Synodi *tempus* attigisset. Malè itaque anno *Gallieni* IX. successionem *Maximi* assignant nonnulli Codices *Chronici*, suffragante *Prospero*, & nostro quoque *Mertonensi*. X. alii cum Codice secundo *Oxoniensi*. Et illi quoque perperam. Rectiùs alii plerique qui XI. potiùs attribuunt. Qui XII. attribuerit, Codicem nullum, seu editum, seu MS. invenimus. Cum itaque Anno *Gallieni* XII. *Dionysii* obitum reponere videtur *Historia*, id ego ita intelligendum arbitror quòd illo præsertim Anno fuerit de *Pauli* causâ disceptatum. Ait enim *Eusebius*,

πάντων

Hist. Eccl. VII. 28.

πάντων κατὰ καιροὺς διαφόρως καὶ πολλάκις ἐπὶ ταυτὸ συνιόντων, λόγοι καὶ ζητήσεις καθ' ἑκάστην ἀνεκινοῦντο σύνοδον. Interprete Valesio, *Omnibus vario tempore diversimodè ac sæpenumerò in unum coeuntibus, multæ Disputationes & Quæstiones in unoquoque consessu agitatæ sunt.* Hæc ille ita intellexit quasi nimirum hæc diversis ejusdem Synodi duntaxat *consessibus* fuissent disputata, cum *Græca* tamen de *Synodis* diversis κατὰ καιροὺς, *tribus* nimirum, quas dixi, illis loquantur manifestissimé. Atque ita omnia facilè conciliantur. *Primam* enim Synodum quò accersitus, non adfuit tamen, *Dionysius*, hoc ipso anno *Gallieni* XI. *Odenati* ultimo, *Christi* CCLXIV. celebratam existimo. *Secundam* anno sequenti *Gallieni* XII. *Zenobiæ* filiorum tutelam administrantis I. quò etiam venerit secundâ vice *Firmilianus.* Nec enim *bis* eodem anno è partibus adeo longinquis Episcopos convenisse verisimile est. His itaque primis Synodis, præsertim posteriore, cum *Samosateno* disputatum est. Disputantibus autem illis, necdum sententiam decretoriam proferentibus, nostrum esse defunctum *Dionysium,* non quidem quòd ad Disputationes ipsas pervenerit, *secundâ* nimirum Synodo præsertim agitatas, sed quòd ante *sententiam* decesserit. Sic quidem Autor *Eusebii* ut existimo, quæ tamen ita ipse intellexerit *Eusebius* quasi nimirum ipso Disputationis anno *Gallieni* XII. decessisset *Dionysius*, nec vidit Scriptor indiligentissimus cum suis hoc pugnare rationibus. *Tertia* demum Synodus quæ *Samosatenum* deposuit, *Domnum*que in ejus locum suffecit, XIII. *Gallieni* anno coacta est, pro rationibus, in *Chronico,* etiam *Eusebianis,* Christi nimirum CCLXVI. jam rerum potiente *Zenobiâ*, quæ proinde passa non est ut motum officio suâ causâ *Samosatenum* Orthodoxi etiam ædibus Ecclesiasticis expellerent. Quæ etiam causa infensiorem *Samosateno* fecit *Aurelianum,* quòd *Zenobiam* expertus fuerat propitiam.

Mximo

Maximo annos XVIII. in utroque Opere concedit *Eusebius*, suffragante etiam *Rufino*, suffragante *Prospero* pro hodierni Codicis vitiosis rationibus, suffragantibus denique *Eutychio* & *Syncello*, & *Nicephori* Codice emendatiore *Londinensi*. Nescio tamen quo errore exciderit denarius numerus *Nicephoro* edito & Codice *Oxoniensi* & mendoso alibi *Syncello*. Ita VI. *Probi* anno successerit *Theonas*, & quidem rectè pro *Chronici* Codicum plurimorum lectione, in quibus & nostri *Oxonienses*. Suffragatur *Prosper* & *Contractus*. Habuit *Pontacus* Codicem qui IV. *Probi* anno, habuit & alium qui V. attribuerent, sed nec *numero* illos, nec *Antiquitate* cum nostris, nec ipso etiam *consensu*, conferendos. Convenit porro VI. tam veris *Historiæ* rationibus, quàm etiam *Eusebianis*. Cum enim VI. ille Probi annus Eusebianus VII. ejusdem Probi, quam attigit, partem, & primi etiam *Cari* partem complectatur; *Maximus* tamen XVIII. suum annum *priori* ejus parte absolvit quæ ad *Probi* VI. referenda erat. Et quidem *postremis* hisce & coævis *Eusebio* Pontificibus cum & accuratiores habeamus *Eusebii* rationes, poterunt etiam ab eodem anni verè *Historici* designari. §.19.

Theonæ annos XIX. utrobique numerat *Eusebius*, numerant *Rufinus*, *Nicephorus*, tam editus ille quàm etiam in utroq; MS. numerant præterea *Eutychius* atque ipse *Syncellus*, quanquam alibi XVIII. duntaxat largiatur, non minùs ipse à seipso quàm à *veritate* diversus. Finem ejus ex initio *Petri* discimus. *Petri* autem initium XVII. *Diocletiani* apposuit *Chronicon*, nullâ, hoc in loco, *Codicum* discrepantiâ. Sic ille nimirum consignatum repererat pro rationibus verè *Historicis*. Incipit autem annus Diocletiani *Historicus* XVII. à *Sept.* XXVII. illius anni *fine* qui annus ejusdem *solidus* XVI. numeratur in *Canone*. Sic videmus anni XIX. *menses* aliquos duntaxat attigisse *Theonam*. Et quidem hoc ipso anno terminandum esse Pontificatum *Theonæ* è notis *Petri* manifestis constabit. §.20.

§. 21. *Petri* enim finem adeo exploratum habemus in Historiâ, ut sit proinde pro universæ hujus Successionis normâ statuendus. X. ejus annos duntaxat *Eutychius*, XI. *Syncellus* & *Nicephorus*, tam editus ille quàm etiam in Codicibus,
Hist.Eccl.VII. 31. quos dixi, MSS. *Eusebius* XII. quos etiam sic distribuit ut *tribus* ante Persecutionem exactis, IX. ipse Persecutionis anno sit passus. Et quidem de *tribus* illis, quæ Persecutionem præcesserint annis ita loquitur, quasi nondum illos *Petrus* absolvisset. Πρὸ τοῦ (inquit) διωγμοῦ τρισὶν οὐδ' ὅλοις ἔτεσιν ἡγησάμενος τῆς ἐκκλησίας, &c. Rectè nimirum pro illis, quas modò dedimus, rationibus. A *Sept.* enim XXVII. anni solidi *Diocletiani* XVI. quo tamen cœpit annus ejusdem *Historicus* XVII. ad *Terminalia* Feb. XXIII. quo die cœpit Persecutio secundum *Lactantium* (idem erat mensis *Dystri*, pro novatâ *Syro-Macedonum* ratione. III. VII. verò Kal. *Martii Romani*, quos quidem calculos se-
Euseb.H.E.VIII. quitur *Eusebius*) annus numeratur III. duntaxat inchoatus. Passus idem est *Nov.* XXV. ut ex Excerptis *Scaligeri* Barbaro-Latinis discimus, & quidem anno Persecutionis IX. ut ipse etiam fatetur *Eusebius*, eodem nimirum anno quo decessit *Galerius*, ageretque jam *Nicomediæ* in *Galerii* ditione *Maximinus*. Hæ notæ alteri anno non conveniunt quàm qui numeratur in Ærâ *vulgari* CCCXI. Proximus enim *November* anni CCCXII. in X. Persecutionis annum incurrit ab ejusdem anni *Terminalibus* inchoatum. Sic annos *solidos* XI. duntaxat absolverit *Petrus*, partem anni XII. admodùm modicam attigerit, quæ fuerit nimirum inter *Sept.* XXVII. & *Nov.* XXV. contenta. Ad eundem plane modum quo & in anno *Theonæ* XIX. factum ostendimus. Atque ex hoc fine Successionis *Alexandrinæ* certissimo illud etiam constat rectè nos supradictum *Primi* biennium à rationibus *Eusebianis* exclusisse, utcunque refragantibus hodiernis *Eusebii* antiquissimisque, quotquot habemus, Exemplaribus.

Credi-

Credideram equidem aliquando annos *Imperatorum* quibus *Pontifices Alexandrinos* conjunxit *Eusebius*, ex *Autoribus* illum didicisse; atque ita annos illos redundantes in universâ ab *Aniano* ad *Petrum* Successione conciliari posse, quòd cum annos *solidos* duntaxat numeret *Eusebius*, minutias annorum nullas ex Autoribus ipse didicisset, ita factum sit ut annos nonnunquam *mutilos* pro *solidis* numerârit, redundentque adeo in summâ universâ duo tresve anni, quos ille mutilos pro solidis accepisset. Fecit ut ita crederem quòd sic fere solerent Scriptores *Orientales* res in *Oriente* gestas Successionesque certis *Imperatorum* annis alligare, quas quidem in *Romani* Imperii usum conscriberent. Nec enim aliam habebant Epocham, quæque adeo posset per universum, quà patebat, Imperium intelligi. Desiit fere in usu esse Epocha ab *Urbe Condita* post *Imperatores*. Seriùs autem innotescebant in *Oriente* singulorum annorum *Consules* quàm ut per illos possent res in *Oriente* Historicæ commodè accurateque designari. Sic itaque reliquis *Palæstinæ* Principibus annum *Tiberii* tanquam omnium notissimum adjunxit S. *Lucas* quo cœperit Evangelium prædicare Dominus. Sic multis in locis *Josephus*. *Agrippæ* majoris Principatum *Caii* annis & *Claudii* designat; *Philippi* obitum anno, quo decesserit, *Tiberii*. *Herodis Chalcidensis* Regnum annis similiter conclusit quibus fuerit ingressus mortuusque *Claudii*. Sic & initium Belli *Judaici* XII. *Neronis* anno, & captam Urbem *Hierosolymitanam* II. anno *Vespasiani*, & clausum, in *Ægypto* quoque, Templum Judæorum *Heliopolitanum* IV. etiam ejusdem *Vespasiani*. Unde intelligimus sic etiam tempora sua consignare solitos *Ægyptios*. Mitto alia, quæ ex uno *Josepho* colligi plura possent quàm quæ hîc commemorare vacet, exempla. Sic anno *Hadriani* Belli sub *Barcochebâ* Judaici tempus notavit *Ariston Pellæus*. Ejusdem *Hadriani* anno mortem etiam *Basilidis* Hæretici, seu *Agrippa Castor*, seu alius quispiam antiquus Autor qui rem gestam proximè attigerit. Sic & Præfecturas *Alexandrinas Caii* annis *Philo*. §. 22.

Hæc equidem habemus exempla è paucis illis quæ extant veterum Scriptorum *Orientalium* monumentis, è paucis rursùs rerum gestarum notis *Chronologicis*. Refragatur tamen quo minùs id credamus hâc, de quâ agimus, causâ fuisse verum, quòd tantam viderimus in annis *Imperatorum* cum *Pontificum Alexandrinorum* annis committendis, *Historiæ* Eusebianæ atque *Chronici* discordiam, quæ certè tanta non est in annis *Pontificum* ex *Autorum* fide depromptis. Refragatur præterea quòd siquando annos Imperatorum *solidos* aliter numeret *Eusebius* in *Historiâ* quàm numerâsset in *Chronico*, discrepantia illa in annis *Imperatorum* similem prorsùs pariat in *Pontificum* annis consignandis discrepantiam, quæ tamen nulla utique futura erat si annos ipsos *Imperatorum* quibus successerint *Episcopi*, *Eusebius* ex *Autoribus* hausisset. *Annos* itaque *Pontificum* è *Libris* habuit *Eusebius* plerunque in utroque Opere invicem consentientissimos, *solidos* tamen illos & rotundos, non utique cum minutiis accuratos. Annos etiam *Imperatorum* quibus successerint *Pontifices* recentissimi proximique suæ memoriæ, hos etiam è *Traditione* colligere potuit & *Archivis*, siqui tamen fuissent in *Archivis* annotati. Reliquos ad initium *Aniani* è retrorsùm actâ supputatione collegit, non notis *Historicis*. Nec enim gesta *Alexandrinorum Pontificum* ante *Demetrium* ulla legimus, ne quidem in *Paschali* illâ controversiâ celeberrimâ quæ Ecclesiam Catholicam fere universam exercuit, unde notam aliquam *Historicam*, quæ postea perierit, saltem ipse colligere potuerit *Eusebius*. Ita duplici errori obnoxia erit omnis illa per annos fere CLXX. retrorsùm acta supputatio, seu *solidi* non fuerint anni *Pontificum*, seu etiam *Imperatorum*, qui solidi omnes supponuntur.

Romano-

Romanorum Pontificum *Alexandrinorum*que Chronologia *Eusebiana*, ad annos *Imperatorum* tam *Eusebianos* quàm *veros*, annosque *Christi* veros, comparata.

Roman. Pontificum.		*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Christi* pro Ær. *vulg.*
		Claudii.	*Claudii.*	
S. *Petrus* annis XXV. †		2	1/2	42
1/2		3	2/3	43
2/3		4	3/4	44
3/4		5	4/5	45
4/5		6	5/6	46
5/6		7	6/7	47
6/7		8	7/8	48
7/8		9	8/9	49
8/9		10	9/10	50
9/10		11	10/11	51
10/11		12	11/12	52
11/12		13	12/13	53
12/13		14	13/14 *Neron.* †	54
		Neronis.		
13/14		1	1/2	55
14/15		2	2/3	56
15/16		3	3/4	57
16/17		4	4/5	58
17/18		5	5/6	59
18/19		6	6/7	60
19/20	Pontif. *Alexan.*	7	7/8	61
20/21	*Anian.* an. xxii. †	8	8/9	62
21/22	1/2	9	9/10	63
22/23	2/3	10	10/11	64
23/24	3/4	11	11/12	65
24/25	4/5	12	12/13	66
25 *Linus* an.xii. †	5/6	13	13/14	67

Christi

Christi pro Ær. vulg.	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandrinor.*
68	*Neron.* 14 *Galb.* 1	*Neronis* 14	*Linus* 1/2	*Anianus* 6/7
69	*Galbæ* 1 *Othon.* & *Vitel.* 1 *Vespas.* 1	*Vespasiani* 1	2/3	7/8
70	1/2	2	3/4	8/9
71	2/3	3	4/5	9/10
72	3/4	4	5/6	10/11
73	4/5	5	6/7	11/12
74	5/6	6	7/8	12/13
75	6/7	7	8/9	13/14
76	7/8	8	9/10	14/15
77	8/9	9	10/11	15/16
78	9/10	*Titi* 1	11/12	16/17
79	10 *Tit.* 1	2	*Anencl.* an. XII. 12 1	17/18
80	1/2	3	1/2	18/19
81	2/3 *Domit.* 1	*Domitian.* 1	2/3	19/20
82	1/2	2	3/4	20/21
83	2/3	3	4/5	21/22
84	3/4	4	5/6	*Avil.* an. xiii. 22/1
85	4/5	5	6/7	1/2
86	5/6	6	7/8	2/3
87	6/7	7	8/9	3/4
88	7/8	8	9/10	4/5
89	8/9	9	10/11	5/6
90	9/10	10	11	6/7
91	10/11	11	*Clemens* an. IX. 12 1	7/8
92	11/12	12	1/2	8/9
93	12/13	13	2/3	9/10
94	13/14	14	3/4	10/11

Ponti-

Pontificum *Romanor.*		Pontificum *Alexandr.*		Imperatorum pro rationibus *Eusebii.*	Imperatorum pro rationibus *veris.*		Christi pr° Ær.vulg.
Clementis	4/5	*Avilii*	11/12	15	14/15		95
	5/6		12/13	16	15/16 *Nervæ* 1		96
	6/7	*Cerdo* an. XI.	13 1	*Nervæ* 1	1/2 *Trajani* 1		97
	7/8		1/2	*Trajani* 1	cum *Nero.* 1/2	post *Nero.* 1	98
	8/9		2/3	2	2/3	1/2	99
Euarestus an. VIII.	9/1		3/4	3	3/4	2/3	100
	1/2		4/5	4	4/5	3/4	101
	2/3		5/6	5	5/6	4/5	102
	3/4		6/7	6	6/7	5/6	103
	4/5		7/8	7	7/8	6/7	104
	5/6		8/9	8	8/9	7/8	105
	6/7		9/10	9	9/10	8/9	106
	7/8		10/11	10	10/11	9/10	107
Alexander an. X.	8/1	*Primus* an. X.	11/1	11	11/12	10/11	108
	1/2		1/2	12	12/13	11/12	109
	2/3		2/3	13	13/14	12/13	110
	3/4		3/4	14	14/15	13/14	111
	4/5		4/5	15	15/16	14/15	112
	5/6		5/6	16	16/17	15/16	113
	6/7		6/7	17	17/18	16/17	114
	7/8		7/8	18	18/19	17/18	115
	8/9		8/9	19	19/20	18/19	116
	9/10		9/10	*Hadrian* 1	20 *Hadrian* 1	19/20	117
Xystus an.X.	10 1	*Justus* an. XI.	10 1	2	1/2		118
	1/2		1/2	3	2/3		119
	2/3		2/3	4	3/4		120
	3/4		3/4	5	4/5		121

Christi a

Christi pro Ær. vulg.	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandr.*
122	5/6	6	*Xysti* 4/5	*Justi* 4/5
123	6/7	7	5/6	5/6
124	7/8	8	6/7	6/7
125	8/9	9	7/8	7/8
126	9/10	10	8/9	8/9
127	10/11	11	9/10	9/10
128	11/12	12	*Telesphorus* an. XI. 10 in Tabulis X. 1	10/11
129	12/13	13	1/2	*Eumenes* an. XIII. 11/1
130	13/14	14	2/3	1/2
131	14/15	15	3/4	2/3
132	15/16	16	4/5	3/4
133	16/17	17	5/6	4/5
134	17/18	18	6/7	5/6
135	18/19	19	7/8	6/7
136	19/20	20	8/9	7/8
137	20/21	21	9/10	8/9
138	21 *Pii* 1	*Pii* 1	10 *Hyginus* an. IV. 1	9/10
139	1/2	2	1/2	10/11
140	2/3	3	2/3	11/12
141	3/4	4	3/4	12/13
142	4/5	5	4 *Pius* an. XV. 1	13 *Marcus* an. X. 1
143	5/6	6	1/2	1/2
144	6/7	7	2/3	2/3
145	7/8	8	3/4	3/4
146	8/9	9	4/5	4/5
147	9/10	10	5/6	5/6
148	10/11	11	6/7	6/7

Ponti-

Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandr.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Christi* pro *Ær.vulg.*
Pii 7/8	*Marci* 7/8	12	11/12	149
8/9	8/9	13	12/13	150
9/10	9/10	14	13/14	151
10/11	10 *Celadion* an.XIV. 1	15	14/15	152
11/12	1/2	16	15/16	153
12/13	2/3	17	16/17	154
13/14	3/4	18	17/18	155
14/15	4/5	19	18/19	156
15 *Anicetus* an.XI. 1	5/6	20	19/20	157
1/2	6/7	21	20/21	158
2/3	7/8	22	21/22	159
3/4	8/9	23	22/23	160
4/5	9/10	*Marci* 1	23 *Marci* 1	161
5/6	10/11	2	1/2	162
6/7	11/12	3	2/3	163
7/8	12/13	4	3/4	164
8/9	13/14	5	4/5	165
9/10	14 *Agrippinus* an. XII. 1	6	5/6	166
10/11	1/2	7	6/7	167
11 *Soter* an. VIII. 1	2/3	8	7/8	168
1/2	3/4	9	8/9	169
2/3	4/5	10	9/10	170
3/4	5/6	11	10/11	171
4/5	6/7	12	11/12	172
5/6	7/8	13	12/13	173
6/7	8/9	14	13/14	174

Christi pro *Ær. vulg.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandr.*
175	14/15	15	*Soteris* 7/8	*Agrippini* 9/10
176	15/16	16	8 *Eleutherus* an. XV. 1	10/11
177	16/17	17	1/2	11/12
178	17/18	18	2/3	*Julianus* an. X. 12/1
179	18/19	19	3/4	1/2
180	12 *Commodi* 1	*Commodi* 1	4/5	2/3
181	1/2	2	5/6	3/4
182	2/3	3	6/7	4/5
183	3/4	4	7/8	5/6
184	4/5	5	8/9	6/7
185	5/6	6	9/10	7/8
186	6/7	7	10/11	8/9
187	7/8	8	11/12	9/10
188	8/9	9	12/13	10 *Demetrius* an. XLIII. 1
189	9/10	10	13/14	1/2
190	10/11	11	14/15	2/3
191	11/12	12	15 *Victor* an. X. 1	3/4
192	12/13	13	1/2	4/5
193	*Severi* 1	*Severi* 1	2/3	5/6
194	1/2	2	3/4	6/7
195	2/3	3	4/5	7/8
196	3/4	4	5/6	8/9
197	4/5	5	6/7	9/10
198	5/6	6	7/8	10/11
199	6/7	7	8/9	11/12
200	7/8	8	9/10	12/13

Ponti-

Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandr.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Christi* pro Ær. *vulg.*
Victoris 10 *Zephyrinus* an. XVIII. 1	*Demetrii* 13/14	9	8/9	201
1/2	14/15	10	9/10	202
2/3	15/16	11	10/11	203
3/4	16/17	12	11/12	204
4/5	17/18	13	12/13	205
5/6	18/19	14	13/14	206
6/7	19/20	15	14/15	207
7/8	20/21	16	15/16	208
8/9	21/22	17	16/17	209
9/10	22/23	18	17/18	210
10/11	23/24	*Caracallæ* 1	18 *Caracal.* 1	211
11/12	24/25	2	1/2	212
12/13	25/26	3	2/3	213
13/14	26/27	4	3/4	214
14/15	27/28	5	4/5	215
15/16	28/29	6	5/6	216
16/17	29/30	7	6/7 *Macrin.* 1	217
17/18	30/31	*Macrin.* 1	1/2 *Elagab.* 1	218
18 *Callistus* an. V. 1	31/32	*Elagabali* 1	1/2	219
1/2	32/33	2	2/3	220
2/3	33/34	3	3/4	221
3/4	34/35	4	4 *Alexandr.* 1	222
4/5	35/36	*Alexandri* 1	1/2	223
Urbanus an. VIII. 5/1	36/37	2	2/3	224
1/2	37/38	3	3/4	225
2/3	38/39	4	4/5	226

Christi pro Ær. *vulg.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	Pontificum *Romanor.*	Pontificum *Alexandr.*
227	5/6	5	*Urbani* 3/4	*Demetrii* 39/40
228	6/7	6	4/5	40/41
229	7/8	7	5/6	41/42
230	8/9	8	6/7	42/43
231	9/10	9	7/8	*Heraclas* an. XVI. 43/1
232	10/11	10	*Pontianus* an. V. 8/1	1/2
233	11/12	11	1/2	2/3
234	12/13	12	2/3	3/4
235	13 *Maxim.* 1	13	3/4	4/5
236	1/2	*Maximini* 1	4/5	5/6
237	2/3 *Mar. & Balb.*	2	*Anteros* mens. 1. 5 *Fabianus* an. XIII. 1	6/7
238	*Gordian* 1	3	1/2	7/8
239	1/2	*Gordiani* 1	2/3	8/9
240	2/3	2	3/4	9/10
241	3/4	3	4/5	10/11
242	4/5	4	5/6	11/12
243	5/6	5	6/7	12/13
244	6 *Philip.* 1	6	7/8	13/14
245	1/2	*Philippi* 1	8/9	14/15
246	2/3	2	9/10	15/16
247	3/4	3	10/11	*Dionysius* an. XVII. 16/1
248	4/5	4	11/12	1/2
249	5/6 *Decius* 1	5	12/13	2/3
250.	1/2	*Decii* 1	13	3/4
251	2/3 *Gal. & Vol.* 1	2		4/5
252	1/2	*Galli & Volusiani* 1.		5/6

Ponti-

	Pontificum *Alexandr.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Christi* pro Æn. *vulg.*
	Dionysii 6/7	2	2/3 *Gallienus* 1	253
	7/8	*Gallieni* 1	1/2	254
	8/9	2	2/3	255
	9/10	3	3/4	256
	10/11	4	4/5	257
	11/12	5	5/6	258
	12/13	6	6/7 *Gallien.* solus	259
	13/14	7	7/8	260
	14/15	8	8/9	261
	15/16	9	9/10	262
	16/17	10	10/11	263
	17 *Maximus* an. XVIII. 1	11	11/12	264
	1/2	12	12/13	265
	2/3	13	13/14	266
	3/4	14	14/15	267
	4/5	15	15 *Claudius* 1	268
	5/6	*Claudii* 1	1/2	269
	6/7	2	2/3 *Aurelian.* 1	270
	7/8	*Aurelian.*&c. 1	1/2	271
	8/9	2	2/3	272
	9/10	3	3/4	273
	10/11	4	4/5	274
	11/12	5	5 *Tacitus* 1	275

Christi.

Christi pro Ær. *vulg.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*		Pontificum *Alexandr.*
276	1 *Florianus* *Probus* 1	6		*Maximi* 12/13
277	1/2	*Probi* 1		13/14
278	2/3	2		14/15
279	3/4	3		15/16
280	4/5	4		16/17
281	5/6	5		17/18
282	6/7 *Carus*,&c. 1	6		18 *Theonas* an.XIX. 1
283	1/2	*Carus* cum filiis 1		1/2
284	2 *Dioclet.* 1	2		2/3
285	1/2	*Diocletianus* 1		3/4
286	2/3	2		4/5
287	3/4	3		5/6
288	4/5	4		6/7
289	5/6	5		7/8
290	6/7	6		8/9
291	7/8	7		9/10
292	8/9	8		10/11
293	9/10	9		11/12
294	10/11	10		12/13
295	11/12	11		13/14
296	12/13	12		14/15
297	13/14	13		15/16
298	14/15	14		16/17
299	15/16	15		17/18

Ponti-

	Pontificum *Alexandrinor.*	*Imperatorum* pro rationibus *Eusebii.*	*Imperatorum* pro rationibus *veris.*	*Christi* pro *Ær. vulg.*
	Theonæ 18/19 *Petrus* an. xii. 1	16	16/17	300
	1/2	17	17/18	301
	2/3	18	18/19	302
	3/4	19	19/20	303
	4/5	20	20/21	304
	5/6	*Galerius* solus 1	21 *Constantius Chlorus.* 1	305
	6/7	2	1 *Constantinus* M. 1	306
	7/8	*Constantinus* 1	1/2	307
	8/9	2	2/3	308
	9/10	3	3/4	309
	10/11	4	4/5	310
	11/12	5	5/6	311

CAP.

C A P. VII.
Occidentalium Catalogorum *fontes.*

§. 1. *Primus Catalogus, si verè fuisset ævi* Liberiani, *recentiorum* interpolationes *meritò* suspecti *habendi essent.* §. 2. *Sed multa in eo* suspecta *ne fuerint ævi* Liberiani. §. 3. Menses & dies *in primo etiam Catalogo probabile est fuisse* fictitios. §. 4. *Primus Catalogus admodum diversus ab eo qui fuit (si tamen* ullus *fuerit) ævo* Liberii. §. 5. Latinorum *Catalogorum* hodiernorum *omnium fons Autor Anonymus, qui scripsit sub* Alexandro Severo. §. 6. *E* Cyclis *recentiorum* Paschalibus *ad usus* Chronologicos *accommodatis, accesserunt postea* Imperatores & Coss. *Cyclum* Hippolyti, *adhibuisse videtur Anonymus sub* Alexandro Severo. §. 7. *Anonymum secutus est Autor* Computi *S.* Cypriano *attributi.* §. 8, 9. Africani Chronicon *per Fastos* Consulares *ad sua tempora deductum, novis deinde Fastis* Consularibus *continuârunt recentiores. Probatur è Fragmento Codicis MS.* Mertonensis. §. 10. *Inde* recentiorum *Fastos emanâsse verisimile est. Cum Fastis* Idatianis *maximè conveniunt Catalogi* Latini.

§. 1. SIC itaque *Eusebianam* Romanorum *Pontificum* Chronologiam exploravimus. Age, jam alterius quoque Catalogi

Catalogi *Latini* numeros similiter exploremus. Mira autem erat hoc in loco recentiorum audacia, ne quidem monumenta quæ habebant fideliter exscribentium, sed pro suo, ut videtur, arbitrio nunc hoc nunc illo ordine transponentium, additis subinde novis, quæ in *antiquissimis* Catalogis nulla prorsus extabant, commentis. Tres enim habemus hujus Catalogi omnino *fontes* unde reliquæ exscribentium omnes quasi *scaturigines* oriuntur, alium alio commentis auctiorem atque locupletiorem. Recentissimus ille est qui vulgò *Damaso* & *Anastasio* tribuitur, sub Sæculi *Octavi* finem, aut *Noni*, ut videtur, initium, à nescio quo Anonymo Autore concinnatus. Hunc vulgo, *Martyrologia*, *Breviaria*, aliique id genus Libri *Ecclesiastici* fontem agnoscunt, ipsi nimirum plerique postea concinnati, quique adeo nobis alio nomine utiles esse non possint quàm ad indicandas *recentiorum*, quibus vixerint eorum Autores, *temporum* Lectiones. Prodidit hic *Pontificum* non modò *nomina* & *tempora*, sed & *Parentes* etiam atque *Patrias* & *loca* ipsa quibus fuerint *sepulti*; quin & *Ordinationes* & *Decreta*, ipsa quoque è Pseudo-*Isidori* mercibus utplurimùm desumpta, eorundem nempe temporum imposturis; denique & *dies* quibus sedes *vacaverit*. Secundum Catalogum primus edidit *Heinschenius*, *Justiniano* Imperante scriptum, in quo dies *vacationis* nullos, Decreta *pauciora*, legimus, addita nimirum illa à tertii Catalogi Impostore. Primus omnium simplicissimus habetur quem primus Fastis suis inseruit *Cuspinianus*, seorsim deinde edidit *Bucherius*, scriptum nempe sub *Liberio*, paulo post *Eusebium*. Nullos hìc habemus seu *Parentes* seu *Patrias*, nec loca *sepulturæ*, nec *dies vacationis*; sed nec *Ordinationes* nec *Decreta* postea pleraque conficta. Unde intelligimus hæc omnia, nullo prorsus *Historico* Testimonio, cum in sui *temporis* Pontificibus fuissent notissima, etiam in vetustioribus confinxisse recentiores. Hìc sola legimus Pontificum *nomina* atque *tempora* cum *Imperatoribus* & *Coss.* quibus Pontificatum acceperint aut in Pontificatu ipso Successores.

Et cum nulla extent Veterum monumenta unde Additamenta sua haurire possent recentiores illi hujus vetustissimi, qui habetur, Catalogi interpolatores, sed nec memoria quidem extet ulla monumentorum deperditorum eâ Interpolatorum ætate extantium quæ non viderint *Bucheriani* Catalogi collectores; nec verò prorsùs verisimile sit, siqua olim extitissent id genus monumenta, seu ignorari ea potuisse ab antiquissimo *Bucheriani* Catalogi Autore, seu datâ etiam operâ præteriri: Proinde fateor mihi, in antiquissimorum, de quibus agimus, Pontificum temporibus ea omnia esse suspecta quæcunque sua addiderint *secundi tertiive* Catalogi Interpolatores. Si tamen illi potiùs *Interpolatores*, quàm primi Catalogi Autor *Contractor*, fuerit appellandus.

§. 2. Quare si sincerum haberemus Catalogum illum *primum*, & qualis potuit è *Liberiani* ævi monumentis hauriri, non aliunde meliùs Ecclesiæ *Romanæ* Traditiones de suorum Pontificum successione disceremus. Nunc in eo multa alter concepta legimus quàm fuerint pro illorum temporum monumentis concipienda, multa invicem pugnantia, &, de manifestâ ordinis perturbatione suspecta, partim illa oscitantissimis Librariis, partim etiam imperito Autori fortasse tribuenda, dum suas Veterum Testimoniis *conjecturas* immisceret, & quidem illas futilissimas. Longe certè illum à *Liberianis Latinorum* Pontificum Fastis discessisse facilè colligimus è coævis aliis illorum temporum Testimoniis. Faciunt id manifestum *Augustinus* & *Optatus*. Optatus (inquam) *Latinâ* Eusebiani *Chronici* versione senior, ne aliunde illum sua quàm è *Latinorum* Catalogis deprompsisse suspicemur. *Cletum* illi alium neminem agnoscunt ab *Anacleto*, quod tamen facit hic Anonymus *Bucherianus*: In quo etiam suffragatores habent duos quoque alios Catalogos editos à *Mabillonio*, quorum alius ad *Vigilium* usque pertingit, sub *Justiniano*, ut videtur; proinde conscriptus, respondetque fere Catalogo secundo *Heinscheniano*, sub eodem *Justiniano* similiter

Analect. Tom.III.

confecto; alius vetus ille quidem, sed illo tamen aliquanto recentior. Hi proinde è *sincerioribus* emanâsse videntur *Latinorum* Catalogorum Exemplaribus quàm sit illud *Bucherianum*. *Græcam* tamen, fateor, in priore illo Catalogo *Mabillonii* prodit originem nomen ipsum *Pii* quem *Osum* Autor appellavit. Idem enim valet *Græcis* Ὅσιος quod *Latinis Pius*. Sed fieri potest ut è *Græcis* fontibus prodierint *primi* quoque illi *Latinorum* Catalogi. Fieri etiam ut *Græcè* Catalogos conceperint *Latini* quoque illorum temporum Autores. *Græcè* enim scripserunt vetustissimi *Romanæ* Ecclesiæ Scriptores quos habemus primi Sæculi omnes, *Clemens* atque *Hermas*. *Græcâ* enim linguâ usi videntur *Libertini* illi *Judæi* qui maximam Ecclesiæ *Romanæ* partem, primis illis præsertim nascentis Ecclesiæ temporibus, constituebant. Qui enim *Libertini* appellantur *Act.* VI. 9. iidem *Hellenistis* accenseri videntur, v. 1. Et fieri potest ut ad *Hadrianum* usque, sub quo primos *Hæreticos* ortos diximus, atque eâ occasione primos succedentium Episcoporum Catalogos confectos, unà lingua quoque *Græca*, antea vernacula, descenderit. Nomina certè *Romanorum* Pontificum ad initium Sæculi tertii, vix alia fere quàm *Græca* legimus. Et quidem si ab *Hegesippo* aut *Hippolyto* primi *Latinorum* Catalogi descenderint; cum *Græcè* illos scripsisse manifestum sit, proinde non est quòd miremur *Hellenismi* reliquias in primis quoque *Latinorum* Catalogorum Excriptoribus apparere. Sed nec *Cletum* illum insititium agnoscit *Hieronymus*, dum *Clementem*, pro sententiâ *Græcorum* IV. numerat à *Petro*, II. duntaxat, pro sententiâ *Latinorum*. *Linum* nimirum atque *Anacletum*, unicum nimirum illum, non à *Cleto* alium inserebant medios inter *Petrum Clementem*que Græci, postpositos in Catalogis *Latinorum*. *Cletum* itaque ut primus inseruerit Autor iste *Bucherianus*, non tamen ille pro fide receptissimorum apud *Latinos* Catalogorum inseruit, nec fuit ipse apud *Latinos* illius Sæculi Scriptores receptissimus. Tantum abest ut pro Archivorum *Romanorum* Testimonio publico reciperetur.

§. 2. Neque verò hoc unum novavit Autor Catalogi *Bucheriani*, quòd supposititium illum *Cletum* primus inseruerit, omnemque adeo Catalogí universi Chronologiam ita perverterit; Sed & illud quoque, quòd præter annos, *menses* etiam & *dies* addiderit. Hos certè illum confinxisse vel illud argumento est, quòd supposititio suo *Cleto menses* etiam *diesque* assignaverit, & quidem alios illos à *mensibus diebusque Anacleti*, quos utique ab antiquioribus Catalogis habere non potuit qui ne *Cletum* quidem agnoscebant alium ab *Anacleto*. Dies primorum Pontificum, seu *Consecrationis*, seu *emortuales*, nullos habuisse compertos vel inde intelligimus, quòd, cum recentiorum *dies*, quorum memoriam Fasti & Catalogi conservârant, notet ille diligentissimè, idem tamen non faciat in *primis* antiquissimisque Pontificibus. Nullos illorum *dies* notat, seu quibus *mortui* fuerint, seu etiam quibus *Consecrati*. Nec in *Catalogo* illos memorat, nec in Episcoporum Martyrumve *depositionibus*, cum tamen ex quo exploratos habebat, deinde in Episcopis plerisque memorârit. Mortem *Domini* notavit, pro *Cycli* nimirum quem secutus est, *Paschalis* initio. Mortem etiam *S. Petri*, pro recepto itidem suâ ætate Apostoli *Anniversario*, quo tamen die, non *Martyrii* sub *Nerone*, sed *Translationis* sub *Valeriano*, memoriam, è *Martyrum Depositionis* mense *Junio*, celebratam esse constat. Reliquorum *dies* in *Catalogo* nullos legimus, seu *Consecrationis* illos, seu *emortuales*, ante *Pontianum*. In *Depositione* item Episcoporum *Lucius* memoratur omnium antiquissimus, *Callistus* autem in *Depositione Martyrum*. Qui autem *dies* quibus cœperint Episcopi, obierintve, penitùs nescivit, quo, quæso, modo ille *mensium dierumve* minutias scire potuit? Nescitos itaque cum tradiderit tamen, oportet confinxisse. Repererat nimirum in sui ævi Catalogis *menses* etiam & *dies* quibus sederint *Pontifices*, pro exemplo *Imperatorum* quorum tempora ita etiam tradiderant vetustiores, cum tamen *dierum* nullam conservaverant memoriam in *Kalendariis Christiani*, ut conservaverant in

Kalendariis Gentiles Imperatorum. Hoc ille tamen exemplo & reliqua supplere commentis suis ausus est, ad primam usque Successionis illius originem. Nuspiam certè sibi *constare* decessorum successorumque nexus jampridem experti sunt hujus Catalogi veneratores addictissimi, etiam ubi satis inter se Codices Exscriptoresque consentiunt. Nedum ut cum *diebus vacantis* sedis consentiant, quos primus excogitavit, ut vidimus, Catalogi recentioris interpolator. Novis enim indies, uti dixi, commentis auctior in Librum illum, quem habemus, *Pontificalem* Catalogus iste *Bucherianus* excrevit. Sed cum *dies* adderet *mensesque* Impostor, memorias plerorumque in *Depositione Episcoporum Martyrologioque* addito nullas fuisse constat. Visum posteris & illis quoque *dies* in *Kalendariis* suis assignare, non quidem *emortuales*, quos nullos conservaverant monumenta; sed Reliquiarum seu *inventarum*, seu *depositarum*, seu *translatarum*, qui non erant utique ad Successionem illam accommodandi.

Quare Catalogum illum *Bucherianum*, quanquam *Latinorum* hodiernorum fortè antiquissimum, ut tamen illum qualem reliquit Autor, haberemus; non tamen censeo pro *normâ* statuendum esse Chronologiæ *Pontificiæ* quæ quidem illo Sæculo obtineret apud *Latinos*. Liberandus est ab Autoris *conjecturis* ante quàm constare possit quid ipse apud suos repererit *Autores*. Liberandus etiam à *mendis* Librarii quas hic fœdissimas habemus. Possent hoc in loco utiles esse, alii ejusdem Operis Codices MSS. quos cum nactus esset *Labbæus*, miror ille cur in MSS. Codicum *Bibliothecâ* prætermiserit. Nobis adeo felicibus nondum esse contigit. Unicum habemus Nos editum ab *Heinschenio*, à *Bucheriano* Codice diversissimum, quanquam ipse id non observaverit *Heinschenius*. Possent etiam utrobique utiles esse *recentiores* alii Catalogi, si & ipsi sinceri essent atque incorrupti, rectèque saltem illorum Autorum sententiam repræsentarent quos ipsi sequerentur. *Menses* certè & *dies* nullos Pontificum memerant *Græci*, nec *Eusebius*.

§. 4.

Labb. Catalog. MSS.

Eusebius ipse, nec alii illi quos secutus est *Eutychius*. Proinde ab iisdem fontibus verisimile est manâsse *mensium* etiam ac *dierum* Catalogos *Mabillonianos*, unde sua etiam hausit Autor *Bucherianus*, *Latinis* nimirum illis atque *Occidentalium*. Et tamen *Cletum* illi ab *Anacleto* alium neminem, ut vidimus, agnoscunt. Proinde tales illorum Autoribus ob oculos Catalogos fuisse consentaneum est, quales fuerunt *Augustino*, quales etiam (ante *Eusebiani Chronici* versionem) *Optato*. Non ergo à Catalogo *Bucheriano* sua immediatè hauserunt, sed à communi potiùs & sinceriori monumento. Quanquam etiam eódem redeat si *Bucheriani* Catalogi Excriptores, errores tamen Autoris sui ex antiquioribus *Bucheriano* Autore monumentis judicio ipsi proprio correxerint. Sic enim *Latinorum* Traditiones, quas quærimus, antiquissimas repræsentabunt. Nec illi modò, etiam recentiores Catalogi *Bucheriani* interpolatores alium tamen nonnunquam *ordinem* exhibent quàm Autor *Bucherianus*. Id illi Librariorum erratis, propriisne freti conjecturis, an fide etiam antiquiorum fecerint, suo loco disquirendum est.

§. 5. Præcipuam verò huic omni, quo versamur, Argumento lucem fœnerabitur si & *Bucheriani* Catalogi fontem & coævorum *Liberianis* temporibus *Latinorum* altiùs indagemus. Inde enim intelligemus quid illi ex *Autorum* fide, & quàm firmâ illâ didicerint, quid verò propriis debuerint *conjecturis*. Fontem *Latinorum* ego Anonymum illum qui scripsit sub *Alexandro Severo*, primùm à *Canisio*, tum & à *Labbæo* editum. Caput ipsum quo egit de *Romanis Episcopis* periit in utriusque MSS. ingenti Chronologiæ Ecclesiasticæ detrimento. Extat tamen Capitis Lemma Lemmati *Bucheriano* adeo simile, ut vix locum dubitandi relinquat quin inde sua mutuatus fuerit Autor iste *Bucherianus*. Sic enim habet Lemma Anonymi sub Alexandro Severo: *Nomina Episcoporum Romæ, & quis quot annis præfuit.* Sic autem Lemma Autoris Bucheriani: *Ex quo tempore per Successionem dispositum, QUIS Episcopus, & QUOT ANNIS PRÆ-*

PRÆFUIT, vel quo Imperante. De *mensibus* itaq; & *diebus*, de *Imperatoribus* & *Coss.* sub quibus sedem inierint Episcopi Romani, aut Successores acceperint, nihil illum, quicunque fuerit, Autorem prodidisse, ex ipso Capitis illius Lemmate colligimus, sed recentiorum novis aliis inventis hæc esse assignanda. Hæc itaque etiam unde accesserint jam porro disquirendum est.

Ego novis recentiorum *Cyclis Paschalibus* accessiones illas deberi suspicor. Postquam enim esset de *Paschate* sub *Victore* disputatum, & in eo convenissent Occidentales *Dominico* duntaxat die Pascha ἀναςάσιμον fuisse celebrandum; proxima cura erat ne in *Dominica* illo die ipsi à se invicem dissentirent *Occidentales*, propter varias quas sequerentur supputandi rationes. Quæ certè discrepantia *Occidentalium* eò magis erat pro illorum temporum sensu receptissimò cavenda quòd ægrè *Orientalium* Ecclesiarum diversos mores tolerandos censuissent, tam locorum intervallo, quàm commercio magis dissitarum. Inde factum ut peritissimi quique motuum cœlestium deligerentur, qui non modò *Solarem Lunaremque* motum certo quodam annorum circuitu conciliarent, sed etiam *feriarum*. In antiquissimis equidem *Victorique* ipsi coævis Synodis *Cycli* Canonisve nullam legimus mentionem, ne quidem in illâ *Theophili*, si quidem verè Synodum illam *Theophili* conservârit *Beda*, quam mihi fateor esse suspectam. *Canonem* constituit paulo postea *Clemens Alexandrinus*. Quis verò Canon ille fuerit, & quibus tandem in Regionibus obtinuerit, penitùs nescimus, nedum an in *Occidentalibus* receptus fuerit. Primus eorum quos quidem scimus *Latinis* Canonem confecisse fuit *Hippolytus*, *Græcus* ille quidem, ut videtur, origine, Episcopus tamen sedis *Occidentalis*, *Portuensis*. Hic vetustissimam anni *Græci* formam imitatus est, qui singulis annorum *octonariis* Solis Lunæque motus æquari invicem arbitrati sunt. Sed *ferias* invicem respondere XIV. tandem *Octonario*, seu *sedecennitate* VII. credidit *Hippolytus*. Sic §. 6.

annis

annis constabat in universum CXII. Cyclus *Hippolyti*. Et quidem Mysticis illorum temporum Ratiociniis mirum in modum gratificabatur Cyclus ex *Octonariis* compositus. Tam enim apud *Judæos Hellenistas*, quàm apud *Christianos* ex *Hellenistis* oriundos, numerus *Octonarius* habitus est omnino sacerrimus, & Oeconomiæ *Evangelicæ* accommodatissimus. Et quidem Cyclos suos ita retrorsum numerabant Cyclorum conditores ut à primo usque *Orbis* initio illos arcesserent, atque illud calculi bene positi validum credebant Argumentum, si quidem *Orbis* initium in *Cycli* sui initium incurrisset, quo etiam concurrisset locus *Solis* in *Verno Æquinoctio* positi cum *Plenilunio*. Illis enim locis posita duo illa magna Luminaria lucem tenebrasque *ex æquo* dispertiri credebant, quod quidem in *Creatione* contigisse videbantur sibi è *Græcâ* veteri Scripturarum Interpretatione colligere. Illud rursus pro alio habebant ἀκριβείας Argumento si & *nova Creatio* veteri illi *Creationi* respondisset, incurrissetque adeo *Christi* Pascha in Solis *Æquinoctium* Lunæque *Plenilunium*. Sic itaque retrò numeravit *Hippolytus* ut unà etiam notârit in quem Cycli sui annum incurrissent Paschata omnia in Veteri Instrumento memorata, non illud modò *Exodi*, sed & alia illa *Ezechiæ*, *Josiæ*, *Esdræ*, sed præcipuè illud quo *passus* est Dominus, Pascha nimirum σταυρώσιμον. Perperam enim voces illas Tabulæ *Hippolyteæ* insertas de nescio quibus *Judæorum* *Lectionibus* intellexit Magnus *Scaliger*. Nec aliam *Hippolyto* qui à primo *Alexandri* anno *Canonem* exorsus est, ob oculos *Chronologiam* fuisse verisimile est quàm recentissimam illam *Africani*, quæ fuerat ad annum superiorem *Gratum* nimirum & *Seleucum* Coss. perducta, Æræ scilicet *vulgaris* annum CCXXI. Nec aliam illi, de quo agimus, Anonymo qui XIII. scripsit ejusdem *Alexandri* anno, Ær. autem *vulg.* CCXXXV. & vestigia pressisse videtur *Hippolyti*.

Anony-

Anonymum illum, poſt paucos annos, ſecutus eſt Anonymus alius *Afer*, ut videtur, de *Paſchate*, quem edidit Cl. Pater *Oxonienſis* in *Cyprianicis*. Indignum certè qui periret, quicquid ſentiat *Oudinus*. Inde enim intelligimus quo tempore contigerint Feſta *Paſchalia* ætate *Cypriani*, & *Synodi* proinde *Paſchales* quas, pro more illorum temporum, ſtatim à *Paſchate* celebratas eſſe nos docet ipſe *Cyprianus*, quæ certè ſunt ad rem Chronologicam Eccleſiaſticam locupletandam utiliſſima. Eſt enim uſus ille Veterum Scriptorum longe præcipuus, non quòd *facundiam* doceant, aliunde facilè hauriendam; ſed quòd res ætate ſuâ *geſtas*, quæ aliunde diſci non poterant. Sequitur ille, quicunque fuerit, Cyclum *Hippolyti*, paulo tamen, ut ſibi videbatur, excultiorem. A *primo* enim Creationis die calculos ſuos deduxit *Hippolytus*; Noſter potiùs à IV. quo *Solem* ipſum *Lunamque* creatos legerat. Inde factum ut ſinguli anni Canonis illius ſingulis *Hippolytei* Canonis annis non reſpondeant. Idem etiam *Chronologiam* ab *Orbe Condito* ad ſuum uſque, quo ſcribebat, annum deducit Coſſ. *Ariano* & *Pappo* inſignitum, Ær.autem *vulg*.CCXLIII. & celebres in V.T. Feſtos *Paſchales*, pro *Cycli* ſui Hypotheſibus, oſtendit, non aliâ, ut opinor, uſus *Chronologiâ* quàm quâ fuerat uſus *Hippolytus*. Erant & alii apud *Latinos* Cycli ante *Victorium*, primus ille *Judæorum*, quem annorum LXXXIV. fuiſſe diximus, *Alexandrinorum* alius à *Cyrillo Alexandrino*, ut videtur, excogitatus annorum XCV. Sed verò *Occidentalium* omnium antiquiſſimus ille eſt quem dixi annorum CXII. & quo tempore ſcripſit ille ſub *Alexandro Severo* Anonymus, in *Occidente* etiam receptiſſimus. Alius itaque quærendus non eſt ad quem vetuſtiſſimas illorum temporum Traditiones oporteat exigere. §. 7.

Cur verò poſtea *Imperatores* & *Conſules* adjungerent, ea erat, ni fallor, occaſio. Dixi à *Paſchate* quo *paſſus* eſt Chriſtus Cyclorum illorum Eccleſiaſticorum nova repetita eſſe exordia. Annum illum deſignâſſe illis viſus eſt Evan- §. 8.

gelista *Tiberii* XV. quem quidem illi duobus *Geminis* Coss. in Fastis consignatum repererant. Proinde Posteri inde Cyclos suos deducebant, alii ab anno *Tiberii* XV. per annos *Imperatorum*, alii à duorum *Geminorum* Consulatu per Fastos *Consulares*, alii utrisque invicem commissis & in unum eundemque Canonem aptatis. Sic enim factum est ut res gestas *Canonis Eusebiani*, quas fere solas habebant Scriptores Ecclesiastici, reciperent ita constituti *Canones*. Nec enim illas *Pontificum* annis, nec etiam *Coss.* sed annis duntaxat *Imperatorum*, designaverat *Eusebius*. Inde Coss. Fastos Cyclo suo DXXXII. annorum accommodatos deducit *Victorius*. Inde etiam *Prosper* Cyclum suum alium per Fastos deducit similiter *Consulares*, quos tamen altiùs ille non arcessit quàm à duobus *Geminis*. Ut proinde intelligamus illam *Chronici* illius partem non aliunde natam esse quàm è Cyclis *Paschalibus*. Erant enim apud *Latinos*, antequam *Eusebianum Chronicum* verteret *Hieronymus*, qui *Africani* Chronicon Latinè verterant, Fastisque *Consularibus* aptârant, & diversis deinde temporibus ad suam cujusque, quâ vixit, ætatem continuârant. Hoc è prædicto bonæ notæ *Chronici Eusebiani* Codice *Mertonensi* discimus, ad cujus finem ista subjuncta legimus:

" *Item secundùm Africanum*

E Cod. MS. Collegii *Mertonensis*.

" *Qui de Temporibus & Historiis Hebræorum & Græco-* " *rum & Persarum & Macedonum cum Alexandrinorum* " *itemque Romanorum* V. *libris omnia complexus est, ab* " *Adam usque ad Cataclysmum Noe anni* IICCXLII. *Item* " *à Cataclysmo usque ad Abraham & transmigrationem in* " *terram Chanaan anni* MXV. *Habitatio omnis generis* " *Israhel in terra Chanaan & in terrâ Ægypti, anni* " CCCCXXX. *Moyses in heremo anni* XL. *Hiesus Nave* " *& qui post ipsum Presbyteri an.* LV. *Judicum & sine* " *principibus & pacis tempore anni* CCCCXC. *Sacerdotum*

" &

" *& Judicum anni* XC. *Regum Hebræorum anni* CCCCXC. " *Captivitatis & destructionis Hierusalem anni* LXX. *Persarum Regnum anni* CCXXX. *Macedonum Principatus* " *cum Alexandrinis & Ptolemæis anni* CCC. *Et Imperium* " *Romanorum usque ad Salvatorem & Resurrectionem ejus* " *anni* LXXIV. *In se omnes anni in tempus supra scriptum* " *anni* ṼDCCXXVI. *Exinde ad Imperium Alexandri, hoc* " *est* (*sic*), *Moricaviti qui Antoninus cognominatus est anni* " CLXXXIV. *Et in Gallum* V. *& in Volusianum anni* " XXXI.

" *Fit summa omnis in Cons. SSS. anni* ṼDCCLXLIII. (*sic*) " *secundùm cursum Solis &* XII. *menses. Secundum autem* " *Lunares menses & computationem Hebræorum qui facient* " *in se menses* XII.D.XI. *& quadrantem ad electione* (*sic*) *facta,* " *qui fiunt anni Lunares* CLXXXV. M. IIII. *Secundum* " *quam computationem efficiuntur anni in se* ṼDCCCCXX. " M. X. D. IIII. *Item ex Consule Gallieno secundum & Volusiano usque in Consulatum Limenii & Catulini anni* " CXVIII. *Fit summa omnis anni* ṼDCCCXXXVIII. *secundum cursum Solis. Item à Liminio & Catulino usque in* " *Consulatum Mamertini & Nevittæ CONSS. anni* XIII.

" *Fit in summa omnis anni* ṼDCCCLI.

§. 9. Errores ipsos repræsentavimus sane fœdissimos imperitissimi Librarii. Nec enim vacat impræsentiarùm alia annotare quàm quæ faciant ad illam, de quâ agimus, caussam. Illud itaque imprimis constat è *Syncello*, annum ipsum quo *Chronicon* suum terminavit *Africanus*, fuisse primum *Olymp.*250. quo fuerit *Archon Philenus*, *Elagabali* III. Coss. *Grato* & *Seleuco*, à primis nimirum Coss. pro *Africani* rationibus, vitiosis tamen illis, DCCXXV. Hæ notæ annum *Christi* designant CCXXI. pro *Ær. vulg.* Hucusque igitur *Chronicon* suum tam *Archontibus* quàm *Coss.* à primis usque *Syncell. p.*213.

usque Archontum & Consulum *initiis* insignitum deduxisse ipse videtur *Africanus*. Et quidem si pro hâc formâ & reliqua deduxerit, cum annis etiam *Imperatorum Coss.* alios illum conjunxisse consentaneum est, cum hos ipsos *Coss.* cum III. *Antonini* *Elagabali* anno conjunxerit. Nimirum annum illum intelligit, non quo Monarchiam *Alexander* adeptus est, sed quo primùm adoptatus est ab *Elagabalo*, & *Cæsar* factus, & *socius* in Imperio. Huic Coss. paria XXXI. addidit proximus *Africani* continuator ad Consulatum *Galli* II. & *Volusiani*, annumque Ær. *vulg.* CCLII. Inde numerat Excerptor ad Consulatum *Limenii* & *Catulini* annos CXVIII. numeris nimirum transpositis pro XCVIII. Sic etiam unitate detractâ (qui quidem error erat in Librario adeo mendoso facillimus) respondebit intervallum. Coss. enim erant *Limenius* & *Catulinus* anno Ær. *vulg.* CCCXLIX. quousque Chronologiam illam eandem Fastosque deduxit secundus ille Continuator. Tertius inde ad decimos tertios Coss. progressus est, scripsitque adeo anno CCCLXII. sub *Juliano*, ut videtur, Apostata. Hinc itaque Coss. accepit fortasse *Scaligeri* barbarus Excerptor, qui ut *Africani* Chronographiam habuit, sic etiam habuisse videtur ejusdem continuatores. Sed vero *Imperatorum* annos ille per Coss. distinxit. Sic ergo videmus fuisse *Occidentalibus* Fastos *Latinos* diversis Autorum temporibus continuatos post Anonymum illum quem sub *Alexandro Severo* scripsisse diximus, quibus Fastos *Pontificales* ab illo cousque deductos ad sui deinde temporis Coss. recentiorum Catalogorum *Pontificalium* concinnatores possent etiam ipsi deducere. Nec alios crederem Autori *Bucheriano* Fastos fuisse, si quidem verè scripsisset sub *Liberio*. Jam enim vidimus paucis admodum ante illum annis scripsisse secundum *Africani* continuatorem.

§. 10. Et quidem Fastos hosce *Africani* perpetuâ *Successorum* serie continuatos recentiorum Fastorum omnium fontes fuisse crediderim. *Latinos* illorum temporum Fastos habemus à *Prospero*, habemus à *Victorio*, habemus à *Cassiodoro*,

doro, habemus ab *Idatio*, nec enim Fragmenta illa memoranda censeo quæ conservavit Barbarus excerptor, nec notæ melioris illa *Bucheriana*. Horum Fastorum duo cum annis etiam conjunguntur Imperatorum, *Prosperi* nimirum illi atque *Cassiodori*. In *Victorio* res gestas nullas legimus, unde possit colligi an illos quoque cum annis *Imperatorum* conjunctos repererit *Victorius*. Sunt tamen in *Idatio* paucæ quæ ex *Eusebio* fuerint aut *Prospero* desumptæ, unde suspicio est satis verisimilis cum *Eusebiano* Canone illos, ante *Idatium* fuisse commissos. Ad Coss. anni LVIII. hanc apponit notam, *Petrus & Paulus passi III. Kal. Jul.* Quæ ille nimirum è *Prosperi*, potiùs quàm è suâ dispositione collegit. Eosdem enim Coss. *Neronem III. & Messalam* primos numerat *Neronis Prosper*. Et primo *Neronis* anno terminare *S. Petri* Pontificatum debuit, *Idatius* quem à *Tiberii* XV. inchoârat. Sic *Trajan.* VI. & *Africano* Coss. ita observavit Idatius: *his Coss. Persecutio Christianorum.* Atqui X. *Trajani* anno, & quidem veris X. anni Coss. illam Persecutionem tribuunt Acta *Ignatii*, tribuit *Eusebius* eorundem Actorum, ut videtur, Testimonio. Et quidem X. *Trajani* Coss. *Trajanum* VII. & *Africanum* numerat *Prosper*, additque eodem anno fuisse *Persecutionem*. Inde rursus colligimus res gestas Ecclesiasticas seu ex *Eusebiano* Chronico, seu è *Prospero*, seu ex aliquo Chronographo accepisse *Idatium*, qui Fastos *Consulares* cum annis *Imperatorum* ita conjunxisset, ut tamen non ad *Coss.* sed ad annos potiùs *Imperatorum*, quibus Coss. fuissent per errorem appositi, res gestæ fuerint, pro Autoris mente, referendæ. Porro *Coss.* cum annis *Imperatorum* licentissimè nectunt, *Prosper*, Excerptor barbarus & *Cassiodorus*, nec res gestas ab *Eusebio* desumptas cum *Coss.* sed cum Coss. potius *loco* committunt. Ita omnia incerta reddiderunt, nec fidem illam merentur, hâc in causâ, *Coss.* appositi quam mereri censuit *Baronius*, *Heinschenius* atque *Papebrochius*, duplici nimirum nomine fallaces. Imprimis quòd *Fastos* ipsos *Consulares* perverterint recentiores Fastorum descriptores,

scriptores, omissis nimirum, insertisque atque transpositis, pro arbitrio, Consulibus, sic illi nimirum ut recentior nemo eundem Coss. repræsentet *ordinem* quem in superioribus invenerat. Alium enim habet *Prosper*, alium *Victorius*, alium *Cassiodorus* & *Idatius*, ne recentiores nominem alios tantò corruptiores quò fuissent à primis horum Fastorum originibus remotiores. Fallunt iterum quòd, ut eodem ordine Coss. invicem ubique respondissent, *Imperatorum* tamen annis, pro arbitrio, rursùs illos adjunxerint Chronicorum Autores, sic illi videlicet invicem varii ut non *eundem* Imperatoris *ejusdem* annum designent, in diversis Chronicis, *iidem Coss.* Ita factum ut & *ordo* ipse *Consulum* incertus sit, & annus etiam *Imperatoris* incertus à *Coss.* designandus. Melius tamen cum *Pontificum* Catalogis conveniunt Fasti *Idatiani* quàm Fasti alii, quos habemus, illorum temporum, *hodierni*. Meliùs item illi, si pro ordine *Chronici Eusebiani*, ad annos *Imperatorum* accommodentur, quàm pro ordine illo quo illos accommodârint vetustiores, quot habemus, Chronographi. Quod eâ fortasse de causâ factum est quòd illos præsertim suo Sæculo notissimos cum *Chronico Eusebiano* contulerit *secundi Catalogi* primus sub *Justiniano* concinnator. Nec enim primum illum *Bucherianum* ego antiquissimum, ut vulgò creditur, existimo, sed è *secundo* illo natum. Quod quidem infrà observanda facient manifestius.

CAP.

C A P. VIII.

Tempora S. *Petri*, *Lini*, & *Anencleti*.

§.1. *Annos S.* Petri *ut variè supputârint, & quibus demum conjecturis ducti, Veteres.* §.2. Variorum *Autorum numeros in* unum *imperitè confudit Autor Catalogi* Bucheriani, Liberio *proinde non coævus.* §.3. *De* Lini *annis* variæ *Veterum sententiæ, quibus tandem* ratiociniis *collectæ.* §.4. *Etiam de annis* Anencleti. §.5. *Ecclesiam* Romanam *non* fundabant, *nec* Linum *adeo illi præficiebant, ante annum quo* passi *sunt, Apostoli*, Christi *nimirum* CLXIV. §.6. *Ex Historiâ* Sacrâ *colligitur*, Ecclesiam Romanam, *ante annum prædictum, nondum fuisse* fundatam. §.7. Vivis *Apostolis sedem* Romanam *non adepti sunt, seu* Anencletus, *seu etiam* Clemens. §.8. Græcis *paulò* antiquioribus *paucis admodùm imposuit supposititia Epistola* Clementis *ad* Jacobum *Latinè versa à* Rufino.

Sancti *Petri* initium à morte *Domini* repetebant *Latini.* §.1.
Hanc mortem veteres ante *Eusebium* XV. *Tiberii* anno duobus *Geminis* Coss. insignito reponebant. Quæ quidem sententia quàm fuerit apud *Latinos* etiam post *Eusebium* longe receptissima rectè docuit *Heinschenius*, & quidem è *Prospero*, qui utriusque sententiæ meminit, tam

hujus

hujus quàm *Eusebianæ*, satis constat. Ipso illo anno *Crucifixionem Domini* constituit Anonymus ille quem dixi, qui floruit sub *Alexandro Severo*. Numerat enim à *Passione Domini* ad illum, quo scribebat, annum annos CCVI. Rectè nimirum ille qui XIII. scripsit *Alexandri*, Ær. autem *vulg.* CCXXXV. Ita convenit accuratè cum *Catalogo* quem Catalogi fontem esse dixi. Cum Anonymo convenit etiam *Hippolytus* à quo sua mutuatus est, ni fallor, Anonymus. Annus Ær. *vulg.* XXIX. idem est *Periodi Julianæ* 4742. Rejectis (per perpetuam Regulam) 6, & reliquis per *Cyclos* integros divisis annorum 112. reliqui erunt anni 32, quo ipso *Cycli* anno, versu secundæ Sedecennitatis ultimo πάθος Χριστοῦ Ἰησοῦ (sic enim explicandæ notæ) reposuit *Hippolytus*. Ab hoc anno Ær.vulg. XXIX. ad *Claudii* finem & initium *Neronis Octob.* XIII. anno ejusdem Æræ LIV. anni numerantur, ut dixi, XXV. Primo enim *Neronis* anno, cum de *quoto* anno minimè constaret, Apostoli Martyrium assignabant *Latinorum* vetustissimi. *Lactantium* hujus rei testem suprà dedimus, & superiori Capite *Idatium*, cum ad illos ipsos Coss. Apostoli Martyrium eum retulisse observaremus quos *primos* Prosper *Neronis* numeraverat. *Eusebius* crucifixionem Domini ad III. deinde annum, *Tiberii* XVIII. propter *Paschata*, potiùs differendam censuit. Qui itaque superiorum conjecturam pro Testimonio habebant, & duo inde tanquam inconcussa retinenda censerent; alterum, à *Domini morte* inchoandos esse annos quibus sedem tenuerit Apostolus; alterum, *Neronis* primo esse finiendos: proinde colligebant XXII. duntaxat annos S. *Petro* esse concedendos. Nec enim plures poterant in *Chronico Eusebiano* numerari à *Crucifixione* Domini *Eusebianâ*. Hos sequitur *Eutychius*, ut observavit *Cestriensis*, nullus tamen secutus est fortasse Scriptor *Occidentalis*, cùm priori sententiæ illi mordicùs adhærerent. Rectè quidem illi quoad calculos *verè* & *Historicè* supputandos. Cum verò *Coss* numerarent, annosque adeo *solidos*, sic *primum* Neronis annum illum numerabant qui

Diss.II.Cap.V. §.11.

primis

primis Neronis *Coss.* fuerat insignitus. Ita factum ut S. *Petri* annos anno LV. terminarent, quo fasces acceperunt primi *Neronis* Coss. aliter fore metuentes ut ante *Neronis* initium passurus videretur. Inde factum ut ab Ær. *vulg.* XXX. Coss. *Vinicio* & *Longino* S. *Petri* initium repetendum crederet primus Catalogi Pontificalis Autor. Ita exierit anni LV. Coss. *Neronis* primis, *Nerone* & *Vetere*. Rectè quidem, pro sententiâ eorum, quos secutus hoc in loco est Catalogi Autor, Autorum. Proximos enim *Coss.* anni LVI. *Saturninum* & *Scipionem* Lini primos numerat, pro more nimirum suo quo proximos à decessoris morte *Coss.* primos solet numerare Successoris. Hos tamen anni LV. Coss. nullos memorat disertis verbis Autor *Catalogi*.

Nec his anni LV. Coss. sed aliis anni LXV. *Nervæ* & *Vestino* finem Apostoli assignat Autor Catalogi *Bucheriani*. Ecquis est quin videat *Eusebianas* rationes cum veterum *Latinorum* rationibus permiscere invicem hunc Autorem? Parum certè discedunt Coss. anni LXV. à calculo *Eusebii* sedis *Romanæ* initium ab initio *Claudii* repetentis, XXV. nimirum annorum Apostolo tribuendorum. Hinc itaque constat è *diversis* Fastis hæc sua collegisse Autorem *Bucherianum*, vel secundi potiùs Catalogi, quem ego *Bucheriani* fontem existimo, quorum alteri *initium*, pro veterum *Latinorum* sententiâ repræsentârint, alii *finem* pro sententiâ *Eusebii*. Id si verum, *Liberio* certè par esse non potuit, cujus tempore nondum extabat apud *Latinos* versio *Chronici Eusebiani*. Fuisse enim hos Coss. à primo Catalogi *Bucheriani* Autore exinde constat, quòd *Tiberii* Cæsaris temporibus, & *Caii*, & *Tiberii Claudii* & *Neronis* Apostolum fuisse testatur. Quod certè verum esse non potuit nisi prioris Hypotheseos initium cum posterioris fine conjunxisset. Nec enim de vitâ S. *Petri* hæc, sed de *Romano* ejus, qui credebatur, *Episcopatu* intelligenda sunt. Sic enim quoties de reliquorum Pontificum, sub quibus floruerint, *Imperatoribus* agit, nunquam est de *vita* eorum, sed de *Pontificatu*, intelligendus. Idem indicat in Proœmio ubi

§. 2.

docet, *post ascensum* [Domini] *Beatissimum Petrum EPISCOPATUM suscepisse*; Sic deinde subjungens, *EX QUO TEMPORE per successionem dispositum, quis Episcopus, & quot annis præfuit, vel quo Imperante.* Accedit etiam quòd nemo alium *Episcopatûs* quàm *vitæ* finem, Apostolo assignârit. Tam enim illi qui primo *Neronis* anno *Episcopatum* ejus terminabant, & vitam quoque eodem *anno* terminandam credebant, ut modò è *Lactantio* & *Idatio* ostendimus, quàm & alii illi qui cum *Eusebio* vitæ pariter & Episcopatûs finem ad *suprema* potiùs *Neronis* tempora differendum existimabant. Certè in *secundo* Catalogo ita esse deditâ Autoris operâ scriptum vel inde colligimus, quòd hinc X. alios S. *Petri* annos Autor elicuerit, præter sedem *Romanam*, sedi ejusdem *Antiochenæ*, tribuendos.

§. 3. Atque è permistis harum diversarum Hypotheseωn numeris, facile deinde colligimus quibus tandem *conjecturis* freti Successorum S. *Petri* tempora constituerint Veteres quarto certè Sæculo non antiquiores. *Lino* proximo ejus Successori *annos* duntaxat XI. *mens.* III. *dies* XII. assignat Catalogus *secundus* & Liber *Pontificalis*, parum alioqui dissentiente Catalogo III. atque *Mariano*; XII. *annos*, *mens.* IV. *dies* X. Catalogus *Bucherianus* ex Editione *Heinschenii*, refragante in *dierum* mensiumve numero Editione ipsâ *Bucherianâ*, *Adone*, *Bedâ*, & *secundo* Catalogo *Mabillonii*, quas quidem *mensium dierumque* minutias jam suprà negligendas ostendimus. Qui XI. *Lini* annos numerabant, Fastorum *Consularium* eorundem ordinem servabant. Cum enim S. *Petri* anni XXV. à *Coss.* duobus *Geminis* anni XXIX. cœpti in anno LIV. terminarentur, inde ad *Coss.* anni LXV. annorum duntaxat XI. spatium intercedere manifestum est, quo anno S. *Petri* finem reposuit Autor *Bucherianus.* Atque illum quidem numerum Ego veriorem puto, pro eorum nempe Principiis qui id genus Catalogos Pontificales confecerunt. Sic enim Latinorum Catalogorum vetustissimi *Clementem* ita *Lino* proximum

proximum numerabant, ut nullum *Anacleto* inter illos ſpatium reliquerint. Tales certè Catalogos vidit *Optatus* atque *Auguſtinus*. Iidem *Clementem* ab Apoſtolo *proximum* numerabant, quin & ab Apoſtolo ipſo tradebant illum in throno conſtitutum. Sic illa nimirum ſuppoſititia *Clementis* Epiſtola ad *Jacobum* à *Græcis* equidem confiɑ̃a, *Latinis* tamen à *Rufino* communicata. Sic etiam diu ante *Rufinum Tertullianus*, etiam & ipſe Latinus. Ita communem *Lino* & *Apoſtolo* exitum fuiſſe neceſſe erat, ut poſſet utrique *Clemens*, nullo mediante, ſuccedere. Quare cum *Apoſtoli* Martyrium anni LXV. *Coſſ.* attribuerint primi illi omnium, qui jamdiu exciderunt, *Latinorum* Catalogi; ſequebatur & *Lini* mortem iiſdem *Coſſ.* fuiſſe pariter attribuendum. Nec aliter credo habuiſſe Catalogos *Optati* atque *Auguſtini*, ſi quidem unà cum *Pontificum* nominibus & *annos* corundem ſimiliter conſignârint. Qui verò *Lini* annos XI. non ab ultimis *Claudii*, ſed à *primis* potiùs *Neronis* Coſſ. anni nimirum LV. pro calculi prioris errore, potiùs numerandos eſſe cenſebant; anni LXVI. *Coſſ.* neceſſariò terminabant. Inde ortam credo alterius ſententiæ occaſionem quæ *Lino* annos ſolidos XII. concedebat. Repetatur enim à *Geminis* Coſſ. annoque Ær. *vulg.* XXIX. *Romanæ* ſedis exordium. Demptis S. *Petri* annis XXV. reliqui erunt anni XII. *Lino* utique proinde imputandi. Nec alium Ego *Hieronymi* aut *Bedæ* calculum fuiſſe puto, **Hieronym.** cum XXXVII. annos à Chriſti *Paſſione* hic numerat ad **Script.Eccl.** mortem S. *Petri*, ille ad Martyrium S. *Pauli*. In eo enim **in *Paulo*.** conſentiebant illius Sæculi Autores uno eodemque *anno* & *die* contigiſſe utriuſque Apoſtoli Paſſionem. Nec enim conſtat numerus iſte ſi ab anno *vero* Crucifixionis, ſeu etiam ab *Euſebiano*, repetatur. Ab utrovis initio deductus *Neroniani* Imperii limites egredietur. Quòd ſi Catalogi *ſecundi* errorem iſtum, qui videbatur, correxerit Autor Catalogi *Bucheriani*, ut Teſtimoniis correxerit antiquioribus, inde tamen ſuſpicio eſt Catalogo *ſecundo* fuiſſe *juniorem*. Cùm præſertim alioqui conſtet reliquos ejus

I i i 2 nume-

numeros ita cum *secundi* Catalogi numeris convenire, ut errore ipso à se correcto niti videantur. Convenit porro tempus *Imperatoris.* Sub *Nerone* enim *Linum* ponunt Catalogi „ unde discimus rectè adhuc *Imperatoribus* respondere *Fastos*, quibus usi sunt Catalogorum Autores.

§. 4. Atqui non *Linum* modò, sed & *Anacletum Clementi* anteponendum didicerunt tandem ex *Irenæo* recentiores *Latinorum* Catalogorum Autores. Sic tamen interponendum, pro receptâ illâ quam dixi opinione, ut posset *Clemens* Apostolo proximus esse Successor. Ita colligebant, qui *Lino* supererant ad Martyrium S. *Petri* anni, eos *Anacleto* esse imputandos. Et cum è *Canone Eusebiano*, non anno, ut crediderant LXV. sed LXVII. *Neronisque* XIII. passum didicissent Apostolum, duo exinde restabant anni *Anacleto* accensendi. Nec enim aliò retulerim *hiatum* illum inter annum LXV. quo Apostolum, & LXVII. quo *Linum* tradit obiisse Catalogus. Hiatum illum impleverat in Fastis *Anacletus*, quorum rationes confuderint Catalogorum Autores invicemque permiscuerint. Præsertim cùm alio loco, pro aliorum Hypothesibus, collocatum reperisset *Anacletum*. *Anacleto* duos certè annos tribuunt *Nicephorus* Patriarcha & *Syncellus* & *Eutychius*, non aliâ tamen omnes quàm quâ dixi causâ. Nempe annos *Neronis*, cujus primo statim *initio* cæsum crediderant Apostolum qui *primo* ejusdem *anno* S. *Petri* Episcopatum terminandum censuissent, inter *Linum* atque *Anacletum* partiti sunt. Qui XI. annos *Lino* tribuebant, biennium *Anacleti Neronis* XIII. finiebant. Qui autem XII. illis Pontificatus *Lini Neronis* erat XIV. finiendus. Sed priorem potiùs sententiam Catalogi Autori placuisse puto. Anni enim LXVIII. Coss. qui *Neronis* erat XIV. *Galbæ* imputat, non *Neroni*. *Planè* ille pro sententiâ *Eusebii*, qui annos *Neronis* solidos XIII. duntaxat, uti vidimus, agnoscit. Hîc itaque videmus in *Catalogo* vestigia numeri *Eutychiani*. Sunt etiam *Eusebiani*. Quoties enim de *Anacleto* loquuntur, seu *proprio* illum,

illum, seu *Cleti* potiùs nomine, appellent; non duos duntaxat, sed XII. annos attribuunt plerique *Latinorum* Catalogi. Hunc illi numerum ab *Eusebio*, qui ipse ab antiquiori forsan Autore didicerit, qui *Anacletum*, superstite etiamnum *Apostolo*, decessisse crederet, ut possit *Clemens* ab ipso Apostolo in throno collocari. Is nimirum cum è *Lini* exemplo didicisset, pro superiorum conjecturis, vivo Apostolo sedem possidentis, non ipsum utique per se *Apostolum* sedem *Romanam* administrare solitum, sed suffectis in suum locum aliis; nec videret tamen cur *postremis* potiùs temporibus id fecerit Apostolus, præsens ipse proculdubiò cum pateretur, quàm tot aliis annis *prioribus* quos etiam ipsos negotiis frequentissimis Expeditionibusque transegerit; proinde & illi tempus S. *Petri* sic inter *Linum Anacletumque* distribuendum censuerunt, ut quod *Lino* superesset id attribuerint *Anacleto.* Sic autem (inquies) è XXV. S. *Petri* annis detractis *Lini* XII. supererunt XIII. alii *Anacleto* assignandi, quos tamen nullus assignavit unquam *Catalogus.* Sed fieri potuit ut *unum* saltem *annum* fundandæ Ecclesiæ *Romanæ* ipse (pro eorum sententiâ) Apostolus impenderit ut *sesquiannum* Corinthi, *triennium* Ephesi, impendit S. *Paulus.* Vel nasci potuit numerus annorum duntaxat XXIV. inter illos dividendorum ex vitiosâ duntaxat annorum *solidorum* supputatione, quam etiam ipsam satis hactenùs frequentem ostendimus. *Claudii* certè annos solidos XIII. duntaxat in *Historiâ* agnoscit *Eusebius*, quo pacto si numeres, anni restabunt ad *Neronis* XIII. duntaxat XXIV. Quid quòd etiam *Lini* annos non ab ipso annorum XXV. *Apostolo* concessorum *exordio* repeterent, ne ita *exitus* ejus ante *Neronis initium* poneretur. *Passum* enim sub *Nerone Linum* jam aliorum conjecturis ducti crediderant, qui nimirum *Anacleto* suo *biennium* duntaxat assignaverant. Sic itaque ante *primum* saltem *Neronis* pati *Linus* non potuit pro eorum hypothesibus. Inde ad *Neronis* XIII. quem soli dum *ultimum Neronis* numeraverat *Eusebius*, numeraverant etiam Catalogorum

Fasti

Fasti ad *Eusebiani Chronici* methodum accommodati; XII. supererant duntaxat anni qui *Anacleto* possent imputari. Quem quidem numerum licèt hujus, ante obitum *Neronis* loci, (pro ratiocinantium *conjecturis*) proprium, transposito etiam *Anacleto*, assignabant. Sic colligi potuit is quoque numerus non è *Testimoniis*, sed è ratiocinantium duntaxat *conjecturis*.

§. 5. Atque ita intelligimus quibus tandem ratiociniis freti Veteres collegerint, vivo etiamnum S. *Petro* successisse *Linum* & *Anencletum*. Intelligimus prætereà qui ita senserint malè tamen infirmiterque esse ratiocinatos, nec pro testibus *Historicis* esse proinde usurpandos. Non ita certè *Irenæus* testis hac in causâ fide dignissimus. Ait enim Apostolos θεμελιώσαντας καὶ οἰκοδομήσαντας τὴν ἐκκλησίαν *Lino* Episcopatûs λειτουργίαν tradidisse. Atqui θεμελίωσις illa tum demum contigit cum his Apostolis SS. *Petro* & *Paulo* prædicantibus sanctéque versantibus συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ipso nimirum teste *Lini* successore *Clemente*. Cœtum enim Corpusque *Politicum* indicat vox ipsa ἄθροισις, talem nimirum Sacrorum Officiorum causâ cœtum qualem solemus *Ecclesiam* appellare. Et verò nova illa hominum fidelium quæ Apostolis facta est συνάθροισις aliud esse non potuit quàm quod *Irenæus* θεμελίωσιν appellat atque οἰκοδομήν. Nec enim *Ecclesiam* quamcunque ἐκλεκτῶν hominum multitudinem vocamus, sed eam demum quæ jus habeat *propriorum* sibi *conventuum* distinctorumque à cœtibus *Judæorum*. Opponitur enim vox Ecclesiæ *Synagogæ*, conventusque indicat hæc *Judæorum*, illa *Christianorum*. Dum igitur *Judæorum* conventus frequentarent primævi *Christiani*, nec sibi ullos *proprios* haberent, *Synagogæ* accensendi erant, nec constituebant, quam propriè dicimus, *Ecclesiam*. Ecclesiam enim ita *propriis* Christianorum cœtuum *præsidibus* circumscribit *Ignatius*, ut quoscunque demum credentium cœtus, ni tamen ad Christianorum

Iren. L. III. c. 3. ex *Eusebio* Græc.

Clem. Ep. I. ad *Cor.* p. 7.

norum cœtuum *præsides* aggregarentur, *Ecclesiam* certè neget appellandos. Μηδεὶς (inquit) χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τὶ πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Et rursus, Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω· ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Et verò alibi verbis disertissimis, de *Episcopis* locutus, *Presbyteris* & *Diaconis*, statim ista subjungit, χωρὶς τούτων ἘΚΚΛΗΣΙ'Α ΟΥ ΚΑΛΕΙ͂ΤΑΙ. Habet etiam in eandem sententiam & alia *Cyprianus*. Ut ergo nulla erat ante *cœtuum* distinctionem Christianorum *Ecclesia*, sed nec ulla postea præterquam eorum qui legitimis Christianorum cœtuum *præsidibus* adhærerent, *Episcopis* nimirum legitimis Apostolorum postea Successoribus; Ita nec primis illis *Apostolorum* temporibus *Ecclesiæ* nomen usurpatum legimus nisi de *distinctis* à Judæorum conventibus *Christianorum Conventibus*, & quidem de illis qui *divisi à Judæis* Apostolis adhærerent. Quæ enim Hierosolymis *Ecclesia* dicitur Act. II.47. ii erant qui *in Apostolorum doctrinâ firmiter & Communione permanerent*. Sic & alibi pars ea quæ Judæis adhæreret à parte illâ distinguitur quæ adhæreret Apostolis. Quare verba *Clementis* ita intelligenda arbitror, ut ἀθροίσματα illa sive cœtus *Christianorum* tunc primùm segregârint à *Judæorum Romanorum* cœtibus *Apostoli*; *Ecclesiæ* deinde *Romanæ* jure proprio deinceps appellandæ fundamenta ponentes. Et quidem hoc eodem *anno* factum quo ipsi *passi* fuerint Apostoli. Nempe *Apostolis*, non *uni* duntaxat *Apostolo*, hæc ἀθροίσματα *Christianorum* testatur aggregata *Clemens*. Unde colligimus de alio tempore intelligi non posse quàm de illo quo in urbe *simul* ambo fuerint Apostoli S. nimirum *Petrus* pariter ac *S. Paulus*, loquitur enim de *ambobus* hoc in loco *Clemens*. At simul *ambo* Romæ vix esse poterant nisi illo demum *anno* quo simul ambo *Romæ* perierint. Et quidem si *Clementis* πολὺ πλῆθος idem fuerit cum *multitudine ingenti* Taciti quos memorat incendiariorum nomine

Ep. ad Smyrn.

Ep. ad Trall.

Act.XIV.4.

nomine sublatos; fieri sane vix potest quin eodem *anno* Apostolis *aggregati* fuerint quo & illud contigerit *incendium*. *Neronis* nimirum X. *Christi* autem LXIV. Et quidem satis consentaneum erat ut *occasionem* dederit *Judæis* tum demum facta Christianorum ab eorum cœtibus segregatio *Persecutionis* in Christianos concitandæ. Sic enim legimus in *Actis* quotiescunque contingerent istiusmodi *Christianorum* in proprios cœtus *secessiones*, insensiores factos eâ occasione *Judæos* novas proinde, cum licuit, *Persecutiones* concitâsse. Favebat autem *Judæorum* consiliis, quòd *Nero* de Romanæ Urbis *incendio* suspectus, factusque eo nomine odiosissimus, invidiæ illius declinandæ occasiones captaret avidissimé. Prædixerat autem S. *Paulus* sæpissime pœnam impiorum per *ignem*, Mundi scilicet conflagraturi illum, tum in *Epistolis* ejusdem genuinis, tum in Libro *Apocrypho* antiquissimo κηρύγματ@ Πέτρυ, cujus meminit *Lactantius*. Idem fecerat & S. *Petrus* secundâ *Epistolâ* Cap. III. 10. paulo antea scriptâ. Quæ quidem eò trahebant *Judæi* ut *Christianos*, & præcipuos inter Christianos Coryphæos *Apostolos* de *Urbis* redderent *incendio* suspectos, pronis nimirum *Neronis* auribus haurienda. Nec enim de *Religione*, sed de *Urbis incendio* punitos à *Nerone* Christianos testatur *Tacitus*, quò suspicionem illam vulgi à se propulsaret & in Christianorum capita ipse converteret. Convenit porro quòd *vincula* sua illi causæ imputare videatur Apostolus, quòd κακȣ̃ργ@ haberetur 2 *Tim.* II. 9. cum tamen *Christiani* causam aliam quàm κακȣ́ργυ in patiendo distinguat S. *Petrus* 1 Ep. IV. 15, 16. Convenit prætereà, quòd ante *hyemem* maturandum esse *Timotheo* iter in supremâ illâ quam paulo ante obitum scripsit Epistolâ idem moneat Apostolus 2 *Tim.* IV. 21. *Maris* nimirum *clausi* tempus quod in *Octobrem* incidere solebat, intelligit. Quod quidem illum admonere oportebat nempe post incendium, *Augusto* mense, in vincula conjectum. Hæc si vera fuerit rerum in *Apostolorum Martyrio* gestarum Historia; constabit

ſtabit inde manifeſtò non magno ante obitum Apoſtolorum intervallo & *fundatam* ab Apoſtolis *Eccleſiam Romanam*, & *præfectum* adeo ab iiſdem fuiſſe *Linum*, pro teſtimonio illo, quod dixi, *Irenæi.* Eſtque illa Hiſtoria è rerum geſtarum circumſtantiis, ut oſtendi, veriſimillima.

Nihil certè occurrit in Sacrâ N. T. Hiſtoriâ unde colligere poſſemus Eccleſiam Romanam ante annum *Neronis* X. eo, quo dixi, *ſenſu* fuiſſe *fundatam.* Erant quidem antea *Romæ*, fateor, *Chriſtiani*, ſed quos nullos conſtat ſibi *proprios* habuiſſe *Conventus*, nullos proinde propriorum conventuum *Præſides*, ſeu *Epiſcopos* illos, ſeu etiam *Preſbyteros*, ſed nec aliquid in externo cultu *proprium* quo poſſent à *Judæis* internoſci. *Lini* nomen & *Anencleti* (ſic enim illum appellat *Irenæus* quem alii nomine longe alio *Anacletum* vocant) *Græcum* facit omnino ut ſuſpicemur non illos *Civitate* duntaxat, ſed & *ſtirpe* fuiſſe *Græcâ*, non *Judaicâ*. *Linum* Italum, *Anacletum* Græcum faciunt *ſecundi* Catalogi Fabulatores. Nec ſane aliâ origine quàm *Romanâ* veriſimile eſt fuiſſe *Clementem*. Atqui primis Chriſtianitatis initiis ne quidem *Proſelytos* ex aliâ aliquâ gente admittendos eſſe concederent, non tamen utique credebant ſolicitandos, niſi ſi qui forte ſeſe libentes ad *Proſelytiſmum* obtuliſſent. Sic illi nimirum ad annum uſque XLV. quo primam illam SS. *Pauli & Barnabæ* ad *gentes* convertendas Expeditionem contigiſſe arbitror. Et quidem aliquot deinde annis ita obtinuit, apud ipſos etiam *Apoſtolos*, præconcepta illa de *Judæorum* præ *Gentilibus* potiori ſaltem *dignitate* atque *ſanctimoniâ* opinio, ut præfecturi ſane vix fuerint Eccleſiis ſtirpe *Ethnicâ* oriundos; nedum *Eccleſiis* quæ *Judæis* origine maximâ ſaltem ex parte conſtarent, qualis illa fuit *Libertinorum Romanorum*; nedum denique ut id facturus fuerit *S. Petrus* Judæorum nimirum ipſe, atque *Circumciſionis*, Apoſtolus. Sic porro *Claudius Judæos impulſore* (inquit *Suetonius*) *Chreſto aſſiduè tumultuantes urbe expulit*, ut uno eodemque Edicto *Chriſtianos* incluſerit. Pulſum enim eâ occaſione cum *Priſcillâ Aquilam*

§. 6.

lam ex *Actorum* Historiâ discimus. Non aliâ utique, ut videtur, causâ quàm quòd communes adhuc cum Judæis *conventus* celebrârint *Christiani*, ut proinde fuerit in *Judæorum Synagogis* Christi de causâ *tumultuatum*. Contigit hoc anno *Claudii* IX. *Christi* XLIX. Scripsit præterea ad *Romanos S. Paulus* anno *Claudii* ultimo, *Christi* LIV. nullâ tamen *Ecclesiæ* adhuc *fundatæ* significatione. Erant quidem rursus *Romæ Christiani* & tanto quidem *numero* illi ut fides eorum per *universum*, qui patebat, *orbem* esset *Romanum* longe celeberrima. Nullum tamen salutat *Episcopum*, ne quidem *Presbyteros* ullos aut *Diaconos* aut quemvis alium *cœtuum* Ecclesiasticorum Officiarium. Sed nec *Ecclesiæ* nomine dignatur uspiam illos, ad quos scribit, *Christianos*, sed tantùm κλητοῖς ἁγίοις, cum tamen aliarum *Urbium* Christianos *Ecclesias* idem soleat appellare, cum & *Episcopos* salutet & *Diaconos Philippensium* quibus nimirum *Episcopos* fuisse noverat & *Diaconos*, cum & singulis Ecclesiarum *Præsidibus* Epistolas inscribat, *Tito* nimirum ac *Timotheo*, quæ quidem fuissent singulis instructæ *Præsidibus*, pro eodem scilicet exemplo quo & in Apocalypsi Spiritus Epistolas non ipsis quidem *Ecclesiis*, sed Ecclesiarum *Angelis* inscribit. Et quidem ad *cœtuum* communitatem suadendam faciunt omnia quæ in ipsâ Epistolâ disputat Apostolus. Probat nimirum adversùs *Judæos* non esse pro *impuris* habendos *incircumcisos*. Quorsum illa nisi de incircumcisorum ad *Synagogas* admissione fuisset disputatum? Idem viceversâ probat adversùs *Gentiles*, nondum *Judæos* omnes penitùs à Deo fuisse reprobatos; se enim, & prætereà ἐγκατάλειμμα seu *reliquias*, superesse salvandos. Id quoque minùs opportunè si *Judæi* etiam *Romani* fuissent, pro illius sententiâ, à *Christo* rejecti. Supponit equidem, ut alibi ostendimus, *Judæos*, maximâ ex parte, jam hactenùs à Deo fuisse reprobatos. Supponit item ab eorum quos reprobatos fuisse constitisset, *communione* discedendum. Id quod ipse jam in quamplurimis

Resp ad Grot. de Sacerdot. Laic. cap. 3.

Asiæ

Asiæ Ecclesiis fecisset, faciendumque docuisset. Et quidem propriis illum Principiis concessionibusque videntur oppugnasse *Gentiles Romani*. Sed cum *reliquias* salvandas docet, id eo nimirum docuit consilio ut unà innueret à *salvandorum* communione *Judæorum* non esse secedendum. Et cum *Judæos Romanos* in illis *salvandorum* reliquiis censendos innuit, id rursus indicat, ne quidem ab eorum *Synagogis* fuisse temperandum. Jam enim loco memorato probavimus, etiam cum inciperent illæ *discessiones*, non primo statim impetu *universales*, sed, pro *Judæorum* cujusque Civitatis pervicacià, *partiarias* duntaxat fuisse atque *locales*. Ita factum ut cum *Romam* Apostolus S. *Paulus* anno LVII. à *Palæstinis Judæis* provocans veluti captivus appelleret, amicè tamen à *Judæis Romanis* acceptus fuerit *Act.* XXVIII. 21. Et cum illos de *Gentilium* vocatione monuisset v. 28. novitate quidem ipsâ illius dogmatis perculsos videmus, & ad novas invicem disceptationes, eâ occasione, conversos, quæ tamen ipsa *novitas* nulla utique fuisset, si alios *Gentiles* Christiani à *Judæorum* conventibus *conventus* celebrâssent. Sed verò nullam novam *Judæorum* simultatem ortam, ad finem Captivitatis istius *biennalis* innuit ipse S. *Lucas.* Quare liberatus illis vinculis Apostolus anno LIX. exeunte placido illo *Neronis* quinquennio nullam adhuc fecit Christianorum *discessionem* à communibus *Judæorum* Synagogis. Sed nec facere ullam potuit usque ad illum, quo passum diximus, annum Martyrii. V. enim anno reversum testatur Fragmentum Autoris Anonymi apud *Patricium Junium* in suis ad *Clementem* Notis, & quidem testibus fide omni dignissimis, *Justino* atque *Irenæo.* Si enim ab illo anno, quo primis vinculis solutus est, LIX. V. annos numeres, in annum LXIV. desinent accuratissimé. Illo itaque anno nova facta est *Christianorum Gentilium* à *Judæorum* conventibus secessio, illo nova eorundem ad *Apostolos* ζυνάθροισις, sive *aggregatio.* Inde novum jam constituebant per se ipsi *corpus*, & novos adeo habebant propriosque sibi *conventus*,

ſub propriis proinde *Rectoribus*. Jam tandem neceſſarii erant *Rectores* Chriſtianorum Romanorum *Ordinarii*, neceſſarii *Presbyteri* & *Diaconi*, & proinde neceſſarius qui Presbyterio præſideret *Epiſcopus*. Hoc certè tempore *fundatam* eſſe, quæ propriè vocari poſſet, *Eccleſiam à Clemente*, in quâ primâ Eccleſiæ Romanæ *fundatione* præfectum *Linum* ex *Irenæo* didicimus.

Tantum certè abeſt ut, quod crediderunt his conjecturis
§. 7. freti recentiores, hoc dixerit unquam teſtatusve fuerit *Irenæus*, ut contrarium prodat ſuadeatque validiſſimè. Monet imprimis *Irenæus* de hoc *Lino* intelligendum eſſe S. *Paulum*
2 Tim. IV. 21. in Epiſtolâ ad *Timotheum*. Secundam nimirum intelligit *Epiſtolam* paulo ante *Martyrium* exaratam. Inde igitur intelligimus jam adhuc in *vivis* fuiſſe *Linum* cujus nomine *Timotheum* ſalutaret Apoſtolus. Faceſſat igitur *biennium* iſtud quod S. *Petro* demptum *Anencleto* recentiores, ut vidimus, aſſignârunt. Faceſſat (inquam) alius quiſpiam à ſuperſtitibus Apoſtolis poſt *Lini* mortem ſuffectus, cujus mentionem adeo diſertam legimus in *poſtremis* Apoſtoli ſalutationibus. Addit deinde *Irenæus*, Διαδέχεται δὲ αὐτὸν Ἀνέγκλητος· μετὰ τοῦτον δὲ τρίτῳ τόπῳ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων τὴν ἐπισκοπὴν κληροῦται Κλήμης. Ecquis eſt quin videat hæc verba τρίτῳ τόπῳ non ad vocem, κληροῦται, ſed ad illas potiùs, ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων, eſſe referenda? Ut nimirum ad tertiæ Succeſſionis *tempus* pertinuerit *Clemens* ex quo ipſi præfuiſſent *Apoſtoli*. Sic nimirum rectè intelligimus quò ſpectârint ſequentia *Irenæi* verba, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔναυλον τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων· οὐ μόνος, ἔτι γὰρ πολλοὶ ὑπελείποντο τότε ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων δεδιδαγμένοι. Interprete Valeſio, *qui quidem beatiſſimos Apoſtolos viderat, & cum iiſdem familiariter verſatus fuerat, & prædicationem Apoſtolorum adhuc*

huc auribus suis insonantem Traditionemque præ oculis habebat. Nec verò ipse solus, sed & alii plurimi etiam tum supererant ab Apostolis instituti. Verba illa ἑωρακὼς & συμβεβληκὼς *præteriti* sunt omnino *temporis*, non utique illius qui, quo tempore *Episcopus* factus est, *Apostolos* viderit aut cum illis fuerit familiariter versatus, nedum illius qui ab illis ipsam *Consecrationem* acceperit. Cum verò addit πολλοὺς ἔτι ὑπολείπεσθαι, qui ab ipsis *Apostolis* fuissent instituti, verbis quibus potuit expressissimis distantiam illam indicavit quæ tertiæ esset Successionis ab Apostolis. Ut enim *multos* Apostolorum Discipulos asserit etiamnum ἔτι fuisse *superstites*; Sic *multos* utique non *omnes*, multos nimirum innuens præ *temporis* ipsâ diuturnitate sublatos. Adeò nimirum ille longe abest ut de *Clemente* asserat quod de *Lino* asseruerat, Apostolos ipsos illi τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐγχειρίσασθαι. Sed quid opus est ut hæc à mente *Irenæi* aliena probemus, cum ne quidem ullum primarium supputationis Autorem habeant Adversarii qui ipsis superstitibus *Apostolis* crediderit ullos factos Apostolorum *Successores*? Qui primo *Neronis* anno Apostolos sublatos credebant, *Linum* deinde rectè &, pro Successionis ad bona defunctorum lege, sub *Nerone* ponebant. Qui verò ad *Neronis* annum *ultimum* Martyrium Apostolorum differebant, rectè etiam & illi, & pro Successionis lege, *Lini Pontificatum* à *Neronis* ultimo inchoabant. Nec aliunde nata est aliter sentientibus erroris occasio quàm quòd *prioris* sententiæ *initium* cum *posterioris fine* componerent. Cum ergo *Constitutionum Apostolicarum* Autor à *vivo* etiamnum S. *Petro* suffectum in defuncti *Lini* locum credidit *Clementem*, ætatem prodidit Impostor notis manifestissimis. Suppositititiâ enim *Clementis* ad *Jacobum* Epistolâ juniorem esse verisimile est è quâ *proximum* ab *Apostolo* Successorem in *Romanâ* Sede didicerat fuisse *Clementem*. Tum & tanto intervallo à *Chronici Eusebiani* editione vixisse, ut possent invicem confundi rationes Romanorum Pontificum *Occidentales* atque *Eusebianæ*. Et

§.8. Et quidem commentitia illa *Clementis* Epiſtola ad *Jacobum* non diu apud *Græcos* extitiſſe videtur, cum *Latinè* illam verteret *Rufinus*. *Græcos* enim, etiam *Rufino* juniores, pauciſſimos reperies quibus impoſuerit, vix alios fortaſſe quàm *Epiphanium* & quem dixi *Conſtitutionum Apoſtolicarum* Impoſtorem. *Euſebium* alii fere ſequuntur omnes, *quartum*que ab Apoſtolo numerant *Clementem*. Sic certè vulgò receptiſſimam *Græcorum* ſui temporis ſententiam repræſentat *Hieronymus*. Sic etiam *Ignatianæ* ad *Trallianos* Epiſtolæ Interpolator dum ita *Stephanum* vult miniſtrâſſe *Jacobo*, ut miniſtrârit *Linus Paulo*, ut *Petro* etiam miniſtrârint *Anencletus* atque *Clemens*. Idem tamen, ſi fortè idem, ad *Mariam Caſſobelitin* ita ſcribit Pſeud-*Ignatius*, Ἐπέρχεταί μοι λέγειν ὅτι ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν ἤκουον περὶ σοῦ ἔτι οὔσης σου ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τῷ μακαρείῳ πάπα Λίνῳ ὃν διεδέξατο τανῦν ὁ ἀξιομακάριστος Κλήμης ὁ Πέτρου καὶ Παύλου ἀκουστής. Sed pro *Lino Cletum* reponit vetus Interpres, ſincerioribus uſus, ut videtur, Codicibus *Græcis*. *Euſebianam* enim *Chronologiam* ſecutos oportuit qui *Clementem* ad Martyrii *Ignatiani* tempora cum *Chronico Alexandrino* deprimebant. *Euſebio* autem non *Linus*, ſed *Anencletus* proximus *Clementis* eſt deceſſor. *Latinis* autem ſui Sæculi pleriſque *ſecundum* à *Petro Clementem* numerari ſolitum teſtatur *Hieronymus*, ſic nimirum à *Petro ſecundum* ut *quartus* numerari ſolebat à *Græcis*, ut proinde *Petrum* ipſum *primum* numerârit oportuerit. Quæ quidem ita intelligenda ſunt non quaſi *Linum* quiſpiam aut *excluſerit* à Succeſſione, aut *Clementi* poſtpoſuerit (agnoſcunt enim & *Clementi* anteponunt coævi *Hieronymo* Scriptores Latini *Optatus* atque *Auguſtinus*) ſed quòd à *S. Petri* morte ſecundum proximumque S. *Petro* Latini *Clementem* numerârint. Sic enim eundem *Clementem* à *S. Petro quartum* numeravit *Euſebius*, & poſt illum *Græci*.

CAP.

CAP. IX.

Successio reliqua ad Fabianum *pro* Latinorum *Catalogis.*

§. 1. *Coævi videntur Catalogus* Bucherianus *&* *secundus* Heinschenii. §. 2. Cletus, *pro Fastorum* Consularium *rationibus*, Clementi *postponendus*. §.3. *In tempore* Clementis Eusebii *etiam errorem secuti sunt* Fasti *Catalogorum* Consulares. §.4. Clementis *personam annosque habet* Cletus *quem tamen* Clementi *postponunt Catalogi*. §. 5. Anacleti *finis idem quem* Clementi *attributum reperisse videtur primus Catalogi Autor*. §.6. *Initium* Euaresti *suum cum fine ejusdem* Eusebiano *conjunxit Autor Catalogi* Bucheriani. §. 7. *Tempus* Alexandri. §. 8. Xysti. §. 9. Telesphori. §.10. *A fine* Telesphori *ad initium* Zephyrini *Catalogi* Pontificales *vitiosissimi*. §.11. *Tempus* Hygini. *Autor Catalogi* Bucheriani *sequitur errores Catalogi* secundi, *proinde secundo Catalogo* recentior. §. 12. *Horum errorum occasiones*. §.13. *Tempus* Aniceti. §.14. Pii. §.15. Soteris. §.16. Eleutheri. §.17. Victoris. §. 18. Zephyrini. §.19. *Pontificum eorundem ab* Hygino *ad* Zephyrinum *dispositio*

sitio alia pro Catalogorum numeris, *non* Coss. *& quidem illa sine* hiatibus. §. 20. *Tempus* Callisti. §. 21. Urbani. §. 22. Pontiani. §. 23. Anteri. §. 24. Fabiani. §. 25. *Catalogorum* Latinorum *rationes omnes unâ operâ restitutæ.*

§. 1. SEquitur in *secundo* Catalogo *Clemens*, uti etiam in priori illo, qui vulgò creditur, Bucheriano. Et tamen paulò postea ordinem immutatum esse satis constat, præpositumque genuino *Clementi Cletum* supposititium. Anno enim DXXX. secundum Catalogum collegit Autor incertus sub *Justiniano*, ad finem *Felicis* IV. Illum redegerunt in Epitomen locupletaveruntque ad sua usque tempora, finem nempe Vigilii, annum nimirum circiter DLVI. Autores *Membranarum Papebrochii* & Catalogi primi *Mabillonianı*, qui primi *Cletum* præposuerunt, quos alii deinde omnes imitati sunt hujus Catalogi seu Excriptores, seu etiam Continuatores. Sic enim & secundus *Mabillonii* Catalogus ad finem circiter *Johannis* VI. annumque DCCV. scriptus. Sic & tertius iste *Schelstratii* ad finem *Paschalis*, annumque circiter DCCCXXIV. ne recentiores nominem *Anastasium*, receptique Libri *Pontificalis* sectatores. Hinc itaque colligimus, ut è *secundo* illo Catalogo Sæculi *Justinianei Bucherianum* illum collectum concedamus, ad recentiora tamen tempora vix potuisse referri, cum mutationes paulò recentiores in *Bucheriano* Catalogo prorsus nullæ compareant. Colligimus præterea duos hosce antiquissimos Catalogos præcipuè invicem esse conferendos, mutuâque operâ emendandos, recentiores autem quà deditâ Collectorum operâ nonnunquam variant, ad horum fidem esse exigendos.

Docent

Docent ipsi certè *Coss.* è Fastorum Consularium, unde desumptus esset *Cletus*, ordine mutatum esse ejusdem locum. Coss. enim assignant *recentiores* illi eosdem initio *Cleti* quos fini *Clementis* assignatos repererant. Et tamen agnosco, hoc etiam in loco, Veritatis nonnulla *vestigia.* Fastos enim Coss. unde illi manarint Catalogi, ad *Chronici Eusebiani* numeros appositos legerant illorum Catalogorum concinnatores. Ita factum ut utrarumque rationum numeri invicem permiscerentur, tam *Occidentalium* quas in Fastis *Cyclorum* Consularibus ab *Alexandri Severi* usque temporibus conservatas esse diximus; quàm etiam & *Orientalium* quæ numerorum fuerant *Eusebianorum* situ distincta. Sic enim *Prosperum* habemus hodieque qui numeros *Eusebianos Paschalium* Fastorum appositione distinxerit, aliorum tamen, atque alio ordine sitorum, ab illis quos conservavit *Idatius.* Atqui *Anacletum* Græci *Clementi* præposuerunt, quem etiam eundem *Cletum* non *Græcus* modò *Epiphanius*, sed *Prosper* etiam Scriptor *Occidentalis*, appellat. Hinc itaque confirmatur hiatum illum *biennalem* à fine S. *Petri* in primis Catalogis Coss. anni LXV. *Nervâ* & *Vestino* consignato, ad finem *Lini* Consulesq; anni LXVII. *Capitonem* & *Rufum* Nos rectè hactenus ad *Anencletum* retulisse. Quod etiam facilè ex utroq; Catalogo *Mabilloniano* discimus. Sic enim illi referunt hoc in loco *Cletum* ut alium deinde post *Clementem* neminem agnoscant seu *Cletum* seu etiam *Anacletum.* Nec aliter noster Catalogus *Oxoniensis.* Habent prætérea post *Clementem Cletum* porro nullum *Membranæ Papebrochii* priori Catalogo *Mabilloniano* coævæ, sed duntaxat *Anacletum.* Sed nec *tertius* Catalogus *Schelstratii.* Accessit tandem à recentioribus post *Clementem* secundus iste *Cletus.* Priorem itaque, qui *Græcis* fuerat *Anencletus*, *Clementi* antepositum repererant Catalogorum *Latinorum* Autores antiquissimi. Qui tamen cum plerunque *Lini* Coss. ad annum usque LXVII. producerent; Ita factum ut locum nullum *Anacleto* ante *Clementem* reliquerint, eodem nimirum quo decessit S. *Petrus*, pro eorum Principiis, anno §. 2.

 suc-

ſucceſſurum, quem quidem annum ultra Coſſ. *Capitonem* & *Rufum* ne quidem ipſe produxiſſet *Euſebius*. Et quidem ex erroneo illo, quem dixi, numerandi calculo errorem illum profluxiſſe veriſimile eſt.

§. 3. Progredior itaque ad *Clementem*. Hujus primos Coſſ. anni LXVIII. *Trachalum* & *Italicum* recenſent Catalogi duo priores, poſtremos anni LXXVI. *Veſpaſianum* VII. & *Titum*. Sic enim veriorem Catalogi primi lectionem repræſentat Codex *Heinſchenii* quàm alius ille quo uſus eſt *Bucherius* ab *Heinſcheniano* ſæpenumero diverſiſſimus. VI. enim *Veſpaſiani* duntaxat Conſulatum cum *Tito* conjunxit Codex *Bucherianus*. Sic anno ſuperiori LXXV. deceſſerit *Clemens*. Sed verior illa eſt, ut dixi, lectio Codicis *Heinſcheniani*, aſtipulante præſertim *ſecundo* Catalogo & in Faſtis *Idatio*, ſuffragantibus etiam, ut videbimus, Succeſſoris *Coſſ.* Hinc itaque corrigendus non modò Codex *Bucherianus*, ſed & *recentiorum* quoque *Catalogorum* collectores. Sic tamen intelligendi ſunt primi illi Catalogi, non ut *Trachalo* demum & *Italico* Coſſ. *Clementem* ſucceſſiſſe crediderint, ſed quòd ſuperioris anni Coſſ. *Capitone* & *Rufo*, ut S. *Petri* mortem diſpoſuiſſent, pro rationibus nimirum *Euſebianis*, ſic & *Clementis* etiam Succeſſionem. IX. enim annos *Clementi* tribuunt ambo illi Catalogi, qui ab anni LXVII. Coſſ. inchoati ſic demum deſinent in Coſſ. anni LXXVI. rectè pro Faſtis *Idatianis*. Eſtque hoc, quod ſemel monuiſſe ſufficiat, in his Catalogis fere perpetuum, quòd Succeſſorum tempora ad Faſtos Conſulares diſtincta, non primo, quo verè cœperint, repetantur, anno, ſed à primis eorundem, qui in Julianum annum proximum incidunt, *Conſulibus*. Quod quidem ex annorum per Coſſ. diſtinguendorum ſerie contigiſſe veriſimile eſt. Lineam enim plerunque unicam admittebant unius anni Coſſ. Ita factum ut in alios Coſſ. incurrerit mors deceſſoris, in alios mentio Succeſſoris. Primi itaque cujuſque Pontificis Coſſ. non annos eorundem *inchoatos*, ſed *abſolutos* indicant, annos nimirum illos in quos primi cujus anni *finis* inciderit.

Ad-

Addunt præterea Catalogi; *Fuit temporibus Galbæ & Vespasiani.* Rectè itaque, pro rationibus *Eusebianis*, dispositos fuisse Coss. inde colligimus in Fastis illis quibus usi sunt primi horum Catalogorum Autores. Aliter fieri non potuit ut qui *Capitone* & *Rufo* successisset, non fuerit tamen *Neronis*, sed *Galbæ* duntaxat *Vespasianique*, temporibus imputandus. Certò enim constat ad sequentis anni Coss. *Trachalum* & *Italicum* pertigisse *Neronem*. Jam tamen vidimus XIII. annos *Neronis solidos* numeratos ab *Eusebio*. Sic itaque anni XIIII. Coss. & *Christi* LXVIII. pro *Chronici Eusebiani* situ, non utique *Neroni* sed *Galbæ* accensuisse *Fastos* Catalogorum. Et quidem longè rectiùs annis *Imperatorum Eusebianis* respondebant *Fasti* illi *Catalogorum* quàm responderint Fasti alii *Prosperi*, seu etiam *Cassiodori*, qui ambo Coss. quos dixi non *Galbæ* imputant, sed *Neroni*.

Sequitur rursus in primorum Catalogorum dispositione, post *Clementem*, supposititius iste, uti dixi, *Cletus*, à Consulatu *Vespasiani* VIII. *Domitiani* VI. Sic enim legit Catalogus *secundus*, & primi etiam Codex *Heinschenianus*. Consulatus iste *Domitiani* suffectus erat, V. rectè tamen VI. si etiam Consulatus ejusdem *Ordinarius* anni LXXIII. numeretur, ut *Domitianum* postea numerâsse certum est. Malè itaque V. *Domitiani* Consulatum cum VIII. *Vespasiani* conjungit primi Catalogi Editio *Bucheriana*. Nec quidem rectè hoc in loco V. *Domitiani* Consulatum cum *Vespasiani* VII. conjunxere recentiores. Anni enim LXXVII. Coss. intelligunt Catalogi, pro more nimirum illo quo *proximos* à decessorum morte Coss. successorum *primos* numerare diximus. Finem ejusdem Coss. *Domitiano* IX. & *Rufo* anno nimirum Ær. *vulg.* LXXXIII. ponunt Catalogi omnes qui quidem Coss. adjectos habent. VI. ejus nimirum annos solos agnoscit Catalogi *primi* Editio utraque tam *Heinscheniana* quàm *Bucheriana*. Oblitus nimirum erat hujus Catalogi Autor non à *primis* hujus Pontificis Coss. sed à superioris *ultimis*, annos ejusdem esse numerandos. Rectiùs itaque membrana *Papebrochii* VII. etiam suffragante Chronico *Virdunensi*. Nec longe abit §. 4.

Catalogus secundus *Mabillonii* qui VIII. annos *Cleto* tribuit errore facillimo. Sed mirabitur fortasse Lector unde suppostitii Pontificis annos eruerint Catalogorum Autores. Ego è *Personâ* ductos existimo quam gesserit *variam* idem ille *Cletus*. Nunc enim illum *Clementis* loco habent, nunc etiam *Anacleti*. Hoc autem loco *Clementis* vicem potiùs sustinuisse crediderim. Qui enim *Linum* ab Apostoli potiùs *obitu* successisse debuisse compererant, finem proinde XI. ab Apostoli Martyrio anno erant assignaturi, pro antiquissimis nimirum *secundi* Catalogi rationibus. Apostoli finem Coss. anni LXV. Catalogos tribuisse vidimus. Sic *Lini* obitus anni LXXVI. Coss. erat proinde tribuendus. *Clementem* autem *Lino* proximum numerabant primi Catalogi. Qui ergo ab hoc anno cœpit LXXVI. quo oportuit, pro hac calculorum ratione cœpisse Clementem, eum proinde pro *Clemente* habitum fuisse consentaneum erat. Inde & illud consequi par erat, *Clementis* nimirum annos eidem fuisse imputandos. Sed IX. (inquies) *Clementis* annos, pro primorum Catalogorum sententiâ numeravimus. Rectè nimirum illud si *Lini* finem eidem anno assignemus cui etiam *Apostoli* Martyrium primos Catalogos assignâsse vidimus. Quòd si Apostoli Martyrium cum *Eusebio* anno potiùs LXVII. tribuamus, & biennium medium proximo *Lini* Successori *Clementi* detrahamus, supererunt deinde anni duntaxat VII. *Clementi* concedendi. Sic itaque corrigendus in *Cleti* hujus annis secundus est Catalogus, & alii deinde recentiores, *Mariano* etiam suffragante, Catalogi. XII. illi *Cleto* largiuntur annos eundem nimirum cum *Anacleto* Fastis prioribus illum, ut videbatur, existimantibus. Nec tamen intervallum à primis *Cleti* ad ultimos ejusdem Coss. septennio auctius agnoscunt, suo se nimirum gladio jugulantes. Firmat præterea quæ dixi, quòd *Cleti* tempus ita circumscribat Catalogus Bucherianus, *Fuit temporibus Vespasiani & Titi & INITIO Domitiani.* Dissimulandum tamen non est vocem *initio* prætermitti in *secundo* Catalogo, qui tamen Coss. retinuit rem eandem designantes uti vidimus.

Anacleti

Anacleti primos Coss. *Domitianum* X. & *Sabinum*, anni nimirum LXXXIV. ultimos *Domitianum* XVII. & *Clementem* repræsentant Catalogi. Huic annos ambo tribuunt XII. *temporibus Domitiani*, idque suffragiis consentientissimis. Ut proinde initio *Domitiani* finis *Cleti* necessariò fuerit assignandus, recteque habeat *secundi* Catalogi, quam modò dedimus, emendatio. Numerum illum eundem annorum XII. confirmant membrana *Papebrochii* atque *Ado*. Respondetque intervallum à fine *Cleti* an. LXXXIII. ad an. XCV. Sed IX. annos ejusdem duntaxat agnoscunt *Beda* atque *Anastasius*, XIIII. Catalogus tertius *Schelstratii*, sed facili, ut existimo, errore pro VIIII. *Marianus* X. ne id quidem errore admodum difficili. Plane hoc in loco *Clementinorum* temporum vestigia agnosco. Et quidem finem *Clementis Pontificis* in hunc annum aptissimè contulerint quo cæsus est *Flavius Clemens Consul* quem pro *Clemente* Pontifice acceperint qui nostrum *Martyrem* fecerunt, ut alibi ostendimus. Et quidem certum est, ut dixi, *Clementi Anacletum* fuisse anteponendum. Qui hoc in loco obitum *Clementis* ponebant, Successionem in Fastis ita constituisse arbitror: ut nimirum eodem anno *Linus* quo Apostolus obierit, Ær. *Christi* LXVII. *Cletus* inde annis VII. ad annum LXXIV. tenuerit; Huic *Anacletus* annis XII. ad annum LXXXVI. inde *Clemens* annis IX. ad illum quem diximus XCV. Quo verò *ratiocinio* hunc quoque numerum collegerint, destituti nimirum disertis Veterum *Testimoniis*, jam suprà observavimus. §. 5. Addit. ad *Cestr.* Diss. II. Cap. VI. §. 22. Cap. VIII. §. 4.

Euaresti primos Coss. *Valentem* & *Veram*, anni nimirum XCVI. exhibet Catalogus primus. *Veri* loco *Veterem* reponit Catalogus secundus & Pseudo-*Isidorus*. Omnino rectiùs. Postremos ambo *Gallum* legunt & *Braduam*, anni nimirum CVIII. Ita floruerit *temporibus novissimis Domitiani & Nervæ & Trajani*, teste utroque Catalogo, nisi quòd vocem *novissimis* secundus prætermiserit. Intervallum à fine *Anacleti* XIII. constat annis, totidemque tribuit *Euaresto*. Catalogus primus. XII. tribuit Breviarium; à §. 6.

primis

primis nimirum *Euaresti* ad postremos ejusdem *Coss.* Malè itaque IX. legit Catalogus secundus qui tamen in Coss. cum primo consenserat. Suffragantur Catalogo secundo Catalogi sequentes, *Beda* etiam atque *Ado*. Nec longè discrepat *Marianus* qui X. annos *Euaresto* concedit. Et quidem utilis hic etiam est numerus, quem verè in Autoribus repererit Catalogi Autor, ut in *Alexandro* infra opportunius ostendimus. Quod verò ad alium illum XIII. annorum numerum attinet, verè quidem ita Autorem Catalogi scripsisse constat, non quòd verè numerum illum in uno aliquo Autore *Euaresto* attributum reperisset, sed quòd illum è variis variorum Autorum sententiis ad Fastos *Consulares* annotatis, ipse pessimis ratiociniis imperitè collegerit. Nempe initium *Euaresti* suum an. XCV. cum fine ejusdem *Eusebiano* conjunxit an. CVIII. Inde numerum *Euaresto* non illum tribuit quem tribuerant utriusvis Hypotheseos Autores, sed quem inter hosce diversarum Hypotheseon limites situm invenerat. Ita rursus intelligimus post *Eusebiani Chronici* versionem *Latinis* Fastis accommodatam *primi* quoque hujus Catalogi Autorem, qui vulgò creditur coævus *Liberio*, vixisse pariter atque scripsisse.

§. 7. *Alexandri* primi Coss. sunt *Palma* & *Tullus* anni viz. CIX. in Catalogo primo, desiderantur enim in aliis. Postremi *Ælianus* & *Vetus* anni nimirum CXVI. Sic annos VIII. rectè numerat Catalogi primi Editio *Heinschenianа*, si quidem mentem illius spectemus qui Catalogum confecerit. Et quidem omnes tribuit temporibus *Trajani*. Inde factum ut *Trajanum* & *Ælianum* pro primis *Alexandri* Coss. acceperit Pseudo-*Isidorus*. Ad eundem plane modum quo in successore *Alexandri Xysto Hadrianum* & *Verum* primos illius fuisse Coss. idem credidit Impostor. Atqui VII. ejus annos duntaxat agnoscit ejusdem Catalogi Editio *Bucheriana*, & secundus *Mabillonii* Catalogus, à *primis* nimirum *Alexandri* ad ultimos ejusdem Coss. *Decem* annos tribuunt Catalogus secundus, tertius aliique deinde recentiores horum Excriptores. *Decem* antiquissima *membrana*

Pape-

Papebrochii cum *Beda* etiam, *Adone* atque *Mariano*. Pro numero nimirum *Eusebiano*. Alium tamen, ut existimo, Autorem ab *Eusebio* secutus est hoc in loco Autor Catalogi. IX. certè *Euaresti* annos, XII. *Alexandri* exhibent, & quidem consentaneis admodum suffragiis, *Nicephorus* & *Syncellus*. Et quidem suprà vidimus IX. annos *Euaresto* tribuisse hodiernum *secundi* Catalogi exemplar cum aliis quoque recentioribus ejusdem Excriptoribus, non pro consarcinatoris *mente*, sed quòd numerum illum ex ipsis *fontibus* acceperint, è quibus sua perversissimis ratiociniis depravaverat consarcinator. Sic etiam ex iisdem, ut videtur, *fontibus* annos *Alexandro* XII. attribuit primus *Mabillonii* Catalogus. Respondetque spatium accuratissimè, si quidem ab initio *Euaresti* inchoentur numeri ad finem *Alexandri*. Ab anno enim XCV. *novem* anni *Euaresti* desinent in annum CIV. Inde rursus si *Alexandri* annos duodecim incipias, iisdem desinent Conss. quibus *Alexandri* Pontificatum concludunt Catalogi, anni nimirum CXVI. Nec aliter constituendos existimo pro genuinis Catalogorum Hypothesibus. Nec aliunde factum verisimile est quòd, cum *Primum Alexandrinum*, & *Romanum Alexandrum* iisdem pariter *initiis* atque finibus, pro Chronici nimirum dispositione, circumscribi comperisset *Eusebius*, proinde annos *Primo* XII. largitus fuerit, quàm quòd totidem *Alexandro* concessissent Autores à quibus sua fuerat mutuatus. Utque annos *Primi* non plures tamen quàm X. patiuntur ejus Canones, sic etiam annos *Alexandri* ab eo in*denarium* numerum redactos fuisse verisimile est.

Xysti, sive *Sixti*, Coss. primos *Nigrum* & *Apronianum* habet Catalogus primus anni nimirum CXVII. in recentioribus tamen Catalogis omissos. Postremos *Verum* III. & *Ambibulum* anni CXXVI. plane ut *Idatius*, nisi quòd *Ambigulum* illum appellet *Idatius* quem primus ille Catalogus *Ambibulum*. Ambo malè pro *Ambiguo Bibulo*. Peccant quidem recentiores Catalogi in scribendis postremorum illorum Coss. nominibus, sic tamen ut alios nullos § 8.

desig-

designent quàm illius, quem dixi, anni Coss. Annos X. ei largiuntur Catalogi ferè omnes cum vetustissimâ *membranâ Papebrochii*. IX. duntaxat *Syncellus* & *Nicephorus*, pro Fastorum Consularium fortasse methodo, à primis ejusdem Coss. Monstrosissimè *secundus* recentiorque Catalogus *Mabillonii* annos XXV. solus tamen & errore manifesto. *Fuit* (inquiunt Catalogi) *temporibus Hadriani.* Hinc nimirum intelligimus cur eodem anno, quo passus fuerat *Alexander*, *Trajanum* etiam defunctum tradiderint *Acta Alexandri*. Hæc *Acta* ego tanti non facio, ut *Historicam* aliquam Veritatem inde confirmari posse sperem. Et verò certum est anno illo cui Martyrium *Alexandri* tribuunt Catalogi, *Christi* nimirum CXVI. nondum è vivis sublatum esse *Trajanum*. Id tamen fateor ex *Actis* etiam *commentitiis* rectè colligi posse, quo nempe *situ* dispositos Coss. invenerint Actorum commentitiorum *Impostores*. Præsertim cum *Trajani* nullam habeamus temporibus *Xysti* in Catalogis mentionem. Nempe annum *Trajani* solidum ultimum in annum CXVI. contulit, pro nostris Tabulis, *Eusebius*. Sic ille nimirum ut CXVII. *primum* numeret annum, nempe *solidum*, *Hadriani*. Accedebant & illi qui annos *Hadriano* XXII. tribuebant. Hos enim ab anno CXVI. supputationis initium duxisse alibi ostendimus.

Vid. Cl. *Cestriens.* Diss. II. Cap. VII. §. 3, 4, 5.

App. ad Diss. *Cyprian.*

§. 9. *Telesphori* Coss. tam primos quàm ultimos omittunt Catalogi alii omnes, excepto primo. Hic autem *primos* recenset *Titianum* & *Gallicanum*, anni nimirum CXXVII. ultimos *Cæsarem* & *Balbinum*, anni CXXXVII. Addit etiam fuisse temporibus *Hadriani*, & quidem annis XI. Sic habet primi Catalogi Editio *Heinscheniana*, rectè proculdubio, pro Catalogorum hypothesibus. Pessimè Editio *Bucheriana*, cum eosdem utrobique assignâsset Coss. temporibus tamen imputat *Antonini Macrini*. Filium certè *Macrini* Diadumenianum *Antoninum* intelligere non potuit. *Antoninum* potiùs (*Pium* scilicet) & *Marcum* voluit, ut è *secundo* colligimus Catalogo, & è *Decretalium* Impostore, qui solenni rursus errore pro *Coss.* accepit ipsos *Imperatores*. Sed nullam prorsus

prorsus partem Imperii *Pii*, nedum *Marci*, ingrediuntur prædicti Coss. Nullam attingunt anni *Telesphoro* ascripti pro Catalogorum hypothesibus. Conveniunt enim in numero annorum XI. Catalogus primus, secundus, Liber Pontificalis, antiqua *Papebrochii* membrana, Catalogus uterq; *Mabillonii*, *Beda* quoque, & *Ado*, *Anastasius* atque *Marianus*, ne recentiores alios sine numero recenseam. Error itaque manifestus est Catalogi *tertii* qui solus annos XXI. & sine ullo prorsus alio teste suffragante concedit. Sed ne illi quidem ad *Marci* tempora pervenient. X. numerant *Nicephorus* & *Syncellus*, quod etiam suprà fecisse vidimus Tabulas *Chronici*, pro Autoris mente dispositas. Sed ne pro genuino *Catalogi* numero agnoscatur, vetat tantus ille Catalogorum Exemplariumque consensus, suffragante etiam summâ generali ipsius *Eusebii*; suffragantibus Eusebianis *Codicibus Excriptoribusque*, ipsoque etiam *Eutychio*. Erat tamen *Nicephoro* & *Syncello* erroris occasio, pro horum Catalogorum consuetudine facillima, non à primo anno quo cœperit *Telesphorus*, sed à primo ejusdem anno *solido* numerantibus. Quòd verò eundem numerum annorum iisdem cœptum, iisdemque terminatum, pro eorundem, ut videtur, Fastorum ordine, *Coss.* aliis tamen aliisque imputent *Imperatoribus*; & quidem illis imputent Catalogi quorum ne partem quidem ullam is numerus attigerit, illum viceversâ *Imperatorem* omittant prorsus cui *totus* fuerat imputandus: Plane, inquam, hæc omnia ostendunt quàm temerè hoc in loco omnia, nulloque seu judicio, seu consilio, novârint *Catalogorum* Autores. Frustrà itaque obtenduntur diversorum temporum nescio qui *Vicariatus* aut *Chorepiscopatus* aut id genus alia quæcunque ingeniosa magis, quàm solida, effugia conciliandis invicem Scriptorum indiligentissimorum in eorundem temporum designatione manifestis erroribus.

Porro à *Telesphori* fine ad initium *Zephyrini* Catalogos omnes hodiernos habemus vitiosissimos. Transponuntur hîc pro libito Pontifices. Minus est quòd miremur *Pio* §. 10.

 ante-

antepositum *Anicetum*. Sic enim anteponunt Catalogus *secundus*, & *primi* etiam Editio *Heinscheniana*. In *Bucheriano* Codice quis ordo fuerit nescimus, quippe in quo penitus desideratur *Anicetus*. Minus, inquam, est quod hoc miremur quòd etiam illos ita transpositos in sui quoque ævi Codicibus invenerint *Optatus* atque *Augustinus*. Hic tamen etiam variant Catalogi. *Pium* enim suo, ante *Anicetum* loco, reponunt Catalogus tertius *Schelstratii* & uterque *Mabillonii*. Cur *Anicetum* superiori quàm oportuit ordine veteres illi recensuerint, causa esse poterat quòd sub *Aniceto Romam Polycarpum* venisse legerant. Sunt & aliæ in loco hoc transpositiones. *Pium* temporibus *Antonini Pii* assignant Catalogus primus & secundus; *Telesphorum Antonini* & *Marci* temporibus assignatum modò vidimus è *primi* Catalogi Editione *Bucherianâ* & Catalogo secundo: *Hyginum* sub *vero* ponit Catalogi *primi* Editio *Bucheriana*. Sic *Pium* ante *Telesphorum* & *Hyginum* Pontificatu functum oportuit, quem tamen ordinem Catalogorum hodiernorum nullus agnoscit. Porrò *Hygini* initium *Gallicano* & *Vetere* Coss. finem *Præsente* & *Rufino* designat Catalogi *primi* Editio *Bucheriana*, nulli tamen Coss. leguntur in Editione *Heinschenianâ*. Desunt vicissim in *Bucherianâ* Editione Coss. *Aniceti*, cujus initium finemque iisdem Coss. designat Editio *Heinscheniana* quibus *Bucheriana* designaverat *Hyginum*. Sic & *Soteris* initium *Vero* & *Erenniano* Coss. finem *Paterno* & *Bradua* Coss. ponit Editio *Bucheriana*, *Heinscheniana* contrà iisdem utrobique Coss. initium *Eleutheri* finemque distinguit. Sic denique *Victoris* atque *Zephyrini* Coss. permutant invicem Catalogi *primi*, qui habetur antiquissimus, Editiones illæ variæ *Bucherii* & *Heinschenii*. E quibus omnibus illud, ut opinor, abunde liquet, Catalogi *primi* Excriptores Exemplaria sua ad *Fastos* potiùs Catalogi illius *Originales* exegisse quàm ad *Codices* à se fideliter excribendos. Redeat autem nostra, unde deflexit, oratio.

Hygini

Hygini primos Coss. longe veriores repræsentat Catalogus *secundus* quàm *primi* Catalogi, Editio *Bucheriana*. Sunt enim illi *Magnus* & *Camerinus*, anni CXXXVIII. proximi nimirum à fine *Telesphori*. Hos etiam reperit in sui ævi Codicibus Pseudo-*Isidorus*. Nec alios fortasse ullos *Coss. ultimos*. Duas enim quas sub *Hygini* nomine confinxit Epistolas non aliis tamen signavit quàm *prioribus* illis, quos dixi, *Coss.* IV. autem illi annos tribuunt Catalogus secundus *Heinschenii*, tertius *Schelstratii*, Pontificalis Liber, Catalogus prior antiquiorque *Mabillonii*, Membrana *Papebrochii*, *Anastasius*, *Beda*, *Ado*, ne *Eutychium* addam & Græcos, *Eusebium*, *Nicephorum* atque *Syncellum*. Corrigendus itaque secundus *Mabillonii* qui VI. tribuit, notis numeralibus forte transpositis. Nec enim *recentiores* moror ad hos fontes utique exigendos. Sic fuerint *Hygini* Coss. ultimi, *M.Peducæus Syloga Priscinus*, & *T. Hænius Severus*, anni nimirum CXLI. Nec alios intelligere potuit *secundi* Catalogi Autor, si quidem constare vellet, nec plures *Hygino* annos quàm *quatuor* attribuere, dum tamen *Orfitum* & *Priscum* eorum loco reponit, *Prisci*, ut videtur, & *Priscini* nominum similitudine hallucinatus. Accessit præterea quòd agnomen *Priscini* in anni CXLI. Coss. raro occurrat. Non certè in Fastis *Prosperi*, nec *Victorii*, nec *Cassiodori*, nec *Idatii*, sed ne quidem in *Chronico Alexandrino*. Ita factum ut si alios Fastos consuluerit Librarius quàm illos è quibus Catalogum primus confecit Autor, proximus *Priscus* in alio illo anno CXLIX. compareret. Fefellit certè Catalogi *primi* Autorem error hic Catalogi *secundi*. Quanquam enim alios legamus in *primi* Catalogi Editione *Bucherianâ* Coss. (qui quidem Coss. in *Heinschenianâ* desiderantur) quàm legamus in Catalogo *secundo*: non tamen illos *primi* Catalogi Coss. sed Catalogi *secundi* indicare voluit Autor ipse Catalogi *primi*. Finem enim *Telesphori* proximè excipiunt primi *Hygini* Coss. non quidem in Catalogo *primo* sed *secundo* memorati. Et numerus annorum *Hygino* in Catalogo *primo* attributus, falsus ille quidem, designat

tamen spatium à morte *Telesphori* ad supremos *Hygini* Coss. non pro *primi* Catalogi, sed *secundi*, rationibus. XII. annos *Hygino* tribuit Catalogi *primi* Editio utraque, qui quidem accuratè ab anno ultimo *Telesphori*, Ær. nimirum *Christianæ* CXXXVII. ad ultimos *Hygini* pro *secundi* Catalogi hypothesibus Coss. Ær. nimirum *Christianæ* CXLIX. annum attingunt. Indè discimus *primum* illum Catalogum qui habetur omnium antiquissimus, reverâ esse *secundo* recentiorem, cujus etiam sequitur atque imitatur *errores*. Addit præterea de *Hygino* Catalogi *primi* Editio Bucheriana: *Fuit temporibus Veri*. Alio nimirum *Prisco* Coss. deceptus est, qui Collegam habuit *Apollinarem*, anno Ær. *vulg.* CLXIX. temporibus *Veri*, seu *Veri* nomine *Marcum*, seu *Lucium* potiùs fratrem intelligere velimus. Fieri tamen potest ut L. *Ælium Verum Hadriani* Cæsarem intellexerit eodem illo anno Coss. quo, pro Catalogi rationibus, decesserit *Telesphorus*, & successerit *Hyginus*.

§. 12. Sed verò numerum *Hygini* verum indicat *Priscinus* Coss. quarto inde loco respondens, pro *secundi* Catalogi rationibus. Longe enim erat facilius ut cùm *Priscini* nomen non occurreret, & *Priscus* XII. loco sequeretur, pro numero quaternario duodenarius reponeretur, major nempe pro minore, quàm ut viceversâ pro duodenario quaternarius. Indicant præterea intervalla ad *Zephyrinum*, veris, ut videbimus, numeris satis aptè respondentia, & tot aliæ indicant ex hoc uno errore ortæ Pontificum sequentium confusiones. Cum enim sequentes Catalogorum descriptores qui ad *Fastos* omnia pro arbitrio exigebant, numerum illum annorum XII. animadverterent propiùs accedere ad numerum *Telesphori* quàm *Hygini*: inde factum arbitror, ut, cum *Hygino* annos *Telesphori* assignatos comperissent, pro eodem & illi etiam exemplo, *Hygini* annos *Hygini* decessori imputarent. Ita certè de facto contigisse manifestum est. Sequebatur enim pro secundi Catalogi ordine *Anicetus*, & pro primi Catalogi

Editione *Heinscheniana*, in *Bucheriana* enim ejusdem Catalogi Editione nullus omnino comparet *Anicetus*. Et quidem sequi oportebat pro inveterato Occidentalium Catalogorum *Optato* etiam atque *Augustino* coævorum errore, quem tamen alii correxerunt recentiores, tertius nimirum Catalogus *Schelstratii* & uterque *Mabillonii*. Secutum certè, & quidem proximè, *Anicetum*, vel ex ipso Coss. ordine satis constat. Primos enim *Aniceti* Coss. *Gallicanum* & *Veterem* repræsentant Liber *Pontificalis*, Catalogus *secundus*, & *primi* etiam, qui habetur, Editio *Heinscheniana*, nimirum anni CL. proximos *Orphito* & *Prisco* *Hygini* ultimis, pro superiori illo, quem dixi, Catalogorum errore. Postremos *Aniceto* Coss. *Præsentem* & *Rufinum* iidem tribuunt Catalogi, anni viz. CLIII. A fine anni CXLIX. ad CLIII. Ecquis est qui non *Hygini* quadriennium agnoscat? Agnovit certè Catalogi primi Autor *Bucherianus* qui hos eosdem Coss. primos ultimosque assignat *Hygino* quos illi *Aniceto* assignaverant, non illos utique aliâ causâ assignaturus, cum jam in XII. annis *Hygino* tamen assignandis fuisset astipulatus. Hinc itaque factum ut cum verum *Hyginum* confudissent cum *Telesphoro*, duplicem proinde commenti fuerint *Hyginum*, & duplicem adeo annorum *Hygini* censum. Commentitii *Hygini* tempus numerârunt ut vidimus, ab An. CXXXVII. ad An. CXLIX. veros *Hygini* annos inde inchoantes, à fine scilicet illius qui putabatur *Hyginus*, quos tamen *Aniceto* imputabant. Inde factum puto ut & à Vero *Hygini* fine anno CXLI. aliud commenti fuerint *Hygini* quadriennium, *Aniceto* tamen similiter attribuendum, quod quidem anno desierit CXLV. A sequentibus certe Coss. *Claro* & *Severo* anni. CXLVI. initium *Pii* repetit Catalogi *primi* Editio utraque, pro more scilicet quo proximos à decessoris morte Coss. primos Successoris solet numerare Catalogus. Sic contigit ut & annos XV. *Pio* attribuerit Catalogi primi Editio *Heinscheniana* ab anni nimirum CXLVI. Coss. ad Coss. anni CLXI. oblitus nimirum non à

primis

primis Successoris, sed ab ultimis decessoris Coss. numerari solitum; & tamen eidem *Pio* an. XX. tribuat ejusdem Catalogi Editio *Bucheriana*; cum *Pii* initium atque finem iisdem consignet Coss. quibus consignaverat Codex *Heinschenianus*. Ratio discriminis hæc est, quòd *Anicetum* nullum agnoverit Autor Codicis *Bucheriani*. Inde factum ut *Pii* annos numeret à vero *Hygini* fine, pro horum rationibus, CXLI. ad An.CLXI. Idem tamen cum primos Coss. pro alterius supputationis methodo recensuerit; inde discimus quàm licenter numeros, pro suo cujusque captu, Librarii mutaverint, ut proinde non sit à receptis eorum numeris, sed ex eorum potiùs hypothesibus, de primariis, quos ipsi ab Autoribus acceperint, numeris pronunciandum. Sic itaque errores primi Catalogi errorumque fontes ad annum CLXI. deteximus.

§. 13. Remotis autem qui quidem pro eorum hypothesibus removeri possunt numeris erroneis, jam seriem integram Successionis ad prædictam Epocham, pro illis saltem, quibus usi sunt primorum Catalogorum Autores, Principiis disponemus. *Hygino* itaque annos IV. & quidem anno CXLI. finiendos assignâsse satis constat. Successit proximus, pro hujus Catalogi rationibus *Anicetus*. Huic autem ita *Hygini* annos illi attribuerunt Autores, ut quos verè repererint Autores illi in suis item Autoribus *annos* Aniceto proprios, è primis hisce Catalogis omnino disci non possit. Sic itaque desinent anni *Aniceti* quatuor anno CXLV. Sic certè respondent numeri sequentes ut veros *Anacleti* annos inseri minimè patiantur. Et tamen *Anacleti* annos XI. agnoscit Catalogus *secundus*, agnoscit uterque *Mabillonii* cum Libro *Pontificali*, *Bedâ*, *Adone*, *Anastasio*, *Mariano*, & *Græcis* quoque suffragantibus *Nicephoro* & *Syncello*. Qui quidem numerus quo minùs convenit cum *Coss.* eò minùs illum è *Fastorum* intervallis errorum plerorumque fontibus, sed potiùs è disertis Veterum *testimoniis* descendisse verisimile est. Quæ verò illa Testimonia fuerint, an *Chronici Eusebiani*,

an

an propria *Latinorum* alia, illud ſane non conſtat. Remotis tamen *conjecturis*, remotâ etiam ab *Aniceto* perſonâ *Hygini*, nihil eſt quòd ſuſpicemur alias fuiſſe de *Hygini* tempore *Græcorum Latinorumque* Traditiones. VIII. ejus annos duntaxat agnoſcit *membrana Papebrochii*, non quidem ex *Historico* Teſtimonio, ſed è proprio Autoris ratiocinio. *Detractis* enim è falſo *Hygini* numero duodenario vero ejuſdem quaternario, ſupererant anni VIII. *Aniceto* imputandi. Quòd verò X. annos tertius numerat Catalogus, error eſt facillimus frequentiſſimuſque id genus Autoribus à primis Pontificum Coſſ. uti dixi, numerantibus.

Pio XV. duntaxat annos tribuere voluerunt Autores Catalogorum, à *Claro* & *Severo* Coſſ. anni CXLVI. ad *duos Augustos* Coſſ. anni CLXI. Priores Coſſ. reperit in ſui *temporis* Catalogis Pſeudo-*Iſidorus*. Et tamen per errorem annos ei XV. tribuerunt, obliti nimirum non à primis *Pii* ſed ab ultimis deceſſoris numerandum eſſe Coſſ. Hunc certè numerum agnoſcit Catalogus primus *Heinſchenianus*; agnoſcit ejuſdem Catalogi Editio *Bucheriana* in Coſſ. intervallo, licet ſummam generalem aliam repræſentet; agnoſcit Catalogorum imitator *Marianus*. Ne dicam jam Scriptores *Orientales* qui uno omnes ore & ſuffragio agnoſcant, *Euſebium*, *Nicephorum* Patriarcham, *Eutychium*, *Syncellum*. Hic ergo numerus *Historicus* eſt, reliqui hallucinantium duntaxat conjecturis aſſignandi. Qui annos XVIII, XIX, aut XX. concedunt, ſub uno *Pii* nomine *Anicetum*, ſub *Hygini* tamen perſonâ, complectuntur. Inde fortaſſe factum quòd *Anicetum* primò omiſerint, tandem deinde, pro Orientalium methodo, *Pio* poſtpoſuerint. XI. largiuntur *membrana* Papebrochii & *Breviarium*, numerum ſcilicet *Aniceti*, cujus perſonam apud illos *Pius* gerere hoc in loco viſus eſt, *Hygino* nempe proximus. §. 14.

Sequun-

§. 16. Sequuntur jam Pontificum tempora minùs impedita. *Soteris* Coss. primos *Rusticum* & *Aquilinum* secundus exhibet Catalogus & Liber Pontificalis, anni nimirum CLXII. postremos *Cethegum* & *Clarum*, anni CLXX. Sic & Pseudo-*Isidorus*. Intervallum à fine *Pii* annorum IX. Rectè quidem illud, & pro mente Catalogorum. Totidem enim *Soteri* annos assignat Catalogi primi Editio utraque, Catalogus secundus, tertius, & primus *Mabillonii*. Quin & membrana *Papebrochii* vetusta, *Beda*, *Ado*, *Nicephorus* Patriarcha atque *Syncellus*. XIIII. tribuit secundus *Mabillonii*, sed errore notarum numeralium facillimo, pro VIIII. Non est itaque quòd dubitemus quin, pro veterum Scriptorum *Occidentalium* traditionibus, hic numerus illi fuerit assignandus. Addit Catalogus secundus; *Fuit temporibus Severi*, cum tamen *Severi* Imperio non conveniant prædicti Coss. Sed facilis est emendatio. Pro *Severi* reponendum *Veri*, quo nomine *Marcus* solet appellari sæpissimé. Tribuit porro *Soteri* Consulatus *Eleutheri* Catalogi primi Editio *Bucheriana*, corrigenda tamen ex ejusdem Catalogi Editione *Heinschenianâ*, ex quâ discimus finem illum *Soteris Bucheriani Eleuthero* ipsi tribuendum esse, in quâ alioqui integer desideratur *Eleutherus*.

§. 17. *Eleutheri* ergo Coss. primi memorantur *Verus* & *Erennianus* anni CLXXI. postremi autem *Paternus* & *Bradua* anni CLXXXV. Ita Catalogi primi Editio utraque, si quidem *Soteris Bucheriani* postrema ad *Eleutherum* retuleris. Desunt tamen in secundo Catalogo & Libro Pontificali Coss. priores. Et quidem olim defuisse quando imposturas suas commentus est Pseudo-*Isidorus* vel illud argumento est, quòd postremos duntaxat Coss. habuerit quibus Epistolam signaret tribuendam *Eleuthero*. Occasionem cur exciderint primi Coss. ex illis *secundi* Catalogi verbis repetendam existimo: *Fuit temporibus Antonini & Commodi usque Paterno & Bradua*. *Antoninum* nimirum & *Commodum* pro primis Coss. habebant recentiores. Inde factum

factum ut primos Coss. excluderent quos in primo Catalogo statim ab *Antonini Commodique* mentione etiam hodie legimus. Hoc autem in loco de numero *Historico* nihil est quòd dubitemus. XV. enim annos *Eleuthero* tribuunt Catalogus secundus & tertius & Liber Pontificalis, & prior antiquiorque *Mabillonii*. Quin & membrana *Papebrochii*, & *Beda* quoque atque *Marianus*, suffragantibus etiam *Orientalis* Ecclesiæ Scriptoribus, *Eusebio*, *Nicephoro* Patriarcha, & *Eutychio*. *Syncelli* enim & secundi Catalogi *Mabilloniani* error V. duntaxat annos *Eleuthero* tribuentium manifestior est quàm ut ullam moveat vel levissimam de *Lectione* variâ suspicionem. Rectè denique *Antonini* & *Commodi* temporibus, pro horum Coss. spatio, assignatur *Eleutherus*.

Victoris Coss. primi recensentur *Commodus* V. & *Glabrio*, anni CLXXXVI. ultimi *Lateranus* & *Rufinus*, anni CXCVII. Ita Catalogus *secundus*, & Liber *Pontificalis*, etiam in coævis Pseudo-*Isidoro* Codicibus. Inde factum ut priorem *Victoris* Epistolam *Commodo* & *Grabione* Coss. signârit, secundam *Laterano* & *Rufino*. Desunt autem *Victoris* Coss. in utrâque Catalogi primi Editione. Sufficiuntur autem eorum loco, in Editione *Bucherianâ*, Coss. *Zephyrini*, qui ipse desideratur, ad eundem plane modum quo etiam finem *Eleutheri* omissi cum *Victore* conjunctum suprà observavimus. Quare Editionem *Bucherianam* hoc in loco rectè rursus ex *Heinscheniana*, aliquâ saltem ex parte, suppleveris. Constat nimirum hoc omne intervallum annis omnino XII. pro *Nicephori* numeris & *Syncelli*, quin & *Prosperi* etiam & *Græcorum* nonnullorum, ut suprà ad *Eusebianos* numeros observavimus. Nec aliam Ego Catalogi utriusque *Mabilloniani* sententiam existimo. Concedunt illi *Victori* annos XV. errore nimirum facillimo prò XII. & in MSS. frequentissimo. Et tamen IX. *Victoris* annos solos agnoscit *primi* Catalogi utraque Editio. X. Catalogus *secundus* & *tertius*, iisdem tamen, uti dictum est, agnitis Coss. qui annorum XII. ambitum §. 17.

complectuntur. X. Liber *Pontificalis*, membrana *Papebrochii*, & *Beda* etiam atque *Marianus*. Sic nos relinquunt in incerto quem potiùs numerum tradiderint *Latini*. Temporibus illum *Commodi* & *Pertinacis* & *Severi* tribuit Catalogus *secundus*, quod satis aptè conveniet quemcunque tandem illi numerum assignaveris.

§. 18. *Zephyrini* primi sunt Coss. *Saturninus* & *Gallicanus* anni CXCVIII. ultimi *Præsens* & *Strigatus*, seu *Extricatus* potius, anni CCXVII. Sic *primi* Catalogi Editio *Heinscheniana*, & *Bucheriana* etiam si posteriorem partem *Victoris Zephyrino* rectiùs tribuendam avulseris. Sic etiam Catalogus *secundus*, & Liber *Pontificalis*, & in primis etiam Coss. Pseudo-*Isidorus*. Spatium est XX. annorum si quidem à *Victoris* Coss. ultimis numerus, pro horum Catalogorum more, inchoetur. Et tamen neminem habemus qui numerum illum tribuat *Zephyrino*, nisi forte in Fastos unius in hoc loco anni Coss. mutilatos inciderint Catalogorum Autores. Potius crediderim oblitum moris sui Autorem *Zephyrini* annos à primis *Zephyrini* exorsum esse Coss. Sic sedem annis tenuerit XIX. quem numerum agnoscunt Græci *Nicephorus* Patriarcha & *Syncellus* quos cum Catalogi nostri numeris consentaneos sæpe sumus experti. *Latinorum* agnoscit nemo, ni unum exceperis fortasse *Marianum*, & loco IX. XIX. potius reponendum censeas. Alios omnino numeros legunt plerique horum Catalogorum Excriptores. XVI. membrana *Papebrochii*, XVIII. Catalogus uterque *Mabillonii*. Quin & ipsi horum Coss. *Autores* alios tamen tribuunt *numeros* quàm qui conveniant cum Fastorum Consularium intervallo. *Zephyrini* numerum omisit Catalogi primi Editio *Bucheriana*. *Heinscheniana* annos numerat XVII. Sed VIII. duntaxat (XVIII. tamen loco, ut videtur) Catalogus *tertius*, Liber *Pontificalis* & *Beda* cum *Adone*. Quocunque autem modo numerum cœperis, verum erit quod tradit Catalogus

secun-

secundus: *Fuit temporibus Severi*, & *Antonini*, nimirum *Caracallæ*.

Sic equidem se *res* habere debuit, & *hiatus* illi omnino agnoscendi si quidem ad Coss. numeros illos exigamus. Nec id fortasse mirum videbitur in Scriptorum genere alioqui indiligentissimo. Quòd si malis *hiatus* illos supplere, & *numerorum* potiùs à Catalogis memoratorum quàm *Coss.* habere rationem, sic illi fortasse ab *Hygini* morte erunt constituendi. Successerit imprimis *Hygino* anno CXLI. defuncto, (pro Catalogorum serie) *Anicetus* annis XI. Sic *Aniceto* anno CLII. mortuo successerit *Pius*. Et quidem *Aniceti* annos XI. agnoscunt ipsi Catalogi & Catalogorum genuini plerique descriptores, quanquam Coss. non respondeant. *Pii* solius annos XV. duntaxat agnoscit Catalogi *primi* Editio *Heinschenianа* & *Marianus*, Scriptoresque *Orientales* omnes. Sic sedem tenuerit ad annum CLXVII. *Soteris* annos IX. numerant plerique *Latini*. Ita successorem acceperit *Eleutherum* anno CLXXVI. In *Eleutheri* annis ferè nullus est dissensus, seu *Occidentalium* seu etiam *Orientalium*. XV. enim ejus annos plerique recensent, anno proinde XCI. utique finiendos. *Victoris* annos IX. & quidem solos, agnoscit Catalogi *primi* Editio utraque tam *Bucheriana* quàm *Heinscheniana*. Cui anno proinde CC. successerit *Zephyrinus*. *Zephyrini* numeros nullos habet Catalogus *primus*, sed XVII. tribuit *secundus* Catalogorum reliquorum sine dubio antiquissimus. Sic nullus erit *hiatus*, sed rectè omnia accurateque respondebunt, eodemque obierit anno *Zephyrinus* quo erat pro Fastorum lege obiturus, anno nimirum CCXVII. Et cum duplices hoc in spatio rationes secutos constet Catalogorum Autores, aliam per *Coss.* per *numeros* aliam & à Coss. ratione diversissimam: non aliam fuisse crediderim illis *numerorum* rationem. Ex utraque illud certè discimus, quàm variæ fuerint, hoc in loco, etiam primi Catalogi ætate, quámque incertis ratiocinantium conjecturis fultæ, *Lati-* §.19.

norum Traditiones. Nec aliunde fortasse factum quòd *primum* hunc Catalogum adeo, hoc in loco, mancum habeamus. Jam satis visum est quantâ illum licentiâ descripserint recentiores, & dum illum, ut sibi videbatur, emendarent, quàm longe aliam in formam mutârint quàm quâ fuerit à primo ejus Autore conceptus. Cum ergo *numeros* à *Coss.* intervallis diversissimos, pro diversis nimirum Autorum hypothesibus, invenirent, illam sibi emendationis methodum ineundam credebant, ut nunc *numeros* omitterent, nunc *Coss.* ut veritati nempe consentaneum judicabant. Certè ubi invicem accuratè *constant*, nullam videmus istiusmodi hujus Catalogi *mutilationem*. Sed verò ad *Callistum* jam progrediamur.

§. 20. Hujus primi Coss. sunt *Antoninus* & *Adventus*, anni CCXVIII. ultimi, *Antoninus* III. & *Alexander*, anni nimirum CCXXII. Sic enim utraque Catalogi primi Editio invicem consentientissima, unde recentiores Catalogi corrigendi sunt. Nec minùs illa in tempore consentit. V. enim annos utrobiq; tribuit, pro Fastorum Consularium ratione accuratissimé. Convenit porro in *Imperatoribus* quibus *Callisti* Pontificatum assignat. *Fuit* (inquit) *temporibus Macrini & Heliogabali*. Cœpit nimirum ab eodem illo anno quo cæsus est *Caracalla*, successitque *Macrinus*. Desiit illo quo desiit *Elagabalus*, suffectusque est in ejus locum *Alexander Severus*. Hujus autem *depositionem* conservavit nobis *depositio Martyrum* à *Bucherio* edita *Octobr.* XIV. Suffragatur Catalogus *secundus*, vetus etiam membrana *Papebrochii*, & reliqui deinde recentiorum *Catalogi* atque *Martyrologia*. Ita factum ut etiam de annorum *minutiis* recentiorum Pontificum, propiùs deinde possumus ad *veritatem* accedere atque pronunciare.

§. 21. *Urbani* primos Coss. tradit Catalogus primus *Maximum* & *Ælianum* anni CCXXIII. ultimos *Agricolam* & *Clementinum* anni CCXXX nullâ utriusvis Editionis discordiâ. Desunt tamen utrique Coss. in Catalogis recentioribus, & quidem usque à Sæculo Pseudo-*Isidori*. Inde factum

factum ut Epistolam *Urbani Antonini & Alexandri* Consulatu, *Callisti* nimirum ultimo, signârit. Hinc itaque recentiores illi Catalogi supplendi sunt. Et quidem spatium annorum VIII. *Urbano* tribuunt ambæ *primi* Catalogi Editiones, tribuit Catalogus *secundus* & membrana *Papebrochii*. VII. duntaxat *Nicephorus* & *Syncellus*, errore utique facillimo si quidem à Fastis Consularibus desumptum numerum supponamus, & primum *Urbani* annum à primis ejusdem Coss. inchoemus. Numero certè octonario etiam astipulatur *Eusebius*. VIIII. concedunt Catalogi *Mabilloniani*, id etiam errore facillimo si illis, quas descripsi, notis numerum Autores ipsi designârint. Annos ejusdem plus æquo contractiores faciunt qui IV. duntaxat tresve annos *Urbano* concedunt, quod tamen faciunt recentiores Catalogorum descriptores. IV. tribuunt Catalogus *tertius* & Liber *Pontificalis*. *Tres* tamen solos agnoscit *Beda*. Hanc contractionem eâ occasione ortam esse crediderim, non quòd *Autores* ulli fuerint qui numeros illos ab origine tradiderint; sed quòd numeros æquo auctiores *Urbani* decessoribus, suis nimirum ducti conjecturis, assignârint. Convenit porro cum prædicto, quem dedimus, numero satis aptè quòd *temporibus Alexandri Urbanum* tribuat Catalogus *primus*, & quidem in utrâque Editione satis concorditer, quanquam verba illa in *secundo* Catalogo omissa sint.

Pontiani. primi Coss. sunt *Pompeianus* & *Pelignianus* Anni CCXXXI. ultimi *Severus* & *Quintianus* Anni CCXXXV. Sic enim Catalogi *primi* Editio utraque. Sic & *secundus* Catalogus & Liber *Pontificalis*. Et quidem ultimis Coss. *Severo* & *Quintiano* Epistolas *Pontiano* tribuendas signavit Pseudo-*Isidorus*. Rectè itaque, & pro hujus calculi legibus, V. ejus annos numerat Catalogus primus tam *Bucherianus* quàm *Heinschenianus*, atque inde *Marianus*. Totidem certè agnoscunt *Eusebius* & *Eutychius*. Quòd *tres* duntaxat assignent *Nicephorus* & *Syncellus*, inde fortasse contigit quòd *tertio* ejus anno Pon- §. 22.

tificum

tificum Successionem terminârit *Hippolytus.* VII. tribuit Catalogus *Mabillonii* primus, VIII. Catalogus *secundus*, IX. Catalogus *tertius*, Liber *Pontificalis*, & secundus *Mabillonii*, cum *Bedâ* etiam & *Adone*, nullo tamen Testimonio freti, ut videtur, *Historico*; sed quòd per aliquem ordinis errorem *Pontiano* annos *Vrbani* attribuerent. Prædicto certè numero convenit quod addit Catalogus *primus* Editionis utriusque, *Fuit temporibus Alexandri*, agnoscente etiam Catalogo *secundo*, nec vidente tamen quàm id cum suo, quem dederat, numero pugnaret. Porro hujus *Pontiani* memoriam *diebus* diversissimis assignant Ecclesiæ Archiva diversissima. *Idibus Augusti* celebratam, & quidem *Romæ* in *Callisti* (Basilicâ nimirum) ostendit Autor *Bucherianus* Depositionis *Martyrum* qui verè scripsit sub *Liberio*, eodem nimirum *die* quo & *Hippolytum* celebrârunt in *Basilicâ Tiburtinâ*. Non *mortis* memoriam, sed *exilii*, diem qui communis erat cum *Hippolyto*, hunc intelligo. *Discinctum* ait noster Catalogus IV. *Kal. Octobr.* quasi nimirum *miles* noster fuisset *Pontianus*. Sic enim Autor imperitissimus *discinctos* aliquoties *Martyres*, nimirum *milites militari* nempe *cingulo* exutos. Meliùs *defunctum* legit Catalogus *secundus*, sed die rursus admodum diverso III. Kalend. *Novembr.* i. e. *Octobr.* XXX. Sed *Novemb.* XIX. defunctum tradit Liber *Pontificalis*; XX. ejusdem *Novemb. mactatum Ado*, astipulantibus Autoribus *Adone* antiquioribus, veteri *Martyrologio Romano* atque *Bedâ*, & juniore *Mariano*; XXI. alii; XXIII. Catalogus secundus *depositum*, die nimirum à *Depositionis Bucherianæ* die longe alio. Inde constat quàm diversas Ecclesiarum etiam diversarum commemorationes in unum congesserint Martyrologi. Quòd etiam in *Romano* veteri *Martyrologio*, seu potiùs *Kalendario*, factum, testis est in suâ ad *Eulogium* Epistolâ *Gregorius*. Sunt tamen horum dierum plerique de mendâ potiùs fortasse suspecti.

Anteri

Anteri mortem *Maximino* & *Africano* Coſſ. apponit utraque *primi* Catalogi Editio, anni nimirum CCXXXVI. Suffragatur *ſecundus* Catalogus cum Libro *Pontificali*. Et quidem ita ſuo quoque Sæculo conſignatam reperit Pſeudo-*Iſidorus*. In eo tamen oblitus eſt Impoſtor quòd XII. Kal. *April.* Epiſtolam *Anteri* datam finxerit, cum tamen III. *Nonas Januarias dormitionem Anteri* locârit Catalogus *primus* nullâ utriuſvis Editionis diversâ lectione, & membrana *Papebrochii*, quin & *Martyrologia* vetera, *Romanum*, *Bedæ* & *Adonis*. Sepulturam IV. Non. *Januar.* aſſignat Catalogus *ſecundus*, è primo potiùs, ut videtur, emendandus. Minutias hoc in loco non excutimus quas accuratè executus eſt in *Cyprianicis Annalibus* Cl. noſter *Ceſtrienſis*. Dies alii XI. alii XII. numerant quos pro menſibus acceperunt alii. §. 23.

Fabiani primi ſunt Coſſ. iidem qui ſuprà *Maximinus* & *Africanus* anni CCXXXVI. ultimi *Decius* II. & *Gratus*, anni CCL. Ita Catalogi *primus* & *ſecundus*, & deinceps alii. Intervallum annorum XIV. quos illi tribuunt iidem Catalogi. Sic fuerit *temporibus Maximini & Gordiani & Philippi*, quorum temporibus aſſignatur in Catalogo *primo*. §. 24.

Sic equidem hujus Hypotheſêos ſeriem conſtituendam arbitror pro *Coſſ.* intervallis, quæ & *Cleti* ſuppoſititii inſertione, & immiſtis aliarum Hypotheſêon, rationibus, præſertim *Euſebianis*, à primævâ conſtitutione mutata eſt. Et quidem ſic mutata ut his ipſis erroribus *Coſſ.* fuerint accommodati. Quòd ſi *ſinceram* illam cupias, qualis fuerat ætate *Optati* atque *Auguſtini*, nedum *Liberii*, & *Cleto* illo inſititio, & cujuſcunque generis *hiatibus* purgatam, quæque poſſit intervalla omnia replere: ſic illam ecce repræſentamus. §. 25.

S. *Petrus*

	An. Dom.	
S. *Petrus* ab anno 29. ad	54	An. 25
Linus ad	66	12
Anencletus ad	78	12
Clemens ad	87	9
Euarestus ad	96	9
Alexander ad	108	12
Xystus ad	118	10
Telesphorus ad	129	11
Hyginus ad	133	4
Anicetus ad	144	11
Pius ad	159	15
Soter ad	168	9
Eleutherus ad	183	15
Victor ad	195	12
Zephyrinus ad	214	19
Callistus ad	222	8
Urbanus ad	230	8
Pontianus ad	235	5
Anterus ad	236	menſ. 1
Fabianus ad	250	14

Numeros, hâc in ſerie, nullos habemus quorum non apparuerint, etiam in corruptiſſimis hodiernorum Catalogorum exemplaribus, ſatis luculenta *veſtigia*. Et cum *principiis* quibus uſi ſunt in Ratiociniis ſuis Catalogorum *conditores*, adeo accuratè reſpondeant; cum *ſpatia Hiſtorica* ad *Fabiani* finem in *Hiſtoriâ* certiſſimum ita expleant ut nullos prorſus relinquant Interpontificiorum *hiatus*, quos nullos memorant, in hoc ſaltem ſpatio, *Catalogi*; cum adeo manifeſtò pugnent invicem, ubi ab his numeris diſcedunt, *Occidentales Catalogi*, ut ſe plane prodant, erroremque convincant: vix eſt ſane quin hos numeros fateamur ex Autorum *Teſtimoniis* hauſtos, reliquos autem omnes ab incertis fuiſſe ratiocinantium *conjecturis*, indignoſque adeo quibus, in hâc, de quâ agimus, Pontificum

Roma-

Romanorum successione, credamus. Et quidem in *postremis* ab initio *Zephyrini* Pontificibus longe omnium proximè ad veritatem accedunt hæ Catalogorum rationes, in *prioribus* ex *Eutychio*, ut videbimus, emendandæ, non quidem pro *numeris*, sed pro *situ* saltem atque dispositione.

CAP. X.

Romanorum Pontificum rationes *Eutychianæ.*

§. 1. Eutychianæ *Imperatorum rationes, cum* Pontificum *intervallis accuratè respondeant*, *sunt tamen ipsæ* vitiosissimæ. §. 2. Eutychius *nec* Eusebio, *nec Pontificum* Catalogis, *in Successionis* initio, *consentaneus.* §. 3. *Deficiunt etiam rationes* Eutychianæ Pontificum. §. 4. *Rationes* Eutychianæ *eædem cum* Eusebianis. *Quid sit in* Eutychii *Chronologiâ* certum, *utque ea* emendanda *sit.*

NEC verò adeo sibi constant rationes etiam *Eutychianæ* quin & illæ quoque mereantur expendi. Aliter fiet ut & ibi *conjecturas* Autoris cum ejusdem *Testimoniis* confundamus *Historicis*, Illud certè proprium est *Eutychii* beneficium quòd, ut alii *numeros* nonnunquam rectiùs, quam ille, tradiderint; ad *situm* tamen Pontificum priorum nemo propiùs accesserit. Pendet autem situs ille ab annis *Imperatorum*, & quidem illis non verè & *Historicè*, sed pro *Eutychianâ* methodo dispositis. §. 1.

Id certè manifestum est ad *Eutychianos Imperatorum* annos accommodatos esse annos *Pontificum Eutychianos*. Id rursus manifestum est *Imperatorum* annos non minutè, sed *solidos* ab *Eutychio* esse supputatos. Id denique manifestum est, in annorum *solidorum* supputatione ita hallucinatum esse *Eutychium*, ut annis nonnunquam integris deficiant à *veris* Imperatorum annis anni eorundem *Eutychiani*, & quò longiùs in supputatione progreditur, eò illum errare longiùs. Si ergo annos *Imperatorum* à veris & fide dignis Autorum *Testimoniis* didicerit, Pontificum numeros falsos esse necesse erit, qui annis Imperatorum *veris* non respondent. Sin contrà numeros *Pontificum* è genuinis hauserit monumentis, Imperatorum annos nothos esse oportet, qui numeros *Pontificum* non absolvant. Neutro certè in loco peccâsse *Librarios* exinde constat, quòd *falsi* utrobique numeri plerunque respondeant; pugnent autem dissentiantque plerunque si *veros* numeros eorum vice reposueris. Sed rectiùs hæc è *tabellis* constabunt, quibus anni Imperatorum *Eutychiani* cum *veris* eorundem annis quibus obierint, ob oculos repræsententur. Incipiemus autem à *Tiberio* à cujus Principatu S.*Petri* Pontificatum inchoavit *Eutychius*.

Tiberius

Secundùm *Eutychium*		obitus A. D.	obit. *verus* A. D.	discrimen
Tiberius tenuit annis	22	36	37	anni 1.
Caius annis	4	40	41	
Claudius	14	54	54	nullum.
Nero	13	67	68	anni 1.
Galbæ,&c. nullus annus solidus *Eutychio.*				
Vespasianus	9	76	79	anni 3.
Titus	3	79	81	anni 2.
Domitianus	15	94	96	
Nerva	1	95	98	anni 3.
Trajanus	19	114	117	
Hadrianus	20	134	138	anni 4.
Pius	22	156	161	anni 5.
Marcus	19	175	180	
Commodus	12	187	192	
Severus	17	204	211	anni 7.
Caracalla	6	210	217	
Macrinus	1	211	218	
Elagabalus	3	214	222	anni 8.
Alexander	13	227	235	
Maximinus	3	230	237	anni 7.
Gordianus	4	234	244	anni 10.
Philippus	7	241	249	anni 8.
Decius	2	243	251	

§. 2. S. *Petri* Martyrium anno à Christi *crucifixione* XXII. assignat *Eutychius*. Sic ille, pro Catalogorum hypothesibus, ut rectè observavit Cl. Pater *Cestriensis*, Autor unde numerum hunc acceperat, *Tiberii* XVIII. *Christi* XXXII. *crucifixionem* attribuerat. Inde XXII. anni inchoati ad annum LIV. pertingunt, quo excessit *Claudius*, cœpit autem *Nero*. Sed alium ipsius *Eutychii* calculum exigunt numeri sequentes. Ut nimirum *Tiberii* XIX. *Christi* XXXIII. veriùs, cum *Chronico Alexandrino*, Domini *crucifixionem* apposuerit, & S. *Petro* non annos duntaxat XXII. sed XXV. concesserit, anno Ær. *vulg.* LVIII. *Neronisque* IV. finiendos. Sic ille Hypothesin nec *Eusebianam*, nec Librorum *Pontificalium* secutus fuerit; sed aliam quandam inter utrasque mediam. Causa esse potuit quòd in illos Fastos incidisset, in quibus *quarti* Neronis Coss. *Nero* ipse III. & *Messala primo Neronis* anno fuissent appositi. Ita certè apposuit *Prosper*, atque ita appositos, cum his ipsis *Coss.* SS. *Petrum* & *Paulum passos* memorat, invenisse suprà observavimus *Idatium*. Sic ille discrepantiam nullam à *Catalogorum* initiis reverâ voluisset, sed calculi vitiosi errore in discrepantiam illam præter mentem sententiamque incidisset. Vel fieri fortasse potuit ut à *veris* numerorum *Historicorum* initiis retrorsùm ducta supputatio in aliud, quod dixi, initium incidisset.

§. 3. *Lino* annos XII. disertis verbis tribuit *Eutychius*. Hi à prædicto initio ducti desinent anno *Christi* LXX. *Vespasiani* III. pro calculis *Eutychii*. Inde etiam verbis disertissimis *Anencleti* initium repetit *Eutychius*. Inde numeros tum *Pontificum* tum *Imperatorum* continuâ serie invicem conjunxit.

Anencleti anni duo finientur anno LXXII. *Vespasiani* V.

Clementis IX. anno LXXXI. & II. *Domitiani*.

Evaresti VIII. anno LXXXIX. & X. *Domitiani*.

Alexandri X. anno XCIX. & IV. *Trajani*.

Xysti X. anno CIX. & XIV. *Trajani*.

Teles-

Telesphori XI. anno CXX. & VI. *Hadriani.*
Hygini IV. anno CXXIV. & X. *Hadriani.*
Pii XV. anno CXXXIX. & V. *Pii.*
Aniceti XI. anno CL. & XVI. *Pii.*
Soteris VIII. anno CLVIII. & II. *Marci.*
Eleutheri XV. anno CLXXIII. & XVII. *Marci.*
Victoris X. anno CLXXXIII. & VIII. *Commodi.*
Zephyrini XVIII. anno CCI. & XIV. *Severi.*
Callisti VI. anno CCVII. & III. *Caracallæ.*
Urbani IV. anno CCXI. & I. *Macrini.* Hoc primum incipit in loco, à se dissidere *Eutychius*, qui *Urbani* finem & *Pontiani* initium primo, non *Macrini* imputat, sed *Elagabali*: Omisso nimirum anno illo *Macrini.*
Pontiani V. anno CCXVI. & II. *Alexandri*, pro rationibus *Eutychii* prioribus. Sed III. ejusdem *Alexandri*, pro *posterioribus.*
Anterotis XII. anno CCXXVIII. & I. *Maximini*, pro rationibus *prioribus*; III. pro *posterioribus.*
Fabiani XIII. anno CCXLI. ultimo *Philippi*, pro *prioribus*; I. *Galli* & *Volusiani* pro calculis *posterioribus.*

Ita certò constat rationes *Eutychianas* omnes esse insanas, tam *Imperatorum* illas quàm etiam *Pontificum.* Nec enim ab altioribus illis initiis deductæ eousque pertingunt quò pertigisse oportuit, pro *Historiæ* veritate. Vidimus in serie *Imperatorum*, ad I. *Decii* quo passus est *Fabianus*, deesse *Eutychio* annos solidos VIII. Vidimus præterea in serie *Pontificum* cum *Imperatoribus* committendâ prætermissum esse præterea annum unum *Macrini.* Sic deerunt in universo *Pontificum* spatio anni solidi IX. detrahendi utique pro veris *Historiæ* rationibus. Sic itaque Martyrium S. *Petri* novennio seriùs constituendum erat quàm illud constituerit *Eutychius*. An. IV. autem *Neronis* anni additi IX. ad XIII. ejusdem annum pertingent, quo ipso anno Apostoli passio ab ipso collocatur *Eusebio.* Sic erit suspicio, emen- §. 4.

emendatis *Eutychiani* calculi erroribus, pravisque adeo annorum Pontificiorum Imperatoriorumque *commissuris*, an rationes alias ab *Eusebianis* ullas tradere voluerit *Eutychius*: Quin potiùs *nullas* Pontificum diversas tradere voluisse mihi sane, hâc ipsâ etiam de causâ, suspectissimum est. Nec tamen temerè factum existimo quòd alios tradiderit Imperatorum Pontificumque *Synchronismos Eutychius* quàm tradiderit *Eusebius*. Annum quo cœperit *Pius* insignem fecerat *ortus*, ut ostendi, *Marcionis*, quem quidem ortum *Imperatoris* anno consignatum verisimile est, ut in sequentium quoque Hæreticorum ortu factum ostendimus. Ex hujusmodi ergo aliquo Autore *annum* didicit *Eutychius* Imperatoris quo successerit *Romæ Pius*, *Aniano* fortasse aut *Panodoro*, qui erant, ut *Eutychius* ipse, *Alexandrini*. Aliter certè fieri vix potuit ut tam accuratè conveniret cum *Tertulliano*, & cum ætate *Irenæi*, ut in nostris ad *Irenæum* Dissertationibus ostendimus. Ab illo itaque anno *Hadriani* quo successit *Pius*, retrorsùm numeros eorum qui *Pium* in *Pontificatu* præcesserant, duxit *Eutychius*; ab illo etiam *Successorum*, sed vitiosis Imperatorum plerunque rationibus. Sed verò quod ad *annos* Pontificum attinet, cum non alii illi fuerint *Eutychio* quàm *Eusebio*; non est proinde quod plus tribuamus numeris *Eutychianis* quàm *Eusebianis*. Sed si quando videbitur ex *Autorum* meliorum fide corrigendus *Eusebius*, non erit prorsus quòd dubitemus quin ex eorundem Autorum fide sit etiam corrigendus *Eutychius*.

CAP.

C A P. XI.

Romana *ad* Clementem *usque Successio.*

§. 1. *SS.*Petri, Lini, Anencleti, Clementis, *anni nullis fulciuntur* Testimoniis, *sed* conjecturis *tantummodò*, *& quidem* falsissimis. §. 2. *Incertum est scripseritne ad* Corinthos Clemens *jam* Episcopus. §. 3. *Non erat certè* Episcopi *nomine* Epistola *illa inscribenda.* §. 4. Episcopum *tamen fuisse*, *cum scriberet*, *testari videntur* Hegesippus *atque* Irenæus. §. 5. *Scripsit sub* Clemente Episcopo Hermas, *ante* Excidium *forte* Hierosolymitanum. §. 6. *Conveniunt satis aptè notæ* temporis *quæcunque in hoc Opere occurrunt.*

SIC itaque è tribus hisce, tamque invicem diversis, rationibus illud saltem intelligimus, in *primorum* Pontificum temporibus nulla fuisse Testimonia *Historica*, nedum ulla quæ cum *Imperatorum* temporibus *Pontificum* tempora conjungerent. Quin & ipsas *conjecturas* deteximus, quibus ducti *primorum* Pontificum *tempora* cum *Imperatorum* annis conjunxerunt, nullo utique modo necessarias, si qua meliora suppeditâssent & fide digna *Testimonia*. Nec modò deerant idonea *Testimonia*, sed & *conjecturæ* ipsæ, ut *variæ* erant, sic & fundamentis nitebantur admodum *incertis*, & plerunque *falsis*. Anni *S. Petri* nulli apud primos Traditionum fontes, & constituti apud posteros ratiociniis omnino falsissimis. Locum §. 1.

in

in Collegio Apostolorum *Hierosolymitano* nunquam deseruit ut uni certæ præficeretur *Ecclesiæ*. Jam enim alibi observavimus post excidium *Hierosolymitanum*, ad eligendum Episcopum *Hierosolymitanum* convenisse undequaque è peregrinationibus *Apostolos*. Inde colligimus *locum* quem tenuerant in *Collegio* Apostolorum *Hierosolymitano*, ne quidem sublato per Martyrium S. *Petro*, deseruisse *reliquos* Apostolos. Quod verò reliqui fecerint *Apostoli*, idem & S. *Petrum* fecisse consentaneum est. Nec dicunt primi ante *Constantinum* Veteres sic fuisse *Apostolorum* Successores *Episcopos*, quasi certis quibusdam sedibus affixi essent Apostoli; sed quòd *doctrinam* ab *Apostolis* acceptam ipsi fidelissimè custodierent Episcopi, *potestatémque* Ecclesiæ regendæ *Apostolis* acceptam retulissent. Tum ut fuisset verum fixos fuisse in Ecclesiis nonnullis Apostolos; de *Româ* certè dici id non potuit, nedum de S. *Petro*. Ægrè probabitur ante annum ipsum quo *passus* est, *Romæ* fuisse S. *Petrum*. Tum ut Ecclesiæ Romanæ *Episcopus* fuisset; at certè non priusquam *Roma* haberet *Episcopum*, non certè antequam *Christiani Romani* in *Ecclesiam* coaluissent quæ foret ab *Episcopo* regenda, quòd hoc eodem *postremo* anno factum superiùs ostendimus. Ut rectè illum à *Christi* morte *Romanum* Episcopum agnovissent; non rectè tamen numerabant annos ejus XXV. à vero *mortis* anno ad initium *Neronis*. Christum enim XV. *Tiberii* anno passum jam apud omnes constat esse falsissimum. Et verò ex hoc *numero* falsissimis vetustiorum *conjecturis* eruto argumentati sunt plerunque recentiores. Inde nimirum colligebant, cum de prioris sententiæ quæ ad *Neronis initium* XXV. annos numerabat, falsitate constaret, proinde ab ejusdem *Neronis fine* retrorsùm esse numerandum. Deinde permistis utriusq; sententiæ rationibus, & commisso superioris sententiæ *initio* cum posterioris *fine*, nata inde constat nova ratiociniorum monstra, sublato superiori ratiocinio penitus & ipsa lapsura. Constat præterea & falsam fuisse illam Pseudo-*Clementis* Epistolam, unde *Clementem* S. *Petro* nullo

alio

alio mediante successisse didicerant; & falsos propterea *Lini* & *Anacleti* numeros è *S. Petri* temporibus erutos. Nos enim contrà probavimus eodem *anno*, quo decesserunt Apostoli, & *formatam* esse *Ecclesiam Romanam*, & præfectum adeò illi primum *Episcopum* fuisse *Linum*. Constat denique & malè *Cos. Clementem* cum *Clemente Episcopo* confudisse Veteres, & malè nostrum proinde *Martyrem* existimâsse, & malè rursus Martyrii *tempus* in tertium *Trajani* annum contulisse. Malè itaque *Clementis* tempus ex intervallo collegerunt ab *Anencleti* fine post mortem Apostolorum cum *Lino* positi ad *tertium Trajani*. Primorum ergo Pontificum ad finem *Clementis* annos omnes incertos esse necesse est. Cap.VIII.§.5,6.

§. 2. Quæ tamen ita intelligo, ut quanquam nullis *Historicis* Testimoniis colligi possit quot anni singulis assignandi sint, intervallum tamen ab initio *Lini* ad finem *Clementis* non absurdis ex Historià *ratiociniis* colligendum existimem. *Initium* Ecclesiæ *Romanæ* fundationemque ab eodem, quo decesserant Apostoli, anno, jam suprà arcessendum esse probavi, Ær. nimirum *vulg.* LXIV. hoc etiam anno Ecclesiæ ita fundatæ præfectum esse *Linum*. Hinc itaque deducenda est Pontificum *Romanorum* omnis illa successio: *Lini* autem & *Anencleti* gesta nulla legimus in probatæ fidei monumentis *Historica*, unde disci possit, sedemne diu tenuerint, an brevi postea ab Ordinatione tempore decesserint. Habemus equidem de *Clemente* monumenta, sed & illa, rejectis fabulis, & pauca admodum, & obscura, in re præsertim *Chronologicâ*. *Clementis* Epistolam eidem, quo sublati sunt Apostoli, anno jam tribuendam suprà observavimus: Sed an illam scripserit *Episcopus*, quanquam asserat Vir doctissimus, nihil tamen occurrit in *Epistolâ* unde possit astrui. Quæ certè *Ecclesiarum* communi nomine conceptæ sunt Epistolæ, nec in titulo præferunt *Episcopi* nomen, vix certè ab *Episcopo* conceptas esse constare potest. *Singulari* nomine *Epistolas* insignivit *Ignatius*, singulari *Polycarpus*, singulari *Joannes* saltem *senior*,

ſingulari *Barnabas*, ne & S. *Paulum* nominem & S. *Petrum*. De primariis enim *Apostolis* omnes id veriſſimum agnoſcunt. Sic etiam & S. *Jacobus*, & S. *Judas*, de quibus tamen addubitant nonnulli an fuerint *Apostoli*, me tamen ego minimè dubitare profiteor: Quin & *Silæ*, & *Timothei* nomina in ſuarum *Epistolarum* Inſcriptionibus adjunxit S. *Paulus*. Adeo ab illius quoque Sæculi non abhorrebat more, ut *aliorum* ab *Apostolis* hominum *ſingulorum* nomina *Epistolarum* titulis inſcriberentur. Habemus etiam in primævâ Antiquitate exempla *Epistolarum* conceptarum, qualis hæc eſt de quâ agimus ad *Corinthios*, quas aliunde ſcimus non ab *Episcopo*, ſed à *Presbytero* fuiſſe conceptas. Epiſtolam *Lugdunenſium* & *Viennenſium* Martyrum ab *Irenæo Presbytero* conceptam ſuſpicatus erat doctiſſimus *Valeſius*; & quidem *Irenæi* nomine citari illam ab *Oecumenio* monuit me Cl. amicus *Colomeſius*. Sic & Eccleſiæ *Romanæ Epiſtolam* unam à *Novatiano*, tunc ejuſdem Eccleſiæ *Presbytero* ſcriptam docet S. *Cyprianus*. Quòd ergo hanc *Eccleſiæ* nomine *Epiſtolam*, conceperit *Clemens*, non eſt proinde quòd colligamus ejuſdem fuiſſe *Episcopum*. Potiùs aliunde colligendum erat quòd Epiſtolam à *ſeipſo* ſcriptam, nullo tamen *ſingulari*, ſed *communi* nomine duntaxat inſignierit, ne quidem adhuc *Episcopum* fuiſſe.

§. 3. Tantum verò abeſt ut à *Clemente* jam *Episcopo* ſcriptam hoc uno ſaltem Argumento colligamus, ut ne quidem fuerit, in causâ illâ quam tunc agebant *Corinthii* Epiſtola ab *Episcopo* ſcribenda, aut ejus *nomine* inſignienda. Jam alibi oſtendimus Schiſma illud *Corinthiorum* conflatum eſſe ab hominibus πνευματικοῖς, *donis* nimirum Spiritûs *Extraordinariis* inſignitis, adversùs Eccleſiæ *Rectores Ordinarios*. Inde factum ut non fuerit Eccleſiæ *Corinthiacæ Clero*, nedum *Episcopo* inſcribenda, cum ad *Schiſmaticos* fere omnis illa pertineret Epiſtolæ illius Exhortatio. Aptè itaque Eccleſiæ *communi* nomine *Epiſtolam* illam inſcribebant *Romani*,

De Sacerd. Laic. adv. Grotium.

Romani, ut & rebelles ipsos complecterentur, nondum certè separationem professos. Suspectos enim fecisset *Romanos* Rectorum *Ordinariorum* nimis apertum studium, ut non fuerit proinde Epistola *Schismaticorum* causâ scripta Rectoribus *Ordinariis* inscribenda. Sic etiam viceversâ illos omni apud *Schismaticos* gratiâ privâsset, si *soli* ad illos scripsissent Ecclesiæ *Romanæ Rectores*, ejusdem nimirum loci atque Ordinis cum suis etiam *Rectoribus* quibus insultabant *Schismatici*. Rectè autem prudenterque *Ecclesiæ* totius, non *Cleri* solius nomine, non *Episcopi Romani* illam inscribebant *Epistolam*. Sic enim omnium ordinum non monita modò, verum etiam exempla, Schismaticis *Corinthiis* proponebant. Complectebatur enim *Ecclesiæ* nomen & *Laicos Romanos*, & πνευματικὺς, non *loco* nimirum illos, sed *Donis* duntaxat Extraordinariis illustres, quales innuit, ut ostendimus, *Clemens*, Schismaticos illos fuisse *Corinthios*. Aiunt se in eodem σκάμματι, eodemque versari *agone* cum *Corinthiis*. (Ep. 1 ad Cor. §. 7.) Quod nimirum haberent & ipsi *Laicos* suos *donis* Spiritualibus insignes qui de præfectis sibi *Rectoribus Ordinariis*, non ita, ut volebant, donatis conqueri atque indignari pari jure possent quo indignati fuerant Schismatici *Corinthii*. Hæc illi modestissimè, & sine ullâ jactationis invidiâ, ἑαυτὺς ὑπομιμνήσκοντες, in suo nimirum exemplo suggerentes, quid oporteret imitari Schismaticos *Corinthios*. Eâdem nimirum formâ, atque arte oratoriâ, quâ & *S. Paulus* Apostolus μετεσχημάτισεν εἰς ἑαυτὸν, 1 *Cor.* IV. 6. quæ voluit iisdem commendare *Corinthiis*. Aiunt præterea Ecclesiam *Corinthiacam* ἀρχαίαν fuisse, suam nimirum *novitatem* eâ voce innuentes, & eâ ipsâ *novitatis* causâ faciliùs excusandos si sese minùs morigeros præbuissent. (§. 46.) Cujus Argumenti vis in eo sita est, ni fallor, quòd *assuetis* licentiæ in *Extraordinario Regimine* Spiritualibus proclivius esset in *primâ* Ordinariorum Rectorum impositione rebellare, quæ causa erat Spiritualium

Romanorum quos hoc ipso anno in ordinem redactos jam superiùs ostendimus. Qui autem aliquandiu jugo *assuevissent*, multisque adeo annis *humilitatem*, quam commendant, *Obedientiamque* exercuissent, turpiùs illis & majori cum dedecore futurum esset, si ab initiis adeo generosis exciderent. Nempe ante annos X. quàm illa scriberet *Clemens* Rectores Ordinarios *Corinthiis* impositos observavimus, anno nimirum LIV. Inde intelligimus quàm jure merito ἀρχαῖα Ecclesia *Corinthiaca*, si ad Ecclesiam *Romanam* eo ipso anno fundatam compararetur, esset appellanda. Sed verò Argumenta id genus omnia constat quàm essent *Laicorum* propria, quamque *Rectorum Ordinariorum* Personis aliena. Quare ut S. *Paulus* Gentium Apostolus Personam suam *Judaizantibus* eo nomine minùs acceptam supprimendam censuit: Sic & Ecclesiæ *Romanæ* Rectores nomina sua *Schismaticis Corinthiis* ingratissima Prudentiâ simili supprimenda censuerunt.

Resp. ad *Grot.* Cap. 3. § 18.

Ep. ad *Hebr.*

§. 4. Ex hâc igitur *Epistolâ* colligi non potest, verbis nimirum expressis, habuerintne ullos Ecclesiæ *Rectores Ordinarios*, ne quidem an *Presbyteros*, nedum an *Episcopum*. Tantum abest ut colligi possit, *Sróne*, an *Lini* potiùs aut *Anencleti*, Episcopatu scripserit illa *Clemens*. Majoris est momenti quòd hujus *Clementis* Pontificatu Seditionem illam commotam testari videantur *Hegesippus* atque *Irenæus*, cujus occasione scripta illa est Epistola, κατὰ τὸν δηλούμενον, inquit apud *Eusebium Hegesippus*, ἐπὶ τούτου, inquit apud eundem *Irenæus*. Hoc si verum, brevi admodum tempore sedem tenuisse oportet consecratum, hoc ipso quo scripsit *Clemens* anno LXIV. *Linum*, cum Successore etiam *Anencleto*. Facitque etiam ut ita suspicemur sensisse *Irenæum*, quòd ubi ordine Successionis *Romanæ* tertio loco *Clementem* subjunxisset, tum demum verba illa scripserit *Irenæus*, ἐπὶ τούτου Seditionem *Corinthiacam* contigisse. Quasi nimirum post *Lini* & *Anencleti* mortem, ipsoque adeo *Clementis*

Hegesip. ap. Euseb. H.E. III. 16. Iren. ap. Euseb. H.E. V. 6.

mentis Pontificatu Seditio illa contigisset. Quæ quidem ille è sententiâ scripsit fortasse *Hegesippi*, qui primus Successionis *Romanæ* seriem ad sua usque tempora deduxit. Fieri enim potuit, ut ubi ad *Clementem* pro διαδοχῆς à se confectæ ordine, pervenisset *Hegesippus*, verbis illis κατὰ τὸν δηλούμενον, &c. usus fuerit; utque verba *Hegesippi* de *Sæculo Clementis* possint, non de officii *Episcopalis* tempore, intelligi; at sane verba *Irenæi* ἐπὶ τούτου, ut possint forte intelligi de *Sæculo*, *officium* tamen propriissimè designant. Sic enim solent *Græci* res *Magistratu* aliquo gestas Chronologicè denotare. Sic enim Christus passus dicitur ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, non quòd *Sæculo* duntaxat *Pilati* Crucifixus fuerit, sed quòd eo etiam *tempore* quo *Procuratorium* gesserit officium in *Judæâ Pilatus*. Exempla passim obvia sunt, viris eruditis notiora quàm ut produci mereantur. Et verò cum hujus *Pontificatui* potiùs quàm aut *Lini* aut *Anencleti* Seditionem *Corinthiacam* tribuunt *Hegesippus* atque *Irenæus*: Vix certè poterunt aliter intelligi, quàm ut ipso *Pontificatûs tempore* Seditio illa fuerit *excitata*. Sic itaque *biennium* ambo vix compleverint tam *Linus* quàm etiam *Anencletus*; utcunque agamus *laxè* atque liberaliter. Erat quidem στάσις *Corinthiorum* ἐπίμονος, cum scriberet *Clemens* hanc ad illos, de quâ agimus, Epistolam: Atqui temporibus certè *Neronis*, & quidem ante annum ejusdem XII. quo cœpit Bellum *Judaicum*, an. nimirum LXVI. Ante nimirum, non modò quàm *excinderetur* Templum, sed quàm *Sacrificiorum* ritus ipsi aut Ceremoniæ perturbarentur. Ante (inquam) quàm vel ipsæ *Sacerdotum* ἐφημερίαι essent vel minimâ ex parte violatæ: Talem enim *Templi Judaici* cultum repræsentat, cum scriberet, ipse *Clemens*. Ante annum illum mori potuit *Anencletus*: Superare illum certè *non* potuit, si hæc quæ dixi vera esse concesseris. Vereor tamen ne hæc potiùs è ratiociniis suis collegerit *Hegesippus*, quem fuerit temerè secutus *Irenæus*,

quàm

quàm è disertis Seniorum Traditionibus; proclive enim erat tam ex eo quòd Epistolam illam scripserit *Clemens*, proinde illius temporibus Schisma illud *Corinthiorum* contigisse, colligere. Facile rursùs ex eo quòd ejus tempore contigerit Schisma, proinde Pontificatui ejusdem esse assignandum.

§. 5. Aliud habemus quod *Clementis* meminerit, & quidem jam *Pontificis*, ut videtur, genuinum Antiquitatis coævæ monumentum. *Pastorem* scilicet, intelligo *Hermetis*. Jubetur *Hermas* duo Visionis suæ exemplaria describenda curare, aliud *Grapte*, legendum *Viduis Orphanisque* à *Grapte*, nimirum, ut videtur, ipsa *Viduâ*; aliud *Clementi* ad exteras *Civitates* missuro. Suum enim exemplar Ecclesiæ *Romanæ senioribus* ipsum legere oportebat *Hermam*. Ut ergo *Grapte vidua* legebat viduis, & *Hermas* ipse *Presbyter Presbyteris*; sic consentaneum erat ut ad exteras *Ecclesias* mitteret *Ecclesiæ Romanæ* Præses *Episcopus*, id quod munus ipsum *mittendi ad exteras Ecclesias* videtur omnino supponere. Rectè enim observavit Cl. Pater μαχαιρίτης *Oxoniensis* ad morem Epistolarum *Systaticarum* & *formatarum* allusisse *Hermam*, quas solus mittere solebat *Episcopus*, & ad solos etiam ejusdem Ordinis Collegas *Episcopos*. Quare sub *Episcopo Clemente* scripsisse *Hermam* mihi fateor videri verisimillimum. De *tempore* autem quo scripserit illud sane non adeo habemus exploratum. Credideram olim *tribulationem* illam *superventuram*, cujus figuram, seu Symbolum Propheticum vidit Vis. IV. de *Domitiani Persecutione*, intelligendam esse. Sed nihil est profectò cur de eâ potiùs intelligi debeat quàm de aliâ quâque quæ *minis* fuerit quàm *nocumentis*, præsertim in Fideles, terribilior. Quas verò sustinuerint Christiani *Persecutiones* à fine *Actorum Apostolicorum* ad Imperium *Domitiani*, nulla fere habemus *Historica* monumenta. Inde factum ut *Hermæ* Prophetiæ adeo nobis obscuræ sint. Potuit fortasse Prædictio illa ad *Excidium Hierosolymitanum* aptiùs referri. Quò enim aptiùs *tribulationem superventuram* retuleris

Herm. Past. L. I. Vis. II.

quàm

quàm ad θλίψιν illam μεγάλην, & ὀργὴν μέλλουσαν, toties in N. T. prædictas, tanquam illâ ipsâ *generatione* futuras? Huc certè retulit Doctissimus *Hammondus.* Et quidem satis aptè conveniunt illi *Judæorum* cladi notæ *tribulationis* ab *Hermâ* prædictæ *Tribulationem* enim illam non *propriam* fuisse Ecclesiæ *Romanæ* exinde constat, quòd *exteræ Ecclesiæ* essent de eâ à *Clemente* monendæ. *Tribulationem* illam effugiebant *Fideles*, quinetiam effugituros verbis disertissimis antea prædictum erat. *Sic* (inquit) *præparaveritis vos, poteritis effugere illam, si cor vestrum fuerit purum ac sine maculâ.* Et quidem cladem *Hierosolymitanam* Divino Oraculo moniti ut *Pellam* concederent, evadebant *Christiani.* Et quidem *colores* illos *bestiæ* Symbolicæ quæ *pressuram* illam *superventuram* figurabat, rectiùs ad *Bellum*, quàm ad *Persecutionem*, retulerimus. Habebat enim *bestia* in capite cum coloribus aliis *igneum* quoque atque *sanguinolentum. Propterea,* inquit, apud *Hermam,* Virgo Visionaria, *Quoniam oportet Sæculum hoc per sanguinem & ignem deperire.* Perditio equidem per *ignem* satis aptè conveniet *supremæ* illi impiorum in ζωπλεία perditioni; non item illa tam aptè quæ futura erat per *sanguinem.* Cladem potiùs *Bellicam* designant *colores* illi quâ *gentem* quidem *Judæorum* gladio, *Urbem Hierosolymitanam* incendio, perdiderunt *Romani.*

Ib. Vis. IV. §. 2.

Ibid. §. 3.

§. 6. *Media* certè *tempora* inter Regimen Ecclesiæ *Ordinarium Extraordinariumque* indicant *mixta* illa Rectorum Ordinariorum, Extraordinariorumque, apud *Hermam,* nomina. Nec enim ille *Apostolorum* duntaxat, *Prophetarum, Pastorum, Doctorumq;* nomina sola recenset, ut fere solent V. T. Scripta *Canonica:* Nec *Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum,* ut ferè solent Scriptores *Ecclesiastici*, stabilito jam firmatoque *Ordinario* Ecclesiæ Regimine: Sed *mista* invicem *Apostolorum, Episcoporum, Prophetarum, Doctorum, Ministrorumque.* Quasi nimirum ita jam constituti fuissent in Ecclesiis Rectores *Ordinarii*; ut tamen *Extraordinarii* nondum in desue-

L. I. Vis. III.

desuetudinem abiissent. Perstringit etiam *dubios*, sive
L.I.Vis.I.§.1. διψύχυς, de *fidei* nimirum *Christianæ* veritate hæsitantes; perstringit & *divites* qui quidem de *Divitiis* gloriarentur; quos ambos etiam ante Martyrium S. *Petri* perstrinxerat Martyr ipse S. *Petro* antiquior S. *Jacobus*. Quæ certè indicant tempora à S. etiam *Jacobi* temporibus nòn admodum remota. Movit præterea Quæstionem de Συντελείᾳ, sive περὶ καιρῶν, à Scriptoribus N. T. *clade Hierosolymitanâ* antiquioribus moveri solitam, cum adhuc *Mundi finem*, & *Christi* adeo *adventum* propinquum Christiani expectarent. Nec tamen Responsiones advertit à N. Testamenti Scriptoribus datas, de *signis Adventûs*, aut *die uno pro mille annis* habendo. Needum enim collecto N.T. Canone, devenerant illæ in *publicam* Christianorum *notitiam*. Quinetiam *plures Apostolos* adhuc in vivis fuisse innuit cum scriberet *Hermas*. Turris Visionariæ *lapides*
Vis.III. §.5. *quadratos & albos* de *Apostolis* interpretatur, & *Episcopis & Doctoribus, & Ministris, qui ingressi essent in clementiâ Dei, & Episcopatum gesserint, & docuerint, & ministraverint sanctè & modestè Electis Dei qui dormierant, QUIQUE ADHUC SUNT, &c.* Et quidem illos *mortuis* opponit. Lapides enim *de profundo* tractos, alios nimirum à quadratis & albis, de illis explicat *qui jam dormierant & passi*
Diss.I.ad *Iren.* *essent causâ nominis Domini.* Probavimus equidem ad finem Sæculi *primi*, nonnullos *Apostolorum* adhuc fuisse superstites. Sic tamen loqui videtur *Hermas* quasi *plures* adhuc *superstites* essent *Apostoli* quàm *defuncti*. Et tamen certum est ante *Clementis* Pontificatum excessisse *Jacobum* utrumque tam *Zebedei* filium ab *Agrippâ* cæsum, quàm *Cleopæ* à *Judæis Hierosolymitanis*, sed & *Romanæ* Traditionis Autores summos Apostolorum Coryphæos SS. *Petrum & Paulum*. Nec sane verisimile est in recenti cladis *Hierosolymitanæ* memoriâ tantam illam luxuriam, & fiduciam in *Divitiis*, de quibus queritur *Hermas*, in *mores* Christianorum irrepere potuisse. Quanquam enim illos clades illa,

uti

uti dixi, non attraxerit; dubium tamen non eſt quin maximo affecerit dolore, *Urbis* nimirum *Hieroſolymitanæ*, & *Templi Sacrificiorumque*, & *gentis* etiam *Judaicæ*, ſtudioſiſſimos, & quidem his ipſis nominibus in fide Chriſtianâ nutantes, & ad defectionem inclinantes, ut è *Barnabæ* Epiſtolâ colligimus de hoc ipſo Argumento, modico admodum à clade illâ intervallo, conſcriptâ. Præſertim cum & *ſtirpe Judaicâ* oriundi eſſent primi plerique Eccleſiæ *Romanæ* Chriſtiani. Longe itaque veriſimilius eſt *excidium* illud gentis *Judaicæ* hoc in loco ab *Hermâ* eſſe prædictum, quod & *impios* pleroſque ſuſtulerit, *piis* autem *pepercerit*, quàm *Perſecutionem Domitiani* quæ ut *impiis* nullis, ſic *piis* admodum *paucis* nocuerit. Ita etiam ante idem illud *excidium* jam *Pontificatum* adeptus fuerit *Clemens*, & brevi admodum, ut dixi, tempore ſedem poſſederint uterque *Clementis* deceſſor, tam nimirum *Linus* quàm etiam *Anencletus*. Sic uno alterove *anno* à Martyrio Apoſtolorum ſedem adeptus *Clemens* ad initium tenuit *Euareſti*. Quod quo anno contigerit, accuratiùs in ſequentibus indagabimus.

CAP. XII.

Successio ab Euaresto *ad* Hyginum.

§. 1. *Ab* Euaresto *incipiunt anni Pontificum* Veri & Historici. *Initium ejus inter An.* LXXVI. & CI. §. 2. *Collegit* Hegesippus *Pontificum* Romanorum *non sola* nomina, *verum etiam* tempora, & *quidem ad annos* Imperatorum *accommodata.* §. 3. *Vix potuit, per ætatem,* Hegesippus Romanorum *Pontificum Successionem, ultra* Euarestum, Orali *Seniorum* Traditione, *deducere.* §. 4. *Annos duntaxat* Imperatorum *quibus successerint* Pontifices, *annotâsse videntur primi veteres. Inde calculorum diversitas apud* recentiores. §. 5, 6. *Duæ horum* Pontificum *rationes.* §. 7. *Quarum* posteriores *potiùs nobis probatæ.*

§. 1. IN *Euaresto* desinunt tempora Pontificum *commentitia*, incipiuntque ab eodem *Historica*. Nullam enim habet ille cum aliis in *Historiâ* certâ memoratis *connexionem* quæ faceret commentis *conjecturisque* locum. Quo verò anno, & cujus Imperatoris, cœperit, jam vidimus quantùm discrepent invicem Historici Ecclesiastici. Ratio nimirum erat discrepantia eorundem in primorum Pontificum temporibus *commentitiis*. Quò enim quisque altiùs S. *Petri* atque *Lini* tempora arcessebat, eò nimirum necesse erat *Clementis* finem, initium autem *Euaresti* altiùs arcessere.

Quò

Quò rursus *commentitia* tempora ab initio *recentiori* deducebant, eo etiam viceversâ necesse erat *commentitiorum* temporum finem producere longiùs, & *Historicorum* initia inferiùs deprimere. Inde factum ut, pro commentitiorum temporum duabus illis, quas ostendimus extremis Hypothesibus, duas similiter habeamus extremas Hypotheses quibus concludendum sit initium *Euaresti*. Qui enim initium S. *Petri* ab anno XXIX. deducebant ad ultimum *Claudii*, initium autem *Neronis* LIV. hi *Lini* atque *Anencleti* annos sic XIII. *Neronis* anno finiebant, ut XI. annos *Lino*, duos *Anencleto* assignarent. Sic anno LXVII. cœperit *Clemens*, decesserit LXXVI. & successerit *Euarestus*. Hoc initium *Euaresti* omnium *antiquissimum* est. Qui autem *Eusebianâ* methodo, à secundo *Claudii* S. *Petri* initium sic repetendum censebant, ut finem *Clementis* in III. *Trajani* conferrent, annum nimirum Ær. *vulg.* C. Inde etiam numerabant annos *Euaresti*. Hoc ejus initium viceversâ *recentissimum* est. Nisi forte quis alius *Neronis* finem anno verè *Neronis* ultimo, viz. Ær. *vulg.* LXVIII. attribuerit, sic enim initium *Euaresti* anno CI. tribuendum erat. Atque ex his tam diversis remotisque invicem *commentitiorum* temporum Hypothesibus, ortam illam existimo omnem, quam experimur hodie Chronologiæ Ecclesiasticæ confusionem. Cum enim medio aliquo anno inter hos extremos *Euaresti* initium collocâsset vera Chronologia Ecclesiastica; è medio illo loco in anteriora transferebant rationes priores, posteriores autem ad posteriora detrudebant. Sic itaque qui initium S. *Petri* nec à priori illo antiquissimo repeterent, nec à posteriori recentissimo, sed è medio aliquo anno *conjecturis* utique minus consentaneo; hos verisimillimum est à vero *Euaresti* anno ad sedis initium retrorsum numerâsse. Id cum fecerit *Eutychius*, proinde ab eo verum *Euaresti* initium, ni fallor, optimè discendum erit.

§. 2. Sed verò hæc quò meliùs intelligantur, operæ pretium erit indagare quâ tandem occasione collecta fuerint prima hæc, de quibus agimus, *Pontificum Romanorum* tempora, quamque mereantur proinde fidem. In eo Patri Maximo assentior collectas primùm ab *Hegesippo* has fuisse διαδοχάς· In eo verò non assentior, quod putet *nominum* duntaxat, non item *temporum* has *Hegesippi* fuisse διαδοχάς. Certè *annum* ipsum Pontificis *Pii* quo cœperit Hæresim docere *Marcion*, à *Tertulliani* Autoribus, quicunque demum fuerint, signatum ostendimus. Et verò per seriem *Imperatorum* seriem illam *Pontificum* fuisse dispositam inde colligo, quòd non aliter primam ejus partem in suo adversùs *Judæos* Opere distinxerat *Tertullianus*. Ut enim Æram illam *eandem* ad *Excidium Templi*, *primumque*, ut numerat ille, *Vespasiani* per annos *Imperatorum* deduxit, sic itidem ad ortum *Marcionis* per *Imperatorum* Chronologiam deduxisse verisimile est: Atque inde natam *Tertulliano* errandi occasionem *Pium Imperatorem* cum cognomine *Pontifice* confundendi, quòd nimirum annos *Pontificum* ad annos *Imperatorum* redegerat Autor ille, quicunque fuerit, *Tertulliano* vetustior. Vix certè credo aliunde hausisse hæc antiquissimum illum Autorem quàm è διαδοχαῖς *Hegesippi*, aut, quod eodem redit, è vetustissimis *Latinorum* Traditionibus, occasione Disquisitionis illius ab *Hegesippo* susceptæ in lucem prolatis. Illud enim præcipuè agebat *Hegesippus*, ut *antiquiorem* probaret *Ecclesiæ* Traditionem quàm fuisset illa quàm tantopere venditabant *Hæretici*. Quod quidem fecit tum *Pontificum* temporibus sub quibus *Romam* venerunt *Hæresiarchæ*, tum etiam temporibus *Imperatorum*. Utrâque certè Chronologiâ usi sunt veteres *Ecclesiæ* Scriptores dum *Hæreticorum* novitatem redargüunt, priori illâ *Irenæus*, posteriori *Clemens Alexandrinus*. Unde illud, in utramque conjunxisset qui *primus* hujus Argumenti adversùs Hæreticos fundamenta posuit *Hegesippus*? Nec sane aliter tam utilis esse potuit *Pontificum*

Chro-

Chronologia, ni Chronologiâ *Imperatorum* Provinciis *Romani* Imperii fulta innotuisset. Et sane *Hæreses* secutas, *Tatiani* sub *Aniceto*, *Montani* sub *Sotere*, & *Manichæi* sub *Eutychiano*, non *Pontificum* tamen, sed *Imperatorum*, temporibus insigniunt, quasi nimirum omnium maximè notoriis. Quòd si *Tatiani* Hæresim sub *Aniceto* ortam, *Imperatoris* tamen *anno* designârint; Quidni & *Marcellinæ* quæ *Romam* venerit sub *Aniceto*? Quidni & *Valentini* qui eousque prorogavit? Quidni & *Marcionis* orti sub initium *Pii*? & *Valentini* & *Cerdonis*, qui Hæreses professi sunt, tenente sedem etiamnum *Hygino*? Sic enim ortum *Hæretici* indicavit *annus*, sub quo ortus est, *Pontificis*, quà etiam *annum Imperatoris* annus ille *Pontificis* indicavit.

Atque ita intelligimus cur ad initium *Euaresti*, nec ultrà, pertigerint primorum Pontificum tempora *Historica*. Confecit nimirum *Romæ* διαδοχὰς illas *Hegesippus* sub *Aniceto*, X. nimirum ab *Apostolis* Pontifice. Proinde Successionem illam nondum scriptis mandatam, sed ex *Orali* Seniorum *Traditione* hauriendam, vix potuit ultrà VII. ante se *Pontificem* accuratè deducere, eâ nimirum ἀκρίβεια quæ & *annos* ipsos designârit, quibus *cœperit* quisque, *Successoremve* in sede Pontificali acceperit. Certè *Polycrates* LXV. annos natus cum VII. haberet in suâ sede cognatos decessores Episcopos, ipse nimirum *octavus*, omnium tamen *Traditiones* deducere *ipse* non potuit, sed ex *aliorum* fideli Testimonio. Sic & *Hegesippus*. Eum, fateor, πρώτῃ διαδοχῇ attribuit *Eusebius*, quòd nimirum illos convenerit *Seniores*, qui ipsos viderint audiverintque *Apostolos*. Sed *ætate* admodum *provectâ* fuisse oportuit *Apostolorum Discipulos* quos quidem ipse convenerit *Hegesippus*; & ætate admodum *juvenili* Apostolos audivisse. Certè *Romanæ* Ecclesiæ fundatores SS. *Petrum* & *Paulum*, maturiùs nimirum passos, quàm reliqui plerique excesserint *Apostoli*, ægrè admodum per *ætatem* audire potuerunt. Jam enim antea, cum *Romam* veniret *Marcion* post obitum *Hygini* ante

§. 3.

Ap. Euseb. H.E. V.24.

initium

initium *Pii*, senes admodùm fuisse, & *filium Marcionem* appellâsse, docet *Epiphanius*. Et sane anni plusquam LX, pro nostris etiam rationibus intercesserunt ab initio *Euaresti* ad initium *Aniceti*, de quo spatio minores *octogenarii* testes esse vix poterant. Ægrè certè de *anno* quo cœperit *Euarestus* testari poterant etiam *nonagenarii*, utcunque firmam de rebus in *Juventute* gestis memoriam illis fuisse supponamus. Nec est profectò quòd miremur nullam fuisse decessorum *Euaresti*, quod quidem ad eorum *tempora* attineret, memoriam accuratam; aut *cœptam* ita ab *Hegesippo* Successionis Chronologiam, ad *Tertullianum* deinde, & recentiora deinceps tempora fuisse continuatam.

§. 4. Hanc porro Chronologiam primorum Pontificum ego ita conceptam existimo, ut *annos* duntaxat *Imperatorum* annotârint Veteres quo quisque *Pontifex* aut obierit aut successerit, annos verò nullos aut numeros Pontificibus assignârint; sed reliquerint illos è Chronologiæ Imperatoriæ spatiis facilè colligendos. Ita deinde factum ut modica illa in rationes eorum à recentioribus memoratas irrepserit discrepantia. Facilè nimirum errare poterant in annis Pontificum *seorsim* colligendis. Facilè scilicet in annis Imperatorum *solidis* supputandis, ut sæpe vidimus errâsse *Eusebium*. Facilè *primum* Successoris *alium* numerabant à decessoris *ultimo*, præsertim in *Tabulis*, quo genere erroris sæpiùs hallucinati sunt *Latinorum* Catalogi. Facilè numeros ex Imperatorum serie collectos, *seorsim* deinde supputari solitos, male rursùs annis *Imperatorum*, aut Fastis *Consularibus*, aut aliis quibusvis Chronologiæ normis, committebant Scriptores alioqui plerunque indiligentissimi. Præsertim cum à *verâ* Imperatorum *Chronologiâ* verisque *annis*, *vitiatis* deinde Imperatorum rationibus applicarentur. Age vero jam veros *Hegesippi* numeros, annosque, quibus adjuncti fuerint, Imperatorumpro virili exploremus.

§. 5. Diximus modò *medias*, potiùs rationes, quæ nec à *Tiberii* XV. nec à II. *Claudii*, *S. Petri* initium arcessant, videri potiùs ab *Historicorum* numerorum initio in *medio* sitorum,

sitorum, retrorsùm acta supputatione, deductas, eoque nomine *Eutychianas* nobis omnium videri verisimillimas. Addo jam præterea primum *Historicorum* numerorum initium videri posse omnium sincerissimum. Hunc enim numerum acceperunt plerunque ex *Historiâ*, reliquos plerunque ex *concursu*, quos, (si in *vitiosos* Imperatorum numeros incidissent) oportebat deinde reliquos à *veris* Imperatorum *annis* aberrare, & quidem eò graviùs quò longiùs essent ab origine progressi. Exemplum vidimus manifestum in Chronologiâ Imperatorum *Eutychianâ*. Incipit itaque *Euarestus* II. anno *Domitiani*, si *Eutychium* audiamus, qui quidem incidit quoad maximam ejus partem in anni LXXXIII. & quidem *Cleti* supposititi finem illius anni *Coss.* assignant Catálogi *Latini*. Inde verisimilis suspicio erat, pro veris rationibus Chronologicis, Pontificis *veri* finem eodem anno reponendum esse. Præsertim cum nec pleni *Anencleti*, nec *Clementis* anni *Cleto* tribuantur, ut in illum annum desinat. Et tamen *Clementis* potiùs, hoc in loco, personam illum repræsentâsse jam probavimus, cui proximo loco succedere debuit *Euarestus*. Porro *Pii* initium anno CXXVII. pro antiquissimis *Tertulliani* rationibus, jam suprà tribuendum ostendimus. Addit. ad Diss. II. Cap.VIII. Sic ergo Pontificum mediorum tempora distribuenda sunt, ut & ab anno LXXXIII. incipiant, & in anno CXXVII. terminentur. Et quidem rectè supplent hoc intervallum *Eutychiani* numeri, quos etiam eosdem cum *Eusebianis*, pro hoc saltem spatio, fuisse constat. Sic tamen supplent ut non eodem quo successerit anno *Pius*, mortuus fuerit *Hyginus*, nimirum *Juliano*. Sed annum *integrum* vacationis adeo non postulant, ut ne quidem patiantur ejusdem rationes. X. enim *Hadriani* utramque imputat tam *Hygini* mortem, quàm *Pii* successionem. Sic decesserit *Hyginus* post *Aug.* IX. anni CXXVI. & ante *Aug.* IX. anni CXXVII. sedem possederit *Pius*, si quidem accuratè calculum, quod non puto, posuisset *Eutychius*. Quin satis veræ esse possunt *Eutychii* rationes, si vel *fine* anni

anni CXXVI. obierit *Hyginus*, & *Pius* initio anni CXXVII. successerit.

§. 6. Sed *Euaresto* annos IX. *Alexandro* XII. tribuunt *Syncellus* & *Nicephorus*, (tam editus ille quàm MS.) tribuunt etiam rationes *Catalogorum* Pontificalium, tam illæ nimirum quæ *nullos* relinquunt, ut vidimus, *hiatus*, quàm & aliæ quoque illæ quæ Fastis *Consularibus* aptantur, si tamen illas dextrè interpretemur, ut ostendimus: Quin & reliquias quasdam & *vestigia* ejusdem supputationis in annis *Alexandri* etiam *Eusebianis* observavimus. Hæc siquis negligenda non existimet (minoris enim fidei discrepantias singularium recentiorúmque Autorum, ne quidem memorandas hoc in loco duximus) sic ducti retrorsum à *Pii* initio An. CXXVII. numeri ad annum LXXX. ascendent, quo cœperit *Euarestus*. Estque ille *secundus Domitiani*, non quidem, fateor, pro *veræ* Historiæ rationibus, sed pro Tabulis *vitiosis*, uti constat, *Eutychii*. Sic itaque habebunt duæ illæ, quas dixi, hucusque rationes:

	Eutychius.	Alii.
Clementis finis an.	83	81
Euaresti	91	90
Alexandri	101	102
Xysti	111	112
Telesphori	122	123
Hygini	126	127

§. 7. Mihi, fateor, posteriores illas magis placere rationes quæ *Euaresti* initium ab anno repetant LXXXI. Placent (inquam) quòd unum illum *Pii* annum, quo cœperit CXXVII. *Historicâ* fide probandum existimem in rationibus *Eutychianis*. Quòd enim II. *Domitiani* initium ponat *Eutychius Euaresti*, non aliunde illum collegisse puto quàm ex retroactâ supputatione. Infirmiora sunt Catalogorum, & recentiora etiam ratiocinia quàm ut quid solidum suppeditent quo possit fides *Historica* stabiliri. Placent præterea

terea quòd dignioribus fide Teſtimoniis nitantur numeri illi *Euaresti* atque *Alexandri*, quibus ad illud *Euaresti* initium aſſurgitur quàm numeri alii, ſeu *Eutychii*, ſeu etiam ipſius *Euſebii*. Jam enim vidimus indicia quibus appareat illos ipſos numeros *Euſebium* in ſuo Autore reperiſſe, utcunque illos conjecturis ſuis ratiociniiſque perverterit. Placent porro quòd nullum relinquunt ante *Pium* Interpontificii *hiatum*. Quanquam enim eſſe, fateor, ex *Epiphanio* quòd ſuſpicemur, vacâſſe Sedem poſt mortem *Hygini* aliquandiu antequam ſuccederet *Pius*; vacationum tamen tempora nulla uſpiam, his in locis, memorare ſolent Autores, cum nec minutias ullas haberent, ut vidimus, exploratas. *Solidos* potiùs ubique *annos* numerant, & ſiqua uſpiam *Interpontificia* interceſſerint, Succeſſoribus accenſent. Sic certè accenſuit *Euſebius* cùm *Cornelio triennium* attribuit, cœptum nimirum à Martyrio *Fabiani*, ut proinde *vacationem* illam fere *annuam* complectatur quæ mortem *Fabiani* ſecuta eſt, ut è *Cypriano* diſcimus & Catalogis *Latinorum*. Notas, porro temporum *Hiſtoricas* ad initium *Pii* nullas habemus præter *ortum Hæreticorum*, de quo latè Pater Maximus *Ceſtrienſis*. Firmant tamen hunc quem dedimus ſitum quæ de *Hæreticorum* illorum *ortu*, & de *Irenæi ætate*, in noſtris diſputavimus ad *Irenæum* Diſſertationibus.

C A P. XIII.

Tempus Aniceti.

§. 1. *De tempore* Aniceti *errores Cl.* Cestriensis. §. 2. *Mutatis Pontificibus suos tamen* annos *largiri solent* Latinorum *Catalogorum Autores.* §. 3. *Sub* Eleuthero *mortuos* Valentinum Marcionem*que credidit* Tertullianus. *Malè quidem ille, cum sub* Aniceto *mortui fuerint Pontifice, Imperatore autem* Antonino Pio. *Et quidem sub* initium *Aniceti*, *nec* longe *ab* initio *Pii. Inde ad tempus quo* Præscriptiones *scripsit* Tertullianus, *anni circiter* LX. §. 4. Eleutherum *intelligere non potuit* Tertullianus, *cujus* decessores *memorat* Montanistis *infensos. Primus potiùs* Montanistarum *Ecclesiis* Communionem *negâsse videtur* Eleutherus. *De* Zephyrino *potiùs videtur intelligendus esse* Tertullianus.

§. 1. TEnuit porro *Pius* sedem ab anno CXXVII. ad CXLII. Inde cœpit *Anicetus*, sub quo primùm διαδοχὰς collegit *Hegesippus.* Sic tamen ille, ut fortasse non ediderit ante initium *Eleutheri*, sub quo Commentarios edidisse vel ipso teste discimus. Proinde non est quòd suspicemur annum *Aniceti* non ultimum Pontificatûs, sed quo Catalogum ediderit ab eo esse consignatum. Putat tamen Pater Maximus non XI. duntaxat, sed XVIII. annos integros

integros *Aniceto* aſſignandos. Hoc inde colligit, Quòd annos XVIII. proximo *Soteris* deceſſori tribuat vetuſtiſſimus, ut putat, Catalogus. Cum enim initium ejus An. CXLII. apponant rationes *Eutychianæ*, finem An. CLXI. Coſſ. aſſignat Catalogus iſte, quem putat antiquiſſimum. Sed multa hîc Patrem eruditiſſimum, nec à nobis ſine omni, quo decet, honore nominandum, fefellerunt. Fefellit imprimis, quòd Catalogum iſtum *Bucherianum* pro *antiquiſſimo* habuerit, quem nos è recentiorum conjecturis imperitiſſime invicem commiſſis conſarcinatum oſtendimus. Fefellit deinde quòd proximum *Soteris* deceſſorem *Anicetum* crediderit. Verum id quidem fateor pro veris *Hiſtoriæ* rationibus, non item verum pro vitiatâ methodo Catalogorum *Latinorum*. Deeſt in Catalogi primi Editione *Bucherianâ Anicetus*, quam quidem Editionem ſolam viderat eruditiſſimus Pater. Sed *Pio Anicetum* anteponit Catalogi ejuſdem Editio *Heinſcheniana*, integrior aliquantò & ſincerior. Anteponit Catalogus *ſecundus* cujus etiam *errores* nonnullos à *primo* mutuatos oſtendimus. Anteponunt denique *Latini* vetuſtiſſimi *Optatus* atque *Auguſtinus*, & veris *Liberii* temporibus propiores quàm ulli quos habemus *Latinorum* Catalogi. Non eſt itaque quòd dubitemus proximum *Soteris*, pro Catalogorum ſerie, deceſſorem *Pium* fuiſſe, non verò *Anicetum*. *Pium* certè appellat Editio ipſa *Bucheriana* verbis diſertiſſimis. *Pium* indicant, non *Anicetum*, ut exiſtimat Cl. *Ceſtrienſis*, ipſi *Coſſ.* primi nimirum anni CXLVI. poſtremi anni CLXI. Intervallum XV. annorum, quem numerum *Pio* ſolent Autores, non *Aniceto* attribuere. Fefellit prætereà Patrem Optimum quòd Autorem Catalogi vetuſtiſſimi crediderit annos XVIII. ei aſſignâſſe, quem proximum putavit ipſe *Aniceti* deceſſorem. *Pio* enim, quem proximum ponit, verbis diſertiſſimis annos duntaxat XV. tribuit Catalogi *primi* Editio *Heinſcheniana*, cum *menſibus* aliquot & *diebus*, non aliam utique Perſonam quàm ſuam hoc loco repræſentanti. XX. tribuit cum menſibus diebuſque Editio

Bucheriana, XVIII. non Catalogus *primus*, sed *secundus*, cum *mensibus* itidem & *diebus*. Sed fefellit & hoc Patrem *Cestriensem*, quòd *Aniceti* potiùs, quàm *suâ* personâ, hunc numerum *Pio* crediderit attributum. Jam suprà ostendimus quàm confundant hoc in loco omnia invicemque permisceant *Latinorum* Catalogorum imperitissimi fabricatores. Ostendimus prætere ut cum *Hygino* confuderint non alium utique quàm *Pium* proximum *Hygini* successorem. Ostendimus denique hos ipsos *Pii* majores, quàm par erat, numeros non aliunde ortos quàm ex *Hygini* & *Pii* numeris in unum aliquem tertium numerum conflatis. Fefellit denique ut *verus* fuisset *Anicetus* qui *Soterem* proximè antecesserat, quòd tamen annos *Aniceti* colligerit Pater Eruditissimus ex initio *Aniceti Eutychiano* cum *fine* ejusdem commisso pro Catalogorum *Occidentalium* rationibus.

§. 2. Certè *Aniceti* annos XI. nec *plures*, agnoscunt veterum monumenta omnia quotquot habemus incorrupta, & pro Autorum mente sincera. Agnoscit *Eusebius*, *Eutychius*, *Nicephorus*, *Syncellus*; agnoscunt etiam qui quidem numeros conservârint plerique *Latinorum* Catalogi; agnoscunt *intervalla* ipsa, tam in annis Imperatorum, quàm in universâ serie, sic enim nos ubi mutila sunt, pro Autorum mente supplevimus, ut primi ultimique termini accuratè respondeant. XVIII. annos qui *Aniceto* tribuerit ne unum quidem Veterum habemus Testimonium. Ne quidem qui Pontifici alicui tribuerit, qui vel *Personam* sustinuerit *Aniceti*. Fallit autem quod observavit Pater Maximus, qui ordinem Pontificum immutabant, *annos* tamen mutare non soliros. Immo solent in hoc Scriptorum genere etiam alieno loco positi *annos* tamen habere non *alienos*, sed *proprios*. Sic positus post *Anencletum*, *Anencleti* nimirum loco, *Clemens*, annos tamen *proprios* habet, non *Anencleti*. Sic & *Anicetus* post *Hyginum*, *Pii* nimirum loco, in Catalogo II. antiquissimo annos tamen XI. habet, non *Pii* certè, sed potiùs *Aniceti* proprios. Et viceversâ, *Pio* ante *Soterem*,

Diss. II. Cap. XXI. 3.

terem, loco nimirum *Aniceti*, annos tamen XV. non *Aniceti*, ſed *Pii*, tribuit Catalogi *primi* Editio *Heinſcheniana*, quem quidem Catalogum credidit *Ceſtrienſis* omnium antiquiſſimum. Immo verò hi ipſi numeri auctiores ex *Hygini* numero conflati, non *Anicetum* indicant, ſed ipſum *Pium*, qui proximè ſucceſſit *Anacleto*.

Sed verò Argumenta ex *Hiſtoriâ* deducta credit Vir Maximus, nec immeritò, omnium firmiſſima. Ait quidem Tertullianus, *adhuc*, cum ſcriberet, *in Sæculo ſuperfuiſſe* qui Valentini Marcioniſque *meminiſſent*, *etiam proprios diſcentes & ſucceſſores eorum*. Sic autem loqui ſolere obſervavit Pater de iis qui ultra XL, imò L, aut plures, annos ante mortui ſunt. Sed verò ſub *Aniceto* periiſſe tam *Valentinum* quàm *Marcionem* colligit S. Pater, & quidem rectè ut exiſtimo, ex *Irenæo*. Inde rurſus colligit à temporibus *Aniceti* ad finem Sæculi ſecundi quo ſcripſit *Tertullianus*, ſpatium XL. fuiſſe aut L. circiter annorum. Sed incertiora ſunt hæc omnia quàm ut poſſit de VIII. duntaxat annorum intervallo, quos ſolos lucratur Pater Doctiſſimus, inde quidpiam certi pronunciari. Imprimis hæc non de *Valentino* duntaxat atque *Marcione*, verum etiam de *Apelle* & *Philomenâ*, quos *nominaverat* Hæreticorum ultimos, teſtatur *Tertullianus*. Ut illos quoque ſupponat *mortuos*, ſic tamen *recenti* memoriâ mortuos, ut & illorum quoque Diſcipuli fuerint etiamnum ſuperſtites. Succeſſit *Apelles Marcioni*, reverſus nimirum ex *Alexandriâ* quò fuerit, propter *ſtuprum*, à Magiſtro fugatus. Hunc *ſenem* convenit *Rhodon* cum doceret ipſe *Rhodon*, inſtitutus olim à *Tatiano* qui *Juſtini* fuerat etiam ipſe Diſcipulus. Paſſus eſt, pro noſtris rationibus, S. *Juſtinus* anno CXLIX. Ut proinde ad *Commodum* uſque ſuperſtes fuerit *Apelles* cum *ſenem* illum refutaret *Rhodon*. Ægrè itaque ante XX. annum deceſſerit *Apelles* quàm ſcriberet illa *Tertullianus*. Et tamen de eo etiam ſcribit, illius Diſcipulos adhuc in Sæculo ſuperfuiſſe. Sed ſat demum Hæreticorum, quos meminit, *antiquiſſimos* convicerit tamen *novi-*

§. 3. Tertul. Præſcr. adv. Hær. c. 30.

novitatis hoc in loco *Tertullianus*, ipsos nempe quos vult Pater, *Valentinum* atque *Marcionem*. Prima tamen eorundem tempora ex ultimis colligit, *ultima* duntaxat è superstitibus etiamnum Discipulis. Atqui ultima eorum tempora non in *Aniceti* Pontificatum, sed *Eleutheri*, contulit Tertullianus: *Sub Episcopatu* (inquit) *Eleutheri Benedicti, ob inquietam semper eorum curiositatem semel & iterum ejecti*. Inde itaque sequeretur initium *Eleutheri* altiùs, quàm vult Pater *Cestriensis*, esse repetendum. Fateor mihi potiùs placere Testimonium *Irenæi*, ut sub *Aniceto* potiùs, *Valentinus* & *Marcion*, quàm sub *Eleuthero*, decesserint. Præsertim accedente Testimonio *Clementis* etiam *Alexandrini*. Ut enim illos usque ad *Anicetum* pertigisse testatur *Irenæus*, sic ad *senioris Antonini* Principatum pervenisse *Clemens Alexandrinus*. Sic *Antonini fere Principatu* fuisse ait, *Antoninianumque Hæreticum Marcionem* non uno in loco appellat ipse *Tertullianus*. Sed verò *Tertulliani* rationes, utcunque *vitiosæ*, sunt tamen in subsidium advocandæ, si *ipsum* rectè explicare velimus, si id tantum quæratur quæ verè fuerit *illius* sententia. Sic erit non *Anicetus*, sed *Eleutherus*, à *Tertulliani* tempore remotiùs in anteriora separandus. Sed nec illud certum quotum *Aniceti* annum attingerint *Valentinus* atque *Marcion*. Primi ejus anni XI. concurrunt pro utriusque calculis tam *Cestriensis* quàm *nostris*. Ni itaque illos superârint hi Hæretici, nihil inde elicietur quod aut nostram oppugnet, aut confirmet Patris maximi sententiam, quâ discrepat à nostrâ. Et verò longe verisimilius est *primis* illis *Aniceti* annis utrumque decessisse Hæreticum. Et quò propiùs ab initio *Aniceti* contigerint eorum obitus, *eò majus* erit intervallum (quod *augendum* credidit *Cestriensis*) ad tempus illud quo scripsit *Tertullianus*. Verba certè Veterum id potiùs indicant, non longe ab *initio Aniceti* fuisse superstites. De *Valentino* ita *Irenæus*: παρέμεινε ἕως Ἀνικήτου· de *Marcione*, *invaluit*

sub

ſub Aniceto. De utroque *Clemens Alexandrinus*, παρέτειναι ἕως Ἀντωνίνου πρεσβυτέρου. Quæ quidem indicant adeo eorum *obitus* non diu contigiſſe pòſt *initium Aniceti* ut ne quidem longe diſtârent ab initio *Antonini Pii*, quem tamen ante *Anicetum* cœpiſſe ſupponunt noſtræ utriuſque rationes. Scripſit *Tertullianus Apologeticum*, anno, ut videtur, quo cæſus eſt *Plautianus*, nimirum CCIII. Ad *Plautianum* enim retulerim verba illa, *Qui armati Palatium irrumpunt*, & ad *Amicos Plautiani racemationem*, cujus meminit idem in eodem Apologetico *Tertullianus*. Multos enim *Plautiani* amicos teſtatur poſtea ſublatos *Dio*. Paulò *ante Apologeticum* ſcripſit, ut videtur, *Præſcriptiones*, poſt annum tamen, ut videtur, CC. Antea enim nihil, ut exiſtimo, certè conſtat ſcripſiſſe *Tertullianum*. Cœpit *Anicetus* an. CXLII. Intervallum eſt annorum circiter LX. Sic rectè potuit Diſcipulos *Valentini Marcioniſque* memorare *Tertullianus* qui *adhuc in Sæculo ſupereſſent*; quos tamen *multos* non fuiſſe, propter ipſam temporis longinquitatem, phraſis indicat. Atque hinc egregia confirmatur Viri Maximi Chronologia quam & nos ſequimur in *initio Aniceti*. Nullum enim verbis illis locum faciunt vulgus Chronologorum qui initium *Aniceti* ſtatuunt multò recentius.

Habet præterea & aliud Pater, & quidem ex eodem *Tertulliano*, *Hiſtoricum*, ut putat, ſententiæ ſuæ Argumentum. Sic enim ille de Praxeâ*: *Nam idem tunc Epiſcopum Romanum, agnoſcentem jam Prophetias Montani, Priſcæ, Maximillæ, & ex eâ agnitione pacem Eccleſiis Aſiæ & Phrygiæ inferentem, falſa de ipſis Prophetis & Eccleſiis eorum adſeverando, & PRÆCESSORUM ejus Autoritates defendendo, coegit & literas Pacis revocare jam emiſſas, & à propoſito recipiendorum charisſmatum conceſſare.* Hunc Epiſcopum quem coegit *Paxeas revocare literas Pacis jam emiſſas* Eleutherum exiſtimat præſtantiſſimus *Ceſtrienſis*, motum nimirum ad literas Pacis emittendas à literis Martyrum *Lugdunenſium* atque *Viennenſium* in gratiam *Montaniſticarum*

§. 4. Diſſ.II.cap.IX.

* Adv. Prax. cap. 1.

niſticarum Eccleſiarum datis ad *Eleutherum*. Et cum *Præceſſores* memorârit *Tertullianus Montaniſtis* adverſos, exinde colligit, non ſub *Sotere*, ſed deceſſore *Soteris Aniceto*, ortum eſſe *Montanum*. Ortum *Montani* anno *Pii* XIX. aſſignat *Epiphanius*, Chriſti nimirum CLVI. exeunte, aut ineunte CLVII. Proinde anni CLVI. ſaltem *fine* neceſſarium putat ut ſedem poſſederit *Anicetus*, cum noſtræ tamen rationes *finem Aniceti* tribuant anno CLIII. Sed verò incertiora ſunt hæc omnia quàm ut in Argumentum converti poſſint. *Epiſcopus Romanus* ille quis fuerit non deſignat apertè *Tertullianus*, & quicunque tandem is fuerit, vix tamen eſſe potuit *Eleutherus*. *Montanum* cum ſuis τότε πρῶτον turbas dediſſe teſtatur *Euſebius*, cum ſcriberent ad *Eleutherum* Martyres *Lugdunenſes* atque *Viennenſes*. Non itaque ſecundo ante *Eleutherum* deceſſore, & ante annos ad minimum *Soteris* VIII. ne & alios addam *Aniceti* ſub quo primùm fuerit graſſatus. Scribant
Apud *Euſeb.* Hiſt. Eccl. V. 3. illi quidem Martyres *Aſianis* pariter ac *Phrygibus*, ut *Aſiæ* pariter ac *Phrygiæ* Eccleſiis pacem *agnitione Paracleti* futuram dicit *Tertullianus*. Sed plane tanquam *fratribus*, tanquam *Communionis* ejuſdem participibus. Quod ſatis indicat *Euſebius* verbis modò recitatis. Id enim vult, ni fallor, tum primùm tanta diſſidia concitâſſe *Montanum* ut viſus fuerit *Eleuthero* minimè tolerandus. Et quidem eò *inclinâſſe* conſtat *Eleutherum* ut Pacis literas *negaret*, cùm Pacis conſervandæ causâ literas ad *Eleutherum* datas à Martyribus *Lugdunenſibus Viennenſibuſque* teſtetur *Euſebius*.
Euſeb. Hiſt. Ec. V. 3. Sunt enim illa ejuſdem verba: Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης ἕνεκα πρεσβεύοντες. Jam enim antea *Montanum* ſcriptis refutaverat *Soter*, ſi quidem fides habenda ſit Autori Catalogi Hæreſeωn à *Sirmondo* editi, quem quidem Codices nonnulli *Primaſio* inſcribunt. Sic tamen *Scriptis* decertaverat *Soter* ut *Communionem* non negaverit Eccleſiis illis quæ *Montani*

Pro-

Prophetias ſuffragiis ſuis approbabant. Primus hoc feciſſe videtur *Eleutherus*, quem tamen, quo minùs faciat, dehortantur illi Martyres *Aſiani* nimirum ipſi atque *Phryges*, quique adeo ut cauſam *Montani* non probabant, *Pacem* tamen cum Eccleſiis *Aſiæ Phrygiæque* ſtudioſiſſimè conſervandam arbitrati ſunt. Id quod videmus poſtea factum ab iiſdem *Gallis* in controverſiis *Aſianarum* Eccleſiarum cum *Victore* Paſchalibus. Rectiùs itaque *Zephyrino* convenient omnia quæ ſcribit de *Epiſcopo* Romano *Tertullianus* quem revocârit *Praxeas* à Communione Eccleſiarum quæ favebant Prophetiis *Montani*. Propterea *heſternum Praxeam* appellat *Tertullianus*, & quidem aliorum *Hæreticorum* reſpectu *heſternum*, non ita illum proculdubiò appellaturus qui ortus fuiſſet ſub *Eleuthero*. Hæreticos alios quorum comparatione heſternum *Praxeam* appellavit, ad *Eleutherum* credidit, ut ſuprà vidimus, pertigiſſe *Tertullianus*. Sic tamen illos à ſuorum temporum memoriâ removit ut non multos agnoverit in *Sæculo* ſuperſtites qui illorum meminiſſent. *Eleutheri* itaque tempora *heſterna* non potuit cenſere *Tertullianus*. Ne quidem ſi rectè, atque ut oportuit, Hæreticorum priorum ortum aſſignâſſet *Aniceto*.

Sic itaque Reſpondimus *Hiſtoricis* præſtantiſſimi *Ceſtrienſis* Argumentis. Noſtra in *contrarium* Argumenta, itidem *Hiſtorica*, infrà opportuniùs in ſingulorum Pontificum ſucceſſione proferemus.

CAP. XIV.

Tempora Soteris & Eleutheri.

§. 1. Soter *Episcopus sub* Pio, *coævus Persecutionibus illis quarum meminit* Dionysius Corinthius *sub* Pio. §. 2. *Coævus item* ortui Montani, *qui etiam sub* Pio. §. 3. *Sub* initium *Marci successisse oportuit* Eleutherum. §. 4. *Objicitur* unici Cæsaris *in Persecutione* Lugdunensi *mentio*, *ut proinde* VII. Marci *convenire non potuerit.* §. 5. *Resp. qui*, *hâc in causâ*, *à nobis dissentiunt*, alium *tamen* annum *huic Persecutioni magis* idoneum *assignare non posse.* §. 6. *Incertum præterea*, illis *temporibus*, *fueritne in* more *uti* Augusti omnes *in Legum* titulis *apponerentur.* §. 7. *Eorum* nomina *in Legum Inscriptionibus memorari solebant*, *è quorum tamen* arbitrio *Leges ipsæ* constitutæ *non sunt.* §. 8. Senioris Augusti *jussis* refragandi *Jus nullum habebant* juniores, *etiam* Augusti. §. 9. Lucius *ipse*, *licèt* Augustus, Marco *tamen* seniori Augusto *debuit* obsequia. §. 10. Rescripta *Imperialia* primi *Augusti* solius *arbitrio edita.* §. 11. *Nullum* Augustorum *in* Legibus *condendis* Collegium *unde fieri possit*, *ut non*

possit

possit senior Augustus *Legem sine Collegæ* suffragio *condere.* §. 12. *Nec poterant* juniores Augusti, *per* Tribunitiam Potestatem, *senioris Augusti placitis* intercedere. §. 13. Marci *hoc Rescriptum non de* Jure *agebat*, *sed de* Facto *Civis* appellantis. §. 14. *Erant certè* Attalus *cum* sociis *Cives* Romani, *& ad Imperatorem* provocaverant. §. 15. *His* Cognitionibus *de causâ civium* Appellantium *solus* Marcus *interesse* potuit, *& solum de* Facto *interfuisse verisimile est.* §. 16. Eleutheri *tempus colligitur ex* Hegesippo: §. 17. *&* Irenæo. §. 18. *Chronologiam* Pontificiam *usque ad* Eleutherum *conservâsse videtur* Hegesippus. §. 19. *Eandem Chronologiam ab* Eleuthero *ad* Pontianum *continuâsse videtur seu* Hippolytus, *seu alius quispiam* coævus *Hippolyto.* §. 20. *Chronologiam Pontificum* Hippolyteam *probabile est tradidisse* Georgium Syncellum. §. 21. *Cur* Pontificiam *Chronologiam contraxerit* Eusebius, *qui ipse* recentioribus *in errore præiverit.*

SUccessit *Aniceto Soter*, pro rationibus Cl. *Cestriensis*, An. Ær. *vulg.* CLXI. pro nostris CLIII. Ita nimirum ille *Soterem* Antonini *Pii* temporibus exclusit, nos contrà plures ejusdem annos *Pii* temporibus assignamus, & quidem assignandos ex *Historicis* monumentis evincimus. Coævus erat *Soteri*, ad quem scripsit, proculdubiò *Dionysius Corinthius.* Is in illâ ipsâ, quam ad *Soterem* scripsit, §. 1.

Ap *Euseb.* H.E. IV. 23. Epistolâ *Soterem* ait, jam nimirum *Episcopum* (cui jure quodam peculiari propria erat Eleemosynarum dispensatiò) pro Ecclesiæ *Romanæ* more, multis Ecclesiis κατὰ πᾶσαν πόλιν ἐφόδια misisse, fratribusque per *metalla* constitutis. Ecquis est qui dubitet ad *Persecutionem* hæc spectare quæ fuerit per plerasque *Græciæ Civitates* universalis, quâ nimirum *proscripti* fuerint Christiani, *bonisque* exuti per Decreta *Civitatum?* Nec verò aliam Persecutionem fuisse Ap. *Euseb.* H.E. IV. 26. verisimile est, quàm cujus meminerit *Melito*, cujus nimirum occasione scripserit pro Christianis *Pius* ad *Larissæos*, ad *Thessalonicenses*, ad *Athenienses*, ad *universos*, quà versabatur *Dionysius*, *Græcos*. Si quis duas illas Persecutiones invicem contulerit, vix ovum ovo similius invenerit. *Civitatum* videntur illæ fuisse Persecutiones quarum meminit *Dionysius*, non Edictorum *Imperialium*. Et ad *Civitates* scripsit, non ad *Præfectos* suos, *Pius* apud *Melitonem*. *Bonis* præcipue fortunisque exuebant Christianos Persecutores *Dionysiani*, fortunis Romanorum *eleemosynisque* proinde sustentandos. Et δόγματα Civitatum memorat *Melito* Christianis adversa, Sycophantas ἀλλοτρίων ἐραστὰς, φανερῶς ληστεύοντας, ἁρπάζοντας, quin & δημώδη etiam λεηλασίαν. Ait quidem hæc de sui temporis Persecutionibus *Melito*, quas tamen prioribus illis sub *Pio similes* supponit, dum & *Pii* in causâ simili exemplum *Marco* proponit observandum. Ad *bona* autem hæc fortunasque spectâsse manifestum est. Quòd verò ad *Athenienses* scripserit *Pius*, vix est certè ut aliâ de causâ contigisse suspicemur quàm ob gravissimam illam, cujus meminit *Dionysius*, *Atheniensium* Persecutionem; in eâ nimirum Epistolâ quam scripsit ad Christianos *Athenienses*. Sustulit Persecutio illa *Publium* Atheniensem *Episcopum*, Ecclesiamque *Atheniensem* universam ita prostravit ut à fide Christi illos propemodùm deficere coegerit. Proinde *Quadratum* Publii Successorem eodem nomine laudat

Dionysius

Dionysius quo & *Varronem Romanus* laudavit post prælium *Cannense Senatus*, quòd Christianorum cœtus denuò coegerit, nec de re Christianâ universâ desperârit. Nec alia *metalla Dionysii* quibus damnatos Confessores sustentârunt *Soteris* Eleemosynæ, quàm *Atheniensium* illa omnium celeberrima. Et quòd scripserit denique ad *universos Græcos Pius*, inde etiam contigisse consentaneum est quòd. κατ' πᾶσαι πόλιν, *Græciæ* nimirum ubi agebat *Dionysius*, sævierit Persecutio illa cujus idem meminit *Dionysius*. Ut proinde *Melitonis* meliorem Interpretem neminem habeamus quàm ipsum illum *Dionysium*. Inciderunt hæ *Pii* literæ in ea tempora quibus *Marcus* cum *Pio* σύμπαντα ζωῆς. Rectè nimirum post annum CXLVII. quo *Faustinam* duxit uxorem *Marcus*, particeps factus Tribunitiæ Potestatis, *Pii* X. Natali, *Urbisque* DCCCC. in eundem illum annum concurrentibus. *Dotem* enim cum *Faustinâ Imperium Marcus* se accepisse confessus est. *Capitolin. vit. Marc. c. 19.*

Idem etiam aliunde colligimus. Scripsit enim adversus *Montanum Soter*, siqua fides Autori Catalogi Hæreseon quem *Primasio* attribuunt Codices nonnulli MSS. Et verò nulla est ratio cur illi etiam Autori fidem, hâc saltem in causâ, derogemus. Respondit enim *Soteri Tertullianus*, & quidem in eodem Opere Respondit quo etiam refutavit *Apollonium*. Quod cum illo tempore extaret, falli proinde Autor ille vix potuit. At *Pii* Imperatoris XIX. ortum *Montani* tribuisse jam suprà observavit Cl. Pater *Epiphanium*, Christianæ nimirum Æræ vel CLVI. *fine*, vel *initio* CLVII. Et primo ejus initio, etiam sub *Grati*, quo ortus est, *Asiano* Proconsulatu, τῶν κατ' ἐκεῖνο χωρῶν, *Montanum* ipsum pro Energumeno, & Spiritum ejus pro Dæmoniaco habebant, cumque adeo ἐπετίμων & λαλεῖν ἐκώλυον, teste apud *Eusebium Apollinari Hierapolitano* Antistite. Sic enim Dæmoniacos excipere solebat Dominus; sic

§. 2. *Prædestinat. Hær. 26. 86.* *Epiph. Hær. XLVIII. n. 1.* *Ap. Euseb. H. E. V. 16.*

sic & Christianorum deinceps Exorcistæ. Et quidem hoc primo ejus *initio* contigisse vel illud Argumento est, quòd *solus* adhuc insanierit *Montanus*, nondum nimirum nactus erroris socios *Theodotum* & *Alcibiadem*, nedum Pseudo-Prophetissas *Priscam* & *Maximillam*. Satis itaque verisimile est à *Sotere* illa scribi potuisse, atque adeo in ejus tempora *Montani* ortum incidisse, quæ etiam proinde in *Pii* tempora incidisse oportuerit. *Soteris* annos IX. agnoscunt Catalogorum Pontificalium rationes tam per *Fastos* illæ quàm etiam *hiatibus* expeditæ, agnoscunt *Nicephorus* & *Syncellus*. Non sunt itaque audiendi hoc in loco, seu *Eusebius*, seu qui *Eusebium* in numeris plerunque sequitur *Eutychius*. *Eusebius* certè cum à recentiori *S. Petri* initio *Romanæ* Successionis initium repeteret, proinde evitare non potuit quin in progressu numeros contractiores faceret quàm oportuit. Ita desierit *Soter* pro nostris rationibus *Ær. vulg.* an. CLXII.

§. 3. Et quidem *Eleutheri* quoque tempora altiùs repetenda sunt, propiusque ab *initio Marci*, quàm ferunt rationes Cl. Doctissimique Patris, nedum aliæ illæ recentiorum plerorumque Chronologorum. Illud certum, cum vigeret *Lugdunensium Viennensiumque* Persecutio, jam constitutum in Pontificatu fuisse *Eleutherum*. Scripserunt enim illi è carcere Martyres, commendâruntque *Irenæum*. Eam nos Persecutionem *Marci* anno VII. *Christi* CLXVII. statuendam alibi ostendimus. Id quod alibi in *Chronico* verbis disertissimis ipse docuit *Eusebius*. Et cum aliud in *Historiâ* sentire videatur, non tamen aliud reverâ sentit nisi ex consequenti, ut solet error ex errore nasci, etiam invitis errantibus. Cum meminit anni *Marci* XVII. non *Persecutionem*, sed initium *Eleutheri*, cum illo *Marci* anno conjungit. Id quod è Libri IV. fine, & V. initio invicem connexis constat manifestissimè. Sic enim habent ultima L. IV. verba, Ἐν τούτῳ γε μὴν ϗ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτὴρ τελευτᾷ. Sequitur deinde initio L. V.

Dissert. Cypr. XI.

Ὁ μὲν οὖν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτὴρ ἐπὶ ὄγδοον ἔτος ἡγησάμενος τελευτᾷ τὸν βίον· τοῦτον δωδέκατος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων Ἐλεύθερος διαδέχεται· ἔτος δὲ ἦν ἑπτακαιδέκατον Αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου Οὐήρου, &c. In quo nihil ille à *Chronico* diverſum ſenſit, cum & *Canones* eundem *Marci* annum XVII. *Eleutheri* initio aſſignent. Et quidem hoc verè exigebant rationes, uti vidimus, *Euſebianæ*, ſi cum annis *Imperatorum* conferantur anni illi *Pontificum* quos ille conjungendos cenſuit. Quare primus ille *Euſebii* error eſt, quòd malè *Eleutheri* initium diſpoſuerit. Tum & alius ille, quòd unà *Perſecutionem*, quam quidem tenente Pontificatum *Eleuthero* contigiſſe certum eſt, ad inferiora detrudendam non viderit, quam ipſam tamen ille è veris monumentis in *Chronico* conſtituerat. Huic certè potiùs *anno* à nobis aſſignato conveniunt temporis adjuncti characteres. *Agonalis* erat *Lugdunenſibus* annus *Marci* non XVII. ſed VII. ut in *Cyprianicis* oſtendimus. Egit præterea *Irenæus*, anno *Marci* VII. pro noſtris rationibus, annum *Ætatis* LXX. XVII. LXXX. Prior ætas Expeditionibus adeo longinquis tolerandis longe magis erat idonea. Nec verò gratulantur *Eleutherò* Martyres *novam* ejus in ſede Pontificali ſucceſſionem, quod erat tamen, pro calculis *Euſebianis*, faciendum. Supponunt potiùs aliquantiſper Epiſcopum. Supponunt potiùs *ſpecimina* edidiſſe alieni ab Eccleſiis *Montaniſticis* animi. Supponunt *ætatem* ejus grandævam forte dum *Patris* illum nomine ſalutant. Quæ certè *affectum* potiùs quàm duntaxat *inchoatum* illius Epiſcopatum deſignant. Convenit præterea quòd τότε πρῶτον agnoſcat *Euſebius* pro *Prophetis* haberi cœpiſſe *Montaniſtas*. Quod certè rectiùs dixiſſet de eo qui ante annos X. cœperit, quàm qui ante annos XX. eam opinionem hominum adeptus fuerat. Adjuncti ſunt *Montano* ſocii in furore *Theodotus* & *Alcibiades*. Et quidem horum alterum *Theodotum*, τὸν πρῶτον

Ib.ap.Euſ.H.E. V.4.

Ibid.c. 3.

τῆς

Ap. Euseb. H.E. V.16. τῆς κατ' αὐτοὺς λεγομένης προφητείας οἷον ἐπίτροπον appellat *Asterius Urbanus.* Nondum adjunctæ *Prisca* & *Maximilla*, quæ ut ſpatium denotant *primo* Montani exordio recentius, ſic *fine* ejuſdem antiquius, cum & *Priſca* obierit ante *Montanum*, & tamen illum fuerit aliquantiſper ſecuta. Non eſt itaque initium *Eleutheri* ab anno *Pii* XIX. ſpatio nimis longinquo dirimendum.

§. 4. Euseb. H. E. V.1. Maximè verò movit in contrarium Viros aliquot Eruditiſſimos, quòd de *Attali* ſupplicio, *civis* nempe *Romani*, ſcripſiſſe dicatur Provinciæ Præſes ad *Cæſarem*, & à *Cæſare* literas accepiſſe. *Cæſarem* nimirum *unicum* utrobique memorant *Lugdunenſes Viennenſeſque*, cum tamen *anno*, cui hanc Perſecutionem aſſignavimus, CLXVII. *duo* eſſent, & quidem pari poteſtate *Auguſteâ*, Cæſares, *Marcus* & *Lucius*; cum etiam rediiſſet ex *Oriente* Lucius, ne forte, propter moram *Lucii* in Oriente, ſolum in hâc causâ Capitolin. Marc. c. 8. *Marcum* conſultum fuiſſe ſuſpicemur. Eſt quidem *Lucius* *ſecundo* Imperii anno adversùs *Parthos* in *Orientem* profectus, quo etiam tempore II. *Imperator* appellatus eſt. Unde præterea intelligimus eodem illo ſecundo anno jam etiam *Orientem* appuliſſe *Lucium*, & cœpto bello *ſecundum* illum titulum *Imperatorium* adeptum eſſe. Rectè id nimirum, cum titulum *ſecundum Imperatorium* cum *ſecundâ* Lucii *Trib. Pot.* etiam conjungant numi. *Secundo* itaque anno ineunte, poſt menſem *Martium* aut *Aprilem*, expeditionem illam ſuſceperit *Lucius*, Æræ nimirum *vulg.* CLXII.
Ibid. c. 13. Inde poſt *quinquennium* reverſum tradit *Capitolinus*, quod etiam de *quinquennio inchoato* duntaxat, non *abſoluto*, intelligendum eſt. *Quadriennii* enim ſpatio abſentiam *Lucii* bis concludit in *Lucii* vitâ *Capitolinus*, quibus locis innuit quinti anni partem admodùm *modicam* duntaxat acceſſiſſe. Inierit itaque annus *quintus*, poſt *Martium* ſimiliter aut *Aprilem*, anni CLXVI. Ejuſdem certè anni menſ. *Oct.* 12.
Ibid. c. 12. filiis Marci *Cæſaream* dignitatem impetravit à Marco *Lucius*, *redux* nimirum, ut videtur, ab Expeditione *Parthicâ*, & tamen

tamen ante *Triumphum.* Id certè confirmare videtur quod ait *Capitolinus, profligato* tandem *Bello* illo utrumque *Parthicum* appellatum. Et quidem cum *Marci Trib. Pot.* XX. & *Lucii Trib. Pot.* VI. titulum *Imperatorium* IV. cum cognomine *Parthici* conjungunt numi; Inde facilè colligimus his tandem horum Principum *Tribunitiis Potestatibus* huic Bello finem ultimum esse impositum. Nec enim V. legimus titulum eorundem *Imperatorium* ante *Tribunitiam Potestatem Marci* XXII. *Lucii* autem VIII. Sic tamen *Marci* Pot. Tr. XX. & *Lucii* VI. hunc *IV.* titulum *Imperatorium* assignant numi, ut plane *initio* Potestatis Tribunitiæ titulum illum *Imperatorium* nondum assecutos esse constet. Sunt enim numi *Marci* qui *III.* duntaxat titulum *Imperatorium* cum ejusdem *Tribunitiâ Potestate* XX. connectant, & *Lucii* quoque numi qui titulum similiter *Imperatorium III.* cum ejusdem *Tribunitiâ Potestate* repræsentent *VI.* Medio itaque saltem anni CLXVI. *finem* Bello impositum necesse est. Certè *ante* initium anni CLXVII. quo IV. Coss. processit *Lucius.* Sunt enim illius numi qui *Tr. Pot.* ut dixi, *VI.* & *Cos. IV.* duntaxat *designato, IV.* tamen illum titulum *Imperatorium* attribuant. Idem confirmat quòd *Pacem* repræsentent & *Quadrigas Triumphales* numi his iisdem *Tribunitiis Potestatibus* signati. Non *Belli* modò *finem Pax* illa satis luculenter indicare videtur; sed *actum* etiam *Triumphum Quadrigæ* illæ *triumphales*, non alibi tamen illum à *Lucio* proculdubiò *actum* quàm in ipsâ *Româ.* Quare anni seu CLXVI. aut CLXVII. initio *Lucium* rediisse necesse est. Certe ante mensem *Julium* aut *Augustum* quo ludos *Lugdunenses* agebant Provinciales *Galli*, quo Christianos illorum ludorum etiam occasione *persecuti* sunt. Cujus tamen quoniam nulla occurrit, seu in *Relatione*, seu in *Rescripto* mentio; proinde colligunt *alium* potiùs aliquem huic Persecutioni *annum* esse quærendum.

Ibid cap. 9.

§. 5. Sed ægrè alium aliquem invenient annum Persecutioni idoneum qui hunc refellunt quem nos dedimus è verbis *Chronici Eusebiani* disertissimis. Modò ostendimus annum *Marci* XVII. Christi CLXXVII. ne quidem in *Historiâ* Persecutioni ab *Eusebio* assignatum, sed initio potiùs *Eleutheri*; & quidem pro rationibus calculi vitiosissimis. Et ne possit assignari obstat quòd non fuerit annus ille Lugdunensibus *agonalis*. Obstat præterea quòd *socium* habuerit *Marcus* anno illo, tam in *Tribunitiâ Potestate* quàm in *Augusteâ* quoque dignitate *Commodum*, simili utique, quâ fuerit *Lucius*, tam in *Relatione*, quàm etiam in *Rescripto*, & ipsum quoque, ratione memorandum. Anno itaque CLXXV. Persecutionem, qui verè *agonalis* fuerat, imputandam censuit Pater *Cestriensis*. Sed ut nondum fuerit *Tribunitiam Potestatem* adeptus *Commodus* (qui illo ipso *anno* adeptus est) nullo certè *Eusebii* testimonio nititur illa sententia, nec *Chronici* illo quo *VII. Marci* anno assignatur Persecutio, nec *Historiæ* alteri, quo putant Adversarii tribui *XVII*. Adeo, qui à *manifesto* illo *Eusebii* testimonio discedunt, *conjecturas* suas illius loco substituunt *nullo* prorsus *testimonio* suffultas. Sic itaque & illis quoque suum expendendum erit Argumentum, rectène fuerit ab *anno* aliquo excludenda Persecutio, quòd cum *duo* fuissent illo anno *Augusti*, *unius* tamen fuerit, tam in *Relatione*, quàm in *Rescripto*, mentio.

§. 6. Ego hoc Argumentum non adeo tamen *certum* existimo ut sit propterea ab *Eusebii* testimonio tam *diserto* discedendum, præsertim cum & charactéri *ludorum Lugdunensium* adeò accuratè conveniat. Habemus certè *Marci* Rescriptum, *Lucio* etiamnum *superstite*, & in partibus *Occidentalibus* agente, & quidem Potestate *Augusteâ* jam *titulis* aliquot victarum gentium *triumphisque* ornatâ, in quo tamen *Lucii* nulla mentio compareat. Extat illud *Cod.* L.VI tit.27. l. 1. *Prisco & Apollinare Coss.* anno nimirum CLXIX. *Feb.* 23. cùm *Trib. Potestatem* IX. nondum attigisset *Lucius*, quam tamen attigisse constat è Numis Inscripti-

ſcriptionibuſque, aliiſque Veterum diſertis Teſtimoniis. Solum tamen *Imp. Antoninum A.* in illius Legis *Inſcriptione* legimus. Tribui hoc fortaſſe poteſt *Collectorum* oſcitantiæ qui primos illos, ante *Theodoſium*, Codices collegerint. Sic enim cum *Severo* Patre ſemper *Antoninum Caracallam* in Codicis *titulis* junctum legimus, & quidem cum *Auguſti* elogio; cum tamen nec Poteſtatem *Auguſteam*, nec *Tribunitiam*, ante primum Patris *quinquennium*, fuerit adeptus. Sic *Getæ A.* nomen in nullis uſpiam Legum *titulis* habemus, ſed ſolius *Caracallæ*; etiam cum *viveret* Geta, & par eſſet in *Auguſteâ* dignitate cum fratre *Caracallâ*. *Severi* Patris cum *Antonino* legem ultimam habemus *Gentiano & Baſſo Coſſ.* anno nimirum CCXI. *Aprilis* 26. propoſitam, *Cod.*VI. 37. 3. *Maii* 1. datam ſolius *Antonini* legimus *Cod.* II. 4. 1. *Sept.*29. aliam acceptam *Cod.*VII.59. 1. ne recentiores alias ejuſdem anni Leges urgeamus, quæ cum ferrentur, non adeo certum eſt in *vivis* fuiſſe *Getam*. Sed nec Legem ullam *Severi* legimus *trium AAA.* nominibus inſignitam, cum tamen pluribus ante Patris mortem annis *Getam* quoque *Patri* atque *Fratri* in *Auguſteâ* collegam fuiſſe manifeſtum ſit tam è *Tertulliano*, quàm ex *Hiſtoriæ Auguſtæ* Scriptoribus, quàm è *Numis* etiam *Inſcriptionibuſque*. Ex his fortaſſe aliiſque, quæ dari poterant, exemplis, colligi poteſt non eſſe admodùm Codicis *Inſcriptionibus* fidendum. Eſſet potiùs ſuſpicio Inſcriptiones adeo *erroneas* ab aliis fuiſſe potiùs quàm à *primis* Legum *conditoribus*. Ut proinde ne id quidem certum ſit fueritne *illis* temporibus in *more* ut Imperatorum omnium nomina in Legum *Inſcriptionibus* apponerentur. Tantum abeſt ut *certum* aliquod habeamus Argumentum unde colligi poſſit, Inſcriptio illa Auguſtorum *omnium*, in Legum *titulis*, fueritne perpetua. Eſt quidem, fateor, in *Pandectis* frequens illarum Legum mentio quas tulerit cum *Divo*, quem appellant, *Patre Caracalla*. Id tamen obſervavi illorum fere *Juriſconſultorum* fuiſſe proprium qui ipſo *Caracallâ* Imperante ſcripſerint, aut *filio* ejus fortaſſis *Alagabalo*. Ut proinde intelligi non

possit idne dederint Principis arrogantissimi *auribus*, an hauserint potiùs è *Legum* ipsarum *Inscriptionibus*. Nulla ibi mentio legum quas ediderit cum *Pio Marcus*, aut cum *Marco Commodus*, aut cum *Getâ* fratre ipse *Caracalla*, cum formam, in harum quoque Legum Inscriptionibus unam fuisse & ubique sibi consentaneam omnino verisimile sit. Sic itaque nulla prorsus Sequelæ est necessitas, ut qui fuerint, quo *tempore* Leges conderentur, *Augusti*, iidem fuerint in Legum *Inscriptionibus* necessariò memorandi.

§. 7. Ut tamen fuissent; illud etiam in *Romani Imperii* disciplinâ erat satis frequens ut Imperatorum *nomina* illis *Legibus* inscriberent quæ tamen non fuerint ab ipsis *conceptæ*, sed nec ex eorum *arbitrio* constitutæ. Nec verò ulla erat ratio cur ad illos fieret *Relatio* è quorum *arbitrio* non erant expectanda Rescripta. *Responsa Jurisprudentum*, quò majorem *Juris Autoritatem* haberent, ab *Augusto* ad *Hadrianum* usque è Principis *nomine* concepta sunt, non tamen *Principis*, sed *Jurisperitorum*, consilio constituenda. Sic & in Imperii divisione, communi *utriusque Imperatoris* nomine, tam *Orientalis* quàm *Occidentalis*, Leges inscriptas legimus, cum tamen *juniori* saltem *Imperatori* nulla esset potestas in *alterius* ditionem. Quin & *pueros* Patribus, in *Augusteâ* quoque dignitate, *collegas* datos sæpe legimus, non certè *arbitros* quid foret pro Reipublicæ bono constituendum, cum nec propriarum rerum administrationem, sine *Tutorum Curatorumque* Autoritate, *ætati* illi Leges *Romanæ* permitterent. Natus est *Gratianus Feb.* 16. anni CCCLIX. factus *Augustus* anni CCCLXVII. mensis *Augusti* 24. IX. viz. ætatis anno. Sic & *Valentinianus* II. *Gratiani frater* natus *Januarii* 18. anni CCCLXVII. *Augustus* itidem appellatus est *Nov.* 22. anni CCCLXXV. eodem quo *Gratianus* ætatis *anno* IX. Ecquis est qui credat de *Legibus* illos *ætatulâ* illâ fuisse consultos? Et tamen, pro Imperii majestate, temporumque consuetudine, illorum quoque *nominibus* Leges erant *Romanæ* inscribendæ.

Digest. L. 1. tit. 2. leg 2.

Philippi

Philippi Cæsaris nomen occurrit in multis ſenioris *Auguſti Philippi* Legibus. Fruſtrà tamen eſſet ſiquis inde colligeret neceſſarium fuiſſe *Philippi pueri* ſuffragium ad *Auguſti Patris* Edicta. Quin & *Diocletiani* Leges plurimas *Cæſarum* nominibus inſcriptas legimus, quos tamen ſcimus ei adeo fuiſſe obnoxios, ut fugatum à *Narſete* Perſâ *Galerium Cæſarem* peditem in purpurâ ante currum egerit; ut Fiſci adminiſtrati rationes à *Cæſare* alio ſeniori *Conſtantio Chloro* poſtulârit; ut *Cæſaribus* provincias & matrimonia pro arbitrio diſpoſuerit; ut *filios Cæſarum* paternæ fidei *obſides* in aulâ ſuâ ſemper habuerit. Sic enim *Conſtantinum* Magnum *Conſtantii Chlori* filium *Nicomediæ* obſidem reperit *Galerius* cum purpuram deponeret *Diocletianus*, quem tamen repetiit Pater factus deinde *ſenior Auguſtus*, nec ullo proinde *obſidis* jure *Galerio* obnoxius. Fruſtrà autem quis legem *Diocletiani* in dubium vocaret, ſiquis ita illam memorâſſet *Hiſtoricus* ut *Cæſarum* nullam feciſſet mentionem, quorum nimirum opera adeo fuiſſet in Reſcriptis nulla, adeo minimè omnino neceſſaria.

Sed *Auguſtorum*, ſed Collegarum in *Auguſteâ* dignitate *Fratrum*, aliam putant cauſam Viri Maximi; adeò nimirum *parem* horum fuiſſe poteſtatem ut nihil alius ſine alterius *ſuffragio* agere potuerit, ut neutrum alteri *cedere* oportuerit, ut proinde ad *utroſque* fuerint faciendæ *relationes*, & utriuſque adeo *arbitrio* reſcribendum. Hanc ſi legem putent Majeſtatis *Imperatoriæ*, multùm certè hallucinantur. Sic fieri non potuit ut conſtaret Imperii *concordia*. *Auguſteam* Majeſtatem omnem *legibus ſolutam* fateor, ut proinde, ſiquid *peccâſſet* in *Leges*, etiam *junior Auguſtus*, non potuerit tamen etiam à *ſeniore coerceri*. Habuit etiam *Auguſtus* omnis in vexillis *imagines* tam ab *exercitu* quàm à *Palatinis*, provinciarumque *Præſidibus* adorandas. Habuit & *ignes* qui ſibi præferrentur *ſacros*, quorum meminit *Herodianus*, *lucernas*, ut videtur, illas quas repræſentant Codices *Notitiæ Imperii* ex Editione *Panciroli*. Habuit & *Tribunitiæ* Poteſtatis *ſanctimoniam*, & jus illud fortaſſe *Tribunorum* §. 8.

Senatuſ-

Senatusconsultis, si videretur, *intercedendi*. Habuit etiam jus *Proconsulare* quo esset à Provinciæ *præsidibus*, quacunque iter faceret honorificè excipiendus, & pro *majori potestate* agnoscendus. Præcipuè tamen in *exercitu* jus ejus erat absolutissimum, quà tamen non pugnaret cum jussis *senioris Augusti*. Et profectò in rebus ad *universi* Imperii *commune* bonum attinentibus multæ erant, & magnæ illæ, *senioris Augusti* Prærogativæ. Vix est quin ita fuerit in *pueris Augustis* quos modò memoravimus. Habemus tamen præterea aliud, quod propiùs spectat, exemplum. *Fratrem Maximianum Herculium* adoptavit *Diocletianus*, pro eodem, ut videtur, Imperii jure quo & *Lucium* Imperii *Augustei* socium, *Fratris* nomine, adscivit *Marcus*. Et tamen in communi illâ *Fratrum* appellatione, *majori Fratri* debebatur aliqua, pro *Imperii jure*, reverentia. Et quidem tanta illa ut, in causis à *seniore Augusto* constitutis, nefas esset *juniorem Augustum* refragari. Sic certè decretum de *Persecutione* emisit *Diocletianus Maximiano Herculio Augusto* ne *consulto* quidem. Ita enim de *Maximiano* illo & *Constantio* Lactantius: *Eorum* (inquit) *sententia in tantis rebus expectata non erat*. Sequitur: *Et quidem senex Maximianus libens paruit per Italiam, homo non adeo clemens*. Innuit itaque, etiam *invito*, fuisse tamen, pro *Officii* ratione, *parendum*. Eandem Persecutionem cum *revocaret*, emisso in contrarium Edicto, *Constantinus Magnus*, *primi*, ut ostendimus alibi, *Augusti* honore ornatus à *Senatu*; *Maximinum* quoque *Orientis* Imperatorem obligabat quod à *primo* fuisset *Augusto* constitutum. Inde literæ ejusdem *Augusti* ad *Licinium*, ipsum etiam *Augustum*, præcipuam quandam Autoritatem vendicantes, cum Edictum illud *Licinius*, pro suâ nimirum ditione, revocaret. Et quidem aliud exemplum nullum habemus, à *Divis Fratribus* ad tempora *Diocletiani*, *Fratrum Augustorum*, quod possit imitari *Diocletianus*. Ne dubitare liceat quin eandem Potestatem quam *fratri Lucio* impertiverit *Marcus*, impertiverit *Augusto Fratri*, similiter Adoptivo, *Maximiano Herculio Diocle-*

Lact. de mort. Persec. 15.

Prolegom. ad Append. Diss. Cyprian.

Diocletianus. Idem & in reliquis à *Diocletiano* proximè *succedentibus* obtinuisse Principibus, è *Lactantio* discimus, ut *filiorum* loco *Cæsares*, *Fratrum Augusti* haberentur. Eam enim dat rationem cur *Licinium Augustum* nollet nuncupare Galerius: *Sed eum Cæsarem facere noluit, ne* FILIUM *nominaret, ut postea in Constantii locum nuncuparet Augustum atque* FRATREM. Lact. de mort. Perf. n. 20.

§. 9. Quod verò ad *Lucium* attinet, de quo impræsentiarùm agimus, non ita illum sibi *parem* fecit *Marcus*, quin aliqua adhuc debuerit *Lucius obsequia*, si minùs *officii*, at saltem *reverentiæ*. Sic enim *Lucium* ait *Capitolinus Marco* esse *obsequutum, ut* solebat *legatus Proconsuli, vel præses Imperatori.* Nec verò aliena à *modestiâ* suâ *Lucii* illa *obsequia* credidisse *Marcum* è multis colligitur exemplis. *Solus* enim deinde *Marcus* pro *ambobus* ad *milites* est locutus, quod pro *imparitatis* argumento habet in locum illum *Capitolini Casaubonus.* Juris enim *Augustei Militum* illa erat allocutio. *Habuit* etiam & *hanc*, eodem teste Capitolino, *reverentiam Marci Verus ut nomina quæ sibi delata fuerant cum fratre communicaret.* Postea verò observat idem *minore* illum *circa fratrem cultu fuisse*, quòd *multa sine fratre disposuerit.* Ecquis est quin inde colligat ad *reverentiam* illam *seniori Augusto* debitam illa spectavisse quæ memorat officia? nec adeo illa *Lucio* fuisse à *Marco* præstanda cui nullam debebat, pro loci jure, *reverentiam*? Certè siquam unquam *parem* Potestatem *Lucio* communicaverit *Marcus*, fuit illa in *Oriente*, propriâ nimirum *Lucii*, cum adversùs *Parthos* proficisceretur, Provinciâ, atque apud proprias *Lucii legiones*, omnino absolutissima. Nec tamen ita *Lucio* Provinciam illam, illas *legiones*, credidit, quin adhuc sese, etiam in *illis* partibus, interposuerit, Potestatemque exercuerit *absolutam* prorsus nec à *Lucii* suffragio *precariam.* Præsides certè, Provinciarum etiam, quà *Lucius* agebat, *Orientalium*, ut *Lucium* pro *majori Potestate* agnoscerent, fascesque adeo submitterent, needum tamen ab alio, quàm à *Marco*, *missos* esse constat. Inde factum quod scribit idem *Capitolinus*, ut

Capitol. Ver. c. 4.

Capitol. ibid.

Ibid. c. 8.

Ibid. c. 9.

ut *cum Libonem quendam patruelem suum Marcus legatum in Syriam misisset, insolentiùs ille se quàm verecundus Senator efferret, dicens, ad fratrem se scripturum esse siquid forte dubitaret.* Insolenter illud factum rectè censet proculdubiò *Capitolinus*, quòd *præsentem Lucium* ita contempsisset. Inde tamen intelligimus, non modò in *Provinciam Lucii* missos fuisse tamen à *Marco legatos*, sed missos quoque nihil metuisse ne à *præsente* quoque *Lucio* officiis exuerentur, *invito Marco*; nec ullam proinde *Lucio* concessam fuisse à *Marco* potestatem quâ posset *Marci* constitutis adversari; nec ullas adhuc constitutas fuisse *relationum formas* quæ *utrumque* Imperatorem necessariò includerent, nec proinde *utriusque* nomine necessariò concipienda fuisse *Rescripta.* Aliter fuisset, fieri omnino non potuit ut *præsentem Lucium* contemneret, si illa quoque ad *Marcum* Relatio *Lucium* ipsum includere debuerit, & *Lucii* nomine concipiendum fuisset quod expectabatur à *Marco* Rescriptum. Plane absolutissimam hæc ostendunt, etiam in *provinciâ* Lucii, *Marci* potestatem; nec talem illam cui jure possit *præsens* quoque *Lucius* adversari. Cæterùm hæc ad *Provinciarum* regimen spectant duntaxat *civile*. Est tamen etiam quòd ipsas quoque Lucii *legiones Marco* nihilominus obnoxias existimemus. Imo *omnia quæ ad Bellum erant necessaria Romæ positus & disposuit Marcus & ordinavit*, teste *Capitolino* Marc. c. 8. Id postea significavit ipse Marcus, *Capitolin.* Marc. c. 20. in ipso etiam Senatu, dum *occultè ostendit omnia bellica consilia sua fuisse quibus superati sunt Parthi.* Hæc ille solitâ modestiâ, nunquam scilicet libenter proferens quæ ad fratris honorem violandum minuendumve spectarent. Et quidem, cum desideret ignavus *Antiochiæ Lucius*, vix est sane quòd dubitemus quin præceperit ea ducibus *Marcus* per *literas* quæ ad victoriam contulerint. Frustrà autem ea *præcepisset* Marcus si nulla fuisset ei in exercitus Lucii *potestas*. Frustrà sibi *consilia* illa & consiliorum *eventa* tribuisset, si aut *precaria* fuissent, aut à *suffragio Lucii* vim suam omnem habuissent. Sic habuit obnoxium *Marcus Lucium* in propriâ

quoque

quoque *Lucii* ditione. Quantò magis in *Galliâ* Provinciâ *Occidentali*, quæque, (siquam *paritatem* induxisset Provinciarum *Orientalis Occidentalisque* partitio) ad *ditionem* certè spectabat *Marci* propriam.

Ego certè Potestatem illam Legislativam, *Rescriptorum* nimirum Imperialium ad Provincialium *relationes*, sic *primi Augusti*, his præsertim de quibus agimus temporibus, propriam existimo, ut præter illum forte *Inscriptionis* honorem, nihil habuerint præterea in eâ Juris *juniores*, etiam *Augusti*. *Marco* certè Leges multas, *Lucio* prorsus nullas tribuit Capitolinus. Et tamen omnes *Marci* Leges *Divis Fratribus* inscriptas legimus in Codice. Sic & *Pio* soli Rescripta omnia in favorem Christianorum edita tribuit *Melito*, cum tamen idem agnoscat *Marcum* solitum illis temporibus *Pio* πάντα συνδιάγοντι. Id quod etiam è S. *Justini* secundâ constat Apologiâ, ubi *Philosophi Cæsaris* cum *Pii Imperatoris* temporibus tempora conjungit *Lucius* Christianus: & è propriâ *Marci* quoque *confessione* quâ cum *Faustinâ* uxore *dotale* sese *Imperium* accepisse professus est; & è *numis Inscriptionibusque* quæ *Marci* Tribunitias Potestates ab anno repetunt CXLVII. & quòd *nunquam fine* Marco Pium *facilè promovisse*, testetur *Capitolinus*. Sed nec ullas legimus *Trajani* Leges superstite *Nervâ* apud *Plinium* in *Panegyrico* qui tamen multas postea recenset; nec *Titi* Imperante Patre *Vespasiano*; nec sub *Augusto* ullas seu *Agrippæ*, seu *Tiberii*. Sic tamen de *Tiberio*, *Tito* & *Trajano* scribunt Autores quasi omnis fuisset Imperii Majestas cum illis communicata. Sed novus erat (inquies) in *Lucio* Imperii Collegâ titulus *Augusti*, nec ullis proinde superiorum Collegarum exemplis æstimandus. Et pro novo habent Historiæ Augustæ Scriptores. Ego *novum* facilè agnosco. Sed non solent in *novis* Titulis omnia esse jura quæ progressu *temporis* accrescunt. Nec sane *Legum* è *Lucii* arbitrio constitutarum ulla uspiam, uti dixi, occurrunt exempla. Sed nec *Commodi*, superstite Patre, qui tamen

§. 10.

Ap. Euseb. H. E. IV. 26.

Spartian. Æl. Ver. c. 5.

Capitolin. Marc. c. 7.

 eodem

eodem erat cum Patre loco, quo fuerat & ipse *Lucius*. Primus, ni fallor, *Augusti secundi* Jura novavit auxitque *Caracalla*, Princeps arrogantissimus, & Patri, sub initium *invito*, Collega datus ab exercitu. *Leges* illius cum *Divo Patre* multæ in Pandectis memorantur à *coævis*, uti dixi, Jurisconsultis; *Orationes* etiam in Senatu quæ *Senatusconsultorum* loco, pro illius ævi moribus, haberentur. Sed *hominis* potiùs quàm *Augusti junioris* jure illum hæc fecisse inde suspicio est, quòd *Getæ* fratris nullæ istiusmodi memorentur, uti dixi, *Leges*; nullæ *Orationes*; ni illud potiùs fortasse suspicemur, ab æmulo Imperii *fratre* postea fuisse *suppressas*. Ego potiùs *nullas* omnino fuisse suspicor, quòd non modò in Pandectis, sed ne quidem in *vitâ* ejus, ullæ memorentur. Eadem erat proculdubiò causa *puerorum Augustorum*. Nulla itaque est ratio cur putemus *Lucii* mentionem in illius Sæculi Legibus fuisse necessariam.

§. 11. Jus illud, siquod illis temporibus fuisset, nequa Lex ab *Augusto seniori* condi posset sine consensu *junioris Augusti*, alterutro capite fuisse oportuit: Seu quòd *Corpus* quoddam seu *Collegium* constituerent *Augusti*; seu quòd Potestatem haberent *intercedendi* singuli Augusti, seu in sui Corporis *collegis*, seu in *alienis* à Collegio. Neutra tamen ratio in hâc, de quâ agimus, causâ locum habet. Erant, fateor, apud *Romanos*, Corpora illa Politica, quæ unos haberent, communesque, pro *Societatis* jure consessus, in quibus ni adessent *Collegæ*, irrita prorsus & invalida gesta haberentur, nec *Corpori* omnino tribuenda. Id genus *Corpus* constituebant *Decemviri Legum* constituendarum gratiâ constituti. Sic & *Triumviri Reipublicæ constituendæ*, pari, ut videtur, potestate quâ & illi fuerint *Decemviri*. Ita etiam, exuto *Lepido*, Collegæ in *Triumviratu* illo Lepidi *duo* soli superstites. Ita denique in *Coloniis* deducendis *Duumviri*. Satis enim erant, pro nonnullorum Jurisperitorum placitis, etiam *duo* ad *Collegium* repræsentandum. Quis autem *Augustorum Duumviratum* legit unquam, aut *Triumviratum*? Quis *consessus* aut *suffragia* in communi aliquo Decreto statuendo

ne-

necessaria? Quis consessuum *ministros* Actorum publicorum exceptores, aut alium quemvis suffragii ferendi publicum *apparatum*?

Ergo ad aliam illam se recipient Adversarii Potestatem *intercedendi* quâ possent *juniores* Augusti *Tribunitiam Potestatem* adepti *senioris* Augusti constitutis intercedere? Id quidem certum neminem fuisse *Augustum* quin fuerit *Tribunitiam Potestatem* consecutus. Illud etiam certum, in liberâ quoque Republicâ, *Tribuni Plebis* jus illud *intercedendi* fuisse longe præcipuum. Sed ad *Senatusconsulta* præcipuè aut *Plebiscita* spectabat jus illud intercedendi *Tribunis* concessum. Et rara admodum erant, siqua fortasse ulla, sub *Imperatoribus* plebeia *comitia*; rara admodum, quin potiùs nulla, ut existimo, *Plebiscita*: *Senatusconsulta* aliqua quidem, sed non admodum frequentia. Atqui nihil attinebat Potestas illa ad *Intercessionem*, de quâ loquimur, in causâ *Rescriptorum Imperialium*. Nec enim ad *Plebem*, sed ne *Senatum* quidem, factas illas constat Provincialium *relationes*; nec adeo consultum de Relationibus *Senatum*, cum non *Senatusconsulta*, sed *Rescripta* duntaxat, seu *Edicta*, conderentur. Eodem enim in loco erant *Edicta Imperatorum*, quo & reliquæ Imperii Romani leges *honorariæ*. *Edicta* enim ediderunt *Prætor Urbanus* & *Proconsules* & *Ædiles*, nuspiam tamen *Senatu* aut *Plebe* in consilium advocatis. Potestatem enim *forensem* & *juridicam*, præterquam in causis *criminalibus*, nec *Plebs* unquam exercuit aut *Senatus*. Jus dixerant antea *Pontifices*, sic quidem illi *soli* ut, ante tempora *Appii Claudii*, non aliis quàm *Pontificibus* Jus illud *innotesceret*. Proinde cum Jura illa Majestatis *Imperatoriæ* Augusti adscitis sibi plerisque *liberæ Reipublicæ* Magistratibus vendicare solerent; Jus illud *Respondendi* de Jure & ad Relationes *rescribendi*, pro summorum *Pontificum* munere, poterant Augusti sibi vendicare. Sed ut commune nihil cum jure *intercedendi* habuerit Jus illud *Pontificium*; Civile tamen erat potiùs quàm *honorarium*, *Actionumque* §. 12.

 potiùs

potiùs quàm *Legum*. Poteſtas autem illa *Edictorum* quæ *Legum* vicem obtinerent, è *Triumvirali* illâ *Poteſtate* orta eſt, ni fallor, *Reip. conſtituendæ*, quæ fuerat primùm communis illi cum *Lepido* atque *Antonio*, tandem deinde, exutis illis, ſolius *Auguſti* propria. Illam enim eandem *Reip. conſtituendæ* poteſtatem per *quinquennia* continuabat ac *decennia* Senatus, unde *decennalium quinquennaliumque* ortum, in *recentioribus* etiam Auguſtis, deducunt Eruditi. Dedit etiam in *Provinciis* illis quæ per Legatos ſuos adminiſtrarentur Jus ipſum *Imperatoris* poteſtatem *reſcribendi* ad *legatos*; in illis autem quæ *Populi Romani* cenſebantur poteſtas *Proconſularis*, qualis *Pompeio*, liberâ adhuc Republicâ, in Bello *Piratico* conceſſa eſt, unde ſumpſit poteſtas illa, etiam in *Auguſtis*, ni fallor, exemplum. Spectabant enim ad *Proconſules* illæ *Populi* Provinciæ, quos quidem *Proconſules* illum qui *Proconſulari* eſſet poteſtate præditus, pro *majori* tamen *poteſtate* oportuit agnoſcere. Hîc verò nullam unquam Poteſtatem obtinebant *Interceſſiones* illæ *Tribunitiæ*. Quid quòd etiam *Tribunitiam* illam *Poteſtatem* haberent non modò *juniores Auguſti*, ſed inferiori quoque dignitate *Cæſares*, quos tamen nemo putat *ſenioris Auguſti* juſſis potuiſſe *intercedere*. Illam habuit *Ælius Cæſar* ſub *Hadriano*, quem tamen habent Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores pro primo *Cæſareæ* dignitatis *inferioris* exemplo. Majores enim erant ſub eodem quoque *Cæſarum* titulo *Titus*, & ſuperſtite *Nervâ Trajanus*. Quare locum in *ſupremi Auguſti* conſtitutis nullum habuit *Interceſſio*. Nec ſane aliter ſalva fuiſſet Imperii *concordia* ſi par fuiſſet in *Reſcriptorum* Poteſtate cum *Marco* Patre *Commodus*, aut cum *Severo Caracalla*, effræniſſimæ libidinis Principes, & de Parricidio ſuſpecti. Adeo nimirum illi graviter *Paterni* quoque Imperii fræna ferebant. Nec adeo libenter *æmulos* Auguſtos *primi* conſtituiſſent *Auguſti*, ſiquam *Juris* paritatem *Tituli* illa paritas indicâſſet, ſi minùs deinde liberè Imperii habenas licuiſſet adminiſtrare. Fuiſſet certè adminiſtratio difficilior cum non ſinguli ſuas,

ut

ut poſtea, Provincias, ſed Imperium Romanum univerſum omnes in communi regerent. Non aliorum tamen quàm *primorum Auguſtorum* arbitrio conditas fuiſſe *Leges* quæ *plurium Auguſtorum* nominibus inſcribuntur, vel inde colligimus, quòd ubi *locos*, in quibus Leges ederentur, deſignat *Codex*, non alios deſignet illos quàm ubi *primus* adeſſet *Auguſtus*. Et *primis* duntaxat *Auguſtis* Leges tribuunt, ut dixi, Hiſtoriæ Auguſtæ Autores, nec ullas memorant eorum Leges qui *primis* deceſſiſſent Auguſtis etiamnum *ſuperſtitibus*. Nullas proinde *Lucii* qui *Marcum* poſt ſe reliquit etiamnum ſuperſtitem. Aliæ ſunt omnino, quàm de quibus agimus, Leges *Caracallæ* quas *Divo Patre* ſuperſtite ab eo tamen ſolo latas memorant coævi *Caracallæ* Juriſconſulti. *Orationis* quidem mentionem habemus, quæ quia *Senatûs* ſuffragio comprobata eſt, propterea in *Senatuſconſultum* migrabat, eoque nomine à Juriſconſultis inſignitur. *Reſcripta* ejus *ſolius* nulla legimus, quale eſt, de quo agimus, illud *Marci*. Pandeꝗ.XXIV. l.32.

§. 13. Sed verò alio in cenſu ponendum eſt hoc etiam *Marci*, in causâ *Attali* Reſcriptum, quàm alia illa quæ leguntur in Codice *plurium Auguſtorum* nominibus inſignita. Nec enim novam *Legem* tulit hac in causâ *Marcus*, ſed *ſententiam* duntaxat in causâ *Appellationis*. Licuit nimirum *civibus Romanis*, quoties eo ſupplicio puniendi eſſent quod *Civitatem adimeret*, inferretque *capitis deminutionem*, à *Præſidibus* ad ipſos provocare *Imperatores*. Et, pendente *Appellatione*, adhuc *civem* illum habebant *Juriſconſulti*, dum ſententiam *Præſidis Reſcripto* ſuo confirmâſſet *Imperator*. Porro *civitate* multari cenſebantur qui *pœnam gladii* erant ſubituri, aut aliam *quamvis* quæ *vitam adimeret*. Hâc itaque factâ *Appellatione*, de *Facto* erat potiùs quàm de *Jure* Quæſtio, non illa nimirum, An crimini *pœna* deberetur jam *notis* Legum conſtitutis aſſignata? ſed illa potiùs, Ecquid eſſet in *hujus* civis *facto* ſingulare cur eſſet Legis ſeveritas, in hac ſaltem, ſimilibuſque cauſis, ab *Imperatore* mollienda. Ita obiter intelligimus cur, non obſtante *Ulpian.* Pandeꝗ.XXVIII. 3.6. *Gaius* Pandeꝗ. XXVIII.1.8. *Ulpian.*ib.3.6.

obstante hoc Rescripto, *Marcum* tamen *Persecutorum* Cata-
Diss. Cypr. XI. logis excludant illorum temporum Christiani, non utique illum exclusuri, si quid novum statuisset in *Jure*, ut alibi ostendimus. *Cognitio* itaque potiùs quàm *Edictum* illud erat *Marci Rescriptum*. Nempe *Imperiales sententias in cognitionibus prolatas* sex Libris collegerat *Paulus* Jurisconsultus qui floruit sub *Caracallâ* quorum satis frequentem habemus in *Pandectis* mentionem. Illi si extarent, haberemus etiam hanc fortasse, de quâ agimus, sententiam *Marci*. Ut enim non fuerint *Leges* propriè sic dictæ, *vim* tamen *Legum* in *similibus* causis obtinebant etiam illæ sententiæ per *Jurisconsultorum* prudentiam applicandæ. Vim enim habebant *Ordinariorum* quoque Judicum *interlocutiones*, majorem *Decreta*, ut è Pandectis discimus, quò minùs sit quòd miremur si vim etiam adhuc majorem obtinuerint *sententiæ* similes *Imperatorum*. Nobis interim sufficit in præsentiarum aliâ in classe reponendum esse *Marci* hoc de *Facto* Rescriptum quàm sint reponenda frequentiora illa de *Jure* Rescripta quæ *Augusti utriusque* nominibus insignita legimus in *Codice*.

§. 14. Nec sane alia fuisse videtur causa hæc, de quâ agimus, *Attali*. *Romanum* enim *civem* fuisse satis manifestò indicant Epistolæ Scriptores *Lugdunenses* atque *Viennenses*. Sunt enim illa eorundem verba: Μαθὼν ὁ ἡγεμὼν ὅτι ῬΩΜΑΙ̃ΟΣ ἐστιν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναληφθῆναι μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῇ εἱρκτῇ ὄντων περὶ ὧν ἐπέστειλε τῷ Καίσαρι, καὶ περιέμενε τὴν ἀπόφασιν τὴν ἀπ' ἐκείνου. Eandemque fuisse causam & reliquorum Attali *sociorum* pœna post acceptum *Cæsaris* Rescriptum consecuta demonstrat. Sic enim sequitur: Καὶ ὅσοι μὲν ἐδόκουν πολιτείαν ῬΩΜΑΊΩΝ ἐσχηκέναι, τούτων ἀπέτεμνε τὰς κεφαλὰς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔπεμπεν εἰς θηρία. *Provocaverat* itaque cum sociis *Attalus* ad *Imperatorem*; *retulerat* de provocatione *Præses Galliarum*, expectavitque Imperatoris non *legem*,

sed

sed *ἀπόφασιν*, *sententiam* nimirum non de *Jure*, sed de *pœnâ* civium *Romanorum*, & quidem de pœnâ *illâ* quæ, ut *civitatem* demeret, non erat tamen aliorum quàm qui Cives *antea* fuissent. Talis erat profectò ἀποτυμπανισμὸς ille quo cæsi primùm à lictoribus tandem securi feriebantur. Sic enim ἀποτυμπανισθῆναι capita abscissa constat è sequentibus. Alia certè erat *pœna* illa à pœnâ eorum qui Civitatis *nullum Jus* habebant. Non est itaque quôd dubitemus quin ad causam *Appellantium* pertinuerit illud *Marci* Rescriptum, nec adeo *Edictum* fuisse, sed *sententiam* potiùs in *cognitione* prolatam.

Non erat autem *unius Civis* pœna tanti, ut de eâ ad *utrumque Imperatorem* esset facienda *Relatio*, aut utriusque communi nomine concipiendum *Rescriptum*. Siquid sane *singuli* potuerint *Augusti* constituere; siquid *senior* præsertim, & in suâ quoque quâ agebat ditione, *Augustus*; non est profectò quod dubitemus id potuisse, etiam *solum*, in hâc de quâ agimus causâ, *Marcum*. Et quidem hujusmodi *sententiæ in cognitione prolatæ* exemplum habemus, in hoc ipso etiam *Imperatore*, & hoc ipso etiam *anno* quo videtur rediisse ex Oriente Lucius, *Pudente* & *Pollione Coss.* an nimirum CLXVI. *Cognitio* appellatur *Principis*, ne è *Paulo* illam dubitemus acceptam. Et tamen *solus* ibi loquitur *Antoninus Augustus*, non alius ille proculdubiò quàm *Marcus*. *Antonini* enim nomen ab *Augusteo* demùm *Imperio* accepit *Marcus*, *Lucium* inde *Verum* appellavit, teste *Capitolino*, cui suffragantur illorum temporum numi Inscriptionesque. *Solus* item causam dirimit in *Secretario*, auditis antea Jurisprudentum sententiis. *Capitales* enim *causas hominum honestorum ipse cognovit*, teste *Capitolino*, cap. 24. Quidni itaque, prò eodem etiam exemplo, causam Attali *solus* ipse cognoverit atq; diremerit? Sic nulla prorsus fuisset occasio cur *Lucii* mentio, seu in *Relatione*, seu etiam in *Rescripto* fieret. Sed incertum est (inquies) quo anni *tempore* Cognitio illa contigerit: Adeoque illud etiam incertum est, num post *reditum* ex Oriente *Lucii*. Hinc tamen illud saltem

§. 15.

Dig. XXVIII. 4.3.

Capitol. *Marc.* c.7.

Idem in *Vero*, c.4.

ſaltem facilè colligimus, nondum in Cognitionum *formis* receptam eſſe *Augusti utriusque* Inſcriptionem. Illa enim quando *recepta* eſt, perinde erat, ut oſtendimus, ſeu *adeſſet*, ſeu *abeſſet*, cujus *nomen* inſcribebatur, *Auguſtus*. Fruſtrà itaque opponunt *Lucii*, in Oriente, *moram*. Sed rebus *verè geſtis* nituntur illæ, de quibus agimus, *Cognitionum* formæ. Proinde nullam prorsùs in *Lege* vim habebunt ſiqua Principem *dixiſſe* geſta confinxiſſent quæ non fuerit tamen *verè* locutus. Fruſtrà itaque ad *utrumque* Principem *Relatio* facienda erat, ni utrumque *rebus geſtis* adeſſe oportuerit. Fruſtrà item illius Principis *nomen* expectatur in *Reſcripto* qui *geſtis* tamen ipſe non interfuiſſet. Atqui nulla *Lucium* conſtringebat obligatio ut cognitioni *adeſſet*, nec ulla *Marcum* quo minùs *Lucio* etiam *abſente*) cauſam *Attali ſociorumque* judicaret, quod exemplo modò prolato didicimus. Quàm itaque facilè poterat *abeſſe* à *Cognitione* illâ *Lucius* Princeps à *labore* alieniſſimus; tam etiam *facilè* contingere potuit (quod tamen putant Adverſarii *difficile*) ut reverſi quoque agentiſque in *Occidente*, ut non in *relatione*, ſic ne quidem in *Reſcripto*, mentio compareret. Quin potiùs *Lucium* cognitionibus illis rarò intereſſe ſolitum teſtatur apertè *Capitolinus*. *Marcum* enim ait in *villâ* Lucii *reſidentem*, *cognitionibus continuis operam dediſſe, aut convivante fratre, aut convivia comparante.* Hoc ipſo *loco*, cauſam *Attali*, atque *tempore*, quidni dicamus à *Marco* cognitam? Sic nihil utique reſtabit in contrario Argumento difficile.

Capitolin. Ver. c. 8.

§. 16. Scripſit porro ſub *Eleuthero Hegeſippus*. Sic tamen ille de *Hadriani* temporibus loquitur quaſi quæ ſub finem *Hadriani* geſta eſſent, ea eſſent geſta nuperrimé. *Antinoum Hadrianus* in Divorum numerum retulerat. Propterea ait *Hegeſippus* morem illum conſecrandi homines ad *ſua* uſque tempora duràſſe, μέχρι νῦν (ſunt enim illa *Hegeſippi* verba) & de agone in honorem *Antinoi* ita, οὗ καὶ ἀγὼν Ἀντινόειος ἄγεται, ὁ καὶ ἐφ' ἡμῶν γενόμενος.

Ap. Euſeb. H.E. IV. 11, 12.

Ibid. IV. 8.

A

A fine itaque *Hadriani* non magno intervallo abfuit initium *Eleutheri*, ut proinde à *Marci* ſaltem *initio* non ſit nimis removendum.

Scripſit præterea ſub *Eleuthero* L. III. *Irenæus* Operis adversùs *Hæreſes*. In quo tamen opere *Theodotionis* meminit qui Scripturas interpretatus eſt, ediditque ſub *Commodo* ſi *Epiphanium* audiamus. Sic *Commodi* tempora attigerit *Eleutherus*. Immo VI. *Commodi* annum quo primùm prodiiſſe *Theodotionem* tradit Autor Chronici *Alexandrini*. Sed Libros illos *recenſuiſſe* mihi videtur *Irenæus*, & nova quædam inſeruiſſe quæ à primâ eorundem Editione aberant. Cur ita ſentiam rationes opportuniùs alibi ad ipſum proferam *Irenæum*. §. 17.

Hucuſque Chronologiam Pontificum deduxit, ni fallor, *Hegeſippus*. Scripſit enim ſub *Eleuthero*. Quare ut *Soteris* finem tradidit; ſic certè illius, ſub quo ſcripſit, *Eleutheri* finem in eo Libro tradere non potuit. Quòd ergo *Eleuthero* annos duntaxat XV. omnes tribuant, fieri poteſt ut propterea contigerit, non quòd XV. demùm anno deceſſerit *Eleutherus*, ſed quòd Catalogum illo *anno* terminârit *Hegeſippus*. Inde potuit emanare tanta illa, quantam hodie videmus, Chronologiæ *Pontificiæ* mutilatio. Dum enim ultimum illum, quo ſcripſit *Hegeſippus*, annum *Eleutheri* verè ultimum *Eleutheri* numerarent recentiores *Hegeſippi* Continuatores; ſatis inde proclive erat, ut annos quibus, poſt Catalogum *Hegeſippi*, ſedem tenuit *Eleutherus*, ſilentio prætermitterent. Sic certè annum *Neronis X.* Apoſtolorum Martyriis inſignem *Neronis ultimum* numerabat vetuſtiſſimus *Tertulliani* Chronologus, quòd eo *anno* ſupputationem ſuam terminârit vetuſtior aliquis cui fuerat conſilium ut Chronologiam ad Apoſtolorum *Martyria* deduceret. Nec ſane eſt quòd miremur tantam negligentiam in Scriptorum genere alioqui negligentiſſimo, nempe Chronologorum veterum. Cum præſertim tot ſuppetant aliunde negligentiæ, ut vidimus, ſpecimina in his, de quibus agimus, Autoribus Catalogorum *Pontificalium*. Certè in §. 18.

Eleutheri Victorisve temporibus mutilationem aliquam omnino suspicor. Potiùs tamen eò propendeo ut credam in *Victoris* temporibus illam, quàm *Eleutheri*, contigisse. Propiùs enim ad *initium Eleutheri* Libros suos edidisse videtur *Hegesippus*. Nec est fortasse verisimile Catalogum sub *Aniceto*, tot deinde annis post obitum *Aniceti*, post obitum etiam *Soteris*, esse differendum.

§. 19. Est & aliud Chronologiæ *Pontificiæ* spatium à fine *Eleutheri* ad *Pontianum*. Ab *Urbani* enim fine proximi nimirum *Pontiani* decessoris, novas quasdam in ipso Pontificali notas, manusque alienæ vestigia, ipse deprehendit *Heinschenius*. Proinde alium *Pontificalis* ad *Pontianum* Autorem, & à sequentium Pontificum concinnatore diversum quærendum censuit. Hunc ille ipsum *Pontianum*, Ego potiùs coævum Pontiano *Hippolytum*, eademque Persecutione *Martyrem* fuisse existimo, nempe Discipulum *Irenæi*, testemque adeo & ipsum, pro illo saltem intervallo, omni prorsùs exceptione majorem. Certè collectum *Hippolyto* Romanorum *Pontificum* fuisse Catalogum ex Anonymo illo facilè suspicamur qui sub finem *Alexandri Severi* scripsisse videtur. Scripsit ille paucis annis post *Hippolytum* qui ipse primo ejusdem *Alexandri* anno Cyclum suum inchoavit. Et multa habet quæ cum hypothesibus *Hippolyti* Chronologicis in Canone ejusdem Paschali observatis consentire videantur, quæque adeo illi Anonymum illum debuisse fas est ut suspicemur. Sic certè ubi Cyclos suos imaginarios in *Tabulas Canonesque* redigerent; annosque singulos, prout res ferebat, notis etiam *Historicis* explerent, suum fuisse Pontificibus in id genus *Canonibus* locum, è *Prospero* Labbæi colligimus. Sic enim ille Chronologiam *Christianam* per Cyclos LXXXIV. annorum arcessit, & in illis Cyclis, non *Imperatorum* duntaxat Romanorum, sed & *Pontificum*, tempora signavit. Quod cum, pro Antiquiorum exemplo illum fecisse verisimile sit; Quidni idem in sui etiam Cycli Canonibus ab *Hippolyto* observatum dubitemus? Præsertim

tim in fusiori illo Opere cujus memoriam conservavit Catalogus Operum ejus in ejusdem monumento repertus, cui titulus fuerat Ἀπόδειξις χρόνων τοῦ Πάσχα. Id sane observâsse seu *Hippolytum* ipsum, seu coævum aliquem Hippolyto Autorem, (quod eódem redit) ex eodem ejus suprà memorato *lemmate* colligimus, *Nomina Episcoporum Romæ, & quis quot annis præfuit*. Autor ille, quicunque tandem fuerit, quem secutus fuerat Anonymus, in illam certè, quam dixi, metam, desinentis *Urbani*, seu *Pontiani* ineuntis, incidet accuratissimé. Periit tamen *Caput* ipsum quo hoc *lemma* ille prosecutus fuerat Anonymus. Intelligimus tamen ut innotuerint *Eusebio* horum Pontificum tempora à *Græcis* nimirum, quanquam in Occidente, *Hegesippo* & *Hippolyto* Scriptoribus consignata.

Sed unde (inquies) habebimus, de hujus intervalli Pontificibus quid senserit *Hippolytus?* Nimirum è *Syncello* qui inter alios quos secutus est in universâ Chronographiâ suâ Autores illum ipsum recenset *Hippolytum*, eo nimirum Traditionis, ut videtur, ordine ut *Hippolytum* excripserit *Anianus* Monachus *Alexandrinus*, *Anianum Maximus* Confessor, *omnes* ipse *Syncellus*. Quos quidem Autores non eo duntaxat consilio recensuit *Syncellus* quasi ex eorum *Scriptis* solorum sua collegisset. Debebat enim multa *Africano*, debebat *Eusebio*, debebat *Panodoro*; illos tamen refellit aliquoties, diversamque ab illis sententiam ipse sequitur. Hos autem Autores, *Hippolytum*, inquam, *Anianum*, & *Maximum*, quà ipsi invicem idem sentiebant, nuspiam certè manifestò refellit. Inde colligimus, siquem repererit apud *Hippolytum* Pontificum Catalogum, illum proculdubiò secuturum fuisse *Syncellum*, nec proinde alium ab *Hippolyto* quærendum esse *Syncelliani* Catalogi Autorem. Non illum temerè à *Syncello*, & pro arbitratu fuisse confictum, (etiam quà discrepat ab *Eusebio*,) vel illud arguit, quòd spatia temporum interposita impleat, & cum Patriarchâ *Nicephoro* fuerit communis. Communem enim fecerat suis *Constantinopolitanis* Chronologiam quam dedit, celeberrimum

§. 20.

Syncell. p. 315.

mum illud *Confessoris Maximi* vel nomen, ut proinde ex iisdem fontibus sua hausisse videantur *Nicephorus* atque *Syncellus*. Nec verò alium habemus quem sequi potuerint, in hoc *Catalogo*, Autorem excepto illo, quem diximus, *Hippolyto*. Longè illum ab *Eusebiano* esse diversum satis constat. Sed nec eundem cum primo illo *Bucheriano*, secundove illo alio quem primus edidit *Heinschenius*, nec cum *Pontificali* vulgari interpolato, (quod quidem attinet ad eorum dispositionem in Fastis *Consularibus*) qui quidem ex eâdem profluxerunt omnes origine. *Eutychius* quam rationem fuerit, in hoc posteriori intervallo, secutus non constat, adeo pugnant invicem numeri *Pontificum Imperatorumque* ab illo commissi. Sed ea, quæcunque tandem fuerit, à nostrâ illâ *Syncelli* verisimile est fuisse diversissimam. *Hippolytum* autem non recentiorem *Thebanum*, sed antiquissimum genuinumque *Portuensem* vidit conservavitque, qui sub *Theodosio* floruit, *Anianus*.

§. 21. Cur verò numeros corruperit *Eusebius* causam jam è prædictis manifestam existimo. Numeros nimirum ille primis *Pontificibus* (quos tamen illi *conjecturales* fuisse, non *Historicos*, ostendimus) laxissimos attribuit. Id nimirum illi necessarium fortasse visum est ut *Clementis* obitum ad tertium usque *Trajani* deduceret, quo primam credidit *Trajani*, post mortem S. *Joannis* concitatam Persecutionem. Nec enim aliter fieri commodè potuisse ut *Martyrio* decesserit *Clemens* noster quem ille cum *Clemente Consule* verè *Martyre* confuderit. Laxata autem Pontificum *primorum*, plus quàm oportuit, initia *recentiorum* Pontificum tempora plus item, quàm oportuit, contrahenda postulabant. Ita factum ut X. annos *Telesphoro* duntaxat assignârit in *Canone*, cui tamen annos XI. attributos in *Hegesippo* repererat. Inde factum ut in postremorum Pontificum temporibus numeri ejus de brevitate suspecti sint. Vidimus autem quàm facile fuerit ut *Eusebii* etiam errores ad *Latinorum* etiam Catalogorum primos concinnatores emanârint. Jam enim ostendimus quàm illi imperitè variarum Hypotheseon

numeros

numeros permiſcuerint atque confuderint, interque reliquos illos, quos dixi meritò de brevitate nimiâ ſuſpectos, *Euſebianos*. Vidimus porro quàm illi in *Hygini*, *Pii* atque *Aniceti* præſertim temporibus, & *ſecum* invicem & cum *Hiſtoriæ* veritate depugnent: ut Pontificis unius tempora alienis temporibus inſerciant; ùt numeros tradant à Faſtorum *Conſularium* intervallis diſſentientiſſimos. Vidimus tantâ illis fide dignum viſum *Euſebium* ut ad illius calculos ſuos calculos exigant, etiam alioqui diſcrepantiſſimos. Sic enim *Clementis* obitum *tertio* tribuit *Trajani* anno Autor Catalogi ſecundi *Heinſtheniani* omnium forte antiquiſſimus, cum tamen aliis quàm illius anni *Coſſ.* ipſum deceſſiſſe tradidiſſet. Adeo nimirum pronus erat Autor ille ad *errores* ex *Euſebio* hauriendos, adeo proinde ſuſpectus habendus de ultimorum Pontificum nimiâ contractione. Sic tamen habet veſtigia veritatis. Si enim calculos ejus veros ſic impleas ut ſuperiùs implendos oſtendimus, ut nec locum facias *Cleto* ſuppoſititio, nec hiatus relinquas, ſed medium omne ſpatium à *Geminorum* primo quo Conſulatu Pontificatum inchoavit S. *Petri* ad Conſulatum *Decii* & *Grati* quo Pontificatum terminavit *Fabiani*; vix erit ſane cur dubitemus quin ita numeros *Hegeſippi* & *Hippolyti* conceperint Catalogi vere *Liberiani*, *Optato* nimirum atque *Auguſtino* coævi. Ut enim certum eſt nullum illis fuiſſe *Cletum* ſuppoſititium, ſic etiam nullos in rationibus hiatus fuiſſe veriſimile eſt. Poterant tamen & illi numeris ſuis ad *Clementis* finem, nec *Hiſtoricis*, nec verè, ut videtur, *Hippolyteis*, primos *Hippolyti* numeros ad inferiora detrudere; ab initio tamen *Zephyrini* reſpondent, ut exiſtimo, accuratiſſimè veris *Hiſtoriæ* rationibus; ut proinde nihil videam quo minùs rectè etiam *Imperatorum* annis reſpondeant, & *Coſſ.* adeo quibus illos alligaverat *Hippolytus*. Eſt etiam & illa ratio cur numeros *Syncelli* & *Nicephori* propiores *Hippolyteis* exiſtimem, quòd nulli conjecturæ de initio S. *Petri*, quæ erant plerumque errorum occaſiones, videantur aptati.

CAP.

CAP. XV.

Successio reliqua à Victore *ad* Fabianum.

§. 1. *Tenuit* Victor *annis, ut videtur,* XVIII. *Numeri ejus, etiam apud* Veteres, *corruptissimi, nec invicem* congrui. §. 2. *Ante* Victoris *finem sublatus est* Thraseas *Martyr, sub finem tamen* Commodi *passus.* §. 3. *Conveniunt nostris rationibus tempora* Palmæ, Bachylli, Irenæi. §. 4. *Scripsit* Clemens Alexandrinus *post mortem* Commodi, *ante finem* Victoris. §. 5. Concilia *quorum meminit* Tertullianus *tempora certa designant* nulla, *nedum tempora* Victoris. §. 6. *Dispositionis* Victoris *veræ vestigia ex* Autoribus. §. 7. *Tenuit* Zephyrinus *post An.* CCIV. §. 8. *Etiam post* initium Caracallæ, *annumque, ut videtur* CCXII. §. 9. *Non certè ad* finem Caracallæ. *Catalogus* Hæreticorum *ad finem Lib. de* Præscr. *seu* Tertulliani *ipsius est, seu* coævi *Tertulliano Autoris.* §. 10. Praxeas *sub* Zephyrino *ortus. Sub* Zephyrini Successore *scripsit* Tertullianus. §. 11. Tertullianus *ipse mortuus sub* Caracallâ. §. 12. *Nihil occurrit in Operibus* Tertulliani *unde colligi possit* superstitem *fuisse*

fuiſſe Caracallæ. §. 13. *De* Calliſto, Urbano, Pontiano, &c.

SEquitur jam tempus *Victoris* omnium nempe difficillimum. X. illius duntaxat annos agnoſcit, uti vidimus, *Euſebius* , & qui illum ſequuntur omnes , quibus etiam accenſendus eſt *Eutychius* , omiſſis nimirum annis denarium numerum ſuperantibus quos quidem excluſit recentius illud, uti dixi, *Euſebianæ* ſupputationis initium. Sed magni ſunt, nec facilè ſpernendi, teſtes qui numerum agnoſcunt denario auctiorem. XII. tribuunt *Nicephorus* & *Syncellus* : XII. etiam *Latinorum* Catalogorum antiquiſſimæ ſinceriſſimæque *rationes*, quas ſuprà repræſentavimus, non *Cleto* modò ſuppoſititio , verumetiam lacunis hiatibuſque vacuas, quales nimirum *Optato Auguſtinoque* fuiſſe veriſimillimum eſt. Quin & in ipſo quoque *Euſebio* apparent hujus numeri veſtigia. Nec enim aliâ de causâ *biennium* in *Hiſtoriâ* detraxit *Eleuthero* , quàm quòd viderit idem illud biennium *Victori* eſſe tribuendum. Alium certè neminem habemus teſtem originarium qui pauciores XV. annis *Eleutheri* numerârit, non *Eutychium*, non *Nicephorum* aut *Syncellum*, non Catalogorum *Latinorum* numeros , ſeu Faſtorum *Conſularium* intervalla, nedum *emendatas* illas quas dixi Catalogorum *rationes*. Vidit itaque *Euſebius* , quanquam X. *Victoris* annos duntaxat admitterent *Canonis Chronici* ſpatia, XII. tamen fuiſſe, pro illorum, quos ſecutus eſt, *Autorum* ſententiâ, concedendos. Nec aliunde XII. *Victoris* annos hauſit *Proſper* quàm ex *Euſebianis*, quos ob oculos habuerit, Autoribus. Non eſt itaque, hoc in loco, audiendus *Euſebius* qui ſuas duntaxat *conjecturas* Poſteris , è vitioſâ *Canonis* diſpoſitione natas, obtruſit pro vetuſtiorum Autorum Teſtimoniis. XV. *Victoris* annos tradunt cum tribus etiam *menſibus* Catalogi ambo *Mabillonii* , nec ipſi quoque propterea ſpernendi quòd accuratè invicem conſentiant. Numeri veri hîc mihi videor §. 1.

videor *vestigia* deprehendere. Per errorem illi numerum XVIII. (qui verè fuerat *Victoris*) ita dispertiti sunt, ut XV. annos, III. menses numerârint. Fefellitque eos qui XII. attribuerent, notarum fortè numeralium similitudo. Notæ illæ erant fortassè ιε', quas illi pro ιβ' acceperint, cum essent potiùs pro ιη' accipiendæ. Errore certè non absimili easdem notas in *Anacleto* ιη' legit *Syncellus*, cum tamen ιβ' illum viceversâ legere oportuerit. Sed *laxior* erat ille numerus quàm ut illum admitterent rationes Primorum Pontificum, quas *Conjecturales* ostendimus. Spatium XII. annorum duntaxat admittebant qui annos *S. Petri* à XV. *Tiberii* numerabant, ut ex emendatis constat Catalogorum rationibus. X. solos admittebant quæ à II. *Claudii* idem illud initium arcessebant, rationes *Eusebianæ*. Videmus itaque ex dissensu quàm non accuratè Veteres, quos habemus, vetustiorum Testimonia tradiderint. Videmus iterum è numerorum *Conjecturalium* hypothesibus, esse meritò quòd suspicemur vetustissimorum Autorum numeros genuinos, hoc saltem in loco, etiam esse corruptos.

§. 2. Sed verò Nos maximè omnium movent Argumenta *Historica*, quibus & finem *Eleutheri* anno *Ær. vulg.* CLXXVII. asseruimus, & finem *Victoris* atque adeo initium *Zephyrini* anno CXCV. asseremus. Sic enim fiet, ut ni aliquot annorum *Interpontificium* intercesserit, numerus ille, quem diximus, *Victori* fuerit assignandus. *Thraseæ* Episcopi & Martyris, qui *Smyrnæ* obdormiverit

Ap. Euseb. H.E. V. 24. quique adeo jam fuerat *Martyrio* defunctus, meminit suâ ad *Victorem* Epistolâ *Polycrates*. Nec certè diu antè mortem ipsius *Victoris* quæ Disputationem illam, jam ferventem cum scriberet *Polycrates*, finierit, scripta illa ab *Asianis* videtur Epistola. *Thraseam* autem illum eundem,

Ibid. V. 18. τῶν τότε Μαρτύρων, suo adversùs *Montanistas* Opere memorat *Apollonius*. Scripsit hæc *Apollonius* XL. circiter à primo *Montani* ortu anno, superstite etiamnum, ut rectè obser-

observavit *Valesius*, non ipso modò *Montano*, sed & Prophetissarum alterâ, *Maximillâ*. Annus ille XL. aut fine anni CXCVI. aut initio CXCVII. numerandus est. Quare illo quoque tempore recens erat memoria *Thraseæ*, nec proinde diu antea scribere potuit *Polycrates*. Convenit porro *intervallum*. Nullos enim meminit primos *Montani* socios, *Theodotum* & *Alcibiadem*, quorum causâ scriptæ sunt *Lugdunensium Viennensiumq*; literæ ad *Eleutherum*. Sed *Alexandrum* memorat quem gloriabantur è suâ Sectâ Martyrem fuisse *Montanistæ*, sed *Prophetidem* alteram, quos nullos perstrinxerat *Lugdunensium Viennensiumque* Epistola. Et quidem supremis *Commodi* temporibus ortas illas Persecutiones existimo, quibus & perierit *Thraseas Eumeniæ* Episcopus, & *Eumeniæ* oriundi *Caius* & *Alexander*, & è suâ Sectâ illi quos *Martyres* venditabant *Montanistæ*. *Judæorum* enim, non *Romanorum*, illæ erant Persecutiones. Ita enim probant Catholici è *Montanistis* nullos fuisse *Martyres*, quòd nemo illorum pro Christi nomine prehensus in *crucem* actus esset, nec ulla mulier in *Judæorum* Synagogis aut flagris cæsa, aut lapidibus impetita. Pœnæ ipsæ *crucifixionis*, *flagellationis* in *Synagogis*, *lapidationisque Judæos* arguunt Persecutores, & quidem *Populi* furentis impetus quàm *Romanorum* Magistratuum Edicta. Ita nimirum *Asterius Urbanus*. Contrà, Catholici *Alexandrum* Montanistam non *Martyrio* confectum inde probant, quòd non à *Judæis*, ut *Martyres*, sed ab *Æmilio Frontino* Romano *Asiæ* Proconsule, fuisset judicatus. Ita prædictus *Apollonius*. Atqui fracta est à *Severo* nimia illa *Judæorum* licentia, quos etiam eodem ille quo & *Christianos* Edicto Persecutionis inclusit. Rectiùs itaque *Commodi* temporibus hæc quàm *Severi* tribuenda sunt, quæ tamen longè à *Commodi fine* abesse non potuerint.

Ap. Euseb. H. E. V. 16.

Ibid. c. 16.

§. 3. Conveniunt satis aptè huic tempori quos quidem constat è *Paschali* Controversiâ *Victori* fuisse coævos. Præsidebat tunc Ecclesiæ *Hierosolymitanæ Narcissus*, qui post *Severi* Persecutionem anno CCII. concitatam suffecit

 etiamnum

etiamnum superstes *Alexandrum*, sed annos natus CXVI. Sic etiam vivida ejus senectus in ea quæ dixi *Victoris* tempora inciderit. Præerat tunc Episcopis *Ponti Palmas* ὡς ἀρχαιότατος. More nimirum vetustissimo quo plerisque Provinciis illorum temporum nulla certa sedes erat *Metropolitana*, sed quo quisque fuerat, à *Consecratione* nimirum, *antiquior* Episcopus, eo locum tenebat in *Conciliis* honoratiorem, primúsq; adeò totius Provinciæ haberi solebat, cujus *Consecratio* fuerat omnium antiquissima. Sic etiam quarto quintoq; Sæculo mos fuit in Provinciis *Africanis* omnibus, exceptâ *Proconsulari*. Inde eorum Metropolitani nunc *Senes* appellati, quòd nimirum ipso *senectutis* nomine honorem illum adipiscerentur, nunc *Primates*, & *primarum sedium Episcopi*, quòd *Sedium* ille *primatus* fixus non esset, sed *Episcoporum primatum* consequeretur. Sic itaque *Palmas* ille fuerit Episcoporum omnium à *Consecratione* antiquissimus. Quod sane satis aptè nostris convenit Hypothesibus. Hunc enim eundem *Palmam* salutaverat antea per Epistolam, sub finem *Pii*, *Dionysius Corinthius Soteri* coævus. Cœpit *Soter*, pro nostris rationibus, an. CLIII. desiit *Victor* an. CXCV. Sic spatium intercesserit XL. circiter annorum ab Epistolâ illâ *Dionysii Corinthii* ad Synodum *Ponticam* sub *Palmâ*, quo ita consenuerit *Palmas* in Episcopatu ut Provinciæ *Ponticæ* universæ fuerit *antiquissimus*. *Bachyllus* etiam *Dionysio* in sede *Corinthiacâ* successerat quo tempore *Victor* de Paschate disputavit. Quotus tamen fuerit à *Dionysio Bachyllus*, & quo tandem spatio temporis *Dionysium* attigerit, hæc fateor minimè nobis esse manifesta. Ætas tamen *Irenæi* à nobis alibi stabilita facit omnino ne credamus diu post mortem *Commodi* contigisse litem de *Paschate*, & coactas eâ occasione Synodos, in reliquis *Gallicanam*, cui etiam præfuerit *Irenæus*; quibus tamen ipsis non diu utique *superstes* esse potuit ipse *Victor*.

Ap. Euseb. H. E. V. 21.

Ergo

Ergo ut *Commodo* diu superesse non potuit *Victor*, sic certè *Commodo* fuisse *superstitem* ex Autore antiquissimo colligimus qui sub *Zephyrino* scripsit *Victoris* successore adversùs Hæresim *Artemonis*. "Obtenderant *Artemonistæ*, "priscos omnes, & ipsos Apostolos, ea quæ ab ipsis "dicerentur, & accepisse & docuisse, ac Prædicationis "quidem veritatem esse custoditam usque ad *Victoris* tem-"pora, qui decimus tertius à *Petro* Romanæ Urbis Epi-"scopus fuit: à *Zephyrini* autem temporibus, qui *Victori* "successit, adulteratam fuisse veritatem. Dum novatum dicunt sub *Zephyrino*, id scilicet innuunt ad finem usque *Victoris* illibatam perstitisse veritatem, ipsumque adeo *Victorem* & coævos illi Ecclesiasticos, fuisse, etiam pro illorum Hæreticorum sententiâ, Orthodoxos, quod tamen (si de *Hæreticorum Orthodoxia* intelligeretur) probat Anonymus ille fuisse falsissimum. "Adducitque in contra-"rium fratrum nonnullorum Ecclesiasticorum Scripta "πρεσβύτερα τῆς Βίκτορος χρόνων, quæ illi adversùs *gentes*, "& contra, sui temporis *Hæreticos*, pro Veritatis defen-"sione scripserant. Cum dicit Scripta illa *Victoris* tempore antiquiora, id nimirum intelligit, *Victoris fine* saltem fuisse vetustiora. *Initium* enim *Victoris* non intellexisse vel exinde constat, quòd *Irenæum* illis Scriptoribus accenseat *Victore* antiquioribus, *Clementemque Alexandrinum*. *Irenæum* tempora *Victoris*, ad quem scripsit Synodi *Gallicanæ* nomine, attigisse certum est. Libros tamen adversùs *Hæreses*, quos hoc in loco intellexit Autor, omnes sub *Eleuthero* absolvisse verisimile est, quanquam id nisi de Libris tribus *prioribus* probari hodie non possit. Sed non scripsit proculdubiò ante *Victoris* initium *Clemens*. Nè quidem illos Libros quos indicavit Autor, adversùs *Gentes*, aut sui temporis *Hæreticos*. Vix est quòd notam illam de aliis intelligamus *Clementis* operibus quàm de *Protreptico* & *Stromateis*. Primum autem *Stromateum* post mortem *Commodi* absolutum ostendit ipse *Clemens*. Et quidem unà

§.4.

Ap. Euseb. H.E. V. 28.

& continuâ ſerie ſcripſiſſe videtur, primò *Protrepticum*, tum *Pædagogum*, tandem deinde *Stromateas*, in uſum nimirum *Scholæ* Catecheticæ, cui præfuit, *Alexandrinæ*. Quare nec illa quoque, ante mortem *Commodi*, ſcripſiſſe veriſimile eſt. Sed *Stromateas* præcipuum *Clementis* opus denotâſſe videtur Anonymus (fortaſſe *Caius*) unde *Clementem* ipſum *Stromatea* cognominatum legimus à recentioribus. Quòd ſi *Stromateas Clemens* poſt mortem quidem *Commodi*, & tamen ante mortem ſcripſerit *Victoris*; nemo eſt quin videat inde ſequi *Victorem Commodo* neceſſariò fuiſſe ſuperſtitem.

§. 5. Cæterùm malè locum *Tertulliani* de Jejunio, habent Eruditi pro *temporis* nota: *Aguntur* (inquit) *præterea per Græcias illas certis in locis Concilia ex univerſis Eccleſiis, per quæ & altiora quæque in commune tractantur, & ipſa repræſentatio totius nominis Chriſtiani magnâ veneratione celebratur. Et hoc quàm dignum fide auſpicante congregari undique ad Chriſtum? Vide quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum. Hoc tu pſallere non facilè nôſti, niſi quo tempore cum compluribus cœnas. Conventus autem iſti ſtationibus prius & jejunationibus operari, dolere cum dolentibus, & ita donum congauderi gaudentibus.* Perperam hùc referunt *Concilia* de lite *Paſchali* ſub *Victore* coacta. Tantùm abeſt ut hoc verum fuerit, ut illa ne quidem *potuerit* intelligere *Tertullianus*. Scripſit enim de *Jejunio* jam *Montaniſta*, & ab Eccleſiæ etiam non *dogmate* modò, ſed *Communione* quoque, alienus. Nec enim ante Pontificatum *Zephyrini* factam illam *Tertulliani* diſceſſionem, infra probabimus. Alio prorſus ſenſu intellexit ille, pro *Corpore* certis conſeſſibus obnoxio, eorumque ditioni ſubdito, ſeu in *Conſeſſus* fuiſſet, ſeu minus, de *Facto* coactum. Sic *Conventuum* vocem in *Hiſpaniâ* uſurpat *Plinius*. Sic in *Judæâ Joſephus*, ubi de eâ agit *Judææ* conſtitutione à *Gabinio* factâ, cum Regionem *Pompeius* in Populi Romani poteſtatem redegiſſet. Ità certè vocem illam uſurpat *Tertullianus* etiam *Montaniſta*. Sic enim ſcribit: *Sed cederem tibi*,

De Jejun. adv. Pſychic. c. 13.

De Pudicit. c. 10.

tibi, si Scriptura Pastoris, quæ sola mœchos amat, Divino Instrumento meruisset incidi, si non ab omni CONCILIO, *Ecclesiarum, etiam vestrarum, inter Apocrypha & falsa judicaretur, adultera & ipsa, & inde Patrona sociorum.* Concilia illorum temporum habemus nulla quæ Decreta ediderint de Libris *Canonicis* & *Apocryphis*, quale illud est quod *Gelasio* suppofuit Pseudo *Isidorus*. Nedum ut fuerit de eo illis temporibus ita disputatum, ut quoties in unum convenissent, toties nova de Sacro *Canone* Decreta essent constituenda. Aliena illa sunt omnia à mente *Tertulliani*. Id ille potiùs voluit, ne quidem inter *Canonis* quæ *Eusebius* appellat, ἀντιλεγόμενα, locum habuisse *Pastorem*. Erant enim Libri *Canonici* in duplici omnino discrimine. Alios recepit Ecclesia suffragiis ita consentientibus ut nullæ prorsus superessent quæ refragarentur. Alios recipiebant quidem aliæ Ecclesiæ, sic tamen illæ ut essent interim aliæ quæ minimè reciperent. Sic enim Epistolam ad *Ebræos* soli fortasse repudiabant *Romani*. De *Apocalypsi* item & Epistolis plerisque *Catholicis* sic diffidebant invicem *Ecclesiæ*, ut quas aliæ reciperent, aliæ minimè audiendas esse censerent. Per *Traditiones* enim *Ecclesiæ* judicarunt Secundi Sæculi Patres qui primi *Canonem* sacrum condiderunt, qui *Libri* essent in Canone concludendi, seu etiam excludendi. Primo itaque in loco erant quos nullæ unquam Ecclesiæ Traditionesve improbarent; nullo illi quos nullæ similiter probâssent seu *Ecclesiæ*, seu *Traditiones*; medio in loco illi quos ita aliæ probârint ut fuerint interim ab aliis repudiati. Sic ergo Librum *Pastoris* è Canone sacro excludit *Tertullianus*, ut ne quidem dubitandi ratio fuerit an fuerit excludendus. Ut enim fuerint *Viri* singulares, imprimis *Irenæus*, qui illum N.T. Scripturis accenserent; nullæ tamen erant *Ecclesiæ*, ne unum quidem dicit Ecclesiarum fuisse CONCILIUM quod Librum illum *Canonicum* agnoverit. *Conciliorum* nimirum nomine *Provincias* illas intellexit *Ecclesiasticas*, quibus fue-

rint communia *Concilia* illa *semestria* illis temporibus celebrari solita. Ut proinde ne *unica* fuerit id genus *Ecclesiastica Provincia* cujus *Ecclesiæ* omnes *Pastoris* Librum inter Canonicos numeraverint. Nec de aliis Ego quàm *semestribus* illis *Conciliis* statis temporibus in unum convenire solitis intelligo Concilia illa *Tertulliani* de quibus agimus. Non certè de *majoribus* illis aut *Extraordinariis*, quæ cogi solebant quoties necessaria viderentur pro usibus Ecclesiæ extraordinariis, qualia illa fuere sub *Victore*. His enim *nomen Christianum* repræsentabatur per *partes*, cum nomen Christianum *universum* nulla repræsentarent illorum temporum *Concilia*, quæ erant utique duntaxat *Provincialia*. Sic itaque nullum designant *tempus* Concilia illa *Tertulliani*.

§. 6. Et quidem hujus initii finísque quæ *Victori* assignavimus, ut nulla habeamus Veterum diserta Testimonia, habemus tamen satis manifesta eorundem vestigia. XVII. *Marci* in *Eleuthero* insignem in Autoribus suis reperisse videtur *Eusebius*. In eo tamen erravit quòd unde finem *ejus* initiumque adeo *Victoris* arcessere debuit, *initium* ille ipsius *Eleutheri* existimârit arcessendum. Quod quidem nos ex *Eusebii* ipsius Autoribus ostendimus, dum *Persecutionem* illam quæ in *Eleutheri* Pontificatum incidit, *Marci* potiùs VII. tribuendam esse probavimus. Non certè convenit *Eleuthero* annus *Marci* XVII. sed potiùs XVI. vel è vitiosâ Canonis, ut è nostris constat Tabulis, *Eusebiani* dispositione. Proinde consentaneum est ut in hunc annum potiùs è malè intellectis Vetustiorum Testimoniis, quàm novo aliquo calculi vitio, inciderit. Alium verò *Victoris* terminum, quo decesserit, annum nimirum CXCV. confirmant numeri *Syncelli* & *Nicephori*, ducti plerunque, ut videtur, ex *Hippolyto*; confirmat etiam *Catalogorum* Pontificalium dispositio lacunis & erroribus libera, qualem suprà repræsentavimus, & qualem *Optati* atque *Augustini* temporibus, apud *Latinos* fuisse, nobis persuademus.

Hinc

Hinc itaque *Zephyrino* annos tribuunt XIX. iidem illi *Nicephorus* & *Syncellus*, & rationes illæ *Catalogorum* sincerissimæ. Quem quidem numerum vel eo nomine reliquis anteferendum existimo, quòd sit omnium auctissimus. Hoc enim in loco de *brevitate* suspecti habendi sunt, utriusque Hypotheseos numeri. *Eusebius* dum à recentiori origine *S. Petri* præsidatum, *Romanæque* adeo Successionis ortum, deducit, proinde necesse habuit numeros veros in fine *contrahere*. Sic & *Catalogorum* Occidentalium Autores dum *Cletum* addunt suppostitium, cujus proinde tempora erant à veris aliorum Pontificum temporibus *detrahenda*. Nec enim locum illi fecerant in primorum, ad *Euarestum* usque numeris commentitiis, cujus nimirum mentio nulla fuerat velut diversi ab *Anacleto* in primis antiquissimisque Occidentalium *Catalogis*. Et verò vidimus in *Latinorum* Catalogis per Coss. annorum singulorum detractionem fuisse facillimam, si nimirum à primis suis, non è decessoris ultimis, Coss. instituenda fuisset supputatio. *Additionis* autem error erat omnino difficilior. Sic itaque suffectus *Victori Zephyrinus* annò CXCV. locum fecerit *Callisto* Successori anno CCXIV. Conveniunt satis accuratè notæ, quotquot habemus, *Historicæ*. *Natalem* confessorem οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας (inquit) γενόμενον χρόνων, memorat Autor ille vetustissimus, cujus modò memineram, sub *Zephyrino*. Hunc ait *Natalem*, cum ab Angelo castigatus esset propterea quòd præmio inductus Hæreticis faveret, *Zephyrino* sese ad pedes abjecisse. Confessus nimirum fuerat *Natalis* ille in Persecutione *Severi* quæ ab anno CCII. cœpta, anno CCIV. desiit ut alibi ostendimus. Is si *Cæcilius* fuerit *Natalis* ab *Octavio Minuciano* ad fidem Christi conversus, sic erit *Severi* Persecutione antiquius illud Colloquium. Nec quicquam pugnat quin is idem fuerit, cùm *Proselytorum* illa fuerit præcipuè *Persecutio*. Post illam itaque Persecutionem, annumque adeo CCIV. sedem *Romanam* possedit *Zephyrinus*.

Margin: §. 7. — Ap. Euseb. H.E. V. 28.

Quin-

§. 8. Quinetiam *Zephyrino* ſedem eandem moderante, *Romam* venit *Origenes*, quod quidem ex *Origenis* ipſius diſertis verbis didicit *Euſebius*, ne quam ſuſpicemur *Euſebii* fallacem, hoc in loco, conjecturam. Sic enim habent *Euſebii* verba: Ὁ γέ τοι Ἀδαμάντιος, τοῦτο γὰρ ἦν τῷ Ὠριγένει ὄνομα, Ζεφυρίνου κατὰ τούσδε τοὺς χρόνους τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγουμένου, ἐπιδημῆσαι τῇ Ῥώμῃ καὶ αὐτός που γράφει, &c. Poſt mortem *Severi* iter illud ſuſcepit *Origenes*, diu tamen, ut videtur, ante mortem *Caracallæ*. Vix eſt ſane quin πόλεμος ille οὐ σμικρὸς quem ex *Arabiâ* reverſus *Alexandriæ* expertus eſt *Origenes*, de ſtrage illâ intelligendus ſit quam in cives *Alexandrinos* edidit ipſe *Caracalla*, anno ut videtur CCXVII. *Caracallæ* ultimo. Id ſi verum, jam ſuperiori anno CXVI. Expeditionem in *Arabiam* adornârat Origenes. Nec enim niſi χρόνου διαγενομένου poſt reditum, Bellum illud *Alexandrinum* contigiſſe, indicat *Euſebius*, *aliquanto pòſt tempore*, Interprete *Valeſio*. Initio enim anni CCXVII. *Caracallam Alexandriâ* in *Parthos* moviſſe neceſſe eſt, cæſum nimirum VIII. Id. *April.* medio itinere inter *Carras* & *Edeſſam*. Sed multa alia geſſit *Origenes* inter duo illa itinera *Romanum* & *Arabicum*, non modici certè temporis. Reverſus nimirum *Româ* Scholæ Catecheticæ gnaviter incubuit, τὰ συνήθη τῆς κατηχήσεως μετὰ πάσης ἐπλήρου σπουδῆς, inquit Euſebius, *Demetrio* nimirum *Epiſcopo etiam tum illum hortante, ac tantùm non ſupplicante, ut fratrum utilitati impigrè ſerviret.* Sic idem ubi ſuprà *Euſebius* H.E.IV.14. Ita reliquam anni partem, quo *Romam* profectus fuerit redieritque, conſumpſiſſe veriſimile eſt. Tum quò liberiùs vacaret ſtudiis tam Divinæ quàm humanæ quoque Philoſophiæ, Scholæ Catecheticæ inferiori ſubſellio præfecit *Heraclam*, Cap. 15. Quæ certè ſtudia antequam inclareſceret *Origenes* aliquot annis illum occupatum tenuerint neceſſe eſt. Sic *initio Caracallæ* contigerit illud *Origenis* iter *Romanum*, anno fortè CCXII. quo, cæſo *Getâ* fratre,

Euſeb. H.E. VI.14.

Ibid VI.19.

Spart. Caracal. cap. 6.

fratre, *Româ* discesserat *Caracalla*. V^a. certè Scripturæ Interpretatio *Hierichunte* in dolio inventa est, eodem, ut videtur, tempore quo Sacræ Scripturæ studiis intentus undiquaque Codices Interpretationesque investigavit. Nec longe nos ab itineris *Romani* etiam *anno* erråsse aliunde colligimus. Ait *Africanus* se *Alexandriam* contulisse διὰ πολλὴν τοῦ Ἡρακλᾶ φήμην ἐπὶ λόγοις φιλοσόφοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήνων μαθήμασιν, &c. Nemo est quin videat hæc illo tempore contigisse quo celebrior fuerit his nominibus Heraclas quàm ipse fuerit *Origenes*. *Heraclæ* enim se *exemplo* tuetur *Origenes*, quòd se Philosophiæ Græcarumque Disciplinarum studiis addixisset. Scripsit illa *Africanus* in *Chronographia* quam *Grato* & *Seleuco* Coss. anni nimirum CCXXI. terminavit. Hoc autem tempore *Legationem* obiit pro patriâ *Emmaunte* ad *Elagabalum* Imperatorem, ut proinde post annum CCXX. vix potuerit *Alexandriam* proficisci. Quando autem Scholæ Catecheticæ *Heraclam* præfecit *Origenes*, fuit quidem ille φιλοσοφίας οὐκ ἄμοιρος, longe tamen ab eâ in his studiis celebritate quam tantopere celebrat *Africanus*. Dabat enim operam sub Philosophiæ *Magistro* ipse *Heraclas*, & *quintum* duntaxat annum in illo studio absolverat, ipso nimirum teste *Origene*. Esto itaque proximo quàm *Româ* reversus esset anno *Heraclam* Scholæ Catecheticæ præfecerit *Origenes*. Sic anno CCXIII. *quintum* studii Philosophici annum absolverit *Heraclas*, ipse nimirum adhuc sub disciplinâ *Magistri*; CCXX. duodecimum, VII. tamen duntaxat in studii Philosophici *Magisterio*, tempus nimirum non admodum laxum ad comparandam illam, quam celebrat *Africanus*, nominis celebritatem. Ex hâc itaque notâ colligere non possumus *diu* post initium *Caracallæ* superstitem fuisse *Zephyrinum*.

Ap. Euseb. H.E. VI. 31. Ibid. c. 15. Ibid. c. 19.

§. 9. *Finem* certè *Caracallæ* non attigisse è *Tertulliano* colligo, coævo nimirum *Zephyrini*. Tradit ille *Praxeam*, TUNC *Episcopum Romanum agnoscentem jam Prophetias Montani*, Adv. Prax. c. 1.

Priscæ, Maximillæ, ad revocandas literas Pacis jam emissas coegisse. Quibus verbis id nimirum indicat qui tunc fuerat, cum *Romæ* Hæresin suam inferret *Praxeas*, *Romanus* Episcopus in *Montani* causâ, ut voluit *Tertullianus*, à *Praxeâ* seductus, non eundem tamen esse qui Ecclesiæ *Romanæ* præsideret cum hæc scriberet *Tertullianus*. Sub *Zephyrino* autem *Romam* venit *Praxeas*, non *Aniceto*, ut putant alii, non *Eleuthero*. Id ex antiquissimo *Catalogi Hæreticorum* Autore discimus quem fini Operis *Tertullianei* de *Præscriptionibus* adjungere solent Codices MSS. Fateor equidem, apud nonnullos Eruditos suspectum esse hunc *Catalogum*, ne fuerit forte ipsius *Tertulliani*, propterea quod in nonnullis MSS. desit. Sed vel *Tertulliani* ipsius est vel (quod eôdem redit) *coævi* Tertulliano Autoris. Exscripsit certè inde nonnulla verbatim adversùs *Luciferianos Hieronymus* Lector ipse *Tertulliani* diligentissimus. Nullæ porro hîc leguntur *Hæreses* Tertulliano *recentiores*, non *Novatiani*, non *Sabellii*, non *Samosateni*, ne obscuriores alias *tertii Sæculi* Hæreses recenseam. Stylum præterea *Tertulliani* repræsentat accuratissimè personamque. Sic enim nectitur cum *Præscriptionis* Opere hic Catalogus:
De Præscr.c.45. *Sed nunc quidem generaliter actum est à* NOBIS *adversùs Hæreses omnes certis & justis & necessariis* PRÆSCRIPTIONIBUS *repellendas à conlatione Scripturarum. De reliquo, si Dei gratia annuerit, etiam specialiter quibusdam respondebimus.* Sic etiam de *coævis* Tertulliano *Hæreticis* loquitur hic Autor quasi nimirum fuissent ipsi
Cap.53. etiam coævi. De ipso *Praxeâ* ita: *Hic Deum Patrem omnipotentem Jesum Christum esse* DICIT; *hunc crucifixum passumque* CONTENDIT; *mortuum præterea seipsum sibi sedere ad dexteram suam, cum profanâ & sacrilegâ curiositate* PROPONIT. Dicit, (inquit) contendit, proponit. *Præsenti* nimirum tempore omnia, quasi scilicet in *vivis*, cum hæc scriberet Autor, esset *Praxeas*, de quo tamen cum adversus illum scriberet ex professo jam *Montanista Tertullianus*, ita loquitur quasi *mortuo*. Sic nimirum

accuratè conveniunt verba hujus Catalogi etiam *tempori* quo scripsit de *Præscriptione.* Post ortum *Praxeæ* ab Ecclesiæ Communione discessit Tertullianus. * *Nos* (inquit) *postea agnitio Paracleti atque defensio disjunxit à Psychicis.* *Montanistis* porrò † *Hæresin* exprobratam agnoscit. Quin & *levitatem*|| sibi à Catholicis objectam, propter *suæ* quoque *sententiæ retrò penes illos societatem.* Rectè itaque & pro verâ sententiæ mutatæ Historiâ, *Tertullianus Montanistas* reliquis *Hæreticis*, hoc saltem in Opere, potuit accensere. Nulla itaque est ratio cur *Tertulliano* hunc *Catalogum* abjudicemus. Cur tamen in nonnullis *Codicibus* deesset, causa esse potuit quòd supprimere ipse vellet postea sententiam adeo Sectæ, quam ipse profiteretur, adversam. Quam tamen eandem ob causam *Orthodoxorum* diligentia hunc etiam *Catalogum*, quem scilicet *Tertulliano* solebant objicere, nobis conservavit.

* Adv. Prax. c. 1.
† De Monogam. c. 2.
|| De Pudicit. c. 1.

§. 10. Quòd si *coævi* saltem Autoris fuerit ille Catalogus, nihil erit sane cur dubitemus tempus *Praxeæ* quin illi fuerit exploratissimum. Atqui *recentissimum* omnium *Praxeam* recenset Autor illius Catalogi: *Post hos* (inquit) *OMNES etiam Praxeas quidam hæresim introduxit, quam Victorinus corroborare curavit.* Quos verò (inquies) intellexit *Hæreticos* quibus *juniorem* fecit *Praxeam?* Nempe illis accensuit *Blastum*, cujus ortum sub *Victore* ponit *Eusebius.* Accensuit *Theodotum Byzantinum* à *Victore* excommunicatum. Accensuit & *Theodotum* alterum *Argentarium* qui sub *Zephyrino* Scholam Hæreticam aperuit, ut è prædicti constat Anonymi, vel *Caii* forte, Testimonio qui sub ipso scripsit *Zephyrino.* Affecto itaque *Zephyrini* Pontificatu *Praxeam* surrexisse necesse est qui post *Theodotum* illum *juniorem* surrexit, qui etiam ipse ortus fuerit sub *Zephyrino.* Sub alio tamen, quàm quo ortus fuerat, Pontifice *Praxeam* refutavit *Tertullianus.*

Præscr. c. 53.
Ap. Euseb. H.E. V. 15, 20.
Ibid. V. 28.

§. 11. Cæterum *Severo* Principe & *Antonino Caracallâ* floruisse *Tertullianum* tradit *Hieronymus*, pro more nimirum suo intelligendus ut eo demum Principe mortuus quisque

Script. Eccl. in Tertul.

supponatur quo *ultimo* Imperante quisque floruisse dicitur. Si ergo *Caracallâ* Imperante mortuus ipse fuerit *Tertullianus*, *Zephyrinum* antea mortuum fuisse consentaneum est, cum scripserit sub ejus Successore *Tertullianus*. Malè itaque Imperio *Alagabali* mortem *Zephyrini* tribuit *Eusebius*, & malè rursùs CCXVII. an. Ær. *vulg. Caracallæ* ultimo *Catalogorum* Occidentalium Autores. Initio enim *Aprilis* periit *Caracalla*, ut proinde ante mensem *Aprilem* mori debuerit *Tertullianus*, si quidem illo anno ipse decesserit. Sic spatium satis arctum assignabitur, morti *Zephyrini*, famæ deinde de ejus morte *Africam* perferendæ, tum Libro denique in *Praxeam* scribendo, in quo mentio esset illius facienda tanquam antea demortui. Sed nihil est unde constet vel *ultimo Caracallæ* anno mortuum esse *Tertullianum*, nedum unde constet ultimo anno *suo* scripsisse contra *Praxean*, nec denique an cum *Praxean* confutaret *Tertullianus*, jam *nuper* mortuum esse *Zephyrinum*. Nostris certè rationibus longe meliùs omnia respondebunt, qui spatium satis laxum assignavimus.

§. 12. *Ad Scap. c. 4.* Sed verba illa *Tertulliani* ad Scapulam, *Quem & Antoninus optimè noverat* neminem sanæ mentis existimaturum, putat *Scaliger* de *Antonino Caracallâ vivente* scribere *Tertullianum* potuisse. Cur ita, quæso, putat *Scaliger*? An quòd *tertiâ* personâ usus fuerit *Tertullianus*? Atqui eâdem *personâ* de *Severo* Imperatore usus est certè etiamnum superstite. *Apol. c. 4.* *Nonne* (inquit) *vanissimas Papias leges quæ ante liberos suscipi cogunt, quàm Juliæ matrimonium contrahi, post tantæ Autoritatis senectutem, heri Severus constantissimus Principum exclusit?* An quòd vox illa *noverat* rem præteritam, quæque adeo, cum illa scriberet, esse desierit, indicare videatur? Quasi nimirum ita antea *nôsset* ut *jam* non nôrit amplius. Sed satis illa quoque significatio servabitur si jam in *vivis* esse desiisset, qui nosci ab Imperatore posset, *Proculus Torpacion*, quàm si sublatus esset qui illum nôsse posset, *Imperator*. Fortius illud videri posset Argumentum quòd à *tempore* quo scripsit Apostolus ad *Corinthios* Epistolam.

Epistolam priorem annum CLX. numerârit *Tertullianus* cum scriberet ipse de *Monogamiâ* jam *Montanista* adversùs Ecclesiam Catholicam. Sed numeri rotundi nimiùm urgendi non sunt, præsertim in *Tertulliano* quem alioqui negligentissimum in re Chronologicâ probavimus. Erravimus tamen cum à *fine* potiùs *Apostoli* quàm ab *initio Neronis* incertum illum scriptionis annum à *Tertulliano* repetitum existimaremus. A *Neronis* initio an. LIV. *Ær. vulg.* inchoati in annum desinent CCXIV. cui obitum Nos *Zephyrini* assignavimus. Sic tamen detrahendi erunt *postremi* aliquot *Neronis* anni à *Tertulliano* perperam omissi. Sic erit incertum an illo quoque anno *Librum* scripserit, de quo agimus, *Tertullianus*. De Monog. c.3. Diss. III. in Iren. §.13.

De *Callisto* notas *Historicas* nullas habemus nisi quòd *diem* ejus *emortualem* conservârit *Depositio Martyrum* Bucheriana Prid. Id. *Octobr.* Annos illi tribuimus VIII, cum *Nicephoro* & *Syncello*, Autore etiam, ut videtur, *Hippolyto*, suffragante præterea vetustissimo emendatissimoque, ut vidimus, *Catalogorum* Occidentalium calculo. *Urbano* annos VII. duntaxat tribuunt *Nicephorus* & *Syncellus*. Veriorem tamen & qui magis accedat ad mentem, ni fallor, *Hippolyti*, conservârunt Catalogi *Latinorum*. VIII. enim largitur Catalogus tam *primus* quàm *secundus*, & quidem spatio Fastorum *Consularium* consentientissimo, si, pro more, ab *ultimis* decessoris *Coss.* incipiat numeratio. VIII. etiam *membranæ* sexto nimirum Sæculo exaratæ *Papebrochii*. Suffragantur etiam & hîc rationes Catalogorum emendatissimæ antiquissimæque. Sic itaque anno CCXXX. definet *Urbanus*, incipiet autem *Pontianus*. Hújus notam *Historicam* conservavit *Eusebius*, non *anni* quidem, sed duntaxat *Pontificatûs*. Cùm enim dixisset *Romæ Urbano* successisse *Pontianum*, *Antiochiæ* verò *Phileto Zebinum*, sic deinde subjungit, καθ' ὃς ὁ Ὠριγένης ἐπειγούσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα πραγμάτων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στειλάμενος, &c. Voces καθ' ὃς *quo tempore* interpretatus est *Valesius*. §.13. Euseb. H. E. VI.23.

Id

Id tamen indicant, *illis sedes moderantibus*, Romanam *Pontiano*, Antiochenam *Zebino*, fuisse hanc *Origenis* Expeditionem. Id quod ex *Origenis* Epistolis eâ occasione conscriptis didicit *Eusebius* forte, in quibus *Pontiani* pariter ac *Zebini* meminerat *Origenes*. *Decimo* autem *Alexandri* anno iter illud suscepit *Origenes*, cujus pars maxima incidit in An. CCXXXI. Sic primo *Pontiani* exeunte, aut secundo fuerit ineunte, profectus. Cæterùm *Pontiano* III. duntaxat annos concedunt *Nicephorus* & *Eutychius*. Forte quòd *tertio* Pontiani anno Catalogum concluserit *Hippolytus*. Certè V. tribuunt *Eusebius*, *Eutychius*, *Catalogus* Occidentalium *primus*, suffragantibus etiam *Consulum* à decessoris ultimis Coss. intervallis, quin & *rationibus* Occidentalium suffragantibus omnium emendatissimis. Sic anno CCXXXV. desierit *Pontianus*. Inde ad finem *Fabiani*, quæ nota est in *Historiâ* certissima, excussit accuratè Cl. *Cestriensis* in *Cyprianicis*.

Euseb. H. E. VI. 26.

Chronologia Pontificia Cestriensis.	Nostra.
SAnct. *Petrus* ab A. D. XXXIII. ad LV. [Diss. II. Cap. II. §. 3.]	NUllum habet locum inter Pontifices. Cap. XI. §. 1.
Linus à LV. ad LXVII. [Diss. II. Cap. II. §. 3. Cap. V. §. 2.]	Ab An. LXIV. sed brevi admodum tempore cum successore *Anencleto*. Cap. VIII. §. 5. & XI. §. 2.
Anencletus à LXVII. ad LXIX. [Diss. II. Cap. V. §. 5.]	
Clemens à LXIX. ad LXXXIII. [Diss. II. Cap. V. §. 7.] Hinc sequitur *Eutychium*.	A LXIV. vel LXV. ad LXXXI. Cap. XI. §. 2.
Euarestus ab LXXXIII. ad XCI. [Diss. II Cap. VII. §. 1.]	Ab LXXXI. ad XC. Cap. XII. §. 6.
Alexander à XCI. ad CI. [Diss. II. Cap. VII. §. 2.]	A XC. ad CII. Cap. XII. §. 6.
Xystus	Ab

Cestriensis.	Nostra.
Xystus ab CI. ad CXI. [Diss.II.Cap.VII.§.6.]	Ab CII. ad CXII. Cap. XII. §.6.
Telesphorus ab CXI. ad CXXII. [Diss.II.Cap.VII.§.8.]	Ab CXII. ad CXXIII. Cap.XII.§.6.
Hyginus ab CXXII. ad CXXVI. [Diss.II.Cap.XII.§.1.]	Ab CXXIII. ad CXXVII. Cap.XII.§.6.
Interpontificium fere annuum. [Diss.II.Cap.XII.§.2.]	
Pius ab CXXVII. ad CXLII. [Diss.II.Cap.XII.§.2.]	Ab CXXVII. ad CXLII. Cap.XIII.§.1.
Anicetus ab CXLII. ad CLXI. [Diss. II. Cap. XIII. §.1. Cap. XXI. §.1, 2, 3.] Inde discedit ab *Eutychio*, & sequitur Librum *Pontificalem*.	Ab CXLII. ad CLIII. Cap.XIII.§.1,&c.
Soter à CLXI. ad CLXX. [Diss.II.Cap.XXII.§.1.]	Ab CLIII. ad CLXII. Cap.XIV.§.1,2.
Hucusque in hoc Opere.Reliqua, ut suppleverit, habemus è Doctissimi Patris Adversariis.	
Eleutherus à CLXX. ad CLXXXV.	Ab CLXII.ad CLXXVII. Cap.XIV.§.3,&c.
Victor ab CLXXXV. ad CXCVII.	Ab CLXXVII.ad CXCV. Cap.XV.§.1,&c.
Zephyrinus ab CXCVII. ad CCXVII.	Ab CXCV. ad CCXIV. Cap.XV.§.7,&c.
Callistus à CCXVII. ad CCXXII.	A CCXIV. ad CCXXII. Cap.XV.§.13. Et sic deinceps ut *Cestriensis*.
Urbanus à CCXXII. ad CCXXX.	
Pontianus à CCXXX. ad CCXXXV.	
Anteros à CCXXXV. ad CCXXXVI.	
Fabianus à CCXXXVI. ad CCL.	

E Codice MS. Bibliothecæ *Bodleianæ* in *Museo*, num. 94.

Pontifices Romani.

Petrus sedit an. XXV. mens. II. dies II.
Linus sed. an. XI. mens. III. dies XVII.
Cletus sed. an. XII. mens. I. dies XIX.
Clemens sed. an. IX. mens. II. dies X.
Euarestus sed. an. IX. mens. X. dies II.
Alexander sed. an. X. mens. VII. dies II.
Sixtus sed. an. X. mens. III. dies II.
Telesphorus sed. an. XI. mens. III. dies XXI.
Yginus sed. an. IIII. mens. III.
Pius sed. an. XIX. mens. IIII. dies III.
Sother sed. an. IX. mens. VI. dies XXI.
Eleuther sed. an. XV. mens. III. dies II.
Victor sed. an. X. mens. II. dies X.
Calistus sed. an. V. mens. II. dies X.
Urbanus sed. an. IIII. mens. X. dies XII.
Pontianus sed. an. VIIII. mens. X. dies II.
Anterus sed. an. XII. mens. I. dies XII.
Flavianus sed. an. XIIII. mens. I. dies XI.
Cornelius sed. an. III. mens. III. dies III.
Stephanus sed. an. VI. mens. V. dies II.
Sixtus sed. an. I. mens. X. dies XXIII.
Dionysius sed. an. VI. mens. II. dies IIII.
Felix sed. an. IV. mens. III. dies XXVI.
Euthicinus sed. an. V. mens. I. dies I.
Gaius sed. an. XI. mens. IIII. dies XII.
Marcellus sed. an. VIIII. mens. IV. dies XVII.
Eusebius sed. an. VI. mens. I. dies III.
Meliciadis sed. an. IIII.
Silvester sed. an. XXIIII. mens. X. dies XI.
Marcus sed. an. II.
Julius sed. an. V. mens. II.
Liberius sed. an. VI. mens. III. dies IIII.

Felix

Felix sed. an.I.
Damasus sed.an.XV.
Anastasius sed. an. III. . . . . dies X.
Innocentius sed.an.XV.mens.I. dies XXI.
Zosimus sed. an.I. mens. III. dies XV.
Bonifacius sed. an. III. mens. IX. dies VI.
Celestinus sed. an. III.mens.X. dies XVII.
Sixtus sed.an. VI. mens. III. dies XIX.
Leo sed. an. XII. mens. I. dies XIV.
Hilarius sed. an.VI. mens.III. dies XI.
Simplicius sed.an.XVI.mens.I. dies VII.
Filius sed. an.VIII.mens.XI. dies XXVII.
Gelasius sed.an.IIII.mens.VII. dies XIII.
Anastasius sed. an. I. mens. XI. dies XXIIII.
Symachus sed. an. XV. mens. VIII. dies XXV.
Horsminda sed.an. VIII. . . . dies XVII.
Johannes sed. an.II.mens.VIII. dies XVI.
Felix sed.an.II. . . . . dies XIII.
Bonifacius sed. an. II. . . . . dies XXVI.
Johannes sed.an.II. mens.IIII. dies VI.
Agapitus sed.an.. . . mens.XI. dies XVIII.
Silvius sed.an.I. mens. V. dies XI.
Vigilius sed.an.XVII.mens.V. dies XXVI.
Pelagius sed.an.IIII. mens. X. dies XVII.
Johannes sed.an. XI. . . . . . dies XVIII.
Benedictus sed. an. IIII. . . . dies XXVIII.
Pelagius sed. an. X. mens. II. dies X.
Gregorius sed. an.XIII. mens. VI. dies X.
Savenianus sed.an. I. mens. V. dies IX.
Bonifacius an. VIII. . . . . . dies XXII.
Bonifacius an.VI. mens. VIII. dies XIII.
Deusdedit an. III. . . . dies XX.
Bonifacius an.V mens.X.
Honorius an. XII. mens. XI. dies XVII.
Severinus an. . . . mens. II. dies IIII.
Johannes an. I. mens. VIIII. dies XVIII.
Teodorus an. X. mens. . . .

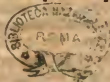
Nec extat uspiam (quod quidem sciamus) noster hic quem damus è Codice præclaræ *Oxoniensis* Bibliothecæ Catalogus; estque etiam, pro ætate *Latinorum* plerorumque Catalogorum, *antiquus*. Proinde hanc Editionis occasionem non utique negligendam duximus. Idque sane animadversione dignum est, *Cleto, Anacleti* cum *loco*, etiam *annos*, assignari; unde constat hujus Catalogi Autori unius ejusdemque Pontificis aliud duntaxat fuisse nomen. Alioqui nihil habet in primâ, de quâ egimus, Successione admodum utile. Quòd autem *desint* aliquoties Pontifices, nostræ transcriptionis errori imputandum non est, sed *Autoris*, seu etiam fortasse *Librarii*.

Addimus præterea de antiquissimo, qui habetur, *Cuspiniani, Bucherii*, atque *Heinschenii* Catalogo, hâc etiam occasione, sententiam nostram. Jam satis, ut opinor, ostendimus, ævo *Liberiano* recentiorem illum esse Catalogum è recentiorum *conjecturis erroribusque* in aliam longè formam mutatum quàm Sæculo illo habere potuit quo vixit ipse *Liberius*. Recentiora certè *Liberio* tempora indicant verba illa, *Fuit temporibus Constantii*, &c. Qui enim *Fuit*, jam non fuisse ampliùs, cum hæc scriberentur, innuitur. Nec sequitur, quia nulli memorantur ejus supremi *Coss.* proinde Autori nondum fuisse exploratos, cum & alia habeamus, in hoc ipso Catalogo, *Coss.* deficientium exempla satis frequentia. *Damasi* profectò tempora, proximi fere Successoris, designat vox illa potiùs quàm *Liberii*. Et quidem *Damasi* nomen præ se tulisse, & pro *Damaso* haberi voluisse, Impostorem, quicunque fuit, illum qui primam hodierni Libri Pontificalis formam concinnavit, testatum faciunt suppostitiæ illæ *Epistolæ* tam *Hieronymi* ad *Damasum* quàm viceversâ *Damasi* ad *Hieronymum*. Illas *Epistolas* nullis unquam *secundo Catalogo* antiquioribus codicibus reperiri observavit ante Nos *Heinschenius*. Proinde consentaneum est *Justiniano* recentiorem fuisse planum illum qui primus *Damasi* nomen personamque sibi vendicare ausus est. Sic facilè intelligimus cur *brevior* fuerit

 primus

primus ille, qui habetur, Catalogus è *secundò* tandem effingendus. Facile nimirum vidit Impostor pro *Damaso* haberi neutiquam potuisse qui *juniores* Damaso Pontifices commemorâsset. Sic itaque necessariam videbat contractiorem aliam Catalogi formam, quæque fuerit *Damasi* aliquo *decessore* terminanda. Formam autem aliam nullam prorsus habemus huic Impostoris consilio accuratiùs respondentem, quàm sit illa *Bucherii.* Terminatur illa proximo fere *Damasi* decessore, sic tamen illa ut non ampliùs illum fuisse innuat, cum scriberentur illa, superstitem. Habet præterea multa, ut ostendimus, *Eusebiano* Chronico *Latinè* verso recentiora. Habet etiam secundi Catalogi *errores*, non modò alium ab Anencleto *Cletum*, sed & *seriem* Pontificum *perversissimam*, magisque etiam, quàm *Optati Augustinique* temporibus fuerit, erroneam. Habet etiam & *menses* Pontificum atque *dies*, nullis unquam superiorum *Justiniano* temporum monumentis prodi unquam solitos, non certè ab Anonymo illo qui scripsit sub *Alexandro Severo*, non ab *Eusebio*, sed ne quidem ab Eusebii *Excriptoribus Interpretibusve* antiquissimis, non *Rufino*, non *Prospero*, sed ne quidem à *recentiorum* temporum *Græcis*, ne quidem à recentioribus Eusebio *Historicis*, qui quidem fuerint *Justiniano* antiquiores, non *Socrate*, non *Sozomeno*, non *Theodoreto*, non *Theodoro* Lectore, nec *Evagrio*; ne quidem à Scriptoribus illorum temporum *Latinis*, non *Marcellino Comite*, non *Victore Tunnunensi*, nec *Idatio*. Annos illi sæpe coævorum *Pontificum Romanorum* recensent. Qui *menses* autem, aut *dies*, adjecisset, neminem, ut opinor, habemus, *Justiniano* antiquiorem. Et siquis fecit, fecit tamen id *rarissimè*, & in *recentissimæ* duntaxat memoriæ Pontificibus. Inde intelligimus à *sexto* demum *Sæculo* cœpisse morem illum in *Pontificibus Romanis*, qui fuerat in *Imperatoribus* antiquissimus, ut præter *annos* solidos *menses* præterea *diesque* monumentis consignarent. Hos itaque non aliunde quàm è *secundo* demum *Catalogo* didicit *primi* qui habetur antiquissimus Impostor. Idem tamen *brevi-*

andum censuit tribuendum *Damaso* Catalogum. Nempe quò simplicior videretur, ætatemque quam ferebat, repræsentaret accuratiùs. Hac certè *brevitate* non obstante, Catalogum alium nullum habemus qui possit *Damaso* assignari cum aliquâ verisimilitudinis vel specie. Nullum prorsus alium additamentis illis, quæ in *Bucheriano* desunt, interpolatum qui vel deficiat in Pontifice Damaso *antiquiore*. Quare dubitandum non est quin *primum* quoque illum (qui habetur) Catalogum è *secundo* confinxerit aliquis *sexti*, ad minimum, *Sæculi* Impostor, qui etiam idem *Epistolas* sub *Hieronymi Damasique* nominibus, fuerit commentus, quanquam nullæ prorsus in paucis quos habemus primi, sed sequentium duntaxat Catalogorum; Codicibus MSS. præfixæ compareant. Hanc Nos sententiam veram existimamus, & ad illam proinde quæ suprà scripsimus omnia esse exigenda.

F I N I S.

Add. pag. 123. l. 28.

Atque hinc obiter constat, non à *coævis*, sed à *Fastis* retrorsùm numeratis, hos fuisse, uti dixi, *Coss.* Consulatus enim quos, Patre Imperante, gessit *Domitianus*, suppressos fuisse, uno duntaxat excepto Ordinario, testis est *Suetonius*. Illos tamen postea Patre atque *Frate* extinctis, numerâsse constat è coævis monumentis. VI. Ergo ejùs cum Patre Consulatum nemo coævus numerare fuisset ausus.

